Regeringens proposition 2025/26:26

Regelverket för framtidens el- och gasnät

Prop. 2025/26:26

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 2 oktober 2025

Ebba Busch

Peter Kullgren
(Klimat- och näringslivsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I denna proposition lämnas lagförslag som syftar till att säkerställa att den svenska regleringen om tillsynsmyndighetens oberoende vid utövandet av dess uppgifter enligt ellagen (1997:857) och naturgaslagen (2005:403) uppfyller EU-rättens krav.

De villkor som elnätsföretag och naturgasföretag tillämpar inom ramen för elnätsverksamheter och naturgasverksamheter är föremål för förhandsprövning av tillsynsmyndigheten enligt ellagen och naturgaslagen. De flesta intäkterna med anknytning till sådana verksamheter ska rymmas inom en intäktsram som tillsynsmyndigheten beslutar om för en tillsynsperiod. Det är även av stor betydelse för kunderna att regleringen av intäktsramarnas storlek och den övriga förhandsprövningen av företagens villkor fungerar ändamålsenligt. Vissa bestämmelser i lag som inverkar på villkorens utformning föreslås utgå. Det föreslås att regeringens möjlighet att låta tillsynsmyndigheten meddela föreskrifter på området utökas. Det föreslås även att sammansättningen i förvaltningsrätt och kammarrätt vid överprövningar av tillsynsmyndighetens beslut om intäktsramar ska inkludera ekonomiska experter.

Lagändringarna som hör till naturgasområdet föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Övriga lagändringar som rör elområdet föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut 5

2 Lagtext 6
2.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857) 6
2.2 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403) 20
2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar 35
2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar 38
2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet 41

3 Ärendet och dess beredning 45

4 Tysklandsdomen 45

5 Den hittillsvarande regleringen i Sverige 46
5.1 Elområdet 46
5.2 Naturgasområdet 47

6 Intäktsregleringen för elnätsverksamhet 48
6.1 Intäktsramens storlek 48
6.2 Föreskrifter om intäktsramen på en lägre normnivå än lag 51
6.3 Preliminära metoder för att bestämma intäktsramen 56
6.4 Särskilt investeringsutrymme och möjligheten att uppbära belopp som motsvarar tidigare underskott 57
6.5 Intäktsramen vid överlåtelse av nätkoncession och vid ändring av koncessionsgränser 61
6.6 Reglering som bör utgå på lagnivå 61
6.7 Regleringen om nätnyttoersättning inkräktar inte på Energimarknadsinspektionens oberoende 62

7 Villkoren för anslutning till elnätet och överföring av el 64
7.1 Villkoren för anslutning till elnätet 64
7.2 Villkoren för överföring av el 67

8 Förhandsprövningen av avtal om balanstjänster på elområdet 70

9 Intäktsregleringen för naturgasverksamheter 71
9.1 Intäktsramens storlek 71
9.2 Föreskrifter om intäktsramen på en lägre normnivå än lag 73
9.3 Uppgiftsskyldighet vid beslut om intäktsram 74
9.4 Preliminära metoder för att bestämma intäktsramen 75
9.5 Omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden 76
9.6 Omprövning av en intäktsram efter tillsynsperioden 77
9.7 Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag 80
9.8 Avvikelser från intäktsramen 80

9.9 Normgivningsbemyndigande i fråga om beräkningen av intäkter ... 82
9.10 Fler av Energimarknadsinspektionens beslut om intäktsramar ska gälla omedelbart ... 83
9.11 Reglering som bör utgå på lagnivå ... 84
10 Förseningsavgift ... 84
11 Villkoren för anslutning till en naturgasledning, överföring av naturgas, lagring av naturgas och tillträde till en förgasningsanläggning ... 86
12 Förhandsprövning av avtal om balansansvar på naturgasområdet ... 88
13 EU:s gasmarknadsförordning och tillsynen enligt naturgaslagen ... 89
14 Ekonomiska experter vid överprövningen av beslut om intäktsramar ... 90
15 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ... 94
15.1 Ikraftträdande ... 94
15.2 Övergångsbestämmelser ... 95
16 Konsekvenser ... 97
16.1 Allmänt om konsekvenserna ... 97
16.2 Konsekvenser för el- och naturgasföretagen ... 98
16.3 Konsekvenser endast för elnätsföretagen ... 98
16.4 Konsekvenser endast för naturgasföretagen ... 98
16.5 Konsekvenser för elproducenter ... 99
16.6 Konsekvenser för kundkollektivet ... 100
16.7 Konsekvenser för myndigheter ... 100
16.7.1 Energimarknadsinspektionen ... 100
16.7.2 Domarnämnden ... 101
16.7.3 De allmänna förvaltningsdomstolarna ... 101
17 Författningskommentar ... 102
17.1 Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857) ... 102
17.2 Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403) ... 122
17.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar ... 146
17.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar ... 146
17.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ... 147
Bilaga 1 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU ... 150

Bilaga 2 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1788 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG 225

Bilaga 3 Sammanfattning av betänkandet Ett förändrat regelverk för framtidens el- och gasnät (SOU 2023:64) 332

Bilaga 4 Betänkandets lagförslag 335

Bilaga 5 Förteckning över remissinstanserna 361

Bilaga 6 Lagrådsremissens lagförslag 362

Bilaga 7 Lagrådets yttrande 401

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 oktober 2025 403

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs[1] i fråga om ellagen (1997:857)[2]

dels att 5 och 13 kap., 3 kap. 57 §, 4 kap. 10–12 och 28–39 §§ och 12 kap. 7–13 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 4 kap. 10, 12, 28, 33, 36, 37 och 39 §§ och 12 kap. 7 § ska utgå,

dels att 1 kap. 2 och 4 §§, 2 kap. 43 §, 4 kap. 27 §, 6 kap. 6 §, 8 kap. 19 § och 12 kap. 14 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 12 kap. ska lyda ”Tillsyn”,

[1] Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711.

[2] Senaste lydelse av

3 kap. 57 § 2022:596	5 kap. 20 § 2018:1448	13 kap. 9 § 2021:741
4 kap. 10 § 2022:596	5 kap. 21 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 10 § 2022:596
4 kap. 11 § 2022:596	5 kap. 22 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 12 § 2022:596
4 kap. 12 § 2022:596	5 kap. 23 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 28 § 2022:596
4 kap. 28 § 2022:596	5 kap. 24 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 33 § 2022:596
4 kap. 29 § 2022:596	5 kap. 25 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 36 § 2022:596
4 kap. 30 § 2022:596	5 kap. 26 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 37 § 2022:596
4 kap. 31 § 2022:596	5 kap. 27 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 39 § 2022:596
4 kap. 32 § 2022:596	5 kap. 28 § 2018:1448	rubriken till 5 kap. 2018:1448
4 kap. 33 § 2022:596	5 kap. 29 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 1 § 2018:1448
4 kap. 34 § 2022:596	5 kap. 29 a § 2021:312	rubriken närmast före 5 kap. 2 § 2018:1448
4 kap. 35 § 2022:596	5 kap. 30 § 2022:596	rubriken närmast före 5 kap. 3 § 2018:1448
4 kap. 36 § 2022:596	5 kap. 31 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 6 § 2018:1448
4 kap. 37 § 2022:596	5 kap. 32 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 7 § 2018:1448
4 kap. 38 § 2022:596	5 kap. 33 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 9 § 2018:1448
4 kap. 39 § 2022:596	5 kap. 34 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 11 § 2018:1448
5 kap. 1 § 2018:1448	5 kap. 35 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 12 a § 2022:596
5 kap. 2 § 2018:1448	5 kap. 36 § 2021:741	rubriken närmast före 5 kap. 13 § 2018:1448
5 kap. 3 § 2018:1448	5 kap. 37 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 15 § 2022:596
5 kap. 4 § 2018:1448	5 kap. 38 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 16 § 2018:1448
5 kap. 5 § 2018:1448	5 kap. 39 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 20 § 2018:1448
5 kap. 6 § 2018:1448	5 kap. 40 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 22 § 2018:1448
5 kap. 7 § 2018:1448	5 kap. 41 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 25 § 2018:1448
5 kap. 8 § 2018:1448	5 kap. 42 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 26 § 2018:1448
5 kap. 9 § 2018:1448	5 kap. 43 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 27 § 2018:1448
5 kap. 10 § 2018:1448	12 kap. 7 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 30 § 2018:1448
5 kap. 11 § 2018:1448	12 kap. 8 § 2018:720	rubriken närmast före 5 kap. 32 § 2018:1448
5 kap. 12 § 2018:1448	12 kap. 9 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 33 § 2018:1448
5 kap. 12 a § 2022:596	12 kap. 10 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 36 § 2018:1448
5 kap. 12 b § 2022:596	12 kap. 11 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 37 § 2018:1448
5 kap. 13 § 2022:596	12 kap. 12 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 38 § 2018:1448
5 kap. 14 § 2022:596	12 kap. 13 § 2011:1386	rubriken närmast före 12 kap. 7 § 1998:1651
5 kap. 15 § 2022:596	13 kap. 1 § 2023:238	rubriken närmast före 13 kap. 5 § 2021:741
5 kap. 16 § 2018:1448	13 kap. 5 § 2021:741	rubriken närmast före 13 kap. 6 § 2021:741
5 kap. 17 § 2018:1448	13 kap. 6 § 2021:741	rubriken närmast före 13 kap. 7 § 2021:741
5 kap. 18 § 2018:1448	13 kap. 7 § 2023:238	rubriken närmast före 13 kap. 8 § 2021:741
5 kap. 19 § 2022:596	13 kap. 8 § 2022:596	rubriken närmast före 13 kap. 9 § 2021:741.

dels att det ska införas fyra nya kapitel, 5 och 13–15 kap., och en ny paragraf, 4 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

1 kap.

2 §[3]

Lagen är indelad i följande kapitel:

– 1 kap. Inledande bestämmelser,
– 2 kap. Nätkoncession och ledningar vid trafikleder,
– 3 kap. Nätföretag och drift av elnät,
– 4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el,
– 5 kap. Intäktsram för nätverksamhet,
– 6 kap. Mätning av överförd el,
– 7 kap. Kommunala elföretag,
– 8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar,
– 9 kap. Leverans av el och aggregeringstjänster,
– 10 kap. Avbrottsersättning,
– 11 kap. Avbrytande av överföring av el till konsumenter,
– 12 kap. Tillsyn *m.m.*, *och*
– 13 kap. *Övriga bestämmelser*.

– 12 kap. Tillsyn,
– 13 kap. *Förseningsavgifter,*
– 14 kap. Straff, och
– 15 kap. Överklagande och handläggning i domstol.

4 §[4]

Ord och uttryck i lagen har samma betydelse som i elsäkerhetslagen (2016:732).

I övrigt avses i lagen med

Acer: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

aggregering: en sammanslagning av flera elanvändares förbrukning eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader,

aggregeringstjänst: en tjänst som förutsätter aggregering,

balansansvar: det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i en uttagspunkt eller att lika mycket el tas ut från systemet som det tillförs i en inmatningspunkt,

distribution: överföring av el för någon annans räkning genom ett lokalnät eller ett regionnät,

distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät,

dynamiska elpriser: priser som återspeglar de priser som vid varje tidpunkt gäller på spotmarknaderna med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden,

[3] Senaste lydelse 2023:238.
[4] Senaste lydelse 2023:238.

efterfrågeflexibilitet: att en elanvändare ändrar sin förbrukning jämfört med sitt normala eller nuvarande förbrukningsmönster som ett svar på marknadssignaler eller med anledning av att någon har antagit elanvändarens anbud att minska eller öka sin förbrukning mot en bestämd ersättning på en sådan organiserad marknad som avses i artikel 2.4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 av den 17 december 2014 om rapportering av uppgifter för att genomföra artikel 8.2 och 8.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi,

elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el,

elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,

energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,

EU:s elmarknadsförordning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,

fastkraftsavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,

icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokalnät, kortslutningsström samt förmåga till dödnätsstart och till ödrift,

inmatningspunkt: den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning,

intäktsram: de samlade intäkter som *en nätkoncessionshavare* högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

intäktsram: de samlade intäkter som *ett nätföretag* högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person som el överförs eller levereras till huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

laddningspunkt: ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut,

leveranspunkt: en inmatnings- eller uttagspunkt,

lokalnät: ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätverksamhet: att med stöd av nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen,

regionnät: en ledning eller ett ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning,

små företag: företag som sysselsätter färre än 50 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro per år,

stödtjänst: en tjänst som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning,

transmission: överföring av el för någon annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera nätregioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar en ledning som ingår i ett transmissionsnät,

uttagspunkt: den punkt på ett elnät där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

2 kap.

43 §[5]

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Tillstånd till en överlåtelse av en nätkoncession får beviljas endast om överlåtelsen sker till någon som uppfyller de krav som ställs på en nätkoncessionshavare enligt 16 §.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. *33 §* andra stycket, får tillstånd till överlåtelse *inte* lämnas om *inte* fördelningen har godkänts enligt *34 §* första stycket samma kapitel.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. *27 §* andra stycket, får tillstånd till överlåtelse lämnas *endast* om fördelningen har godkänts enligt *28 §* första stycket samma kapitel.

4 kap.

1 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas.

27 §[6]

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas *för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas.

[5] Senaste lydelse 2021:741.
[6] Senaste lydelse 2022:596.

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Intäktsramens omfattning

1 § En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en intäktsram som beslutas av nätmyndigheten.

Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

2 § En intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 51 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

3 § Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 53 § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

4 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett nätföretags regionnät i Sverige.

5 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett transmissionsnät.

6 § Om ett transmissionsnätsföretag är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

7 § Om ett transmissionsnätsföretag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Uppgiftsskyldighet vid bestämmande av en intäktsram

8 § Ett nätföretag ska lämna de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

Intäktsramens storlek

9 § Intäktsramen ska inte vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten.

10 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning

1. nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet, och
2. flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

Bedömningen får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten, och
2. hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms,
3. vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet, och
4. vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

12 § Om ett nätföretag inte lämnar uppgifter enligt 8 §, ska nätmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Beslutet om intäktsram

13 § Nätmyndigheten ska besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

14 § Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

15 § Nätmyndigheten får under tillsynsperioden ändra intäktsramen, om nätföretaget har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av ramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

16 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

17 § Nätmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska nätmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller

2. informera nätföretaget om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för nätföretaget.

18 § Vid en omprövning enligt 17 § ska nätmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för nätföretaget,

2. kontrollera om de antaganden som har legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och

3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

19 § Utöver det som anges i 18 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller

2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat nätföretag

20 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett nätföretag ska nätmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat nätföretag, om det senare företaget

1. ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft, och

2. anför att de förhållanden som domstolen lagt till grund för ändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

21 § Om nätmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska nätmyndigheten ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

Avvikelser från intäktsramen

22 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

23 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska nätmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

24 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att nätföretaget under den närmast följande tillsynsperioden från nätverksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Det belopp som nätmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från nätverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från nätverksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Beräkning av intäkter

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Besluts giltighet

26 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22 eller 23 § gäller omedelbart.

Intäktsram vid överlåtelse av nätkoncession

27 § Om ett nätföretag överlåter en nätkoncession, ska den intäktsram som gäller för koncessionen gälla för förvärvaren. Det nätföretag som har tagit över koncessionen ska vid tillämpningen av detta kapitel träda i överlåtarens ställe.

Om intäktsramen är en gemensam ram för den överlåtna koncessionen och en annan nätkoncession, ska överlåtaren och det nätföretag som har tagit över koncessionen fördela ramen proportionerligt i förhållande till värdet av den anläggning som överlåtits och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

28 § En fördelning enligt 27 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Nätmyndigheten prövar frågan om godkännande. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget.

29 § Ett ärende om godkännande av en fördelning enligt 28 § ska handläggas skyndsamt.

Ändring av koncessionsgränser

30 § Om nätmyndigheten ändrar gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 38 §, ska myndigheten besluta om en fördelning av berörda intäktsramar som är proportionerlig i förhållande till värdet av den anläggning som är hänförlig till gränsändringen och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

Uppgiftsskyldighet vid omprövning eller omfördelning av en intäktsram

31 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 16, 17, 21 och 30 §§.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 kap.	
6 §[7]	
Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. *Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 4 kap. 37 §.*	Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten.
8 kap.	
19 §[8]	
Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 18 §, om metoderna kan antas leda till att *villkoren i avtalen blir objektiva* och icke-diskriminerande.	Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 18 §, om metoderna kan antas leda till att *balanstjänster* *1. utförs så effektivt som möjligt,* *2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och* *3. tillhandahålls på ett objektivt* och icke-diskriminerande *sätt.*

Nätmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

[7] Senaste lydelse 2022:596.
[8] Senaste lydelse 2023:238.

14 §[9]

Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och
2. innehåller ett påstående om att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 *eller 39* § eller 6 kap. 8 §.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 § eller 6 kap. 8 §.

13 kap. Förseningsavgifter

Beslut om förseningsavgift

1 § Nätmyndigheten ska besluta att ta ut en förseningsavgift från ett nätföretag, om det finns förutsättningar för att ta ut avgiften enligt detta kapitel. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till företaget.

Om redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas

2 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift med 10 000 kronor till staten, om företaget inte inom sju månader från räkenskapsårets utgång lämnar

1. redovisningshandlingar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 58 § 2, eller
2. ett sådant revisorsintyg som avses i 3 kap. 59 § 2.

Om nätföretaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 6 kap. 13 § andra stycket lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

3 § Om redovisningshandlingarna eller revisorsintyget inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt 2 §, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 20 000 kronor.

[9] Senaste lydelse 2022:596.

4 § Om registrering har skett av ett beslut om att nätföretaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får nätmyndigheten inte besluta om förseningsavgift enligt 2 eller 3 §.

5 § Om nätföretaget har lämnat de handlingar som anges i 2 § i tid och handlingarna har någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten besluta om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som nätföretaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

Om uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram inte lämnas

6 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift med 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 5 kap. 8 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 100 000 kronor.

Efterskänkande av förseningsavgifter

7 § En förseningsavgift enligt 2 eller 3 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är uppenbart oskäligt att ta ut den.

8 § En förseningsavgift enligt 6 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är oskäligt att ta ut den.

En förseningsavgift enligt 6 § ska dessutom efterskänkas helt eller delvis, om överträdelsen är liten med hänsyn till de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

9 § Om det är motiverat med hänsyn till det som har förekommit i ärendet, ska frågan om att efterskänka en förseningsavgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

Indrivning

10 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 10 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

Verkställighet

12 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Återbetalning

13 § Om ett nätföretag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

14 kap. Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 1 eller 3 §, eller
2. bryter mot villkor som har meddelats med stöd av 2 kap. 18 §.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 47 §, eller
2. bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 8 kap. 10 §.

Om gärningen är ringa utgör den inte brott.

2 § Ansvar enligt denna lag ska inte dömas ut om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

3 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet.

15 kap. Överklagande och handläggning i domstol

Överklagande till regeringen

1 § Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till regeringen:

1. beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 25–29, 31, 39, 41, 43, 44 och 48 §§, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät,
2. beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse, och
3. beslut i frågor om tillträde till mark enligt 2 kap. 57 och 62 §§.

Överklagande till mark- och miljödomstol

2 § Andra beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än de som anges i 1 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut enligt 2 kap. 32 § att inleda en omprövning får dock inte överklagas.

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

3 § Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än de som avses i 1 och 2 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Den systemansvariga myndighetens beslut enligt 8 kap. 2 och 5 §§ får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Miljöorganisationers rätt att överklaga

4 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 26–31, 44 och 48 §§ och beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §.

Hur beslut överklagas

5 § Bestämmelser om hur beslut överklagas och överklagandetiden finns i 43 och 44 §§ förvaltningslagen (2017:900).

När det gäller sådana beslut som ska kungöras enligt 2 kap. 64 § räknas dock tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet enligt 2 kap. 63 §, från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Den som vill överklaga ett beslut med stöd av 4 § ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och övriga sakägare.

Domstolarnas sammansättning i vissa mål

6 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 5 kap. 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23 eller 24 § ska förvaltningsrätten bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Detta gäller dock inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

7 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 5 kap. 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23 eller 24 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–tionde styckena lagen om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 6 och 7 §§. Om det, medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål, inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses fortsätta att gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2. Bestämmelserna i 4 kap. 10 § andra stycket i den äldre lydelsen gäller fortfarande för sådana åtgärder som avses i det stycket och som staten har finansierat enligt ett avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

3. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet gäller 5 kap. 1, 7, 9, 11 och 12 a §§ i den äldre lydelsen i stället för 5 kap. 9 och 11 §§.

4. När det gäller en nätverksamhet, som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme enligt lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet, ska 5 kap. 24 § första stycket inte tillämpas i fråga om ett underskott i förhållande till intäktsramen för den tillsynsperioden och 5 kap. 24 § andra stycket inte tillämpas vid avstämning mot intäktsramen.

5. De nya bestämmelserna i 15 kap. 6–8 §§ tillämpas inte i mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs[1] i fråga om naturgaslagen (2005:403)[2]

dels att 6 och 11 kap. och 10 kap. 6–12 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 10 kap. 6 § ska utgå,

dels att 1 kap. 8 a §, 3 kap. 5 och 6 §§, 4 kap. 5 och 6 §§, 7 kap. 5 §, 9 kap. 1 § och 10 kap. 1 och 1 a §§ och rubrikerna närmast före 3 kap. 5 och 6 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya kapitel, 6 och 11–13 kap., sexton nya paragrafer, 1 kap. 6 c §, 3 kap. 5 a och 5 b och 6 a–6 g §§, 4 kap. 6 a–6 d §§, 7 kap. 5 a och 5 b §§, och närmast före 3 kap. 5 a, 5 b, 6 a, 6 c och 6 e §§ och 4 kap. 6 a och 6 c §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	6 c §
	Med naturgasverksamhet avses i denna lag överföring av naturgas, lagring av naturgas eller att ge tillträde till en förgasningsanläggning.

[1] Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1788 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG, i den ursprungliga lydelsen.

[2] Senaste lydelse av

6 kap. 1 § 2010:603	6 kap. 21 § 2013:209
6 kap. 1 a § 2017:1029	6 kap. 22 § 2013:209
6 kap. 1 b § 2013:209	6 kap. 23 § 2013:209
6 kap. 2 § 2013:209	6 kap. 24 § 2013:209
6 kap. 3 § 2013:209	10 kap. 7 § 2018:726
6 kap. 4 § 2013:209	10 kap. 12 § 2011:1415
6 kap. 5 § 2013:209	11 kap. 4 § 2013:209
6 kap. 6 § 2013:209	rubriken till 6 kap. 2013:209
6 kap. 7 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 1 § 2017:1029
6 kap. 8 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 2 § 2013:209
6 kap. 9 § 2013:209	rubrikerna närmast före 6 kap. 6 § 2013:209
6 kap. 10 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 10 § 2013:209
6 kap. 11 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 11 § 2013:209
6 kap. 12 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 12 § 2013:209
6 kap. 13 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 13 § 2013:209
6 kap. 14 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 15 § 2013:209
6 kap. 15 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 18 § 2013:209
6 kap. 16 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 19 § 2013:209
6 kap. 17 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 21 § 2013:209
6 kap. 18 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 22 § 2013:209
6 kap. 19 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 23 § 2013:209
6 kap. 20 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 24 § 2013:209.

8 a §[3]

Med intäktsram avses i denna lag de samlade intäkter som ett naturgasföretag högst får uppbära från *överföring av naturgas, lagring av naturgas eller tillträde till förgasningsanläggning* under en tillsynsperiod.

Med intäktsram avses i denna lag de samlade intäkter som ett naturgasföretag högst får uppbära från *naturgasverksamheten* under en tillsynsperiod.

3 kap.

Anslutning av naturgasledning m.m.

Skyldighet att ansluta en anläggning

5 §

Den som innehar en naturgasledning *är skyldig att* på skäliga villkor ansluta *andra naturgasledningar samt lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar*. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten *samt* ändring av tiden för överföringen.

Den som innehar en naturgasledning *ska* på *objektiva, ickediskriminerande och i övrigt* skäliga villkor ansluta *en annan naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning, om innehavaren av den andra ledningen eller anläggningen begär det*. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten *och* ändring av tiden för överföringen.

Skyldighet föreligger inte om den först nämnda ledningen saknar kapacitet för den begärda åtgärden eller om det annars finns särskilda skäl.

Skyldigheten gäller inte om den först nämnda ledningen saknar kapacitet för den begärda åtgärden eller om det annars finns särskilda skäl.

Skyldigheten gäller inte den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

Avgifter för anslutning

5 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för sådana anslutningar som avses i 5 § ska utformas.

[3] Senaste lydelse 2013:209.

Uppgifter om villkor för anslutning

5 b §

Den som innehar en naturgasledning ska

1. i samband med att en ny anslutning begärs inom skälig tid lämna skriftlig information om avgiften och övriga villkor för anslutningen,

2. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om de villkor som i fråga om anslutning för inmatning av naturgas gäller för gasens kvalitet, lukt eller tryck, och

3. offentliggöra de metoder som används för att utforma avgifter för anslutning och de villkor som avses i 2.

***Överföring av* naturgas**

***Skyldighet att överföra* naturgas**

6 §

Den som innehar en naturgasledning *är skyldig att* på skäliga villkor *överföra naturgas*.

Den som innehar en naturgasledning *ska överföra naturgas* på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor.

Skyldigheten gäller inte den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

Avgifter för överföring

6 a §

Villkoren för överföring av naturgas ska utformas så att den avgift en kund betalar för överföringen till sin anslutningspunkt innefattar avgift för överföringen i samtliga rörledningar som överföringen sker genom.

6 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för överföring av naturgas ska utformas.

Uppgifter om villkor för överföring

6 c §

Den som bedriver överföring av naturgas ska

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för överföring, och

2. offentliggöra sådana uppgifter.

6 d §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om offentliggörande av sådana villkor som avses i 6 c §.

Förhandsprövning av villkor

6 e §

Den som bedriver överföring av naturgas får inte ingå avtal om sådan anslutning som avses i 5 § eller om överföring förrän de metoder som ska användas för att utforma avtalsvillkoren har prövats av tillsynsmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för överföring.

6 f §

Tillsynsmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 6 e §, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.

Om tillsynsmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten ange i beslutet hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge besluten enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

6 g §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet i 6 e § i fråga om naturgasledningar eller ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet.

4 kap.

5 §

Den som innehar en lagringsanläggning *är skyldig att* på skäliga villkor lagra naturgas för annans räkning. *Den som innehar en transmissionsledning för överföring av naturgas har motsvarande lagringsskyldighet.*

Skyldighet att lagra naturgas föreligger inte om anläggningen eller ledningen saknar kapacitet för den begärda lagringen eller om det annars finns särskilda skäl.

Den som innehar en lagringsanläggning *eller en transmissionsledning för överföring av naturgas ska* på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor lagra naturgas för annans räkning.

Skyldigheten gäller inte om anläggningen eller ledningen saknar kapacitet för den begärda lagringen eller om det annars finns särskilda skäl.

6 §

Den som innehar en förgasningsanläggning är skyldig att på skäliga villkor mata in naturgas som innehas av annan.

Skyldighet föreligger inte om anläggningen saknar kapacitet för det begärda tillträdet eller om det annars finns särskilda skäl.

Den som innehar en förgasningsanläggning är skyldig att på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor mata in naturgas som innehas av annan.

Skyldigheten föreligger inte om anläggningen saknar kapacitet för det begärda tillträdet eller om det annars finns särskilda skäl.

Uppgifter om villkor för lagring och tillträde

6 a §

Den som innehar en lagringsanläggning eller förgasningsanläggning ska

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för lagring respektive tillträde till anläggningen, och

2. offentliggöra sådana uppgifter.

6 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om offentliggörande av sådana villkor som avses i 6 a §.

Förhandsprövning av villkor

6 c §

Den som innehar en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får inte ingå avtal om lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning förrän de metoder som ska användas för att utforma avtalsvillkoren har prövats av tillsynsmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning.

6 d §

Tillsynsmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 6 c §, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.

Om tillsynsmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten ange i beslutet hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge besluten enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

6 kap. Intäktsram för naturgasverksamhet

Intäktsramens omfattning

1 § En naturgasverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en intäktsram som beslutas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på att ha en intäktsram i fråga om en naturgasledning eller ett ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet.

3 § En intäktsram ska beslutas var för sig för transmission, distribution, lagring i en lagringsanläggning och drift av en förgasningsanläggning.

Ett beslut om intäktsram för transmission ska omfatta även intäkter från lagring i en rörledning.

Uppgiftsskyldighet vid bestämmande av en intäktsram

4 § Ett naturgasföretag ska lämna de uppgifter till tillsynsmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

Intäktsramens storlek

5 § Intäktsramen ska inte vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten, och
2. hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms.

7 § Om ett naturgasföretag inte lämnar uppgifter enligt 4 §, ska tillsynsmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Beslutet om intäktsram

8 § Tillsynsmyndigheten ska besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

9 § Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

10 § Tillsynsmyndigheten får under tillsynsperioden ändra intäktsramen, om naturgasföretaget har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

11 § Tillsynsmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

12 § Tillsynsmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska tillsynsmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller
2. informera naturgasföretaget om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för naturgasföretaget.

13 § Vid en omprövning enligt 12 § ska tillsynsmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för naturgasföretaget,
2. kontrollera om de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och
3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

14 § Utöver det som anges i 13 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag

15 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett naturgasföretag ska tillsynsmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat naturgasföretag, om det senare företaget

1. ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft, och
2. anför att de förhållanden som domstolen lagt till grund för ändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

16 § Om tillsynsmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska tillsynsmyndigheten ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

Uppgiftsskyldighet vid omprövning av en intäktsram

17 § Ett naturgasföretag ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för prövning enligt 11, 12 och 16 §§.

Avvikelser från intäktsramen

18 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

19 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från naturgasverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

20 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska tillsynsmyndigheten besluta att naturgasföretaget under den närmast följande tillsynsperioden från verksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Det belopp som tillsynsmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från naturgasverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från verksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Beräkning av intäkter

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur naturgasföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Besluts giltighet

22 § Ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18 eller 19 § gäller omedelbart.

Intäktsram vid överlåtelse av verksamhet

23 § Om ett naturgasföretag överlåter en naturgasverksamhet som det har fastställts en intäktsram för, ska intäktsramen gälla för förvärvaren. Det naturgasföretag som har tagit över verksamheten ska vid tillämpningen av detta kapitel träda i överlåtarens ställe.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 kap.	
5 §[4]	
Villkoren i balansavtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande.	
Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om villkoren uppfyller kraven enligt första stycket.	
Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).	
	5 a §
	Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten.
	5 b §
	Tillsynsmyndigheten ska godkänna villkoren, om de kan antas leda till att balanstjänster
	1. utförs så effektivt som möjligt,
	2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och

[4] Senaste lydelse 2013:209.

	3. tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.
	Tillsynsmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

9 kap.

1 §[5]

Den som har ansökt om koncession som avser byggande av en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får, om den berörda ledningen eller anläggningen är av större omfattning, beviljas undantag från skyldigheterna enligt 3 kap. 2–2 d, 5 *och 6 §§*, 4 kap. 5 *och 6 §§*, 6 kap. 1–*6 §§* och 7 kap. 5 *§*.	Den som har ansökt om koncession som avser byggande av en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får, om den berörda ledningen eller anläggningen är av större omfattning, beviljas undantag från skyldigheterna enligt 3 kap. 2–2 d, 5, *5 b–6 a, 6 c och 6 e §§*, 4 kap. 5–*6 a och 6 c §§*, 6 kap. 1 *§* och 7 kap. 5–*5 b §§*.

Detsamma gäller den som har ansökt om koncession som avser ett väsentligt utökande av kapaciteten i en befintlig sådan ledning eller anläggning.

Ett beslut om undantag får avse hela eller en del av kapaciteten i den berörda ledningen eller anläggningen.

10 kap.

1 §[6]

Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över att

1. denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs, och

2. Europaparlamentets och rådets förordning *(EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005* följs.	2. Europaparlamentets och rådets förordning *(EU) 2024/1789 av den 13 juni 2024 om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009* följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 8 kap. med undantag för 13–20 §§ och inte heller bestämmelserna i 5 kap.

[5] Senaste lydelse 2014:246.
[6] Senaste lydelse 2013:209.

1 a §[7]	
I ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt *sådana riktlinjer* som *har antagits med stöd av* förordning *(EG) nr 715/2009* ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller* upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.	I ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt *en sådan genomförandeakt eller delegerad akt* som *avses i artikel 70.1 i* förordning *(EU) 2024/1789* ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

11 kap. Förseningsavgifter

Beslut om förseningsavgift

1 § Tillsynsmyndigheten ska besluta att ta ut en förseningsavgift från ett naturgasföretag som bedriver annan verksamhet än handel med naturgas, om det finns förutsättningar för att ta ut avgiften enligt detta kapitel. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till företaget.

Om redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas

2 § Ett naturgasföretag ska betala en förseningsavgift med 10 000 kronor till staten, om företaget inte inom sju månader från räkenskapsårets utgång lämnar

1. redovisningshandlingar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 3 § andra stycket eller 4 kap. 3 § andra stycket, eller
2. ett revisorsintyg enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 4 § tredje stycket eller 4 kap. 4 § tredje stycket.

Om naturgasföretaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 6 kap. 13 § andra stycket lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

3 § Om redovisningshandlingarna eller revisorsintyget inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till naturgasföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt 2 §, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till företaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 20 000 kronor.

4 § Om registrering har skett av ett beslut om att naturgasföretaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får tillsynsmyndigheten inte besluta om förseningsavgift enligt 2 eller 3 §.

[7] Senaste lydelse 2011:713.

5 § Om naturgasföretaget har lämnat de handlingar som anges i 2 § i tid och handlingarna har någon brist som lätt kan avhjälpas, får tillsynsmyndigheten besluta om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos tillsynsmyndigheten.

Om uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram inte lämnas

6 § Ett naturgasföretag ska betala en förseningsavgift med 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 6 kap. 4 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till naturgasföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

Efterskänkande av förseningsavgifter

7 § En förseningsavgift enligt 2 och 3 §§ ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som naturgasföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är uppenbart oskäligt att ta ut den.

8 § En förseningsavgift enligt 6 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som naturgasföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är oskäligt att ta ut den.

En förseningsavgift enligt 6 § ska dessutom efterskänkas helt eller delvis, om överträdelsen är liten med hänsyn till de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

9 § Om det är motiverat med hänsyn till det som har förekommit i ärendet, ska frågan om att efterskänka en förseningsavgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

Indrivning

10 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 10 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

Verkställighet

12 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Återbetalning

13 § Om ett naturgasföretag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

12 kap. Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 1, 2 eller 3 §, eller
2. bryter mot villkor som har meddelats med stöd av 2 kap. 9 § andra stycket.

Om gärningen är ringa utgör den inte brott.

2 § Ansvar enligt denna lag ska inte dömas ut om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

3 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet.

13 kap. Överklagande och handläggning i domstol

Överklagande

1 § Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 3 kap. 6 e §, 4 kap. 6 c §, 6 kap. 8, 10–12, 15, 16 och 18–20 §§, 7 kap. 5 b §, 10 kap. 3 och 4 §§ och 11 kap. 2, 3 och 6–8 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag än de som anges i 1 § eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Domstolarnas sammansättning i vissa mål

3 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 6 kap. 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 19 eller 20 § ska förvaltningsrätten bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Detta gäller dock inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

4 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 6 kap. 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 19 eller 20 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–tionde styckena lagen om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 3 och 4 §§. Om det, medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål, inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses fortsätta att gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet gäller 6 kap. 10–12 §§ i den äldre lydelsen i stället för 6 kap. 5 §.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för en sådan omprövning enligt 6 kap. 14–16 §§ i den äldre lydelsen som har inletts före ikraftträdandet.

4. De nya bestämmelserna i 13 kap. 3–5 §§ tillämpas inte i mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 11, 12 och 17 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 §[2]	
En kammarrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är presidenten eller en lagman.	
Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.	Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *naturgaslagen (2005:403),* lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.
12 §[3]	
En kammarrätt är domför med tre lagfarna ledamöter. Fler än fyra lagfarna ledamöter får inte ingå i rätten.	
När det är särskilt föreskrivet att nämndemän ska ingå i rätten är en kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Fler än fyra lagfarna ledamöter och tre nämndemän får inte ingå i rätten.	
Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.	
En kammarrätt är domför utan nämndemän	
1. vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet avgörs,	
2. vid förordnande om saken i avvaktan på målets avgörande och vid annan åtgärd som endast avser målets beredande, och	
3. vid beslut genom vilket domstolen skiljer sig från målet utan att detta har prövats i sak.	
Om ett mål som avses i andra stycket handläggs gemensamt med ett annat mål, får nämndemän delta vid handläggningen även av det senare målet.	
Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fas-	Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fas-

[1] Lagen omtryckt 1981:1323.
[2] Senaste lydelse 2022:488.
[3] Senaste lydelse 2022:488.

tighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.	tighetstaxeringslagen (1979:1152), *naturgaslagen (2005:403)*, lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet. Detsamma gäller vid behandling av andra frågor i mål där prövningstillstånd krävs för prövning av ett överklagande, om frågorna behandlas före eller i samband med frågan om prövningstillstånd. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 34 a § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) får meddelas av en lagfaren ledamot, om frågan är enkel.

Vid behandling av en fråga om avvisning av ett överklagande på grund av att det har kommit in för sent är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet.

Vid beslut om avskrivning av ett mål efter en återkallelse är kammarrätten domför med en lagfaren ledamot.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren ledamot i kammarrätten eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna ledamöter, av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

17 §[4]

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare och tre nämndemän, om inte annat följer av 17 b eller 18 §. Om en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän.

Om det finns skäl för det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad, får antalet lagfarna domare utökas med en utöver vad som följer av första stycket. Detsamma gäller i fråga om antalet nämndemän. Om någon eller några av ledamöterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats gäller första stycket andra meningen i fråga om domförhet.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.	Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *naturgaslagen (2005:403)*, lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

[4] Senaste lydelse 2022:488.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 11, 12 och 17 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar[1] ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.3	*Föreslagen lydelse*
11 §[2]	
En kammarrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är presidenten eller en lagman.	
Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.	Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857),* naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.
12 §[3]	
En kammarrätt är domför med tre lagfarna ledamöter. Fler än fyra lagfarna ledamöter får inte ingå i rätten.	
När det är särskilt föreskrivet att nämndemän ska ingå i rätten är en kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Fler än fyra lagfarna ledamöter och tre nämndemän får inte ingå i rätten.	
Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.	
En kammarrätt är domför utan nämndemän	
1. vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet avgörs,	
2. vid förordnande om saken i avvaktan på målets avgörande och vid annan åtgärd som endast avser målets beredande, och	
3. vid beslut genom vilket domstolen skiljer sig från målet utan att detta har prövats i sak.	
Om ett mål som avses i andra stycket handläggs gemensamt med ett annat mål, får nämndemän delta vid handläggningen även av det senare målet.	

[1] Lagen omtryckt 1981:1323.
[2] Senaste lydelse 2025:000.
[3] Senaste lydelse 2025:000.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857)*, naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet. Detsamma gäller vid behandling av andra frågor i mål där prövningstillstånd krävs för prövning av ett överklagande, om frågorna behandlas före eller i samband med frågan om prövningstillstånd. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 34 a § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) får meddelas av en lagfaren ledamot, om frågan är enkel.

Vid behandling av en fråga om avvisning av ett överklagande på grund av att det har kommit in för sent är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet.

Vid beslut om avskrivning av ett mål efter en återkallelse är kammarrätten domför med en lagfaren ledamot.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren ledamot i kammarrätten eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna ledamöter, av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

17 §[4]

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare och tre nämndemän, om inte annat följer av 17 b eller 18 §. Om en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän.

Om det finns skäl för det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad, får antalet lagfarna domare utökas med en utöver vad som följer av första stycket. Detsamma gäller i fråga om antalet nämndemän. Om någon eller några av ledamöterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats gäller första stycket andra meningen i fråga om domförhet.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857)*, naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om

[4] Senaste lydelse 2025:000.

offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.	åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

dels att 2, 3–6, 8 och 12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 9 a §, och närmast före 9 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
I denna lag avses med redovisningsenhet den nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram.	I denna lag avses med *1. redovisningsenhet*: den nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram, *och* *2. kapitalbas: det kapital som krävs för att bedriva en nätverksamhet*.
Övriga ord och uttryck som används i lagen har samma innebörd som i ellagen (1997:857).	
3 §	
Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet och tillsynsperiod, om	
1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökats med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019 eller nätkoncessionshavaren fått uppbära ett sådant belopp som avses i *5 kap. 29 § ellagen* under tillsynsperioden 2016–2019 *enligt ett beslut av nätmyndigheten*, och	1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökats med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019 eller nätkoncessionshavaren *med tillämpning av 5 kap. 29 § ellagen i dess lydelse före den 1 januari 2027* fått uppbära ett sådant belopp som avses i *den paragrafen* under tillsynsperioden 2016–2019, och
2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätmyndigheten kan ha beslutat enligt 5 kap. 29 § ellagen.	2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätmyndigheten kan ha beslutat enligt 5 kap. 29 § ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*.

4 §

En ansökan om särskilt investeringsutrymme ska ges in till nätmyndigheten före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

Om det hos nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol pågår en prövning i fråga om tillämpningen av 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) när det gäller ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 får en ansökan, som gäller särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023, inte prövas i sak innan ärendet eller målet har avgjorts och avgörandet har fått laga kraft.

Om det hos nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol pågår en prövning i fråga om tillämpningen av 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027* när det gäller ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 får en ansökan, som gäller särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023, inte prövas i sak innan ärendet eller målet har avgjorts och avgörandet har fått laga kraft.

5 §

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019, i förekommande fall med tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren fått uppbära under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857), med avdrag för

1. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019, inbegripet belopp som inte ska anses vara intäkter från nätverksamheten enligt 5 kap. 29 § andra stycket ellagen, och

2. belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019, i förekommande fall med tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren fått uppbära under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027*, med avdrag för

1. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019, inbegripet belopp som inte ska anses vara intäkter från nätverksamheten enligt 5 kap. 29 § andra stycket ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*, och

2. belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen för den tillsynsperioden enligt 6 §.

6 §

Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt 5 kap. *22 §* ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett särskilt belopp (investeringsbelopp) för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt 5 kap. *17 §* ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett särskilt belopp (investeringsbelopp) för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Ökningen får inte överstiga vare sig

1. det särskilda investeringsutrymmet för den tillsynsperiod som omprövningen avser, eller
2. nätkoncessionshavarens investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden.

8 §[25]

En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar 65 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. fyra procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och
2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. *10 §* ellagen (1997:857).

2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. *1 a §* ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger, i den utsträckning en sådan fördelning är förenlig med 6 § andra stycket.

Hur kapitalbasen ska beräknas

9 a §

Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten och med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången.

[25] Senaste lydelse 2022:601.

12 §

När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymmet enligt 5 § andra stycket fördelas på samma sätt som intäktsramen.	När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027* i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymmet enligt 5 § andra stycket fördelas på samma sätt som intäktsramen.

Någon fördelning ska inte göras, om den del av kapitalbasen som överlåtits eller är hänförlig till gränsändringen har liten betydelse för intäktsramens storlek.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

3 Ärendet och dess beredning

EU-domstolen meddelade den 2 september 2021 dom i målet Europeiska kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland, mål C-718/18, EU:C:2021:662. Domen benämns i det följande som Tysklandsdomen.

Domen avser tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG och direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG när det gäller bl.a. den nationella tillsynsmyndighetens exklusiva befogenhet och oberoende. I domen konstaterade EU-domstolen att Tysklands genomförande av direktiven var bristfälligt.

Direktiv 2009/72/EG har ersatts av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (elmarknadsdirektivet), som återges i *bilaga 1*. Direktiv 2009/73/EG har ersatts av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1788 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG (gasmarknadsdirektivet), som återges i *bilaga 2*.

Den 17 mars 2022 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över hur det svenska regelverket förhåller sig till Tysklandsdomen och att se över bestämmelserna om överklagande av tillsynsmyndighetens beslut på området (dir. 2022:20). Utredningen tog namnet Utredningen om översyn av regleringen på el- och naturgasområdena.

I oktober 2023 lämnade utredaren över betänkandet Ett förändrat regelverk för framtidens el- och gasnät (SOU 2023:64) till regeringen. En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 3*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 4*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (www.regeringen.se) och i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2023/04245).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 7 augusti 2025 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen i *bilaga 6*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*. Regeringen följer Lagrådets förslag, som behandlas i författningskommentaren. I förhållande till lagrådsremissen görs även vissa språkliga och redaktionella ändringar.

4 Tysklandsdomen

I Tysklandsdomen tolkade EU-domstolen ett antal bestämmelser om den nationella tillsynsmyndighetens uppdrag och befogenheter i direktiv

2009/72/EG och direktiv 2009/73/EG. Direktiven har ersatts av ett nytt elmarknadsdirektiv respektive gasmarknadsdirektiv. I sak har dock inga huvudsakliga ändringar gjorts när det gäller de frågor som omfattas av domstolens prövning.

Bakgrunden till prövningen var en fördragsbrottstalan mot Tyskland om genomförandet av de aktuella direktiven. En anmärkning avsåg ett påstått åsidosättande av den nationella tillsynsmyndighetens exklusiva befogenhet enligt direktiven. EU-domstolen uttalade i den delen bl.a. att kravet att den nationella tillsynsmyndigheten ska ha befogenhet att fastställa eller godkänna åtminstone metoderna för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive tillämpliga tariffer, samt för tillhandahållande av balanstjänster innebär att de befogenheterna direkt ska förbehållas den myndigheten.

5 Den hittillsvarande regleringen i Sverige

5.1 Elområdet

I 4, 5 och 8 kap. ellagen (1997:857) regleras villkoren i avtal om anslutning till elnätet, överföring av el och åtagande av balansansvar. Regeringen har pekat ut Energimarknadsinspektionen som nätmyndighet enligt ellagen, vilket innebär att den utövar tillsyn över att den nyss nämnda regleringen följs (12 kap. 1 § andra stycket ellagen).

I 4 kap. ellagen regleras villkoren i enskilda avtal om anslutning till elnätet och överföring av el. I kapitlet uppställs krav på såväl avgifterna som övriga villkor i sådana avtal. Regleringen av avgifterna skiljer delvis på olika typer av elnät och om det är fråga om förbrukning eller produktion av el. Energimarknadsinspektionen har meddelat föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas. Energimarknadsinspektionen prövar metoderna som ska användas för att utforma andra villkor än avgifter i avtal om anslutning till elnätet eller överföring av el innan de träder i kraft (4 kap. 46 §). Förhandsprövningen utgör ett komplement till den tillsyn i efterhand som myndigheten utövar. Till skillnad från förhandsprövningen omfattar tillsynen i efterhand också avgifter för anslutning och överföring.

Energimarknadsinspektionens förhandsprövning av avgifterna för anslutning och överföring sker i stället enligt 5 kap. ellagen genom beslut om intäktsramar för nätverksamhet. I Energimarknadsinspektionens beslut om intäktsramar prövas nätföretagens samlade intäkter för sådana verksamheter, vilket skiljer sig från kraven i 4 kap. ellagen som gäller i förhållande till enskilda avtal. Vid införandet av intäktsramarna angavs att myndighetens förhandsprövning av avgifter skulle avse nätföretagens samlade intäkter bl.a. eftersom en förhandsprövning av de enskilda avgifterna för olika kundgrupper skulle bli mycket omfattande.

I förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet finns föreskrifter i anslutning till 5 kap. ellagen. Där regleras vilka tillgångar som ska ingå i kapitalbasen (6 §), hur en tillgång som ingår i ett nätföretags kapitalbas ska värderas (7–9 §§), vilket index som kapitalbasen ska

beräknas utifrån (10 §), hur dokumentation av anläggningstillgångar ska ske (11 §), hur avskrivning på en anläggningstillgång ska beräknas (13 och 14 §§), hur avkastningen på kapitalbasen ska beräknas (17–26 §§) och hur intäktsramen ska beräknas om nätföretaget har vissa anläggningstillgångar som finansierats genom statligt stöd (33–34 §§). I bilaga 1 och 2 till förordningen fastställs även hur livslängder för anläggningstillgångar ska beräknas och en formel för hur kalkylräntan ska beräknas.

Utöver det har Energimarknadsinspektionen meddelat föreskrifter om vilka uppgifter nätföretagen ska lämna för att myndigheten ska kunna fastställa en intäktsram. Föreskrifterna avser också hur beräkningen av intäktsramen ska gå till och hur incitamenten i 5 kap. ellagen för kvalitet i nätverksamheten och ett effektivt utnyttjande av elnätet ska kunna medföra en ökning eller minskning av avkastningen på kapitalbasen.

I 8 kap. ellagen regleras villkoren i avtal om balansansvar. Energimarknadsinspektionen prövar metoderna som ska användas för att utforma avtalen innan de träder i kraft (8 kap. 18 §). Myndighetens förhandsprövning kompletteras av tillsyn i efterhand över avtalen.

Utöver att Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn över att den ovan nämnda regleringen följs är myndigheten tillsynsmyndighet enligt EU:s elmarknadsförordning, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (12 kap. 1 § tredje stycket ellagen). EU:s elmarknadsförordning innehåller direkt tillämpliga krav på avgifterna för anslutning till elnätet och överföring av el.

5.2 Naturgasområdet

I 3, 4, 6 och 7 kap. naturgaslagen regleras villkoren i avtal om anslutning till en naturgasledning, överföring av naturgas, lagring av naturgas, tillträde till en förgasningsanläggning och åtagande av balansansvar. Regeringen har pekat ut Energimarknadsinspektionen som tillsynsmyndighet enligt naturgaslagen, vilket innebär att den utövar tillsyn över att regleringen följs (10 kap. 1 § 1 naturgaslagen).

I 3 och 6 kap. naturgaslagen regleras villkoren i avtal om anslutning av en naturgasledning och om överföring av naturgas. Krav ställs på såväl avgifterna som de övriga villkoren i sådana avtal. Energimarknadsinspektionen prövar metoderna för att utforma villkoren, inklusive avgifterna, i avtal om anslutning till en naturgasledning eller en annan anläggning innan de träder i kraft (6 kap. 1 b §). Myndighetens förhandsprövning av metoderna för att utforma villkor i avtal om överföring överensstämmer med den motsvarande prövning som görs enligt ellagen på så sätt att endast metoderna för att utforma andra villkor än avgifter omfattas (6 kap. 5 §).

I 4 och 6 kap. naturgaslagen regleras villkoren i avtal om lagring och om tillträde till en förgasningsanläggning. Krav ställs på såväl avgifterna som de övriga villkoren i sådana avtal. Energimarknadsinspektionen prövar metoderna för att utforma andra villkor än avgifter i avtal om lagring eller om tillträde till en förgasningsanläggning innan de träder i kraft (6 kap. 5 §).

I 6 kap. naturgaslagen finns vidare en reglering om intäktsramar, som avser naturgasföretagens samlade intäkter var för sig för transmission av

naturgas, distribution av naturgas, lagring i en lagringsanläggning och drift av en förgasningsanläggning. Till skillnad från det som gäller på elområdet omfattar intäktsramen inte ett naturgasföretags intäkter för anslutning till en naturgasledning eller en annan anläggning. I den utsträckning som tillgångar som ingår i verksamheten genererar sådana intäkter ska därför ett avdrag som motsvarar de intäkterna göras från intäktsramen (6 kap. 10 § andra stycket). Till följd av detta omfattar Energimarknadsinspektionens förhandsprövning av metoderna för att utforma villkoren i avtal om anslutning även avgifterna för anslutning.

I förordningen (2014:35) om intäktsram på naturgasområdet finns föreskrifter i anslutning till 6 kap. naturgaslagen. I förordningen regleras vilka tillgångar som ska ingå i kapitalbasen (6 §), hur en tillgång som ingår i ett gasnätsföretags kapitalbas ska värderas (7–9 §§), hur avskrivningar på kapitalbasen ska beräknas (10 §) samt hur dokumentation av anläggningstillgångar ska ske (12 §).

Utöver det har Energimarknadsinspektionen meddelat föreskrifter. Föreskrifterna avser beräkningen av skäliga kostnader och en rimlig avkastning.

I 7 kap. naturgaslagen regleras villkoren i avtal om balansansvar. Energimarknadsinspektionen prövar villkoren i sådana avtal innan de träder i kraft (7 kap. 5 §).

Den förhandsprövning Energimarknadsinspektionen utför enligt 6 och 7 kap. utgör ett komplement till den tillsyn i efterhand som Energimarknadsinspektionen utövar, som omfattar såväl avgifter som övriga villkor i naturgasföretagens avtal.

Energimarknadsinspektionen ska också utöva tillsyn över att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 följs (10 kap. 1 § 2). Den EU-förordningen har nyligen ersatts av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1789 av den 13 juni 2024 om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009 (EU:s gasmarknadsförordning). EU:s gasmarknadsförordning innehåller direkt tillämpliga krav på naturgasföretagens avgifter.

6 Intäktsregleringen för elnätsverksamhet

6.1 Intäktsramens storlek

Regeringens förslag

Intäktsramen ska inte vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten.

Bedömningen av om nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet ska få medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att det preciseras att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för driften av nätverksamheten och för att göra nödvändiga investeringar för att säkerställa nätets funktion.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Ett antal remissinstanser, däribland *Energiföretagen Sverige*, *E.ON Energidistribution AB*, *Ellevio AB*, *Nordion Energi AB*, *Nässjö Affärsverk Elnät AB*, *Jämtkraft Elnät AB*, *Vattenfall AB* och *Sveriges advokatsamfund* avstyrker förslaget när det gäller grunden för intäktsramens storlek. *Kammarrätten i Jönköping* anser att den hittillsvarande regleringen inte strider mot EU-rätten. *Post- och telestyrelsen* anför att det kan påverka investeringsviljan om avkastning på kapitalbasen utelämnas ur lagtexten och Energimarknadsinspektionen sedan inte inkluderar sådan ersättning i sina föreskrifter.

Skälen för regeringens förslag

Befogenheter som förbehålls den nationella tillsynsmyndigheten

Enligt elmarknadsdirektivet ska den nationella tillsynsmyndigheten fastställa eller godkänna överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem (artikel 59.1 a). Myndigheten ska ha den särskilda befogenheten att på förhand fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till de nationella näten, inklusive överförings- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder (artikel 59.7 a). Myndigheten ska utöva sina befogenheter oberoende av offentliga organ eller politiska organ (artikel 57.4 a och 57.5 a).

Energimarknadsinspektionen förhandsprövar inte de enskilda avgifterna för anslutning och överföring. I stället bestämmer myndigheten på förhand en intäktsram för en nätverksamhet. Intäktsramen avser de maximala samlade intäkterna under en tillsynsperiod.

Det krävs en reglering i lag för att Energimarknadsinspektionen ska kunna utöva sina exklusiva befogenheter som nationell tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet. En allt för detaljerad reglering i lag eller förordning kan emellertid inkräkta på befogenheterna i fråga.

Grunden för intäktsramens storlek

Enligt den hittillsvarande regleringen ska intäktsramen inte vara större än vad som behövs för att

– täcka kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt,
– täcka avskrivningar, och
– ge en sådan avkastning på kapitalbasen (det kapital som krävs för att bedriva verksamheten) som behövs för att i konkurrens med alternativa

placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital för investeringar (5 kap. 1 § ellagen).

I elmarknadsdirektivet finns det materiella krav som gäller för nätavgifterna eller metoderna för beräkningen av dem. Avgifterna eller metoderna ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion (artikel 59.7 a). Nätavgifterna ska vara proportionerliga (artikel 60.1). I skälen till direktivet anges att tillsynsmyndigheten bör säkerställa att avgifterna för överföring är icke-diskriminerande och avspeglar kostnaderna och samtidigt ta hänsyn till de långsiktiga marginalkostnader för näten som går att undvika med hjälp av distribuerad produktion och åtgärder för styrning av efterfrågan (skäl 81).

Ett antal remissinstanser, bl.a. *Energiföretagen Sverige*, *Nordion Energi AB* och ett flertal andra nätföretag samt *Sveriges advokatsamfund*, anser att den nuvarande regleringen när det gäller grunderna för intäktsramens storlek inte står i strid med elmarknadsdirektivets krav i fråga om tillsynsmyndighetens oberoende. Energiföretagen Sverige, Nordion Energi AB med flera påpekar att en rätt till rimlig avkastning, som utgör en del av den nuvarande regleringen, har ansetts förenlig med EU-rätten på andra områden. *E.ON Energidistribution AB* påpekar särskilt att elmarknadsdirektivet uppställer ett krav på att distributionsnätsföretag ska kunna bedriva sin verksamhet på affärsmässiga villkor, inbegripet en möjlighet att göra en rimlig vinst, vilket kräver ett genomförande i svensk rätt. *Sveriges advokatsamfund* anser att den hittillsvarande regleringen är av övergripande karaktär, att den återspeglar de mål och syften som framgår av elmarknadsdirektivet och att den därför utgör ett korrekt genomförande av direktivet. Sammanfattningsvis anser dessa remissinstanser att det inte är nödvändigt att ändra den aktuella regleringen och motsätter sig en ändring. *Kammarrätten i Jönköping* anger att regleringen om vilken avkastning intäktsramen ska täcka inte synes behöva ändras men ifrågasätter inte en ordning där Energimarknadsinspektionen ges möjlighet att meddela detaljerade föreskrifter på området.

Regeringen gör följande överväganden. I fråga om grunden för intäktsramens storlek är regleringen i ellagen mer preciserad än vad som krävs för att genomföra elmarknadsdirektivet när det gäller utformningen av överförings- och distributionsavgifter eller deras beräkningsmetoder. Det anges exempelvis inte i direktivet att kostnadstäckningen ska baseras på en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar som bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. För att underlätta en anpassning till EU-rätten, bl.a. i ljuset av Tysklandsdomen, är det lämpligt att föreskrifter med detaljerade kriterier för intäktsramens storlek finns på en lägre normnivå än lag. Det bör alltså inte i ellagen anges särskilt att Energimarknadsinspektionen ska ta hänsyn till exempelvis att nätföretagen ska kunna få en avkastning av en viss omfattning. Av detta följer inte att riksdagen eller regeringen är förhindrad att bedriva en nationell energipolitik, när det gäller t.ex. försörjningstrygghet. Det bör vara möjligt för regeringen att meddela övergripande föreskrifter med i huvudsak samma innehåll som hittillsvarande 5 kap. 1 § ellagen. Överväganden och förslag i fråga om normgivningskompetensen finns i avsnitt 6.2.

Grunden för intäktsramens storlek enligt ellagen bör mot denna bakgrund vara att ramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten. Det blir då tydligt att det är nätföretagets behov inom ramen för verksamheten som avses, vilka följer av de skyldigheter företaget har att uppfylla. Skyldigheterna inkluderar att göra nödvändiga investeringar i sitt nät för att säkerställa en säker, tillförlitlig och effektiv elöverföring inom sitt område (3 kap. 1 §). Som en följd måste, för att avgöra vad ett nätföretag behöver för sin nätverksamhet, beaktas kostnader för bl.a. investeringar som är nödvändiga för att uppfylla funktionskraven.

Några remissinstanser, bl.a. *Jämtkraft Elnät AB*, pekar på att det har betydelse för vilka investeringar nätföretagen gör att det finns detaljerade föreskrifter om intäktsramarna. *Post- och telestyrelsen* anför att det kan påverka investeringsviljan om avkastning på kapitalbasen utelämnas ur lagtexten. *Vattenfall AB* anser att det är en styrka att den nuvarande paragrafen om intäktsramens storlek hänvisar till vedertagna ekonomiska uttryck och att den styrkan omintetgörs om förslaget genomförs. Som framgår av avsnitt 6.2 bör dock regeringen eller Energimarknadsinspektionen i vissa avseenden kunna meddela föreskrifter om intäktsramarna. Genom sådana föreskrifter får nätföretagen tydliga förutsättningar för sina investeringar.

Ett effektivt utnyttjande av elnätet

Enligt den hittillsvarande regleringen ska Energimarknadsinspektionen ta hänsyn till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet när intäktsramen bestäms (5 kap. 11 § ellagen). Bestämmelserna har tillkommit med anledning av krav i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG. För att fortsatt uppfylla de krav på energieffektivitet som finns i det direktivet bör regleringen i huvudsak finnas kvar i ellagen.

Bedömningen när det gäller ett effektivt utnyttjande av elnätet bör kunna påverka intäktsramen på samma sätt som bedömningen av i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten (se hittillsvarande 5 kap. 12 a §). Bedömningen bör alltså få medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

6.2 Föreskrifter om intäktsramen på en lägre normnivå än lag

Regeringens förslag

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten och hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms.

Regeringens bedömning

Regeringen bör i en förordning ange övergripande krav på vad intäktsramen ska täcka när det gäller kostnader för den löpande driften och kapitalkostnader.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka kostnader för driften av en nätverksamhet som ska täckas av en intäktsram och hur dessa ska beräknas vid bestämmandet av en intäktsram samt vad som avses med att nätföretag ska kunna göra nödvändiga investeringar för att säkerställa nätets funktion.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Flera remissinstanser, däribland *Energiföretagen Sverige*, *Vattenfall AB*, *Nordion Energi AB*, *Falbygdens Energi Elnät AB*, *Öresundskraft AB*, *Lokalkraft Sverige*, *Svenska elkraftentreprenörer* och *Sveriges advokatsamfund* avstyrker förslaget. *Affärsverket svenska kraftnät* påpekar att eftersom Energimarknadsinspektionens utövande av dess befogenheter kan påverka affärsverkets möjligheter att utföra sina uppgifter bör krav på samverkan ställas på inspektionen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Föreskrifter eller beslut i enskilda fall

Genom beslut om intäktsramar utövar Energimarknadsinspektionen sin befogenhet när det gäller nätföretagens avgifter. Vid myndighetens handläggning i de enskilda fallen ska den tillämpa gällande rätt, vilket inkluderar direkt tillämplig EU-rätt och relevanta svenska föreskrifter. Ett sätt för Energimarknadsinspektionen att utöva befogenheten är att enbart med stöd av EU-rätten och ellagen fatta beslut i det enskilda fallet. Mer detaljerade metoder för att bestämma intäktsramen slås då fast i det beslutet. Ett annat sätt som befogenheten kan utövas på är att myndigheten ges möjlighet att meddela vissa föreskrifter om metoder för beräkningen av intäktsramarna och att den sedan tillämpar de föreskrifterna när beslut fattas i det enskilda fallet. I det senare fallet blir Energimarknadsinspektionens och domstolarnas handlingsutrymme mindre när de ska fatta beslut i det enskilda fallet.

Om myndighetsföreskrifter

Av Tysklandsdomen följer att det finns gränser för möjligheten att i lag eller förordning fastställa metoder för att bestämma intäktsramar. Om de konkreta metoderna för att beräkna intäktsramarna helt eller delvis ska kunna finnas i annan författning än lag eller förordning, behöver regeringen ha möjlighet att bemyndiga Energimarknadsinspektionen att meddela föreskrifter om detta.

Myndighetsföreskrifter är precis som lagar och förordningar rättsligt bindande för enskilda, domstolar och förvaltning, inklusive den myndighet som har utfärdat dem. För att Energimarknadsinspektionen ska kunna meddela föreskrifter krävs ett bemyndigande från riksdagen via regeringen. Till skillnad från beslut i enskilda fall får beslut om meddelande av föreskrifter som huvudregel inte överklagas, jfr 30 myndighetsförordningen (2007:515).

Innan en myndighet beslutar om föreskrifter, ska den i normalfallet ge offentliga och privata organ som på ett betydande sätt berörs möjlighet att yttra sig över förslaget med tillhörande konsekvensutredning, se 12 § förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Utöver att de berörda aktörerna kan lämna synpunkter i samband med remissförfarandet och annan kommunikation med myndigheten kan de i regel överklaga de beslut i enskilda fall som har fattats i enlighet med föreskrifterna. Klaganden har då möjlighet att göra gällande att föreskrifterna strider mot överordnad rätt, inklusive EU-rätt. Den som ifrågasätter om reglerna är förenliga med EU-rätten kan också framställa klagomål till kommissionen som, om den skulle instämma, kan väcka en talan mot Sverige.

Om förvaltningsbeslut i enskilda fall

En annan väg för Energimarknadsinspektionen att fylla ut regleringen om nätavgifterna i EU-rätten och nationella föreskrifter är att myndigheten gör detta i förvaltningsbeslut i enskilda fall. Sådana beslut är överklagbara av den som beslutet angår om beslutet har gått någon emot och beslutet kan antas påverka dennes situation på ett inte obetydligt sätt. Ett sådant tillvägagångssätt kan ge myndigheten en större flexibilitet när den tillämpar gällande rätt. Att utarbeta föreskrifter är dessutom en tidskrävande och administrativt omständlig procedur.

Ett normgivningsbemyndigande om grunden för att bestämma intäktsramar bör införas

Att välja ett lämpligt tillvägagångssätt för Energimarknadsinspektionen att utöva sina EU-rättsliga befogenheter när det gäller nätavgifterna är centralt för att få till stånd en ändamålsenlig framtida reglering. Samtliga moment av det utövandet behöver inte ske på det ena eller andra sättet. Det finns skäl att överväga valet av tillvägagångssätt för varje moment. Det kan vara lämpligt att fastställa vissa moment i föreskrifter för att ge stabilitet och förutsebarhet, medan övriga delar kan tas upp direkt i ett beslut i ett enskilt fall och där anpassas till situationen i det enskilda fallet.

Oavsett hur Energimarknadsinspektionen utövar sin befogenhet är det viktigt att nätföretagen och andra berörda får en möjlighet till inflytande tidigt i processen. Då ökar möjligheterna att få acceptans för myndighetens ställningstaganden. Enligt utredningen sticker Sverige ut i jämförelse med de flesta andra EU-medlemsstater som ett land där myndighetens förhandsprövning av avgifter för överföring av el och naturgas ofta överklagas. Utredningen anger också att det även i en svensk kontext är ovanligt att myndighetsbeslut överklagas i samma omfattning som besluten om fastställande av intäktsramar. Med detta i åtanke anser regeringen att det är av vikt att beräkningsmetoderna för intäktsramarna tas fram på ett transparent sätt i samråd med marknadens aktörer.

En fördel med att fastställa beräkningsmetoder i myndighetsföreskrifter är att de berörda aktörerna vet vad de har att rätta sig efter och att föreskrifterna kan justeras i takt med att Energimarknadsinspektionen uppfattar ett sådant behov. Myndighetsföreskrifter bör medföra en högre grad av stabilitet och förutsebarhet i regleringen av beräkningsmetoderna än om beslut om dem fattas i enskilda fall. En annan fördel är att myndighetens handläggning av de enskilda ärendena om intäktsramar påskyndas och risken för utdragna domstolsprocesser är mindre jämfört med om beräkningsmetoder i föreskrifter saknas.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att Energimarknadsinspektionen bör kunna få ett visst utrymme för att meddela föreskrifter när detaljregleringen om intäktsramar utgår på lag- och förordningsnivå. Precis som i dag bör normgivningsbemyndigandet i ellagen förhålla sig till det som anges i lagen om grunden för intäktsramens storlek (jfr hittillsvarande 5 kap. 1 och 6–8 §§). Regeringen bör dessutom i en förordning införa en allmänt hållen reglering i fråga om grunden för intäktsramen, motsvarande den som i dag anges i ellagen, dvs. övergripande krav på vad intäktsramen ska täcka när det gäller kostnader för den löpande driften och kapitalkostnader.

Det nya bemyndigandet bör alltså omfatta att meddela föreskrifter om vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten och hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms. Eftersom regeringen föreslår att grunden för intäktsramens storlek utformas på ett delvis annat sätt än i betänkandet skiljer sig också bemyndigandet från utredningens förslag.

Vid framtagandet av myndighetsföreskrifter utför myndigheten en konsekvensutredning och remitterar denna och föreskriftsförslaget. Aktörer som på ett betydande sätt berörs av förslaget får då möjlighet att lämna synpunkter på det. Som framgår av avsnitt 6.3 avser regeringen att föreskriva att Energimarknadsinspektionen även ska ta fram preliminära metoder för beräkning av intäktsramar, som berörda aktörer kan komma med synpunkter på innan myndigheten fattar beslut i enskilda fall. På detta sätt skapas en förutsebarhet och transparens i föreskrifts- och beslutsprocesserna. Som *Affärsverket svenska kraftnät* påpekar är marknadsaktörernas möjlighet att komma med synpunkter inom ramen för Energimarknadsinspektionens utövande av dess befogenheter av stor vikt, eftersom olika ställningstaganden kan påverka aktörernas möjligheter att utföra sina uppgifter.

Energimarknadsinspektionen bör kunna meddela föreskrifter

Ett flertal remissinstanser, däribland *Energiföretagen*, *Vattenfall AB*, *Nordion Energi AB*, *Falbygdens Energi Elnät AB*, *Öresundskraft AB*, *Lokalkraft Sverige*, *Svenska elkraftentreprenörer* och *Sveriges advokatsamfund* anser att det är olämpligt att Energimarknadsinspektionen både tar fram föreskrifter enligt de nya bemyndigandena och sedan tillämpar dessa, särskilt eftersom föreskrifterna avser enskildas ekonomiska intressen och är av betungande karaktär.

Det finns i 8 kap. 10 § regeringsformen inte någon särskild begränsning av regeringens möjlighet att delegera vidare normgivningskompetens till en förvaltningsmyndighet (prop. 1973:90 s. 320). Regeringen avser inte

att på förordningsnivå behålla eller införa sådana bestämmelser av betydelse för intäktsramens utformning som är av verkställande snarare än övergripande eller energipolitisk karaktär. Mot bakgrund av kraven i elmarknadsdirektivet bör det ligga på Energimarknadsinspektionen att reglera sådana frågor. För att ge regleringen mer stabilitet och förutsebarhet bör befogenheten åtminstone i delar kunna utövas genom myndighetsföreskrifter. Regeringen bör under parlamentariskt ansvar avgöra vilken normgivningsrätt som Energimarknadsinspektionen bör få (jfr prop. 1975:8 s. 45). Det saknas skäl att i ellagen ange ytterligare villkor för när regeringen får bemyndiga myndigheten att meddela föreskrifter på området.

Med beaktande av det ovanstående kan regeringen inte se att det finns något hinder mot att Energimarknadsinspektionen meddelar såväl föreskrifter som beslut där dessa tillämpas. Energimarknadsinspektionen är expertmyndighet på området och samarbetar med motsvarande myndigheter i andra medlemsstater. Detta ger goda förutsättningar för en så enhetlig tolkning och tillämpning av det EU-rättsliga regelverket som möjligt.

Om det skulle vara så att föreskrifterna inte är förenliga med det EU-rättsliga regelverket, är det föreskrifterna som får stå tillbaka. Av Tysklandsdomen framgår att de nationella tillsynsmyndigheterna är underkastade principer och regler som har fastställts genom ett detaljerat regelverk på unionsnivå. Detta begränsar deras utrymme för skönsmässig bedömning och hindrar dem från att göra politiska val. Det finns även en bestämmelse om lagprövning i 12 kap. 10 § regeringsformen, som skulle kunna bli aktuell i detta sammanhang. En prövning av om Energimarknadsinspektionens föreskrifter är förenliga med EU-rätten kan ske i samband med överprövningen av det förvaltningsrättsliga beslutet. Vid en sådan prövning har den nationella domstolen möjlighet, och i vissa fall en skyldighet, att inhämta ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

Energimarknadsinspektionen leds av en myndighetschef. Vid myndigheten finns också ett insynsråd bestående av åtta ledamöter som bl.a. kan ge råd till myndighetsledningen. En synpunkt som vissa remissinstanser, däribland *Energiföretagen Sverige*, *Göteborg Energi Elnät AB*, *Tekniska verken Linköping Nät AB* och *Jämtkraft Elnät AB*, för fram är att den utökade befogenheten för myndigheten att bl.a. meddela föreskrifter bör föregås av att dess organisation delas upp i en normskapande och en tillämpande del, som är åtskilda från varandra. De föreslår också att en styrelse eller fullmäktige införs för ledningen av myndigheten. Regeringen delar uppfattningen att det medför utmaningar för Energimarknadsinspektionen om den nya föreskriftsrätten blir förhållandevis omfattande. Regeringen bedömer dock att det inte finns behov av att ändra myndighetens organisation. Det bör även i framtiden vara myndighetsledningen, som bäst känner verksamheten, som beslutar hur dess arbete ska organiseras för att uppfylla krav på bl.a. rättssäkerhet och uppfyllande av EU-rätten.

6.3 Preliminära metoder för att bestämma intäktsramen

Regeringens bedömning

Energimarknadsinspektionen bör offentliggöra preliminära metoder som ska ligga till grund för beräkningen av intäktsramen innan nätföretagen lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma ramen.

Utredningens förslag

Förlaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens bedömning. Tillsynsmyndigheten ska enligt utredningens lagförslag publicera preliminära metoder för att bestämma intäktsramar. Senast när beslutet om intäktsram meddelas ska myndigheten redogöra för de synpunkter som har inkommit på de preliminära metoderna.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Vissa remissinstanser, däribland *E.ON Energidistribution AB*, *Nordion Energi AB* och *Jämtkraft Elnät AB*, anser att metoderna ska publiceras tidigare än vad som föreslås. *Vattenfall AB* påpekar att det är viktigt att Energimarknadsinspektionen har tillräckligt med tid för att beakta de synpunkter som inkommer på metoderna.

Skälen för regeringens bedömning

Den gällande regleringen om bestämmandet av intäktsramen anger att nätföretagen ska lämna de uppgifter till Energimarknadsinspektionen som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen. Myndigheten ska sedan besluta om en intäktsram, senast två månader innan tillsynsperioden börjar. Det finns skäl att stärka kundernas ställning på elmarknaden på så sätt att de ges möjlighet att komma med synpunkter på de metoder för att bestämma intäktsramen som Energimarknadsinspektionen avser att använda i besluten om intäktsram.

Utredningen anger att det finns skäl att i ellagen tydliggöra att en förväntan på att sådant samråd med kunderna ska ske. Regeringen instämmer i att det finns skäl att i föreskrifter ange närmare på vilket sätt kunderna ska komma till tals. Sådana föreskrifter kan meddelas av regeringen i form av en förordning (8 kap. 7 § första stycket 2 regeringsformen). En fördel med att införa detta i förordning är att det blir enklare att vid behov justera regleringen. Att reglering av det aktuella slaget läggs i förordning underlättar också ofta överblicken över författningsregleringen på området i fråga.

Vid framtagandet av förordningsregleringen kommer de synpunkter i sak på utredningens förslag som har inkommit från bl.a. *E.ON Energidistribution AB*, *Nordion Energi AB*, *Jämtkraft Elnät AB* och *Vattenfall AB* att beaktas.

6.4 Särskilt investeringsutrymme och möjligheten att uppbära belopp som motsvarar tidigare underskott

Regeringens bedömning

Regleringen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet bör inte upphävas.

Ett underskott bör inte få rullas över till den tillsynsperiod som följer på den närmast följande tillsynsperioden.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet upphävs. Utredningen föreslår också ett underskott ska få rullas över till den tillsynsperiod som följer på den närmast följande tillsynsperioden, om nätföretaget ansöker om det och Energimarknadsinspektionen bedömer att det finns särskilda skäl.

Remissinstanserna

Ett flertal remissinstanser, däribland *Energimarknadsinspektionen*, *Statens Energimyndighet*, *Konkurrensverket* och *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet*, tillstyrker förslaget att upphäva lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet eller har inga invändningar mot det. Ett antal remissinstanser, däribland *Energiföretagen Sverige, Ellevio AB* och *Sveriges advokatsamfund*, avstyrker förslaget att upphäva lagen. *Affärsverket svenska kraftnät* påpekar att ett upphävande av lagen kan orsaka ökad osäkerhet om förutsättningarna för den långsiktiga planeringen av nätverksamheter och att den lagens framtid bör utredas vidare.

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget när det gäller att ett underskott ska kunna rullas över till den tillsynsperiod som följer på den närmast följande tillsynsperioden eller har inga invändningar mot det. Några remissinstanser, däribland *Sveriges Kommuner och Regioner*, *Energiföretagen Sverige* och *E.ON Energidistribution AB* anser att en sådan överrullning inte bör villkoras av att det finns särskilda skäl.

Skälen för regeringens bedömning

Innebörden av det särskilda investeringsutrymmet för elnätsverksamhet

I korthet gäller följande enligt lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet. Lagen omfattar nätkoncessionshavare som under tillsynsperioden 2012–2015 hade lägre intäkter från en nätverksamhet som omfattades av en viss intäktsram än vad ramen medgav. Lagen möjliggör för en sådan nätkoncessionshavare att under vissa förutsättningar få ett beslut om ett särskilt investeringsutrymme, motsvarande ett sådant underskott, för tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027. En nätkoncessionshavare som har ett sådant beslut för tillsynsperioden 2020–

2023 eller 2024–2027 kan efter tillsynsperiodens utgång ansöka om omprövning av intäktsramen för tillsynsperioden. Energimarknadsinspektionen ska vid en sådan omprövning öka intäktsramen med ett investeringsbelopp. En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar en viss andel av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts bl.a. för att det särskilda investeringsutrymmet inte ska finansiera grundinvesteringar i näten för att upprätthålla dess standard. Ökningen av intäktsramen för en redovisningsenhet får inte överstiga nätkoncessionshavarens investeringar i den nätverksamheten under den tillsynsperiod som ramen avser.

Lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet möjliggör alltså för ett nätföretag att använda ett outnyttjat underskott, jämfört med en intäktsram för tillsynsperioden 2012–2015, för vissa investeringar under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027. Genom att intäktsramen för tillsynsperioden 2024–2027 på så vis kan öka, skulle ett underskott i förhållande till den intäktsramen kunna uppstå som kan rullas över enligt regleringen i ellagen till den därpå följande tillsynsperioden 2028–2031.

Syftet med regleringen är att ge de berörda nätföretagen särskilda drivkrafter att förstärka och utveckla sina nät, genom att underlätta finansieringen av investeringarna och att de dessutom måste göras under en begränsad tid. Att nätföretagen fick två tillsynsperioder på sig ansågs innebära att det fanns incitament till större och mer komplicerade projekt, som tar tid att förbereda och genomföra, och att risken för onödiga eller onödigt dyra investeringar i elnätet skulle minska. Särskild vikt lades vid att utforma regleringen så att inte grundinvesteringar i näten som ändå hade behövt vidtas skulle berättiga till större intäktsramar.

Är regleringen förenlig med Tysklandsdomen?

Utredningen föreslår att lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet upphävs och att ellagen ändras så att underskott kan ”rullas över” till de två följande tillsynsperioderna, dock till den senare tillsynsperioden bara om det finns särskilda skäl för det. Som skäl för förslaget anges i betänkandet att det inte är förenligt med slutsatserna i Tysklandsdomen att i lag eller förordning ange på vilket sätt ett underskott ska användas när det förs över till en senare tillsynsperiod.

Genom Energimarknadsinspektionens beslut om intäktsramar bestämmer myndigheten hur stora intäkter från en nätverksamhet ett nätföretag får ta ut under en tillsynsperiod. Vilken möjlighet ett nätföretag ska ha att utnyttja ett eventuellt underskott jämfört med en intäktsram under kommande tillsynsperioder är, som bl.a. *Energiföretagen Sverige* och *Sveriges advokatsamfund* anför, en delvis separat fråga. Detsamma gäller exempelvis frågan om en tillsynsperiods längd. Sett över flera tillsynsperioder avser inte bestämmelserna om tillsynsperiodens längd och om möjligheterna att använda ett underskott under senare tillsynsperioder intäktsramens storlek, utan när under en given tidsperiod intäkterna får tas ut.

Frågan om under hur många tillsynsperioder ett underskott ska få utnyttjas har inte ett givet svar utan har diskuterats sedan regleringen av

intäktsramar tillkom. Enligt den nuvarande regleringen i ellagen kan ett underskott rullas över till den närmast följande tillsynsperioden. Lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet kompletterar detta genom att möjliggöra att ett underskott från en tillsynsperiod som inte är den närmast föregående under vissa förutsättningar kan ge rätt att ta ut ökade intäkter i en nätverksamhet. Det finns alltså ett funktionellt samband mellan överrullning av ett underskott enligt ellagen och ökning av en intäktsram enligt lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

Regeringen bedömer att möjligheten till överrullning av ett underskott till den närmast följande tillsynsperioden inte inskränker Energimarknadsinspektionens exklusiva befogenhet att besluta om nätavgifter eller deras beräkningsmetoder, inte heller om den möjligheten i vissa fall skulle utsträckas till de två följande tillsynsperioderna som utredningen föreslår. Att underskottet uppstod under tillsynsperioden 2012–2015 bör inte leda till en annan slutsats, eftersom möjligheten även i det fallet kan härledas till en ursprunglig intäktsram vars storlek har bestämts enligt ellagen. *Energimarknadsinspektionen* påpekar i det sammanhanget att den typen av reglering bestämmer hur myndigheten ska hantera ett tidigare underskott, vilket kan få konsekvenser för avgifterna i en nätverksamhet, något som inkräktar på myndighetens exklusiva befogenheter. Myndigheten behöver dock stöd i lag för att besluta om intäktsramar. Regleringen av avvikelser från intäktsramen bör ses som en del av ramverket för myndighetens utövande av den befogenheten, vilken inte som sådan påverkar dess oberoende.

Möjligheten att använda ett outnyttjat underskott enligt lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet syftar dock särskilt till att stimulera vissa investeringar i näten. En ökning av en intäktsram enligt den lagen är kopplad till gjorda investeringar i verksamheten. Som utredningen påpekar skiljer sig detta från regleringen av överrullning av ett underskott enligt ellagen, som inte har som syfte att främja investeringar. *Statens energimyndighet* anser att det bör vara Energimarknadsinspektionen som vid bedömningar som gäller ”överrullning” av underskott ska väga nätföretagens behov och deras möjlighet att ta lån för att finansiera investeringar mot risken att de avstår investeringar i en tid då investeringarna behöver öka för att klara omställningen. En av utgångspunkterna i elmarknadsdirektivet är att nödvändiga investeringar i näten ska kunna göras för att upprätthålla dess funktion. Den aktuella lagen möjliggör för myndigheten att besluta om just detta. Denna skillnad jämfört med regleringen om avvikelser från intäktsramen i ellagen medför inte att det inkräktas på myndighetens oberoende. Det rör sig dessutom om en tillfällig reglering, som har sin bakgrund i en regulatorisk osäkerhet som fanns vid tiden efter införandet av intäktsramarna, enligt vilken Energimarknadsinspektionen är prövande myndighet och vars övergripande syfte är att ge särskilda incitament för investeringar – inklusive proaktiva sådana – i elnäten.

Energipolitikens inriktning

Den uppdelning av beslutanderätten på energiområdet mellan medlemsstaterna och EU som fastslås i fördraget om Europeiska unionens funk-

tionssätt innebär att unionens åtgärder inte ska påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för bl.a. energiförsörjningens allmänna struktur (artikel 194.2). I skälen till elmarknadsdirektivet anges mot den bakgrunden att direktivet inte fråntar medlemsstaterna möjligheten att fastställa en egen nationell energipolitik, vilket kan innefatta att bestämma den politiska ram inom vilken tillsynsmyndigheterna ska verka, t.ex. när det gäller försörjningstrygghet (skäl 87). Som konstateras i bl.a. propositionen om energipolitikens långsiktiga inriktning (prop. 2023/24:105) är en fortsatt utbyggnad av elnäten nödvändig för att säkerställa en trygg energiförsörjning när större delar av samhället elektrifieras (se t.ex. s. 18 och 19). Detta förutsätter en hög takt i investeringarna i de svenska elnäten, vilket den aktuella lagen syftar till att möjliggöra.

Överkompenseras nätföretagen?

Ekonomihögskolan vid Lunds universitet anser att lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet medför att nätföretagen överkompenseras. Regeringen gör i den frågan inte någon annan bedömning än den som redovisas i lagens förarbeten (se prop. 2020/21:94). Genom att erbjuda särskilda incitament för investeringar i näten blir det möjligt för nätföretagen att göra sådana investeringar i en än högre takt än vad som annars hade varit fallet.

Möjligheten att använda ett underskott bör inte utökas

Av det ovan sagda följer att lagen om särskilt investeringsutrymme för nätverksamhet inte bör upphävas.

Betänkandet innehåller andra förslag med anknytning till avvikelser från en intäktsram, som skulle göra det möjligt för nätföretagen att under vissa omständigheter använda ett outnyttjat underskott under ytterligare en tillsynsperiod. Utredningen och vissa remissinstanser, bl.a. *Energiföretagen Sverige* och *E.ON Energidistribution AB*, anser att det finns en risk för att nätföretagen inte hinner uppbära en del av de intäkter som ryms inom intäktsramen, eftersom beslut om intäktsramar ofta kommer sent, och ramen ibland inte fastställs slutligt förrän efter det att den aktuella tillsynsperioden har avslutats. *Sveriges Kommuner och Regioner* påtalar att nätföretagen i flera fall inte har kunnat nyttja sina intäktsramar under tidigare tillsynsperioder på grund av svårigheter att optimera verksamheten i förhållande till beviljade intäktsramar som en följd av juridiska osäkerheter, kostnads- eller investeringsutfall som avviker från prognoser, fluktuerande marknadsförutsättningar, varierande väderförhållanden eller oförutsedda incitamentsutfall.

Regeringen bedömer emellertid att det bör vara tillräckligt för nätföretagens möjlighet att planera sin verksamhet att ”överrullning” av ett underskott enligt ellagen kan ske till den närmast följande tillsynsperioden. Utredningens förslag förutsätter dessutom att det sker en prövning av om det finns särskilda skäl för ”överrullning” till en tredje tillsynsperiod. Det är därför tveksamt om förslaget skulle underlätta för företagen att planera verksamheten. Förslaget bör därför inte genomföras.

6.5 Intäktsramen vid överlåtelse av nätkoncession och vid ändring av koncessionsgränser

Regeringens förslag

Vid överlåtelse av nätkoncession och vid ändring av koncessionsgränser ska fördelningen av intäktsramen eller de berörda intäktsramarna baseras på värdet av den anläggning som överlåts respektive som är hänförlig till gränsdragningen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Enligt den hittillsvarande regleringen ska vid överlåtelse av en nätkoncession, för vilken en intäktsram gäller som är gemensam med en annan nätkoncession, intäktsramen enligt huvudregeln fördelas proportionerligt i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som överlåtits (5 kap. 33 § ellagen). Vidare ska Energimarknadsinspektionen, om den ändrar gränserna för en nätkoncession för område, enligt huvudregeln besluta om den fördelning av berörda intäktsramar som är proportionerlig i förhållande till hur stor del av kapitalbasen som är hänförlig till gränsdragningen (5 kap. 36 § ellagen).

Som en följd av förslagen i avsnitt 6.1 utgår ordet kapitalbas ur ellagen (se också avsnitt 6.6). Den nu aktuella regleringen behöver därför ändras. Det bör i stället anges att bedömningen ska baseras på värdet av den anläggning som överlåts respektive som är hänförlig till gränsdragningen. Genom en sådan formulering ska beräkningen även fortsatt göras med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten (jfr 5 kap. 7 § ellagen).

6.6 Reglering som bör utgå på lagnivå

Regeringens förslag

Regleringen i ellagen ska utgå när det gäller
- beräkning av kapitalkostnader,
- hänsyn till kvaliteten i nätverksamheten, och
- ett transmissionsnätsföretags kostnader och intäkter med anledning av avtal om finansiering av förstärkning av elnätet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter på det. *Energiföretagen Sverige* och *Vattenfall AB* avstyrker förslaget när det gäller hänsyn till kvaliteten i nätverksamheten.

Skälen för regeringens förslag

I avsnitt 6.1 föreslås en ny reglering i fråga om grunden för intäktsramens storlek. Förslaget medför att bestämmelsen om hur kapitalbasen ska beräknas (5 kap. 7 § ellagen) behöver utgå.

Enligt den gällande regleringen ska Energimarknadsinspektionen vidare ta hänsyn till kvaliteten i nätverksamheten när intäktsramen bestäms (5 kap. 9 § ellagen). Att den nationella tillsynsmyndigheten ska ta sådana hänsyn framgår inte direkt av elmarknadsdirektivet. Det bör vara upp till Energimarknadsinspektionen att avgöra på vilket sätt kvaliteten ska beaktas vid myndighetens förhandsprövning. Regeringen instämmer alltså inte med *Energiföretagen Sverige* och *Vattenfall AB* om att regleringen kan kvarstå. Den bör därför utgå tillsammans med det anknytande normgivningsbemyndigandet (5 kap. 10 § ellagen).

I avsnitt 7.1 föreslår regeringen att den hittillsvarande regleringen av s.k. förtida delning när staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el (4 kap. 10 § andra stycket ellagen) ska utgå. Som en konsekvens av det förslaget bör även den reglering i 5 kap. ellagen som anknyter till sådan förtida delning utgå (5 kap. 19 och 30 §§).

6.7 Regleringen om nätnyttoersättning inkräktar inte på Energimarknadsinspektionens oberoende

Regeringens bedömning

Möjligheten att få ersättning vid inmatning av el strider inte mot elmarknadsdirektivet och bör finnas kvar.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att regleringen om nätnyttoersättning ska upphävas.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser, däribland *Statens energimyndighet*, tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter på det. Ett antal remissinstanser, däribland *Affärsverket svenska kraftnät*, *Sveriges Kommuner och Regioner*, *Lantbrukarnas Riksförbund* och *Energiföretagen Sverige*, avstyrker förslaget. *Energimarknadsinspektionen* bedömer att begräns-

ningen i lag av vilka nyttor för ett nätföretag som ska beaktas kan hindra kostnadsriktigheten och att den begränsningen bör upphävas om nätnyttoersättningen behålls. Myndigheten föreslår att det införs ett normgivningsbemyndigande om vilka nyttor som ska ersättas. *Svensk Solenergi* anser att regleringen bör ses över så att incitament skapas för att förlägga elproduktion till de ställen i elnäten där behoven är som störst. *Riksförbundet Bostadsrätterna Sverige* anger att saken bör utredas vidare, eftersom ett upphävande av regleringen riskerar att medföra minskade incitament för fastighetsägare att installera solceller och kan göra befintliga installationer mindre lönsamma eller till och med olönsamma. *Lokalkraft Sverige* anser att utfallet av regleringen om nätnyttoersättningen inte är ändamålsenligt och att den kostnad för nätnyttoersättningen som uppstår för nätföretagen inte bör beaktas vid fastställande av intäktsramar.

Skälen för regeringens bedömning

Enligt den nuvarande regleringen har den som har en elproduktionsanläggning rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten (3 kap. 43 § första stycket ellagen). Ersättningen ska motsvara värdet av den minskning av energiförluster som inmatning av el från anläggningen medför i nätföretagets ledningsnät, och värdet av den reduktion av nätföretagets avgifter för att ha sitt ledningsnät anslutet till ett annat nätföretags ledningsnät som blir möjlig genom att anläggningen är ansluten till ledningsnätet (3 kap. 43 § andra stycket ellagen). Energimarknadsinspektionen ska ta upp tvister om rätten till ersättning (3 kap. 44 § ellagen).

Enligt utredningen och vissa remissinstanser är det inte klart om regleringen alls aktualiserar Energimarknadsinspektionens befogenheter när det gäller nätavgifterna, eftersom det rör sig om en ersättning som betalas ut till producenter och inte en avgift som tas ut av kunder. Utredningen bedömer dock att det finns skäl att anta att regleringen inkräktar på Energimarknadsinspektionens oberoende vid utövande av dess befogenheter, bl.a. med hänsyn till att myndigheten använder energiförluster som delkomponent vid beräkningen av avgifter för överföring, både vad gäller konsumtion och produktion av el. Även *Statens energimyndighet* gör den bedömningen.

Slutsatserna i Tysklandsdomen bör dock inte dras så långt att en nationell reglering om ersättning till elproducenter för viss nätnytta de tillhandahåller anses påverka tillsynsmyndighetens befogenhet att besluta om nätavgifter enligt kriterierna i EU-rätten. Som bl.a. *Affärsverket svenska kraftnät*, *Sveriges Kommuner och Regioner*, *Lantbrukarnas Riksförbund*, *Riksförbundet Bostadsrätterna Sverige* och *Energiföretagen Sverige* anger fyller regleringen en viktig funktion genom att tillhandahålla incitament för produktion av el där den gör nytta för energisystemet. Om ersättningen inte hade utgått, skulle nätföretagen ändå få betala för inköp med anledning av energiförluster och för en högre avgift till överliggande nät. Åtgärder nätföretagen vidtar för att minska kostnader i verksamheten, till exempel optimering av nätdriften, kan minska värdet av nätnyttan som ska ersättas.

Regleringen bör alltså finnas kvar. Det finns inte förutsättningar att behandla de förslag som förts fram av *Energimarknadsinspektionen*, *Svensk Solenergi* och *Lokalkraft Sverige* inom ramen för detta lagstiftningsärende.

7 Villkoren för anslutning till elnätet och överföring av el

7.1 Villkoren för anslutning till elnätet

Regeringens förslag

Regleringen i ellagen ska utgå när det gäller
- den närmare utformningen av avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät,
- befrielse från anslutningsavgiften för mikroproduktion av el, och
- nätföretagets skyldighet att offentliggöra principer för kostnadsfördelning.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om utformningen av avgifter för anslutning.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att avgiften ska utformas så att nätföretagets nödvändiga kostnader för anslutningen täcks på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätets funktion. Utredningen föreslår vidare att skälighetskravet i bestämmelsen om anslutningsskyldighet ska utgå.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Energimarknadsinspektionen* bedömer att utredningens föreslag om utformningen av anslutningsavgiften kan innebära en inskränkning i förhållande till elmarknadsdirektivet, eftersom direktivet avser även andra villkor än avgifter. Myndigheten påpekar också att det överensstämmer bättre med utredningens förslag till ändringar i naturgaslagen om normgivningsbemyndigandet avser samtliga villkor för anslutning, det vill säga inte enbart avgifterna.

Vattenfall AB avstyrker förslaget om ett normgivningsbemyndigande. *Energiföretagen Sverige* avstyrker förslaget om att skälighetskravet i bestämmelsen om anslutningsskyldighet ska utgå. Även Energimarknadsinspektionen har invändningar mot det förslaget men anser att skälighetskravet kan utgå om det på annat sätt säkerställs att myndigheten kan pröva samtliga villkor för en anslutning. *Statens energimyndighet* påpekar att förslaget om att upphäva befrielsen från anslutningsavgifter för mikroproduktion av el riskerar att försämra de ekonomiska förutsättningarna för de anläggningar som i dag nyttjar undantaget och att påverka de framtida

investeringsförutsättningarna för mindre producenter. Även *Riksförbundet Bostadsrätterna Sverige* ser en sådan risk. Statens energimyndighet anför vidare att det finns en risk att befintliga anläggningar nyttjas mindre effektivt om de måste betala en avgift för att mata ut el på nätet.

Skälen för regeringens förslag

De detaljerade bestämmelserna i ellagen om anslutningsavgifternas utformning bör upphävas

Enligt den hittillsvarande regleringen i ellagen ska avgifter och övriga villkor för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät vara objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga (4 kap. 1 §). Avgiften för anslutning ska utformas så att nätkoncessionshavarens skäliga kostnader för anslutningen täcks (4 kap. 10 § första stycket första meningen).

Utredningen har föreslagit att bestämmelsen om kostnadstäckning ändras för att på ett bättre sätt motsvara ordalydelsen i artikel 59.7 a i elmarknadsdirektivet. Artikeln reglerar tillsynsmyndighetens ansvar för att förhandspröva metoder för att beräkna eller fastställa anslutningsvillkor, inklusive anslutningsavgifter. Energimarknadsinspektionen utövar det ansvaret genom att bestämma nätföretagens intäktsramar, som omfattar bl.a. företagens intäkter från anslutningsavgifter. De enskilda anslutningsavgifternas utformning förhandsprövas däremot inte av myndigheten (jfr 4 kap. 46 § andra meningen).

I avsnitt 6.1 föreslår regeringen att Energimarknadsinspektionen ska utgå från vad nätföretaget behöver för nätverksamheten när myndigheten bestämmer en intäktsram. Det inkluderar behov av investeringar i nätet för att säkerställa dess funktion. Det finns alltså inte något behov av en sådan reglering som utredningen föreslår för att genomföra elmarknadsdirektivet. Inte heller i övrigt finns det skäl att införa ett sådant krav när det gäller utformningen av anslutningsavgifter. När det gäller *Energimarknadsinspektionens* synpunkt att andra villkor än avgifter omfattas av det aktuella kravet i direktivet ser inte regeringen att det i praktiken finns ett behov av att särskilt ange att sådana villkor ska säkerställa att nödvändiga investeringar i näten kan göras.

Enligt den hittillsvarande regleringen gäller vidare att det ska tas särskild hänsyn till anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten när anslutningsavgiften utformas (4 kap. 10 § första stycket andra meningen). Som utredningen konstaterar bestäms på detta sätt parametrar för beräkningen eller fastställandet av anslutningsavgiften. Regleringen i ellagen hindrar alltså Energimarknadsinspektionen från att utöva det ansvar den nationella tillsynsmyndigheten ska ha enligt elmarknadsdirektivet och bör upphävas. Det finns inte heller något behov av ett särskilt krav i lagen att anslutningsavgiften ska utformas så att nätkoncessionshavarens skäliga kostnader för anslutningen täcks. Som utvecklas nedan i detta avsnitt bör det vara upp till Energimarknadsinspektionen att fastställa den närmare betydelsen av kriterierna som uppställs för anslutningsvillkoren.

Det finns även en reglering i fråga om hur anslutningsavgiften ska fördelas mellan nätföretag och producenter, så kallad förtida delning, vid anslutning av anläggningar för produktion av förnybar el i det fall då staten har finansierat kapacitetsökande åtgärder för att underlätta anslutning av

sådana anläggningar enligt ett avtal med nätföretaget (4 kap. 10 § andra stycket). Det faller inom Energimarknadsinspektionens befogenhet att på förhand fastställa metoderna för att beräkna eller fastställa villkoren för en anslutning till ett elnät. Genom den aktuella regleringen fastställs en sådan metod i lag. Bestämmelserna om förtida delning bör därför upphävas.

Avgiftsbefrielse för mikroproduktion

En elanvändare kan enligt den hittillsvarande regleringen i ellagen befrias från avgiften för att ansluta en anläggning för mikroproduktion av el (4 kap. 11 §). Detta gäller elanvändare med ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere som ansluter en produktionsanläggning som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt och som ansluts där en anläggning för användning av el redan är ansluten och med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt. Av Tysklandsdomen följer att incitament för mikroproduktion i form av befrielse från nätavgifter inte kan regleras i lag eller förordning. Regleringen bör därför upphävas. *Statens energimyndighet* och *Riksförbundet Bostadsrätterna Sverige* berör risker med att avskaffa avgiftsbefrielsen. I den utsträckning som det finns förutsättningar för sådana incitament för mikroproduktion bör det emellertid vara upp till Energimarknadsinspektionen att besluta om dem.

Principer för kostnadsfördelning

I dag finns det i ellagen krav på nätföretag att offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet (4 kap. 12 §). Paragrafen tillkom vid genomförandet av artikel 16.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG, vilket har upphävts och ersatts av ett annat direktiv. Den aktuella artikeln saknar en motsvarighet i det nya direktivet.

Energimarknadsinspektionen har möjlighet att bestämma om principer för kostnadsfördelning inom ramen för sina uppgifter som nationella tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet. Det är dessutom tveksamt om paragrafen om offentliggörande genom nätföretagen fyller något praktiskt behov. Den bör mot denna bakgrund upphävas.

Det bör införas ett normgivningsbemyndigande när det gäller utformningen av avgifter för anslutning

Av Tysklandsdomen följer att Sverige inte i lag eller förordning kan reglera hur avgifterna för anslutning ska utformas på ett sätt som inte framgår av EU-rätten, eftersom tillsynsmyndigheten då fråntas möjligheten att avgöra den frågan. Som framgår ovan innebär det att delar av hittillsvarande 4 kap. ellagen bör upphävas.

Det är fördelaktigt om det även i framtiden är möjligt att reglera vissa aspekter av anslutningsavgifternas utformning i föreskrifter, men då genom myndighetsföreskrifter. En sådan möjlighet öppnar för en reglering av utformningen av anslutningsavgifterna som är mer stabil och förutsebar än om myndigheten endast ska tolka de tillämpliga reglerna om anslutningsavgifter i enskilda förvaltningsbeslut. Eftersom regler om

utformningen av anslutningsavgifter avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna, behöver ett normgivningsbemyndigande finnas i lag. Det är sedan upp till regeringen att avgöra vilken närmare normgivningsrätt som myndigheten bör få. *Vattenfall AB* anför att det är olämpligt att samma myndighet ska meddela och sedan tillämpa föreskrifterna. Den frågan behandlas i avsnitt 6.2.

Energimarknadsinspektionen anför att ett alternativ som bättre överensstämmer med utredningens förslag till ändringar i naturgaslagen är att normgivningsbemyndigandet avser samtliga villkor för anslutning. Det har dock inte framkommit att det finns ett motsvarande behov av stabilitet och förutsebarhet när det gäller andra villkor än avgifter. Energimarknadsinspektionen har dessutom möjlighet att i förvaltningsbeslut i enskilda fall bedöma vilka krav som ska ställas på sådana villkor när den prövar tvister om anslutning till elnätet (4 kap. 13 § ellagen). Normgivningsbemyndigandet bör alltså endast avse utformningen av avgifter för anslutning. Ett motsvarande bemyndigande föreslås i naturgaslagen (se avsnitt 11).

Skälighetskravet

Utredningen föreslår att skälighetskravet enligt den hittillsvarande regleringen ska utgå. Som skäl anger utredningen att EU-rätten inte uppställer något krav på att villkoren för anslutning och överföring ska vara skäliga och att det inte finns någon anledning att uppställa sådana krav i lagen, eftersom det ändå skulle falla inom Energimarknadsinspektionens befogenheter att besluta vad som utgör skäliga villkor.

Energimarknadsinspektionen ska enligt elmarknadsdirektivet ha befogenhet att vid behov begära att ett nätföretag ändrar sina villkor, inklusive sådana avgifter och metoder som myndigheten förhandsprövar, för att säkerställa att de är proportionella och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, i enlighet med artikel 18 i EU:s elmarknadsförordning (artikel 60.1). Medlemsstaterna ska alltså ställa krav på att villkor för anslutning och överföring är proportionerliga, se också punkt 120 i Tysklandsdomen (artikel 37.10 i direktiv 2009/72/EG motsvaras av artikel 60.1 i elmarknadsdirektivet). Att det i svensk rätt anges att villkoren för anslutning och överföring ska vara skäliga kan inte anses strida mot elmarknadsdirektivet. Den bilden delas av *Energiföretagen Sverige*. Energimarknadsinspektionen ska inom ramen för myndighetens förhandsprövning och övriga tillsyn tolka den närmare innebörden av skälighetskravet. Sammantaget saknas det skäl att ta bort skälighetskravet.

7.2 Villkoren för överföring av el

Regeringens förslag

Regleringen i ellagen ska utgå när det gäller
- den närmare utformningen av avgiften för lokal distribution, regional distribution eller transmission,
- avgiften för överföring vid småskalig elproduktion och tvister om en sådan avgift, och

– avgiftsfrihet för vissa elproducenter när det gäller elmätare, tillhörande utrustning och dess installation.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om utformningen av överföringsavgifter.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att det hittillsvarande normgivningsbemyndigandet ska kvarstå, så att föreskrifter får meddelas om utformningen av överföringsavgifter för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning. Utredningen föreslår vidare att skälighetskravet i bestämmelsen om överföringsskyldighet ska utgå.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Statens energimyndighet* påpekar att förslaget om att upphäva undantag från överföringsavgifter från småskalig produktion av el riskerar att försämra de ekonomiska förutsättningarna för de anläggningar som i dag nyttjar undantaget och att påverka de framtida investeringsförutsättningarna för små producenter. Myndigheten anför vidare att det finns en risk att befintliga och kommande anläggningar nyttjas mindre effektivt om de måste betala en avgift för att mata in el på nätet. *Svensk solenergi* anser att det är problematiskt att drastiskt ändra förutsättningarna för alla elproducenter som har investerat i en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt. Deras legitima förväntningar på investeringen skadas och de behöver i så fall kompenseras. Det måste vidare säkerställas att förnybartdirektivet fortsatt uppfylls när paragrafer likt den om avgiftsreduktion upphävs. *Affärsverket svenska kraftnät* anser att det hade varit mer i linje med Energimarknadsinspektionens oberoende att upphäva alla bestämmelser om debitering för mätutrustning i stället för endast regleringen i fråga om avgiftsfriheten för vissa elproducenter. *Energiföretagen Sverige* avstyrker förslaget när det gäller skälighetskravet.

Skälen för regeringens förslag

Detaljerade bestämmelser om överföringsavgifter

I ellagen finns bestämmelser som reglerar hur avgifter för lokal distribution, regional distribution samt transmission ska utformas (4 kap. 28–36 §§).

Det ställs krav på hur avgifter får eller inte får utformas med hänsyn till var en anläggning är belägen inom olika typer av nät och på att avgiften ska vara enhetlig inom respektive nät eller spänningsnivå (4 kap. 28–30, 33 och 36 §§). I artikel 18 i EU:s elmarknadsförordning ställs det upp en rad krav på överföringsavgifterna eller metoderna för beräkningen av dem, bl.a. att de inte får vara avståndsrelaterade. Enligt artikel 59.1 och 59.7 a i elmarknadsdirektivet är det Energimarknadsinspektionen som ska ha befogenhet att fastställa sådana avgifter eller metoder. Av Tysklandsdomen följer att det oberoende som Energimarknadsinspektionen har

enligt elmarknadsdirektivet inom ramen för de uppdrag och befogenheter som anförtros myndigheten inte kan begränsas genom rättsakter som har antagits av riksdagen eller regeringen. Regeringen bedömer att de aktuella bestämmelserna i 4 kap. ellagen begränsar detta oberoende. Kraven i artikel 18 i EU:s elmarknadsförordning är direkt tillämpliga i medlemsstaterna och de nyss nämnda bestämmelserna bedöms inte heller i övrigt vara nödvändiga för att genomföra någon EU-rättsakt. De bör därför upphävas. Regleringen om att ett nätföretag under vissa förutsättningar kan tillämpa olika avgifter inom ett sådant område som enligt huvudregeln ska ha enhetliga avgifter (4 kap. 31 och 32 §§) bör då också utgå.

Ellagen innehåller också vissa detaljerade regler om hur överföringsavgifter ska utformas för ett regionnät (4 kap. 34 och 35 §§). Även sådana regler inkräktar på tillsynsmyndighetens exklusiva befogenheter och bör därför upphävas.

Enligt den hittillsvarande regleringen ska avgiften för överföring vara reducerad för produktionsanläggningar som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt (4 kap. 37 §). För en del mikroproduktion gäller att någon avgift för inmatningen inte ska betalas alls (4 kap. 38 §). Regeringen bedömer att regleringen inte svarar mot sådana krav i EU-rätten som kan genomföras i lag och att de därför inkräktar på de befogenheter som ska förbehållas Energimarknadsinspektionen. Regleringen bör därför upphävas. Detta innebär även att den anslutande paragrafen om tvister (4 kap. 39 §) bör upphävas.

Bedömningen i detta avsnitt har sin grund i att regleringen har införts genom lag. Regleringen kan alltså vara förenlig med EU-rätten i materiellt hänseende. Som *Statens energimyndighet* och *Svensk Solenergi* påpekar påverkar upphävandet av regleringen av avgifter för småskalig elproduktion ekonomin för både befintliga och kommande anläggningar. Frågan om den regleringen, och den övriga regleringen som upphävs, bör ersättas och hur det i så fall ska ske bör avgöras av Energimarknadsinspektionen. I dagsläget får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning (4 kap. 27 §). Det normgivningsbemyndigandet bör utvidgas, så att det tydligt framgår att det omfattar också andra aspekter av utformningen av överföringsavgifterna än sådana som avser främjande av ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning. Av de skäl som har anförs i avsnitt 7.1 bör Energimarknadsinspektionen få meddela föreskrifter om vissa aspekter av utformningen av överföringsavgifter.

Skälighetskravet

I ellagen regleras nätkoncessionshavares skyldighet att överföra el för någon annans räkning (4 kap. 16 §). Nätkoncessionshavaren är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt skäliga villkor. Av de skäl som anges i avsnitt 7.1 bedömer regeringen att kravet på att villkoren i övrigt ska vara skäliga bör kvarstå.

Elproducenter ska debiteras kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten (6 kap. 6 § första meningen). Det gäller dock inte för sådana producenter som omfattas av avgiftsreduktionen för produktionsanläggningar som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt (6 kap. 6 § andra meningen). Som en konsekvens av att avgiftsreduktionen upphävs behöver undantaget från kravet på debitering av kostnader upphävas. Regeringen instämmer inte med *Affärsverket svenska kraftnäts* bedömning att även den övriga regleringen om kostnader för mätning inkräktar på Energimarknadsinspektionens exklusiva kompetens. Den bör därför kvarstå.

8 Förhandsprövningen av avtal om balanstjänster på elområdet

Regeringens förslag

Vid nätmyndighetens förhandsprövning av de metoder som ska användas för att utforma avtal om balansansvar ska metoderna godkännas, om de kan antas leda till att balanstjänster

- utförs så effektivt som möjligt,
- ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och
- tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Affärsverket svenska kraftnät* anser att den föreslagna ändringen är obehövlig, eftersom kommande avtal om leverans av balanstjänster kommer att omfattas av de likalydande kraven som ställs på avtal om stödtjänster.

Skälen för regeringens förslag

Energimarknadsinspektionen ska godkänna de metoder som ska användas för att utforma avtalen om balansansvar, om metoderna kan antas leda till att avtalsvillkoren blir objektiva och icke-diskriminerande (8 kap. 19 § ellagen).

Kravet på objektivitet och icke-diskriminering framgår av artikel 59.7 b i elmarknadsdirektivet. Artikeln avser stödtjänster, vilket inkluderar balanstjänster enligt ellagen. Av artikeln framgår också att tillhandahållandet av stödtjänsterna ska utföras så ekonomiskt som möjligt och ge

lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag. I den svenska regleringen anges dock inte att Energimarknadsinspektionen ska ta hänsyn till detta i sin prövning. Ett sådant krav finns dock för den förhandsprövning av andra stödtjänster än balanstjänster som ska ske enligt 3 kap. 8 § ellagen. Balanstjänster bör inte vara föremål för andra krav vid förhandsprövningen än övriga stödtjänster. Förhandsprövningen av balansavtal bör därför omfatta krav på att balanstjänsterna ska utföras så effektivt som möjligt och ge lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag. Avtal om balansansvar är undantagna från förhandsprövningen av avtal om stödtjänster (3 kap. 7 och 8 §§ ellagen. Det är alltså, till skillnad från vad Affärsverket svenska kraftnät anför, nödvändigt att ändra lagen.

9 Intäktsregleringen för naturgasverksamheter

9.1 Intäktsramens storlek

Regeringens förslag

Intäktsramen ska inte vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att det preciseras att intäktsramen inte ska vara större än vad naturgasföretaget behöver för driften av verksamheten och för att göra nödvändiga investeringar för att säkerställa verksamhetens funktion.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Sveriges advokatsamfund* och *Nordion Energi AB* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Befogenheter som förbehålls den nationella tillsynsmyndigheten

Enligt gasmarknadsdirektivet ska den nationella tillsynsmyndigheten fastställa eller godkänna överföringsavgifterna eller metoder för beräkningen av dem (artikel 78.1 a). Myndigheten ska ha den särskilda befogenheten att på förhand fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät för naturgas, inklusive överföringsavgifter, och villkor och tariffer för tillträde till LNG-anläggningar (artikel 78.7 a). Tillsynsmyndigheten ska vidare övervaka och granska villkoren för tillträde till lagring (artikel 78.1 u).

I gasmarknadsdirektivet uppställs alltså inget krav på att villkoren för lagring av naturgas ska förhandsprövas på samma sätt som avgifterna för anslutning och tillträde till naturgasnät och för tillträde till förgasningsanläggningar. Om en medlemsstat i likhet med Sverige har valt ett reglerat tillträde till lagring, ska dock tillsynsmyndigheten vidta nödvändiga åtgärder för att ge naturgasföretag och kunder rätt till tillträde till lagring, baserat på offentliggjorda tariffer eller andra villkor (artikel 33.4). Myndigheten ska utöva sina befogenheter oberoende av offentliga organ eller politiska organ (artikel 76.4 a och 76.5 a).

Som anges i avsnitt 5.2 förhandsprövar Energimarknadsinspektionen inte de enskilda avgifterna för överföring av naturgas, lagring i en lagringsanläggning och drift av en förgasningsanläggning. I stället bestämmer myndigheten på förhand en intäktsram för varje sådan naturgasverksamhet. Intäktsramen avser de maximala samlade intäkterna under en tillsynsperiod. Intäkter från anslutning av en naturgasanläggning förhandsprövas inte genom detta förfarande.

Det krävs en reglering i lag för att Energimarknadsinspektionen ska kunna utöva sina befogenheter som nationell tillsynsmyndighet enligt gasmarknadsdirektivet. En detaljerad reglering i lag eller förordning kan emellertid inkräkta på det oberoende myndigheten enligt direktivet ska ha vid utövandet av de befogenheterna.

Grunden för intäktsramens storlek

Enligt den hittillsvarande regleringen ska intäktsramen beräknas så att den täcker skäliga kostnader för att bedriva den verksamhet som intäktsramen avser och ger en rimlig avkastning på kapitalbasen, dvs. det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (6 kap. 10 § första stycket naturgaslagen).

I gasmarknadsdirektivet finns det materiella krav som gäller för avgifterna, eller metoderna för beräkningen av avgifterna, som den nationella tillsynsmyndigheten förhandsprövar. För överföring av naturgas och tillträde till en förgasningsanläggning ska tariffer eller metoder utformas så att nödvändiga investeringar i näten och förgasningsanläggningarna kan göras på ett sätt som gör det möjligt för investeringarna att säkra dess bärkraft på längre sikt (artikel 78.7 a). Ett naturgasföretag som bedriver överföring av naturgas ska ges incitament på kort och lång sikt att öka effektiviteten, främja integrationen av marknaden och säkra leveranser samt stödja forskningsverksamheten på området (artikel 78.9). Avgifterna ska vara proportionerliga (artikel 79.1). I skälen till direktivet anges att tillsynsmyndigheten bör säkerställa att avgifterna för överföring är icke-diskriminerande och avspeglar kostnaderna och samtidigt ta hänsyn till de långsiktiga marginalkostnader för näten som går att undvika med hjälp av åtgärder för styrning av efterfrågan (skäl 119).

I avsnitt 6.1 redovisar regeringen överväganden och bemöter remissynpunkter när det gäller motsvarande fråga på elområdet. De övervägandena gör sig gällande även på naturgasområdet. *Sveriges advokatsamfund* och *Nordion Energi AB* lämnar i fråga om regleringen på naturgasområdet i huvudsak samma synpunkter som när det gäller elområdet. Synpunkterna bemöts i avsnitt 6.1. När det gäller grunden för intäktsramens storlek bör regleringen ges en liknande utformning som den som föreslås i det

avsnittet, dvs. det bör anges att intäktsramen inte ska vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten. Det blir då tydligt att det är naturgasföretagets behov inom ramen för verksamheten som avses, vilka följer av de skyldigheter företaget har att uppfylla.

Ett naturgasföretags skyldigheter inkluderar att säkerställa att dess ledningssystem är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av naturgas (3 kap. 1 § naturgaslagen). Ett naturgasföretag svarar också för att dess lagringsanläggning eller förgasningsanläggning är säker, tillförlitlig och effektiv (4 kap. 1 § naturgaslagen). Som en följd måste, för att avgöra vad ett naturgasföretag behöver för sin verksamhet, beaktas kostnader för bl.a. investeringar som är nödvändiga för att uppfylla sådana funktionskrav. Ledet i utredningens förslag att naturgasföretaget ska kunna göra nödvändiga investeringar är därför obehövligt. Regeringen bedömer sammantaget att regleringen om intäktsramens storlek förtydligas genom den föreslagna utformningen. Någon ändring i sak jämfört med utredningens förslag är inte avsedd.

Som framgår av avsnitt 9.2 bör regeringen eller Energimarknadsinspektionen i vissa avseenden kunna meddela föreskrifter om intäktsramarna.

9.2 Föreskrifter om intäktsramen på en lägre normnivå än lag

Regeringens förslag

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten och hur det ska beräknas när intäktsramen bestäms.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om undantag från förhandsprövningen i fråga om en naturgasledning eller ett ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka kostnader för driften av en naturgasverksamhet som ska täckas av en intäktsram och hur dessa ska beräknas vid bestämmandet av en intäktsram samt vad som avses med att naturgasföretag ska kunna göra nödvändiga investeringar för att säkerställa verksamhetens funktion.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Sveriges advokatsamfund* och *Nordion Energi AB* avstyrker förslaget när det gäller föreskrifter om hur intäktsramen ska beräknas.

Skälen för regeringens förslag

Det föreslagna normgivningsbemyndigandet bör införas av samma skäl som regeringen anför för att införa ett nytt motsvarande bemyndigande i ellagen, se avsnitt 6.2. Precis som i dag kommer därmed normgivningsbemyndigandet i naturgaslagen att förhålla sig till det som anges i lagen om intäktsramens storlek (jfr hittillsvarande 6 kap. 10–12 §§). Synpunkterna i yttrandena från *Sveriges advokatsamfund* och *Nordion Energi AB* är desamma på naturgasområdet som på elområdet. De bemöts i det nyss nämnda avsnittet.

Av de skäl som anges i avsnitt 6.2 bör regeringen med stöd av bemyndigandena, under parlamentariskt ansvar, kunna delegera viss normgivningsrätt till Energimarknadsinspektionen.

Regeringen kan meddela föreskrifter om undantag från de skyldigheter som följer av bestämmelserna om förhandsprövning av villkor och fastställande av intäktsram i fråga om naturgasledningar eller ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet (6 kap. 22 § naturgaslagen). Även i den delen bör det finnas en möjlighet för regeringen att delegera normgivningskompetensen.

9.3 Uppgiftsskyldighet vid beslut om intäktsram

Regeringens förslag

Vid bestämmande av intäktsramen ska det naturgasföretag som berörs av beslutet vara skyldigt att lämna in de uppgifter till tillsynsmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

Om ett naturgasföretag inte lämnar uppgifter i enlighet med uppgiftsskyldigheten vid bestämmande av intäktsram, ska tillsynsmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Enligt den hittillsvarande regleringen i naturgaslagen ska det naturgasföretag som berörs av ett beslut om intäktsram lämna in förslag till intäktsram till tillsynsmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget (6 kap. 7 § första stycket).

På elområdet gäller sedan 2018 att ett nätföretag inte behöver ge in ett förslag till intäktsram. I stället ska företagen ge in de uppgifter som Energimarknadsinspektionen behöver för att bestämma intäktsramen (5 kap. 4 § ellagen). Samtidigt infördes en reglering som innebär att Energimarknads-

inspektionen ska bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet, om nätföretaget inte uppfyller uppgiftsskyldigheten (5 kap. 5 § ellagen). I förarbetena till den lagändringen anges följande (prop. 2017/18:237 s 46):

> ”Skyldigheten att lämna in ett förslag till intäktsram innebär en administrativ börda för nätföretagen. För att meradministrationen ska framstå som motiverad krävs att skyldigheten underlättar Energimarknadsinspektionens arbete med att bestämma intäktsramen. Den praktiska erfarenhet som nu finns av tillämpningen av regelverket talar dock för att förslagsskyldigheten inte underlättar inspektionens arbete på ett sådant sätt att det motiverar regelbördan för nätföretagen. Energimarknadsinspektionen måste i praktiken göra en självständig bedömning utifrån det underlag som nätföretagen tillhandahåller utan att förslaget till intäktsram tjänar som ledning. Kravet bör därför tas bort.”

Skälen för de aktuella ändringarna i ellagen motiverar att uppgiftsskyldighetens omfattning justeras även i naturgaslagen. Det bör även förtydligas vad som gäller för Energimarknadsinspektionen om uppgiftsskyldigheten inte uppfylls (jfr prop. 2017/18:237 s. 47). Av praktiska skäl bör det dessutom vara en utgångspunkt att regleringen av intäktsramar på naturgasområdet respektive elområdet ska vara överensstämmande, när det inte finns skäl för att ha olika regleringar. Något sådant skäl finns inte i detta avseende.

9.4 Preliminära metoder för att bestämma intäktsramen

Regeringens bedömning
Energimarknadsinspektionen bör offentliggöra preliminära metoder som ska ligga till grund för beräkningen av intäktsramen innan naturgasföretagen lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma ramen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens bedömning. Tillsynsmyndigheten ska enligt utredningens lagförslag publicera att preliminära metoder för att bestämma intäktsramar. Senast när beslutet om intäktsram meddelas ska tillsynsmyndigheten redogöra för de synpunkter som har inkommit på de preliminära metoderna.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Nordion Energi AB* anser att sådana metoder bör publiceras tidigare än vad som föreslås.

Skälen för regeringens bedömning

Av de skäl som anges i avsnitt 6.3 bör föreskrifter om att tillsynsmyndigheten ska publicera preliminära metoder för att bestämma intäktsramar införas på förordningsnivå och inte i naturgaslagen.

9.5 Omprövning av en intäktsram under tillsynsperioden

Regeringens förslag

Det ska inte krävas att inverkan på intäktsramen är mer än ringa för att tillsynsmyndigheten under tillsynsperioden ska ändra ramen med hänvisning till att naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter eller att ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. Om en omprövning sker med hänvisning till att naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter, ska intäktsramen få ökas endast om det finns särskilda skäl.

Tillsynsmyndighetens beslut om omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden efter ansökan från ett naturgasföretag ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår inte någon särskild begränsning när det gäller möjligheten att öka intäktsramen när en omprövning sker med hänvisning till att naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

När ett beslut om intäktsram ska omprövas under tillsynsperioden

Energimarknadsinspektionen ska under tillsynsperioden ändra en fastställd intäktsram, bl.a. om naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter eller ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag (6 kap. 14 § 1 och 2 naturgaslagen). I båda fallen gäller dock att bristen ska ha inverkat på intäktsramens storlek i mer än ringa omfattning.

Sådana felaktigheter som kan leda till en ändring under tillsynsperioden motiverar också en omprövning efter perioden (se även avsnitt 9.6). Vid en omprövning efter tillsynsperioden bör det inte ha någon betydelse om inverkan på intäktsramen är stor eller liten. Reglerna om omprövning bör få en mer enhetlig utformning. En omprövning under tillsynsperioden bör alltså kunna göras, om intäktsramen annars kommer att behöva ändras efter perioden. En konsekvens av detta är att en omprövning under tillsyns-

perioden inte bör förutsätta att felaktighetens inverkan på intäktsramen är mer än ringa.

Regleringen bör ge naturgasföretagen ett incitament att rapportera korrekta uppgifter från början. Möjligheten att öka intäktsramen efter det att ett sådant företag har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter bör därför vara begränsad. Det kan dock finnas undantagsfall när det är rimligt att öka ramen trots att den blivit för liten på grund av att naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter. Det kan någon gång inträffa att ett företag lämnar felaktiga uppgifter utan att företaget kan lastas för felaktigheten. Så kan exempelvis vara fallet om uppgiften har blivit felaktig därför att företaget litat på bristfällig information som det fått från en myndighet. Vid en omprövning med hänvisning till att naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter bör därför intäktsramen kunna ökas endast om det finns särskilda skäl.

Energimarknadsinspektionen ska även ändra en fastställd intäktsram under tillsynsperioden om tillgångar har överlåtits under perioden och detta i väsentlig omfattning inverkar på intäktsramens storlek (6 kap. 14 § 3 naturgaslagen). Reglerna om intäktsramen i naturgaslagen och ellagen bör som utgångspunkt vara likalydande. I ellagen (5 kap. 21 §) finns inte något motsvarande stadgande. Det finns inte skäl att ha en avvikande reglering i naturgaslagen.

Överklagande av ett beslut om omprövning på ansökan av ett naturgasföretag

Beslut om omprövning av en intäktsram på ansökan av ett naturgasföretag får inte överklagas (jfr 11 kap. 4 § första stycket naturgaslagen). Samma ordning gällde tidigare även på elområdet. Numera anges dock i ellagen att sådana beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol (13 kap. 7 § första stycket). Regleringen i naturgaslagen bör ändras så att den överensstämmer med regleringen i ellagen (jfr skälen i prop. 2017/18:237 s. 73 f.).

9.6 Omprövning av en intäktsram efter tillsynsperioden

Regeringens förslag

Tillsynsmyndigheten ska alltid ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning efter tillsynsperioden ska intäktsramen ändras i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

Intäktsramen ska därutöver ändras, om

– naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller

– ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

Om naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter, ska intäktsramen få ökas med hänvisning till felaktigheten endast om det finns särskilda skäl.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

I vilka situationer omprövning ska ske

Beslutet om fastställande av intäktsram meddelas innan tillsynsperioden har börjat och bygger därför i stora delar på historiska siffror och på prognoser för framtiden. Energimarknadsinspektionen tar efter tillsynsperiodens slut, när de faktiska förhållandena är kända, ställning till om intäktsramen ska ändras. Energimarknadsinspektionen gör då en avstämning mellan de antaganden och förutsättningar som legat till grund för den i förväg fastställda intäktsramen och det faktiska utfallet, bl.a. när det gäller investeringar och kostnader i verksamheten. I myndighetens tillsyn ingår också att göra en jämförelse mellan naturgasföretagens samlade faktiska intäkter och den fastställda intäktsramen.

Det är inte obligatoriskt att ompröva en intäktsram efter tillsynsperiodens slut. Ett naturgasföretag får inom fyra månader efter tillsynsperiodens slut ansöka hos Energimarknadsinspektionen om att intäktsramen för perioden ska ökas (6 kap. 15 § naturgaslagen). Energimarknadsinspektionen ska ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut på eget initiativ, om det finns skäl att anta att ramen är större än vad som är motiverat av senare kända förhållanden och avvikelsen inte är ringa (6 kap. 16 § naturgaslagen). Energimarknadsinspektionen behöver alltså inte ompröva varje intäktsram som kan antas vara större eller mindre än vad som är motiverat.

Energimarknadsinspektionen granskar samtliga intäktsramar och stämmer av dem mot det verkliga utfallet. Med hänsyn till bl.a. förändringar i prisläget under tillsynsperioden är detta en förutsättning för att inspektionen ska kunna ta ställning till om intäktsramen ska omprövas. Mot denna bakgrund framstår kravet på en ansökan om ökning av intäktramen som omotiverat. I likhet med det som gäller enligt ellagen från och med 2019 bör Energimarknadsinspektionen alltid ompröva den fastställda intäktsramen efter tillsynsperiodens slut i de fall då det finns skäl att anta att ramen är större eller mindre än vad som är motiverat av senare kända förhållanden, alltså utan ansökan och oavsett hur stor avvikelsen är.

Till skillnad från i dag kommer ett naturgasföretag inte att kunna få till stånd en omprövning om Energimarknadsinspektionens inte har skäl att anta att ramen är för stor eller för liten. Mot bakgrund av det som anförs

ovan bedömer regeringen att ändringen kommer att få liten eller ingen praktisk betydelse för naturgasföretagets möjligheter att få intäktsramen omprövad.

Ändring av intäktsramen vid en kontroll av om de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med utfallet

Energimarknadsinspektionen bestämmer intäktsramen innan tillsynsperioden har börjat. Beslutet bygger därför i stora delar på historiska siffror och prognoser för framtiden. Intäktsramen kan därför behöva justeras i efterhand, när de faktiska förhållandena är kända.

Vid en omprövning efter tillsynsperioden ska Energimarknadsinspektionen enligt den hittillsvarande regleringen kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden (6 kap. 17 § naturgaslagen). Vid bedömningen ska myndigheten tillämpa samma bestämmelser och utgå från de uppgifter och metoder som den har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande. Bestämmelserna om omprövning innebär därmed i huvudsak att Energimarknadsinspektionen ska ersätta de prognoser som har legat till grund för den intäktsram som bestämdes före tillsynsperioden med det faktiska utfallet, det vill säga de verkliga förutsättningarna och omständigheterna.

Regeringen bedömer att även regleringen av när intäktsramen ska ändras bör justeras så att den överensstämmer med ändringarna i motsvarande reglering i ellagen som gjordes 2019. Det betyder att det bör anges uttryckligen i lagen att intäktsramen ska ändras i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen. Jämfört med den hittillsvarande regleringen förtydligas alltså vilka ändringar som kan komma i fråga vid en omprövning efter tillsynsperioden.

Ändring av intäktsramen med hänsyn till brister i det ursprungliga beslutsunderlaget

Det finns undantagsfall då det bör kunna bli aktuellt att ändra intäktsramen med hänvisning till felaktigheter i det ursprungliga beslutsunderlaget, trots att beslutet att bestämma intäktsram för tillsynsperioden har fått laga kraft.

Det kan vid omprövningen efter tillsynsperioden visa sig att intäktsramen blivit för stor med anledning av att naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter. Det framstår som oskäligt i förhållande till företagets kunder att Energimarknadsinspektionen i den situationen inte skulle kunna minska intäktsramen för perioden. Av skäl som redovisas i avsnitt 9.5 bör det också kunna komma i fråga att öka ramen, trots att det är naturgasföretaget som tillhandahållit det bristfälliga underlaget, om det finns särskilda skäl.

Regeringen bedömer också att intäktsramen vid en omprövning bör kunna ändras med hänvisning till att ramen har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag av någon annan anledning än att naturgasföretaget lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter.

9.7 Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag

Regeringens förslag

När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett naturgasföretag ska tillsynsmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat naturgasföretag, om det senare företaget ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft och anför att de förhållanden som domstolen har lagt till grund för ändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

Tillsynsmyndighetens beslut om omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Ett beslut om en intäktsram får överklagas. Ett överklagande kan innebära att en fråga av stor principiell betydelse kommer under domstolens prövning. Om domstolen ändrar intäktsramen, kan detta ske på en grund som har generell tillämpning även för andra naturgasföretag, som inte har överklagat beslutet. I likhet med det som gäller enligt ellagen, bör en sådan ändring kunna beaktas inom ramen för en omprövning som sker efter tillsynsperiodens slut och alltså leda till en justering av intäktsramen även för naturgasföretag som inte har överklagat. Att en sådan justering kan ske är särskilt motiverat eftersom det kan hålla nere antalet överklaganden av beslut om intäktsramar.

Precis som på elområdet (13 kap. 7 § första stycket ellagen) bör beslut om omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

9.8 Avvikelser från intäktsramen

Regeringens förslag

Vid överskott i förhållande till en intäktsram ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

Vid underskott i förhållande till en intäktsram ska tillsynsmyndigheten besluta att naturgasföretaget under den närmast följande tillsynsperioden får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet. Det belopp

som tillsynsmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från verksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den tillsynsperiod under vilken beloppet får uppbäras. Detta ska dock endast gälla i den utsträckning intäkterna från verksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Tillsynsmyndighetens beslut om avvikelser från en intäktsram ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att tillsynsmyndigheten ska få besluta att naturgasföretaget får uppbära beloppet eller en del av beloppet även under den tillsynsperiod som följer på den närmast följande tillsynsperioden, om företaget ansöker om det och det finns särskilda skäl.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanser har inga invändningar mot förslaget. *Nordion Energi AB* och *Kraftringen Nät AB* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Outnyttjade underskott

Enligt den hittillsvarande regleringen gäller att om ett naturgasföretag har haft ett överskott eller underskott under en tillsynsperiod i förhållande till en intäktsram, ska intäktsramen för den påföljande tillsynsperioden minska eller öka med ett motsvarande belopp (6 kap. 19 § naturgaslagen).

Som utredningen konstaterar är det inte helt klart om regleringen ska tolkas som att ”överrullning” av ett underskott till en tillsynsperiod efter den närmast följande är möjlig. På elområdet gäller sedan en lagändring 2019 att flera överskott i förhållande till en verksamhets intäktsram kan ackumuleras, medan ett underskott i förhållande till en intäktsram bara kan påverka naturgasföretagets möjligheter att öka sina intäkter under den närmast följande tillsynsperioden. Regeringen bedömer i likhet med utredningen att naturgaslagen bör ändras så att den överensstämmer med regleringen på elområdet. Det innebär att nätföretag inte kan utnyttja ett outnyttjat underskott under en senare tillsynsperiod än den som följer närmast på den då underskottet uppstod.

Nordion Energi AB och *Kraftringen Nät AB* anför att en sådan reglering riskerar att medföra stora negativa konsekvenser för naturgasföretagen och för energiomställningen, och att en följd skulle kunna bli väsentligt höjda avgifter gentemot kunder. I likhet med det som gäller på elområdet bör det emellertid vara tillräckligt för naturgasföretagens möjlighet att planera sin verksamhet att ”överrullning” av ett underskott bara kan ske till den närmast följande tillsynsperioden.

Genom en ändring motsvarande den som gjordes på elområdet 2019 förenklas också hanteringen av belopp som understiger intäktsramen, i och med att underskottet inte leder till att intäktsramen ökas. I stället får naturgasföretaget uppbära ett motsvarande belopp utan att det anses omfattas av intäktsramen för den nya tillsynsperioden. Den hittillsvarande

ordningen att det är intäktsramen som ökas kan nämligen medföra komplikationer, eftersom en ändring av intäktsramen ska beaktas i andra sammanhang, till exempel vid en omprövning efter den nya tillsynsperioden. Den förändringen bedöms inte väsentligt förändra förutsättningarna för att utnyttja underskottet. Rätten att uppbära ett belopp utan att det anses omfattas av intäktsramen bör dock bara gälla i den utsträckning intäkterna från verksamheten annars skulle överstiga intäktsramen, eftersom ett nytt underskott i förhållande till den senare intäktsramen annars skulle kunna uppstå.

Utredningen föreslår att naturgasföretag under vissa omständigheter ska kunna få uppbära hela eller delar av ett underskott under en tredje tillsynsperiod. Som skäl för förslaget anförs att eftersom investeringar i gasnätet typiskt sett sker på lång sikt och behöver planeras i god tid kan det finnas omständigheter som inte ger naturgasföretaget en rimlig möjlighet att använda intäktsramen under enbart den närmast följande tillsynsperioden. Som anges i avsnitt 6.4 anser regeringen att det saknas skäl att genomföra motsvarande ändring på elområdet. Regeringen gör ingen annan bedömning på naturgasområdet. Utredningens förslag i den delen bör därför inte genomföras.

Nordion Energi AB och *Kraftringen Nät AB* föreslår att om möjligheterna att utnyttja tidigare outnyttjade underskott minskas, bör det göras efter en övergångsperiod. Behovet av övergångsbestämmelser behandlas i avsnitt 15.2.

Överklagande

Det framgår inte av den hittillsvarande regleringen i naturgaslagen att beslut med anledning av avvikelser från en intäktsram får överklagas till allmän förvaltningsdomstol (11 kap. 4 § första stycket). I likhet med vad som gäller enligt ellagen (13 kap. 7 §) bör det tydligt framgå att så får ske.

9.9 Normgivningsbemyndigande i fråga om beräkningen av intäkter

Regeringens förslag

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur naturgasföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Utredningens förslag

Stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Naturgaslagen saknar bestämmelser som närmare reglerar frågor om hur naturgasföretagens intäkter ska beräknas vid en avstämning mot intäktsramen. Regeringen bedömer att det kan finnas eller uppstå ett praktiskt behov av att i enskilda delar meddela detaljerade föreskrifter om detta på naturgasområdet, på samma sätt som ett sådant behov kan finnas på elområdet (se prop. 2017/18:237 s. 59). Sådana föreskrifter kan också säkerställa att naturgasföretagen behandlas lika när det gäller avstämningen mot intäktsramen. Den typen av föreskrifter skulle främst syfta till att undanröja oklarheter och behöver inte vara av särskilt ingripande natur. Regleringen på området bör därför inte finnas i lag. Ett normgivningsbemyndigande som gäller beräkningen av intäkter bör därför införas i naturgaslagen.

9.10 Fler av Energimarknadsinspektionens beslut om intäktsramar ska gälla omedelbart

Regeringens förslag
Ett beslut av tillsynsmyndigheten om intäktsram inför en tillsynsperiod, om omprövning av en intäktsram, om att en intäktsram för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med hänvisning till ett överskott i förhållande till intäktsramen och om överdebiteringstillägg ska gälla omedelbart.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen föreslår att även beslut om att ett naturgasföretag under den närmast följande tillsynsperioden får uppbära ett belopp som motsvarar ett underskott i förhållande till intäktsramen ska gälla omedelbart.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inga invändningar mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Enligt den hittillsvarande regleringen gäller tillsynsmyndighetens beslut om fastställande av en intäktsram inför en tillsynsperiod och vissa beslut om omprövning av en intäktsram trots att de har överklagats (6 kap. 23 § naturgaslagen).

Enligt den motsvarande paragrafen i ellagen ska samtliga beslut om omprövning av en intäktsram gälla omedelbart. Enligt den regleringen ska även Energimarknadsinspektionens beslut att minska en intäktsram vid överskott i förhållande till en tidigare ram, inklusive beslut om att minska intäktsramen med ett överdebiteringstillägg, gälla omedelbart (5 kap. 32 §). Regleringen bör vara likadan i naturgaslagen. Det innebär att samtliga beslut om intäktsramens storlek gäller omedelbart.

Utredningen föreslår att även beslut om att ett naturgasföretag under den närmast följande tillsynsperioden får uppbära ett belopp som motsvarar ett underskott i förhållande till intäktsramen ska gälla omedelbart. Utredningen föreslår en motsvarande ändring i ellagen. Regeringen bedömer att det saknas skäl att ändra regleringen i det avseendet.

9.11 Reglering som bör utgå på lagnivå

Regeringens förslag

Regleringen i naturgaslagen ska utgå när det gäller
- avdrag för vissa intäkter från anslutning vid beräkningen av intäktsramen,
- beräkning av skäliga kostnader, och
- beräkning av en rimlig avkastning.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

I avsnitt 9.1 föreslås en ny reglering i fråga om grunden för intäktsramens storlek. Förslaget medför att bestämmelserna om beräkning av skäliga kostnader och av en rimlig avkastning (6 kap. 11 § första stycket och 12 § första och andra styckena) behöver utgå. Vidare är bestämmelsen om att ett avdrag från intäktsramen ska göras som motsvarar naturgasföretagets intäkter från vissa anslutningar (6 kap. 10 § andra stycket) allt för styrande för Energimarknadsinspektionen när det gäller hur myndigheten vid bestämmandet av intäktsramens storlek ska beakta anslutningar. Sådana överväganden faller inom Energimarknadsinspektionen exklusiva befogenhet och bestämmelsen bör därför utgå.

10 Förseningsavgift

Regeringens förslag

Ett naturgasföretag ska betala en förseningsavgift på 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i verkställighetsföreskrifter lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen. Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till naturgasföretaget

med information om beslutet att ta ut avgiften, ska företaget betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

En förseningsavgift ska efterskänkas helt eller delvis, om underlåtenheten är liten med hänsyn till de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

Förseningsavgiften ska efterskänkas helt, om

– överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätkoncessionshavaren inte har kunnat råda över, eller
– det annars är oskäligt att ta ut den.

Tillsynsmyndighetens beslut om förseningsavgift när uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram inte har lämnats ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Energimarknadsinspektionen måste bestämma intäktsramen senast två månader innan tillsynsperioden börjar. Om ett naturgasföretag inte lämnar in uppgifter i tid försvåras myndighetens arbete på ett sätt som inte är godtagbart.

Regeringen föreslår att det ska förtydligas att Energimarknadsinspektionen i sådana situationer ska bestämma en intäktsram som framstår som skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet (avsnitt 9.3). Det är dock en situation som bör undvikas så långt det är möjligt.

På elområdet infördes 2019 bestämmelser om att förseningsavgifter ska betalas om uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram inte lämnas. I förarbetena anges att den redan tillgängliga möjligheten att förelägga nätföretaget vid vite att inkomma med uppgifterna inte var effektiv för att komma åt problemet (prop. 2017/18:237 s. 64). De nya bestämmelserna om förseningsavgifter utformades med utgångspunkt i de sedan tidigare gällande bestämmelserna om förseningsavgifter när redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas.

Även i naturgaslagen finns sedan tidigare bestämmelser om förseningsavgifter när redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas (10 kap. 6–12 §§). Naturgasföretaget ska enligt huvudregeln betala en förseningsavgift på 10 000 kronor om handlingarna inte har kommit in till Energimarknadsinspektionen inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Därefter kan företaget bli skyldigt att betala nya avgifter om handlingarna fortfarande inte kommer in till myndigheten, första gången med 10 000 kronor och andra gången med 20 000 kronor.

Precis som på elområdet framstår en förseningsavgift som ett mer verksamt medel än ett vitesföreläggande för att se till att företagen lämnar in det nödvändiga underlaget och gör det i tid. Bestämmelser om detta bör införas. De bör i stora drag ha samma utformning som regleringen i

10 kap. 6–12 §§ naturgaslagen. Naturgasföretaget bör bli skyldigt att betala en förseningsavgift till staten om det inte i rätt tid lämnar in de uppgifter som Energimarknadsinspektionen behöver för att bestämma intäktsramen. En utgångspunkt är då att tiden för att lämna in uppgifterna kommer att anges i verkställighetsföreskrifter. Det är också nödvändigt att i verkställighetsföreskrifter förtydliga vilka uppgifter som krävs. Precis som på elområdet bör förseningsavgiften uppgå till 100 000 kronor.

Det kan dock uppkomma situationer då det inte är motiverat med en så hög förseningsavgift. Detta bör hanteras genom att Energimarknadsinspektionen får efterskänka avgiften.

Det bör vara möjligt att efterskänka avgiften om endast en mindre del av de nödvändiga uppgifterna saknas eller om förseningen är liten. I sådant fall bör Energimarknadsinspektionen kunna efterskänka förseningsavgiften helt eller delvis beroende på graden av överträdelsen.

I likhet med det som föreskrivs i 10 kap. 10 § första stycket naturgaslagen bör en förseningsavgift efterskänkas helt om naturgasföretagets överträdelse är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över eller om det annars är oskäligt att ta ut avgiften. Med hänsyn till att den förseningsavgift som nu föreslås är betydligt högre än den som tas ut när redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas bör det inte krävas att oskäligheten är uppenbar på det sätt som anges i 10 kap. 10 § första stycket andra meningen naturgaslagen. Det överensstämmer med motsvarande reglering i ellagen.

Precis som beslut om förseningsavgift när redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas bör den aktuella typen av beslut om förseningsavgift få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

11 Villkoren för anslutning till en naturgasledning, överföring av naturgas, lagring av naturgas och tillträde till en förgasningsanläggning

Regeringens förslag

Regleringen i naturgaslagen ska utgå när det gäller den närmare utformningen av villkoren för anslutning eller överföring.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om utformningen av avgifterna för anslutning och överföring.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att avgifter och övriga villkor för anslutning ska täcka nödvändiga kostnader för anslutningen på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa verksamhetens funktion. Utredningen föreslår att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter

också om utformningen av andra villkor än avgifter för anslutning. Utredningen föreslår inte att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om utformningen av överföringsavgifter. Utredningen föreslår vidare att kraven på att villkoren i övrigt ska vara skäliga utgår.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot förslaget. *Energimarknadsinspektionen* anser att en bestämmelse om att myndigheten ska ta upp en tvist om vilka skyldigheter en innehavare av en naturgasledning har enligt paragrafen om anslutningsskyldighet ska införas, med den motsvarande paragrafen i ellagen som förebild.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Bestämmelserna om vad som särskilt ska beaktas vid utformningen av villkor för anslutning och överföring bör utgå

Enligt den hittillsvarande regleringen ska anslutningspunktens belägenhet och effekten i anslutningspunkten beaktas när avgiften för anslutning till en naturgasledning utformas (6 kap. 1 § andra stycket naturgaslagen).

Vidare ska det vid utformningen av villkor för överföring särskilt beaktas antalet anslutna kunder, kundernas geografiska läge, mängden överförd energi och abonnerad effekt, kostnaderna för överliggande ledningar, leveranssäkerhet och trycket i ledningarna (6 kap. 3 § första stycket naturgaslagen).

I likhet med utredningen kan regeringen inte se att de aktuella kriterierna motsvaras av något krav i gasmarknadsdirektivet. Det bör falla inom Energimarknadsinspektionens befogenheter att ställa upp kriterier för utformningen av sådana villkor. Bestämmelserna bör därför utgå.

Villkoren för anslutning

Utredningen har föreslagit att det ska anges att avgifter och övriga villkor för anslutning ska täcka nödvändiga kostnader för anslutningen på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa verksamhetens funktion, för bättre överensstämmelse med gasmarknadsdirektivet (artikel 78.7 a). Av de skäl som har anförts i avsnitt 7.1 när det gäller motsvarande frågor på elområdet bör en sådan reglering inte införas.

Det finns inte förutsättningar att behandla *Energimarknadsinspektionens* förslag i fråga om tvister om anslutningsskyldigheten inom ramen för det här lagstiftningsärendet.

Normgivningsbemyndiganden gällande utformningen av avgifter för anslutning och överföring bör införas

Det bör i naturgaslagen införas ett sådant normgivningsbemyndigande om utformningen av anslutningsavgifterna som föreslås i fråga om ellagen. Det har inte framkommit att det finns ett behov av sådana föreskrifter i fråga om andra villkor än avgifter.

När regleringen i naturgaslagen om vad som särskilt ska beaktas vid utformningen av villkor för överföring upphävs är det vidare lämpligt att ett normgivningsbemyndigande gällande avtal om överföring också införs.

På motsvarande sätt som är fallet på elområdet (se avsnitt 7.2) bör bemyndigandet omfatta utformningen av avgifterna för överföring.

Eftersom reglering på området faller inom Energimarknadsinspektionens exklusiva befogenheter avser regeringen att bemyndiga inspektionen att meddela föreskrifter. Det är då upp till regeringen att avgöra vilken närmare normgivningsrätt som bör anförtros myndigheten.

Skälighetskravet

I naturgaslagen finns det bestämmelser om skyldighet för den som innehar en naturgasledning att ansluta en anläggning (3 kap. 5 §) och att överföra naturgas (3 kap. 6 §), för den som innehar en lagringsanläggning att lagra naturgas (4 kap. 5 §) och för den som innehar en förgasningsanläggning att mata in naturgas (4 kap. 6 §). I bestämmelserna finns krav på att villkoren, inklusive avgifterna, för detta ska vara skäliga. Ett krav på skäliga villkor för sådana tjänster finns också i andra bestämmelser, då tillsammans med ytterligare krav på villkoren (6 kap. 1 och 2 §§).

Utredningen föreslår att kravet i regleringen att villkoren ska vara skäliga ska utgå. Som skäl anger utredningen att EU-rätten inte uppställer något krav på att villkoren för anslutning och överföring ska vara skäliga och att det inte finns någon anledning att uppställa sådana krav i lagen, eftersom det ändå skulle falla inom Energimarknadsinspektionens befogenheter att besluta vad som utgör skäliga villkor.

Regeringen konstaterar att Energimarknadsinspektionen enligt gasmarknadsdirektivet ska ha befogenhet att vid behov begära att ett naturgasföretag ändrar sina villkor, inklusive sådana avgifter och metoder som myndigheten förhandsprövar, för att säkerställa att de är proportionella och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt (artikel 79.1). Av detta får anses följa att medlemsstaterna ska ställa krav på att naturgasföretagens villkor är proportionerliga, se också punkt 120 i Tysklandsdomen (artikel 41.10 i direktiv 2009/73/EG motsvaras av artikel 79.1 i gasmarknadsdirektivet). Att det i svensk lag anges att villkoren för anslutning, överföring, lagring och förgasning ska vara skäliga kan mot den bakgrunden inte anses strida mot gasmarknadsdirektivet. Energimarknadsinspektionen ska inom ramen för myndighetens förhandsprövning och övriga tillsyn tolka den närmare innebörden av skälighetskravet. Sammantaget saknas det skäl att, som utredningen har föreslagit, ta bort kravet på skäliga villkor.

12 Förhandsprövning av avtal om balansansvar på naturgasområdet

Regeringens förslag

Vid tillsynsmyndighetens förhandsprövning av de metoder som ska användas för att utforma avtal om balansansvar ska metoderna godkännas, om de kan antas leda till att balanstjänster

– utförs så effektivt som möjligt,

– ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och
– tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Enligt regleringen i naturgaslagen ska Energimarknadsinspektionen godkänna villkoren i avtal om balansansvar om de är objektiva och icke-diskriminerande (8 kap. 19 §).

Kravet på objektivitet och icke-diskriminering framgår av artikel 78.7 c i gasmarknadsdirektivet. Av artikeln framgår också att tillhandahållandet av balanstjänsterna ska utföras så ekonomiskt som möjligt för att ge nätanvändarna goda incitament att balansera inmatning och uttag. I den svenska regleringen anges dock inte att Energimarknadsinspektionen ska ta hänsyn till detta i sin prövning. I likhet med det som ska gälla på elområdet (se avsnitt 8) bör förhandsprövningen av balansavtal ändras så att den omfattar krav på att balanstjänsterna ska utföras så effektivt som möjligt och ge lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag.

13 EU:s gasmarknadsförordning och tillsynen enligt naturgaslagen

Regeringens förslag

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att EU:s gasmarknadsförordning följs.

I ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt en sådan genomförandeakt eller delegerad akt som avses i artikel 70.1 i EU:s gasmarknadsförordning ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Utredningen

Utredningen lämnar inte något motsvarande förslag.

Remissinstanserna

Remissinstanserna berör inte frågan.

Skälen för regeringens förslag

I den hittillsvarande regleringen anges att tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 följs (10 kap. 1 § 2 naturgaslagen). Förordning (EG) nr 715/2009 har upphävts och ersatts av EU:s gasmarknadsförordning, se avsnitt 5.2. Den aktuella hänvisningen bör ändras i enlighet med detta.

I artikel 81 i gasmarknadsdirektivet regleras ett förfarande som ska säkerställa att ett beslut som fattats av en nationell tillsynsmyndighet överensstämmer med sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som avses i direktivet eller EU:s gasmarknadsförordning. Förfarandet kan mynna ut i att Europeiska kommissionen begär att den berörda tillsynsmyndigheten återkallar sitt beslut (artikel 81.6 b). Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut inom två månader (artikel 81.8). Av artikel 70.1 i EU:s gasmarknadsförordning framgår att de nätföreskrifter eller riktlinjer som Europeiska kommissionen får anta enligt förordningen är genomförandeakter eller delegerade akter.

Artikel 81 i gasmarknadsdirektivet har ersatt artikel 43 i direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, utan att det gjorts några stora ändringar i sak. Den svenska lagstiftningen måste dock justeras i vissa avseenden för att svara mot det nya direktivet. Det bör anges i ett beslut av Energimarknadsinspektionen enligt en sådan genomförandeakt eller delegerad akt som avses i artikel 81.1 i EU:s gasmarknadsförordning att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

En hänvisning till en EU-förordning kan avse en viss angiven lydelse (statisk hänvisning) eller den vid varje tidpunkt gällande lydelsen (dynamisk hänvisning). En statisk hänvisning medför att lagen normalt behöver ändras om EU-förordningen ändras. Genom en dynamisk hänvisning säkerställs att ändringar i EU-förordningen får omedelbart genomslag, eftersom lagen inte med nödvändighet behöver ändras om förordningen ändras. Det är lämpligt att de aktuella hänvisningarna till EU:s gasmarknadsförordning är dynamiska.

14 Ekonomiska experter vid överprövningen av beslut om intäktsramar

Regeringens förslag

Ekonomiska experter ska delta när förvaltningsrätten och kammarrätten prövar mål om överklagande av Energimarknadsinspektionens beslut om intäktsramar. De ekonomiska experterna ska vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt föräldrabalken.

Förvaltningsrätten ska vid prövningen av sådana mål bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Förvaltningsrätten ska dock vara domför med en lagfaren ledamot ensam vid avgörandet av mål av enkel beskaffenhet samt beredningsbeslut och beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Kammarrätten ska vid prövningen av sådana mål bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter, med följande undantag. Kammarrätten ska vara domför med två lagfarna ledamöter och en ekonomisk expert vid avgörande av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa. Kammarrätten ska vara domför utan ekonomiska experter vid prövning som inte innebär att målet slutligt avgörs, vid beslut under beredningen av mål, vid beslut som innebär att domstolen skiljer sig från målet utan att detta prövas i sak och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet. Kammarrätten ska vara domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet, vid avvisning av för sent inkomna överklaganden. Kammarrätten ska vara domför med en lagfaren ledamot vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse.

Om förordnandet för en ekonomisk expert löper ut under pågående handläggning av ett mål ska förordnandet ändå gälla med avseende på målet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Kammarrätten i Jönköping* anför att det bör finnas en möjlighet till undantag vid enkla mål och när det är obehövligt med sådana ledamöter givet målets karaktär.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av ekonomisk expertis i domstolsprövningar av beslut om intäktsramar

Domstolsprövningarna av Energimarknadsinspektionens beslut om intäktsramar är i många fall omfattande och tidskrävande. En av de aspekter som har bidragit till de långa omloppstiderna är de bedömningar av komplicerade ekonomiska överväganden som rätten behöver göra. Det handlar exempelvis om att med hjälp av ekonomiska metoder och effekterna av att tillämpa dessa avgöra vad som är en skälig kostnadstäckning och en rimlig avkastning enligt gällande regelverk. Parterna åberopar i sina framställningar åtskilliga sakkunnigutlåtanden, framtagna av ekonomiska experter, som trots användandet av vedertagna ekonomiska metoder har landat i olika slutsatser. Det innebär att domstolen behöver bedöma de olika expertutlåtandenas kvalitet och relevans, något som i vissa fall kan innefatta komplicerade frågeställningar. Samtidigt avser prövningarna betydande värden och resultatet är av stor betydelse för samhället.

Det finns i dag inga särskilda bestämmelser om domstolarnas prövning av beslut om intäktsramar, utan det generella regelverket för allmänna förvaltningsdomstolar tillämpas. I lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar finns bestämmelser om sammansättningen i sådana domstolar. Domstolarna har vidare möjlighet att inhämta yttrande över en fråga som kräver särskild sakkunskap från myndighet, tjänsteman eller anlita annan sakkunnig i frågan (24 § förvaltningsprocesslagen). Utredningen har funnit att denna möjlighet hittills inte har utnyttjats.

Regeringen anser i likhet med utredningen att det skulle vara värdefullt om rätten hade tillgång till ekonomisk expertis för att bl.a. tolka de sakkunnigutlåtanden som åberopas av parterna. Att sakkunniga drar olika slutsatser behöver inte innebära att någon av dem har fel eller att utlåtandena är av bristande kvalitet, utan kan i stället förklaras med val av förutsättningar och ekonomisk metod. Det går heller inte att bortse från risken att parterna har ett egenintresse och därmed möjlighet att välja de sakkunnigutlåtanden som är till fördel för den egna sakframställningen.

I svensk lagstiftning finns det redan regler enligt vilka ekonomiska experter deltar vid överprövningen av mål som har likheter med målen om intäktsramar. Ett syfte med att införa bestämmelser om ekonomiska experter i annan svensk lagstiftning har varit att ge domstolen bättre förutsättningar för att hantera komplicerade ekonomiska frågeställningar och att handläggningen ska bli effektivare.

Att domstolar i tidigare prövningar av beslut om intäktsramar har avslagit Energimarknadsinspektionens begäran om att ta in yttranden från ekonomiska experter utesluter inte att sådana kan bidra med värdefull kompetens i rätten. De tidigare avslagen avsåg specifika situationer. De aktuella domstolarna ställer sig i sina remissvar inte negativa till att ekonomiska experter ingår i rätten under hela prövningen. Att särskilt ta in ekonomiska experter kan i vissa fall vara tidsödande i ett skede där domstolsprocessen många gånger har pågått länge.

Ekonomiska experter bör alltså delta i vissa mål om beslut om intäktsramar i förvaltningsrätt och kammarrätt. Det är lämpligt att avgränsa deltagandet till mål som avser intäktsramens storlek och mål som avser beslut om att ett företag under den närmast följande tillsynsperioden får uppbära ett belopp som motsvarar ett underskott i förhållande till intäktsramen.

De ekonomiska experternas deltagande i handläggningen

Att ytterligare personer ska delta i rättens överläggningar vid flera tillfällen under en lång prövning skulle kunna medföra en risk för längre processtider, något som skulle kunna motverka syftet med översynen av de aktuella bestämmelserna. Domstolen bör dock, genom att planera processerna, exempelvis avseende behov av antal överläggningsdagar, kunna undvika att processtiderna regelmässigt förlängs. Utredningen har konstaterat att de ekonomiska experter som i dag deltar i avgörandena enligt lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation inte deltar i målens beredning eller handläggning. Experterna deltar endast vid föredragning, muntlig förhandling och sammanträden. Ett liknande upplägg skulle kunna användas för de mål där experter deltar enligt ellagen och naturgaslagen.

Vid ett införande av ekonomiska experter i rätten bör det säkerställas att de lagfarna ledamöterna alltid har en avgörande påverkan på domslutet och att de ekonomiska experterna inte är i majoritet. Om lika många ekonomiska experter som lagfarna ledamöter ingår i rätten, ska rättens ordförande ha den avgörande utslagsrösten vid lika röstetal. Ett beprövat system för antalet ledamöter finns redan för prövningar enligt lagen om elektronisk kommunikation. Motsvarande reglering om antalet ledamöter och omröstning bör tillämpas vid prövningar på el- och naturgasområdet.

Enligt den regleringen är förvaltningsrätten och kammarrätten domföra utan ekonomiska experter i vissa situationer, bl.a. vid prövning av ett mål som är av enkel beskaffenhet. Det gäller även vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa. *Kammarrätten i Jönköping* föreslår att undantag också ska göras när det är obehövligt med ekonomiska experter med hänsyn till målets karaktär. Som skäl anges att inte alla mål innehåller komplicerade ekonomiska frågor och att en typ av prövningar som kan bli aktuell framöver är om Energimarknadsinspektionen har utövat sina befogenheter i enlighet med regeringsformen och EU-rätten. Undantagen för mål av enkel beskaffenhet kommer inte att träffa sådana mål, om det inte rör sig om enklare juridiska frågeställningar. Regeringen anser dock att det finns skäl att gå vidare med utredningens förslag om att följa det beprövade system som tillämpas enligt lagen om elektronisk kommunikation, som *Post- och telestyrelsen* anger att den har goda erfarenheter av. Av naturliga skäl bör dock de ekonomiska experternas deltagande i den typen av mål bli mer begränsat än annars.

Val av ekonomiska experter

En praktisk svårighet som skulle kunna uppstå är att hitta ekonomiska experter som har rätt kompetens och inte har kopplingar till någon av aktörerna på el- och naturgasområdet. De ekonomiska experternas uppgift är dock inte att uttala sig om vilka ekonomiska metoder som ska användas i regleringen, utan att bidra till domstolens arbete med att pröva om Energimarknadsinspektionens beslut är korrekt utifrån gällande regelverk. En viktig del i detta arbete är att bedöma de sakkunnigutlåtanden som parterna åberopar. Det är alltså rimligt att tänka sig att en mer generell ekonomisk expertis är tillräcklig, snarare än att experterna behöver ha omfattande kunskap om el- och gasnätsmarknaden. Utredningen har funnit att en mer generell kompetens är vanlig bland de ekonomiska experter som ingår i rätten inom andra rättsområden och bland de experter som parterna tidigare har åberopat som sakkunniga i målen om intäktsramar. Regeringen bedömer att det bör vara möjligt att finna lämpliga ekonomiska experter för de överprövningar som omfattas av förslaget.

Domarnämnden är väl lämpad att sköta förordnandet av de ekonomiska experter som föreslås delta i dessa fall. Nämnden har en väl fungerande organisation för att bedöma och utse kompetenta personer. Uppgiften att förordna ekonomiska experter bör därför delegeras dit.

15 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

15.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag

Ändringarna i ellagen ska träda i kraft den 1 januari 2027.

Ändringarna i naturgaslagen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Ändringarna i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar ska träda i kraft den 1 januari 2026 när det gäller handläggningen av mål på naturgasområdet och den 1 januari 2027 när det gäller handläggningen av mål på elområdet.

Ändringarna i lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ska träda i kraft den 1 januari 2027.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med regeringens. Utredningen föreslår att ändringarna i ellagen, naturgaslagen och lagen om allmänna förvaltningsdomstolar ska träda i kraft den 1 januari 2025 och att lagen om särskilt investeringsutrymme för nätverksamhet ska upphävas samma dag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Några remissinstanser, däribland *Energiföretagen Sverige*, avstyrker utredningens förslag. *Fastighetsägarna Sverige* anser att det är av yttersta vikt att ändringarna träder i kraft så snart som möjligt, så att Energimarknadsinspektionen har tillräckligt med tid för att ta fram föreskrifter på elområdet inför tillsynsperioden 2028–2031.

Skälen för regeringens förslag

Som en utgångspunkt bör de förslag som läggs fram träda i kraft så snart som möjligt, särskilt i de delar som berörs av Tysklandsdomen, så att full överensstämmelse med EU-rätten kan uppnås.

Förslagen innebär dock att Energimarknadsinspektionen behöver ta fram föreskrifter och anpassa sin verksamhet, så att myndigheten kan fullgöra de uppgifter som den har enligt elmarknadsdirektivet och gasmarknadsdirektivet. Särskilt omfattande bör detta arbete bli när det gäller att ta fram föreskrifter om intäktsramar för nätverksamheter och naturgasverksamheter.

Beslut om intäktsramar fattas för tillsynsperioder, som vanligtvis löper över fyra år. Innevarande tillsynsperiod på elområdet löper ut den 31 december 2027 och på naturgasområdet den 31 december 2026. De nya bestämmelserna om intäktsramar bör träda i kraft så att de kan tillämpas när Energimarknadsinspektionen bestämmer intäktsramar för de tillsynsperioder som påbörjas efter den 31 december 2027 respektive den

31 december 2026. Eftersom övriga ändringar i ellagen och naturgaslagen i stor utsträckning förhåller sig eller hänvisar till de nya lydelserna av 5 kap. ellagen och 6 kap naturgaslagen, bör ändringarna i ellagen träda i kraft den 1 januari 2027 och ändringarna i naturgaslagen den 1 januari 2026.

Energimarknadsinspektionen ska alltså fatta sina beslut om intäktsramar för nästkommande tillsynsperioder enligt de nya bestämmelserna. Alla berörda aktörer kommer i god tid innan dess att veta vilka regler de har att förhålla sig till. Myndigheten har då också tid att anpassa sin verksamhet och meddela relevanta föreskrifter.

På naturgasområdet medför detta att från och med den 1 januari 2026 gäller inte bara en ny reglering i sak om bestämmande av intäktsramar, utan också en ny reglering i sak om omprövning av en intäktsram och om avvikelser från en intäktsram.

När ändringarna i ellagen träder i kraft utgår begreppet kapitalbas från den lagen och bestämmelserna i 5 kap. får nya beteckningar. Ändringarna i lagen om särskilt investeringsutrymme för nätverksamhet bör därför träda i kraft samma dag, dvs. den 1 januari 2027.

Ändringarna i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar bör träda i kraft samma dag som ändringarna i naturgaslagen och ellagen när det gäller handläggning av mål i domstol.

15.2 Övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Om staten enligt ett avtal som har ingåtts med ett nätföretag före ikraftträdandet har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska de hittillsvarande bestämmelserna om fördelning av kostnader fortsätta att gälla.

För en intäktsram som bestämts före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna om intäktsramar, ska äldre bestämmelser om intäktsramens storlek tillämpas.

Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för en sådan omprövning av en intäktsram för en naturgasverksamhet som har inletts före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna om intäktsramar.

När det gäller en nätverksamhet som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme, ska ellagen inte tillämpas i fråga om ett underskott i förhållande till intäktsramen för den tillsynsperioden eller vid avstämning mot intäktsramen.

De nya bestämmelserna om rättens sammansättning vid prövningen av mål om intäktsramar ska endast gälla mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol efter ikraftträdandet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens när det gäller de nya bestämmelserna om handläggningen i domstol av mål om

intäktsramar. Utredningen föreslår inga övergångsbestämmelser i förhållande till de äldre föreskrifterna om förtida delning av anslutningsavgifter och nätverksamheter som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme. Utredningen föreslår inte heller några övergångsbestämmelser när det gäller intäktsramar som har fastställts före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna om intäktsramar och omprövning av en intäktsram på naturgasområdet.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Statens energimyndighet* föreslår att en övergångsbestämmelse införs som mildrar konsekvenserna av upphävandet av bestämmelserna om reducering av anslutnings- och överföringsavgifter vid småskalig elproduktion. *Nordion Energi AB* och *Kraftringen Nät AB* anger att en övergångsbestämmelse bör införas i naturgaslagen som minskar konsekvenserna av ändringarna när det gäller ”överrullning” av underskott till senare tillsynsperioder. *Kammarrätten i Jönköping* anför att det är problematiskt för domstolarna om materiella bestämmelser träder i kraft under pågående rättsprocesser.

Skälen för regeringens förslag

Avgifter för anslutning och överföring på elområdet

Regeringen föreslår att regleringen i fråga om hur anslutningsavgiften ska fördelas mellan nätföretag och producenter vid anslutning av anläggningar för produktion av förnybar el i det fall då staten har finansierat vissa åtgärder ska upphävas (se avsnitt 6.6 och 7.1). En övergångsbestämmelse bör införas för den situationen att staten enligt ett avtal med ett nätföretag före ikraftträdandet har finansierat sådana åtgärder, så att en avgift för anslutning av el även fortsatt ska utformas enligt den hittillsvarande regleringen.

Statens energimyndighet föreslår att en övergångsbestämmelse införs som mildrar konsekvenserna av upphävandet av bestämmelserna om reducering av anslutnings- och överföringsavgifter vid småskalig elproduktion. Som framgår av avsnitt 7.1 och 7.2 bedömer regeringen att det faller inom Energimarknadsinspektionens exklusiva befogenhet att avgöra om och hur sådana främjandeåtgärder ska införas. Det bör därför vara upp till Energimarknadsinspektionen att avgöra om det vid upphävandet av de aktuella bestämmelserna ska finnas en reglering av det slaget.

Intäktsramens storlek och avvikelser från en intäktsram

Regeringen föreslår att regleringen om intäktsramens storlek i ellagen och naturgaslagen ändras (avsnitt 6.1 och 9.1). Besluten om intäktsramar för de tillsynsperioder som pågår vid den ändrade regleringens ikraftträdande har utformats med utgångspunkt i de äldre bestämmelserna. Ändringarna i regleringen bör inte påverka intäktsramarna för de tillsynsperioderna. Det innebär bl.a. att Energimarknadsinspektionen ska tillämpa bestämmelserna i den äldre lydelsen vid en omprövning efter tillsynsperioden.

Nordion Energi AB och *Kraftringen Nät AB* anger att en övergångsbestämmelse bör införas till följd av konsekvenserna som ändringarna i

naturgaslagen av regleringen om ”överrullning” av underskott medför. Som anförs i avsnitt 9.8 bör naturgasföretagen även med de nya reglerna ha möjlighet att planera sin verksamhet och sina intäkter i tillräckligt stor utsträckning. Regeringen bedömer därför att det inte är motiverat att införa en särskild övergångsbestämmelse om ”överrullning” av underskott på naturgasområdet.

Omprövning av intäktsramen för en naturgasverksamhet

Regeringen föreslår ett antal ändringar när det gäller omprövning av intäktsramen för en naturgasverksamhet (avsnitt 9.5 och 9.6). Som *Kammarrätten i Jönköping* påpekar kan det vara problematiskt att tillämpa nya bestämmelser i pågående rättsprocesser. De aktuella ändringarna bör därför gälla sådana omprövningar som inleds efter ikraftträdandet. Äldre föreskrifter bör alltså tillämpas i pågående omprövningsärenden enligt naturgaslagen. Ett motsvarande behov saknas på elområdet.

Elnätsverksamheter som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme

I den hittillsvarande regleringen finns ett undantag från vissa bestämmelser i ellagen om avvikelser från intäktsramen när det gäller en nätverksamhet som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme (5 kap. 29 a § ellagen). Eftersom undantaget inte har generell räckvidd när det gäller intäktsramar på elområdet finns det skäl att förenkla 5 kap. ellagen genom att i stället införa motsvarande reglering i en övergångsbestämmelse.

Handläggningen i domstol

Regeringen föreslår att ekonomiska experter ska delta i domstolarnas handläggning av mål om intäktsramar (avsnitt 14). De nya bestämmelserna bör inte tillämpas i redan pågående processer. Övergångsbestämmelser om detta bör därför införas.

16 Konsekvenser

16.1 Allmänt om konsekvenserna

Det främsta syftet med förslagen i propositionen är att svensk rätt ska överensstämma med EU-regleringen på området, särskilt el- och gasmarknadsdirektiven. Eftersom förslagen innebär att Energimarknadsinspektionen får utvidgad beslutanderätt vid beslut om intäktsramarna på el- och naturgasområdena innebär det att merparten av konsekvenserna inträffar när Energimarknadsinspektionen tillämpar den nya regleringen.

16.2 Konsekvenser för el- och naturgasföretagen

När det gäller de förslag som avser att ge Energimarknadsinspektionen större beslutanderätt för intäktsramarna (se avsnitt 6 och 9) beror de konkreta konsekvenserna för de berörda företagen i stor utsträckning på hur inspektionen kommer att agera vid tillämpningen och på innehållet i de föreskrifter som myndigheten kan komma att ta fram efter regeringens bemyndigande. I de fall där regleringen i lag eller förordning utgår är det upp till Energimarknadsinspektionen att avgöra om den upphävda regleringen ska föras in i myndighetens föreskrifter eller om det som tidigare har gällt inte längre ska gälla. Energimarknadsinspektionen har till uppgift att med hjälp av det ramverk som föreslås i propositionen skapa en robust och tydlig reglering för besluten av intäktsramarna.

Regeringen föreslår även ändringar när det gäller anslutningsavgifter m.m. på så sätt att viss detaljreglering tas bort och Energimarknadsinspektionen i stället får ansvar för frågorna i sin tillsyn (se avsnitt 7 och 11). Ändringarna bör medföra små effekter för företagen förutsatt att Energimarknadsinspektionen i god tid informerar om vad som kommer att gälla och tar fram nya föreskrifter där det finns behov.

I propositionen lämnas även förslag om att rättens sammansättning i förvaltningsrätten och kammarrätten ska innefatta två ekonomiska experter vid överklagande av beslut om intäktsramar (se avsnitt 14). Detta förslag bör innebära att överklagandena kan handläggas snabbare med hjälp av större expertis på området. Det bör leda snabbare handläggningstider och även på sikt mer gedigna domar med en praxis som kan leda till färre överklaganden.

16.3 Konsekvenser endast för elnätsföretagen

Förslagen att vissa av bestämmelserna om den närmare utformningen av vissa nätavgifter (se avsnitt 7), exempelvis avgiften för överföring vid småskalig elproduktion, bör innebära administrativa lättnader för elnätsföretagen, eftersom nätföretagen inte längre behöver ha ett särskilt faktureringsförfarande för dessa kunder.

16.4 Konsekvenser endast för naturgasföretagen

Regeringen lämnar något fler förslag på naturgasområdet än på elområdet, eftersom ändringar i naturgaslagen föreslås för att regleringen i större omfattning ska motsvara den i ellagen.

Bestämmelserna om omprövning av en intäktsram ändras och kompletteras för att motsvara bestämmelserna om omprövning i ellagen (se avsnitt 9.5–9.7). Det innebär bl.a. att det införs en möjlighet till ny omprövning av ett naturgasföretags intäktsram till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat sådant företag. Att regleringen görs mer enhetlig och att naturgasföretag ges samma möjlighet att få sin intäktsram ändrad som ett elnätsföretag bör medföra fördelar för naturgasföretagen.

16.5 Konsekvenser för elproducenter

Förslagens innebörd

Regeringen föreslår att undantaget från att betala anslutningsavgift ska tas bort för anläggningar med ett abonnemang för en säkring om högst 63 ampere och som producerar el som kan matas in med en effekt om högst 43,5 kilowatt (se avsnitt 7.1). Även undantaget från överföringsavgifter för sådana anläggningar ska upphävas (se avsnitt 7.2). Regeringen föreslår vidare att bestämmelsen att producenter med en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt endast ska betala en kraftigt nedsatt överföringsavgift ska upphävas (se avsnitt 7.2).

Produktionsanläggningar med en säkring om högst 63 ampere

Förslaget att upphäva bestämmelser som gäller produktionsanläggningar med ett abonnemang om högst 63 ampere och som producerar el som kan matas in med en effekt om högst 43,5 kilowatt berör främst solcellsanläggningar som ägs av villaägare. En uppskattning är att det är fråga om cirka 135 000 solcellsanläggningar.

Som en följd av förslaget blir det en bedömning från fall till fall vilken anslutningsavgift som kommer att tas ut. Dock ska elanvändaren endast betala för de kundspecifika kostnader som uppstår vid anslutningen av produktionsanläggningen. I de flesta fallen bör det bli en lägre avgift med beaktande av att elanvändaren redan har betalat en avgift vid anslutningen av uttagspunkten till elnätet.

När det gäller förslaget att upphäva undantaget från överföringsavgifter för den aktuella typen av producenter har det betydelse att det finns skillnader mellan nätföretagen när det gäller strukturen för avgifterna. Det har även betydelse vilket säkringsabonnemang elproducenten har avtalat med nätföretaget. En uppskattning är att berörda elproducenter kommer att få betala en avgift om cirka 300–3 000 kronor per år för att mata in elen på elnätet.

Privatpersoner som installerar solceller och producerar el kommer dock även fortsättningsvis att kunna utnyttja skatteavdraget för grön teknik vid installationen av solcellsanläggningen.

Produktionsanläggningar som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt

Att den nedsatta överföringsavgiften för produktionsanläggningar som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt utgår berör anläggningar med olika produktionsslag, främst vattenkrafts-, vindkrafts- och solcellsanläggningar. Av uppgifter från Energimarknadsinspektionen 2021 framgår att cirka 2 200 anläggningar hade en nedsatt överföringsavgift. Baserat på uppgifter för 2021 uppskattades att de berörda produktionsanläggningarna fick en sammanlagd subvention om 150 miljoner kronor per år.

Förslaget kommer mot denna bakgrund att få en förhållandevis stor ekonomisk påverkan för dessa produktionsanläggningar. Det finns dock

uppskattningsvis 210 produktionsanläggningar som i dag har graderat ned anläggningarnas kapacitet för att hamna under gränsen för nedsatt överföringsavgift. Dessa anläggningar har därför möjlighet att uppgradera anläggningarnas kapacitet och på detta sätt lindra det ekonomiska bortfallet som upphävandet av bestämmelsen innebär. Förutom den ekonomiska vinsten i form av att det skulle innebära mer produktion om producenterna väljer att uppgradera befintliga anläggningar, blir det även för samhället i stort en vinst om mer kapacitet tillförs elnäten på ett snabbt och mindre kostsamt sätt.

16.6 Konsekvenser för kundkollektivet

Reducerade nätavgifter avskaffas

Att vissa elproducenter inte längre kommer att vara befriade från avgiften för inmatning av el eller betala en nedsatt nätavgift (se avsnitt 7.2) innebär att nätavgifter tillförs hela kundkollektivet och att hela kundkollektivet kommer att kunna ta del av dessa avgifter. Energimarknadsinspektionen uppskattade 2021 att cirka 150 miljoner kronor per år avser de avgifter som är nedsatta för inmatning av el. Enligt uppskattningen för 2021 skulle de berörda elproducenterna ha betalat ytterligare cirka 50 miljoner kronor i nätavgifter, om de produktionsanläggningar som hade nedgraderad kapacitet med anledning av den nedsatta överföringsavgiften i stället hade uppgraderat anläggningarna. Det sammanlagda beloppet, 200 miljoner kronor, motsvarar 0,5 procent av intäktsramarna. Om detta belopp hade omfördelats mellan kunderna, skulle flertalet kunder ha fått något lägre avgifter 2021. För redovisningsområden med ett större antal små produktionsanläggningar och relativt få kunder i övrigt skulle det ha blivit en större omfördelning av elnätsavgifterna, motsvarande som mest 5 eller 6 procent av dessa intäktsramar.

16.7 Konsekvenser för myndigheter

16.7.1 Energimarknadsinspektionen

I propositionen finns förslag och överväganden som innebär att vissa av de bestämmelser som tidigare har funnits i lag och förordning i fortsättningen ska hanteras i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och beslut (se avsnitt 6, 7, 9 och 11). Detta kommer att innebära utökade och omfattande arbetsuppgifter för Energimarknadsinspektionen i form av bl.a. ett omfattande föreskriftsarbete, analyser och löpande utvärderingsarbete.

Utredningen föreslår att anslaget till Energimarknadsinspektionen ska ökas med 10 miljoner kronor per år för att utföra de utökade arbetsuppgifterna. Energimarknadsinspektionen har själv uppskattat att den skulle behöva ytterligare anslag om 18 miljoner kronor för att utföra uppgifterna.

I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen att Energimarknadsinspektionen ska få ett ökat förvaltningsanslag med 20 miljoner kronor per år (prop. 2024/25:1, utgiftsområde 21, s. 31 och 38). Det ökade anslaget

ska täcka ett antal nya arbetsuppgifter som Energimarknadsinspektionen har fått, bl.a. med anledning av förslagen i propositionen. Det blir Energimarknadsinspektionen som får fördela det nya anslaget efter det behov som finns för de nya uppgifterna. Det kan skilja sig åt från år till år hur mycket av anslaget som ska gå till en viss uppgift.

I propositionen föreslås det även att två ekonomiska experter ska delta som särskilda ledamöter när förvaltningsrätten och kammarrätten prövar mål om överklagande av Energimarknadsinspektionens beslut om intäktsramar. Dessa förslag bör innebära att överklagandena handläggs snabbare med hjälp av större expertis på området. På sikt kan det även leda till en praxisutveckling som innebär färre överklaganden över tid. Detta bör underlätta Energimarknadsinspektionens arbete.

16.7.2 Domarnämnden

Förslaget att ekonomiska experter ska ingå i rätten (se avsnitt 14) berör Domarnämnden, eftersom det kommer att bli nämndens uppgift att förordna ekonomiska experter. Med hänsyn till att nämnden redan i dag har denna uppgift bedöms förslaget inte medföra något ökat resursbehov.

16.7.3 De allmänna förvaltningsdomstolarna

Förslaget om införande av ekonomiska experter i domstolarnas sammansättning i förvaltningsrätten och kammarrätten (se avsnitt 14) är det förslag i propositionen som främst påverkar förvaltningsdomstolarna. Bedömningen är att påverkan är av begränsad omfattning och att förslaget inte medför något ökat resursbehov.

17 Författningskommentar

17.1 Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Ellagen ändras främst för att kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (elmarknadsdirektivet) ska vara uppfyllda när det gäller den nationella energitillsynsmyndighetens exklusiva befogenheter. I Sverige är Energimarknadsinspektionen tillsynsmyndighet.

Två hittillsvarande kapitel upphävs och ersätts av fyra nya. Ett antal paragrafer i övriga kapitel utgår eller omarbetas. Det görs även omdisponeringar för att lagen ska ha en lämplig struktur.

När det anges att en paragraf, ett stycke eller en mening överensstämmer med en hittillsvarande paragraf, ett hittillsvarande stycke eller en hittillsvarande mening görs ingen ändring i fråga om lydelsen. I de fall där det anges att paragrafen, stycket eller meningen överensstämmer i sak med sin hittillsvarande motsvarighet är ändringarna endast redaktionella eller språkliga. I övrigt finns det paragrafer, stycken och meningar som har motsvarigheter i den hittillsvarande regleringen men ett delvis annat innehåll i sak. Det anges i samtliga dessa fall vilken paragraf, vilket stycke eller vilken mening som regleringen motsvarar. Det hänvisas även till äldre förarbeten i den utsträckning som de fortfarande är aktuella för tillämpningen.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

2 § Lagen är indelad i följande kapitel:
- 1 kap. Inledande bestämmelser,
- 2 kap. Nätkoncession och ledningar vid trafikleder,
- 3 kap. Nätföretag och drift av elnät,
- 4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el,
- 5 kap. Intäktsram för nätverksamhet,
- 6 kap. Mätning av överförd el,
- 7 kap. Kommunala elföretag,
- 8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar,
- 9 kap. Leverans av el och aggregeringstjänster,
- 10 kap. Avbrottsersättning,
- 11 kap. Avbrytande av överföring av el till konsumenter,
- 12 kap. Tillsyn,
- 13 kap. *Förseningsavgifter*,
- *14 kap. Straff, och*
- *15 kap. Överklagande och handläggning i domstol*.

I paragrafen finns en innehållsförteckning för lagen. Den ändras med anledning av att rubriken till 12 kap. ändras, att hittillsvarande 13 kap. utgår och att tre nya kapitel, 13–15 kap., förs in i lagen.

Ord och uttryck i lagen

4 § Ord och uttryck i lagen har samma betydelse som i elsäkerhetslagen (2016:732).

I övrigt avses i lagen med

Acer: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

aggregering: en sammanslagning av flera elanvändares förbrukning eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader,

aggregeringstjänst: en tjänst som förutsätter aggregering, balansansvar: det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i en uttagspunkt eller att lika mycket el tas ut från systemet som det tillförs i en inmatningspunkt,

distribution: överföring av el för någon annans räkning genom ett lokalnät eller ett regionnät,

distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät,

dynamiska elpriser: priser som återspeglar de priser som vid varje tidpunkt gäller på spotmarknaderna med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden,

efterfrågeflexibilitet: att en elanvändare ändrar sin förbrukning jämfört med sitt normala eller nuvarande förbrukningsmönster som ett svar på marknadssignaler eller med anledning av att någon har antagit elanvändarens anbud att minska eller öka sin förbrukning mot en bestämd ersättning på en sådan organiserad marknad som avses i artikel 2.4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 av den 17 december 2014 om rapportering av uppgifter för att genomföra artikel 8.2 och 8.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi,

elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el,

elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,

energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,

EU:s elmarknadsförordning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,

fastkraftsavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,

icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokalnät, kortslutningsström samt förmåga till dödnätsstart och till ödrift,

inmatningspunkt: den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning,

intäktsram: de samlade intäkter som *ett nätföretag* högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person som el överförs eller levereras till huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

laddningspunkt: ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut,

leveranspunkt: en inmatnings- eller uttagspunkt,

lokalnät: ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätverksamhet: att med stöd av nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen,

regionnät: en ledning eller ett ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning,

små företag: företag som sysselsätter färre än 50 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro per år,

stödtjänst: en tjänst som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning,

transmission: överföring av el för någon annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera nätregioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar en ledning som ingår i ett transmissionsnät,

uttagspunkt: den punkt på ett elnät där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

I paragrafen behandlas ord och uttryck som används i lagen. I *andra stycket* görs en ändring av vad som avses med ordet intäktsram. Den görs som en följd av att ordet nätkoncessionshavaren byts ut mot ordet nätföretaget i det nya 5 kap och medför ingen ändring i sak. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

2 kap. Nätkoncession och ledningar vid trafikleder

Överlåtelse av en nätkoncession

43 § En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Tillstånd till en överlåtelse av en nätkoncession får beviljas endast om överlåtelsen sker till någon som uppfyller de krav som ställs på en nätkoncessionshavare enligt 16 §.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. *27 §* andra stycket, får tillstånd till överlåtelse lämnas *endast* om fördelningen har godkänts enligt *28 §* första stycket samma kapitel.

I paragrafen anges förutsättningarna för överlåtelse av en nätkoncession. I *tredje stycket* görs en följdändring i anslutning till det nya 5 kap. Den är i sak oförändrad.

4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el

1 a § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas.*

I paragrafen, som är ny, finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter i anslutning till 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas.

I paragrafen finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifterna för överföring. Den ändras på så sätt att bemyndigandet utvidgas till att avse andra aspekter av betydelse för utformningen av överföringsavgifter än att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Kapitlet ersätter hittillsvarande 5 kap. Ändringarna i sak behandlas i avsnitt 6.

Den som bedriver en nätverksamhet betecknas i det nya 5 kap. med ordet nätföretag, i stället för som tidigare nätkoncessionshavare. Med nätföretag avses den som bedriver nätverksamhet (1 kap. 4 § andra stycket). Ändringen är i linje med en tidigare översyn av användningen av de orden i lagen (prop. 2021/22:153 s. 44) och medför inte någon ändring i sak. Ordet nätföretag används i 4, 8–10, 13, 16–21, 25, 26, 28 och 32 §§.

Intäktsramens omfattning

1 § En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en intäktsram som beslutas av nätmyndigheten.

Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

I paragrafen finns grundläggande bestämmelser om intäktsramen.

Första stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 1 § första stycket när det gäller att en nätverksamhet för en tillsynsperiod ska ha en intäktsram (prop. 2008/09:141 s. 30 f. och 100 och prop. 2017/18:237 s. 42 och 86) och med hittillsvarande 5 kap. 3 § första stycket när det gäller att beslut om intäktsramen fattas av nätmyndigheten (prop. 2008/09:141 s. 32–34 och 110 f. och prop. 2010/11:70 s. 125 f. och 259 f.).

Energimarknadsinspektionen är nätmyndighet, se 4 § förordningen (2023:241) om det nationella elsystemet.

Andra stycket överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 2 § (prop. 2008/09:141 s. 36 f. och 101 f. och prop. 2017/18:237 s. 88).

2 § En intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 51 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

I paragrafen anges hur en intäktsram för lokalnät ska bestämmas. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 13 § (prop. 2008/09:141 s. 83 f. och 112 f., prop. 2017/18:237 s. 93 f. och prop. 2021/22:153 s. 167).

3 § Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 53 § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

I paragrafen anges vad som ska gälla när en nätkoncession för område redovisas samlat med en nätkoncession för linje. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 14 § (prop. 2014/15:56 s. 14 f. och 21, prop. 2017/18:237 s. 94 och prop. 2021/22:153 s. 167).

4 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett nätföretags regionnät i Sverige.

I paragrafen anges hur en intäktsram för regionnät ska bestämmas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 15 § (prop. 2008/09:141 s. 84 f. och 113, prop. 2017/18:237 s. 94 och prop. 2021/22:153 s. 167).

5 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett transmissionsnät.

I paragrafen anges hur en intäktsram för transmissionsnät ska bestämmas. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 16 § (prop. 2008/09:141 s. 86 och 113 f. och prop. 2017/18:237 s. 51 och 94).

6 § Om ett transmissionsnätsföretag är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

I paragrafen finns en bestämmelse som tar sikte på de särskilda uppgifter som Svenska kraftnät har i egenskap av systemansvarig myndighet. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 17 § (prop. 2002/03:40 s. 144 och 197, prop. 2008/09:141 s. 114 och prop. 2017/18:237 s. 94 f.).

7 § Om ett transmissionsnätsföretag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

I paragrafen anges att Svenska kraftnät kan täcka kostnaderna för sitt deltagande i vissa europeiska samarbeten via överföringsavgifterna. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 18 § (prop. 2002/03:40 s. 142–144 och 197, prop. 2008/09:141 s. 114 och prop. 2017/18:237 s. 95).

Uppgiftsskyldighet vid bestämmande av en intäktsram

8 § Ett nätföretag ska lämna de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

I paragrafen regleras nätföretagens uppgiftsskyldighet vid bestämmande av en intäktsram. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 4 § (prop. 2008/09:141 s. 34 och 100 f. och prop. 2017/18:237 s. 45 f. och 89).

Intäktsramens storlek

9 § Intäktsramen ska inte vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten.

I paragrafen anges grunden för att bestämma intäktsramens storlek. Den motsvarar delvis hittillsvarande 5 kap. 1 § första stycket. I sak ändras regleringen när det gäller vad som ska beaktas vid bestämmandet av intäktsramen. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Intäktsramen är de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från en nätverksamhet under en tillsynsperiod (1 kap. 4 § andra stycket). En nätverksamhet består i att med stöd av nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen (1 kap. 4 § andra stycket). Till ett nätföretags samlade intäkter från en sådan verksamhet hör främst anslutnings- och överföringsavgifterna men även andra intäkter som härrör från verksamheten, t.ex. arvode vid flyttning av befintliga ledningar. Intäkter som inte är knutna till verksamheten, t.ex. avkastning på finansiella tillgångar, berörs inte av intäktsramen.

Att en intäktsram bestäms betyder inte att någon bedömning görs när det gäller de kundspecifika avgifterna för anslutning och överföring. Bestämmelser av betydelse för utformningen av dessa finns i stället i 4 kap.

I ellagen anges ett nätföretags grundläggande skyldigheter (3 kap. 1 §). De består av att i fråga om sitt elnät ansvara för drift och underhåll, utbyggnad vid behov, eventuella anslutningar till andra ledningsnät, att nätet är säkert, tillförlitligt och effektivt och att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el. Dessa skyldigheter genomför kraven i elmarknadsdirektivet i fråga om nätföretagens ansvarsområden (jfr artiklarna 2.29, 2.35, 31.1 och 40.1).

En utgångspunkt för regleringen är att intäktsramen ska svara mot de kostnader som nätföretaget har för nätverksamheten (jfr skäl 81 till elmarknadsdirektivet). Eftersom intäktsramen bara ska omfatta vad nätföretaget behöver för nätverksamheten, är företagets skyldigheter enligt ellagen när det gäller elnätet avgörande för vilka kostnader som ska täckas. Intäktsramen ska göra det möjligt för företaget att bl.a. underhålla och vid behov bygga ut elnätet, så att nätet uppfyller vissa funktionskrav på kort sikt och att det dessutom uppfyller rimliga krav på överföring av el på lång sikt. Kapitalkostnader för befintliga anläggningar som används i verksamheten och för nödvändiga investeringar i underhåll och utbyggnad, t.ex. avskrivningar och avkastningskrav, ska beaktas i det sammanhanget. Paragrafen genomför regleringen i fråga om investeringar i artikel 59.7 a i elmarknadsdirektivet.

Att kostnaderna ska avspeglas innebär vidare att kostnadsbesparingar i verksamheten genom t.ex. åtgärder på efterfrågesidan och distribuerad produktion ska beaktas, jfr artikel 27.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och första punkten i direktivets bilaga XIII.

I 10 § finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för

nätverksamheten och hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms.

10 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning

1. nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet, och
2. flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

Bedömningen får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

I paragrafen anges att intäktsramens storlek kan påverkas av att nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet och att flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i verksamheten. *Första stycket första punkten* motsvarar hittillsvarande 5 kap. 11 § (prop. 2013/14:174 s. 183–187 och 272–274 och prop. 2017/18:237 s. 92 f.). *Första stycket andra punkten* överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 12 a § (prop. 2021/22:153 s. 67–69 och 166). Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Regleringen ändras endast på så sätt att bedömningen enligt första stycket första punkten får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen, i stället för av avkastningen på kapitalbasen.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten,
2. hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms,
3. vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet, och
4. vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

Paragrafen gör det möjligt att meddela föreskrifter i anslutning till 9 och 10 §§. Paragrafen utformas enligt Lagrådets förslag. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Första och andra punkterna motsvarar delvis hittillsvarande 5 kap. 6 och 8 §§, men regleringen ändras i sak som en anpassning till 9 §.

Med stöd av andra punkten kan föreskrifter meddelas bl.a. om värderingen av anläggningar som används inom ramen för nätverksamheten, eftersom en sådan värdering utgör en del av att beräkna nätföretagets kostnader.

Tredje punkten överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 12 § (prop. 2013/14:174 s. 187 och 274 och prop. 2017/18:237 s. 93).

Fjärde punkten överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 12 b § (prop. 2021/22:153 s. 69 och 167).

12 § Om ett nätföretag inte lämnar uppgifter enligt 8 §, ska nätmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

I paragrafen regleras den situationen att ett nätföretag inte lämnar de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 5 § (prop. 2017/18:237 s. 46 f. och 89).

Beslutet om intäktsram

13 § Nätmyndigheten ska besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

I paragrafen anges när ett beslut om en intäktsram ska fattas. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 3 § första stycket (prop. 2008/09:141 s. 35 och 101 och prop. 2017/18:237 s. 88).

14 § Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen.

I paragrafen anges hur beslut om bestämmande av intäktsram ska utformas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 3 § andra stycket (prop. 2008/09:141 s. 35 f. och 101 och prop. 2017/18:237 s. 88).

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

15 § Nätmyndigheten får under tillsynsperioden ändra intäktsramen, om nätföretaget har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av ramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

I paragrafen behandlas fall där en intäktsram får ändras under den tillsynsperiod som ramen avser efter ansökan av ett nätföretag. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 20 § (prop. 2017/18:237 s. 51 f. och 95 f.).

16 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

I paragrafen behandlas fall där Energimarknadsinspektionen ska ändra intäktsramen under den tillsynsperiod som ramen avser utan att nätföretaget har ansökt om det. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 21 § (prop. 2017/18:237 s. 51 f. och 96 f.).

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

17 § Nätmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska nätmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller

2. informera nätföretaget om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för nätföretaget.

Paragrafen reglerar förfarandet för en omprövning av intäktsramen efter utgången av den tillsynsperiod som ramen avser. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 22 § (prop. 2017/18:237 s. 52–57 och 97).

18 § Vid en omprövning enligt 17 § ska nätmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för nätföretaget,
2. kontrollera om de antaganden som har legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och
3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

I paragrafen regleras hur en omprövning enligt 17 § ska genomföras och i vilken utsträckning intäktsramen ska ändras. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 23 § (prop. 2017/18:237 s. 52–57 och 98 f.).

19 § Utöver det som anges i 18 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

I paragrafen anges i vilka fall en intäktsram ska ändras vid en omprövning efter utgången av den tillsynsperiod som ramen avser med hänvisning till brister när det gäller de sakuppgifter som lagts till grund för beslutet om intäktsram. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 24 § (prop. 2017/18:237 s. 52–57 och 99).

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat nätföretag

20 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett nätföretag ska nätmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat nätföretag, om det senare företaget

1. ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft, och
2. anför att de förhållanden som domstolen lagt till grund för ändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

I paragrafen regleras en möjlighet att ompröva ett beslut om intäktsram sedan en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen för ett annat nätföretag. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 25 § (prop. 2017/18:237 s. 57 f. och 99 f.).

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

21 § Om nätmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska nätmyndigheten ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

I paragrafen behandlas fall där Energimarknadsinspektionen eller en allmän förvaltningsdomstol efter ett överklagande har ändrat intäktsramen för en tidigare tillsynsperiod. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 26 § (prop. 2017/18:237 s. 100).

Avvikelser från intäktsramen

22 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

I paragrafen finns huvudregeln för vad som ska ske när ett nätföretags samlade intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 27 § (prop. 2017/18:237 s. 100).

23 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska nätmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

I paragrafen behandlas fall där Energimarknadsinspektionen ska besluta om att minska en intäktsram med ett överdebiteringstillägg. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 28 § (prop. 2017/18:237 s. 62 och 100 f.).

24 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att nätföretaget under den närmast följande tillsynsperioden från nätverksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Det belopp som nätmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från nätverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från nätverksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

I paragrafen regleras vad som ska ske när ett nätföretags samlade intäkter från verksamheten under tillsynsperioden har understigit intäktsramen. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 29 § (prop. 2017/18:237 s. 60–62 och 101).

Beräkning av intäkter

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

I paragrafen finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om hur nätföretagets intäkter ska beräknas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 31 § (prop. 2017/18:237 s. 58–60 och 102).

Besluts giltighet

26 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22 eller 23 § gäller omedelbart.

Av paragrafen framgår när ett beslut som Energimarknadsinspektionen har meddelat i fråga om intäktsramen ska gälla trots att det överklagats. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 32 § (prop. 2008/09:141 s. 57 och 111 och prop. 2017/18:237 s. 102).

Intäktsram vid överlåtelse av nätkoncession

27 § Om ett nätföretag överlåter en nätkoncession, ska den intäktsram som gäller för koncessionen gälla för förvärvaren. Det nätföretag som har tagit över koncessionen ska vid tillämpningen av detta kapitel träda i överlåtarens ställe.

Om intäktsramen är en gemensam ram för den överlåtna koncessionen och en annan nätkoncession, ska överlåtaren och det nätföretag som har tagit över koncessionen fördela ramen proportionerligt i förhållande till värdet av den anläggning som överlåtits och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

I paragrafen regleras vilken intäktsram som ska gälla vid överlåtelse av nätkoncession och hur intäktsramen ska fördelas om den är gemensam för flera koncessioner. Den motsvarar i huvudsak hittillsvarande 5 kap. 33 § (prop. 2008/09:141 s. 51–54 och 114 f. och prop. 2017/18:237 s. 102 f.). Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Regleringen ändras på så sätt att det i *andra stycket* anges att fördelningen av intäktsramen ska baseras på värdet av den anläggning som överlåtits, i stället för andelen av kapitalbasen som överlåtits.

28 § En fördelning enligt 27 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Nätmyndigheten prövar frågan om godkännande. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget.

I paragrafen behandlas kravet på föregående godkännande av en fördelning enligt 27 § andra stycket. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 34 § (prop. 2008/09:141 s. 51–54 och 115 och prop. 2017/18:237 s. 103).

29 § Ett ärende om godkännande av en fördelning enligt 29 § ska handläggas skyndsamt.

I paragrafen finns ett krav på skyndsamhet i anslutning till kravet på godkännande enligt 28 §. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 35 § (prop. 2008/09:141 s. 51–54 och 115 och prop. 2017/18:237 s. 103).

Ändring av koncessionsgränser

30 § Om nätmyndigheten ändrar gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 38 §, ska myndigheten besluta om en fördelning av berörda intäktsramar som är proportionerlig i förhållande till värdet av den anläggning som är hänförlig till gränsändringen och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

I paragrafen redogörs för hur intäktsramar ska fördelas vid ändring av koncessionsgränser. Den motsvarar i huvudsak hittillsvarande 5 kap. 36 § (prop. 2008/09:141 s. 51–54 och 115 f., prop. 2017/18:237 s. 104 och prop. 2020/21:188 s. 94). Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Regleringen ändras endast på så sätt att det i *första meningen* anges att fördelningen av berörda intäktsramar ska ske med utgångspunkt i värdet av den anläggning som är hänförlig till gränsändringen, i stället för den andel av kapitalbasen som är hänförlig till gränsdragningen.

Uppgiftsskyldighet vid omprövning eller omfördelning av en intäktsram

31 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 16, 17, 21 och 30 §§.

I paragrafen finns en uppgiftsskyldighet vid omprövning eller omfördelning av en intäktsram. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 37 § (prop. 2008/09:141 s. 54 f. och 116 och prop. 2017/18:237 s. 104).

6 kap. Mätning av överförd el

6 § Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten.

Paragrafen avser kostnader för mätning av el hos elproducenter. Den ändras på så sätt att den hittillsvarande andra meningen utgår, med anledning av att hittillsvarande 4 kap. 37 § upphävs. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar

19 § Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 18 §, om metoderna kan antas leda till att *balanstjänster*

1. utförs så effektivt som möjligt,

2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och

3. tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande *sätt.*

Nätmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

I paragrafen regleras Energimarknadsinspektionens prövning av villkor för balansansvar. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Första stycket ändras för att efterlikna 3 kap. 8 § som handlar om nätmyndighetens godkännande av metoder för att utforma avtal om stödtjänster. Ändringen ska ses mot bakgrund av de krav som ställs i artikel 59.7 b i elmarknadsdirektivet.

12 kap. Tillsyn

14 § Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och
2. innehåller ett påstående om att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 § eller 6 kap. 8 §.

Paragrafen reglerar tidsfrister för nätmyndighetens prövning av vissa ärenden.

Tredje stycket ändras på så sätt att hänvisningen till 4 kap. 39 § utgår, med anledning av att den paragrafen upphävs.

13 kap. Förseningsavgifter

Kapitlet ersätter hittillsvarande 13 kap. och innehåller bestämmelser som överensstämmer i sak med de hittillsvarande bestämmelserna om förseningsavgifter i 5 och 12 kap.

Beslut om förseningsavgift

1 § Nätmyndigheten ska besluta att ta ut en förseningsavgift från ett nätföretag, om det finns förutsättningar för att ta ut avgiften enligt detta kapitel. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till företaget.

Paragrafen reglerar Energimarknadsinspektionens beslut om förseningsavgift. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 40 §

(prop. 2017/18:237 s. 63–65 och 106) och 12 kap. 7 § när det gäller beslut om förseningsavgift (prop. 1997/98:159 s. 53–55 och 68 f.).

Jämfört med 12 kap. 7 § förtydligas att ett meddelande med information om beslutet ska skickas ut.

Om redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas

2 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift med 10 000 kronor till staten, om företaget inte inom sju månader från räkenskapsårets utgång lämnar

1. redovisningshandlingar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 58 § 2, eller
2. ett sådant revisorsintyg som avses i 3 kap. 59 § 2.

Om nätföretaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 6 kap. 13 § andra stycket lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Av paragrafen framgår förutsättningarna för att ta ut en förseningsavgift från ett nätföretag som inte fullgör skyldigheten att till Energimarknadsinspektionen lämna redovisningshandlingar eller revisorsintyg. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 12 kap. 7 § första stycket och 12 kap. 8 § första stycket (prop. 1997/98:159 s. 53–55 och 68 f., prop. 2005/06:25 s. 76 f. och 94, prop. 2015/16:4 s. 314 f. och prop. 2017/18:185 s. 461).

3 § Om redovisningshandlingarna eller revisorsintyget inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt 2 §, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 20 000 kronor.

Av paragrafen framgår när ett nätföretag ska betala ytterligare förseningsavgifter när redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 12 kap. 8 § andra och tredje styckena (prop. 1997/98:159 s. 68 f., prop. 2005/06:25 s. 76 f. och 94, prop. 2015/16:4 s. 314 f. och prop. 2017/18:185 s. 461).

4 § Om registrering har skett av ett beslut om att nätföretaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får nätmyndigheten inte besluta om förseningsavgift enligt 2 eller 3 §.

I paragrafen behandlas fall där ett nätföretag har försatts i konkurs eller trätt i likvidation. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 12 kap. 9 § (prop. 1997/98:159 s. 68 f.).

5 § Om nätföretaget har lämnat de handlingar som anges i 2 § i tid och handlingarna har någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten besluta om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i under-

rättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som nätföretaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

Paragrafen avser ett nätföretags möjligheter att avhjälpa brister i redan lämnade redovisningshandlingar eller revisorsintyg. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 12 kap. 10 § (prop. 1997/98:159 s. 68 f.).

Om uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram inte lämnas

6 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift med 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 5 kap. 8 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 100 000 kronor.

Av paragrafen framgår förutsättningarna för att ta ut en förseningsavgift från ett nätföretag som inte fullgör skyldigheten att till Energimarknadsinspektionen lämna de uppgifter som krävs för att bestämma intäktsramen. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 38 § (prop. 2017/18:237 s. 63–65 och 104 f.).

Efterskänkande av förseningsavgifter

7 § En förseningsavgift enligt 2 eller 3 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är uppenbart oskäligt att ta ut den.

Av paragrafen framgår att förseningsavgiften för ett nätföretag som inte i rätt tid lämnar redovisningshandlingar eller revisorsintyg under vissa förutsättningar kan efterskänkas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 12 kap. 11 § första stycket (prop. 1997/98:159 s. 68 f.).

8 § En förseningsavgift enligt 6 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är oskäligt att ta ut den.

En förseningsavgift enligt 6 § ska dessutom efterskänkas helt eller delvis, om överträdelsen är liten med hänsyn till de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

Av paragrafen framgår att förseningsavgiften för ett nätföretag som inte i rätt tid lämnar de uppgifter till Energimarknadsinspektionen som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen under vissa förutsättningar kan efterskänkas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 39 § första och andra styckena (prop. 2017/18:237 s. 64 f. och 105 f.).

9 § Om det är motiverat med hänsyn till det som har förekommit i ärendet, ska frågan om att efterskänka en förseningsavgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

Av paragrafen framgår att Energimarknadsinspektionen under vissa förutsättningar ska ta upp frågan om att efterskänka en förseningsavgift utan att nätföretaget har begärt detta. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 39 § tredje stycket (prop. 2017/18:237 s. 105 f.) och överensstämmer i sak med hittillsvarande 12 kap. 11 § andra stycket (prop. 1997/98:159 s. 68 f.).

Indrivning

10 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Av paragrafen framgår när en förseningsavgift som inte har betalats ska lämnas för indrivning. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 41 § (prop. 2017/18:237 s. 106) och överensstämmer i sak med hittillsvarande 12 kap. 12 § första stycket första meningen och andra stycket (prop. 1997/98:159 s. 68 f.).

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 10 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

Paragrafen gör det möjligt att meddela föreskrifter i anslutning till 10 §. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 42 § (prop. 2017/18:237 s. 106) och 12 kap. 12 § första stycket andra meningen (prop. 1997/98:159 s. 68 f.).

Verkställighet

12 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Paragrafen avser verkställighet av beslut om förseningsavgift. Den överensstämmer med hittillsvarande 5 kap. 43 § första stycket (prop. 2017/18:237 s. 106) och överensstämmer i sak med 12 kap. 13 § första stycket (prop. 1997/98:159 s. 68 f.).

Återbetalning

13 § Om ett nätföretag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

Paragrafen behandlar fallet när en förseningsavgift ska återbetalas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 kap. 43 § andra stycket

(prop. 2017/18:237 s. 106) och 12 kap. 13 § andra stycket (prop. 1997/98:159 s. 68 f. och prop. 2010/11:166 s. 216 f. och 255).

14 kap. Straff

Kapitlet är nytt och innehåller bestämmelser som överensstämmer i sak med ansvarsbestämmelserna i hittillsvarande 13 kap.

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 1 eller 3 §, eller
2. bryter mot villkor som har meddelats med stöd av 2 kap. 18 §.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 47 §, eller
2. bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 8 kap. 10 §.

Om gärningen är ringa utgör den inte brott.

Paragrafen innehåller ansvarsbestämmelser. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 13 kap. 1 § (prop. 1996/97:136 s. 198, prop. 1997/98:150 s. 149, prop. 2001/02:56 s. 66, prop. 2005/06:158 s. 87, prop. 2015/16:163 s. 59, prop. 2020/21:188 s. 94 och prop. 2022/23:59 s. 110).

2 § Ansvar enligt denna lag ska inte dömas ut om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Paragrafen avser förhållandet mellan straffansvar enligt 1 § och ansvarsbestämmelserna i brottsbalken. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 13 kap. 2 § (prop. 1996/97:136 s. 199).

3 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Paragrafen avser förhållandet mellan straffansvar enligt 1 § och överträdelser av vitesförelägganden. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 13 kap. 3 § (prop. 1996/97:136 s. 199).

15 kap. Överklagande och handläggning i domstol

Kapitlet är nytt och innehåller dels bestämmelser som överensstämmer i sak med bestämmelserna om överklagande i hittillsvarande 13 kap., dels bestämmelser om handläggning i domstol som saknar tidigare motsvarigheter.

Överklagande till regeringen

1 § Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till regeringen:

1. beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 25–29, 31, 39, 41, 43, 44 och 48 §§, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät,
2. beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse, och
3. beslut i frågor om tillträde till mark enligt 2 kap. 57 och 62 §§.

Paragrafen avser överklagande av Energimarknadsinspektionens beslut till regeringen. Den överensstämmer med hittillsvarande 13 kap. 5 § (prop. 2012/13:70 s. 28–31, 66–68, 70 och 95, prop. 2017/18:237 s. 70 och 111 och prop. 2020/21:188 s. 55 och 94 f.).

Överklagande till mark- och miljödomstol

2 § Andra beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än de som anges i 1 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut enligt 2 kap. 32 § att inleda en omprövning får dock inte överklagas.

Paragrafen avser överklagande av Energimarknadsinspektionens beslut till mark- och miljödomstol. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 13 kap. 6 § (prop. 2012/13:70 s. 28–36, 66–68, 70 och 95 f., prop. 2017/18:237 s. 69–74 och 111 f. och prop. 2020/21:188 s. 95).

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

3 § Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än de som avses i 1 och 2 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Den systemansvariga myndighetens beslut enligt 8 kap. 2 och 5 §§ får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen avser överklagande av Energimarknadsinspektionens beslut till allmän förvaltningsdomstol. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 13 kap. 7 § (prop. 2017/18:237 s. 69–74 och 111 f. och prop. 2022/23:59 s. 110).

Miljöorganisationers rätt att överklaga

4 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 26–31, 44 och 48 §§ och beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §.

Paragrafen avser miljöorganisationers rätt att överklaga. Den överensstämmer med hittillsvarande 13 kap. 8 § (prop. 2012/13:70 s. 38 f. och 97 f., prop. 2020/21:188 s. 95 och prop. 2021/22:153 s. 107 och 173).

Hur beslut överklagas

5 § Bestämmelser om hur beslut överklagas och överklagandetiden finns i 43 och 44 §§ förvaltningslagen (2017:900).

När det gäller sådana beslut som ska kungöras enligt 2 kap. 64 § räknas dock tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet enligt 2 kap. 63 §, från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Den som vill överklaga ett beslut med stöd av 4 § ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och övriga sakägare.

Paragrafen avser hur man överklagar ett beslut och överklagandetiden. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 13 kap. 9 § (prop. 2020/21:188 s. 52–54 och 95 f.).

6 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 5 kap. 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23 eller 24 § ska förvaltningsrätten bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Detta gäller dock inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges undantag från de allmänna domförhetsreglerna för förvaltningsrätten i 17 § första och andra styckena lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Övervägandena finns i avsnitt 14.

Enligt *första stycket första meningen* ska ekonomiska experter ingå i rätten vid prövningen av mål i de angivna målkategorierna. Förvaltningsrätten ska bestå av ett jämnt antal ledamöter. Detta innebär att det vid lika röstetal vid en omröstning blir ordförandens mening som ska gälla, se 26 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar jämfört med 16 kap. 3 § rättegångsbalken.

Av *första stycket andra meningen*, som hänvisar till 18 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar, följer att förvaltningsrätten är domför med en lagfaren ledamot ensam i vissa fall. Hit hör bl.a. vidtagande av åtgärder för beredning av mål och andra beslut som inte innebär att mål avgörs slutligt samt avgörande av mål av enkel beskaffenhet.

Av *andra stycket* framgår att om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats är rätten ändå domför.

7 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 5 kap. 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23 eller 24 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–tionde styckena lagen om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges undantag från de allmänna domförhetsreglerna för kammarrätt i 12 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Övervägandena finns i avsnitt 14.

Enligt *första stycket* ska ekonomiska experter som huvudregel ingå i rätten vid prövningen.

Enligt *andra stycket* är kammarrätten domför utan ekonomiska experter vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet slutligt avgörs, vid förordnande rörande saken i avvaktan på målets avgörande, vid annan åtgärd som avser endast måls beredande, vid beslut varigenom domstolen skiljer sig från målet utan att detta prövats i sak och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

Vidare gäller enligt *tredje stycket* att kammarrätten är domför med en lagfaren domare vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse och vid åtgärder som endast avser beredandet av mål. Vid behandling av frågor om avvisning av ett överklagande på grund av att det inkommit för sent är kammarrätten domför med två ledamöter, om de är ense om slutet. Vid behandling av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter och en ekonomisk expert, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 6 och 7 §§. Om det, medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål, inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses fortsätta att gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras förordnandet av ekonomiska experter. Övervägandena finns i avsnitt 14.

Av *första stycket* följer bl.a. att om den ekonomiska expertens förordnande upphör under behandlingen av ett mål som experten har deltagit i, ska han eller hon vara skyldig att tjänstgöra vid den fortsatta behandlingen av målet.

I *andra stycket* anges ett antal krav på den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2. Bestämmelserna i 4 kap. 10 § andra stycket i den äldre lydelsen gäller fortfarande för sådana åtgärder som avses i det stycket och som staten har finansierat enligt ett avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

3. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet gäller 5 kap. 1, 7, 9, 11 och 12 a §§ i den äldre lydelsen i stället för 5 kap 9 och 11 §§.

4. När det gäller en nätverksamhet, som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme enligt lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet, ska 5 kap. 24 § första stycket inte tillämpas i fråga om ett underskott i förhållande till intäktsramen för den tillsynsperioden och 5 kap. 24 § andra stycket inte tillämpas vid avstämning mot intäktsramen.

5. De nya bestämmelserna i 15 kap. 6–8 §§ tillämpas inte i mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

Enligt *första punkten* träder lagändringarna i kraft den 1 januari 2027.

I *andra punkten* finns en övergångsreglering för det fall staten har finansierat sådana åtgärder som avses i den aktuella hittillsvarande paragrafen.

I *tredje punkten* anges att vissa av bestämmelserna i hittillsvarande 5 kap. ska tillämpas i stället för de nya bestämmelserna om intäktsramens storlek i 5 kap. En sådan tillämpning blir aktuell främst vid en omprövning efter tillsynsperioden enligt 5 kap. 17 §.

I *fjärde punkten* finns en övergångsreglering som innebär att det som anges i hittillsvarande 5 kap. 29 a § ellagen ska fortsätta att gälla. För en nätverksamhet som omfattas innebär det att Energimarknadsinspektionen inte ska besluta något belopp enligt 24 § första stycket med anledning av ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023. I stället ska intäktsramen för tillsynsperioden 2024–2027 ökas (se 9 § lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet).

I *femte punkten* finns en övergångsreglering när det gäller de nya bestämmelserna om ekonomiska experter i domstol.

Övervägandena finns i avsnitt 15.1 och 15.2.

17.2 Förslaget till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Naturgaslagen ändras främst för att kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1788 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG (gasmarknadsdirektivet) ska vara uppfyllda när det gäller den nationella energitillsynsmyndighetens exklusiva befogenheter. I Sverige är Energimarknadsinspektionen tillsynsmyndighet.

Två hittillsvarande kapitel upphävs och ersätts av fyra nya. Ett antal paragrafer i övriga kapitel utgår eller omarbetas. Det görs även omdisponeringar för att lagen ska ha en lämplig struktur.

När det anges att en paragraf, ett stycke eller en mening överensstämmer med en hittillsvarande paragraf, ett hittillsvarande stycke eller en hittillsvarande mening görs ingen ändring i fråga om lydelsen. I de fall där det anges att paragrafen, stycket eller meningen överensstämmer i sak med sin hittillsvarande motsvarighet är ändringarna endast redaktionella eller språkliga. I övrigt finns det paragrafer, stycken och meningar som har motsvarigheter i den hittillsvarande regleringen men ett delvis annat innehåll i sak. Det anges i samtliga dessa fall vilken paragraf, vilket stycke eller vilken mening som regleringen motsvarar. Det hänvisas även till äldre förarbeten i den utsträckning som de fortfarande är aktuella för tillämpningen.

1 kap. Inledande bestämmelser

6 c § *Med naturgasverksamhet avses i denna lag överföring av naturgas, lagring av naturgas eller att ge tillträde till en förgasningsanläggning.*

I paragrafen, som är ny, anges vad som avses i lagen med naturgasverksamhet. Den införs med anledning av det nya 6 kap.

Till skillnad från det som gäller enligt den motsvarande bestämmelsen i ellagen, där det anges vad som avses i lagen med nätverksamhet (1 kap. 4 § andra stycket), omfattar naturgasverksamhet inte anslutning till andra anläggningar. Anslutning till t.ex. en naturgasledning utgör alltså inte naturgasverksamhet.

8 a § Med intäktsram avses i denna lag de samlade intäkter som ett naturgasföretag högst får uppbära från *naturgasverksamheten* under en tillsynsperiod.

I paragrafen anges vad som avses i lagen med intäktsram. Den ändras språkligt med anledning av den nya 1 kap. 6 c §. Ingen ändring är avsedd i sak.

3 kap. Skyldigheter för innehavare av naturgasledningar

Skyldighet att ansluta en anläggning

5 § Den som innehar en naturgasledning *ska* på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor ansluta *en annan naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning, om innehavaren av den andra ledningen eller anläggningen begär det*. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten *och* ändring av tiden för överföringen.

Skyldigheten gäller inte om den först nämnda ledningen saknar kapacitet för den begärda åtgärden eller om det annars finns särskilda skäl.

Skyldigheten gäller inte den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

I paragrafen regleras den grundläggande skyldigheten att ansluta anläggningar till en naturgasledning. Den anpassas till det nya 6 kap.

Första stycket ändras på så sätt att det anges att villkoren för anslutning ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Detta angavs i hittillsvarande 6 kap. 1 § första stycket. Att avgifter ska vara objektiva och icke-diskriminerande ska ses mot bakgrund av bl.a. artikel 31.1 i gasmarknadsdirektivet.

Det förtydligas också att anslutningsskyldigheten gäller om den som innehar en anläggning som ska anslutas begär det (jfr 4 kap. 1 § ellagen).

I övrigt görs endast en språklig ändring i *andra stycket*.

Ett bemyndigande att meddela föreskrifter om utformningen av villkor för anslutning finns i 5 a §.

Avgifter för anslutning

5 a § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för sådana anslutningar som avses i 5 § ska utformas.*

I paragrafen, som är ny, finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter i anslutning till 5 §. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Med stöd av bemyndigandet kan föreskrifter meddelas bl.a. om vad som avses med att villkor för anslutning ska vara skäliga.

Uppgifter om villkor för anslutning

5 b § *Den som innehar en naturgasledning ska*

1. i samband med att en ny anslutning begärs inom skälig tid lämna skriftlig information om avgiften och övriga villkor för anslutningen,

2. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om de villkor som i fråga om anslutning för inmatning av naturgas gäller för gasens kvalitet, lukt eller tryck, och

3. offentliggöra de metoder som används för att utforma avgifter för anslutning och de villkor som avses i 2.

Paragrafen innehåller en skyldighet för innehavaren av en naturgasledning att lämna uppgift om villkoren för anslutning och att offentliggöra metoder och villkor. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 1 a § första stycket (prop. 2009/10:128 s. 62–64 och 82 och prop. 2016/17:202 s. 6–8 och 10 f.).

Skyldighet att överföra naturgas

6 § Den som innehar en naturgasledning *ska överföra naturgas* på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor.

Skyldigheten gäller inte den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

I paragrafen regleras den grundläggande skyldigheten att överföra naturgas för annans räkning. Den anpassas till det nya 6 kap.

Första stycket ändras så att det anges att villkoren för överföring ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Detta angavs i hittillsvarande 6 kap. 2 §. Att avgifter ska vara objektiva och icke-diskriminerande ska ses mot bakgrund av bl.a. artikel 31.1 i gasmarknadsdirektivet.

Ett bemyndigande att meddela föreskrifter om utformningen av villkor för överföring finns i 6 b §.

Avgifter för överföring

6 a § *Villkoren för överföring av naturgas ska utformas så att den avgift en kund betalar för överföringen till sin anslutningspunkt innefattar avgift för överföringen i samtliga rörledningar som överföringen sker genom.*

I paragrafen regleras en grundläggande aspekt av avgifter för överföring av naturgas. Den överensstämmer med hittillsvarande 6 kap. 3 § andra stycket (prop. 2004/05:62 s. 229 f. och prop. 2012/13:85 s. 63 och 83).

Ett bemyndigande att meddela föreskrifter om utformningen av villkor för överföring finns i 6 b §.

6 b § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för överföring av naturgas ska utformas.*

I paragrafen, som är ny, finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter i anslutning till 6 och 6 a §§. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Uppgifter om villkor för överföring

6 c § *Den som bedriver överföring av naturgas ska*

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för överföring, och

2. offentliggöra sådana uppgifter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för den som bedriver överföring av naturgas att lämna uppgift om och offentliggöra villkoren för överföring. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 4 §

första stycket när det gäller överföring av naturgas (prop. 2004/05:62 s. 230 och prop. 2012/13:85 s. 83).

6 d § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om offentliggörande av sådana villkor som avses i 6 c §.*

I paragrafen finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter i anslutning till 6 c §. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 4 § andra stycket när den gäller överföring av naturgas (prop. 2004/05:62 s. 230 och prop. 2012/13:85 s. 83).

Förhandsprövning av villkor

6 e § *Den som bedriver överföring av naturgas får inte ingå avtal om sådan anslutning som avses i 5 § eller om överföring förrän de metoder som ska användas för att utforma avtalsvillkoren har prövats av tillsynsmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för överföring.*

Av paragrafen följer att metoderna för att utforma vissa villkor i avtal om anslutning och överföring ska förhandsprövas av Energimarknadsinspektionen. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 1 b § första stycket första meningen och 5 § första stycket första meningen när det gäller avtal om överföring (prop. 2004/05:62 s. 165–172 och 231 och prop. 2012/13:85 s. 62 f. och 82–84).

Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet, se 34 § naturgasförordningen (2006:1043).

6 f § *Tillsynsmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 6 e §, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.*

Om tillsynsmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten ange i beslutet hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge besluten enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

I paragrafen behandlas den förhandsprövning Energimarknadsinspektionen ska göra enligt 6 e §. Den överensstämmer i sak med den hittillsvarande regleringen av tillsynsmyndighetens prövning.

Första och *andra styckena* och *tredje stycket andra meningen* överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 1 b § första stycket andra meningen och andra och tredje styckena och 5 § första stycket andra meningen och andra och tredje styckena när det gäller avtal om överföring (prop. 2004/05:62 s. 165–170 och 231 f., prop. 2009/10:237 s. 279, prop. 2011/12:77 s. 26 f. och 62 och prop. 2012/13:85 s. 62 f. och 82).

Tredje stycket första meningen överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 23 § när det gäller den aktuella typen av beslut (prop. 2012/13:85 s. 50 och 94).

6 g § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet i 6 e § i fråga om naturgasledningar eller ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett*

geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet.

Paragrafen gör det möjligt att meddela föreskrifter om vissa undantag från kravet på förhandsprövning i 6 e §. Den motsvarar delvis hittillsvarande 6 kap. 22 § när det gäller avtal om sådan anslutning som avses i 3 kap. 5 § eller om överföring (prop. 2010/11:170 s. 208–210 och 277 och prop. 2012/13:85 s. 94). Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Regleringen ändras på så sätt att det blir möjligt för regeringen att delegera normgivningskompetensen.

4 kap. Skyldigheter för innehavare av lagrings- och förgasningsanläggningar

Särskilt om lagring av naturgas

5 § Den som innehar en lagringsanläggning *eller en transmissionsledning för överföring av naturgas ska* på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor lagra naturgas för annans räkning.

Skyldigheten gäller inte om anläggningen eller ledningen saknar kapacitet för den begärda lagringen eller om det annars finns särskilda skäl.

I paragrafen regleras den grundläggande skyldigheten att lagra naturgas för annans räkning. Den anpassas till nya 6 kap.

Första stycket ändras på så sätt att villkoren för lagring ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Detta angavs i hittillsvarande 6 kap. 2 §.

I övrigt görs en språklig ändring i *andra stycket*.

Särskilt om tillträde till förgasningsanläggningar

6 § Den som innehar en förgasningsanläggning är skyldig att på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor mata in naturgas som innehas av annan.

Skyldigheten föreligger inte om anläggningen saknar kapacitet för det begärda tillträdet eller om det annars finns särskilda skäl.

I paragrafen regleras den grundläggande skyldigheten att ge tillträde till en förgasningsanläggning. Den anpassas till nya 6 kap.

Första stycket ändras på så sätt att villkoren för inmatning i en förgasningsanläggning ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Detta angavs i hittillsvarande 6 kap. 2 §.

I övrigt görs en språklig ändring i *andra stycket*.

Uppgifter om villkor för lagring och tillträde

6 a § *Den som innehar en lagringsanläggning eller förgasningsanläggning ska*

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för lagring respektive tillträde till anläggningen, och

2. offentliggöra sådana uppgifter.

Paragrafen innehåller en skyldighet för den som innehar en lagrings-anläggning eller förgasningsanläggning att lämna uppgift om och

offentliggöra villkoren för lagring respektive tillträde till anläggningen. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 4 § första stycket när det gäller innehavare av lagringsanläggningar eller förgasningsanläggningar (prop. 2004/05:62 s. 230 och prop. 2012/13:85 s. 83).

6 b § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om offentliggörande av sådana villkor som avses i 6 a §.*

I paragrafen finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter i anslutning till 6 c §. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 4 § andra stycket när det gäller innehavare av lagringsanläggningar eller förgasningsanläggningar (prop. 2004/05:62 s. 230 och prop. 2012/13:85 s. 83).

Förhandsprövning av villkor

6 c § *Den som innehar en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får inte ingå avtal om lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning förrän de metoder som ska användas för att utforma avtalsvillkoren har prövats av tillsynsmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning.*

Av paragrafen följer att metoderna för att utforma vissa villkor avtal i om lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning ska förhandsprövas av Energimarknadsinspektionen. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 5 § första stycket första meningen när det gäller avtal om lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning (prop. 2011/12:77 s. 26 f. och 62 och prop. 2012/13:85 s. 62 f. och 83 f).

6 d § *Tillsynsmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 6 c §, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.*

Om tillsynsmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten ange i beslutet hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge besluten enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

I paragrafen behandlas den förhandsprövning Energimarknadsinspektionen ska göra enligt 6 c §. Den överensstämmer i sak med den hittillsvarande regleringen av tillsynsmyndighetens prövning.

Första och *andra styckena* och *tredje stycket andra meningen* överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 5 § första stycket andra meningen och andra och tredje styckena när det gäller avtal om lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning (prop. 2011/12:77 s. 26 f. och 62 och prop. 2012/13:85 s. 62 f. och 83 f.).

Tredje stycket första meningen överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 23 § när det gäller den aktuella typen av beslut (prop. 2012/13:85 s. 50 och 94).

6 kap. Intäktsram för naturgasverksamhet

Kapitlet ersätter hittillsvarande 6 kap.

Intäktsramens omfattning

1 § En naturgasverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en intäktsram som beslutas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

I paragrafen finns grundläggande bestämmelser om intäktsramen.

Första stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 6 § första stycket när det gäller skyldigheten att ha en intäktsram (prop. 2012/13:85 s. 27–32 och 84 f.).

Andra stycket överensstämmer med hittillsvarande 6 kap. 9 § (prop. 2012/13:85 s. 34 f. och 85 f.).

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på att ha en intäktsram i fråga om en naturgasledning eller ett ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet.

Paragrafen gör det möjligt att meddela föreskrifter om vissa undantag från kravet på att ha en intäktsram i 1 §. Den motsvarar delvis hittillsvarande 6 kap. 22 § när det gäller skyldigheten att ha en intäktsram (prop. 2010/11:170 s. 208–210 och 277 och prop. 2012/13:85 s. 94). Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Regleringen ändras på så sätt att det blir möjligt för regeringen att delegera normgivningskompetensen.

3 § En intäktsram ska beslutas var för sig för transmission, distribution, lagring i en lagringsanläggning och drift av en förgasningsanläggning.

Ett beslut om intäktsram för transmission ska omfatta även intäkter från lagring i en rörledning.

Av paragrafen framgår att det ska fastställas en särskild intäktsram för var och en av verksamheterna transmission, distribution, lagring och drift av förgasningsanläggning. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 6 § andra och tredje styckena (prop. 2012/13:85 s. 30 f. och 84).

Uppgiftsskyldighet vid bestämmande av en intäktsram

4 § Ett naturgasföretag ska lämna de uppgifter till tillsynsmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

I paragrafen regleras naturgasföretagens uppgiftsskyldighet vid bestämmande av en intäktsram. Den motsvarar delvis hittillsvarande 6 kap. 7 § första stycket (prop. 2012/13:85 s. 32 och 85). Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Regleringen ändras på så sätt att kravet på att lämna in ett förslag till intäktsram utgår.

Intäktsramens storlek

5 § Intäktsramen ska inte vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten.

I paragrafen anges grunden för att bestämma intäktsramens storlek. Den motsvarar delvis hittillsvarande 6 kap. 10 § första stycket. I sak ändras regleringen när det gäller vad som ska beaktas vid bestämmandet av intäktsramen. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Intäktsramen är de samlade intäkter som ett naturgasföretag högst får uppbära från naturgasverksamheten under en tillsynsperiod (1 kap. 8 a §). Uttrycket naturgasverksamhet avser överföring av naturgas, lagring av naturgas eller tillträde till en förgasningsanläggning (1 kap. 6 c §). Till ett naturgasföretags samlade intäkter från en sådan verksamhet hör främst de avgifter som tas ut. Intäkter som inte är knutna till verksamheten, t.ex. avkastning på finansiella tillgångar, berörs inte av intäktsramen.

Att en intäktsram bestäms betyder inte att någon bedömning görs när det gäller de kundspecifika avgifterna. Bestämmelser av betydelse för utformningen av dessa finns i 3 och 4 kap.

I naturgaslagen anges ett naturgasföretags grundläggande skyldigheter (3 kap. 1 § och 4 kap. 1 §). När det gäller företag som bedriver överföring av naturgas består de grundläggande skyldigheterna av att ansvara för drift och underhåll, att vid behov bygga ut företagets ledningssystem och att, i tillämpliga fall, ansluta ledningssystemet till andra ledningssystem. Ett sådant företag svarar också för att dess ledningssystem är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av naturgas. När det gäller innehavare av lagrings- och förgasningsanläggningar består de grundläggande skyldigheterna av att ansvara för driften av anläggningen och för att den är säker, tillförlitlig och effektiv. Dessa skyldigheter genomför regleringen i gasmarknadsdirektivet i fråga om naturgasföretagens ansvarsområden (jfr artiklarna 2.18, 2.20, 2.32, 2.34, 39.1 och 44.1).

En utgångspunkt för regleringen är att en intäktsram ska svara mot de kostnader som naturgasföretaget har för naturgasverksamheten (jfr skäl 32 till gasmarknadsdirektivet). Eftersom intäktsramen bara ska omfatta vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten, är företagets skyldigheter enligt naturgaslagen i förhållande till sin anläggning avgörande för att bestämma vilka kostnader som ska täckas. Av det följer att intäktsramen ska möjliggöra för t.ex. ett företag som bedriver överföring av naturgas att underhålla och vid behov bygga ut ledningssystemet, så att det uppfyller vissa funktionskrav på kort sikt och att det dessutom uppfyller rimliga krav på överföring av naturgas på lång sikt. Kapitalkostnader för befintliga anläggningar som används inom verksamheten och för nödvändiga investeringar i underhåll och utbyggnad, t.ex. avskrivningar och avkastningskrav, ska beaktas i det sammanhanget. Paragrafen genomför regleringen i fråga om investeringar i artikel 78.7 a i gasmarknadsdirektivet.

Att kostnaderna ska avspeglas innebär vidare att kostnadsbesparingar i verksamheten ska beaktas.

I 6 § finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad naturgasföretaget behöver

för nätverksamheten och hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten, och
2. hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms.

Paragrafen gör det möjligt att meddela föreskrifter i anslutning till 5 §. Den motsvarar delvis hittillsvarande 6 kap. 10 § tredje stycket, 11 § andra stycket och 12 § tredje stycket, men regleringen ändras i sak så att bemyndigandet svarar mot den nya grunden för att bestämma intäktsramens storlek. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Föreskrifter kan bl.a. meddelas om värderingen av anläggningar som används inom ramen för naturgasverksamheten, eftersom en sådan värdering utgör en del av att beräkna naturgasföretagets kostnader.

7 § Om ett naturgasföretag inte lämnar uppgifter enligt 4 §, ska tillsynsmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras den situationen att ett naturgasföretag inte lämnar de uppgifter till tillsynsmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Energimarknadsinspektionen måste meddela ett beslut om intäktsramen i enlighet med 8 § även om naturgasföretaget inte har fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt 4 §. Myndigheten får då enligt paragrafen fatta beslutet på annat tillgängligt underlag. Om det underlaget senare visar sig vara bristfälligt kan det medföra en ändring av beslutet efter omprövning enligt 11 §.

Paragrafen är tillämplig inte bara när naturgasföretag över huvud taget inte lämnar in något underlag. Den ska också tillämpas i ett fall då naturgasföretag till Energimarknadsinspektionen har lämnat en del av det nödvändiga underlaget men inte alla uppgifter som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

Beslutet om intäktsram

8 § Tillsynsmyndigheten ska besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

I paragrafen anges när beslut om en intäktsram ska fattas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 8 § första stycket (prop. 2012/13:85 s. 33 och 85).

9 § Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen.

Paragrafen reglerar utformningen av beslut om bestämmande av intäktsram. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 8 § andra stycket (prop. 2012/13:85 s. 33 f. och 85).

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

10 § Tillsynsmyndigheten får under tillsynsperioden ändra intäktsramen, om naturgasföretaget har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

I paragrafen behandlas fall där en intäktsram får ändras under den tillsynsperiod som ramen avser efter ansökan av ett naturgasföretag. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 13 § (prop. 2012/13:85 s. 35–38 och 89 f.).

11 § Tillsynsmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

I paragrafen behandlas fall där Energimarknadsinspektionen ska ändra intäktsramen under den tillsynsperiod som ramen avser utan att naturgasföretaget har ansökt om det. I sak motsvarar den delvis hittillsvarande 6 kap. 14 §, men den utformas med motsvarande reglering i ellagen (hittillsvarande 5 kap. 21 §) som förlaga. Det särskilda stadgandet om att omprövning ska ske vid överlåtelse av tillgångar under tillsynsperioden utgår. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Första stycket första och *andra punkterna* behandlar fall där intäktsramen blivit felaktig på grund av antingen att naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter eller att beslutet annars har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. I båda fallen gäller att felaktigheterna har inverkat på intäktsramens storlek. Till skillnad från vad som gäller enligt hittillsvarande 6 kap. 14 § krävs inte att inverkan är av mer än ringa omfattning.

Av *första stycket tredje punkten* framgår att ett beslut även kan ändras om det finns särskilda skäl. Så kan vara fallet bl.a. om ny lagstiftning gör det nödvändigt att justera intäktsramen.

Ett naturgasföretag ska som utgångspunkt inte kunna tillgodoräkna sig felaktigheter som beror på att företaget har gett Energimarknadsinspektionen oriktiga eller bristfälliga uppgifter. Av *andra stycket* framgår dock att intäktsramen kan ökas med hänvisning till bristerna om det finns särskilda skäl. Sådana skäl är främst att felaktigheten av någon anledning framstår som ursäktlig. En uppgift kan ha blivit oriktig på grund av omständigheter som ligger utanför naturgasföretagets kontroll, till exempel om företaget litat på bristfällig information som det fått från en myndighet och det inte har funnits anledning att ifrågasätta den informationen.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

12 § Tillsynsmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska tillsynsmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller
2. informera naturgasföretaget om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för naturgasföretaget.

I paragrafen finns bestämmelser om förfarandet för en omprövning av intäktsramen efter tillsynsperiodens utgång. I sak motsvarar den delvis hittillsvarande 6 kap. 16 §, men den utformas med motsvarande reglering i ellagen (hittillsvarande 5 kap. 22 §) som förlaga. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Av *första stycket* följer att en omprövning ska ske redan när Energimarknadsinspektionen finner skäl att granska intäktsramen närmare. I princip kan ett omprövningsförfarande alltså äga rum utan att någon ändring sedan görs. Stycket skiljer sig i två avseenden från den hittillsvarande regleringen. En omprövning ska göras utan ansökan från ett naturgasföretag också i de fall där det finns skäl att anta att intäktsramen är för liten. Energimarknadsinspektionen ska dessutom ompröva intäktsramen även i de fall då avvikelsen är ringa.

Andra och *tredje styckena* överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 16 § andra stycket (prop. 2012/13:85 s. 39 och 91).

13 § Vid en omprövning enligt 12 § ska tillsynsmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för naturgasföretaget,
2. kontrollera om de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och
3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

I paragrafen regleras hur en omprövning enligt 12 § ska genomföras och i vilken utsträckning intäktsramen ska ändras. I sak motsvarar den delvis hittillsvarande 6 kap. 17 §, men den utformas med motsvarande reglering i ellagen (hittillsvarande 5 kap. 23 §) som förlaga. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Omprövningen syftar till att intäktsramen ska vara korrekt med beaktande av de faktiska förhållandena efter det att ramen bestämdes inför tillsynsperioden, det vill säga att den prognos som legat till grund för ramen när det gäller exempelvis investeringar och opåverkbara kostnader ersätts med det som faktiskt inträffat i dessa avseenden.

Utgångspunkten för omprövningen är enligt *första punkten* de uppgifter och metoder som användes när intäktsramen bestämdes inför tillsyns-

perioden. Uppgifterna och metoderna ska anges i beslutet att bestämma ramen (6 kap. 9 §). Utrymmet för att ändra ramen med hänvisning till brister i det ursprungliga beslutsunderlaget är begränsat. Det underlag som användes för att bestämma ramen och som framgår av det beslutet ska nämligen ligga till grund även för omprövningen utom i sådana fall som anges i 14 §. De metoder som framgår av beslutet kan inte frångås vid en omprövning enligt 12 §.

Omprövningen efter tillsynsperioden är alltså inte en fullständig omprövning av beslutet att bestämma intäktsramen. Ett naturgasföretag som är missnöjt med exempelvis en använd metod kan inte invänta omprövningen som ett alternativ till att överklaga beslutet eller ansöka om följdändring enligt 15 §.

Som framgår av *andra punkten* innebär omprövningen att Energimarknadsinspektionen ska jämföra de prognoser som har legat till grund för intäktsramen med det faktiska utfallet. Utgångspunkten är de faktiska uppgifter som framgår av bestämmandebeslutet, men i de delar där uppgifterna är preliminära ska en uppdatering göras.

Att kontrollen gäller de antaganden som legat till grund för att bestämma intäktsramen innebär en avgränsning av vilka omständigheter som har betydelse för omprövningen. De antaganden som avses gäller de faktiska förutsättningarna för den aktuella verksamheten under tillsynsperioden. Antagandena gäller alltså sådana förhållanden som inte kan bli fullt kända förrän efter tillsynsperiodens slut.

Med det faktiska utfallet åsyftas de verkliga omständigheterna, det vill säga sådant som genomförda investeringar och nätförluster under tillsynsperioden. Sådana förhållanden som kan leda till en omprövning enligt 15 eller 16 § kan alltså inte beaktas i detta sammanhang.

Som framgår av *tredje punkten* ska intäktsramen ändras så att den svarar mot det faktiska utfallet. Ändringar enligt tredje punkten ska göras i den utsträckning som det är motiverat med hänsyn till att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen. Det är inte en grund för ändring att det i efterhand visat sig att Energimarknadsinspektionen eller en förvaltningsdomstol missförstått innebörden av en rättsregel eller tillämpat en kalkylmodell felaktigt när intäktsramen bestämdes. I sådana avseenden är det beslut om intäktsram som gäller för naturgasföretaget bindande för omprövningen enligt denna paragraf.

14 § Utöver det som anges i 13 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges i vilka fall en intäktsram ska ändras vid en omprövning efter utgången av den tillsynsperiod som ramen avser med hänvisning till brister när det gäller de sakuppgifter som lagts till grund för beslutet om intäktsram. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Utgångspunkten för omprövningen är de uppgifter och metoder som användes när ramen bestämdes och som framgår av det beslutet (13 § 1). Omprövningen tar i huvudsak sikte på förhållanden som inträffat efter det att ramen bestämdes inför tillsynsperioden (13 § 2). Det kan dock vid omprövningen visa sig att det fanns brister i underlaget för beslutet att bestämma ramen.

Enligt *första stycket* ska intäktsramen vid en omprövning efter tillsynsperioden ändras i sådana fall som avses i 11 § 1 och 2. Vid en omprövning enligt 12 § är det endast i sådana fall som ändring kan göras med hänvisning till att intäktsramen inför tillsynsperioden bestämdes på ett bristfälligt beslutsunderlag.

Som framgår av *andra stycket* kan intäktsramen ökas med hänvisning till att naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter endast om det finns särskilda skäl. När det gäller sådana skäl hänvisas till kommentaren till 11 §.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag

15 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett naturgasföretag ska tillsynsmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat naturgasföretag, om det senare företaget

1. ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft, och
2. anför att de förhållanden som domstolen lagt till grund för ändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras en möjlighet att ompröva ett beslut om intäktsram sedan en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen för ett annat naturgasföretag. Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

En följdändring enligt bestämmelserna kan ske om grunden för ändringen av det andra naturgasföretagets intäktsram är tillämplig även för intäktsramen för andra sådana företag. Det saknar betydelse för omprövningen enligt paragrafen om omprövning redan har skett enligt 20–24 §§.

Naturgasföretaget måste lämna in ansökan om omprövning inom tre månader efter det att domstolsavgörandet fått laga kraft.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

16 § Om tillsynsmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska tillsynsmyndigheten ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

I paragrafen behandlas fall där Energimarknadsinspektionen eller en allmän förvaltningsdomstol efter ett överklagande har ändrat intäktsramen för en tidigare tillsynsperiod. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 18 § (prop. 2012/13:85 s. 40 f. och 92).

Uppgiftsskyldighet vid omprövning av en intäktsram

17 § Ett naturgasföretag ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för prövning enligt 11, 12 och 16 §§.

I paragrafen finns en uppgiftsskyldighet vid omprövning av en intäktsram. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 24 § (prop. 2012/13:85 s. 48 f. och 94).

Avvikelser från intäktsramen

18 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

I paragrafen finns huvudregeln för vad som ska ske när ett naturgasföretags samlade intäkter från verksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen. Den motsvarar delvis hittillsvarande 6 kap. 19 § när det gäller överstigande av en intäktsram. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

Enligt paragrafen ska ett belopp som svarar mot överdebiteringen minska ramen för den tillsynsperiod som följer den period då intäkterna varit större än ramen. Energimarknadsinspektionen kan ta ställning till frågan om att minska intäktsramen enligt paragrafen först efter utgången av den tillsynsperiod när överskottet uppstod. Det överskjutande beloppet kan alltså inte beaktas när den nya intäktsramen bestäms enligt 8 §. I stället krävs ett särskilt beslut av myndigheten.

Till skillnad från det som gäller i fråga om underdebitering enligt 20 § kan flera perioders överskott ackumuleras. Om naturgasföretaget överskrider även den intäktsram som bestäms med tillämpning av paragrafen, kommer den överdebiteringen att leda till en minskning av intäktsramen för den andra tillsynsperioden efter den tillsynsperiod då det ursprungliga överskottet uppstod.

19 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från naturgasverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

I paragrafen behandlas fall där Energimarknadsinspektionen ska besluta om att minska en intäktsram med ett överdebiteringstillägg. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 20 § (prop. 2012/13:85 s. 45–47 och 93).

20 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska tillsynsmyndigheten besluta att naturgasföretaget under den närmast följande tillsynsperioden från verksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Det belopp som tillsynsmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från naturgasverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från verksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

I paragrafen regleras vad som ska ske när ett naturgasföretags samlade intäkter från verksamheten under tillsynsperioden har understigit intäktsramen. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 6 kap. 19 § § när det gäller understigande av en intäktsram, men regleringen ändras i sak. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

Till skillnad från det som följer av 18 och 19 §§ gäller Energimarknadsinspektionens beslut enligt *första stycket* inte storleken på intäktsramen för den efterföljande tillsynsperioden. I stället får naturgasföretaget möjlighet att uppbära ett belopp som svarar mot underskottet utan att beloppet anses vara intäkter från verksamheten vid den avstämning mot intäktsramen som sker efter den nya tillsynsperioden. Detta framgår av *andra stycket första meningen*.

Naturgasföretaget får alltså göra en sorts avdrag. Av *andra stycket andra meningen* följer att avdraget inte får vara större än den del av företagets intäkter som överstiger den nya intäktsramen. Om det belopp som Energimarknadsinspektionen har bestämt enligt paragrafen är 7 miljoner kronor, intäktsramen för den nya tillsynsperioden är 100 miljoner kronor och intäkterna från verksamheten under den nya tillsynsperioden 104 miljoner kronor före avdraget, innebär bestämmelserna att 4 miljoner kronor inte anses vara intäkter från verksamheten vid avstämningen.

Som framgår av paragrafen måste naturgasföretaget utnyttja underskottet under den närmast följande tillsynsperioden. Annars går möjligheten förlorad. I exemplet ovan kan naturgasföretaget alltså inte utnyttja det återstående beloppet på 3 miljoner kronor under ytterligare en senare tillsynsperiod.

Beräkning av intäkter

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur naturgasföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

I paragrafen, som saknar tidigare motsvarighet, finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om hur naturgasföretagets intäkter ska beräknas. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

Med stöd av paragrafen kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter i fråga om exempelvis periodisering av inkomster eller hur försäkringsersättningar, skadestånd och andra engångsersättningar ska hanteras.

Besluts giltighet

22 § Ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18 eller 19 § gäller omedelbart.

Av paragrafen framgår när ett beslut som Energimarknadsinspektionen har meddelat i fråga om intäktsramen ska gälla trots att det överklagats. Den

motsvarar delvis hittillsvarande 6 kap. 23 § (prop. 2012/13:85 s. 50 och 94). Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

Regleringen ändras på så sätt att samtliga beslut om omprövning, beslut om att en intäktsram för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med hänvisning till ett överskott i förhållande till intäktsramen och om överdebiteringstillägg också omfattas.

Intäktsram vid överlåtelse av verksamhet

23 § Om ett naturgasföretag överlåter en naturgasverksamhet som det har fastställts en intäktsram för, ska intäktsramen gälla för förvärvaren. Det naturgasföretag som har tagit över verksamheten ska vid tillämpningen av detta kapitel träda i överlåtarens ställe.

I paragrafen regleras situationen när en naturgasverksamhet, som det har fastställts en intäktsram för, överlåts. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 6 kap. 21 § (prop. 2012/13:85 s. 42 och 93 f.).

7 kap. Systembalansansvar och balansansvar

5 § Villkoren i balansavtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

I paragrafen ställs krav upp på villkoren i balansavtal. Den ändras på så sätt att de tidigare andra och tredje styckena flyttas över till nya paragrafer, 5 a och 5 b §§, i det senare fallet med delvis ändrat innehåll.

5 a § *Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten.*

Av paragrafen framgår att villkoren i balansavtal ska förhandsprövas av Energimarknadsinspektionen. Paragrafen, som är ny, överensstämmer med hittillsvarande 5 § andra stycket första meningen (prop. 2004/05:62 s. 172 f. och 236, prop. 2009/10:237 s. 279 och prop. 2012/13:85 s. 69 och 96).

5 b § *Tillsynsmyndigheten ska godkänna villkoren, om de kan antas leda till att balanstjänster*

1. utförs så effektivt som möjligt,

2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och

3. tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.

Tillsynsmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

I paragrafen, som är ny, anges när Energimarknadsinspektionen ska godkänna villkor i balansavtal. Övervägandena finns i avsnitt 12.

Första stycket motsvarar delvis hittillsvarande 5 § andra stycket andra meningen. Regleringen ändras på så sätt att kraven för godkännande justeras, så att de svarar mot de krav som gäller enligt artikel 78.7 c i gasmarknadsdirektivet.

Andra stycket överensstämmer i sak med hittillsvarande 5 § tredje stycket (prop. 2004/05:62 s. 174 f. och 236 och prop. 2009/10:237 s. 279).

9 kap. Undantag

Inledande bestämmelser

1 § Den som har ansökt om koncession som avser byggande av en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får, om den berörda ledningen eller anläggningen är av större omfattning, beviljas undantag från skyldigheterna enligt 3 kap. 2–2 d, 5, *5 b–6 a, 6 c och 6 e §§*, 4 kap. 5–*6 a och 6 c §§*, 6 kap. 1 *§* och 7 kap. 5–*5 b §§*.

Detsamma gäller den som har ansökt om koncession som avser ett väsentligt utökande av kapaciteten i en befintlig sådan ledning eller anläggning.

Ett beslut om undantag får avse hela eller en del av kapaciteten i den berörda ledningen eller anläggningen.

Av paragrafen framgår att den som har ansökt om koncession enligt lagen kan beviljas undantag från vissa av skyldigheterna som regleras i lagen. Paragrafens ändras endast på så sätt att hänvisningar till andra lagrum anpassas till ändringarna i 3, 4, 6 och 7 kap.

10 kap. Tillsyn m.m.

1 § Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över att

1. denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs, och

2. Europaparlamentets och rådets förordning *(EU) 2024/1789 av den 13 juni 2024 om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009* följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 8 kap. med undantag för 13–20 §§ och inte heller bestämmelserna i 5 kap.

I paragrafen anges tillsynsmyndighetens ansvarsområde. Övervägandena finns i avsnitt 13.

Paragrafen ändras på så sätt att det i *första stycket andra punkten* anges att tillsynen omfattar att se till att Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1789 av den 13 juni 2024 om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009 följs. Ändringen beror på att den förordningen har ersatt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005. Hänvisningen till förordningen är, som tidigare, dynamisk och avser alltså förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

1 a § I ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt *en sådan genomförandeakt eller delegerad akt* som *avses i artikel 70.1 i* förordning *(EU) 2024/1789* ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Av paragrafen framgår att det i vissa fall ska anges i tillsynsmyndighetens beslut att de är villkorade av att Europeiska kommissionen inte vidtar åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 13.

Paragrafen ändras mot bakgrund av att artikel 43 i direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG har ersatts av artikel 81 i gasmarknadsdirektivet. Hänvisningen till förordning (EG) nr 715/2009 ändras eftersom den har ersatts av en ny förordning, se kommentaren till 1 §. Hänvisningen till förordningen är, som tidigare, dynamisk och avser alltså förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

11 kap. Förseningsavgifter

Kapitlet ersätter hittillsvarande 11 kap. Kapitlet innehåller bestämmelser som överensstämmer i sak med bestämmelserna om förseningsavgifter i hittillsvarande 10 kap. Kapitlet innehåller också bestämmelser om förseningsavgifter för den som inte lämnar uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram. De senare bestämmelserna saknar tidigare motsvarigheter.

Beslut om förseningsavgift

1 § Tillsynsmyndigheten ska besluta att ta ut en förseningsavgift från ett naturgasföretag som bedriver annan verksamhet än handel med naturgas, om det finns förutsättningar för att ta ut avgiften enligt detta kapitel. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till företaget.

I paragrafen anges att tillsynsmyndigheten beslutar om förseningsavgift. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 6 § när det gäller beslut om förseningsavgift vid underlåtenhet att ge in redovisningshandlingar eller revisorsintyg (prop. 2004/05:62 s. 256). Det förtydligas dock att ett meddelande med information om beslutet ska skickas ut. Paragrafen har inte någon tidigare motsvarighet när det gäller förseningsavgifter vid underlåtelse att ge in uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Om redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas

2 § Ett naturgasföretag ska betala en förseningsavgift med 10 000 kronor till staten, om företaget inte inom sju månader från räkenskapsårets utgång lämnar

1. redovisningshandlingar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 3 § andra stycket eller 4 kap. 3 § andra stycket, eller
2. ett revisorsintyg enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 4 § tredje stycket eller 4 kap. 4 § tredje stycket.

Om naturgasföretaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 6 kap. 13 § andra stycket lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, ska

dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

I paragrafen anges förutsättningarna för att ta ut en förseningsavgift från ett naturgasföretag som inte fullgör skyldigheten att till Energimarknadsinspektionen lämna redovisningshandlingar eller revisorsintyg. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 6 § första stycket (prop. 2004/05:62 s. 256) och 10 kap. 7 § första stycket (prop. 2004/05:62 s. 256 f., prop. 2005/06:25 s. 94, prop. 2015/16:4 s. 325 f. och prop. 2017/18:185 s. 461).

3 § Om redovisningshandlingarna eller revisorsintyget inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till naturgasföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt 2 §, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till företaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 20 000 kronor.

I paragrafen anges när ett naturgasföretag ska betala ytterligare förseningsavgifter när redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 7 § andra och tredje styckena (prop. 2004/05:62 s. 256 f.).

4 § Om registrering har skett av ett beslut om att naturgasföretaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får tillsynsmyndigheten inte besluta om förseningsavgift enligt 2 eller 3 §.

I paragrafen behandlas fall där ett naturgasföretag har försatts i konkurs eller trätt i likvidation. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 8 § (prop. 2004/05:62 s. 256).

5 § Om naturgasföretaget har lämnat de handlingar som anges i 2 § i tid och handlingarna har någon brist som lätt kan avhjälpas, får tillsynsmyndigheten besluta om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos tillsynsmyndigheten.

Paragrafen avser ett nätföretags möjligheter att avhjälpa brister i redan lämnade redovisningshandlingar eller revisorsintyg. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 9 § (prop. 2004/05:62 s. 256).

Om uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram inte lämnas

6 § Ett naturgasföretag ska betala en förseningsavgift med 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 6 kap. 4 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till naturgasföretaget med information om

beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges förutsättningarna för att ta ut en förseningsavgift från ett naturgasföretag som inte fullgör skyldigheten att till Energimarknadsinspektionen lämna de uppgifter som krävs för att bestämma intäktsramen. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Förseningsavgiften förutsätter att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har meddelat verkställighetsföreskrifter i anslutning till 6 kap. 4 §.

Skyldigheten att betala förseningsavgift enligt *första stycket* inträder när ett naturgasföretag inte tillhandahåller någon av de uppgifter som krävs inom den föreskrivna tiden. Tillsynsmyndigheten ska alltså besluta att ta ut förseningsavgift även om företaget lämnar in en del av uppgifterna inom den föreskrivna tiden. Om bristerna i det inlämnande underlaget är små, kan det dock bli aktuellt att efterskänka avgiften enligt 8 § första stycket. Förseningsavgiften tas ut när underlaget är ofullständigt. Den tas däremot inte ut med anledning av felaktigheter i de lämnade uppgifterna.

Av *andra stycket* framgår att ett naturgasföretag kan bli skyldigt att betala ytterligare en förseningsavgift. Om uppgifterna inte har kommit in till tillsynsmyndigheten inom den angivna tvåmånadersfristen, får myndigheten emellertid överväga andra sanktionsmöjligheter. Företaget kan vid vite föreläggas att komma in med underlaget (10 kap. 3 §). Det kan vidare bli aktuellt att bestämma en skälig intäktsram på annat tillgängligt underlag (6 kap. 7 §).

Efterskänkande av förseningsavgifter

7 § En förseningsavgift enligt 2 och 3 §§ ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som naturgasföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är uppenbart oskäligt att ta ut den.

Av paragrafen framgår att förseningsavgiften för ett naturgasföretag som inte i rätt tid lämnar redovisningshandlingar eller revisorsintyg under vissa förutsättningar kan efterskänkas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 10 § första stycket (prop. 2004/05:62 s. 256).

8 § En förseningsavgift enligt 6 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som naturgasföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är oskäligt att ta ut den.

En förseningsavgift enligt 6 § ska dessutom efterskänkas helt eller delvis, om överträdelsen är liten med hänsyn till de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

Av paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, framgår att förseningsavgiften för ett naturgasföretag som inte i rätt tid lämnar de uppgifter till Energimarknadsinspektionen som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen under vissa förutsättningar kan efterskänkas. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Första stycket har utformats på i huvudsak samma sätt som 7 § (hittillsvarande 10 kap. 10 § första stycket). Det krävs dock inte att oskäligheten ska vara uppenbar för att förseningsavgiften ska efterskänkas enligt andra punkten.

I det fall som anges i *andra stycket* kan det kan bli aktuellt med ett partiellt efterskänkande. Det finns utrymme för att delvis efterskänka förseningsavgiften, om naturgasföretaget i rätt tid har gett in huvuddelen av de uppgifter som krävs. Är bristerna obetydliga kan avgiften efterskänkas helt. På samma sätt har längden av en försening betydelse för hur stor del av avgiften som efterskänks. Om en försening endast är någon dag bör större delen av avgiften kunna efterges. Det blir inte aktuellt att efterskänka avgiften i någon del om det rör sig om en längre försening.

9 § Om det är motiverat med hänsyn till det som har förekommit i ärendet, ska frågan om att efterskänka en förseningsavgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

Av paragrafen framgår att Energimarknadsinspektionen under vissa förutsättningar ska ta upp frågan om att efterskänka en förseningsavgift utan att naturgasföretaget har begärt detta. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 10 § andra stycket (prop. 2004/05:62 s. 256).

Indrivning

10 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Av paragrafen framgår när en förseningsavgift som inte har betalats ska lämnas för indrivning. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 11 § första stycket första meningen och andra stycket (prop. 2004/05:62 s. 256).

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 10 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

Paragrafen gör det möjligt att meddela föreskrifter i anslutning till 10 §. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 11 § första stycket andra meningen (prop. 2004/05:62 s. 256).

Verkställighet

12 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Paragrafen avser verkställighet av beslut om förseningsavgift. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 12 § första stycket (prop. 2004/05:62 s. 256).

Återbetalning

13 § Om ett naturgasföretag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

Paragrafen behandlar fallet när en förseningsavgift ska återbetalas. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 10 kap. 12 § andra stycket (prop. 2004/05:62 s. 256 och prop. 2010/11:166 s. 269).

12 kap. Straff

Kapitlet är nytt och innehåller bestämmelser som överensstämmer i sak med ansvarsbestämmelserna i hittillsvarande 11 kap.

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 1, 2 eller 3 §, eller
2. bryter mot villkor som har meddelats med stöd av 2 kap. 9 § andra stycket.

Om gärningen är ringa utgör den inte brott.

Paragrafen innehåller ansvarsbestämmelser. Den överensstämmer i sak med hittillsvarande 11 kap. 1 § (prop. 2004/05:62 s. 130 f. och 258).

2 § Ansvar enligt denna lag ska inte dömas ut om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Paragrafen avser förhållandet mellan straffansvar enligt 1 § och ansvarsbestämmelserna i brottsbalken. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 11 kap. 2 § (prop. 2004/05:62 s. 258).

3 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet.

Paragrafen avser förhållandet mellan straffansvar enligt 1 § och överträdelser av vitesförelägganden. Paragrafen överensstämmer i sak med hittillsvarande 11 kap. 3 § (prop. 2004/05:62 s. 258).

13 kap. Överklagande och handläggning i domstol

Kapitlet är nytt och innehåller dels bestämmelser som överensstämmer i sak med bestämmelserna om överklagande i hittillsvarande 11 kap., dels bestämmelser om handläggning i domstol som saknar tidigare motsvarigheter.

Överklagande

1 § Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 3 kap. 6 e §, 4 kap. 6 c §, 6 kap. 8, 10–12, 15, 16 och 18–20 §§, 7 kap. 5 b §, 10 kap. 3 och 4 §§ och 11 kap. 2, 3 och 6–8 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen avser vilka av Energimarknadsinspektionens beslut enligt naturgaslagen som får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Övervägandena finns i avsnitten 9.5, 9.7, 9.8 och 10.

Första stycket motsvarar delvis hittillsvarande 11 kap. 4 § första stycket första meningen. Den tidigare regleringen ändras med anledning av de justeringar som görs i 3, 4, 6, 7, 10 och 11 kap. De tillkommande beslut från tillsynsmyndigheten som får överklagas till allmän förvaltningsdomstol är beslut om omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden efter ansökan från ett naturgasföretag (6 kap. 10 §), beslut om omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag (6 kap. 15 §), beslut med anledning av avvikelser från en intäktsram (6 kap. 18–20 §§) och beslut om förseningsavgifter vid underlåtelse att ge in uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram (11 kap. 6 och 8 §§).

Andra stycket överensstämmer med hittillsvarande 11 kap. 4 § första stycket andra meningen (prop. 2004/05:62 s. 259 och prop. 2011/12:68 s. 28).

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag än de som anges i 1 § eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

I paragrafen finns en upplysning om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om överklagande av vissa beslut till regeringen. Paragrafen överensstämmer med hittillsvarande 11 kap. 4 § andra stycket (prop. 2004/05:62 s. 259 och prop. 2011/12:68 s. 28 f.).

Domstolarnas sammansättning i vissa mål

3 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 6 kap. 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 19 eller 20 § ska förvaltningsrätten bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Detta gäller dock inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges undantag från de allmänna domförhetsreglerna för förvaltningsrätt i 17 § första och andra styckena lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Övervägandena finns i avsnitt 14.

Enligt *första stycket första meningen* ska ekonomiska experter ingå i rätten vid prövningen av mål i de angivna målkategorierna. Förvaltningsrätten ska bestå av ett jämnt antal ledamöter. Detta innebär att det vid lika röstetal vid en omröstning blir ordförandens mening som ska gälla, se 26 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar jämfört med 16 kap. 3 § rättegångsbalken.

Av *första stycket andra meningen*, som hänvisar till 18 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar, följer att förvaltningsrätten i vissa fall är domför med en ensam lagfaren ledamot. Hit hör bl.a. vidtagande av

åtgärder för beredning av mål och andra beslut som inte innebär att mål avgörs slutligt samt avgörande av mål av enkel beskaffenhet.

Av *andra stycket* framgår att om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats är rätten ändå domför.

4 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 6 kap. 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 19 eller 20 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–tionde styckena lagen om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, anges undantag från de allmänna domförhetsreglerna för kammarrätten i 12 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Övervägandena finns i avsnitt 14.

Enligt *första stycket* ska ekonomiska experter som huvudregel ingå i rätten vid prövningen.

Enligt *andra stycket* är kammarrätten domför utan ekonomiska experter vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet slutligt avgörs, vid förordnande rörande saken i avvaktan på målets avgörande, vid annan åtgärd som avser endast måls beredande, vid beslut som innebär att domstolen skiljer sig från målet utan att detta prövats i sak och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

Vidare gäller enligt *tredje stycket* att kammarrätten är domför med en lagfaren domare vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse och vid åtgärder som endast avser beredandet av mål. Vid behandling av frågor om avvisning av ett överklagande på grund av att det inkommit för sent är kammarrätten domför med två ledamöter, om de är ense om slutet. Vid behandling av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter och en ekonomisk expert, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 3 och 4 §§. Om det, medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål, inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses fortsätta att gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

I paragrafen, som inte har någon tidigare motsvarighet, regleras förordnandet av ekonomiska experter. Övervägandena finns i avsnitt 14.

Av *första stycket* följer bl.a. att om den ekonomiska expertens förordnande upphör under behandlingen av ett mål som experten har deltagit i,

ska han eller hon vara skyldig att tjänstgöra vid den fortsatta behandlingen av målet.

I *andra stycket* anges ett antal krav på den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
2. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet gäller 6 kap. 10–12 §§ i den äldre lydelsen i stället för 6 kap. 5 §.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för en sådan omprövning enligt 6 kap. 14–16 §§ i den äldre lydelsen som har inletts före ikraftträdandet.
4. De nya bestämmelserna i 13 kap. 3–5 §§ tillämpas inte i mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

Enligt *första punkten* träder lagändringarna i kraft den 1 januari 2026.

I *andra punkten* anges att vissa av bestämmelserna i nuvarande 6 kap. ska tillämpas i stället för den nya bestämmelsen i 6 kap 1 §. En sådan tillämpning blir aktuell främst vid en omprövning efter tillsynsperioden enligt 6 kap. 20 §.

Tredje punkten gäller omprövning av intäktsramen under en tillsynsperiod på initiativ av Energimarknadsinspektionen och omprövning av intäktsramen efter en tillsynsperiod. En sådan omprövning som har inletts före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna om intäktsramar ska handläggas enligt äldre föreskrifter.

I *fjärde punkten* finns en övergångsreglering när det gäller de nya bestämmelserna om ekonomiska experter i domstol.

Övervägandena finns i avsnitt 15.1 och 15.2.

17.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Lagen ändras på så sätt att en upplysning om de nya bestämmelserna om rättens sammansättning i 13 kap. 3 och 4 §§ naturgaslagen införs i 11 § andra stycket, 12 § sjätte stycket och 17 § tredje stycket.

17.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Lagen ändras på så sätt att en upplysning om de nya bestämmelserna om rättens sammansättning i 15 kap. 6 och 7 §§ ellagen införs i 11 § andra stycket, 12 § sjätte stycket och 17 § tredje stycket.

17.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Ordförklaringar

2 § I denna lag avses med

1. redovisningsenhet: den nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram, *och*

2. kapitalbas: *det kapital som krävs för att bedriva en nätverksamhet.*

Övriga ord och uttryck som används i lagen har samma innebörd som i ellagen (1997:857).

I paragrafen behandlas ord och uttryck som används i lagen.

Paragrafen ändras på så sätt att en definition av kapitalbas läggs till med anledning av att termen utgår ur ellagen (jfr paragrafens andra stycke). Definitionen överensstämmer med den i hittillsvarande 5 kap. 1 § andra stycket ellagen (prop. 2017/18:238 s. 87).

Särskilt investeringsutrymme

3 § Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet och tillsynsperiod, om

1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökats med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019 eller nätkoncessionshavaren *med tillämpning av 5 kap. 29 § ellagen i dess lydelse före den 1 januari 2027* fått uppbära ett sådant belopp som avses i *den paragrafen* under tillsynsperioden 2016–2019, och

2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätmyndigheten kan ha beslutat enligt 5 kap. 29 § ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*.

I paragrafen anges de grundläggande kraven för att ett nätföretag ska få ett särskilt investeringsutrymme enligt lagen. Paragrafen följdändras med anledning av att hittillsvarande 5 kap. 29 § ellagen får en annan lydelse i det nya 5 kap. ellagen. Paragrafen är i sak oförändrad.

4 § En ansökan om särskilt investeringsutrymme ska ges in till nätmyndigheten före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

Om det hos nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol pågår en prövning i fråga om tillämpningen av 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027* när det gäller ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 får en ansökan, som gäller särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023, inte prövas i sak innan ärendet eller målet har avgjorts och avgörandet har fått laga kraft.

I paragrafen anges vilka tidsfrister som gäller för en ansökan om särskilt investeringsutrymme. Paragrafen följdändras med anledning av att hittillsvarande 5 kap. 29 § ellagen får en annan lydelse i det nya 5 kap. ellagen. Paragrafen är i sak oförändrad.

5 § Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019, i förekommande fall med

tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren fått uppbära under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027*, med avdrag för

1. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019, inbegripet belopp som inte ska anses vara intäkter från nätverksamheten enligt 5 kap. 29 § andra stycket ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*, och
2. belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen för den tillsynsperioden enligt 6 §.

I paragrafen regleras hur det särskilda investeringsutrymmet ska beräknas. Paragrafen följdändras med anledning av att hittillsvarande 5 kap. 29 § ellagen får en annan lydelse i det nya 5 kap. ellagen. Paragrafen är i sak oförändrad.

Ökning av intäktsramen med ett investeringsbelopp

6 § Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt 5 kap. *17 §* ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett särskilt belopp (investeringsbelopp) för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Ökningen får inte överstiga vare sig

1. det särskilda investeringsutrymmet för den tillsynsperiod som omprövningen avser, eller
2. nätkoncessionshavarens investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden.

I paragrafen regleras hur ett nätföretag får möjlighet att utnyttja det särskilda investeringsutrymmet. Paragrafen följdändras med anledning av att hittillsvarande 5 kap. 22 § ellagen får en annan lydelse i det nya 5 kap. ellagen. Paragrafen är i sak oförändrad.

8 § En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar 65 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. fyra procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och
2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. *1 a §* ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger, i den utsträckning en sådan fördelning är förenlig med 6 § andra stycket.

I paragrafen regleras beräkningen av investeringsbelopp. Paragrafen följdändras med anledning av att hittillsvarande 4 kap. 10 § ellagen upphävs och en ny paragraf om anslutningsavgifter, 4 kap. 1 a §, införs.

Hur kapitalbasen ska beräknas

9 a § *Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten och med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.*

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången.

I paragrafen, som är ny, anges hur kapitalbasen ska beräknas. Tidigare framgick det av hittillsvarande 5 kap. 7 § ellagen (prop. 2017/18:238 s. 90 f.).

Överlåtelse av nätkoncession

12 § När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027* i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymmet enligt 5 § andra stycket fördelas på samma sätt som intäktsramen.

Någon fördelning ska inte göras, om den del av kapitalbasen som överlåtits eller är hänförlig till gränsändringen har liten betydelse för intäktsramens storlek.

I paragrafen regleras hur det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska beräknas om redovisningsenheten berörs av en fördelning av intäktsramen efter en överlåtelse av nätkoncession eller ändring av gränserna för en nätkoncession för område. Paragrafen följdändras med anledning av att hittillsvarande 5 kap. 34 och 36 §§ ellagen får andra lydelser i det nya 5 kap. ellagen. Paragrafen är i sak oförändrad.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2019/944

av den 5 juni 2019

om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU

(omarbetning)

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 194.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ([1]),

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ([2]),

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ([3]), och

av följande skäl:

(1) Flera ändringar ska göras av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG ([4]). Det direktivet bör av tydlighetsskäl omarbetas.

(2) Den inre marknaden för el, som stegvis har genomförts i hela unionen sedan 1999, syftar genom organiserandet av konkurrenskraftiga elmarknader över nationsgränserna till att skapa faktiska valmöjligheter för alla slutkunder i unionen, vare sig de är enskilda eller företag, nya affärsmöjligheter, konkurrenskraftiga priser, effektiva investeringssignaler och högre kvalitet på tjänsterna samt att bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet.

(3) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG ([5]) och direktiv 2009/72/EG har i hög grad bidragit till att skapa en sådan inre marknad för el. Unionens energisystem befinner sig dock mitt i en genomgripande omvandling. Det gemensamma målet att fasa ut fossila bränslen från energisystemet skapar nya möjligheter och utmaningar för marknadsaktörerna. Samtidigt ger den tekniska utvecklingen möjlighet till nya former av konsumentdeltagande och gränsöverskridande samarbete. Unionens marknadsregler behöver anpassas till nya marknadsrealiteter.

(4) Kommissionens meddelande av den 25 februari 2015 med titeln *En ramstrategi för en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik* anger unionens vision om en energiunion med medborgarna i centrum, där de aktivt tar ansvar för energiomställningen och drar nytta av den nya tekniken för att sänka sina energikostnader, och aktivt deltar i marknaden, samtidigt som utsatta konsumenter får skydd.

([1]) EUT C 288, 31.8.2017, s. 91.
([2]) EUT C 342, 12.10.2017, s. 79.
([3]) Europaparlamentets ståndpunkt av den 26 mars 2019 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 22 maj 2019.
([4]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 55).
([5]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (EUT L 176, 15.7.2003, s. 37), upphävt och ersatt, med verkan från den 2 mars 2011, av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 55).

(5) I kommissionens meddelande av den 15 juli 2015 med titeln *En ny giv för energikonsumenterna* presenteras kommissionens vision om en slutkundsmarknad som är bättre anpassad till energikonsumenterna, bland annat genom en bättre sammankoppling mellan grossist- och slutkundsmarknaderna. Med hjälp av ny teknik och nya innovativa energitjänsteföretag bör alla konsumenter kunna delta fullt ut i energiomställningen och kontrollera sin egen energiförbrukning på ett sätt som främjar energieffektiva lösningar, vilket sparar pengar åt dem själva och bidrar till att minska den totala energiförbrukningen.

(6) I kommissionens meddelande av den 15 juli 2015 med titeln *Inledning av ett offentligt samråd om en ny marknadsmodell för energimarknaderna* betonades att övergången från produktion i stora centrala produktionsanläggningar till decentraliserad produktion av el från förnybara energikällor och marknader med utfasade fossila bränslen kräver en anpassning av de nuvarande bestämmelserna om elhandel och ändringar av befintliga marknadsroller. I meddelandet underströks också behovet att organisera elmarknaderna på ett mer flexibelt sätt och att till fullo integrera alla marknadsaktörer – inklusive producenter av förnybar energi, nya energitjänsteleverantörer, energilagring och flexibel efterfrågan. Det är lika viktigt att unionen snabbt investerar i sammanlänkningar på unionsnivå för energiöverföring via elöverföringssystem med högspänningsnät.

(7) För att skapa en inre marknad för el bör medlemsstaterna främja integration av sina nationella marknader och samarbete mellan systemansvariga på unionsnivå och regional nivå, vilket också bör omfatta de enskilda system som bildar så kallade elöar och som finns kvar i unionen.

(8) Utöver de nya utmaningarna behandlar detta direktiv också de kvarstående hindren för fullbordandet av den inre marknaden för el. Det förbättrade regelverket behöver bidra till att lösa de nuvarande problemen med fragmenterade nationella marknader som fortfarande ofta styrs genom omfattande ingripanden i reglerande syfte. Sådana ingripanden har lett till hinder för elleverans på lika villkor samt högre kostnader jämfört med lösningar som bygger på gränsöverskridande samarbete och marknadsbaserade principer.

(9) Unionen skulle mest effektivt uppnå sitt mål för förnybar energi genom att skapa en marknadsram som belönar flexibilitet och innovation. En välfungerande utformning av elmarknaden är en huvudfaktor för att möjliggöra användningen av förnybar energi.

(10) Konsumenterna spelar en avgörande roll för att uppnå den flexibilitet som krävs för att anpassa elsystemet till intermittent och distribuerad produktion av förnybar el. Den tekniska utvecklingen inom nätförvaltning och produktion av förnybar el har öppnat många möjligheter för konsumenterna. En sund konkurrens på slutkundsmarknaderna är avgörande för att säkerställa ett marknadsstyrt införande av innovativa nya tjänster som möter konsumenternas växlande behov och förmåga, samtidigt som systemets flexibilitet ökar. Eftersom konsumenterna inte får information om sin energiförbrukning i realtid eller nära realtid har de emellertid inte kunnat delta aktivt på energimarknaden och i energiomställningen. Genom att konsumenterna får större möjlighet att delta på energimarknaden, och får verktyg att göra detta, är avsikten att unionsmedborgare ska kunna dra nytta av den inre marknaden för el och att unionens mål för förnybar energi uppnås.

(11) De friheter som Europeiska unionens medborgare garanteras genom fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) – bland annat fri rörlighet för varor, etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster – kan endast uppnås på en fullständigt öppnad marknad, där alla konsumenter fritt kan välja leverantör och där alla leverantörer kan leverera fritt till sina kunder.

(12) Det är av största vikt för medlemsstaterna att verka för rättvis konkurrens och för att olika leverantörer utan svårighet får tillträde till marknaden för att konsumenterna fullt ut ska kunna dra fördel av en avreglerad inre marknad för el. Marknadsmisslyckanden kan emellertid kvarstå i perifera små elnätssystem och i system som inte är anslutna till andra medlemsstater, där elpriserna inte ger de rätta investeringsfrämjande signalerna och där särskilda lösningar därför kan krävas för att säkerställa en tillfredsställande försörjningstrygghet.

(13) För att främja konkurrens och säkerställa elleverans till mest konkurrenskraftiga pris bör medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna underlätta gränsöverskridande tillträde för nya leverantörer som levererar el från olika energikällor samt för nya tillhandahållare av elproduktion, energilagring och efterfrågeflexibilitet.

(14) Medlemsstaterna bör säkerställa att det inte finns otillbörliga hinder inom den inre marknaden för el vad gäller marknadsinträde, marknadsdrift och marknadsutträde. Samtidigt bör det klargöras att den skyldigheten inte påverkar behörigheter som medlemsstaterna behåller i förhållande till tredjeländer. Det klargörandet bör inte tolkas så att en medlemsstat ges rätt att utöva unionens exklusiva befogenhet. Det bör även klargöras att marknadsaktörer från tredjeländer som bedriver verksamhet på den inre marknaden ska efterleva tillämplig unionsrätt och nationell rätt på samma sätt som andra marknadsaktörer.

(15) Marknadsreglerna möjliggör inträde och utträde för producenter och leverantörer baserat på deras bedömning av den ekonomiska och finansiella hållbarheten i sin verksamhet. Den principen är inte oförenlig med en möjlighet för medlemsstaterna att, ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i enlighet med fördragen, särskilt med artikel 106 i EUF-fördraget, och med detta direktiv och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 ([6]).

(16) Europeiska rådet förklarade, i slutsatserna från sitt möte den 23 och 24 oktober 2014, att kommissionen, med stöd av medlemsstaterna, måste vidta brådskande åtgärder för att säkerställa att ett minimimål på 10 % av de befintliga sammanlänkningar av elnäten uppnås snarast och senast 2020, åtminstone för de medlemsstater som ännu inte har uppnått en miniminivå av integrering av den inre marknaden för energi, dvs. de baltiska staterna, Portugal och Spanien, samt för medlemsstater som utgör deras centrala ingångspunkt till den inre marknaden för energi. Det förklarade vidare att kommissionen också regelbundet ska rapportera till Europeiska rådet, i syfte att uppnå 15 % till 2030.

(17) Tillräcklig fysisk sammanlänkning med grannländerna är viktigt för att medlemsstater och grannländer ska kunna dra nytta av den inre marknadens positiva effekter, vilket framhålls i kommissionens meddelande av den 23 november 2017 med titeln *Stärka Europas energinät* och återspeglas i medlemsstaternas integrerade nationella energi- och klimatplanerna enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 ([7]).

(18) Elmarknader skiljer sig från andra marknader, såsom naturgasmarknader, bl.a. för att de inbegriper handel med en vara som för närvarande inte lätt kan lagras och som produceras med hjälp av en mängd olika produktionsanläggningar, inklusive genom distribuerad produktion. Detta har återspeglats genom de olika strategierna för reglering av sammanlänkningar inom el- och gassektorerna. Integreringen av elmarknaderna kräver en hög grad av samarbete mellan systemansvariga, marknadsaktörer och tillsynsmyndigheter, särskilt när det gäller handel med el via marknadskoppling.

(19) Ett annat viktigt mål för detta direktiv bör vara att trygga gemensamma bestämmelser för en verklig inre marknad för el och ett brett elutbud som är tillgängligt för alla. Korrekta marknadspriser skulle i detta syfte ge incitament till gränsöverskridande sammanlänkningar och investeringar i ny elproduktion, samtidigt som de skulle leda till priskonvergens på lång sikt.

(20) Marknadspriserna bör ge de rätta incitamenten för att utveckla nätet och investera i ny elproduktion.

(21) Det finns olika typer av marknadsorganisation på den inre marknaden för el. De åtgärder som medlemsstaterna kan vidta för att säkerställa lika villkor på marknaden bör grunda sig på överordnade krav av allmänt intresse. Samråd bör ske med kommissionen om åtgärdernas förenlighet med EUF-fördraget och annan unionsrätt.

(22) För att uppnå mål av allmänt ekonomiskt intresse bör medlemsstaterna behålla stor handlingsfrihet när det gäller att införa skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster för elföretag. Medlemsstaterna bör säkerställa att hushållskunder och, när medlemsstaterna anser det lämpligt, små företag har rätt att få tillgång till el av en bestämd kvalitet till priser som enkelt och klart kan jämföras samt som är transparenta och konkurrenskraftiga.

([6]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (se sidan 54 i detta nummer av EUT).

([7]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013 (EUT L 328, 21.12.2018, s. 1).

Skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster genom i form av prissättningen på el utgör dock en fundamentalt snedvridande åtgärd som ofta leder till ackumulering av tariffunderskott, begränsning av konsumenternas valfrihet, lägre incitament för energibesparingar och investeringar i energieffektivitet, lägre tjänstekvalitet, mindre engagemang och tillfredsställelse hos konsumenterna, begränsning av konkurrensen samt färre innovativa produkter och tjänster på marknaden. Följaktligen bör medlemsstaterna använda andra instrument, särskilt riktade socialpolitiska åtgärder, för att upprätthålla rimliga elpriser för sina medborgare. Offentliga ingripanden i prissättningen för el bör endast genomföras som skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och bör omfattas av de särskilda villkor som anges i detta direktiv. En helt avreglerad, välfungerande slutkundsmarknad för el skulle stimulera priskonkurrens och andra typer av konkurrens bland befintliga leverantörer och uppmuntra nya aktörer att komma in på marknaden, och detta skulle öka konsumenternas valmöjligheter och tillfredsställelse.

(23) Skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i form av prissättning på el bör användas utan att urholka principen om öppna marknader, avse tydligt definierade omständigheter och förmånstagare samt vara tidsbegränsad. Sådana omständigheter kan exempelvis uppkomma då leveransen är starkt begränsad, vilket leder till betydligt högre elpriser än normalt, eller i händelse av ett marknadsmisslyckande som uppstått när ingripanden från tillsynsmyndigheter och konkurrensmyndigheter visat sig vara ineffektiva. Detta skulle påverka hushållen på ett oproportionellt sätt, och i synnerhet de utsatta kunder som normalt sett använder en större del av sin disponibla inkomst till energiräkningar än vad konsumenter med högre inkomster gör. För att mildra de snedvridande effekterna av en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i form av prissättning på el bör de medlemsstater som gör sådana ingripanden vidta kompletterande åtgärder, inbegripet åtgärder för att hindra en snedvridande prissättning i grossistledet. Medlemsstaterna bör säkerställa att alla som omfattas av reglerade priser fullt ut kan dra nytta av de erbjudanden som är tillgängliga på den konkurrensutsatta marknaden när de önskar göra detta. De som omfattas av reglerade priser måste därför vara utrustade med smarta mätarsystem och ha möjlighet att ingå avtal med dynamiska elpriser. De bör vidare direkt och regelbundet informeras om erbjudanden som finns och besparingar som kan göras på den konkurrensutsatta marknaden, särskilt om avtal med dynamiska elpriser, och de bör få stöd för att svara på och dra fördel av marknadsbaserade erbjudanden.

(24) Rätten för dem som omfattas av reglerade priser att utan extra kostnad få individuella smarta mätare bör inte hindra medlemsstaterna från att ändra funktioner i smarta mätarsystem när det saknas infrastruktur för smarta mätare eftersom kostnads–nyttoanalysen för att införa smarta mätarsystem var negativ.

(25) Offentliga ingripanden i prissättningen på el bör inte leda till direkt korssubventionering mellan olika kundkategorier. Enligt den principen får prissättningssystem inte uttryckligen leda till att vissa kundkategorier bär kostnaderna för ingripanden i prissättningen som påverkar andra kundkategorier. Ett prissystem vars kostnader på ett icke-diskriminerande sätt bärs av leverantörer eller andra aktörer bör t.ex. inte anses utgöra direkt korssubventionering.

(26) För att säkerställa att de allmännyttiga tjänsterna i unionen håller hög kvalitet bör medlemsstaterna regelbundet underrätta kommissionen om alla åtgärder som vidtagits för att uppnå målet med detta direktiv. Kommissionen bör regelbundet offentliggöra en rapport som innehåller en analys av de nationella åtgärder som vidtagits för att uppnå målsättningarna när det gäller allmännyttiga tjänster samt en jämförelse av åtgärdernas effektivitet, i syfte att utfärda rekommendationer om vilka nationella åtgärder som bör vidtas för att de allmännyttiga tjänsterna ska hålla hög kvalitet.

(27) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att utse en sistahandsleverantör. Denna leverantör kan vara försäljningsavdelningen i ett vertikalt integrerat företag som även fungerar som distributör, under förutsättning att detta uppfyller kraven på åtskillnad i detta direktiv.

(28) De åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att uppnå målen när det gäller social och ekonomisk sammanhållning bör bland annat kunna innefatta lämpliga ekonomiska incitament, där så är lämpligt med hjälp av alla tillgängliga nationella verktyg och unionsverktyg. Dessa verktyg kan innefatta ansvarsmekanismer för att garantera nödvändiga investeringar.

(29) I den utsträckning de åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster utgör statligt stöd enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget är medlemsstaterna enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget skyldiga att underrätta kommissionen om detta.

(30) Sektorsövergripande lagstiftning utgör en stark grund för konsumentskydd för de många olika energitjänster som finns och som sannolikt kan utvecklas. Trots detta bör vissa grundläggande avtalsenliga rättigheter som kunder har tydligt fastställas.

(31) Konsumenterna bör ha tillgång till klar och otvetydig information om sina rättigheter i förhållande till energisektorn. Kommissionen har, efter samråd med berörda intressenter, bland dem medlemsstaterna, tillsynsmyndigheterna, konsumentorganisationer och elföretag, fastställt en kontrollista för energikonsumenter som ger konsumenter praktisk information om deras rättigheter. Den kontrollistan bör hållas uppdaterad och göras tillgänglig för alla konsumenter och för allmänheten.

(32) Flera faktorer hindrar konsumenterna från att få tillgång till, förstå och agera utifrån de olika källor för marknadsinformation som de har tillgång till. Möjligheten att jämföra erbjudanden bör därför förbättras och olika hinder för byten bör i största möjliga utsträckning minimeras, utan att detta i onödan begränsar konsumenternas valmöjligheter.

(33) Mindre kunder måste fortfarande betala en rad avgifter, direkt eller indirekt, när de byter leverantör. Sådana avgifter gör det svårare att identifiera vilken produkt eller tjänst som är bäst, och de begränsar den omedelbara ekonomiska fördelen med ett byte. Även om ett avlägsnande av dessa avgifter kan begränsa konsumenternas val genom att produkter som belönar konsumentlojalitet försvinner, skulle en ytterligare begränsning av avgifternas användning troligen leda till nöjdare och mer engagerade konsumenter och öka konkurrensen på marknaden.

(34) Kortare tider för byte av leverantör kommer sannolikt att locka konsumenter att leta efter bättre energierbjudanden och byta leverantör. I och med den ökade användningen av informationsteknik bör den tekniska bytesprocessen för att registrera en ny leverantör vid en mätpunkt hos marknadsaktören normalt sett, senast år 2026, kunna slutföras inom 24 timmar, under en vardag. Bortsett från andra moment i bytesprocessen som ska avslutas innan den tekniska bytesprocessen kan påbörjas, skulle man, genom att säkerställa att det vid denna tidpunkt är möjligt att genomföra den tekniska bytesprocessen inom 24 timmar, minimera bytestiden och bidra till mer engagerade konsumenter samt till konkurrens på slutkundsmarknaden. Under alla omständigheter bör hela bytesprocessen inte ta mer än tre veckor från tidpunkten för kundens begäran.

(35) Oberoende jämförelseverktyg i form av t.ex. webbplatser är ett effektivt sätt för mindre kunder att bedöma fördelarna med de olika energierbjudanden som är tillgängliga på marknaden. Sökverktyg sänker sökkostnaderna eftersom kunderna inte längre behöver samla in information från enskilda leverantörer och tjänsteleverantörer. Sådana verktyg kan erbjuda en bra balans mellan behovet av å ena sidan tydlig och kortfattad information och å andra sidan fullständig och detaljerad information. Verktygen bör omfatta så många befintliga erbjudanden som möjligt och täcka marknaden på ett så fullständigt sätt som möjligt i syfte att ge kunderna en representativ översikt. Det är mycket viktigt att mindre kunder har tillgång till minst ett jämförelseverktyg och att informationen som dessa verktyg tillhandahåller är tillförlitlig, objektiv och transparent. I det syftet kan medlemsstaterna ombesörja ett jämförelseverktyg som drivs av en nationell myndighet eller en privat enhet.

(36) Effektiva möjligheter till oberoende mekanismer för tvistlösning utanför domstol för alla konsumenter, till exempel i form av en energiombudsman, ett konsumentorgan eller en tillsynsmyndighet, borgar för ett bättre konsumentskydd. Medlemsstaterna bör införa snabba och effektiva förfaranden för behandling av klagomål.

(37) Alla konsumenter bör kunna dra nytta av att delta direkt på marknaden, särskilt genom att anpassa sin förbrukning som svar på marknadssignaler och i gengäld få lägre elpriser eller andra ekonomiska incitament. Fördelarna med detta aktiva deltagande kommer sannolikt att öka över tiden, i och med att annars passiva konsumenter blir mer medvetna om sina möjligheter som aktiva kunder, och att informationen om möjligheterna till aktivt deltagande blir mer tillgängliga och kända. Konsumenterna bör ges möjlighet att delta i alla typer av efterfrågeflexibilitet. De bör därför kunna dra fördel av att smarta mätarsystem införs fullt ut och, om ett införande fullt ut bedömts olönsamt, kunna välja att ha ett smart mätarsystem och ett elavtal med dynamiska priser. Detta bör göra det möjligt för dem att anpassa sin förbrukning till prissignaler i realtid som speglar värdet av och kostnaden för el eller transport under olika tidsperioder, samtidigt som medlemsstaterna bör säkerställa att konsumenternas exponering för prisrisker i grossistledet är rimlig. Konsumenterna bör informeras om

fördelarna och de potentiella prisriskerna med avtal med dynamiska elpriser. Medlemsstaterna bör också säkerställa att de konsumenter som väljer att inte delta aktivt på marknaden inte missgynnas. I stället bör deras välgrundade beslut om de möjligheter som står till buds underlättas på det sätt som är lämpligast med tanke på förhållandena på den nationella marknaden.

(38) För att maximera fördelarna och ändamålsenligheten med dynamiska elpriser bör medlemsstaterna bedöma om andelen fasta avgifter i elfakturorna kan göras mer dynamisk eller minskas, och bör vidta lämpliga åtgärder om den potentialen finns.

(39) Alla kundgrupper (industrikunder, kommersiella kunder och hushåll) bör ha tillträde till elmarknaderna för att sälja sin flexibilitet och egenproducerade el. Kunderna bör få möjlighet att dra full nytta av aggregering av produktion och leveranser i större områden samt gränsöverskridande konkurrens. Marknadsaktörer som deltar i aggregering kommer sannolikt att spela en viktig roll som mellanhänder mellan kundgrupper och marknaden. Medlemsstaterna bör få välja lämplig modell för genomförandet och lämplig styrningsmetod för oberoende aggregering samtidigt som man iakttar de allmänna principer som fastställs i detta direktiv. En sådan modell eller strategi kan innefatta val av marknadsbaserade principer eller regleringsprinciper som tillhandahåller lösningar för att efterleva detta direktiv, såsom modeller där obalanser jämnas ut eller när en korrigeringsmetod införs. Den valda modellen bör innehålla transparenta och rättvisa regler för att oberoende aggregatorer ska kunna fylla deras funktion som mellanhänder och för att säkerställa att slutkunden får tillräcklig nytta av deras verksamhet. För att uppmuntra efterfrågeflexibilitet bör produkter definieras på alla elmarknader, och detta bör också gälla för stödtjänster och kapacitetsmarknader.

(40) I kommissionens meddelande av den 20 juli 2016 med titeln *Den europeiska strategin för utsläppssnål rörlighet* betonas dels behovet av att fasa ut fossila bränslen inom transportsektorn och minska dess utsläpp, särskilt i stadsområden, dels den viktiga roll som elektromobilitet kan spela för att uppnå dessa mål. Utbyggnaden av elektromobilitet är också en viktig del av energiomställningen. De marknadsregler som fastställs i detta direktiv bör därför bidra till att skapa gynnsamma villkor för elfordon av alla slag. De bör framför allt säkerställa ett effektivt införande av allmänt tillgängliga och privata laddningsstationer för elfordon och bör säkerställa en effektiv integrering av laddning av fordon i systemet.

(41) Efterfrågeflexibilitet spelar en central roll för att möjliggöra smart laddning av elfordon och därmed en effektiv integrering av dessa fordon i elnätet, vilket kommer att få en avgörande betydelse för processen att fasa ut fossila bränslen från transporter.

(42) Konsumenterna bör ha möjlighet att förbruka, lagra och sälja egenproducerad el på marknaden och att delta på alla elmarknader genom att ge systemet flexibilitet, exempelvis genom lagring av energi, t.ex. lagring som använder elfordon, genom efterfrågeflexibilitet eller genom system för energieffektivitet. Ny teknik kommer att underlätta detta i framtiden. Rättsliga och kommersiella hinder finns dock, t.ex. i form av oproportionella avgifter för el som förbrukas internt, skyldighet att mata in egenproducerad el i energisystemet samt administrativa bördor, bl.a. det faktum att på konsumenter som egenproducerar el och säljer den till systemet måste uppfylla kraven för leverantörer etc. Sådana faktorer som hindrar konsumenter från att producera el, och från att förbruka, lagra eller sälja egenproducerad el på marknaden bör avlägsnas, samtidigt som det bör säkerställas att egenproducerande konsumenter i rimlig omfattning bidrar till systemets kostnader. Medlemsstaterna bör kunna ha andra bestämmelser i sin nationella rätt som reglerar skatter och avgifter för enskilda slutkunder och aktiva kunder som agerar gemensamt samt för hushåll och andra slutkunder.

(43) Distribuerad energiteknik och konsumentinflytande har gjort småskalig energiproduktion till ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt att tillgodose människors behov och förväntningar i fråga om energikällor, tjänster och lokalt deltagande. Småskalig energiproduktion utgör en inkluderande möjlighet för alla konsumenter att direkt kunna påverka produktion, förbrukning och delning av energi. Initiativ för småskalig energiproduktion är främst inriktade på att tillhandahålla överkomlig energi av ett visst slag, t.ex. förnybar energi, för sina medlemmar eller delägare snarare än att prioritera vinstintresset som traditionella elföretag. Genom att direkt engagera konsumenterna visar dessa initiativ sin potential när det gäller att på ett integrerat sätt underlätta införandet av ny

teknik och nya förbrukningsmönster, inklusive smarta distributionsnät och efterfrågeflexibilitet. Småskalig energiproduktion kan också främja energieffektivitet på hushållsnivå och bidra till kampen mot energifattigdom genom minskad förbrukning och lägre tariffer. Småskalig energiproduktion möjliggör också ett deltagande på elmarknaden för vissa grupper av hushållskunder som annars kanske inte hade haft den möjligheten. När sådana initiativ har varit framgångsrika har de gett en ekonomisk, social och miljömässig fördel för samhället som sträcker sig längre än de fördelar som härrör från tillhandahållandet av energitjänster. Detta direktiv syftar till att erkänna vissa kategorier av medborgerliga energiinitiativ på unionsnivå, såsom *medborgarenergigemenskaper*, för att ge dem en gynnsam ram, rättvis behandling, lika villkor och en välavgränsad katalog av rättigheter och skyldigheter. Hushållskunder bör tillåtas att frivilligt delta i initiativ för småskalig energiproduktion, liksom att lämna dem, utan att förlora vare sig tillgången till de nät som drivs av initiativen eller sina rättigheter som konsumenter. Tillgång till nät som drivs av en medborgarenergigemenskap bör ges på rättvisa och kostnadsbaserade villkor.

(44) Medlemskap i medborgarenergigemenskaper bör vara öppet för alla kategorier av enheter. Beslutsbefogenheterna inom en medborgarenergigemenskap bör dock begränsas till de medlemmar eller delägare som inte bedriver storskalig kommersiell verksamhet och vars primära ekonomiska verksamhet inte innefattar energisektorn. Medborgarenergigemenskaper anses utgöra en kategori av samarbete mellan medborgare eller lokala aktörer som bör erkännas och skyddas i unionsrätten. Bestämmelserna om medborgarenergigemenskaper utesluter inte förekomsten av andra medborgarinitiativ, t.ex. sådana som härrör från civilrättsliga överenskommelser. Det bör därför vara möjligt för medlemsstaterna att föreskriva att medborgarenergigemenskaper kan inta vilken form som helst, t.ex. en förening, ett kooperativ, ett partnerskap, en ideell organisation eller små och medelstora företag, förutsatt att enheten har rätt att för egen räkning ha rättigheter och skyldigheter.

(45) Bestämmelserna i detta direktiv om medborgarenergigemenskaper föreskriver rättigheter och skyldigheter som det är möjligt att härleda från andra gällande rättigheter och skyldigheter, såsom avtalsfrihet, rätten att byta leverantör, skyldigheter för systemansvariga för distributionssystem, regler om nätavgifter och balansskyldighet.

(46) På grund av deras medlemskapsstruktur, styrningskrav och syfte utgör medborgarenergigemenskaper en ny typ av enhet. De bör tillåtas att verka på marknaden på lika villkor utan att snedvrida konkurrensen och de rättigheter och skyldigheter som är tillämpliga på andra elföretag på marknaden bör vara tillämpliga på medborgarenergigemenskaper på ett icke-diskriminerande och proportionellt sätt. Dessa rättigheter och skyldigheter bör vara tillämpliga i enlighet med de roller som de intar, såsomslutkunder, producent, leverantör eller systemansvarig för distributionssystem. Medborgarenergigemenskaper bör inte stöta på rättsliga hinder om de använder sig av befintlig eller framtida informations- och kommunikationsteknik för att dela el som producerats med hjälp av produktionstillgångar inom medborgarenergigemenskapen mellan dess medlemmar eller delägare baserat på marknadsprinciper, till exempel genom att avräkna energikomponenten för medlemmar eller delägare som använder den produktion som finns tillgänglig inom gemenskapen, även över det allmänna nätet, förutsatt att båda mätpunkterna tillhör gemenskapen. Tack vare delning av el kan medlemmar eller delägare få el från produktionsanläggningar inom gemenskapen utan att direkt fysiskt befinna sig i närheten av produktionsanläggningen och utan att befinna sig bakom en gemensam mätpunkt. Om el delas bör delningen inte påverka uttaget av nätavgifter, tariffer och avgifter som rör elflödet. Delningen bör underlättas i enlighet med de skyldigheter och tidsramar som gäller för balansering, mätning och avräkning. Bestämmelserna i detta direktiv om medborgarenergigemenskaper inkräktar inte på medlemsstaternas behörighet att utforma och genomföra politik relaterad till energisektorn som avser nätavgifter och tariffer eller att utforma och tillämpa energipolitiska finansieringssystem samt kostnadsfördelning, förutsatt att denna politik är icke-diskriminerande och lagenlig.

(47) Detta direktiv ger medlemsstaterna rätt att tillåta medborgarenergigemenskaper att bli systemansvarig för ett distributionssystem, antingen enligt de allmänna bestämmelserna eller som *systemansvarig för ett slutet distributionssystem*. När en medborgarenergigemenskap väl erhållit status som systemansvarig för ett distributionssystem bör det behandlas som, och ha samma skyldigheter som, en systemansvarig för distributionssystem. Bestämmelserna i detta direktiv om medborgarenergigemenskaper förtydligar endast de aspekter av systemansvaret för ett distributionssystem som sannolikt kan vara relevanta för medborgarenergigemenskaper, medan andra aspekter av systemansvaret för ett distributionssystem är tillämpliga i enlighet med reglerna om systemansvariga för distributionssystem.

(48) Elfakturor är viktiga informationskällor för slutkunderna. Förutom att ge uppgifter om förbrukning och kostnader kan de också innehålla annan information som hjälper konsumenterna att jämföra sitt nuvarande avtal med andra erbjudanden. Tvister som rör fakturor är emellertid en mycket vanlig källa till klagomål från konsumenterna, vilket är en faktor som bidrar till fortsatt låg konsumenttillfredsställelse och svagt konsumentengagemang i elsektorn. Det är därför nödvändigt att göra fakturor tydligare och lättare att förstå, och att säkerställa att fakturor och faktureringsinformation visar ett begränsat antal viktiga uppgifter som konsumenterna behöver för att kunna styra sin energiförbrukning, jämföra erbjudanden och byta leverantör. Övriga uppgifter bör göras tillgängliga för slutförbrukarna i, tillsammans med, eller genom hänvisningar i, deras fakturor. Dessa uppgifter bör återges på fakturan, eller finnas i ett separat dokument som bifogas fakturan, eller så bör fakturan innehålla en hänvisning till var slutkunden lätt kan hitta dessa uppgifter på en webbplats, via en mobilapplikation eller på annat sätt.

(49) Det är viktigt att regelbundet tillhandahålla korrekt faktureringsinformation, baserad på faktisk elförbrukning, som tas fram genom smarta mätare, för att hjälpa kunderna att kontrollera sin elförbrukning och sina kostnader. Kunder, och i synnerhet hushållskunder, bör dock ha tillgång till flexibla arrangemang för själva betalningen av sina fakturor. Det kunde exempelvis vara möjligt för kunderna att få löpande faktureringsinformation, men betala bara en gång i kvartalet, eller det kunde finnas produkter för vilka kunden betalar ett fast månadsbelopp, oberoende av den faktiska förbrukningen.

(50) Bestämmelserna om fakturering i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU ([8]) bör uppdateras, effektiviseras och flyttas till det här direktivet där de passar bättre.

(51) Medlemsstaterna bör uppmuntra en modernisering av distributionsnät, exempelvis genom införande av smarta nät, som bör vara uppbyggda på ett sätt som uppmuntrar decentraliserad produktion och energieffektivitet.

(52) För att engagera konsumenterna krävs lämpliga incitament och tekniska lösningar, t.ex. smarta mätarsystem. Smarta mätarsystem ökar konsumenternas inflytande, eftersom de därigenom kan få korrekt information i nära realtid om sin förbrukning eller produktion, och kan hantera sin konsumtion bättre, delta i och dra fördel av program för efterfrågeflexibilitet och andra tjänster, och sänka sina elfakturor. Smarta mätarsystem gör det också möjligt för systemansvariga för distributionssystem att få en bättre överblick över sina nät och därmed minska sina drifts- och underhållskostnader, och att föra dessa besparingar vidare till konsumenterna i form av lägre distributionstariffer.

(53) Beslut på nationell nivå om införandet av smarta mätarsystem bör kunna baseras på en ekonomisk bedömning. Den ekonomiska bedömningen bör ta hänsyn till de långsiktiga fördelarna av införandet av smarta mätarsystem för konsumenterna och hela värdekedjan, såsom bättre nätförvaltning, exaktare planering och identifiering av nätförluster. Om det vid en sådan bedömning skulle framgå att det endast är kostnadseffektivt med sådana mätare för konsumenter med en viss elförbrukning bör medlemsstaterna ha möjlighet att ta hänsyn till den slutsatsen när de går vidare med införandet av smarta mätarsystem. Den bedömningen bör dock regelbundet omprövas för att hantera större förändringar av de bakomliggande antagandena, eller minst vart fjärde år, mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen.

(54) Medlemsstater som inte systematiskt inför smarta mätarsystem bör tillåta konsumenterna att få fördelarna av en installation av en smart mätare, på begäran och på rättvisa och rimliga villkor, och bör förse dem med all relevant information. De konsumenter som inte har smarta mätare bör ha rätt till mätare som uppfyller minimikraven för att de ska kunna få den faktureringsinformation som anges i detta direktiv.

([8]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (EUT L 315, 14.11.2012, s. 1).

(55) För att underlätta konsumenternas aktiva deltagande på elmarknaderna bör de smarta mätarsystem som införs av medlemsstaterna vara driftskompatibla, och bör ge de uppgifter som krävs för konsumenternas energistyrsystem. I detta avseende bör medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till relevanta tillgängliga standarder, inbegripet standarder som möjliggör driftskompatibilitet för datamodellen och applikationsnivå, till bästa praxis samt till vikten av att utveckla informationsutbyte, till framtida och innovativa energitjänster, till införandet smarta nät och till en inre marknad för el. Dessutom bör de nationella smarta mätarsystem som införts inte utgöra ett hinder för byte av leverantör, och bör vara utrustade med ändamålsenliga funktioner som gör det möjligt för konsumenterna att ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter i nära realtid, att anpassa sin energiförbrukning och, i den mån den stödjande infrastrukturen tillåter det, att erbjuda sin flexibilitet till nätet och till elföretag och att belönas för detta, och att sänka sina elfakturor.

(56) En viktig aspekt när det gäller leverans till kunder är att ge tillgång till objektiva och transparenta förbrukningsuppgifter. Konsumenterna bör således ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter och till de priser och kostnader som är förknippade med deras förbrukning, så att de kan begära in offerter från konkurrenter på grundval av den informationen. Konsumenterna bör även ha rätt att få tillräcklig information om sin energiförbrukning. Förskottsbetalningarna bör inte medföra oproportionella nackdelar för användarna, och de olika betalningssystemen bör vara icke-diskriminerande. Om kunderna ges information om energikostnaderna tillräckligt ofta kommer de att uppmuntras till energibesparingar, eftersom de direkt skulle se effekterna av investeringar i energieffektivitet och av ett ändrat beteende. Ett fullständigt genomförande av direktiv 2012/27/EU kommer i detta hänseende att hjälpa konsumenterna att reducera sina energikostnader.

(57) Det finns för närvarande ett antal olika modeller för hantering av uppgifter som har utvecklats eller håller på att utvecklas i medlemsstaterna efter införandet av smarta mätarsystem. Oberoende av modell för uppgiftshantering är det viktigt att medlemsstaterna inför transparenta regler enligt vilka uppgifter är åtkomliga på icke-diskriminerande villkor och säkerställer högsta möjliga it-säkerhet och dataskydd samt opartiskheten hos de enheter som behandlar uppgifter.

(58) Medlemsstaterna bör vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skydda utsatta och energifattiga kunder på den inre marknaden för el. Sådana åtgärder kan variera alltefter de särskilda omständigheterna i medlemsstaterna i fråga och kan inbegripa sociala eller energipolitiska åtgärder avseende betalning av elfakturor, investeringar i energieffektivitet för bostäder eller konsumentskydd i form av t.ex. skydd mot bortkoppling. När samhällsomfattande tjänster även tillhandahålls små företag, kan åtgärderna för att säkerställa tillhandahållandet av samhällsomfattande tjänster vara olika beroende på om åtgärderna riktas till hushållskunder eller små företag.

(59) Energitjänster är grundläggande för att trygga unionsmedborgarnas välfärd. Tillräcklig uppvärmning, kylning och belysning samt energi för elapparater är grundläggande tjänster för att garantera en skälig levnadsstandard och människors hälsa. Tillgång till dessa energitjänster gör det också möjligt för unionsmedborgarna att förverkliga sin potential och främjar social delaktighet. Energifattiga hushåll har inte råd med dessa energitjänster på grund av en kombination av låga inkomster, höga energikostnader och dålig energieffektivitet i bostäderna. Medlemsstaterna bör samla in relevant information för att övervaka antalet energifattiga hushåll. Noggranna mätningar bör hjälpa medlemsstaterna att identifiera hushåll som är energifattiga för att sedan tillhandahålla riktat stöd. Kommissionen bör aktivt stödja genomförandet av bestämmelserna i detta direktiv om energifattigdom genom att underlätta utbytet av god praxis mellan medlemsstaterna.

(60) När medlemsstater berörs av energifattigdom och ännu inte har utarbetat nationella handlingsplaner eller andra lämpliga ramar för att åtgärda energifattigdom, bör de göra detta, i syfte att minska antalet energifattiga kunder. Låga inkomster, höga energikostnader och bostäder med låg energieffektivitet är relevanta faktorer när man fastställer kriterier för mätning av energifattigdom. Under alla omständigheter bör medlemsstaterna säkerställa nödvändig försörjning för utsatta och energifattiga kunder. En integrerad metod skulle kunna användas, till exempel inom energi- och socialpolitiken, och åtgärderna skulle kunna vara socialpolitiska eller inrikta sig på bättre energieffektivitet i bostäder. Detta direktiv bör stärka nationella åtgärder som gynnar utsatta och energifattiga kunder.

(61) Systemansvariga för distributionssystem måste på ett kostnadseffektivt sätt integrera ny elproduktion, i synnerhet anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, liksom ny last i form av t.ex. last som värmepumpar och elfordon ger upphov till. För detta ändamål bör de systemansvariga för distributionssystem ges möjlighet och incitament att använda tjänster från distribuerade energiresurser i form av t.ex. efterfrågeflexibilitet och energilagring, baserat på marknadsförfaranden, för att kunna driva sina nät på ett effektivt sätt och för att undvika dyra utbyggnader av näten. Medlemsstaterna bör införa lämpliga åtgärder som t.ex. nationella nätföreskrifter och marknadsregler, och bör ge systemansvariga för distributionssystem incitament genom nättariffer som inte skapar hinder för flexibilitet eller för förbättring av nätets energieffektivitet. Medlemsstaterna bör också införa nätutvecklingsplaner för distributionssystem för att underlätta integreringen av anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, främja utvecklingen av energilagringsanläggningar och elektrifieringen av transportsektorn och ge systemanvändarna tillräcklig information om väntade utbyggnader och uppgraderingar av nätet, eftersom ett sådant förfarande för närvarande saknas i de flesta medlemsstater.

(62) Systemoperatörer bör inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar. Enligt den nya utformningen av elmarknaden bör energilagringstjänster vara marknadsbaserade och konkurrenskraftiga. Följaktligen bör korssubventionering mellan energilagring och den reglerade funktionen distribution eller överföring undvikas. En sådan restriktion av ägandet av energilagringsanläggningar syftar till att förhindra en snedvridning av konkurrensen, undanröja risken för diskriminering, säkerställa rättvis tillgång till energilagringstjänster för alla marknadsaktörer och främja ändamålsenlig och effektiv användning av energilagringsanläggningar utöver själva driften av distributions- eller överföringssystemet. Det kravet bör tolkas och tillämpas i överensstämmelse med de rättigheter och principer som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*), särskilt näringsfriheten och rätten till egendom som garanteras i artiklarna 16 och 17 i stadgan.

(63) Om energilagringsanläggningar är fullt integrerade nätverkskomponenter som inte används för balansering eller hantering av överbelastning bör de inte omfattas, inom ramen för tillsynsmyndighetens godkännande, av samma strikta begränsningar som systemoperatörer när det gäller att äga, utveckla, förvalta eller driva dessa anläggningar. Sådana fullt integrerade nätverkskomponenter kan omfatta energilagringsanläggningar såsom kondensatorer eller svänghjul som kan tillhandahålla viktiga tjänster för nätens säkerhet och tillförlitlighet, och bidrar till synkronisering mellan olika delar av systemet.

(64) I syfte att nå målet att helt fasa ut fossila bränslen från elsektorn, och göra den helt fri från utsläpp, är det nödvändigt att göra framsteg i fråga om säsongsmässig energilagring. Denna energilagring skulle fungera som ett verktyg för driften av elsystemet, för att medge både kortsiktiga och säsongsmässiga anpassningar, för att hantera föränderligheten i produktionen av el från förnybara energikällor och de därmed sammanhängande riskerna ur dessa perspektiv.

(65) Icke-diskriminerande tillträde till distributionsnätet är avgörande för tillträdet för kunder i återförsäljarledet. För att skapa lika villkor i återförsäljarledet bör verksamheten för systemansvariga för distributionssystem övervakas, så att systemansvariga för distributionssystem hindras från att dra fördel av sin vertikala integration när det gäller dess konkurrensställning på marknaden, framför allt gentemot hushållskunder och små icke-hushållskunder.

(66) När ett slutet distributionssystem används för att skapa optimal effektivitet i en integrerad försörjning som kräver särskilda driftsnormer, eller när ett slutet distributionssystem upprätthålls i första hand för att användas av systemets ägare, bör det vara möjligt att undanta den systemansvarige för distributionssystemet från skyldigheter som skulle utgöra en onödig administrativ börda på grund av det särskilda förhållandet mellan den systemansvarige för distributionssystemet och systemanvändare. Industriområden och kommersiella områden samt områden där gemensamma tjänster tillhandahålls, såsom tågstationer, flygplatser, sjukhus, stora campingplatser med integrerade anläggningar och kemiska industrianläggningar, kan inbegripa slutna distributionssystem på grund av att den verksamhet som bedrivs i dessa anläggningar är av specialiserad karaktär.

(67) Utan effektiv åtskillnad mellan nätverksamhet och verksamheter som rör produktion och leverans (nedan kallat *effektiv åtskillnad*) finns en inneboende risk för diskriminering, inte bara i samband med nätdriften utan även när det gäller incitamenten för vertikalt integrerade företag att göra de investeringar sina nät som krävs.

(68) Effektiv åtskillnad kan bara säkerställas genom att man undanröjer incitamentet för vertikalt integrerade företag att diskriminera konkurrenterna i samband med nättillträde och investeringar. Åtskilt ägande, vilket innebär att nätägaren utses till systemansvarig och att nätägaren är oberoende av leverans- eller produktionsintressen, är helt klart en effektiv och stabil metod för att lösa inbyggda intressekonflikter och säkerställa försörjningstryggheten. Europaparlamentet hänvisar därför i sin resolution av den 10 juli 2007 om utsikterna för den inre gas- och elmarknaden till åtskilt ägande av överföringsnäten som det effektivaste verktyget för att främja investeringar i infrastruktur på ett icke-diskriminerande sätt och trygga ett rättvist nättillträde för nya aktörer och transparens på marknaden. Vid åtskilt ägande bör det därför ställas krav på medlemsstaterna att säkerställa att en eller flera personer inte kontrollerar en producent eller en leverantör samtidigt som den eller de utövar kontroll över eller rättigheter gentemot en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem. Omvänt bör kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem utesluta möjligheten att utöva kontroll över eller rättigheter gentemot en producent eller en leverantör. Inom dessa begränsningar bör en producent eller en leverantör kunna inneha en minoritetsandel i en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.

(69) Ett system för åtskillnad bör effektivt undanröja eventuella intressekonflikter mellan producenter, leverantörer och systemansvariga för överföringssystem för att skapa incitament för nödvändiga investeringar och för att garantera nya marknadsaktörers tillträde inom ramen för ett transparent och effektivt regelverk, samt bör inte skapa ett alltför betungande regelverk för tillsynsmyndigheter.

(70) Eftersom åtskilt ägande innebär att företag måste omstruktureras i vissa fall bör medlemsstater som beslutar att tillämpa åtskilt ägande beviljas extra tid för att tillämpa de relevanta bestämmelserna. Med tanke på de vertikala kopplingarna mellan el- och gassektorn bör bestämmelserna om åtskillnad tillämpas över båda sektorerna.

(71) Vid åtskilt ägande bör, för att säkerställa att nätdriften är helt oberoende av leverans- och produktionsintressen och förhindra utbyte av konfidentiella uppgifter, inte samma person sitta i styrelsen för både en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem och ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet. Av samma skäl bör samma person inte ha rätt att utse medlemmar till en styrelse för en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem och inte heller utöva kontroll över eller rättigheter gentemot en producent eller en leverantör.

(72) Inrättandet av en systemansvarig eller systemansvarig för överföring som är oberoende av leverans- eller produktionsintressen bör göra det möjligt för vertikalt integrerade företag att bibehålla sitt ägande av nättillgångar, samtidigt som en faktisk intresseuppdelning säkerställs, förutsatt att den oberoende systemansvarige eller oberoende systemansvarige för överföring utför den systemansvariges samtliga uppgifter och förutsatt att detaljerad reglering och omfattande myndighetstillsyn införs.

(73) När ett företag som den 3 september 2009 ägde ett överföringssystem ingick i ett vertikalt integrerat företag, bör medlemsstaterna ges ett val mellan åtskilt ägande och inrättande av en systemansvarig eller systemansvarig för överföring vilka är oberoende av leverans- eller produktionsintressen.

(74) För att till fullo kunna tillvarata delägarnas intressen i vertikalt integrerade företag bör medlemsstaterna kunna välja mellan att antingen införa åtskilt ägande genom direkt avyttring eller genom att dela upp det integrerade företagets aktier på aktier i ett nätföretag och aktier i ett återstående leverans- och produktionsföretaget, förutsatt att kraven i samband med åtskilt ägande faktiskt har uppfyllts.

(75) För att införandet av en oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföring ska bli effektivt bör särskilda kompletterande regler antas. Reglerna om oberoende systemansvariga för överföring ger ett lämpligt regelverk för att garantera rättvis konkurrens, tillräckliga investeringar, tillträde för nya marknadsaktörer och integration av elmarknaderna. Effektiv åtskillnad med hjälp av regler om oberoende systemansvariga för överföring bör bygga på dels en pelare av organisatoriska åtgärder och åtgärder avseende förvaltningen av systemansvariga för överföringssystem, dels en pelare av åtgärder avseende investeringar, anslutning av ny produktionskapacitet till nätet och marknadsintegrering genom regionalt samarbete. Oberoendet för systemansvariga för överföring bör också säkerställas bland annat genom vissa karenstider, under vilka ingen ledningsverksamhet eller annan relevant verksamhet som ger tillgång till samma information som den som erhållits i en ledande ställning i ett företag utövas inom det vertikalt integrerade företaget.

(76) Medlemsstaterna har rätt att välja fullständigt åtskilt ägande på deras territorium. Om en medlemsstat har valt fullständigt åtskilt ägande, har ett företag inte rätt att välja alternativet med en oberoende systemansvarig eller en oberoende systemansvarig för överföring. Företag som bedriver något slags produktions- eller leveransverksamhet får dessutom inte direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem från en medlemsstat som har valt fullständigt åtskilt ägande.

(77) När en effektiv åtskillnad genomförs, bör principen om icke-diskriminering mellan den offentliga och den privata sektorn respekteras. Därför bör samma person, på egen hand eller tillsammans med någon annan, inte tillåtas att, i strid med reglerna för åtskilt ägande eller med lösningen med en oberoende systemansvarig, utöva kontroll över eller någon rättighet i fråga om sammansättning av och röstning eller beslutsfattande i både organ för systemansvariga för överföringssystem eller överföringssystem och organ för producent eller leverantör. Under förutsättning att den relevanta medlemsstaten kan visa att det relevanta kraven har uppfyllts, bör, vid åtskilt ägande och lösningen med en oberoende systemansvarig, två skilda offentliga organ kunna kontrollera produktions- och leveransverksamhet å ena sidan och överföring å den andra.

(78) Fullständigt effektiv åtskillnad mellan å ena sidan nätverksamhet och å andra sidan leverans- och produktionsverksamhet bör gälla i hela unionen, för både unionsföretag och tredjelandsföretag. För att säkerställa att å ena sidan nätverksamheten och å andra sidan leverans- och produktionsverksamheten i unionen bedrivs oberoende av varandra, bör tillsynsmyndigheterna ges befogenheter att vägra att certifiera sådana systemansvariga för överföringssystem som inte uppfyller bestämmelserna om åtskillnad. För att säkerställa att dessa bestämmelser tillämpas enhetligt i hela unionen bör tillsynsmyndigheterna ta största möjliga hänsyn till kommissionens uppfattning, när de fattar beslut om certifiering. För att dessutom säkerställa att unionens internationella åtaganden respekteras, och för att säkerställa solidaritet och energitrygghet inom unionen, bör kommissionen ha rätt att avge ett yttrande över certifiering avseende ägaren till eller den systemansvarige för ett överföringssystem som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer.

(79) Tillståndsförfarandena får inte leda till administrativa bördor som är oproportionella i förhållande till producenternas storlek och eventuella inverkan. Obefogat utdragna tillståndsförfaranden kan hindra nya aktörer att komma in på marknaden.

(80) För att den inre marknaden för el ska fungera korrekt behöver tillsynsmyndigheterna kunna fatta beslut i alla relevanta tillsynsfrågor, och de behöver också vara fullständigt oberoende av övriga offentliga eller privata intressen. Detta hindrar varken domstolsprövning eller parlamentarisk övervakning enligt medlemsstaternas konstitutionella rätt. Vidare får inte den nationella lagstiftarens godkännande av tillsynsmyndighetens budget utgöra ett hinder för budgetmässig självständighet. Reglerna om tillsynsmyndighetens självständiga ansvar för genomförandet av den anslagna budgeten bör tillämpas inom ramen för nationell budgetlagstiftning och nationella budgetbestämmelser. Samtidigt som medlemsstaterna med hjälp av ett lämpligt roterande system bidrar till tillsynsmyndigheternas oberoende gentemot politiska eller ekonomiska intressen, bör medlemsstaterna ha möjlighet att vederbörligen beakta de tillgängliga personella resurserna och styrelsens storlek.

(81) Tillsynsmyndigheterna bör kunna fastställa eller godkänna tariffer eller beräkningsmetoder för tariffer på grundval av ett förslag från de systemansvariga för överförings- eller distributionssystemet eller på grundval av ett förslag som dessa systemansvariga och nätanvändare kommit överens om. Vid fastställandet eller godkännandet bör tillsynsmyndigheterna säkerställa att överförings- eller distributionstarifferna är icke-diskriminerande och avspeglar kostnaderna, och samtidigt ta hänsyn till de långsiktiga marginalkostnader för näten som går att undvika med hjälp av distribuerad produktion och åtgärder för styrning av efterfrågan.

(82) Tillsynsmyndigheterna bör fastställa eller godkänna enskilda nättariffer för överförings- och distributionsnät eller fastställa en metod, eller båda delarna. I vardera fallen bör tillsynsmyndighetens oberoende när det gäller att fastställa nätavgifter enligt artikel 57.4 b ii bevaras.

(83) Tillsynsmyndigheter bör säkerställa att systemansvariga för överförings- och distributionssystem vidtar lämpliga åtgärder för att göra sitt nätverk mer motståndskraftigt och flexibelt. I det avseendet bör de övervaka dessa systemansvarigas resultat på grundval av indikatorer såsom förmågan hos de systemansvariga för överförings- och distributionssystem att driva ledningar enligt en dynamisk rankning av ledningar, utvecklingen av fjärrövervakning och realtidskontroller av omformarstationer, den minskade nätförlusten och frekvensen av och längden på strömavbrott.

(84) Tillsynsmyndigheterna bör ha befogenhet att utfärda bindande beslut avseende elföretag och att antingen själva ålägga, eller föreslå att en behörig domstol ålägger, effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för elföretag som inte fullgör sina skyldigheter. I det syftet bör tillsynsmyndigheterna ha möjlighet att begära in relevant information från elföretagen, att genomföra lämpliga och tillräckliga undersökningar samt lösa tvister. Tillsynsmyndigheterna bör även ges befogenhet att, oavsett tillämpningen av konkurrensbestämmelserna, fatta beslut om lämpliga åtgärder som säkerställer fördelar för kunderna genom främjande av den effektiva konkurrens som är nödvändig för att den inre marknaden för el ska fungera korrekt.

(85) Tillsynsmyndigheterna bör samordna sinsemellan när de fullgör sina uppgifter för att säkerställa att det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystem för el (nedan kallat *Entso för el*), EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem och regionala samordningscentrum, fullgör sina skyldigheter i enlighet med regelverket för den inre marknaden för el, och enligt beslut fattade av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer), som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 ([9]). I och med att Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem och de regionala samordningscentrumen har fått utökat operativt ansvar är det nödvändigt att stärka övervakningen med avseende på enheter som driver verksamhet på unionsnivå eller regional nivå. Tillsynsmyndigheter bör samråda med varandra och bör samordna sin tillsyn för att gemensamt fastställa situationer där Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem eller regionala samordningscentrum inte uppfyller sina respektive skyldigheter.

(86) Tillsynsmyndigheterna bör även ges befogenheter att bidra till att säkerställa en hög standard på skyldigheter avseende samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster i enlighet med kraven på öppnande av marknaden, skydd för utsatta kunder och ett verkligt effektivt konsumentskydd. Dessa bestämmelser bör varken påverka kommissionens befogenheter att tillämpa konkurrensreglerna, inbegripet granskningen av företagskoncentrationer med en unionsdimension, eller reglerna för den inre marknaden, såsom regler om den fria rörligheten för kapital. Det oberoende organ till vilket en part som berörs av ett beslut av en tillsynsmyndighet har rätt att överklaga kan vara en domstol eller annan rättslig instans med befogenhet att genomföra en rättslig prövning.

(87) Detta direktiv och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG ([10]) fråntar inte medlemsstaterna möjligheten att fastställa och föra en egen nationell energipolitik. Detta innebär att det, beroende på medlemsstatens konstitutionella arrangemang, kan falla inom medlemsstatens behörighet att bestämma den politiska ram inom vilken tillsynsmyndigheterna ska verka, t.ex. när det gäller försörjningstrygghet. Allmänna energipolitiska riktlinjer som medlemsstaten utfärdar bör emellertid inte inkräkta på tillsynsmyndigheternas oberoende och självständighet.

(88) Förordning (EU) 2019/943 föreskriver att kommissionen ska anta riktlinjer eller nätföreskrifter i syfte att uppnå den harmoniseringsgrad som krävs. Sådana riktlinjer och nätföreskrifter utgör bindande genomförandeåtgärder och är, även med avseende på vissa bestämmelser i detta direktiv, ett användbart hjälpmedel som snabbt kan ändras om det skulle behövas.

(89) Medlemsstaterna och de avtalsslutande parterna i fördraget om upprättande av en energigemenskap ([11]) bör ha ett nära samarbete om alla frågor som rör utvecklingen av en integrerad elhandelsregion och bör inte vidta åtgärder som äventyrar den fortsatta integreringen av elmarknaderna eller försörjningstryggheten i medlemsstater och avtalsslutande parter.

(90) Detta direktiv bör läsas i förening med förordning (EU) 2019/943 som fastställer de grundläggande principerna för den nya marknadsmodellen för elmarknaden som kommer att möjliggöra bättre kompensation för flexibilitet, tillhandahålla lämpliga prissignaler och säkerställa utvecklingen av fungerande och integrerade kortfristiga marknader. Förordning (EU) 2019/943 fastställer också nya regler på olika områden, t.ex. om kapacitetsmekanismer och samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem.

([9]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (se sidan 22 i detta nummer av EUT).

([10]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 94).

([11]) EUT L 198, 20.7.2006, s. 18.

(91) Detta direktiv är förenligt med de grundläggande rättigheter och de principer som erkänns i stadgan. Således bör detta direktiv tolkas och tillämpas i överensstämmelse med dessa rättigheter och principer, särskilt rätten till skydd av personuppgifter som garanteras i artikel 8 i stadgan. Det är avgörande att all behandling av personuppgifter enligt detta direktiv överensstämmelser med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 ([12]).

(92) För att åstadkomma den minsta grad av harmonisering som krävs för att uppnå målen med detta direktiv bör kommissionen ges befogenhet att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget så att den kan fastställa regler beträffande omfattningen av tillsynsmyndigheternas skyldigheter att samarbeta med varandra och med Acer och fastställa detaljerna i förfarandet för efterlevnad av nätföreskrifter och riktlinjer. Det är av särskild vikt att kommissionen anordnar lämpliga samråd under det förberedande arbetet, inklusive på expertnivå, och att dessa samråd utförs i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning ([13]). För att säkerställa lika stor delaktighet i förberedelsen av delegerade akter erhåller Europaparlamentet och rådet alla handlingar samtidigt som medlemsstaternas experter, och deras experter ges systematiskt tillträde till möten i kommissionens expertgrupper som arbetar med förberedelsen av delegerade akter.

(93) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av detta direktiv bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter för att fastställa krav på driftskompatibilitet för energitjänster samt icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till uppgifter om mätning, förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör, efterfrågeflexibilitet och andra tjänster. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 ([14]).

(94) Om ett undantag gäller enligt artikel 66.3, 66.4 eller 66.5, bör undantaget även omfatta bestämmelser i detta direktiv som är underordnade eller kräver en föregående tillämpning av någon av de bestämmelser från vilka det har beviljats undantag.

(95) Bestämmelserna i direktiv 2012/27/EU om elmarknaderna, såsom bestämmelser om mätare för och fakturering av el, efterfrågeflexibilitet, prioriterad inmatning och nättillträde för högeffektiv kraftvärme, uppdateras genom bestämmelserna i det här direktivet och förordning (EU) 2019/943. Direktiv 2012/27/EU bör därför ändras i enlighet med detta.

(96) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att skapa en fullt fungerande inre marknad för el, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, utan snarare på grund av dess omfattning och verkningar kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

(97) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument ([15]), har medlemsstaterna åtagit sig att, när det är berättigat, låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i direktivet och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. Med avseende på detta direktiv anser lagstiftaren att översändandet av sådana dokument är berättigat.

(98) Skyldigheten att införliva detta direktiv med nationell rätt bör endast gälla de bestämmelser som utgör en innehållsmässig ändring i förhållande till direktiv 2009/72/EG. Skyldigheten att införliva de oförändrade bestämmelserna följer av direktiv 2009/72/EG.

(99) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas skyldigheter när det gäller de tidsfrister för införlivande med nationell lagstiftning och tillämpning av direktiv 2009/72/EG som anges i bilaga III.

([12]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

([13]) EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

([14]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

([15]) EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

SYFTE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Syfte

I detta direktiv fastställs gemensamma regler för produktion, överföring, distribution, energilagring och leverans av el, samt bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att skapa verkligt integrerade, konkurrensutsatta, konsumentorienterade, flexibla, rättvisa och transparenta elmarknader i unionen.

Genom att utnyttja fördelarna med en integrerad marknad syftar detta direktiv till att säkerställa överkomliga, transparenta energipriser och energikostnader för konsumenterna, en hög grad av försörjningstrygghet och en smidig övergång till ett hållbart koldioxidsnålt energisystem. Det innehåller grundläggande regler för hur unionens elsektor ska organiseras och fungera, särskilt regler om konsumentinflytande och konsumentskydd, öppet tillträde till den integrerade marknaden, tredje parts tillträde till överförings- och distributionsinfrastruktur, samt krav avseende åtskillnad och regler om oberoende för tillsynsmyndigheter i medlemsstaterna.

Detta direktiv fastställer även former för samarbete mellan medlemsstater, tillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystem för att åstadkomma en fullständigt sammanlänkad inre marknad för el som ökar integrationen av el från förnybara energikällor, fri konkurrens och försörjningstrygghet.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

1. *kund*: en grossist eller slutkund av el.

2. *grossist*: en fysisk eller juridisk person som köper el i syfte att återförsälja den inom eller utanför det system i vilket personen är etablerad.

3. *slutkund*: en kund som köper el för eget bruk.

4. *hushållskund*: en kund som köper el för sin egen hushållsförbrukning och inte för kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet.

5. *icke-hushållskund*: en fysisk eller juridisk person, inklusive producenter, industrikunder samt företag, små och medelstora företag och grossister, som köper el som inte är avsedd för egen hushållsförbrukning.

6. *mikroföretag*: ett företag med färre än 10 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 2 miljoner EUR.

7. *små företag*: företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 10 miljoner EUR.

8. *aktiv kund*: en slutkund, eller en grupp av samarbetande slutkund, som förbrukar eller lagrar el som producerats inom den egna fastigheten vilken är belägen inom ett avgränsat område, eller, om en medlemsstat tillåter detta, på en annan plats, eller som säljer egenproducerad el eller deltar i flexibilitets- eller energieffektivitetssystem, förutsatt att dessa verksamheter inte är deras huvudsakliga kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

9. *elmarknader*: elmarknader, inklusive OTC-marknader och elbörser, marknader för handel med energi, kapacitet, balanstjänster och stödtjänster inom alla tidsramar, däribland terminsmarknader, dagen före-marknader och intradagsmarknader.

10. *marknadsaktör*: marknadsaktör enligt definitionen i artikel 2.25 i förordning (EU) 2019/943.

11. *medborgarenergigemenskap*: en juridisk person som

    a) baseras på frivilligt och öppet deltagande och som de facto kontrolleras av medlemmar eller delägare, som är fysiska personer, lokala myndigheter, däribland kommuner, eller små företag,

    b) har som främsta mål är att ge sina medlemmar eller delägare eller det närområde där det är verksamt miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än att generera ekonomisk vinst, och

    c) får delta i produktion, inklusive från förnybara energikällor, distribution och leverans, förbrukning, aggregering, energilagring, energieffektivitetstjänster eller, laddningstjänster för elfordon eller tillhandahålla andra energitjänster till sina medlemmar eller delägare.

12. *leverans*: försäljning, inbegripet återförsäljning, av el till kunder.

13. *avtal om leverans av el*: ett avtal om leverans av el, men som inte inbegriper elderivat.

14. *elderivat*: ett finansiellt instrument som anges i punkt 5, 6 eller 7 i avsnitt C i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU ([16]) och som avser el.

15. *avtal med dynamiska elpriser*: ett avtal om leverans av el mellan en leverantör och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden.

16. *uppsägningsavgift*: varje typ av avgift som en leverantör eller en marknadsaktör som deltar i aggregering debiterar en kund till följd av uppsägning av ett avtal om leverans av el eller ett tjänsteavtal.

17. *avgift för byte av leverantör*: varje typ av avgift för att byta leverantör eller den marknadsaktör som deltar i aggregering, inklusive uppsägningsavgifter, som en leverantör eller en marknadsaktör som deltar i aggregering eller en systemansvarig direkt eller indirekt debiterar en kund.

18. *aggregering*: en funktion som fullgörs av en fysisk eller juridisk person som kombinerar flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slags organiserade elmarknader.

19. *oberoende aggregator*: en marknadsaktör som deltar i aggregering och som inte är ansluten till kundens leverantör.

20. *efterfrågeflexibilitet*: förändringar i belastningen i fråga om el från slutkunder, jämfört med deras normala eller nuvarande konsumtionsmönster, som svar på marknadssignaler, inbegripet som svar på tidsvarierande elpriser eller ekonomiska incitament, eller som svar på antagandet av slutkundens bud om att sälja efterfrågeminskning eller -ökning till ett visst pris på organiserade marknader enligt definitionen i artikel 2.4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 ([17]), enskilt eller genom aggregering.

21. *faktureringsinformation*: informationen på en slutkunds faktura, med undantag för en betalningsbegäran.

22. *traditionell mätare*: en analog eller elektronisk mätare som inte både kan sända och ta emot uppgifter.

23. *smarta mätarsystem*: ett elektroniskt system som kan mäta el som tillförs nätet eller elförbrukningen, tillhandahålla mer information än en traditionell mätare och som kan sända och ta emot uppgifter för informations-, övervaknings- och kontrolländamål genom någon form av elektronisk kommunikation.

([16]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349).

([17]) Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 av den 17 december 2014 om rapportering av uppgifter för att genomföra artikel 8.2 och 8.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi (EUT L 363, 18.12.2014, s. 121).

24. *driftskompatibilitet*: i samband med smarta mätare, förmågan hos två eller flera energi- eller kommunikationsnät, -system, -anordningar, -tillämpningar eller -komponenter att samverka samt att utbyta och använda information för att utföra önskade funktioner.

25. *avräkningsperiod för obalanser*: avräkningsperiod för obalanser enligt definitionen i artikel 2.15 i förordning (EU) 2019/943.

26. *nära realtid*: i samband med smarta mätare, en kort period, vanligtvis några sekunder eller högst den period för avräkning av obalanser som tillämpas på den nationella marknaden.

27. *bästa tillgängliga teknik*: i samband med dataskydd och datasäkerhet i en miljö med smarta mätare, den effektivaste, mest avancerade och praktiskt lämpliga teknik för att, i princip, ge förutsättningarna för att uppfylla unionens regler för dataskydd och säkerhet.

28. *distribution*: transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans.

29. *systemansvarig för distributionssystem*: en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll av och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el.

30. *energieffektivitet*: förhållandet mellan, å ena sidan, produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och, å andra sidan, mängden tillförd energi.

31. *energi från förnybara energikällor* eller *förnybar energi*: energi från förnybara, icke-fossila energikällor, nämligen vindenergi, solenergi (termisk solenergi och fotovoltaisk solenergi) och geotermisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas.

32. *distribuerad produktion*: produktionsanläggningar som är anslutna till distributionssystem.

33. *laddningsstation*: ett gränssnitt där ett elfordon i taget kan laddas eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut.

34. *överföring*: transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutkunder eller distributörer, men inte leverans.

35. *systemansvarig för överföringssystem*: en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

36. *systemanvändare*: en fysisk eller juridisk person som levererar till eller får leveranser från ett överföringssystem eller distributionssystem.

37. *produktion*: framställning av el.

38. *producent*: en fysisk eller juridisk person som framställer el.

39. *sammanlänkning*: utrustning som används för sammanlänkning av elsystem.

40. *sammanlänkat system*: ett antal överförings- och distributionssystem som kopplas samman med hjälp av en eller flera sammanlänkningar.

41. *direktledning*: antingen en elledning som kopplar samman en enskild produktionsplats med en enskild kund, eller en elledning som kopplar samman en producent och en elleverantör så att dessa direkt kan försörja sina egna fastigheter, dotterbolag och kunder.

42. *litet enskilt system*: ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mindre än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system.

43. *litet sammanlänkat system*: ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mer än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system.

44. *överbelastning*: överbelastning enligt definitionen i artikel 2.4 i förordning (EU) 2019/943.

45. *balansering*: balansering enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2019/943.

46. *balansenergi*: enligt definitionen i artikel 2.11 i förordning (EU) 2019/943.

47. *balansansvarig part*: balansansvarig part enligt definitionen i artikel 2.14 i förordning (EU) 2019/943.

48. *stödtjänst*: en tjänst som behövs för driften av ett överförings- eller distributionssystem, inbegripet balansering och icke-frekvensrelaterade stödtjänster men inte inbegripet hantering av överbelastning.

49. *icke-frekvensrelaterad stödtjänst*: en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift.

50. *regionalt samordningscentrum*: ett regionalt samordningscentrum som inrättas enligt artikel 35 i förordning (EU) 2019/943.

51. *helt integrerade nätkomponenter*: nätkomponenter som är integrerade i överförings- eller distributionssystemet, däribland lagringsanläggningar, och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet, och inte för balansering eller hantering av överbelastning.

52. *integrerat elföretag*: ett vertikalt integrerat företag eller horisontellt integrerat företag.

53. *vertikalt integrerat företag*: ett elföretag eller en grupp av elföretag där samma person eller personer direkt eller indirekt har rätt att utöva kontroll och där det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring eller distribution och minst ett av områdena produktion eller leverans.

54. *horisontellt integrerat företag*: ett elföretag som bedriver verksamhet inom minst ett av områdena produktion för försäljning, överföring, distribution eller leverans samt en annan verksamhet utan anknytning till el.

55. *anknutet företag*: ett anknutet företag enligt definitionen i artikel 2.12 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU ([18]), och ett företag som tillhör samma aktieägare.

56. *kontroll*: rättigheter, avtal eller andra medel som, antingen var för sig eller tillsammans och med hänsyn till alla faktiska eller rättsliga förhållanden, ger möjlighet att utöva ett avgörande inflytande på ett företag, särskilt genom

    a) äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,

    b) rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och organens omröstningar eller beslut.

57. *elföretag*: en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutkunder, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, aggregering, efterfrågeflexibilitet, energilagring, leverans eller inköp av el och som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter.

58. *tillförlitlighet*: både leverans- och försörjningstrygghet i fråga om el och teknisk säkerhet.

([18]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG (EUT L 182, 29.6.2013, s. 19).

59. *energilagring*: i elsystemet en uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället, eller omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av den energin till elenergi eller användningen som en annan energibärare.

60. *energilagringsanläggning*: en anläggning i elsystemet där energi lagras.

KAPITEL II

ALLMÄNNA REGLER FÖR ORGANISATIONEN AV ELSEKTORN

Artikel 3

Konkurrenskraftig, konsumentinriktad, flexibel och icke-diskriminerande elmarknad

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras nationella rätt inte i onödan hindrar gränsöverskridande handel med el, konsumentdeltagande genom bl.a. efterfrågeflexibilitet, investeringar i framför allt intermittent och flexibel energiproduktion, energilagring, eller utbyggnad av elektromobilitet eller nya sammanlänkningar mellan medlemsstaterna och ska säkerställa att elpriserna återspeglar den faktiska efterfrågan och det faktiska utbudet.

2. Vid utveckling av nya sammanlänkningar ska medlemsstaterna ta hänsyn till elsammanlänkningsmålen som anges i artikel 4 d 1 i förordning (EU) 2018/1999.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att det inte finns några otillbörliga hinder inom den inre marknaden för el vad gäller marknadsinträde, marknadsdrift och marknadsutträde, utan att det påverkar de behörigheter som medlemsstaterna behåller i förhållande till tredjeländer.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa lika villkor i de fall då elföretagen omfattas av transparenta, proportionella och icke-diskriminerande regler och avgifter och att de behandlas på ett transparent, proportionellt och icke-diskriminerande sätt, med avseende på balansansvar, tillträde till grossistmarknaderna, tillgång till uppgifter, bytesprocesser och faktureringssystem och, i förekommande fall, licensiering.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att marknadsaktörer från tredjeländer, när de bedriver verksamhet på den inre marknaden för el, ska efterleva tillämplig unionsrätt och nationell rätt, inbegripet sådan som avser miljö och säkerhet.

Artikel 4

Fritt val av leverantör

Medlemsstaterna ska säkerställa att alla kunder har möjlighet att köpa el från valfri leverantör, och ska säkerställa att alla kunder har möjlighet att ha flera elleveransavtal samtidigt, förutsatt att erforderliga anslutningar och mätpunkter är etablerade.

Artikel 5

Marknadsbaserade leveranspriser

1. Leverantörerna ska ha rätt att själva fastställa priset på den el som de levererar till kunderna. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa effektiv konkurrens mellan leverantörerna.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa skydd för energifattiga eller utsatta hushållskunder, enligt artiklarna 28 och 29 genom socialpolitiska åtgärder eller på andra sätt än genom offentliga ingripanden i prissättningen på el.

3. Genom undantag från punkterna 1 och 2 får medlemsstaterna tillämpa offentliga ingripanden i prissättningen på el till energifattiga eller utsatta hushållskunder. Sådana offentliga ingripanden ska omfattas av de villkor som fastställs i punkterna 4 och 5.

4. Offentliga ingripanden i prissättningen på el ska

a) vara av allmänt ekonomiskt intresse och inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppfylla det allmänna ekonomiska intresset,

b) vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara,

c) garantera lika tillträde för unionens elföretag till kunderna,

d) vara begränsade i tid och proportionella i fråga om förmånstagarna,

e) inte på ett diskriminerande sätt medföra merkostnader för marknadsaktörer.

5. Varje medlemsstat som tillämpar offentliga ingripanden i prissättningen på leveranser av el i enlighet med punkt 3 i denna artikel ska också iaktta artiklarna 3.3 d och 24 i förordning (EU) 2018/1999, oavsett om den berörda medlemsstaten har ett betydande antal energifattiga hushåll.

6. För att under en övergångsperiod upprätta effektiv konkurrens om elleveransavtal mellan leverantörer och uppnå fullt effektiva marknadsbaserade slutkundspriser för el i enlighet med punkt 1, får medlemsstaterna göra offentliga ingripanden i prissättningen för leveranser av el till hushållskunder och till mikroföretag som inte omfattas av offentliga ingripanden enligt punkt 3.

7. Offentliga ingripanden enligt punkt 6 ska uppfylla de kriterier som anges i punkt 4 och ska

a) åtföljas av ett antal åtgärder för att uppnå effektiv konkurrens och av en metod för att bedöma de framsteg som gjorts avseende dessa åtgärder,

b) fastställas med hjälp av en metod som garanterar icke-diskriminerande behandling av leverantörer,

c) fastställas till ett pris som är högre än kostnaderna, på en nivå där effektiv priskonkurrens kan uppstå,

d) utformas för att minimera negativa effekter på grossistmarknaden för el,

e) säkerställa att alla förmånstagare av sådana offentliga ingripanden har möjlighet att välja konkurrenskraftiga marknadserbjudanden och får direkt information åtminstone en gång i kvartalet om de erbjudanden som finns och de besparingar som kan göras på den konkurrensutsatta marknaden, särskilt vad gäller avtal med dynamiska elpriser samt får stöd för att byta till ett marknadsbaserat erbjudande,

f) säkerställa att alla förmånstagare av sådana offentliga ingripanden, enligt artiklarna 19 och 21, har rätt till och erbjuds att få smarta mätare installerade utan extra initialkostnader för dessa kunder, informeras direkt om möjligheten att få smarta mätare installerade och får det stöd som krävs,

g) inte leda till direkt korssubventionering mellan de kunder som får leveranser till fria marknadspriser och de som får leveranser till reglerade leveranspriser.

8. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla de åtgärder som vidtagits i enlighet med punkterna 3 och 6 inom en månad från den dag då de antogs, och de får tillämpa dem omedelbart. Anmälan ska åtföljas av en förklaring till varför andra instrument inte var tillräckliga för att uppnå det eftersträvade målet, hur de krav som anges i punkterna 4 och 7 uppfylls och effekterna av de anmälda åtgärderna på konkurrensen. Anmälan ska ange vilka förmånstagare som omfattas, åtgärdernas varaktighet och antalet hushållskunder som berörs av åtgärden och förklara hur det reglerade priset har fastställts.

9. Senast den 1 januari 2022 och den 1 januari 2025 ska medlemsstaterna lämna in rapporter till kommissionen om genomförandet av denna artikel, om huruvida ett offentligt ingripande enligt denna artikel är nödvändigt och proportionellt och en bedömning av framstegen med att uppnå en effektiv konkurrens mellan leverantörer och en övergång till marknadsbaserade priser. De medlemsstater som tillämpar reglerade priser i enlighet med punkt 6 ska rapportera om huruvida villkoren i punkt 7 uppfylls, inbegripet om leverantörer som är skyldiga att tillämpa sådana ingripanden uppfyller kraven, samt om de reglerade prisernas inverkan på dessa leverantörers finanser.

10. Senast den 31 december 2025 ska kommissionen se över och lägga fram en rapport till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av denna artikel i syfte att uppnå marknadsbaserade slutkundspriser för el, vid behov tillsammans med eller åtföljd av ett lagstiftningsförslag. Detta lagstiftningsförslag kan innehålla ett slutdatum för reglerade priser.

Artikel 6

Tillträde för tredje part

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystemen grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla kunder samt tillämpas objektivt och utan diskriminering mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, är godkända i enlighet med artikel 59 innan de träder i kraft samt att tarifferna – och metoderna om endast dessa har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.

2. Den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet får vägra tillträde till systemet om det saknar nödvändig kapacitet. Vederbörligen motiverade skäl, som särskilt tar hänsyn till artikel 9 och som grundas på objektiva och tekniskt och ekonomiskt motiverade kriterier, ska anges för en sådan vägran. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna i dessa medlemsstater, ska säkerställa att dessa kriterier tillämpas konsekvent och att en systemanvändare som vägrats tillträde har tillgång till ett tvistlösningsförfarande. Vid behov, och om tillträde till systemet har vägrats, ska tillsynsmyndigheterna också säkerställa att den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet tillhandahåller relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet. Denna information ska alltid tillhandahållas om tillträde till laddningsstationer har nekats. Den part som begär sådan information får åläggas en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för tillhandahållande av informationen.

3. Denna artikel ska även tillämpas på medborgarenergigemenskaper som förvaltar distributionsnät.

Artikel 7

Direktledningar

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att göra det möjligt för

a) alla producenter och elleverantörer som är etablerade inom deras territorium att leverera till sina egna fastigheter, dotterbolag och kunder genom en direktledning, utan att drabbas av oproportionella administrativa förfaranden eller kostnader,

b) alla kunder inom deras territorium att, enskilt eller gemensamt, få leveranser via en direktledning från producenter och elleverantörer.

2. Medlemsstaterna ska fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd att uppföra direktledningar inom deras territorium. Dessa kriterier ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

3. Möjligheten att leverera el genom en direktledning enligt punkt 1 i denna artikel ska inte påverka möjligheten att ingå elavtal i enlighet med artikel 6.

4. Medlemsstaterna får utfärda tillstånd att uppföra en direktledning, antingen på villkor av att tillträde till systemet har vägrats på grundval av artikel 6, eller av att ett tvistlösningsförfarande enligt artikel 60 har inletts.

5. Medlemsstaterna får vägra att ge tillstånd för en direktledning om ett sådant tillstånd skulle försvåra tillämpningen av bestämmelserna om skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i artikel 9. Vederbörligen motiverade skäl ska anges för en sådan vägran.

Artikel 8

Tillståndsförfarande för ny kapacitet

1. Vid anläggning av ny produktionskapacitet ska medlemsstaterna använda ett tillståndsförfarande som ska genomföras enligt objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

2. Medlemsstaterna ska fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd att anlägga produktionskapacitet på deras territorium. Vid fastställandet av lämpliga kriterier ska medlemsstaterna ta hänsyn till

a) säkerhet och tillförlitlighet i elsystemet, elinstallationer och tillhörande utrustning,

b) skydd av folkhälsa och allmän säkerhet,

c) miljöskydd,

d) markanvändning och lokalisering,

e) användningen av allmän mark,

f) energieffektivitet,

g) typ av primärkällor,

h) sökandens specifika egenskaper, t.ex. teknisk, ekonomisk och finansiell förmåga,

i) överensstämmelse med de åtgärder som vidtagits i enlighet med artikel 9,

j) produktionskapacitetens bidrag till uppnåendet av unionens övergripande mål om att åtminstone 32 % av unionens slutliga energianvändning (brutto) år 2030 ska komma från förnybara energikällor, som avses i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 ([19]),

k) produktionskapacitetens bidrag till utsläppsminskning, och

l) alternativ till anläggande av ny produktionskapacitet, såsom lösningar som bygger på efterfrågeflexibilitet samt energilagring.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns särskilda, förenklade och effektiviserade tillståndsförfaranden för liten decentraliserad produktion och/eller distribuerad produktion, som tar hänsyn till deras begränsade storlek och eventuella inverkan.

Medlemsstaterna får fastställa riktlinjer för detta särskilda tillståndsförfarande. Tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga nationella myndigheter, även planeringsmyndigheter, ska se över dessa riktlinjer och får rekommendera ändringar.

Om medlemsstaterna har fastställt särskilda förfaranden för beviljande av markanvändning för stora nya infrastrukturprojekt som avser produktionskapacitet, ska medlemsstaterna vid behov se till att dessa förfaranden omfattar anläggandet av ny produktionskapacitet och att de tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt och inom en lämplig tidsram.

4. Förfarandena och kriterierna för beviljande av tillstånd ska offentliggöras. Om en ansökan om tillstånd avslås ska den sökande informeras om skälen för avslagsbeslutet. Dessa skäl ska vara objektiva, icke-diskriminerande, välgrundade och vederbörligen motiverade. De sökande ska ha möjlighet att överklaga.

Artikel 9

Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster

1. Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2, på grundval av sin institutionella organisation och med vederbörlig hänsyn till subsidiaritetsprincipen, se till att elföretag drivs i enlighet med principerna i detta direktiv för att uppnå en konkurrensutsatt, säker och miljömässigt hållbar elmarknad, och de får inte diskriminera mellan dessa företag när det gäller deras rättigheter eller skyldigheter.

2. Medlemsstaterna får med beaktande fullt ut av tillämpliga bestämmelser i EUF-fördraget, särskilt artikel 106, för att tillgodose det allmänna ekonomiska intresset ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilka kan avse tillförlitlighet, inbegripet försörjningstrygghet, regelbundenhet, kvalitet och pris vad gäller leveranser, samt miljöskydd, inbegripet energieffektivitet, energi från förnybara energikällor och klimatskydd. Dessa skyldigheter ska vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara samt garantera att elföretag i unionen kan nå ut till nationella konsumenter på lika villkor. Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som gäller prissättningen på el ska uppfylla kraven i artikel 5 i detta direktiv.

3. Om det tillhandahålls ekonomisk ersättning, annan form av ersättning och exklusiva rättigheter som en medlemsstat beviljar för uppfyllandet av åliggandena i punkt 2 i denna artikel eller för tillhandahållande av samhällsomfattande tjänster enligt artikel 27, ska detta ske på ett icke-diskriminerande och transparent sätt.

4. Medlemsstaterna ska när de genomfört detta direktiv informera kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster, inklusive konsument- och miljöskyddsåtgärder, och deras eventuella inverkan på nationell och internationell konkurrens, oavsett om åtgärderna kräver undantag från detta direktiv eller ej. De ska därefter vartannat år underrätta kommissionen om eventuella ändringar av dessa åtgärder, oavsett om de kräver undantag från detta direktiv eller ej.

([19]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (EUT L 328, 21.12.2018, s. 82).

5. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa artiklarna 6, 7 och 8 i detta direktiv, i den utsträckning som tillämpningen av dessa, rättsligt eller i praktiken, skulle hindra elföretagen från att fullgöra de skyldigheter som ålagts dem i det allmänna ekonomiska intresset och i den mån som handelns utveckling inte påverkas i en sådan utsträckning att det skulle strida mot unionens intressen. Unionens intressen omfattar bland annat konkurrens när det gäller kunder i enlighet med artikel 106 i EUF-fördraget och detta direktiv.

KAPITEL III

KONSUMENTINFLYTANDE OCH KONSUMENTSKYDD

Artikel 10

Grundläggande avtalsenliga rättigheter

1. Medlemsstaterna ska se till att alla slutkunder har rätt att få sin elleverans tillhandahållen av en leverantör, under förutsättning att denne samtycker, oberoende av vilken medlemsstat leverantören är registrerad i, förutsatt att leverantören följer tillämpliga regler för handel och balansering. I det avseendet ska medlemsstaterna vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att se till att administrativa förfaranden inte diskriminerar leverantörer som redan är registrerade i en annan medlemsstat.

2. Om inte annat följer av unionsreglerna om konsumentskydd, särskilt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU ([20]) och rådets direktiv 93/13/EEG ([21]), ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunder har de rättigheter som föreskrivs i punkterna 3–12 i denna artikel.

3. Slutkunderna ska ha rätt till ett avtal med sin leverantör, som anger

a) leverantörens namn och adress,

b) De tjänster som tillhandahålls, kvaliteten på de tjänster som erbjuds och tidpunkten för den ursprungliga inkopplingen.

c) De underhållstjänster som tillhandahålls.

d) På vilket sätt aktuell information om tillämpliga tariffer, underhållskostnader och kombinerade varor eller tjänster kan erhållas.

e) Avtalets löptid och hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp, inklusive varor eller tjänster som kombineras med dessa tjänster, och om avtalet kan sägas upp avgiftsfritt.

f) Villkoren för ersättning och återbetalning om tjänsterna inte håller angiven kvalitet, inbegripet i händelse av inkorrekt eller försenad fakturering.

g) Hur det tvistlösningsförfarande utanför domstol som avses i artikel 26 inleds.

h) Information om konsumentens rättigheter, inbegripet information om behandlingen av klagomål och all den information som avses i denna punkt, tydligt angiven på fakturan eller på elföretagets webbplats.

Villkoren ska vara skäliga och kända på förhand. Information om dem ska under alla omständigheter ges innan avtalet ingås eller bekräftas. Om avtal ingås genom en mellanhand ska den information som avses i denna punkt också tillhandahållas innan avtalet ingås.

Slutkunderna ska tillhandahållas en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett väl synligt sätt och uttryckt på ett kortfattat och enkelt språk.

4. Slutkunderna ska i god tid underrättas om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren och ska därvid underrättas om att de har rätt att säga upp avtalet. Leverantörerna ska på ett transparent och lättbegripligt sätt underrätta sina slutkunder

([20]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG (EUT L 304, 22.11.2011, s. 64).

([21]) Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 21.4.1993, s. 29).

direkt om varje ändring av leveranspriserna och om skälen och villkoren för detta och ändringens omfattning, vid en lämplig tidpunkt som infaller senast två veckor eller, när det gäller hushållskunder, en månad innan ändringen träder i kraft. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder har möjlighet att säga upp avtal om de inte godtar de nya avtalsvillkor eller ändringar av leveranspriserna som leverantören meddelat.

5. Leverantörerna ska tillhandahålla slutkunderna transparent information om tillämpliga priser och tariffer och om standardvillkor för tillgång till och utnyttjande av eltjänster.

6. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna ett brett val av betalningssätt. Dessa betalningssätt får inte medföra oskälig diskriminering mellan kunder. Alla skillnader i avgifter som kan hänföras till betalningssätt eller system för förskottsbetalning ska vara objektiva, icke-diskriminerande och proportionella och får inte överstiga betalningsmottagarens direkta kostnader för användningen av ett visst betalningssätt eller system för förskottsbetalning, i linje med artikel 62 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 ([22]).

7. Enligt punkt 6 ska hushållskunder som har tillgång till system för förskottsbetalning inte missgynnas på grund av dessa system.

8. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna skäliga och transparenta allmänna villkor, som ska tillhandahållas på ett klart och otvetydigt språk och inte får omfatta hinder för kundernas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtalet, såsom alltför omfattande avtalshandlingar. Kunderna ska skyddas mot oskäliga eller vilseledande försäljningsmetoder.

9. Slutkunderna ska ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och av behandlingen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörerna ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt.

10. När de har tillgång till samhällsomfattande tjänster enligt de bestämmelser som medlemsstaterna antagit i enlighet med artikel 27, ska slutkunderna informeras om sina rättigheter när det gäller samhällsomfattande tjänster.

11. Leverantörerna ska erbjuda hushållskunder tillräcklig information om alternativ till bortkoppling i tillräckligt god tid före den planerade bortkopplingen. Dessa alternativ kan gälla möjligheter till stöd för att undvika bortkoppling, system för förskottsbetalning, energibesiktningar, energirådgivningstjänster, alternativa betalningsplaner, råd om skuldhantering eller anstånd med bortkoppling, och de bör inte medföra en extra kostnad för de kunder som står inför en bortkoppling.

12. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna en slutavräkning efter varje byte av leverantör senast sex veckor efter det att bytet skett.

Artikel 11

Rätt till avtal med dynamiska elpriser

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att den nationella rättsliga ramen gör det möjligt för leverantörer att erbjuda avtal med dynamiska elpriser. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder som har en smart mätare installerad kan begära att ingå ett avtal med dynamiska elpriser med minst en leverantör och med varje leverantör som betjänar mer än 200 000 slutkunder.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna får fullständig information från leverantörerna om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med sådana avtal med dynamiska elpriser och ska säkerställa att leverantörerna är skyldiga att ge slutförbrukarna information i enlighet med detta, bland annat om behovet av att ha en lämplig elmätare installerad. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk.

3. Leverantörerna ska inhämta en slutkunds samtycke innan dennes avtal byts till ett avtal med dynamiska elpriser.

([22]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 av den 25 november 2015 om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG (EUT L 337, 23.12.2015, s. 35).

4. Under minst tio år från det att avtal med dynamiska elpriser blivit tillgängliga, ska medlemsstaterna eller deras tillsynsmyndigheter övervaka, och ska offentliggöra en årsrapport om, de viktigaste aspekterna i utvecklingen av sådana avtal, inklusive marknadserbjudanden och inverkan på konsumenternas fakturor, särskilt nivån på prisvolatiliteten.

Artikel 12

Rätt att byta och regler om avgifter i samband med byte

1. Byte av leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering ska genomföras inom kortast möjliga tid. Medlemsstaterna ska säkerställa att en kund som önskar byta leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering har rätt till ett sådant byte inom högst tre veckor från begäran, förutsatt att avtalsvillkoren följs. Senast 2026 får den tekniska processen vid byte av leverantör inte ta mer än 24 timmar och ska kunna utföras vilken arbetsdag som helst.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder och små företag inte debiteras några avgifter i samband med byte.

3. Genom undantag från punkt 2 får medlemsstaterna tillåta att leverantörer eller marknadsaktörer som deltar i aggregering tar ut uppsägningsavgifter för kunder om dessa kunder frivilligt säger upp elleveransavtal med fast löptid och fast pris före förfallodagen, förutsatt att dessa avgifter är en del av ett avtal som kunden frivilligt har ingått och att kunden tydligt informeras om dem innan avtalet ingås. Sådana avgifter ska vara proportionella och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som en leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering drabbas av till följd av att kunden säger upp avtalet, inbegripet kostnaderna för eventuella kombinerade investeringar eller tjänster som redan tillhandahållits kunden som en del av avtalet. Bevisbördan för de direkta ekonomiska förlusterna ska åvila den leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering, och tillåtligheten i uppsägningsavgifter ska övervakas av tillsynsmyndigheten eller en annan behörig nationell myndighet.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att rätten att byta leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering beviljas kunderna på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete och tidsåtgång.

5. Hushållskunder ska ha rätt att delta i system för kollektivt byte. Medlemsstaterna ska undanröja alla rättsliga eller administrativa hinder för kollektiva byten och samtidigt tillhandahålla en ram som säkerställer bästa tänkbara konsumentskydd för att motverka missbruk.

Artikel 13

Aggregeringsavtal

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det står alla kunder fritt att köpa och sälja andra eltjänster, däribland aggregering, än leverans, oberoende av sitt elleveransavtal och från valfritt elföretag.

2. Medlemsstaterna ska, om en slutkund önskar ingå ett aggregeringsavtal, säkerställa att slutkunden har rätt att göra detta utan godkännande från slutkundens elföretag.

Medlemsstaterna ska säkerställa att marknadsaktörer som deltar i aggregering fullt ut informerar kunderna om villkoren i de avtal som de erbjuder dem.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna har rätt att på begäran och kostnadsfritt erhålla alla relevanta uppgifter om efterfrågeflexibilitet eller levererad och såld el minst en gång per faktureringsperiod.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna beviljas de rättigheter som avses i punkterna 2 och 3 på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete eller tidsåtgång. Medlemsstaterna ska särskilt säkerställa att leverantörerna inte påför kunderna diskriminerande tekniska och administrativa krav, förfaranden eller avgifter på grundval av att de har ett avtal med en marknadsaktör som deltar i aggregering.

Artikel 14

Jämförelseverktyg

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder och mikroföretag med en förväntad årsförbrukning på under 100 000 kWh har kostnadsfri tillgång till minst ett verktyg som jämför erbjudandena från olika leverantörer, däribland erbjudanden om avtal med dynamiska elpriser. Kunderna ska informeras om att sådana verktyg finns tillgängliga i, eller tillsammans med, sina fakturor eller på annat sätt. Verktygen ska uppfylla minst följande krav:

a) De ska vara oberoende av marknadsaktörer och säkerställa att elföretag ges lika behandling i sökresultat.

b) Det ska tydligt anges vem som äger verktyget och vilken fysisk eller juridisk person som driver och kontrollerar det samt finnas information om hur verktyget finansieras.

c) Det ska fastställas tydliga och objektiva kriterier som jämförelsen kommer att baseras på, däribland tjänster, och ange dem.

d) De ska använda ett enkelt och tydligt språk.

e) De ska innehålla korrekt och aktuell information och ange när den senast uppdaterades.

f) De ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom att vara tydliga, hanterbara, begripliga och robusta.

g) De ska tillhandahålla ett ändamålsenligt sätt att rapportera felaktig information i de erbjudanden som offentliggörs.

h) De ska göra jämförelser, samtidigt som de personuppgifter som begärs ska vara begränsade till uppgifter som är absolut nödvändiga för jämförelsen.

Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone ett verktyg täcker hela marknaden. Om flera verktyg täcker marknaden ska dessa verktyg omfatta så många olika erbjudanden om elavtal som möjligt och täcka en betydande del av marknaden och om dessa verktyg inte helt täcker marknaden ska detta tydligt anges innan resultaten visas.

2. De verktyg som avses i punkt 1 kan drivas av vilken typ av enhet som helst, däribland privata enheter och offentliga myndigheter eller organ.

3. Medlemsstaterna ska utse en behörig myndighet som ska ansvara för att jämförelseverktyg som uppfyller kraven i punkt 1 ges en förtroendemärkning och säkerställa att jämförelseverktyg som fått en förtroendemärkning fortsätter att uppfylla kraven i punkt 1. Den myndigheten ska vara fristående från alla marknadsaktörer och operatörer av jämförelseverktyg.

4. Medlemsstaterna får kräva att jämförelseverktyg som avses i punkt 1 inkluderar jämförelsekriterier som gäller den typ av tjänster som leverantörerna erbjuder.

5. Det ska vara möjligt att ansöka om förtroendemärkning enligt denna artikel, på frivillig och icke-diskriminerande grund, för alla verktyg som jämför erbjudanden från olika marknadsaktörer.

6. Genom undantag från punkterna 3 och 5 får medlemsstaterna välja att inte förtroendemärka jämförelseverktyg om en offentlig myndighet eller ett offentligt organ tillhandahåller ett jämförelseverktyg som uppfyller de krav i punkt 1.

Artikel 15

Aktiva kunder

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna är berättigade att agera som aktiva kunder utan att omfattas av oproportionella eller diskriminerande tekniska krav, administrativa krav, förfaranden och avgifter samt av nätavgifter som inte är kostnadsbaserade.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder

a) är berättigade att bedriva verksamhet antingen direkt eller genom aggregering,

b) är berättigade att sälja egenproducerad el, bland annat genom energiköpsavtal,

c) är berättigade att delta i flexibilitets- och energieffektivitetssystem,

d) är berättigade att delegera förvaltningen av de anläggningar som krävs för deras verksamhet till en tredje part, däribland installation, drift, datahantering och underhåll, utan att den tredje parten anses vara en aktiv kund,

e) omfattas av kostnadsbaserade, transparenta och icke-diskriminerande nätavgifter som redovisas separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet, i enlighet med artikel 59.9 i detta direktiv och artikel 18 i förordning (EU) 2019/943, varigenom det säkerställs att de på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet,

f) är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i detta avseende ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943.

3. Medlemsstaterna får i sin nationella rätt ha olika bestämmelser tillämpliga på enskilda och samarbetande aktiva kunder, förutsatt att alla rättigheter och skyldigheter enligt denna artikel tillämpas på alla aktiva kunder. All åtskillnad i behandling mellan samarbetande aktiva kunder ska vara proportionell och vederbörligen motiverad.

4. Medlemsstater som har befintliga system som inte redovisar separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet får inte bevilja några nya rättigheter inom ramen för dessa system efter den 31 december 2023. Alla kunder som omfattas av befintliga system ska, under alla omständigheter, ha möjlighet att när som helst kunna välja ett nytt system som redovisar separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet som grund för beräkningen av nätavgifterna.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder som äger en energilagringsanläggning

a) har rätt till nätanslutning inom rimlig tid efter att en begäran gjorts, förutsatt att samtliga villkor är uppfyllda, såsom balansansvar och lämplig mätutrustning,

b) inte påförs dubbla avgifter, däribland nätavgifter, för lagrad el som blir kvar inom deras fastigheter samt när de tillhandahåller flexibilitetstjänster för systemansvariga,

c) inte omfattas av oproportionella licenskrav eller licensavgifter,

d) får erbjuda flera olika tjänster samtidigt, om det är tekniskt möjligt.

Artikel 16

Medborgarenergigemenskaper

1. Medlemsstaterna ska tillhandahålla ett möjliggörande regelverk för medborgarenergigemenskaper och säkerställa att

a) deltagande i en medborgarenergigemenskap är öppet och frivilligt,

b) medlemmar eller delägare i en medborgarenergigemenskap har rätt att lämna denna, i vilket fall artikel 12 ska tillämpas,

c) medlemmar eller delägare i en medborgarenergigemenskap inte förlorar sina rättigheter och skyldigheter som hushållskunder eller aktiva kunder,

d) den berörde systemansvarige för distributionssystemet, mot skälig ersättning i enlighet med tillsynsmyndighetens bedömning, samarbetar med medborgarenergigemenskaper för att underlätta elöverföringar inom dessa,

e) medborgarenergigemenskaper omfattas av icke-diskriminerande, rättvisa, proportionella och transparenta förfaranden och avgifter, bland annat för registrering och licensiering, samt av transparenta, icke-diskriminerande och kostnadsbaserade nätavgifter i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943, varvid det säkerställs att de på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till systemets övergripande kostnadsfördelning.

2. Medlemsstaterna får i det möjliggörande regelverket föreskriva att medborgarenergigemenskaper ska

a) vara öppna för gränsöverskridande deltagande,

b) ha rätt att äga, inrätta, köpa eller hyra distributionsnät och att förvalta dem självständigt på de villkor som fastställs i punkt 4 i denna artikel,

c) omfattas av de undantag som föreskrivs i artikel 38.2.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att medborgarenergigemenskaper

a) har möjlighet att få tillgång till alla elmarknader, antingen direkt eller genom aggregering, på ett icke-diskriminerande sätt,

b) behandlas på ett icke-diskriminerande och proportionellt sätt med avseende på sin verksamhet och sina rättigheter och skyldigheter som slutkunder, producenter, leverantörer, systemansvariga för distributionssystem eller marknadsaktörer som deltar i aggregering,

c) är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i detta avseende ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943,

d) i samband med förbrukning av egenproducerad el behandlas som aktiva kunder i enlighet med artikel 15.2 e,

e) har rätt att internt organisera delningen av el som produceras av de produktionsenheter som medborgarenergigemenskapen äger, med förbehåll för andra krav som fastställs i denna artikel och förutsatt att medborgarenergigemenskapens medlemmar bibehåller sina rättigheter och skyldigheter i egenskap av slutkunder.

Med avseende på tillämpningen av första stycket e, ska detta, om elen delas, inte påverka tillämpliga nätavgifter, tariffer och andra avgifter, i enlighet med en transparent kostnads–nyttoanalys av distribuerade energiresurser som tagits fram av den behöriga nationella myndigheten.

4. Medlemsstaterna får besluta att ge medborgarenergigemenskaper rätt att förvalta distributionsnät inom sitt verksamhetsområde och fastställa relevanta förfaranden, utan att detta påverkar kapitel IV eller andra regler och bestämmelser som gäller systemansvariga för distributionssystem. Om en sådan rätt ges ska medlemsstaterna säkerställa att medborgarenergigemenskaper

a) har rätt att ingå ett avtal avseende driften av deras nät med en berörd systemansvarig för det distributionssystem eller överföringssystem som deras nät är anslutet till,

b) omfattas av lämpliga nätavgifter vid anslutningspunkterna mellan deras nät och distributionsnätet utanför medborgarenergigemenskapen och att sådana nätavgifter redovisas separat för den el som matas in i distributionsnätet respektive den el som förbrukas från distributionsnätet utanför medborgarenergigemenskapen, i enlighet med artikel 59.7,

c) inte diskriminerar eller skadar kunder som alltjämt är anslutna till distributionssystemet.

Artikel 17

Efterfrågeflexibilitet genom aggregering

1. Medlemsstaterna ska tillåta och främja deltagande för efterfrågeflexibilitet genom aggregering. Medlemsstaterna ska tillåta att slutförbrukarna, inklusive sådana som erbjuder efterfrågeflexibilitet genom aggregering, tillsammans med producenterna deltar på alla elmarknader på ett icke-diskriminerande sätt.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem vid upphandling av stödtjänster behandlar marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt tillsammans med producenter och på grundval av deras tekniska kapacitet.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras relevanta regelverk innehåller minst följande inslag:

a) Rätten för varje marknadsaktör som deltar i aggregering, däribland oberoende aggregatorer, att komma in på elmarknaderna utan medgivande från andra marknadsaktörer.

b) Icke-diskriminerande och transparenta regler som tydligt fastställer roller och ansvarsområden för alla elföretag och kunder.

c) Icke-diskriminerande och transparenta regler och förfaranden för utbyte av uppgifter mellan marknadsaktörer som deltar i aggregering och andra elföretag och som säkerställer enkel tillgång till uppgifter på lika och icke-diskriminerande villkor och samtidigt till fullo skyddar kommersiellt känslig information och kundernas personuppgifter.

d) En skyldighet för marknadsaktörer som deltar i aggregering att vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i det avseendet ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943.

e) Föreskrifter om att slutkunder som har ett avtal med oberoende aggregatorer inte ska åläggas oskäliga betalningar eller påföljder eller andra oskäliga avtalsgrundade begränsningar av sina elleverantörer.

f) Ett system för konfliktlösning mellan marknadsaktörer som deltar i aggregering och andra marknadsaktörer, vilket omfattar ansvar för obalanser.

4. Medlemsstaterna får kräva att elföretag eller deltagande slutkunder betalar ekonomisk ersättning till andra marknadsaktörer eller till marknadsaktörens balansansvariga parter, om dessa marknadsaktörer eller balansansvariga parter direkt påverkas av aktiveringen av efterfrågeflexibilitet. Sådana ekonomiska ersättningar ska inte utgöra ett hinder för marknadstillträde för marknadsaktörer som deltar i aggregering eller ett hinder för flexibilitet. I sådana fall ska den ekonomiska ersättningen vara strikt begränsad till att täcka de kostnader som därmed uppstår för deltagande kunders leverantörer eller leverantörers balansansvariga parter under aktiveringen av efterfrågeflexibiliteten. Beräkningsmetoden för ersättningen får beakta de fördelar som de oberoende aggregatorerna har gett andra marknadsaktörer, och, när så sker, får aggregatorer eller deltagande kunder åläggas att bidra till ersättningen men endast om, och i den utsträckning, fördelarna för alla leverantörer, kunder och deras balansansvariga parter inte överstiger deras direkta kostnader. Beräkningsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten eller av en annan behörig nationell myndighet.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna eller, om den nationella rättsordningen så kräver, systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem i nära samarbete med marknadsaktörer och slutkunder fastställer de tekniska kraven för deltagande i efterfrågeflexibilitet på alla elmarknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader och kapaciteten för efterfrågeflexibilitet. Sådana egenskaper ska inkludera deltagande som omfattar aggregerade laster.

Artikel 18

Fakturor och faktureringsinformation

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att fakturor och faktureringsinformation är korrekta, lättbegripliga, tydliga, koncisa och användarvänliga och presenteras på ett sätt som underlättar slutkundernas jämförelser. På begäran ska slutförbrukarna få en tydlig och begriplig förklaring av hur fakturan har upprättats, särskilt om fakturan inte är grundad på faktisk förbrukning.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna får alla sina fakturor och all faktureringsinformation utan kostnad.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna kan välja elektroniska fakturor och elektronisk faktureringsinformation och erbjuds flexibla arrangemang för den faktiska betalningen av fakturorna.

4. Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft.

5. Medlemsstaterna ska samråda med konsumentorganisationer då de överväger ändringar i kraven på fakturornas innehåll.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att fakturorna och faktureringsinformationen uppfyller minimikraven i bilaga I.

Artikel 19

Smarta mätarsystem

1. För att främja energieffektiviteten och öka slutförbrukarnas inflytande ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheten starkt rekommendera att elföretagen och andra marknadsaktörer optimerar elförbrukningen, bland annat genom att tillhandahålla energiförvaltningstjänster, utveckla innovativa former för prissättning och införa smarta mätarsystem som är driftskompatibla, i synnerhet med konsumenternas energistyrningssystem och med smarta nät i enlighet med tillämpliga unionsregler om dataskydd.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att det på deras territorier införs smarta mätarsystem som hjälper kunderna att aktivt medverka på elmarknaden. Detta införande kan bli föremål för en kostnads–nyttoanalys som ska genomföras i enlighet med principerna i bilaga II.

3. Medlemsstater som inför smarta mätarsystem på sina territorier ska anta och offentliggöra funktionella och tekniska minimikrav för de smarta mätarsystemen i enlighet med artikel 20 och bilaga II. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa smarta mätarsystem är driftskompatibla och att de kan ge uppgifter till konsumenternas energistyrningssystem. I det avseendet ska medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till relevanta tillgängliga standarder, inbegripet standarder som möjliggör driftskompatibilitet, bästa praxis samt vikten av att det utvecklas smarta nät och utvecklingen av den inre marknaden för el.

4. Medlemsstater som inför smarta mätarsystem ska på ett transparent och icke-diskriminerande sätt säkerställa att slutförbrukarna bidrar till kostnaderna för införandet, med hänsyn tagen till de långsiktiga fördelarna för hela värdekedjan. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna ska regelbundet övervaka detta införande på sina territorier för att se hur konsumenterna gynnas.

5. När bedömningen av införandet av smarta mätarsystem utfaller negativt till följd av den kostnads–nyttoanalys som avses i punkt 2, ska medlemsstaterna se till att denna bedömning, åtminstone vart fjärde år eller oftare, revideras till följd av betydande förändringar av de bakomliggande antagandena samt till följd av den tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen resultaten av sina uppdaterade kostnads–nyttoanalyser så snart de blir tillgängliga.

6. Bestämmelserna i detta direktiv om smarta mätarsystem ska tillämpas på framtida anläggningar och på anläggningar som ersätter äldre smarta mätare. Smarta mätarsystem som redan har installerats eller för vilka *inledande av arbeten* påbörjades före den 4 juli 2019 får fortsätta att vara i drift under sin livslängd, medan smarta mätarsystem som inte uppfyller kraven i artikel 20 och bilaga II, inte ska fortsätta vara i drift efter den 5 juli 2031.

I denna punkt avses med *inledande av arbeten* antingen inledandet av bygg- och anläggningsarbeten som avser investeringen eller det första bindande åtagandet att beställa utrustning eller ett annat åtagande som gör investeringen oåterkallelig, beroende på vilket som inträffar först. Markförvärv och förberedande arbeten såsom att erhålla tillstånd och utföra genomförbarhetsstudier anses inte som inledande av arbeten. Vid företagsförvärv avses med *inledande av arbeten* tidpunkten för förvärv av de tillgångar som direkt hänför sig till den förvärvade anläggningen.

Artikel 20

Funktioner hos smarta mätarsystem

Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem utfaller positivt som ett resultat av den kostnads–nyttoanalys som avses i artikel 19.2, eller om smarta mätarsystem har införts systematiskt efter den 4 juli 2019, ska medlemsstaterna införa smarta mätarsystem i enlighet med europeiska standarder, bilaga III och följande krav:

a) Smarta mätarsystem ska korrekt mäta den faktiska elförbrukningen och ska kunna ge slutkunderna information om den faktiska användningstiden. Validerade uppgifter om historisk förbrukning ska göras lätt tillgängliga på ett säkert sätt och visualiseras för slutkunderna på begäran och utan extra kostnad. Icke-validerade uppgifter om förbrukning i nära realtid ska också göras lättillgängliga på ett säkert sätt för slutkunderna utan extra kostnad genom ett standardiserat gränssnitt eller genom fjärråtkomst, för att stödja automatiska program för energieffektivitet, efterfrågestyrning och andra tjänster.

b) Säkerheten hos systemen med smarta mätare och för datakommunikationen ska överensstämma med relevanta unionsregler om säkerhet, med vederbörligt beaktande av bästa tillgängliga teknik för att säkerställa högsta möjliga nivå av it-skydd, samtidigt som kostnaderna och proportionalitetsprincipen beaktas.

c) Integritet och skydd för slutkundernas uppgifter ska överensstämma med relevanta unionsregler om data- och integritetsskydd.

d) Mätaroperatörerna ska säkerställa att mätarna hos aktiva kunder som tillför el till nätet kan redovisa den el som tillförs nätet från de aktiva kundernas fastigheter.

e) Om slutkunderna så begär ska uppgifter om den el de tillför nätet och uppgifter om deras elförbrukning göras tillgängliga för dem, i enlighet med de genomförandeakter som antagits enligt artikel 24, genom ett standardiserat kommunikationsgränssnitt eller genom fjärråtkomst, eller för tredje parter som agerar på slutkundernas vägnar, i ett lättbegripligt format, och på ett sätt som ger slutkunderna möjlighet att jämföra offerter på likartade grunder.

f) Slutkunderna ska få lämplig rådgivning och information före, eller i samband med, installationen av smarta mätare, särskilt avseende mätarnas fulla potential i fråga om hantering av mätaravläsning och övervakning av energianvändningen och avseende insamling och behandling av personuppgifter i enlighet med tillämpliga unionsregler om dataskydd.

g) Smarta mätarsystem ska göra det möjligt för slutkunderna att mätas och avräknas med samma tidsupplösning som perioden för avräkning av obalanser på den nationella marknaden.

Med avseende på tillämpningen av led e ska slutkunderna ha möjlighet att hämta sina mätuppgifter eller överföra dem till en annan part utan extra kostnad och i enlighet med sin rätt till dataportabilitet enligt unionsreglerna om dataskydd.

Artikel 21

Rätt till smarta mätare

1. Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem har utfallit negativt som ett resultat av den kostnads–nyttoanalys som avses i artikel 19.2 och smarta mätarsystem inte har införts systematiskt ska medlemsstaterna säkerställa att alla slutkunder har rätt att på begäran, samtidigt som de står för de dithörande kostnaderna, och enligt rättvisa, rimliga och kostnadseffektiva villkor, till installation eller, i förekommande fall, uppgradering av en smart mätare som

a) när det är tekniskt möjligt, är försedd med de funktioner som avses i artikel 20 eller med en minimiuppsättning av funktioner som ska fastställas och offentliggöras av medlemsstaterna på nationell nivå i enlighet med bilaga II,

b) är driftskompatibel med och som kan anslutas på lämpligt sätt till konsumenternas energistyrningssystem i nära realtid.

2. När en kund begärt en smart mätare i enlighet med punkt 1 ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, den utsedda behöriga myndigheten

a) säkerställa att erbjudandet till den slutkund som begärt installation av en smart mätare uttryckligen anger och tydligt beskriver

   i) de funktioner och den driftskompatibilitet som kan stödjas av den smarta mätaren och de tjänster som kan tillhandahållas, liksom de fördelar som det är realistiskt att uppnå genom innehavet av den smarta mätaren vid den givna tidpunkten,

   ii) eventuella kostnader som ska bäras av slutkunden,

b) säkerställa att mätaren installeras inom rimlig tid, senast fyra månader efter kundens begäran,

c) regelbundet, och minst vartannat år, granska och offentliggöra kostnaderna och följa dessa kostnaders utveckling som ett resultat av den tekniska utvecklingen och eventuella uppgraderingar av mätsystemet.

Artikel 22

Traditionella mätare

1. I fall där slutkunderna inte har smarta mätare ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunderna förses med individuella mätare av traditionell typ som korrekt mäter deras faktiska förbrukning.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna lätt kan läsa sina traditionella mätare, antingen direkt eller indirekt via ett webbgränssnitt eller via något annat lämpligt gränssnitt.

Artikel 23

Hantering av uppgifter

1. Vid fastställandet av regler om hantering och utbyte av uppgifter ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna ange reglerna för berättigade parters tillgång till uppgifter om slutkunden i enlighet med denna artikel och tillämpligt unionsregelverk. Vid tillämpningen av detta direktiv ska uppgifter anses inbegripa mät- och förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör, för efterfrågeflexibilitet och andra tjänster.

2. Medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till och effektivt och säkert utbyte av uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet.

Oavsett vilken modell för uppgiftshantering som tillämpas i den enskilda medlemsstaten ska de parter som ansvarar för uppgiftshantering ge tillgång till uppgifter om slutkunden till varje berättigad part i enlighet med punkt 1. Berättigade parter ska få de begärda uppgifterna till sitt förfogande på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt. Tillgången till uppgifterna ska vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

3. Reglerna om tillgång till uppgifter och uppgiftslagring med avseende på tillämpningen av detta direktiv ska vara förenliga med relevant unionsrätt.

Behandling av personuppgifter inom ramen för detta direktiv ska ske i enlighet med förordning (EU) 2016/679.

4. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, den utsedda behöriga myndigheten ska godkänna och certifiera, eller i tillämpliga fall övervaka, de parter som ansvarar för uppgiftshantering för att säkerställa att de uppfyller kraven i detta direktiv.

Utan att det påverkar arbetsuppgifterna för dataskyddsombud enligt förordning (EU) 2016/679 får medlemsstaterna besluta att kräva att parter som ansvarar för uppgiftshantering utser regelefterlevnadsansvariga som ska ansvara för att övervaka genomförandet av åtgärder som vidtas av dessa parter för att säkerställa icke-diskriminerande tillgång till uppgifter och fullgörande av kraven i detta direktiv.

Medlemsstaterna får utnämna regelefterlevnadsansvariga eller organ som avses i artikel 35.2 d i detta direktiv att fullgöra de skyldigheter som anges i denna punkt.

5. Inga extra kostnader får åläggas slutkunderna för tillgången till deras uppgifter eller för en begäran om att deras uppgifter ska göras tillgängliga.

Medlemsstaterna ska ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de behöriga parternas tillgång till uppgifter.

Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna, ska säkerställa att eventuella avgifter som påförs av reglerade enheter som tillhandahåller datatjänster är skäliga och vederbörligen motiverade.

Artikel 24

Driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter

1. För att främja konkurrensen på slutkundsmarknaden och för att undvika onödiga administrativa kostnader för berättigade parter ska medlemsstaterna underlätta full driftskompatibilitet för energitjänster inom unionen.

2. Kommissionen ska, genom genomförandeakter, fastställa driftskompatibilitetskrav och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till de uppgifter som avses i artikel 23.1. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 68.2.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att elföretagen tillämpar de driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter som avses i punkt 2. Dessa krav och förfaranden ska grundas på befintlig nationell praxis.

Artikel 25

Gemensamma kontaktpunkter

Medlemsstaterna ska säkerställa att det inrättas gemensamma kontaktpunkter där kunderna kan få tillgång till all nödvändig information om sina rättigheter, tillämplig rätt och tillgängliga mekanismer för tvistlösning i händelse av en tvist. Dessa gemensamma kontaktpunkter kan vara en del av allmänna konsumentupplysningsställen.

Artikel 26

Rätt till tvistlösning utanför domstol

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna har tillgång till enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol för att lösa tvister som gäller rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv, genom en oberoende mekanism, såsom en energiombudsman eller ett konsumentorgan, eller genom en tillsynsmyndighet. Om slutkunden är en konsument i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU ([23]) ska sådana mekanismer för tvistlösning utanför domstol uppfylla kvalitetskraven i direktiv 2013/11/EU och ska, om så är motiverat, innehålla system för återbetalning och ersättning.

2. Vid behov ska medlemsstaterna säkerställa att alternativa tvistlösningsorgan samarbetar för att tillhandahålla enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol vid tvister som uppstår rörande produkter eller tjänster som är kopplade till, eller kombinerade med, en produkt eller tjänst som omfattas av detta direktiv.

3. Det ska vara obligatoriskt för elföretag att delta i mekanismer för tvistlösning utanför domstol för hushållskunder, om inte medlemsstaten visar för kommissionen att andra mekanismer är lika ändamålsenliga.

Artikel 27

Samhällsomfattande tjänster

1. Medlemsstaterna ska inom sitt territorium säkerställa att alla hushållskunder och, när medlemsstaterna anser det lämpligt, små företag har rätt till samhällsomfattande tjänster, nämligen rätt till elleveranser av en bestämd kvalitet till konkurrenskraftiga, lätt och tydligt jämförbara, transparenta och icke-diskriminerande priser. För att säkerställa leveranser av samhällsomfattande tjänster får medlemsstaterna utse en sistahandsleverantör. Medlemsstaterna ska ålägga systemansvariga för distributionssystem att ansluta kunderna till sina nät enligt villkor och tariffer som fastställts i enlighet med förfarandet i artikel 59.7. Detta direktiv hindrar inte medlemsstaterna från att stärka hushållskundernas och små och medelstora icke-hushållskunders ställning på marknaden genom att främja möjligheterna till frivillig aggregering mellan företrädare för dessa kundkategorier.

2. Punkt 1 ska genomföras på ett transparent och icke-diskriminerande sätt och ska inte hindra det fria valet av leverantör enligt vad som föreskrivs i artikel 4.

([23]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (direktivet om alternativ tvistlösning) (EUT L 165, 18.6.2013, s. 63).

Artikel 28

Utsatta kunder

1. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda kunder, och de ska särskilt säkerställa att utsatta kunder får tillräckligt skydd. Varje medlemsstat ska härvidlag definiera begreppet utsatta kunder, varvid det kan hänvisas till energifattigdom och bland annat föreskrivas förbud mot bortkoppling av dessa kunder från elnätet i kritiska situationer. Begreppet utsatta kunder kan inbegripa inkomstnivå, energiutgifternas andel av den disponibla inkomsten, bostädernas energieffektivitet, kritiskt beroende av elutrustning av hälsoskäl, ålder eller andra kriterier. Medlemsstaterna ska säkerställa att rättigheter och skyldigheter för utsatta kunder respekteras. De ska framför allt vidta lämpliga åtgärder för att skydda kunder i avlägsna områden. De ska säkerställa en hög kundskyddsnivå, särskilt vad gäller transparens i fråga om avtalsvillkor, allmän information och mekanismer för tvistlösning.

2. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder, såsom att föreskriva förmåner inom ramen för sina socialförsäkringssystem för att utsatta kunder ska få den leverans de behöver eller stödja energieffektivitetsförbättringar, för att åtgärda energifattigdom där sådan fastställts i enlighet med artikel 3.3 d i förordning (EU) 2018/1999, också i samband med åtgärder mot fattigdom överlag. Sådana åtgärder ska inte hindra ett effektivt öppnande av marknaden enligt vad som föreskrivs i artikel 4 eller en välfungerande marknad, och kommissionen ska i förekommande fall underrättas i enlighet med artikel 9.4. Sådana underrättelser får även omfatta åtgärder som vidtas inom ramen för det allmänna socialförsäkringssystemet.

Artikel 29

Energifattigdom

Vid bedömningen av antalet energifattiga hushåll i enlighet med artikel 3.3 d i förordning (EU) 2018/1999 ska medlemsstaterna fastställa och offentliggöra en uppsättning kriterier som kan inbegripa låg inkomst, hög andel energiutgifter i förhållande till den disponibla inkomsten och dålig energieffektivitet.

Kommissionen ska ge vägledning om definitionen av *betydande antal energifattiga hushåll* i detta sammanhang och i samband med artikel 5.5 och därvidlag ha som utgångspunkt att varje andel hushåll i energifattigdom kan anses vara betydande.

KAPITEL IV

DRIFT AV DISTRIBUTIONSSYSTEM

Artikel 30

Utnämning av systemansvariga för distributionssystem

Medlemsstaterna ska utse, eller ålägga företag som äger eller är ansvariga för distributionssystem att utse, en eller flera systemansvariga för distributionssystem, för en tid som medlemsstaterna själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans.

Artikel 31

Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem

1. Den systemansvarige för distributionssystemet ska säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution, och på affärsmässiga villkor driva, underhålla och utveckla säker, tillförlitlig och effektiv eldistribution inom sitt område, med vederbörlig hänsyn till miljön och energieffektiviteten.

2. Den systemansvarige för distributionssystemet får i alla händelser inte diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag.

3. Den systemansvarige för distributionssystemet ska förse systemanvändarna med den information de behöver för effektiv tillgång till och användning av systemet.

4. En medlemsstat får ålägga den systemansvarige för distributionssystemet att, då denne avgör inmatningsordningen mellan produktionsanläggningar, prioritera anläggningar som utnyttjar förnybara energikällor eller använder högeffektiv kraftvärme i enlighet med artikel 12 i förordning (EU) 2019/943.

5. Systemansvariga för distributionssystem ska agera som en neutral marknadsfacilitator vid anskaffande av den energi de behöver för att täcka energiförluster inom sina system i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, när de har denna funktion.

6. Om en systemansvarig för distributionssystemet är ansvarig för att upphandla de produkter och tjänster som behövs för distributionssystemets effektiva, tillförlitliga och säkra drift ska de regler som den systemansvarige för distributionssystemet antar för detta ändamål vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande samt utvecklas i samordning med systemansvariga för överföringssystem och andra berörda marknadsaktörer. Villkoren, inklusive reglerna och tarifferna i tillämpliga fall, för tillhandahållandet av sådana produkter och tjänster till de systemansvariga för distributionssystemen ska fastställas i enlighet med artikel 59.7 på ett icke-diskriminerande och kostnadsbaserat sätt och offentliggöras.

7. Vid utförandet av de uppgifter som avses i punkt 6 ska den systemansvarige för distributionssystemet upphandla de icke frekvensrelaterade stödtjänster som behövs för systemet i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, såvida inte tillsynsmyndigheten har bedömt att det marknadsbaserade tillhandahållandet av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt och beviljat ett undantag. Skyldigheten att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster gäller inte för helt integrerade nätkomponenter.

8. Upphandlingen av de produkter och tjänster som avses i punkt 6 ska säkerställa faktiskt deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering, i synnerhet genom att omfatta krav på att tillsynsmyndigheterna och de systemansvariga för distributionssystemen i nära samarbete med alla marknadsaktörer, däribland de systemansvariga för överföringssystemen, fastställer tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader och kapaciteten hos alla marknadsaktörer.

9. Systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystem så att de marknadsaktörer som är anslutna till deras nät faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Tillhandahållandet av balanstjänster som härrör från resurser som finns i distributionssystemet ska ske enligt avtal med berörd systemansvarig för överföringssystemet i enlighet med artikel 57 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 182 i kommissionens förordning (EU) 2017/1485 ([24]).

10. Medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter får tillåta att systemansvariga för distributionssystem bedriver annan verksamhet än den som föreskrivs i detta direktiv och i förordning (EU) 2019/943, om sådan verksamhet är nödvändig för att de systemansvariga för distributionssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2019/943 förutsatt att tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag. Denna punkt påverkar inte rätten för de systemansvariga för distributionssystemen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten beviljat en sådan rätt.

Artikel 32

Incitament för användning av flexibilitet i distributionsnät

1. Medlemsstaterna ska tillhandahålla den nödvändiga rättsliga ramen för att tillåta och tillhandahålla incitament för systemansvariga för distributionssystem att upphandla flexibilitetstjänster, däribland hantering av överbelastning i deras områden, för att förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av distributionssystemet. Den rättsliga ramen ska i synnerhet säkerställa att systemansvariga för distributionssystem kan upphandla sådana tjänster från leverantörer av distribuerad produktion, efterfrågeflexibilitet eller energilagring och ska främja införandet energieffektivitetsåtgärder, när sådana tjänster kostnadseffektivt minskar behovet av uppgradering eller ersättning av elkapacitet och stöder en effektiv och säker drift av distributionssystemet. Systemansvariga för distributionssystem ska upphandla dessa tjänster i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, såvida inte tillsynsmyndigheterna har slagit fast att upphandlingen av sådana tjänster inte är ekonomiskt effektiv eller att upphandling skulle leda till allvarlig snedvridning av marknaden eller kraftigare överbelastningar.

([24]) Kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem (EUT L 220, 25.8.2017, s. 1).

2. Systemansvariga för distributionssystem, efter godkännande från tillsynsmyndigheten, eller tillsynsmyndigheten själv, ska genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och systemansvariga för överföringssystem fastställa specifikationer för de flexibilitetstjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå. Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering. Systemansvariga för distributionssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för överföringssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, att säkerställa säker och effektiv drift av systemet och att underlätta marknadsutvecklingen. Systemansvariga för distributionssystem ska få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster för att ge dem möjlighet att åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

3. Utvecklingen av ett distributionssystem ska baseras på en transparent nätutvecklingsplan som den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra minst vartannat år och överlämna till tillsynsmyndigheten. Nätutvecklingsplanen ska skapa transparens vad gäller de flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt som behövs, och ange planerade investeringar under de kommande 5–10 åren, med särskild tonvikt på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, inklusive laddningsstationer för elfordon. Nätutvecklingsplanen ska även omfatta användningen av efterfrågeflexibilitet, energieffektivitet, energilagringsanläggningar och andra resurser som den systemansvarige för distributionssystemet ska använda som ett alternativ till en utbyggnad av systemet.

4. Den systemansvarige för distributionssystemet ska samråda med alla berörda systemanvändare och med berörda systemansvariga för överföringssystemen om nätutvecklingsplanen. Den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen, och överlämna resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får begära att planen ska ändras.

5. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa skyldigheten i punkt 3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system.

Artikel 33

Integrering av elektromobilitet i elnätet

1. Utan att det påverkar tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU ([25]) ska medlemsstaterna tillhandahålla den nödvändiga rättsliga ramen för att underlätta anslutning av offentligt tillgängliga och privata laddningsstationer till distributionsnäten. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för distributionssystem samarbetar på ett icke-diskriminerande sätt med alla företag som äger, utvecklar, driver eller förvaltar laddningsstationer för elfordon, också i fråga om nätanslutning.

2. Systemansvariga för distributionssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, utom då systemansvariga för distributionssystem äger privata laddningsstationer uteslutande för eget bruk.

3. Genom undantag från punkt 2 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för distributionssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver laddningsstationer för elfordon, förutsatt att samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgetts rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.

b) Tillsynsmyndigheten har gjort en förhandsgranskning av villkoren för anbudsförfarandet enligt led a och har lämnat sitt godkännande.

c) Den systemansvarige för distributionssystemet driver laddningsstationerna på grundval av tillträde för tredje part i enlighet med artikel 6 och får inte diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag.

([25]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU av den 22 oktober 2014 om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen (EUT L 307, 28.10.2014, s. 1).

Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för distributionssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

4. I de fall medlemsstaterna har genomfört villkoren i punkt 3, ska medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd för att på nytt bedöma det potentiella intresset hos andra aktörer att äga, utveckla, driva eller förvalta laddningsstationer för elfordon. När ett offentligt samråd visar att andra parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana laddningsstationer ska medlemsstaterna säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för distributionssystem på detta område fasas ut, under förutsättning att det anbudsförfarande som avses i punkt 3 a slutförs med framgång. Som en del av villkoren för detta förfarande, får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för distributionssystem får tillbaka restvärdet av sina investeringar i laddningsinfrastruktur.

Artikel 34

Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem i fråga om uppgiftshantering

Medlemsstaterna ska säkerställa att alla berättigade parter har icke-diskriminerande tillgång till uppgifter på tydliga och likvärdiga villkor, i enlighet med relevanta dataskyddsregler. I medlemsstater där smarta mätarsystem har införts i enlighet med artikel 19 och där systemansvariga för distributionssystem deltar i uppgiftshanteringen ska de regelefterlevnadsprogram som avses i artikel 35.2 d inbegripa särskilda åtgärder för att förhindra diskriminerande tillgång till uppgifter från berättigade parter, i enlighet med artikel 23. I det fall systemansvariga för distributionssystem inte omfattas av artikel 35.1, 35.2 eller 35.3 ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det vertikalt integrerade företaget inte har privilegierad tillgång till uppgifter för utövandet av leveransverksamheten.

Artikel 35

Åtskillnad av systemansvariga för distributionssystem

1. Om den systemansvarige för distributionssystemet utgör en del av ett vertikalt integrerat företag ska denne åtminstone vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. Dessa regler ska inte ge upphov till någon skyldighet att skilja ägandet av tillgångar i distributionssystemet från det vertikalt integrerade företaget.

2. Utöver de krav som fastställts i punkt 1 ska den systemansvarige för distributionssystemet, om denne utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, med avseende på sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. För att uppnå detta ska följande minimikriterier gälla:

a) De personer som ansvarar för företagsledningen för den systemansvarige för distributionssystemet får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade elföretag som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften avseende produktion, överföring eller leverans av el.

b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för företagsledningen för den systemansvarige för distributionssystemet beaktas på ett sätt som gör att dessa personer kan agera självständigt.

c) Den systemansvarige för distributionssystemet ska ha faktisk beslutanderätt, oberoende av det integrerade elföretaget, när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll eller utveckling av nätet. För detta ändamål ska den systemansvarige för distributionssystemet förfoga över de resurser som krävs, däribland personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser. Detta bör inte hindra förekomsten av lämpliga samordningsmekanismer för att säkerställa att moderbolagets ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen på tillgångar, som regleras indirekt i enlighet med artikel 59.7, i ett dotterbolag skyddas. Detta ska särskilt göra det möjligt för moderbolaget att godkänna den årliga finansieringsplan eller det motsvarande instrument som upprättas av den systemansvarige för distributionssystemet och att fastställa övergripande gränser för dess dotterbolags skuldsättningsnivåer. Det ska inte vara tillåtet för moderbolaget att ge instruktioner om den dagliga driften eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av distributionsnät, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i den godkända finansieringsplanen eller motsvarande instrument.

d) Den systemansvarige för distributionssystemet ska upprätta ett regelefterlevnadsprogram där det anges vilka åtgärder som har vidtagits för att motverka diskriminerande beteende och se till att efterlevnaden av programmet kontrolleras på lämpligt sätt. Regelefterlevnadsprogrammet ska ange vilka specifika skyldigheter de anställda har att uppfylla detta mål. Den person eller det organ som ansvarar för kontroller av att programmet följs, den regelefterlevnadsansvarige, ska till den tillsynsmyndighet som avses i artikel 57.1 överlämna en årlig rapport, som ska offentliggöras, om de åtgärder som vidtagits. Den regelefterlevnadsansvarige ska vara helt oberoende och ha tillträde till all nödvändig information om den systemansvarige för distributionssystemet och alla anknutna företag för att utföra sitt uppdrag.

3. Om den systemansvarige för distributionssystemet ingår i ett vertikalt integrerat företag ska medlemsstaterna säkerställa att dennes verksamhet övervakas av tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga organ, så att den systemansvarige inte kan dra fördel av sin vertikala integration för att snedvrida konkurrensen. Vertikalt integrerade systemansvariga för distributionssystem får i synnerhet inte, i samband med kommunikation och varumärkesprofilering, ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har.

4. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa punkterna 1, 2 och 3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som levererar till små enskilda system.

Artikel 36

Ägande av energilagringsanläggningar av systemansvariga för distributionssystem

1. Systemansvariga för distributionssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar.

2. Genom undantag från punkt 1 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för distributionssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver energilagringsanläggningar om dessa är helt integrerade nätkomponenter och tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande eller om samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgetts rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.

b) Sådana anläggningar är nödvändiga för att de systemansvariga för distributionssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv när det gäller effektiv, tillförlitlig och säker drift av distributionssystemen, och anläggningarna används inte för att köpa eller sälja el på elmarknaderna.

c) Tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsförfarandet, däribland villkoren för anbudsförfarandet, och har lämnat sitt godkännande.

Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för distributionssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

3. Tillsynsmyndigheterna ska med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagringsanläggningar för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Om ett offentligt samråd, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, visar att tredje parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana anläggningar på ett kostnadseffektivt sätt ska tillsynsmyndigheten säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för distributionssystem på detta område fasas ut inom 18 månader. Som en del av villkoren för detta förfarande får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för distributionssystem får skälig ersättning, särskilt för att få tillbaka restvärdet av sina investeringar i energilagringsanläggningarna.

4. Punkt 3 ska inte tillämpas på helt integrerade nätkomponenter eller på den vanliga avskrivningsperioden för nya batterilagringsanläggningar med ett slutgiltigt investeringsbeslut fram till den 4 juli 2019, förutsatt att dessa batterilagringsanläggningar

a) ansluts till nätet senast två år därefter,

b) integreras i distributionssystemet,

c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten i samband med hantering av oplanerade händelser i elnätet, när detta återställande påbörjas omedelbart och avslutas när vanlig omdirigering kan lösa problemet, och

d) inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, balansmarknaderna inbegripna.

Artikel 37

Skyldighet till konfidentiell behandling för systemansvariga för distributionssystem

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 55 eller annat lagstadgat krav att lämna uppgifter ska den systemansvarige för distributionssystemet behandla kommersiellt känsliga uppgifter som denne erhåller inom ramen för sin affärsverksamhet konfidentiellt, och förhindra att uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt.

Artikel 38

Slutna distributionssystem

1. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga myndigheter ska klassificera ett system som distribuerar el inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller en plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar el till hushållskunder, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4, som ett slutet distributionssystem om

a) systemanvändarnas verksamhet eller produktionsprocesser är integrerade av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl, eller

b) systemet distribuerar el huvudsakligen till systemets ägare eller den systemansvarige eller till deras anknutna företag.

2. Slutna distributionssystem ska vid tillämpningen av detta direktiv anses vara distributionssystem. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna ska undanta den systemansvarige för ett slutet distributionssystem från

a) skyldigheten i artikel 31.5 och 31.7 att anskaffa energi för att täcka energiförluster och icke frekvensrelaterade stödtjänster inom sitt system enligt transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden,

b) kravet i artikel 6.1 att tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, ska vara godkända i enlighet med artikel 59.1 innan de träder i kraft,

c) kraven i artikel 32.1 att upphandla flexibilitetstjänster och i artikel 32.3 att utveckla systemansvarigas system på grundval av nätutvecklingsplaner,

d) kravet i artikel 33.2 att inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, och

e) kravet i artikel 36.1 att inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar.

3. Vid beviljandet av undantag enligt punkt 2 ska de gällande tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, på begäran av en användare av det slutna distributionssystemet ses över och godkännas i enlighet med artikel 59.1.

4. Undantag enligt punkt 2 ska även kunna beviljas för tillfällig användning av ett litet antal hushåll som har anställning hos eller liknande koppling till ägaren till distributionssystemet och som befinner sig inom det område som får el levererad genom ett slutet distributionssystem.

Artikel 39

Kombinerat systemansvar

Artikel 35.1 ska inte hindra verksamheten hos en systemansvarig med kombinerat ansvar för överförings- och distributionssystem, under förutsättning att den systemansvarige följer artiklarna 43.1, 44 och 45 eller avsnitt 3 i kapitel VI eller att den systemansvarige omfattas av artikel 66.3.

KAPITEL V

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER FÖR SYSTEMANSVARIGA FÖR ÖVERFÖRINGSSYSTEM

Artikel 40

Uppgifter som åligger systemansvariga för överföringssystem

1. Varje systemansvarig för överföringssystem ska ansvara för följande:

a) I nära samarbete med angränsande systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem säkerställa systemets långsiktiga förmåga att bemöta rimlig efterfrågan på överföring av el, samt på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva överföringssystem.

b) Säkerställa tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sina skyldigheter.

c) Bidra till försörjningstryggheten genom lämplig överföringskapacitet och systemtillförlitlighet.

d) Styra elflödena i systemet, med beaktande av utbyten med andra sammanlänkade system. Den systemansvarige för överföringssystemet ska för detta ändamål ansvara för att elsystemet är säkert, tillförlitligt och effektivt och därvidlag säkerställa att alla nödvändiga stödtjänster, även sådana som tillhandahålls genom efterfrågeflexibilitet och energilagringsanläggningar, är tillgängliga i den mån som denna tillgänglighet är oberoende av andra överföringssystem med vilka systemet är sammanlänkat.

e) Förse systemansvariga för andra system med vilka systemet är sammanlänkat med tillräcklig information för att säker och effektiv drift, samordnad utveckling och driftskompatibilitet i det sammanlänkade systemet ska kunna säkerställas.

f) Säkerställa att ingen diskriminering görs mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för anknutna företag.

g) Förse systemanvändarna med den information som behövs för att de ska kunna få effektivt tillträde till systemet.

h) Inkassera kapacitetsavgifter och betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem i enlighet med artikel 49 i förordning (EU) 2019/943, bevilja och administrera tredje parts tillträde och ge motiverade förklaringar då sådant tillträde nekas, vilket ska övervakas av tillsynsmyndigheterna; systemansvariga för överföringssystem ska, då de utför sina uppgifter enligt den här artikeln, främst underlätta marknadsintegrationen.

i) Upphandla stödtjänster för att säkerställa driftsäkerheten.

j) Anta en ram för samarbete och samordning mellan regionala samordningscentrum.

k) Delta i inrättandet av europeiska och nationella resurstillräcklighetsbedömningar enligt kapitel IV i förordning (EU) 2019/943.

l) Digitalisera överföringssystem.

m) Arbeta med uppgiftshantering, däribland utveckling av datahanteringssystem, it-säkerhet och dataskydd i enlighet med de tillämpliga reglerna och utan att detta påverkar andra myndigheters befogenheter.

2. Medlemsstaterna får föreskriva att en eller flera av de skyldigheter som anges i punkt 1 i denna artikel ska tilldelas en annan systemansvarig för överföringssystem än den som äger det överföringssystem som skyldigheterna i fråga annars skulle gälla. Den systemansvarige för överföringssystem som tilldelats uppgifterna ska certifieras som ägandemässigt åtskild, oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföringssystem, och uppfylla kraven i artikel 43, men ska inte behöva äga det överföringssystem som det egna ansvaret gäller.

Den systemansvarige för överföringssystem som äger överföringssystemet ska uppfylla kraven i kapitel VI och certifieras i enlighet med artikel 43. Detta påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföringssystem som är certifierade som ägandemässigt åtskilda, oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföringssystem att på eget initiativ och under sin tillsyn delegera vissa uppgifter till andra systemansvariga för överföringssystem som är certifierade som ägandemässigt åtskilda, oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföringssystem, om en sådan delegering av uppgifter inte äventyrar den faktiska och oberoende beslutanderätten för den delegerande systemansvarige för överföringssystem.

3. Vid utförandet av de uppgifter som avses i punkt 1 ska systemansvariga för överföringssystem beakta de rekommendationer som utfärdats av de regionala samordningscentrumen.

4. Vid utförandet av den uppgift som avses i punkt 1 i ska systemansvariga för överföringssystem upphandla balanstjänster genom

a) transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden,

b) deltagande av alla kvalificerade elföretag och marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering.

I enlighet med led b i första stycket ska tillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystem i nära samarbete med alla marknadsaktörer fastställa tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader.

5. Punkt 4 ska tillämpas på dessa icke frekvensrelaterade stödtjänster som tillhandahålls av systemansvariga för överföringssystem, utom i de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster inte är ekonomiskt effektivt och har beviljat undantag. Den rättsliga ramen ska i synnerhet säkerställa att systemansvariga för överföringssystem kan upphandla tjänster från leverantörer av efterfrågeflexibilitet eller energilagring och ska främja genomförandet av energieffektivitetsåtgärder, där dessa tjänster kostnadseffektivt minskar behovet av uppgradering eller ersättning av elkapacitet och stöder en effektiv och säker drift av distributionssystemet.

6. Systemansvariga för överföringssystem, som behöver tillsynsmyndighetens godkännande, eller tillsynsmyndigheten själv, ska genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och de systemansvariga för distributionssystemen fastställa specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå. Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering. Systemansvariga för överföringssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för distributionssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, säkerställa säker och effektiv drift av systemet och underlätta marknadsutvecklingen. Systemansvariga för överföringssystem ska få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster för att ge dem möjlighet att åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

7. Den skyldighet att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster som avses i punkt 5 är inte tillämplig på helt integrerade nätkomponenter.

8. Medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter får tillåta att systemansvariga för överföringssystem bedriver annan verksamhet än den som föreskrivs i detta direktiv och i förordning (EU) 2019/943, om sådan verksamhet är nödvändig för att de systemansvariga för överföringssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2019/943, förutsatt att tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag. Denna punkt påverkar inte rätten för de systemansvariga för överföringssystemen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten beviljat en sådan rätt.

Artikel 41

Konfidentiell behandling och transparenskrav för systemansvariga för överföringssystem och ägare av överföringssystem

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 55 eller någon annan lagstadgad skyldighet att lämna uppgifter ska alla systemansvariga för överföringssystem och alla ägare av överföringssystem behandla kommersiellt känsliga uppgifter som de erhåller i sin verksamhet konfidentiellt, och förhindra att uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt. De ska i synnerhet inte röja kommersiellt känsliga uppgifter för övriga delar av företaget, såvida inte ett sådant röjande är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion. För att efterlevnaden av reglerna om åtskillnad av information ska kunna säkerställas, ska medlemsstaterna säkerställa att överföringssystemets ägare och övriga delar av företaget inte har gemensamma funktioner, t.ex. gemensam juridisk avdelning, med undantag för rent administrativa funktioner och it-funktioner.

2. Systemansvariga för överföringssystem får inte, i samband med anknutna företags försäljning eller köp av el, missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som har erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

3. Information som är nödvändig för en effektiv konkurrens och en välfungerande marknad ska offentliggöras. Denna skyldighet påverkar inte kravet att kommersiellt känsliga uppgifter ska behandlas konfidentiellt.

Artikel 42

Beslutsbefogenhet avseende anslutning av nya produktionsanläggningar och energilagringsanläggningar till överföringssystemet

1. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inrätta och offentliggöra transparenta och effektiva förfaranden för icke-diskriminerande anslutning av nya produktionsanläggningar och energilagringsanläggningar till överföringssystemet. Dessa förfaranden ska godkännas av tillsynsmyndigheterna.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inte ha rätt att vägra en ny produktionsanläggning eller en ny energilagringsanläggning anslutning på grund av eventuella framtida begränsningar av tillgänglig nätkapacitet, t.ex. överbelastning i avlägsna delar av överföringssystemet. Den systemansvarige för överföringssystemet ska lämna nödvändig information.

Första stycket påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföringssystem att begränsa den garanterade anslutningskapaciteten eller erbjuda anslutningar som omfattas av driftsmässiga begränsningar för att säkerställa att nya produktionsanläggningar eller energilagringsanläggningar blir ekonomiskt effektiva, förutsatt att sådana begränsningar har godkänts av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska säkerställa att eventuella begränsningar av garanterad anslutningskapacitet eller driftsmässiga begränsningar införs på grundval av transparenta och icke-diskriminerande förfaranden och inte skapar oskäliga hinder för marknadstillträde. I de fall då produktionsanläggningar eller energilagringsanläggningen står för kostnaderna för säkerställande av obegränsad anslutning ska inga begränsningar tillämpas.

3. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inte ha rätt att vägra en ny anslutningspunkt på grund av att detta kan leda till ytterligare kostnader till följd av nödvändig kapacitetsökning i de delar av systemet som ligger närmast anslutningspunkten.

KAPITEL VI

ÅTSKILLNAD AV SYSTEMANSVARIGA FÖR ÖVERFÖRINGSSYSTEM

Avsnitt 1

Åtskilt ägande

Artikel 43

Åtskilt ägande av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att följande gäller:

a) Varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet.

b) Samma person eller personer får inte

i) direkt eller indirekt utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem, eller ett överföringssystem, eller

ii) direkt eller indirekt utöva kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

c) Samma person eller personer får inte, för en systemansvarig för överföringssystem eller för ett överföringssystem, utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

d) Samma person får inte vara ledamot i tillsynsorganet eller styrelsen eller i organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.

2. De rättigheter som avses i punkt 1 b och c ska i synnerhet omfatta

a) rätten att rösta,

b) befogenheten att utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, eller

c) rätten att inneha ägarmajoriteten.

3. För tillämpningen av punkt 1 b ska begreppet *företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet* omfatta *företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet* i den mening som avses i direktiv 2009/73/EG, och termerna *systemansvarig för överföringssystem* och *överföringssystem* ska omfatta *systemansvarig för överföringssystem* och *överföringssystem* i den mening som avses i det direktivet.

4. Den skyldighet som avses i punkt 1 a ska anses vara fullgjord då två eller flera företag som äger överföringssystem har upprättat ett samriskföretag som för de berörda överföringssystemen fungerar som systemansvarig för överföringssystem i två eller flera medlemsstater. Inget annat företag får ingå i samriskföretaget, såvida inte företaget har godkänts som oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 44 eller som oberoende systemansvarig för överföringssystem i enlighet med avsnitt 3.

5. Om den person som avses i punkt 1 b, c och d är medlemsstaten eller ett annat offentligt organ ska, vid tillämpningen av denna artikel, två separata offentliga organ som utövar kontroll, å ena sidan, över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och, å andra sidan, över ett företag som bedriver antingen produktions- eller leveransverksamhet inte anses vara samma person eller samma personer.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att varken sådana kommersiellt känsliga uppgifter som avses i artikel 41 och som innehas av en systemansvarig för överföringssystem som har ingått i ett vertikalt integrerat företag, eller personal hos en sådan systemansvarig för överföringssystem överförs till företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

7. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1.

I sådana fall ska den berörda medlemsstaten antingen

a) utnämna en oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 44, eller

b) följa avsnitt 3.

8. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag, och det finns arrangemang som säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige än avsnitt 3, får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkt 1.

9. Innan ett företag godkänns och utnämns till systemansvarig för överföringssystem enligt punkt 8 i denna artikel ska det certifieras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i artikel 52.4, 52.5 och 52.6 i detta direktiv och i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943, enligt vilken kommissionen ska kontrollera att befintliga arrangemang klart säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet än i avsnitt 3 i detta kapitel.

10. Vertikalt integrerade företag som äger ett överföringssystem får inte hindras från att vidta åtgärder för att uppfylla villkoren i punkt 1.

11. Företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte direkt eller indirekt kunna ta kontroll över eller utöva någon rättighet gentemot ägarmässigt åtskilda systemansvariga för överföringssystem i medlemsstater som tillämpar punkt 1.

Avsnitt 2

Oberoende systemansvarig

Artikel 44

Oberoende systemansvarig

1. Om överföringssystemet tillhörde ett vertikalt integrerat företag den 3 september 2009 får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa artikel 43.1 och utnämna en oberoende systemansvarig på förslag av överföringssystemets ägare. En sådan utnämning ska godkännas av kommissionen.

2. Medlemsstaten får endast godkänna och utnämna en oberoende systemansvarig förutsatt att

a) den sökande har visat att den uppfyller kraven i artikel 43.1 b, c och d,

b) den sökande har visat att den förfogar över de ekonomiska, tekniska, fysiska och personella resurser den behöver för att utföra sina uppgifter enligt artikel 40,

c) den sökande förbinder sig att genomföra en tioårig nätutvecklingsplan som ska övervakas av tillsynsmyndigheten,

d) överföringssystemets ägare har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt punkt 5. För detta ändamål ska ägaren tillhandahålla samtliga utkast till avtal med den sökande och eventuella övriga relevanta enheter, och

e) den sökande har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt förordning (EU) 2019/943, däribland samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem på europeisk och regional nivå.

3. Företag som av tillsynsmyndigheten certifierats såsom uppfyllande villkoren i artikel 53 och punkt 2 i den här artikeln ska av medlemsstaterna godkännas och utnämnas till oberoende systemansvariga. Certifieringsförfarandet antingen i artikel 52 i detta direktiv och artikel 51 i förordning (EU) 2019/943 eller i artikel 53 i detta direktiv ska tillämpas.

4. Varje oberoende systemansvarig ska ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde, däribland inkasseringen av avgifter för tillträde, kapacitetsavgifter och betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem i enlighet med artikel 49 i förordning (EU) 2019/943, samt driva, underhålla och utveckla överföringssystemet och säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav genom investeringsplanering. Vid utvecklingen av överföringssystemet ska den oberoende systemansvarige ansvara för planering (däribland tillståndsförfarande), uppförande och idriftsättning av den nya infrastrukturen. I detta syfte ska den oberoende systemansvarige agera som systemansvarig för överföringssystemet i enlighet med detta avsnitt. Överföringssystemets ägare ska inte ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde eller för investeringsplanering.

5. Om en oberoende systemansvarig har utnämnts ska överföringssystemets ägare fullgöra följande skyldigheter:

a) Tillhandahålla den oberoende systemansvarige det samarbete och stöd som krävs för att denne ska kunna utföra sina uppgifter, i synnerhet all relevant information.

b) Finansiera de investeringar som den oberoende systemansvarige har beslutat om och som har godkänts av tillsynsmyndigheten, eller godkänna att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvarige. Finansieringsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska, innan beslut om godkännande fattas, samråda med överföringssystemets ägare och andra berörda parter.

c) Stå för skadeståndsansvar i samband med nättillgångarna, med undantag av den del av ansvaret som avser den oberoende systemansvariges arbetsuppgifter.

d) Ge garantier för att underlätta finansieringen av all utbyggnad av nätet, med undantag av sådana investeringar där ägaren i enlighet med led b har godkänt att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvarige.

6. Den berörda nationella konkurrensmyndigheten ska ges alla relevanta befogenheter för att i nära samverkan med tillsynsmyndigheten på ett effektivt sätt övervaka att ägaren av överföringssystemet fullgör sina skyldigheter enligt punkt 5.

Artikel 45

Åtskillnad av ägare av överföringssystem

1. Om en oberoende systemansvarig har utnämnts ska en ägare av överföringssystem som ingår i ett vertikalt integrerat företag vara oberoende, åtminstone i sin juridiska form och organisation och i sitt beslutsfattande, av annan verksamhet som inte avser överföring.

2. För att säkerställa att sådana ägare till överföringssystem som avses i punkt 1 är oberoende ska följande minimikriterier gälla:

a) Personer som ansvarar för ägarens företagsledning får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade elföretag som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften när det gäller produktion, distribution eller leverans av el.

b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ägarens företagsledning beaktas på ett sätt som gör att dessa personer kan agera självständigt.

c) Överföringssystemets ägare ska upprätta ett regelefterlevnadsprogram, där det anges vilka åtgärder som vidtagits för att motverka diskriminerande beteende, och säkerställa kontroll av att programmet följs på lämpligt sätt. I regelefterlevnadsprogrammet ska det anges vilka specifika skyldigheter de anställda har att uppnå dessa mål. Den person eller det organ som ansvarar för att kontrollera att regelefterlevnadsprogrammet följs ska till tillsynsmyndigheten lämna en årlig rapport om de åtgärder som vidtagits, och rapporten ska offentliggöras.

Avsnitt 3

Oberoende systemansvarig för överföringssystem

Artikel 46

Tillgångar, utrustning, personal och identitet

1. Systemansvariga för överföringssystem ska förfoga över de personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som behövs för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv och bedriva elöverföringsverksamhet, särskilt följande:

a) Tillgångar som är nödvändiga för elöverföringsverksamheten, inklusive överföringssystem, ska ägas av den systemansvarige för överföringssystemet.

b) Personal som är nödvändig för elöverföringsverksamheten, bl.a. för utförande av alla verksamhetsuppgifter, ska vara anställd hos den systemansvarige för överföringssystemet.

c) Inhyrning av personal och tillhandahållande av tjänster till och från andra delar av det vertikalt integrerade företaget ska vara förbjudet. Den systemansvarige för överföringssystemet får dock tillhandahålla tjänster till det vertikalt integrerade företaget under förutsättning att

   i) tillhandahållandet av dessa tjänster inte diskriminerar mellan systemanvändare, är tillgängligt för alla systemanvändare på samma villkor och inte inskränker, snedvrider eller förhindrar konkurrens i produktions- eller leveransverksamhet, och

   ii) villkoren för tillhandahållandet av tjänsterna har godkänts av tillsynsmyndigheten.

d) Utan att det påverkar tillämpningen av tillsynsorganets beslut enligt artikel 49 ska det vertikalt integrerade företaget i god tid göra tillräckliga ekonomiska resurser för framtida investeringsprojekt och/eller för ersättande av befintliga tillgångar tillgängliga för den systemansvarige för överföringssystemet efter en vederbörlig begäran från denne.

2. Elöverföringsverksamheten ska omfatta åtminstone följande uppgifter utöver dem som anges i artikel 40:

a) Företräda den systemansvarige för överföringssystemet och hålla kontakt med tredje parter och tillsynsmyndigheter.

b) Företräda den systemansvarige för överföringssystemet inom Entso för el.

c) Bevilja och förvalta tredje parts tillträde utan diskriminering mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare.

d) Inkassera alla avgifter som avser överföringssystemet, bl.a. avgifter för tillträde, kompensation för energiförluster och avgifter för stödtjänster.

e) Utföra drift, underhåll och utveckling av ett säkert, effektivt och ekonomiskt överföringssystem.

f) Planera investeringar för att säkerställa att systemet på lång sikt kan tillgodose en rimlig efterfrågan och garantera försörjningstrygghet.

g) Inrätta lämpliga samriskföretag, även med en eller flera systemansvariga för överföringssystem, elbörser och övriga relevanta aktörer, för att försöka nå målen att utveckla regionala marknader eller underlätta avregleringen.

h) Tillhandahålla alla typer av företagstjänster, bl.a. juridiska tjänster och redovisnings- och it-tjänster.

3. Systemansvariga för överföringssystem ska organisera sig i en juridisk form enligt bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 ([26]).

4. Den systemansvarige för överföringssystemet får inte i sin företagsprofil, sin kommunikation, sitt firmamärke och sina lokaler skapa förvirring i fråga om det vertikalt integrerade företagets separata identitet eller någon del därav.

5. Den systemansvarige för överföringssystemet får inte dela it-system eller it-utrustning, fysiska lokaler och säkerhetssystem för åtkomst med någon del av det vertikalt integrerade företaget, och inte heller använda samma konsulter eller externa leverantörer för it-system eller it-utrustning och säkerhetssystem för åtkomst.

6. Räkenskaperna för systemansvariga för överföringssystem ska revideras av en annan revisor än den som reviderar det vertikalt integrerade företaget eller någon del av detta.

Artikel 47

Oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet

1. Utan att det påverkar de beslut som fattas av tillsynsorganet enligt artikel 49 ska den systemansvarige för överföringssystemet ha

a) faktisk beslutanderätt, oberoende av det vertikalt integrerade företaget, i fråga om de tillgångar som är nödvändiga för att driva, underhålla eller utveckla överföringssystemet, och

b) befogenhet att anskaffa medel på kapitalmarknaden, särskilt genom lån och kapitalökning.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska hela tiden agera så att det säkerställs att det finns tillräckliga resurser för att bedriva överföringsverksamheten korrekt och effektivt och för att utveckla och upprätthålla ett effektivt, säkert och ekonomiskt överföringssystem.

3. Dotterbolag till det vertikalt integrerade företaget som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte ha något direkt eller indirekt aktieinnehav i den systemansvarige för överföringssystemet. Den systemansvarige för överföringssystemet får varken direkt eller indirekt ha aktieinnehav i något av det vertikalt integrerade företagets dotterbolag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet, eller erhålla aktieutdelningar eller andra ekonomiska förmåner från sådana dotterbolag.

4. Den systemansvariges övergripande företagsledningsstruktur och företagsform ska säkerställa den systemansvariges effektiva oberoende i enlighet med detta avsnitt. Det vertikalt integrerade företaget får inte direkt eller indirekt bestämma den systemansvariges konkurrensbeteende i dennes dagliga verksamhet och nätförvaltning eller i den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 51.

([26]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt (EUT L 169, 30.6.2017, s. 46).

5. När den systemansvarige för överföringssystemet utför sina uppgifter enligt artiklarna 40 och 46.2 i detta direktiv, och när den fullgör de skyldigheter som anges i artiklarna 16, 18, 19 och 50 i förordning (EU) 2019/943, får den inte diskriminera olika personer eller enheter och inte heller inskränka, snedvrida eller förhindra konkurrens i produktions- eller leveransverksamhet.

6. Alla kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet, däribland lån från den systemansvarige för överföringssystemet till det vertikalt integrerade företaget, ska ske på marknadsvillkor. Den systemansvarige för överföringssystemet ska föra detaljerad dokumentation över sådana kommersiella och ekonomiska förbindelser och göra denna dokumentation tillgänglig för tillsynsmyndigheten på dennas begäran.

7. Den systemansvarige för överföringssystemet ska lägga fram alla kommersiella och ekonomiska avtal med det vertikalt integrerade företaget för tillsynsmyndighetens godkännande.

8. Den systemansvarige för överföringssystemet ska informera tillsynsmyndigheten om de ekonomiska resurser enligt artikel 46.1 d som finns tillgängliga för framtida investeringsprojekt och/eller för att ersätta befintliga tillgångar.

9. Det vertikalt integrerade företaget ska avstå från alla handlingar som försvårar för eller förhindrar den systemansvarige för överföringssystemet att fullgöra sina skyldigheter enligt detta kapitel, och får inte kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ska begära tillstånd från det vertikalt integrerade företaget för att fullgöra dessa skyldigheter.

10. Ett företag som har certifierats av tillsynsmyndigheten och sålunda uppfyller kraven i detta kapitel ska godkännas och utnämnas till systemansvarig för överföringssystemet av den berörda medlemsstaten. Certifieringsförfarandet antingen i artikel 52 i detta direktiv och artikel 51 i förordning (EU) 2019/943 eller i artikel 53 i detta direktiv ska tillämpas.

Artikel 48

Oberoende för personalen och företagsledningen hos den systemansvarige för överföringssystemet

1. Beslut om utnämning, förlängning, arbetsvillkor, däribland löner, och uppsägning av personer med ansvar för företagsledningen och/eller ledamöter av de administrativa organen för en systemansvarig för överföringssystemet ska fattas av den systemansvariges tillsynsorgan, som har utnämnts i enlighet med artikel 49.

2. Tillsynsmyndigheten ska underrättas om identiteten hos de personer som har nominerats av tillsynsorganet för utnämning till eller förlängning av en roll med ansvar för verkställande företagsledning och/eller som ledamot av ett av den systemansvariges administrativa organ, och om de villkor som reglerar dessa personers tjänsteperiod och varaktighet samt uppsägning, liksom om skälen till varje beslut att avsluta en sådan tjänsteperiod. Dessa villkor och de beslut som avses i punkt 1 ska bli bindande endast om tillsynsmyndigheten inom tre veckor efter underrättelsen inte har gjort några invändningar.

Tillsynsmyndigheten får göra invändningar mot de beslut som avses i punkt 1 om

a) det uppstår tveksamhet om det yrkesmässiga oberoendet hos en utnämnd person som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamot av något av de administrativa organen, eller

b) det, vid ett förtida avslutande av tjänsteperioden, råder tvivel om det berättigade i ett sådant förtida avslutande.

3. Ingen yrkesmässig position eller affärsförbindelse och inget yrkesmässigt ansvar eller intresse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med det vertikalt integrerade företaget eller någon del av detta, eller med någon annan majoritetsdelägare än den systemansvarige för överföringssystemet, får utövas under en treårsperiod före utnämningen av de personer med ansvar för företagsledning och/eller ledamöter av de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet som omfattas av denna punkt.

4. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen samt personal hos den systemansvarige för överföringssystemet får inte yrkesmässigt ha någon position, något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med en annan del av det vertikalt integrerade företaget eller dess majoritetsdelägare.

5. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i administrativa organ samt personal hos den systemansvarige för överföringssystemet får inte ha något intresse i eller erhålla ekonomiska förmåner, vare sig direkt eller indirekt, från någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den systemansvarige för överföringssystemet. Deras lön får inte vara beroende av det vertikalt integrerade företagets verksamhet eller resultat som inte härrör från den systemansvarige för överföringssystemet.

6. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet ska garanteras effektiv rätt att till tillsynsmyndigheten rikta klagomål mot förtida avslutande av deras tjänsteperiod.

7. Efter avslutad tjänsteperiod hos den systemansvarige för överföringssystemet får personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i något av dess administrativa organ inte yrkesmässigt ha någon position, något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse i eller med någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den systemansvarige för överföringssystemet eller med dess majoritetsdelägare under en period på minst fyra år.

8. Punkt 3 ska tillämpas på majoriteten av de personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet.

De personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet och som inte omfattas av punkt 3 får inte ha utövat någon ledningsverksamhet eller någon annan relevant verksamhet i det vertikalt integrerade företaget under minst sex månader före sin utnämning.

Första stycket i denna punkt samt punkterna 4–7 ska gälla alla som ingår i den verkställande ledningen samt de personer som rapporterar direkt till dem i frågor som rör drift, underhåll eller utveckling av nätet.

Artikel 49

Tillsynsorgan

1. Den systemansvarige för överföringssystemet ska ha ett tillsynsorgan som ansvarar för sådana beslut som kan ha en väsentlig inverkan på värdet på delägarnas tillgångar hos den systemansvarige för överföringssystemet, särskilt beslut om godkännande av de årliga och de mer långsiktiga finansieringsplanerna, den systemansvariges skuldsättningsgrad och utdelningar till delägarna. De beslut som faller inom tillsynsorganets ansvarsområde ska inte omfatta sådana beslut som rör den systemansvariges dagliga verksamhet och den dagliga förvaltningen av nätet eller den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 51.

2. Tillsynsorganet ska bestå av ledamöter som företräder det vertikalt integrerade företaget, ledamöter som företräder tredje parts delägare och, om så föreskrivs i nationell rätt, företrädare för andra intressenter, såsom anställda hos den systemansvarige för överföringssystemet.

3. Artikel 48.2 första stycket och artikel 48.3–48.7 ska tillämpas på minst hälften av tillsynsorganets ledamöter minus en.

Artikel 48.2 andra stycket b ska tillämpas på alla ledamöter i tillsynsorganet.

Artikel 50

Regelefterlevnadsprogram och regelefterlevnadsansvarig

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem upprättar och genomför ett regelefterlevnadsprogram där det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att diskriminerande beteende inte förekommer och att efterlevnaden av programmet kontrolleras på lämpligt sätt. Regelefterlevnadsprogrammet ska ange de anställdas specifika skyldigheter att uppfylla dessa mål. Regelefterlevnadsprogrammet ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande. Utan att det påverkar tillsynsmyndighetens befogenheter ska efterlevnaden av programmet kontrolleras på ett oberoende sätt av en regelefterlevnadsansvarig.

2. Den regelefterlevnadsansvariga ska utses av tillsynsorganet efter godkännande av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får vägra att godkänna den regelefterlevnadsansvariga endast om denna inte visar tillräckligt oberoende eller tillräcklig yrkesmässig kapacitet. Den regelefterlevnadsansvariga får vara en fysisk eller en juridisk person. Artikel 48.2–48.8 ska tillämpas på den regelefterlevnadsansvariga.

3. Den regelefterlevnadsansvariga ska ansvara för att

a) kontrollera genomförandet av regelefterlevnadsprogrammet,

b) utarbeta en årsrapport med de åtgärder som har vidtagits för att genomföra regelefterlevnadsprogrammet och överlämna den till tillsynsmyndigheten,

c) rapportera till tillsynsorganet och utfärda rekommendationer om regelefterlevnadsprogrammet och dess genomförande,

d) underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella betydande överträdelser i samband med genomförandet av regelefterlevnadsprogrammet och

e) rapportera till tillsynsmyndigheten om eventuella kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet.

4. Den regelefterlevnadsansvariga ska förelägga tillsynsmyndigheten föreslagna beslut om investeringsplanen och om enskilda investeringar i nätet. Detta ska ske senast när företagsledningen och/eller det behöriga administrativa organet för den systemansvarige för överföringssystemet överlämnar dem till tillsynsorganet.

5. När det vertikalt integrerade företaget under bolagsstämman eller genom omröstning bland det utnämnda tillsynsorganets ledamöter har motsatt sig antagandet av ett beslut så att detta hindrar eller försenar investeringar som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska den regelefterlevnadsansvariga rapportera om detta till tillsynsmyndigheten, som då ska vidta åtgärder i enlighet med artikel 51.

6. De villkor som reglerar den regelefterlevnadsansvarigas uppdrag och anställningsvillkor, inbegripet uppdragets varaktighet, ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande. Villkoren ska säkerställa den regelefterlevnadsansvarigas oberoende, bland annat genom att tillhandahålla alla de resurser som krävs för den regelefterlevnadsansvariga ska kunna fullgöra sina uppgifter. Under uppdragsperioden får den regelefterlevnadsansvariga inte ha något annat direkt eller indirekt yrkesmässigt uppdrag, ansvar eller intresse i eller med någon del av det vertikalt integrerade företaget eller dess majoritetsdelägare.

7. Den regelefterlevnadsansvarige ska regelbundet rapportera, antingen muntligen eller skriftligen, till tillsynsmyndigheten och ha rätt att regelbundet rapportera, antingen muntligen eller skriftligen, till tillsynsorganet för den systemansvarige för överföringssystemet.

8. Den regelefterlevnadsansvariga får delta i alla möten i företagsledningen eller de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet, i tillsynsorganets möten och vid bolagsstämman. Den regelefterlevnadsansvariga ska delta i alla möten där följande frågor diskuteras:

a) Villkor för tillträde till nätet, enligt förordning (EU) 2019/943, särskilt vad gäller tariffer, tjänster för tredjepartstillträde, kapacitetstilldelning, hantering av överbelastning, transparens, stödtjänster och sekundärmarknader.

b) Projekt som genomförs för att driva, underhålla och utveckla överföringssystemet, bl.a. sammanlänkningar och investeringar i nätanslutningar.

c) Sådana inköp och sådan försäljning av energi som krävs för överföringssystemets drift.

9. Den regelefterlevnadsansvarige ska övervaka att den systemansvarige för överföringssystemet följer artikel 41.

10. Den regelefterlevnadsansvarige ska ha tillgång till alla relevanta uppgifter och till de kontorslokaler som tillhör den systemansvarige för överföringssystemet samt till all information som behövs för att kunna fullgöra sin uppgift.

11. Den regelefterlevnadsansvarige ska utan föranmälan ges tillträde till de kontorslokaler som tillhör den systemansvarige för överföringssystemet.

12. Efter tillsynsmyndighetens förhandsgodkännande får tillsynsorganet säga upp den regelefterlevnadsansvariga. Tillsynsorganet ska på begäran av tillsynsmyndigheten säga upp den regelefterlevnadsansvariga om denna uppvisar bristande oberoende eller bristande yrkesmässig kapacitet.

Artikel 51

Nätutveckling och befogenhet att fatta investeringsbeslut

1. Systemansvariga för överföringssystem ska minst vartannat år, efter att ha samrått med alla berörda intressenter, till tillsynsmyndigheten överlämna en tioårig nätutvecklingsplan som grundar sig på befintlig och förutsedd tillgång och efterfrågan. Denna nätutvecklingsplan ska innehålla effektiva åtgärder för att garantera systemets ändamålsenlighet och försörjningstryggheten. Den systemansvarige för överföringssystemet ska offentliggöra den tioåriga nätutvecklingsplanen på sin webbplats.

2. Den tioåriga nätutvecklingsplanen ska särskilt

a) för marknadsaktörerna ange de viktigaste överföringsinfrastrukturer som behöver byggas ut eller uppgraderas under de kommande tio åren,

b) innehålla alla investeringar som det redan beslutats om och fastställa nya investeringar som ska verkställas under de kommande tre åren samt

c) ange en tidsfrist för alla investeringsprojekt.

3. När den tioåriga nätutvecklingsplanen utarbetas ska den systemansvarige för överföringssystemet ta full hänsyn till den potential som användningen av efterfrågeflexibilitet, energilagringsanläggningar och andra resurser erbjuder som alternativ till en utbyggnad av systemet, liksom den förväntade förbrukningen och handeln med andra länder samt investeringsplanerna för unionstäckande och regionala nät.

4. Tillsynsmyndigheten ska hålla öppna och transparenta samråd med alla nuvarande och potentiella systemanvändare om den tioåriga nätutvecklingsplanen. Av personer och företag som hävdar att de är potentiella systemanvändare får det krävas att de underbygger sådana påståenden. Tillsynsmyndigheten ska offentliggöra resultatet av samrådsprocessen, särskilt eventuella investeringsbehov.

5. Tillsynsmyndigheten ska undersöka huruvida den tioåriga nätutvecklingsplanen omfattar alla investeringsbehov som fastställts under samrådsprocessen, och huruvida den överensstämmer med den icke-bindande unionsomfattande tioåriga nätutvecklingsplan (nedan kallad *unionsomfattande nätutvecklingsplan*) som avses i artikel 30.1 b i förordning (EU) 2019/943. Om det uppstår några tvivel om överensstämmelse med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ska tillsynsmyndigheten samråda med Acer. Tillsynsmyndigheten får kräva att den systemansvarige för överförings-systemet ändrar sin tioåriga nätutvecklingsplan.

De behöriga nationella myndigheterna ska undersöka huruvida den tioåriga nätutvecklingsplanen överensstämmer med den nationella energi- och klimatplan som lämnas in i enlighet med förordning (EU) 2018/1999.

6. Tillsynsmyndigheten ska övervaka och utvärdera genomförandet av den tioåriga nätutvecklingsplanen.

7. För det fall den systemansvarige för överföringssystemet av någon annan orsak än tvingande orsaker som ligger utanför dennas kontroll inte verkställer en investering som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten är skyldig att vidta minst en av följande åtgärder för att säkerställa att investeringen i fråga görs, om den fortfarande är relevant på grundval av den senaste tioåriga nätutvecklingsplanen:

a) Kräva att den systemansvarige för överföringssystemet verkställer den aktuella investeringen.

b) Anordna ett anbudsförfarande som är öppet för alla investerare för investeringen.

c) Förpliktiga den systemansvarige för överföringssystemet att godta en kapitalökning för att finansiera nödvändiga investeringar och tillåta oberoende investerare att delta i kapitalet.

8. Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt punkt 7 b får den kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ska godta ett eller flera av följande alternativ:

a) Finansiering från en tredje part.

b) Konstruktion utförd av en tredje part.

c) Egen konstruktion av den nya tillgången i fråga.

d) Egen drift av den nya tillgången i fråga.

Den systemansvarige för överföringssystemet ska tillhandahålla investerarna all information som behövs för att göra investeringen, ansluta nya tillgångar till överföringsnätet och i allmänhet på bästa sätt vinnlägga sig om att underlätta genomförandet av investeringsprojektet.

Relevanta finansieringsarrangemang ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande.

9. Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt punkt 7 ska de relevanta tariffbestämmelserna omfatta investeringskostnaderna i fråga.

Avsnitt 4

Utnämning och certifiering av systemansvariga för överföringssystem

Artikel 52

Utnämning och certifiering av systemansvariga för överföringssystem

1. Innan ett företag godkänns och utnämns till systemansvarig för överföringssystem ska det certifieras i enlighet med förfarandena i punkterna 4, 5 och 6 i denna artikel och i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943.

2. Företag som av tillsynsmyndigheten, med tillämpning av nedanstående certifieringsförfarande, intygas uppfylla kraven i artikel 43, ska av medlemsstaterna godkännas och utnämnas till systemansvariga för överföringssystem. Utnämningen av systemansvariga för överföringssystem ska anmälas till kommissionen och offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

3. Systemansvariga för överföringssystem ska till tillsynsmyndigheten anmäla alla planerade transaktioner som kan komma att kräva en omprövning av huruvida de uppfyller kraven i artikel 43.

4. Tillsynsmyndigheterna ska kontrollera att systemansvariga för överföringssystem fortlöpande uppfyller kraven i artikel 43. För att säkerställa att kraven är uppfyllda ska de i följande fall inleda ett certifieringsförfarande:

a) Efter anmälan från den systemansvarige för överföringssystemet i enlighet med punkt 3.

b) På eget initiativ då de får vetskap om att en planerad förändring av rättigheter gentemot eller inflytande över ägare av eller systemansvariga för överföringssystem kan leda till överträdelse av artikel 43, eller då de har anledning att misstänka att en sådan överträdelse har skett.

c) Efter en motiverad begäran från kommissionen.

5. Tillsynsmyndigheterna ska fatta beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem inom fyra månader från den dag då denna inkom med anmälan eller då kommissionen överlämnade sin begäran. När denna period har löpt ut ska certifieringen anses vara beviljad. Tillsynsmyndighetens uttryckliga eller underförstådda beslut ska börja gälla först efter det att det förfarande som anges i punkt 6 har avslutats.

6. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla det uttryckliga eller underförstådda beslutet om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem till kommissionen, och förse kommissionen med all relevant information avseende detta beslut. Kommissionen ska agera i enlighet med förfarandet i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943.

7. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen får från systemansvariga för överföringssystem och företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet begära sådan information som är relevant för utförandet av deras uppgifter enligt denna artikel.

8. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

Artikel 53

Certifiering i förhållande till tredjeländer

1. Om certifiering begärs av ägaren till eller den systemansvarige för ett överföringssystem som kontrolleras av en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer ska tillsynsmyndigheten underrätta kommissionen.

Tillsynsmyndigheten ska även utan dröjsmål underrätta kommissionen om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer får kontroll över ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystemet.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer får kontroll över överföringssystemet eller den systemansvarige för överföringssystemet.

3. Tillsynsmyndigheten ska anta ett utkast till beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem inom fyra månader från och med den dag då den systemansvarige inkom med anmälan. Tillsynsmyndigheten ska vägra certifiering

a) om det inte har visats att den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 43, och

b) om det inte har visats för tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet som har utnämnts av medlemsstaten att ett beviljande av certifiering inte kommer att äventyra försörjningstryggheten för energi i medlemsstaten och unionen. När denna fråga beaktas ska tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet ta hänsyn till

   i) unionens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som unionen är part i och som rör energitrygghet,

   ii) medlemsstatens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet enligt avtal som ingåtts med tredjelandet, i den mån avtalen överensstämmer med unionsrätten, och

   iii) andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

4. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla beslutet till kommissionen, tillsammans med all relevant information beträffande beslutet.

5. Medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheten eller den utnämnda behöriga myndighet som avses i punkt 3 b, innan tillsynsmyndigheten antar ett beslut om certifiering, begär ett yttrande från kommissionen om huruvida

a) den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 43, och

b) ett beviljande av certifiering kan äventyra energitryggheten i unionen.

6. Kommissionen ska behandla den begäran som avses i punkt 5 så snart den har mottagits. Inom två månader från det att begäran har mottagits ska kommissionen avge sitt yttrande till tillsynsmyndigheten eller, om begäran har inkommit från den utnämnda behöriga myndigheten, till den myndigheten.

När kommissionen utarbetar sitt yttrande får den begära in synpunkter från Acer, den berörda medlemsstaten och berörda parter. Om kommissionen framställer en sådan begäran ska tvåmånadersperioden förlängas med två månader.

Om kommissionen inte har avgett något yttrande inom den period som avses i första och andra styckena ska den inte anses ha några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

7. När kommissionen bedömer huruvida den kontroll som utövas av en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer kommer att äventyra försörjningstryggheten för energi i unionen ska den beakta

a) de särskilda omständigheterna i fallet och i det eller de berörda tredjeländerna, och

b) unionens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet eller tredjeländerna enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som unionen är part i och som rör energitrygghet.

8. Tillsynsmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut om certifieringen inom två månader från utgången av den period som avses i punkt 6. När tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut ska den ta största hänsyn till kommissionens yttrande. I varje fall ska medlemsstaterna ha rätt att vägra certifiering när beviljande av certifiering äventyrar energitryggheten i den egna medlemsstaten eller i en annan medlemsstat. När en medlemsstat har utnämnt en annan behörig nationell myndighet för att göra den bedömning som avses i punkt 3 b, kan medlemsstaten kräva att tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut i överensstämmelse med den behöriga nationella myndighetens bedömning. Tillsynsmyndighetens slutliga beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans. Om det slutliga beslutet avviker från kommissionens yttrande ska den berörda medlemsstaten tillhandahålla och offentliggöra skälen för beslutet tillsammans med beslutet.

9. Inget i denna artikel ska påverka medlemsstaternas rätt att i enlighet med unionsrätten utöva inhemsk rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör den allmänna säkerheten.

10. Denna artikel ska, med undantag av punkt 3 a, också tillämpas på medlemsstater som omfattas av ett undantag enligt artikel 66.

Artikel 54

Ägande av energilagringsanläggningar av systemansvariga för överföringssystem

1. Systemansvariga för överföringssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar.

2. Genom undantag från punkt 1 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för överföringssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver energilagringsanläggningar om dessa är helt integrerade nätkomponenter, förutsatt att tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande eller om samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgetts en rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.

b) Sådana anläggningar och icke frekvensrelaterade stödtjänster används inte för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, men anläggningarna är nödvändiga för att de systemansvariga för överföringssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv när det gäller effektiv, tillförlitlig och säker drift av överföringssystemet.

c) Tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag, gjort en förhandsbedömning av anbudsförfarandets tillämplighet, inbegripet anbudsförfarandets villkor, och lämnat sitt godkännande.

Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för överföringssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

3. Beslutet att bevilja undantag ska anmälas till kommissionen och Acer tillsammans med relevant information om ansökan och om skälen för att bevilja undantag.

4. Tillsynsmyndigheterna ska med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagringsanläggningar för att bedöma potentiell tillgång till och intresse hos andra parter av investeringar i sådana anläggningar. Om ett offentligt samråd, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, visar att andra parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana anläggningar på ett kostnadseffektivt sätt ska tillsynsmyndigheten säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för överföringssystem på detta område fasas ut inom 18 månader. Som en del av villkoren för det förfarandet får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för överföringssystem får rimlig kompensation, särskilt för restvärdet av sina investeringar i energilagringsanläggningarna.

5. Punkt 4 ska inte tillämpas på helt integrerade nätkomponenter eller på den vanliga avskrivningsperioden för nya batterilagringsanläggningar med ett slutgiltigt investeringsbeslut förrän 2024, förutsatt att dessa batterilagringsanläggningar

a) ansluts till nätet senast två år därefter,

b) integreras i överföringssystemet,

c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten i samband med hantering av oplanerade händelser i elnätet, när detta återställande påbörjas omedelbart och avslutas när vanlig omdirigering kan lösa problemet, och

d) inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, balansmarknaderna inbegripna.

Avsnitt 5

Särredovisning samt transparens i bokföringen

Artikel 55

Tillgång till räkenskaper

1. Medlemsstaterna eller varje behörig myndighet som de utnämner, inklusive de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 57, ska, i den utsträckning som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter, ha tillgång till elföretagens räkenskaper i enlighet med artikel 56.

2. Medlemsstaterna och varje utnämnd behörig myndighet, inklusive tillsynsmyndigheterna, ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt. Medlemsstaterna får föreskriva att sådan information ska offentliggöras om detta offentliggörande är nödvändigt för att de behöriga myndigheterna ska kunna utföra sina uppgifter.

Artikel 56

Särredovisning

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att elföretagens bokföring genomförs i enlighet med punkterna 2 och 3.

2. Elföretag ska, oberoende av ägartyp och juridisk form, upprätta, låta genomgå revision och offentliggöra sina årsredovisningar i enlighet med de bestämmelser i nationell lagstiftning som avser årsredovisning för aktiebolag och som har fastställts i enlighet med direktiv 2013/34/EU.

Företag som inte enligt lag är skyldiga att offentliggöra sin årsredovisning ska hålla en kopia av den tillgänglig för allmänheten på sitt huvudkontor.

3. Elföretag ska i sin interna bokföring särredovisa överförings- och distributionsverksamheten var för sig så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen. De ska också, eventuellt i en sammanställd redovisning, redovisa andra elverksamheter som inte avser överföring eller distribution. Inkomster från ägande av överförings- eller distributionssystemet ska specificeras i bokföringen. Vid behov ska elföretagen upprätta en sammanställd redovisning för annan verksamhet som inte avser el. Den interna redovisningen ska omfatta en balansräkning och en resultaträkning för varje verksamhetsgren.

4. Den revision som avses i punkt 2 ska särskilt verifiera att den i punkt 3 angivna skyldigheten att undvika diskriminering och korssubventioner har fullgjorts.

KAPITEL VII

TILLSYNSMYNDIGHETER

Artikel 57

Tillsynsmyndigheternas utnämning och oberoende

1. Varje medlemsstat ska utse en tillsynsmyndighet på nationell nivå.

2. Punkt 1 ska inte påverka utnämningen av andra tillsynsmyndigheter på regional nivå i medlemsstaterna, förutsatt att det finns en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på unionsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i Acer i enlighet med artikel 21.1 i förordning (EU) 2019/942.

3. Genom undantag från punkt 1 kan en medlemsstat utnämna tillsynsmyndigheter för små system på ett geografiskt separat område vars elförbrukning 2008 understeg 3 % av den samlade elförbrukningen i den medlemsstat där området är beläget. Det undantaget ska inte påverka utnämningen av en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på unionsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i Acer i enlighet med artikel 21.1 i förordning (EU) 2019/942.

4. Medlemsstaterna ska garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att den utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. I det syftet ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten, när den utför de uppgifter som den tilldelas genom detta direktiv och tillhörande lagstiftning,

a) är juridiskt åtskild från och funktionellt oberoende av andra offentliga och privata enheter,

b) säkerställer att dess personal och de personer som ansvarar för dess ledning

   i) agerar oberoende av marknadsintressen, och

   ii) inte söker eller tar emot direkta anvisningar från någon regering eller någon annan offentlig eller privat enhet när de utför sina tillsynsuppgifter. Det kravet inkräktar inte på ett i förekommande fall nära samarbete med andra berörda nationella myndigheter eller på de allmänna politiska riktlinjer som regeringen utfärdat och som inte avser tillsynsskyldigheter eller tillsynsbefogenheter enligt artikel 59.

5. För att bevara tillsynsmyndighetens oberoende ställning ska medlemsstaterna i synnerhet säkerställa

a) att tillsynsmyndigheten kan fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ,

b) att tillsynsmyndigheten har de personalresurser och ekonomiska resurser som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter och utöva sina befogenheter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt,

c) att tillsynsmyndigheten har ett särskilt årligt budgetanslag med självständigt ansvar för den anslagna budgetens genomförande,

d) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning utnämns för en bestämd period på mellan fem och sju år, som ska kunna förnyas en gång,

e) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning utnämns på grundval av objektiva, transparenta och offentliggjorda kriterier genom ett oberoende och opartiskt förfarande som säkerställer att kandidaterna har nödvändig kompetens och erfarenhet för berörda positioner inom tillsynsmyndigheten,

f) att det finns bestämmelser om intressekonflikter och att konfidentialitetsskyldigheterna sträcker sig längre än mandatperioden för ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, mandatperioden för tillsynsmyndighetens högsta ledning,

g) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning endast kan avsättas på grundval av fastställda transparenta kriterier.

Med avseende på första stycket d ska medlemsstaterna säkerställa att det finns ett lämpligt roterande system för styrelsen eller högsta ledningen. Styrelsens ledamöter eller, om styrelse saknas, medlemmar av högsta ledningen kan under ämbetstiden avsättas endast om de inte längre uppfyller villkoren i denna artikel eller har gjort sig skyldiga till tjänstefel enligt nationell rätt.

6. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheternas räkenskaper ska kontrolleras i efterhand av en oberoende revisor.

7. Senast den 5 juli 2022 och därefter vart fjärde år ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om de nationella myndigheternas efterlevnad av principen om oberoende, som anges i denna artikel.

Artikel 58

Tillsynsmyndighetens allmänna mål

När tillsynsmyndigheten utför de uppgifter som anges i detta direktiv ska den, inom ramen för sina skyldigheter och befogenheter enligt artikel 59, i nära samarbete med andra relevanta nationella myndigheter, inklusive konkurrensmyndigheter, liksom myndigheter, inbegripet tillsynsmyndigheter, från angränsande medlemsstater och, i förekommande fall, angränsande tredjeländer, och utan att inkräkta på deras behörighet, vidta alla rimliga åtgärder för att bidra till följande mål:

a) I nära samarbete med andra medlemsstaters tillsynsmyndigheter, kommissionen och Acer främja en konkurrenskraftig, flexibel, säker och miljömässigt hållbar inre marknad för el i unionen, och ett verkligt öppnande av marknaden för samtliga kunder och leverantörer i unionen, och säkerställa lämpliga förutsättningar för en effektiv och tillförlitlig drift av elnäten, med beaktande av de långsiktiga målen.

b) Utveckla konkurrenskraftiga och väl fungerande regionala gränsöverskridande marknader inom unionen för att uppnå de mål som avses i led a.

c) Undanröja restriktioner för elhandeln mellan medlemsstater, inbegripet genom att utveckla den kapacitet för gränsöverskridande överföring som rimligen krävs för att tillgodose efterfrågan och förbättra integreringen av nationella marknader, vilket kan underlätta elflödet inom hela unionen.

d) Bidra till att det så kostnadseffektivt som möjligt utvecklas säkra, tillförlitliga, effektiva och icke-diskriminerande system som är konsumentinriktade, samt främja systemens tillräcklighet och, i enlighet med allmänna energipolitiska mål, främja energieffektivitet och integrering i både överförings- och distributionsnäten av stor- och småskalig produktion av el från förnybara energikällor och distribuerad produktion samt underlätta driften av dem i förhållande till andra energinät för gas eller värme.

e) Underlätta för ny produktionskapacitet och nya energilagringsanläggningar att få tillträde till elnätet, i synnerhet genom att undanröja potentiella hinder för tillträdet för nya marknadsaktörer och el producerad från förnybara energikällor.

f) Säkerställa att systemansvariga och systemanvändare får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten, särskilt energieffektiviteten, och främja marknadsintegreringen.

g) Säkerställa att kunderna drar nytta av att deras nationella marknad fungerar effektivt, främja effektiv konkurrens och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå i nära samarbete med relevanta konsumentskyddsmyndigheter.

h) Bidra till uppnåendet av en hög standard på samhällsomfattande tjänster och allmännyttiga tjänster på elleveransområdet, bidra till skydd för utsatta kunder, samt bidra till att de processer för utbyte av uppgifter som behövs då kunder byter leverantör är kompatibla.

Artikel 59

Tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter

1. Tillsynsmyndigheten ska ha följande uppgifter:

a) Fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem, eller båda.

b) Säkerställa att systemansvariga för överförings- och distributionssystem och, i förekommande fall, ägare av sådana system, liksom alla elföretag och andra marknadsaktörer, fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943, de nätföreskrifter som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943 och övrig relevant unionsrätt, inbegripet avseende gränsöverskridande aspekter, samt enligt Acers beslut.

c) I nära samarbete med övriga tillsynsmyndigheter säkerställa att Entso för el och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943, de nätföreskrifter som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943 och övrig relevant unionsrätt, inbegripet avseende gränsöverskridande aspekter, liksom Acers beslut, samt gemensamt fastställa fall där Entso för el och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem inte har uppfyllt sina respektive skyldigheter; om tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom en period av fyra månader efter inledandet av samrådet i syfte att gemensamt fastställa att skyldigheterna inte har uppfyllts ska ärendet hänskjutas till Acer för beslut, i enlighet med artikel 6.10 i förordning (EU) 2019/942.

d) Godkänna produkter och upphandlingsförfaranden för icke frekvensrelaterade stödtjänster.

e) Tillämpa nätföreskrifter och riktlinjer som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943 genom nationella åtgärder eller, när så krävs, samordnade regionala eller unionsomfattande åtgärder.

f) Samarbeta om gränsöverskridande frågor med tillsynsmyndigheten eller tillsynsmyndigheterna i de berörda medlemsstaterna och med Acer, särskilt genom att delta i det arbete som bedrivs inom Acers tillsynsnämnd i enlighet med artikel 21 i förordning (EU) 2019/942.

g) Följa och genomföra de rättsligt bindande och relevanta beslut som fattats av kommissionen och Acer.

h) Säkerställa att systemansvariga för överföringssystem gör sammanlänkningskapacitet tillgänglig i största möjliga utsträckning i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) 2019/943.

i) Årligen rapportera till de berörda myndigheterna i medlemsstaterna, kommissionen och Acer om sin verksamhet, inbegripet om hur dess uppgifter har utförts. Rapporten ska omfatta de åtgärder som vidtagits och de resultat som uppnåtts med avseende på samtliga de uppgifter som räknas upp i denna artikel.

j) Säkerställa att det inte förekommer någon korssubventionering mellan verksamhetsgrenarna överföring, distribution och leverans eller annan verksamhet som avser el eller verksamhet som inte avser el.

k) Övervaka de investeringsplaner som de systemansvariga för överföringssystemen utarbetar och i sin årsrapport tillhandahålla en bedömning av i vilken mån dessa investeringsplaner är förenliga med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen, varvid bedömningen får innefatta rekommendationer om ändring av dessa investeringsplaner.

l) Övervaka och utvärdera resultatet hos systemansvariga för överförings- och distributionssystemen i förhållande till utvecklingen av ett smart nät som främjar energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor utifrån en begränsad uppsättning indikatorer, och offentliggöra en nationell rapport vartannat år, med rekommendationer.

m) Fastställa eller godkänna normer och krav på tjänsternas och leveransernas kvalitet eller bidra till detta tillsammans med andra behöriga myndigheter samt övervaka efterlevnaden av reglerna för nätens säkerhet och tillförlitlighet och se över den tidigare efterlevnaden av reglerna.

n) Övervaka graden av transparens, också i grossistpriser, och säkerställa att elföretag fullgör sina skyldigheter vad gäller transparens.

o) Övervaka graden av och effektiviteten i marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och slutkundsnivå, även när det gäller elbörser, priser för hushållskunder, inklusive system för förskottsbetalning, effekten av avtal med dynamiska elpriser och användningen av smarta mätarsystem, andel kunder som byter leverantör, andel kunder som kopplas bort från elnätet, avgifterna för underhållstjänster, och utförandet av underhållstjänster, förhållandet mellan hushålls- och grossistpriser, utvecklingen av nättariffer och nätavgifter och hushållskunders klagomål, samt övervaka eventuell snedvridning eller inskränkning av konkurrensen, inbegripet genom att tillhandahålla relevant information, och göra de berörda konkurrensmyndigheterna uppmärksamma på relevanta fall.

p) Övervaka förekomsten av begränsande avtalsvillkor, däribland exklusivitetsklausuler, som kan hindra kunder från att teckna avtal med mer än en leverantör samtidigt eller begränsa deras möjligheter att göra detta, och i lämpliga fall underrätta de nationella konkurrensmyndigheterna om sådana avtalsvillkor.

q) Övervaka den tid som systemansvariga för överförings- och distributionssystem behöver för att genomföra anslutningar och reparationer.

r) Tillsammans med andra relevanta myndigheter bidra till att säkerställa att konsumentskyddsåtgärderna är effektiva och genomförs.

s) Minst en gång per år offentliggöra rekommendationer om leveransavgifternas överensstämmelse med artikel 5, och vid behov översända dessa rekommendationer till konkurrensmyndigheterna.

t) Säkerställa icke-diskriminerande tillgång till kundernas förbrukningsuppgifter, tillhandahållandet, för alternativ användning, av ett lättbegripligt harmoniserat format på nationell nivå för förbrukningsuppgifter och omedelbar tillgång för alla kunder till sådana uppgifter i enlighet med artiklarna 23 och 24.

u) Övervaka genomförandet av regler om uppgifter och skyldigheter för systemansvariga för överförings- och distributionssystem, leverantörer, kunder och andra marknadsaktörer enligt förordning (EU) 2019/943.

v) Övervaka investeringar i produktions- och lagringskapacitet med avseende på försörjningstrygghet.

w) Övervaka tekniskt samarbete mellan unionens och tredjeländers systemansvariga för överföringssystem.

x) Bidra till inbördes överensstämmelse av processer för utbyte av uppgifter för de viktigaste marknadsprocesserna på regional nivå.

y) Övervaka tillgängligheten för jämförelseverktyg som uppfyller kraven i artikel 14.

z) Övervaka undanröjandet av otillbörliga hinder och begränsningar för utvecklingen av förbrukningen av egenproducerad el och medborgarenergigemenskaper.

2. Om så är föreskrivet i en medlemsstat får de övervakningsuppgifter som avses i punkt 1 utföras av andra myndigheter än tillsynsmyndigheten. I sådana fall ska den information som är resultatet av övervakningen göras tillgänglig för tillsynsmyndigheten så snart som möjligt.

Utan att inkräkta på den specifika befogenhet som den har och i överensstämmelse med principerna om bättre lagstiftning ska tillsynsmyndigheten, samtidigt som dess oberoende bibehålls, vid behov rådgöra med systemansvariga för överföringssystem och, när så är lämpligt, nära samarbeta med andra relevanta nationella myndigheter när de utför de uppgifter som anges i punkt 1.

Eventuella godkännanden som ges av en tillsynsmyndighet eller av Acer i enlighet med detta direktiv ska inte påverka vederbörligen motiverad framtida användning av dess befogenheter enligt denna artikel eller sanktioner som påförs av andra berörda myndigheter eller av kommissionen.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna får de befogenheter som de behöver för att kunna utföra uppgifterna i denna artikel på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheten åtminstone ha befogenheter att

a) fatta bindande beslut om elföretag,

b) undersöka hur elmarknaderna fungerar och att besluta om och införa eventuella nödvändiga och proportionella åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaden fungerar korrekt; vid behov ska tillsynsmyndigheten också ha befogenhet att samarbeta med den nationella konkurrensmyndigheten och tillsynsmyndigheterna för finansmarknaden eller kommissionen när undersökningen gäller konkurrenslagstiftningen,

c) begära den information från elföretagen som är relevant för utförandet av dess uppgifter, bland annat skäl till vägran att ge tredje part tillträde och uppgifter om åtgärder som krävs för att stärka nätet,

d) besluta om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för elföretag som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller enligt relevanta och rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheterna eller Acer, eller att föreslå att en behörig domstol ska besluta om sådana sanktioner, inbegripet befogenhet att besluta om eller föreslå att det beslutas om viten på upp till 10 % av den systemansvariges årliga omsättning eller upp till 10 % av det vertikalt integrerade företagets årliga omsättning för den systemansvarige för överföringssystemet eller det vertikalt integrerade företaget, alltefter omständigheterna, för att de inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv, och

e) lämpliga undersökningsrättigheter och relevanta befogenheter vad gäller instruktioner för tvistlösning enligt artikel 60.2 och 60.3.

4. Tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där Entso för el eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem har sitt säte ska ha befogenhet att införa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för dessa enheter när de inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller enligt relevanta rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheten eller Acer, eller att föreslå att en behörig domstol ska påföra sådana sanktioner.

5. Förutom de uppgifter som tillsynsmyndigheten tilldelas enligt punkterna 1 och 3 i denna artikel ska den, när en oberoende systemansvarig har utnämnts enligt artikel 44,

a) övervaka att överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter enligt den här artikeln samt utfärda sanktioner om skyldigheterna inte fullgörs i enlighet med punkt 3 d,

b) övervaka förbindelser och kommunikation mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare för att säkerställa att den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter, och särskilt godkänna avtal samt agera som tvistlösande myndighet mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare vid klagomål som lämnats av någondera parten i enlighet med artikel 60.2,

c) utan att det påverkar förfarandet enligt artikel 44.2 c, för den första tioåriga nätutvecklingsplanen, godkänna den investeringsplanering och den fleråriga nätutvecklingsplan som läggs fram minst vartannat år av den oberoende systemansvarige,

d) säkerställa att tariffer för tillträde till nätet som den oberoende systemansvarige uppbär inkluderar sådan ersättning till nätägaren eller nätägarna som utgör en adekvat ersättning för nättillgångarna samt för eventuella nyinvesteringar i dessa, förutsatt att de har gjorts på ett ekonomiskt och effektivt sätt,

e) ha befogenhet att utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvarige, och

f) övervaka användningen av kapacitetsavgifter som den oberoende systemansvarige uppbär i enlighet med artikel 19.2 i förordning (EU) 2019/943.

6. Utöver de uppgifter och befogenheter som tilldelats tillsynsmyndigheten enligt punkterna 1 och 3 i denna artikel, när en systemansvarig för överföringssystemet har utnämnts i enlighet med avsnitt 3 i kapitel VI, ska tillsynsmyndigheten tilldelas åtminstone följande uppgifter och befogenheter:

a) Ålägga sanktioner i enlighet med punkt 3 d för diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.

b) Övervaka kommunikationen mellan den systemansvarige för överföringssystemet och det vertikalt integrerade företaget i syfte att säkerställa att den systemansvarige uppfyller sina skyldigheter.

c) Agera som tvistlösande myndighet mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet vad avser klagomål som framförts enligt artikel 60.2.

d) Övervaka kommersiella och ekonomiska förbindelser, inklusive lån mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet.

e) Godkänna alla kommersiella och ekonomiska avtal mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet, förutsatt att de följer marknadsvillkoren.

f) Begära en motivering av det vertikalt integrerade företaget när det har anmälts av den regelefterlevnadsansvariga i enlighet med artikel 50.4; denna motivering ska särskilt innehålla uppgifter som visar att inget diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget har förekommit.

g) Utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i det vertikalt integrerade företagets och den systemansvariges lokaler.

h) Överlåta den systemansvariges samtliga eller specifika uppgifter på en oberoende systemansvarig som har utnämnts i enlighet med artikel 44 om den systemansvarige upprepade gånger underlåter att uppfylla sina skyldigheter enligt detta direktiv, särskilt vid upprepat diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.

7. Utom i fall där Acer är behörig att fastställa och godkänna villkor eller metoder för genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer enligt kapitel VII i förordning (EU) 2019/943 i enlighet med artikel 5.2 i förordning (EU) 2019/942 till följd av att dessa bör samordnas, ska tillsynsmyndigheterna ansvara för att i tillräckligt lång tid innan dessa träder i kraft fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för

a) anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder, varvid dessa tariffer eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion,

b) tillhandahållande av stödtjänster, som ska utföras så ekonomiskt som möjligt och att ge lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag, varvid stödtjänsterna ska tillhandahållas rättvist och utan diskriminering och baserat på objektiva kriterier, samt

c) tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.

8. De metoder och villkor som avses i punkt 7 ska offentliggöras.

9. För att öka transparensen på marknaden och förse alla berörda parter med alla nödvändiga uppgifter och beslut eller förslag till beslut om de överförings- och distributionstariffer som avses i artikel 60.3 ska tillsynsmyndigheterna offentliggöra med den detaljerade metod och de underliggande kostnader som användes vid beräkningen av nättarifferna i fråga, samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter ska bevaras.

10. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka hur överbelastningssituationer hanteras inom nationella elnät och sammanlänkningar och hur reglerna för hantering av överbelastning genomförs. För detta ändamål ska systemansvariga för överföringssystem eller marknadsaktörerna översända sina regler för hantering av överbelastning, inbegripet kapacitetstilldelning, till tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheterna får begära ändringar av dessa regler.

Artikel 60

Beslut och klagomål

1. Tillsynsmyndigheterna ska ha befogenhet att vid behov begära att systemansvariga för överförings- och distributionssystem ändrar villkoren, inbegripet de tariffer och metoder som avses i artikel 59 i detta direktiv, för att säkerställa att de är proportionella och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943. I händelse av att fastställandet av överförings- och distributionstariffer försenas ska tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att fastställa eller godkänna preliminära överförings- och distributionstariffer, eller metoder för att beräkna dessa, och att fatta beslut om lämpliga kompensationsåtgärder om de slutliga tarifferna eller metoderna avviker från dessa preliminära tariffer eller metoder.

2. Varje part som har ett klagomål mot en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem angående den systemansvariges skyldigheter enligt detta direktiv får inge klagomålet till tillsynsmyndigheten, som i egenskap av tvistlösande myndighet ska fatta ett beslut inom två månader från det att klagomålet mottagits. Denna period får förlängas med två månader om tillsynsmyndigheten begär ytterligare upplysningar. Den förlängda perioden får förlängas ytterligare om den klagande samtycker till detta. Tillsynsmyndighetens beslut ska vara bindande så länge det inte har upphävts vid ett överklagande.

3. Varje berörd part som har rätt att inge klagomål mot ett beslut om metoder som fattats i enlighet med artikel 59 eller, om tillsynsmyndigheten är skyldig att samråda, mot de föreslagna tarifferna eller metoderna, får inom två månader från offentliggörandet av beslutet eller förslaget till beslut, eller en kortare period om medlemsstaterna föreskriver detta, inge ett klagomål för behandling. Ett sådant klagomål ska inte utgöra hinder för verkställighet.

4. Medlemsstaterna ska inrätta lämpliga och effektiva mekanismer för reglering, kontroll och transparens för att förhindra missbruk av dominerande ställning, särskilt om det är till konsumenternas nackdel, och underprissättning. Dessa mekanismer ska beakta bestämmelserna i EUF-fördraget, särskilt artikel 102.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att lämpliga åtgärder, inbegripet administrativa åtgärder eller straffrättsliga förfaranden i enlighet med nationell lagstiftning, vidtas mot ansvariga fysiska eller juridiska personer när de bestämmelser om konfidentialitet som föreskrivs i detta direktiv inte följs.

6. Klagomål enligt punkterna 2 och 3 ska inte påverka rätten att överklaga enligt unionsrätten eller den nationella lagstiftningen.

7. Tillsynsmyndighetens beslut ska vara fullt motiverade för att medge rättslig prövning. Besluten ska vara tillgängliga för allmänheten samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter ska bevaras.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns lämpliga mekanismer på nationell nivå som ger den part som berörs av ett beslut fattat av en tillsynsmyndighet rätt att överklaga hos ett organ som är oberoende av de berörda parterna och av någon regering.

Artikel 61

Regionalt samarbete mellan tillsynsmyndigheter beträffande gränsöverskridande frågor

1. Tillsynsmyndigheterna ska föra nära samråd och samarbeta med varandra, och särskilt med Acer, och ska bistå varandra och Acer med sådan information som krävs för att de ska fullgöra sina uppgifter enligt detta direktiv. När det gäller den information som utbyts ska den mottagande myndigheten säkerställa samma grad av konfidentialitet som den som krävs av den myndighet som lämnade informationen.

2. Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta åtminstone regionalt för att

a) främja utformningen av operativa arrangemang för att möjliggöra en optimal näthantering, främja gemensamma elbörser och fördela gränsöverskridande kapacitet, liksom för att möjliggöra en adekvat nivå av sammanlänkningskapacitet, inbegripet genom ny sammanlänkning, inom regionen och mellan regioner så att en effektiv konkurrens kan utvecklas och leveranssäkerheten kan förbättras, utan diskriminering mellan leverantörer i de olika medlemsstaterna,

b) samordna en gemensam tillsyn över enheter som utför funktioner på regional nivå,

c) i samarbete med andra berörda myndigheter samordna den gemensamma tillsynen över nationella, regionala och europeiska resurstillräcklighetsbedömningar,

d) samordna utarbetandet av alla nätföreskrifter och riktlinjer som gäller för relevanta systemansvariga för överföringssystem och för andra marknadsaktörer, och

e) samordna utarbetandet av regler för hanteringen av överbelastning.

3. Tillsynsmyndigheterna ska ha rätt att ingå samarbetsarrangemang med varandra i syfte att främja tillsynssamarbetet.

4. De åtgärder som avses i punkt 2 ska vid behov vidtas i nära samråd med andra berörda nationella myndigheter utan att det påverkar deras specifika befogenheter.

5. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 67 med avseende på att komplettera detta direktiv genom att fastställa riktlinjer om i vilken utsträckning tillsynsmyndigheterna är skyldiga att samarbeta med varandra och med Acer.

Artikel 62

Tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter med avseende på regionala samordningscentrum

1. De regionala tillsynsmyndigheterna i den systemdriftsregion där ett regionalt samordningscentrum är etablerat ska, i nära inbördes samordning,

a) godkänna förslaget om inrättande av regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 35.1 i förordning (EU) 2019/943,

b) godkänna kostnaderna för verksamheten vid de regionala samordningscentrumen, som ska bäras av de systemansvariga för överföringssystemen och beaktas vid beräkningen av tariffer, förutsatt att de är rimliga och lämpliga,

c) godkänna processen för gemensamt beslutsfattande,

d) säkerställa att de regionala samordningscentrumen förfogar över de personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv och utföra sina uppgifter på ett oberoende och opartiskt sätt,

e) tillsammans med andra tillsynsmyndigheter i en systemdriftsregion föreslå vilka eventuella ytterliga uppgifter och beslutsbefogenheter som systemdriftsregionens medlemsstater ska tilldela de regionala samordningscentrumen,

f) se till att skyldigheterna enligt detta direktiv och annan relevant unionslagstiftning uppfylls, särskilt i fråga om gränsöverskridande frågor, och gemensamt fastställa fall där de regionala samordningscentrumen inte har uppfyllt sina skyldigheter; om tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom en period av fyra månader efter det att samrådet inletts ska ärendet hänskjutas till Acer för beslut, i enlighet med artikel 6.10 i förordning (EU) 2019/942.

g) övervaka hur systemsamordningen fungerar och årligen rapportera till Acer om detta i enlighet med artikel 46 i förordning (EU) 2019/943.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna tilldelas befogenheter som gör det möjligt för dem att utföra de uppgifter som avses i punkt 1 på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheterna åtminstone ha befogenhet att

a) begära information från regionala samordningscentrum,

b) utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör regionala samordningscentrum,

c) fatta gemensamma bindande beslut om regionala samordningscentrum.

3. Tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där det regionala samordningscentrumet har sitt säte ska ha befogenhet att påföra effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för de regionala samordningscentrum som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller relevanta rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheterna eller Acer, eller ska ha befogenhet att föreslå att en behörig domstol ska påföra sådana sanktioner.

Artikel 63

Överensstämmelse med nätföreskrifterna och riktlinjerna

1. Varje tillsynsmyndighet och kommissionen får begära ett yttrande från Acer angående huruvida ett beslut som fattats av en tillsynsmyndighet överensstämmer med nätföreskrifterna och de riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943.

2. Acer ska inom tre månader från dagen för mottagandet av begäran avge sitt yttrande till den tillsynsmyndighet som har begärt det eller till kommissionen och till den tillsynsmyndighet som har fattat det aktuella beslutet.

3. Om den tillsynsmyndighet som har fattat beslutet inte följer Acers yttrande inom fyra månader från dagen för mottagandet av yttrandet ska Acer informera kommissionen om detta.

4. Varje tillsynsmyndighet får informera kommissionen om den anser att ett beslut som fattats av en annan tillsynsmyndighet och som är relevant för gränsöverskridande handel inte överensstämmer med de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943 inom två månader från dagen för det beslutet.

5. Om kommissionen, inom två månader från att ha informerats av Acer i enlighet med punkt 3 eller av en tillsynsmyndighet i enlighet med punkt 4, eller på eget initiativ inom tre månader från dagen för beslutet, finner att det allvarligt kan betvivlas att tillsynsmyndighetens beslut överensstämmer med de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943, får kommissionen besluta att undersöka ärendet ytterligare. Kommissionen ska i sådana fall uppmana tillsynsmyndigheten och parterna i förfarandet hos tillsynsmyndigheten att yttra sig.

6. Om kommissionen beslutar att undersöka ärendet ytterligare ska den inom fyra månader från dagen för beslutet fatta ett slutgiltigt beslut om att

a) inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut, eller

b) begära att den berörda tillsynsmyndigheten återkallar sitt beslut på grund av att nätföreskrifterna och riktlinjerna inte har följts.

7. Om kommissionen inte har beslutat att undersöka ärendet ytterligare eller inte fattar något slutgiltigt beslut inom den tidsgräns som fastställs i punkt 5 respektive punkt 6 ska det anses att den inte har några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

8. Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut som ålägger den att återkalla sitt beslut inom två månader, och ska informera kommissionen om detta.

9. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 67 för att komplettera detta direktiv med avseende på att fastställa riktlinjer för det förfarande som ska följas vid tillämpningen av denna artikel.

Artikel 64

Bevarande av information

1. Medlemsstaterna ska kräva att leverantörer under minst fem år håller relevanta uppgifter om samtliga transaktioner gällande elleveransavtal och elderivat med grossister och systemansvariga för överföringssystem tillgängliga för de nationella myndigheterna, inklusive tillsynsmyndigheterna, de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen, för fullgörandet av deras uppgifter.

2. Uppgifterna ska innehålla information om relevanta transaktioner, såsom regler om löptid, tillhandahållande och fullgörande samt information om mängd, datum och tider för verkställande, transaktionspriser och metoder för att identifiera den berörda grossisten, liksom specificerad information om alla elleveransavtal och elderivat som inte har fullgjorts.

3. Tillsynsmyndigheten får besluta att göra delar av denna information tillgängliga för marknadsaktörer, förutsatt att kommersiellt känslig information om enskilda marknadsaktörer eller individuella transaktioner inte lämnas ut. Denna punkt får inte tillämpas på information om finansiella instrument som omfattas av direktiv 2014/65/EU.

4. Denna artikel medför inte ytterligare skyldigheter gentemot de myndigheter som avses i punkt 1 för de enheter som omfattas av direktiv 2014/65/EU.

5. Om de myndigheter som avses i punkt 1 behöver tillgång till de uppgifter som innehas av enheter som omfattas av direktiv 2014/65/EU, ska de ansvariga myndigheterna enligt det direktivet tillhandahålla dem de begärda uppgifterna.

KAPITEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 65

Lika villkor

1. De åtgärder som medlemsstaterna får vidta enligt detta direktiv för att säkerställa lika villkor ska vara förenliga med EUF-fördraget, särskilt artikel 36, och unionsrätten.

2. De åtgärder som avses i punkt 1 ska vara proportionella, icke-diskriminerande och transparenta. Dessa åtgärder får bara vidtas efter anmälan till kommissionen och med kommissionens medgivande.

3. Kommissionen ska reagera på den anmälan som avses i punkt 2 inom två månader från anmälans mottagande. Denna period ska börja dagen efter det att fullständig information har erhållits. Om kommissionen inte har reagerat inom denna tvåmånadersperiod ska det anses att kommissionen inte har några invändningar mot de anmälda åtgärderna.

Artikel 66

Undantag

1. Medlemsstater som kan visa att det har uppstått påtagliga problem för driften av deras små sammanlänkade system och små enskilda system får ansöka hos kommissionen om undantag från tillämpliga bestämmelser i artiklarna 7 och 8 i kapitlen IV, V och VI.

Små enskilda system och Frankrike, med avseende på Korsika, får också ansöka om undantag från artiklarna 4, 5 och 6.

Kommissionen ska underrätta medlemsstaterna om sådana ansökningar innan den fattar beslut, med beaktande av respekten för konfidentialitet.

2. Undantag beviljade av kommissionen som avses i punkt 1 ska vara tidsbegränsade och förenade med villkor som syftar till att öka konkurrensen och integrationen med den inre marknaden och som säkerställer att undantaget inte hindrar övergången till förnybar energi, större flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågeflexibilitet.

För yttersta randområden i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget, som inte kan sammanlänkas med unionens elmarknader, ska undantaget inte vara tidsbegränsat, och det ska vara förenat med villkor som syftar till att säkerställa att det inte hindrar övergången till förnybar energi.

Beslutet att bevilja undantag ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

3. Artikel 43 ska inte tillämpas på Cypern, Luxemburg och Malta. Därutöver ska artiklarna 6 och 35 inte tillämpas på Malta och artiklarna 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 och 52 ska inte tillämpas på Cypern.

I artikel 43.1 b ska begreppet *företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet* inte omfatta slutkunder som bedriver verksamhet inom produktion och/eller leverans av el, antingen direkt eller genom ett företag som de utövar kontroll över, antingen enskilt eller gemensamt med någon annan, förutsatt att slutkunderna, inbegripet deras andel av el som produceras i kontrollerade företag, är nettoförbrukare av el uttryckt i årligt genomsnitt och förutsatt att det ekonomiska värdet av den el som de säljer till tredje part är obetydligt i förhållande till deras övriga affärsverksamhet.

4. Till och med den 1 januari 2025, eller till och med ett senare datum som anges i ett beslut i enlighet med punkt 1 i denna artikel, ska artikel 5 inte tillämpas på Cypern och Korsika.

5. Artikel 4 ska inte tillämpas på Malta till och med den 5 juli 2027. Den perioden kan förlängas med ytterligare en period av högst åtta år. Förlängningen med ytterligare en period ska göras genom ett beslut enligt punkt 1.

Artikel 67

Utövande av delegering

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.

2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 61.5 och 63.9 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 4 juli 2019.

3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 61.5 och 63.9 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Innan kommissionen antar en delegerad akt, ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.

5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.

6. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 61.5 och 63.9 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 68

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.

2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 4 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Artikel 69

Kommissionens övervakning, översyn och rapportering

1. Kommissionen ska övervaka och se över tillämpningen av detta direktiv och, som bilaga till den rapport om tillståndet i energiunionen som avses i artikel 35 i förordning (EU) 2018/1999, överlämna en övergripande lägesrapport till Europaparlamentet och rådet.

2. Senast den 31 december 2025 ska kommissionen se över genomförandet av detta direktiv och lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet. Om det är lämpligt ska kommissionen lägga fram ett lagstiftningsförslag tillsammans med, eller efter att ha lagt fram, rapporten.

Kommissionens översyn ska framför allt innefatta en bedömning av huruvida kunderna, framför allt utsatta eller energifattiga kunder, ges ett lämpligt skydd med stöd av detta direktiv.

Artikel 70

Ändringar till direktiv 2012/27/EU

Direktiv 2012/27/EU ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 9 ska ändras på följande sätt:

a) Titeln ska ersättas med följande:

”**Mätning för naturgas**”.

b) I punkt 1 ska första stycket ersättas med följande:

”1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukare av naturgas, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionellt till möjliga energibesparingar, till ett konkurrenskraftigt pris förses med individuella mätare som korrekt visar slutförbrukarens faktiska energiförbrukning och ger information om faktisk användningstid.”

c) Punkt 2 ska ändras på följande sätt:

i) Inledningen ska ersättas med följande:

”2. När och i den utsträckning som medlemsstaterna inför smarta mätarsystem och introducerar smarta mätare för naturgas i enlighet med direktiv 2009/73/EG”.

ii) Leden c och d ska utgå.

2. Artikel 10 ska ändras på följande sätt:

a) Titeln ska ersättas med följande:

"**Faktureringsinformation för naturgas**".

b) I punkt 1 ska första stycket ersättas med följande:

"1. När slutförbrukarna inte har sådana smarta mätare som avses i direktiv 2009/73/EG ska medlemsstaterna, senast den 31 december 2014, säkerställa tillförlitlig, korrekt faktureringsinformation för naturgas grundad på faktisk användning, i enlighet med punkt 1.1 i bilaga VII, i de fall där det är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart."

c) I punkt 2 ska första stycket ersättas med följande:

"2. Mätare som installerats i enlighet med direktiv 2009/73/EG ska möjliggöra tillhandahållande av korrekt faktureringsinformation grundad på faktisk användning. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna har möjlighet att lätt få tillgång till kompletterande information om sin historiska användning så att de kan göra detaljerade självkontroller."

3. I artikel 11 ska titeln ersättas med följande:

"**Kostnad för tillgång till mätar- och faktureringsinformation för naturgas**".

4. I artikel 13 ska orden "artiklarna 7–11" ersättas med orden "artiklarna 7–11a".

5. Artikel 15 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 5 ska ändras på följande sätt:

i) Första och andra styckena ska utgå.

ii) Tredje stycket ska ersättas med följande:

"Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska uppfylla de krav som fastställs i bilaga XII."

b) Punkt 8 ska utgå.

6. I bilaga VII ska titeln ersättas med följande:

"Minimikrav för fakturering och faktureringsinformation grundad på faktisk användning av naturgas".

Artikel 71

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast den 31 december 2020 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 2–5, 6.2, 6.3, 7.1, 8.2 j och l, 9.2, 10.2–10.12, 11–24, 26, 28, 29, 31–34, 36, 38.2, 40, 42, 46.2 d, 51, 54, 57–59, 61–63, 70.1–70.3, 70.5 b och 70.6 samt bilagorna I och II. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

Medlemsstaterna ska emellertid sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa:

a) artikel 70.5 a senast den 31 december 2019,

b) artikel 70.4 senast den 25 oktober 2020.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till det direktiv som upphävs genom det här direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 72

Upphävande

Direktiv 2009/72/EG ska upphöra att gälla med verkan från och med den 1 januari 2021, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter när det gäller de tidsfrister för införlivande med nationell rätt och datum för tillämpning av direktivet som anges i bilaga III.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga IV.

Artikel 73

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artiklarna 6.1, 7.2–7.5, 8.1, 8.2 a–i och k, 8.3, 8.4, 9.1, 9.3, 9.4, 9.5, 10.2–10.10, 25, 27, 30, 35, 37, 38.1, 38.3, 38.4, 39, 41, 43, 44, 45, 46.1, 46.2 a, b, c och e–h, 46.3–46.6, 47–50, 52, 53, 55, 56, 60, 64, 65 ska tillämpas från och med den 1 januari 2021.

Artikel 70.1–70.3, 70.5 b och 70.6 ska tillämpas från och med den 1 januari 2021.

Artikel 70.5 a ska tillämpas från och med den 1 januari 2020.

Artikel 70.4 ska tillämpas från och med den 26 oktober 2020.

Artikel 74

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 5 juni 2019.

På Europaparlamentets vägnar	*På rådets vägnar*
A. TAJANI	G. CIAMBA
Ordförande	*Ordförande*

BILAGA I

MINIMIKRAV FÖR FAKTURERING OCH FAKTURERINGSINFORMATION

1. Minimiinformation på fakturan och i faktureringsinformationen

1.1 Följande viktiga information ska tydligt anges på slutkundernas fakturor, och vara klart åtskild från andra delar av fakturan:

a) Det belopp som ska betalas och, om det är möjligt, en uppdelning av beloppet i komponenter, tillsammans med en tydlig angivelse av att alla energikällor också kan omfattas av incitament som inte finansieras av de avgifter som anges i uppdelningen av beloppet.

b) Förfallodag.

1.2 Följande viktiga information ska tydligt anges på slutkundernas fakturor, och vara klart åtskild från andra delar av fakturan och faktureringsinformationen:

a) Elförbrukningen under faktureringsperioden.

b) Leverantörens namn och kontaktuppgifter, inklusive telefonnummer och e-postadress till kundtjänst.

c) Tariffens beteckning.

d) I tillämpliga fall, avtalets slutdatum.

e) Uppgifter om möjligheter till och fördelar med leverantörsbyte.

f) Slutkundens byteskod eller unika identifieringskod för leveranspunkten.

g) Information om slutkundens rättigheter när det gäller tvistlösning utanför domstol, inklusive kontaktuppgifter för den enhet som ansvarar för tvistlösning som avses i artikel 26,

h) Den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 25.

i) En länk eller hänvisning till var det finns jämförelseverktyg enligt artikel 14.

1.3. När fakturorna baseras på faktisk förbrukning eller fjärravläsning utförd av den systemansvarige ska följande information göras tillgänglig för slutkunderna på deras fakturor och regelbundna avräkningsfakturor:

a) Jämförelser i grafisk form mellan slutkundens nuvarande elförbrukning och förbrukningen under samma period föregående år.

b) Kontaktinformation för konsumentorganisationer, energimyndigheter eller liknande organ, inklusive adresser till webbplatser, där information kan fås om olika åtgärder för att göra energiförbrukande utrustning mer energieffektiv.

c) Jämförelser med en normaliserad eller genom riktmärkning framtagen genomsnittsslutkund i samma användarkategori.

2. Faktureringsfrekvens och tillhandahållande av faktureringsinformation:

a) Faktureringen baserad på faktisk förbrukning ska göras minst en gång per år.

b) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige eller om slutkunderna aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt ska korrekt faktureringsinformation som baseras på faktisk förbrukning göras tillgänglig för slutkunden åtminstone var sjätte månad, eller en gång var tredje månad på begäran eller om slutkunden har valt elektronisk fakturering.

c) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige eller om slutkunderna aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt, får skyldigheterna i leden a och b fullgöras med hjälp av ett system med regelbunden självavläsning, där slutkunden meddelar den systemansvarige de värden som avlästs från mätaren. Faktureringen eller faktureringsinformationen får inte baseras på uppskattad förbrukning eller en schablonavgift utom i fall där slutkunden inte har tillhandahållit någon mätaravläsning för ett visst faktureringsintervall.

d) När slutkunden har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige ska korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning tillhandahållas minst varje månad. Den informationen får också göras tillgänglig via internet och ska uppdateras så ofta som de använda mätanordningarna och systemen tillåter.

3. Uppdelning av slutkundpriset i komponenter

Det pris som kunden betalar är summan av tre huvudkomponenter: en energi- och leveranskomponent, en nätkomponent (överföring och distribution) och en komponent som omfattar skatter, avgifter och övriga pålagor.

I de fall där fakturan visar hur slutkundpriset är sammansatt ska de gemensamma definitionerna av prisets tre komponenter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 ([1]) användas i hela unionen.

4. Tillgång till kompletterande information om historisk förbrukning

Om kompletterande information om historisk förbrukning finns tillgänglig ska medlemsstaterna kräva att den informationen, på begäran av slutkunden, görs tillgänglig för den leverantör eller tjänsteleverantör som slutkunden har utnämnt.

Om slutkunden har installerat en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige ska slutkunden lätt ha tillgång till kompletterande information om sin historiska förbrukning så att denne kan göra detaljerade självkontroller.

Kompletterande information om historisk förbrukning ska omfatta följande:

a) Samlade uppgifter från åtminstone de föregående tre åren eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft, om den perioden är kortare. Uppgifterna ska motsvara de intervall för vilka regelbunden faktureringsinformation har tillhandahållits.

b) Detaljerade uppgifter om användningstid för alla dagar, veckor, månader och år. Dessa uppgifter ska göras tillgängliga för slutkunderna i nära realtid via internet eller via mätargränssnittet för en period som minst omfattar de föregående 24 månaderna eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft, om den perioden är kortare.

5. Redovisning av energikällor

På fakturorna ska leverantörer ange bidraget från varje energikälla till den el som slutkunden köper i enlighet med elleveransavtalet (redovisning på produktnivå).

Följande information ska göras tillgänglig för slutkunderna på deras fakturor och i faktureringsinformationen, eller bifogas dessa dokument, eller så ska fakturorna och faktureringsinformationen innehålla en hänvisning till informationen:

a) Varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga energimix som leverantören använt (på nationell nivå, dvs. i den medlemsstat där elleveransavtalet har ingåtts, liksom på leverantörens nivå om leverantören är verksam i flera medlemsstater) under det gångna året, på ett sätt som är begripligt och tydligt jämförbart.

b) Information om inverkan på miljön av elframställningen från den sammanlagda energisammansättning som leverantören har använt under det föregående året, åtminstone när det gäller utsläpp av CO_2 och radioaktivt avfall.

Vad gäller andra stycket led a, för el som anskaffats på en elbörs eller importerats från ett företag som är beläget utanför unionen, får aggregerade uppgifter som börsen eller företaget tillhandahållit under föregående år användas.

([1]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 av den 26 oktober 2016 om europeisk statistik om naturgas- och elpriser och om upphävande av direktiv 2008/92/EG (EUT L 311, 17.11.2016, s. 1).

För redovisningen av el från högeffektiva kraftvärmeverk får ursprungsgarantier utfärdade i enlighet med artikel 14.10 i direktiv 2012/27/EU användas. Redovisningen av el från förnybara källor ska ske med hjälp ursprungsgarantier utom i de fall som avses i artikel 19.8 a och b i direktiv (EU) 2018/2001.

Tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den information som leverantörer tillhandahåller slutkunder i enlighet med denna punkt är tillförlitlig och att den på nationell nivå tillhandahålls på ett tydligt och jämförbart sätt.

BILAGA II

SMARTA MÄTARSYSTEM

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det införs smarta mätarsystem på deras territorier och att dessa mätarsystem kan göras till föremål för en ekonomisk bedömning av alla långsiktiga kostnader och all nytta de för med sig för marknaden och den enskilda konsumenten på lång sikt eller av vilken typ av smarta mätare som är ekonomiskt rimlig och kostnadseffektiv och vilken tidsfrist som är rimlig för distribution av dem.

2. En sådan bedömning ska beakta metoden för den kostnads–nyttoanalys och de funktionella minimikrav för smarta mätarsystem som föreskrivs i kommissionens rekommendation 2012/148/EU ([1]), liksom bästa tillgängliga teknik för att säkerställa högsta möjliga it-säkerhet och dataskydd.

3. Med utgångspunkt i denna bedömning ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat har föreskrivit detta, den utnämnda tillsynsmyndigheten, ta fram en tidsplan med ett mål på upp till tio år för införandet av smarta mätarsystem. Om införandet av smarta mätarsystem tillstyrks ska minst 80 % av slutkunderna ha ett smart mätarsystem antingen inom sju år från dagen för tillstyrkandet eller senast 2024 för de medlemsstater som har påbörjat ett systematiskt införande av smarta mätarsystem innan den 4 juli 2019.

([1]) Kommissionens rekommendation 2012/148/EU av den 9 mars 2012 om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem (EUT L 73, 13.3.2012, s. 9).

BILAGA III

TIDSFRISTER FÖR INFÖRLIVANDE I NATIONELL RÄTT OCH DATUM FÖR TILLÄMPNING

(SOM DET HÄNVISAS TILL I ARTIKEL 72)

Direktiv	Tidsfrist för införlivande	Datum för tillämpning
Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 55)	3 mars 2011	3 september 2009

BILAGA IV

JÄMFÖRELSETABELL

Direktiv 2009/72/EG	Detta direktiv
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
—	Artikel 3
Artiklarna 33 och 41	Artikel 4
—	Artikel 5
Artikel 32	Artikel 6
Artikel 34	Artikel 7
Artikel 7	Artikel 8
Artikel 8	—
Artikel 3.1	Artikel 9.1
Artikel 3.2	Artikel 9.2
Artikel 3.6	Artikel 9.3
Artikel 3.15	Artikel 9.4
Artikel 3.14	Artikel 9.5
Artikel 3.16	—
Artikel 3.4	Artikel 10.1
Bilaga I.1 a	Artikel 10.2 och 10.3
Bilaga I.1 b	Artikel 10.4
Bilaga I.1 c	Artikel 10.5
Bilaga I.1 d	Artikel 10.6 och 10.8
—	Artikel 10.7
Bilaga I.1 f	Artikel 10.9
Bilaga I.1 g	Artikel 10.10
Artikel 3.7	Artikel 10.11
Bilaga I.1 j	Artikel 10.12
Artikel 3.10	—
Artikel 4	—
Artikel 5	—
Artikel 6	—
—	Artikel 11
Artikel 3.5 a och bilaga I.1 e	Artikel 12
—	Artikel 13
—	Artikel 14
—	Artikel 15
—	Artikel 16
—	Artikel 17
—	Artikel 18
Artikel 3.11	Artikel 19.1
—	Artikel 19.2–19.6

Direktiv 2009/72/EG	Detta direktiv
—	Artikel 20
—	Artikel 21
—	Artikel 22
—	Artikel 23
—	Artikel 24
Artikel 3.12	Artikel 25
Artikel 3.13	Artikel 26
Artikel 3.3	Artikel 27
Artikel 3.7	Artikel 28.1
Artikel 3.8	Artikel 28.2
—	Artikel 29
Artikel 24	Artikel 30
Artikel 25	Artikel 31
—	Artikel 32
—	Artikel 33
—	Artikel 34
Artikel 26	Artikel 35
—	Artikel 36
Artikel 27	Artikel 37
Artikel 28	Artikel 38
Artikel 29	Artikel 39
Artikel 12	Artikel 40.1
—	Artikel 40.2–40.8
Artikel 16	Artikel 41
Artikel 23	Artikel 42
Artikel 9	Artikel 43
Artikel 13	Artikel 44
Artikel 14	Artikel 45
Artikel 17	Artikel 46
Artikel 18	Artikel 47
Artikel 19	Artikel 48
Artikel 20	Artikel 49
Artikel 21	Artikel 50
Artikel 22	Artikel 51
Artikel 10	Artikel 52
Artikel 11	Artikel 53
—	Artikel 54
Artikel 30	Artikel 55
Artikel 31	Artikel 56
Artikel 35	Artikel 57
Artikel 36	Artikel 58

Direktiv 2009/72/EG	Detta direktiv
Artikel 37.1	Artikel 59.1
Artikel 37.2	Artikel 59.2
Artikel 37.4	Artikel 59.3
—	Artikel 59.4
Artikel 37.3	Artikel 59.5
Artikel 37.5	Artikel 59.6
Artikel 37.6	Artikel 59.7
Artikel 37.8	—
Artikel 37.7	Artikel 59.8
—	Artikel 59.9
Artikel 37.9	Artikel 59.10
Artikel 37.10	Artikel 60.1
Artikel 37.11	Artikel 60.2
Artikel 37.12	Artikel 60.3
Artikel 37.13	Artikel 60.4
Artikel 37.14	Artikel 60.5
Artikel 37.15	Artikel 60.6
Artikel 37.16	Artikel 60.7
Artikel 37.17	Artikel 60.8
Artikel 38	Artikel 61
—	Artikel 62
Artikel 39	Artikel 63
Artikel 40	Artikel 64
Artikel 42	—
Artikel 43	Artikel 65
Artikel 44	Artikel 66
Artikel 45	—
—	Artikel 67
Artikel 46	Artikel 68
Artikel 47	Artikel 69
—	Artikel 70
Artikel 49	Artikel 71
Artikel 48	Artikel 72
Artikel 50	Artikel 73
Artikel 51	Artikel 74
—	Bilaga I.1–I.4
Artikel 3.9	Bilaga I.5
Bilaga I.2	Bilaga II
—	Bilaga III
—	Bilaga IV

Europeiska unionens
officiella tidning

SV
L-serien

2024/1788

15.7.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2024/1788

av den 13 juni 2024

om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG

(omarbetning)

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 194.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ([1]),

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ([2]),

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ([3]), och

av följande skäl:

(1) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG ([4]) har ändrats väsentligt flera gånger. Eftersom ytterligare ändringar ska göras, bör det direktivet av tydlighetsskäl omarbetas.

(2) Den inre marknaden för naturgas, som steg för steg har genomförts sedan 1999, syftar till att skapa faktiska valmöjligheter för alla konsumenter i unionen, både enskilda och företag, nya affärsmöjligheter och ökad handel över gränserna, i syfte att uppnå ökad effektivitet, konkurrensutsatta priser och högre kvalitet på tjänsterna samt bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet.

(3) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG ([5]) och direktiv 2009/73/EG har i hög grad bidragit till att skapa den inre marknaden för naturgas.

(4) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 ([6]) och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 ([7]) innebar ytterligare ett steg i utvecklingen av en inre marknad för el med medborgarna i centrum och bidrog till unionens mål att ställa om till ett system för ren energi och minska utsläppen av växthusgaser. Den inre

([1]) EUT C 323, 26.8.2022, s. 101.
([2]) EUT C 498, 30.12.2022, s. 83.
([3]) Europaparlamentets ståndpunkt av den 11 april 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 21 maj 2024.
([4]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 94).
([5]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 98/30/EG (EUT L 176, 15.7.2003, s. 57).
([6]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (EUT L 158, 14.6.2019, s. 54).
([7]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (EUT L 158, 14.6.2019, s. 125).

marknaden för naturgas bör bygga på samma principer och i synnerhet säkerställa en likvärdig konsumentskyddsnivå. Unionens energipolitik bör särskilt inrikta sig på utsatta kunder och ta itu med energifattigdom.

(5) Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 ([8]) har unionen åtagit sig att minska utsläppen av växthusgaser. Den inre marknadens regler för gasformiga bränslen måste anpassas till den förordningen. I detta sammanhang har unionen angett hur dess energimarknader ska uppdateras, bland annat när det gäller utfasning av fossila bränslen på marknaderna för gas, i kommissionens meddelanden av den 8 juli 2020 med titlarna *Kraft till en klimatneutral ekonomi: En EU-strategi för integrering av energisystemet (EU:s strategi för integrering av energisystem)* och *En vätgasstrategi för ett klimatneutralt Europa (EU:s vätgasstrategi)* samt i Europaparlamentets resolution av den 10 juli 2020 om en övergripande EU-strategi för energilagring ([9]). Detta direktiv bör bidra till att uppnå unionens mål att minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som försörjningstrygghet, och att de inre marknaderna för naturgas och vätgas fungerar väl, säkerställs.

(6) Detta direktiv kompletterar unionens relaterade politiska instrument och lagstiftningsinstrument, särskilt de som föreslås enligt kommissionens meddelande av den 11 december 2019 med titeln *Den europeiska gröna given*, såsom Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2023/857 ([10]), (EU) 2023/957 ([11]), (EU) 2023/1805 ([12]) och (EU) 2023/2405 ([13]) samt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/959 ([14]), (EU) 2023/1791 ([15]) och (EU) 2023/2413 ([16]), som syftar till att ge incitament till utfasningen av fossila bränslen från unionens ekonomi och säkerställa att den blir kvar på en utvecklingsbana i riktning mot en klimatneutral union senast 2050, i enlighet med förordning (EU) 2021/1119. Huvudsyftet med detta direktiv är att möjliggöra och underlätta en sådan omställning till klimatneutralitet genom att säkerställa en växande vätgasmarknad och en effektiv marknad för naturgas.

(7) I kommissionens meddelande av den 8 mars 2022 med titeln *REPowerEU: Gemensamma europeiska åtgärder för säkrare och hållbarare energi till ett mer överkomligt pris* (REPowerEU), som antogs efter det att Rysslands oprovocerade och oberättigade militära angrepp mot Ukraina hade inletts, betonades vikten av en diversifiering av gasförsörjningen i syfte att fasa ut unionens beroende av energi från Ryssland. I det meddelandet konstaterades att en ökning av hållbar biometan och utbyggnaden av förnybar vätgas skulle kunna spela en avgörande roll och uppmanade därför lagstiftarna att snabbt anta detta direktiv och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1789 ([17]).

([8]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1119 av den 30 juni 2021 om inrättande av en ram för att uppnå klimatneutralitet och om ändring av förordningarna (EG) nr 401/2009 och (EU) 2018/1999 (europeisk klimatlag) (EUT L 243, 9.7.2021, s. 1).

([9]) EUT C 371, 15.9.2021, s. 58.

([10]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/857 av den 19 april 2023 om ändring av förordning (EU) 2018/842 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) 2018/1999 (EUT L 111, 26.4.2023, s. 1).

([11]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/957 av den 10 maj 2023 om ändring av förordning (EU) 2015/757 i syfte att inkludera sjöfartsverksamhet i EU:s utsläppshandelssystem och för övervakningen, rapporteringen och verifieringen av utsläpp av ytterligare växthusgaser och utsläpp från ytterligare fartygstyper (EUT L 130, 16.5.2023, s. 105).

([12]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1805 av den 13 september 2023 om användning av förnybara och koldioxidsnåla bränslen för sjötransport och om ändring av direktiv 2009/16/EG (EUT L 234, 22.9.2023, s. 48).

([13]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2405 av den 18 oktober 2023 om säkerställande av lika villkor för hållbar lufttransport (ReFuelEU Aviation) (EUT L, 2023/2405, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2405/oj).

([14]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/959 av den 10 maj 2023 om ändring av direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom unionen och beslut (EU) 2015/1814 om upprättande och användning av en reserv för marknadsstabilitet för unionens utsläppshandelssystem (EUT L 130, 16.5.2023, s. 134).

([15]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (EUT L 231, 20.9.2023, s. 1).

([16]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652 (EUT L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj)

([17]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1789 av den 13 juni 2024 om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009 (EUT L, 2024/1789, 15.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1789/oj).

(8) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 ([18]) säkerställer ett antal skyldigheter för gasmarknadsaktörer. Nationella tillsynsmyndigheter enligt den förordningen har ansvaret för att säkerställa att den förordningen verkställs i medlemsstaterna. Dessa bestämmelser är av avgörande betydelse för att säkerställa att handel med gas omfattas av skyldigheter vad gäller transparens.

(9) Detta direktiv syftar till att underlätta en ökad användning av förnybar gas och koldioxidsnål gas och vätgas i energisystemet, möjliggöra en övergång från fossil gas och göra det möjligt för förnybar gas och koldioxidsnål gas och vätgas att spela en viktig roll för uppnåendet av unionens klimatmål för 2030 och klimatneutralitet senast 2050. Detta direktiv syftar också till att upprätta ett regelverk som gör det möjligt och skapar incitament för alla marknadsaktörer att gå över från fossil gas och planera sin verksamhet, för att undvika inlåsningseffekter, och den syftar till att säkerställa en gradvis utfasning av fossil gas i god tid, särskilt inom alla relevanta industrisektorer och för uppvärmningsändamål.

(10) Integreringen av hållbar biometan i enlighet med kriterierna i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 ([19]) i naturgassystemet stöder unionens klimatmål och bidrar till att diversifiera energiförsörjningen. Ansökningar om nätanslutning för produktion av förnybar gas bör bedömas inom rimliga tidsfrister och övervakas av de berörda tillsynsmyndigheterna. Det bör vara möjligt att prioritera ansökningar om anslutning på överföringsnivå och distributionsnivå av förnybar gasproduktion framför ansökningar om anslutning av produktion av naturgas och koldioxidsnål gas.

(11) I EU:s vätgasstrategi konstateras att eftersom medlemsstaterna har olika potential att producera förnybar vätgas har en öppen och konkurrensutsatt inre marknad med obehindrad handel över gränserna betydande fördelar för konkurrensen, den ekonomiska överkomligheten och försörjningstryggheten. I EU:s vätgasstrategi betonas vidare att en utveckling i riktning mot en likvid marknad för råvarubaserad vätgashandel skulle underlätta för nya producenter att komma in på marknaden och gynna en djupare integrering med andra energibärare, och den skulle skapa stabila prissignaler för investeringsbeslut och operativa beslut. De regler som fastställs i detta direktiv bör därför underlätta framväxten av marknader för vätgas, råvarubaserad vätgashandel och likvida handelsplatser. Alla otillbörliga hinder i detta avseende bör undanröjas av medlemsstaterna. Samtidigt som det finns grundläggande skillnader, bör de befintliga regler som möjliggjort utvecklingen av effektiv kommersiell verksamhet och handel för marknaderna för el och naturgas också övervägas för en marknad för vätgas. I detta direktiv fastställs allmänna principer för driften av marknaden för vätgas, men det är lämpligt att ta hänsyn till den marknadens utvecklingsstadium vid tillämpningen av dessa principer.

(12) I linje med EU:s vätgasstrategi väntas förnybar vätgas byggas ut i stor skala från och med 2030 för att fasa ut fossila bränslen i vissa sektorer, från luftfart och sjöfart till industrisektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen. Alla slutkunder som är anslutna till vätgassystem bör åtnjuta de grundläggande konsumenträttigheter som gäller för slutkunder som är anslutna till naturgassystemet, såsom rätten att byta leverantör och få korrekt faktureringsinformation. Om kunder, till exempel industrikunder, är anslutna till vätgasnätet bör de åtnjuta samma konsumentskyddsrättigheter som naturgaskunder. Konsumentbestämmelser som syftar till att uppmuntra hushållskundernas deltagande på marknaden, till exempel i fråga om prisjämförelseverktyg och aktiva kunder, bör dock inte vara tillämpliga på vätgassystemet.

(13) I linje med EU:s vätgasstrategi är unionens prioritering att utveckla förnybar vätgas som produceras främst med hjälp av vind- och solenergi. Förnybar vätgas som produceras med hjälp av biomassaenergi faller inom definitionen av biogas, enligt definitionen i direktiv (EU) 2018/2001. Förnybar vätgas går på lång sikt bäst ihop med unionens mål om klimatneutralitet och nollutsläpp, och är mest förenlig med ett integrerat energisystem. Produktionen av förnybar vätgas kommer dock sannolikt inte att byggas ut tillräckligt snabbt för att möta den förväntade ökningen av efterfrågan på vätgas i unionen. Därför kan koldioxidsnåla bränslen såsom koldioxidsnål vätgas spela en roll i energiomställningen i linje med unionens klimatmål, särskilt på kort och medellång sikt, för att snabbt minska utsläppen från befintliga bränslen och stödja omställningen för unionens kunder inom sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen och där det inte finns mer energi- eller kostnadseffektiva alternativ. För att stödja omställningen är det nödvändigt att fastställa en tröskel för minskade växthusgasutsläpp från koldioxidsnål vätgas

([18]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi (EUT L 326, 8.12.2011, s. 1).

([19]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (EUT L 328, 21.12.2018, s. 82).

och koldioxidsnåla syntetiska gasformiga bränslen. En sådan tröskel bör skärpas för vätgas som produceras i installationer som tas i drift från och med den 1 januari 2031, för att ta hänsyn till den tekniska utvecklingen och bättre stimulera en dynamisk utveckling mot minskade växthusgasutsläpp från vätgasproduktion.

(14) I EU:s strategi för integrering av energisystem betonades behovet av att införa ett unionsomfattande certifieringssystem som även omfattar koldioxidsnåla bränslen, med målet att göra det möjligt för medlemsstaterna att jämföra koldioxidsnåla bränslen med andra alternativ för utfasning av fossila bränslen och införliva sådana bränslen i sin energimix som en gångbar lösning. Certifieringen av koldioxidsnåla bränslen bör ske på ett sätt som är samstämmigt med certifieringen av förnybara bränslen. Det är därför lämpligt att hänvisa till bestämmelserna om certifiering av förnybara bränslen i direktiv (EU) 2018/2001 och tillämpa dem analogt på certifiering av koldioxidsnåla bränslen. För att säkerställa att koldioxidsnåla bränslen minskar koldioxidutsläppen i samma omfattning som förnybara alternativ är det viktigt att de certifieras genom tillämpning av en liknande metod som bygger på en livscykelanalys av deras totala utsläpp av växthusgaser. En sådan livscykelanalys bör beakta utsläpp från produktionen av koldioxidsnåla bränslen över hela leveranskedjan, inbegripet utsläpp från utvinning av primärenergi, bearbetning och transport, och ta hänsyn till indirekta utsläpp till följd av avledning av oelastiska insatsvaror samt faktiska nivåer för koldioxidavskiljning. Metanutsläpp uppströms bör härledas på grundval av de åtgärder som ingår i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1787 ([20]). Detta skulle göra det möjligt att införa ett heltäckande unionsomfattande certifieringssystem som omfattar unionens hela energimix. Eftersom koldioxidsnåla bränslen och koldioxidsnål vätgas inte är förnybara bränslen kunde deras terminologi och certifiering inte inbegripas i tillämpningsområdet för direktiv (EU) 2018/2001. Att de tas med i detta direktiv täpper därför till denna lucka.

(15) Metan och vätgas bidrar till den globala uppvärmningen. Läckage av dessa gaser från naturgas- och vätgassystemet bör därför undvikas i enlighet med principen om energieffektivitet först och i syfte att minimera deras klimatpåverkan. Överföring, distribution och underjordslagring av naturgas och terminaler för flytande naturgas måste uppfylla de relevanta bestämmelserna i förordning (EU) 2024/1787. I den förordningen fastställs bestämmelser för korrekt mätning, kvantifiering, övervakning, rapportering och verifiering av metanutsläpp inom unionens energisektor samt minskningen av sådana utsläpp, inbegripet genom undersökningar för detektering och reparation av läckage (LDAR, Leak Detection and Repair), reparationsskyldigheter och restriktioner för ventilering och fackling. I detta direktiv bör det dessutom föreskrivas att operatörer av vätgasnät, lagringsanläggningar för vätgas och vätgasterminaler ska vidta åtgärder för att förhindra och minimera vätgasutsläpp i sin verksamhet och med jämna mellanrum och under operatörens ansvar genomföra en undersökning för detektering och reparation av vätgasläckage avseende alla relevanta komponenter. När så är lämpligt bör kommissionen rapportera om miljö- och klimatriskerna med vätgasläckage och, när så är lämpligt, lägga fram förslag till åtgärder, inbegripet maximinivåer för vätgasläckage, för att minimera eventuella risker i fråga om vätgasläckage. Om sådana åtgärder antas bör de beaktas i metoden för att bedöma minskningen av växthusgasutsläpp från koldioxidsnåla bränslen.

(16) Import av förnybar och koldioxidsnål vätgas kommer sannolikt att komplettera den vätgas som produceras i unionen i syfte att säkerställa snabb tillgång till stora mängder vätgas som tillgodoser unionens efterfrågan. Det är därför ömsesidigt fördelaktigt för kommissionen och medlemsstaterna att, i enlighet med sina respektive befogenheter, inleda en öppen och konstruktiv dialog för att upprätta samarbete med tredjeländer. Ett sådant samarbete skulle särskilt kunna bidra till att främja skapandet av marknader för ren och ny teknik genom kunskapsöverföring och en hög nivå av miljöskydd, hållbarhet och begränsning av klimatförändringarna, samtidigt som negativa sociala eller miljömässiga effekter undviks. I detta sammanhang skulle unionen kunna inta en ledande roll när det gäller att utveckla globala standarder för certifiering av koldioxidsnåla bränslen och stärka sin roll som global klimatledare genom att använda sin klimatdiplomati för att utveckla ett ömsesidigt fördelaktigt samarbete med exportpartner.

(17) De friheter som unionens medborgare garanteras genom fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), bland annat fri rörlighet för varor, etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, kan endast uppnås på en fullständigt öppnad marknad, där alla konsumenter fritt kan välja leverantörer och alla leverantörer kan leverera fritt till sina kunder.

(18) För att uppnå målet att unionen ska bli klimatneutral senast 2050 bör insatserna för att fasa ut fossila bränslen på marknaden för gas gå hand i hand med utbyggnaden av förnybara energikällor inom ramen för unionens mål enligt direktiv (EU) 2018/2001 och kompletterande insatser för utfasning av fossila bränslen baserade på andra icke-fossila

([20]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1787 av den 13 juni 2024 om minskade metanutsläpp inom energisektorn och om ändring av förordning (EU) 2019/942 (EUT L, 2024/1787, 15.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj).

energikällor. Medlemsstaterna bör med hänsyn till en helt öppen marknad fortfarande kunna planera sin energimix, inbegripet en kombinerad användning av förnybara bränslen och koldioxidsnåla bränslen, mot bakgrund av sina särskilda nationella omständigheter. Vid utformningen av stödsystem, inbegripet ekonomiskt stöd, för förnybara bränslen eller koldioxidsnåla bränslen bör unionen därför stödja uppnåendet av unionens mål, samtidigt som medlemsstaterna behåller sin rätt att välja vilken källa till förnybara bränslen eller koldioxidsnåla bränslen de eventuellt vill stödja, förutsatt att sådana bränslen uppfyller kriterierna i direktiv (EU) 2018/2001 och i det här direktivet och att sådana stödsystem är förenliga med den tillämpliga rättsliga ram för statligt stöd som grundar sig på artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Medlemsstaterna får dessutom besluta att fastställa ytterligare krav på minskade växthusgasutsläpp, i linje med sin nationella strategi för utfasning av fossila bränslen.

(19) Konsumentintresset bör stå i centrum för detta direktiv och tjänsternas kvalitet bör utgöra ett centralt ansvar för naturgas- och vätgasföretagen. Befintliga konsumenträttigheter och rätten att få tillgång till väsentliga tjänster, däribland energi, och hantering av energifattigdom i enlighet med kommissionens meddelande av den 26 april 2017 om en europeisk pelare för sociala rättigheter, som proklamerades och undertecknades den 17 november 2017 av Europaparlamentet, rådet och kommissionen vid det sociala toppmötet i Göteborg, behöver stärkas och tryggas och bör innefatta ökad transparens. I detta avseende bör korssubventionering av vätgasnät genom tariffer för naturgasnät eller elnät undvikas. Konsumentskyddet bör säkerställa att alla konsumenter inom unionen i stort kan dra nytta av en konkurrensutsatt marknad för naturgas. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna, bör se till att konsumenträttigheterna tillgodoses.

(20) Den europeiska pelaren för sociala rättigheter hänför energi till de väsentliga tjänster som alla ska ha tillgång till och efterlyser stödåtgärder för dem som behöver det (princip 20). FN:s mål nr 7 för hållbar utveckling uppmanar också till att säkerställa tillgång till överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

(21) Krav när det gäller tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster och de gemensamma miniminormer som följer av dessa måste stärkas ytterligare för att alla konsumenter, särskilt utsatta konsumenter, kan gynnas av konkurrens och skäliga priser. Kraven när det gäller tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster bör definieras på nationell nivå, med beaktande av nationella omständigheter. Medlemsstaterna bör emellertid respektera unionsrätten.

(22) För att underlätta en utfasning av fossila bränslen för uppvärmning som grundar sig på inkludering, måste konsumenterna informeras om hållbara alternativ som de kan byta till och ges tillgång till lämpliga finansieringsalternativ och subventioner. Medlemsstaterna bör vidta alla nödvändiga åtgärder för att minimera de negativa effekter som bränslebyten eller fjärrvärmeanslutningar som genomförs enligt detta direktiv får för slutkunderna, inbegripet för dem som påverkas av energifattigdom och utsatta kunder. Medlemsstaterna bör i förekommande fall utnyttja finansiering på bästa möjliga sätt, inklusive offentlig finansiering och finansieringsinstrument som inrättats på unionsnivå, för att minimera negativa effekter och säkerställa en rättvis och inkluderande energiomställning.

(23) För att uppnå mål av allmänt ekonomiskt intresse bör medlemsstaterna ha stor handlingsfrihet när det gäller att införa skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster för naturgasföretag, utan att hämma övergången till ett integrerat och mycket energieffektivt energisystem som bygger på förnybar energi i enlighet med unionens relevanta mål, lagstiftning och strategier. Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som sker genom prissättning för leveranser av naturgas utgör dock en fundamentalt snedvridande åtgärd som ofta leder till ackumulering av tariffunderskott, begränsning av konsumenternas valfrihet, lägre incitament för energibesparingar och investeringar i energieffektivitet, lägre kvalitet på tjänsterna, mindre delaktighet och tillfredsställelse hos konsumenterna, begränsning av konkurrensen samt färre innovativa produkter och tjänster på marknaden. Följaktligen bör medlemsstaterna använda andra policyinstrument, i synnerhet riktade socialpolitiska åtgärder, för att upprätthålla överkomliga naturgaspriser för sina medborgare. Offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas utgör i princip en marknadssnedvridande åtgärd. Sådana ingripanden bör därför genomföras endast när så är lämpligt och som skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, och de bör omfattas av särskilda villkor. En helt avreglerad, välfungerande slutkundsmarknad för naturgas skulle stimulera priskonkurrens och andra typer av konkurrens bland befintliga leverantörer och skapa incitament för nya aktörer på marknaden, vilket skulle öka konsumenternas valmöjligheter och tillfredsställelse. Enligt detta direktiv bör reglerade priser, även under kostnadsnivån, vara möjliga för kunder som påverkas av energifattigdom, utsatta hushållskunder och, i särskilda fall, hushållskunder och mikroföretag. Under en naturgaspriskris, då grossist- och slutkundspriserna på naturgas ökar

avsevärt, bör medlemsstaterna tillåtas att tillfälligt utvidga tillämpningen av reglerade priser till grundläggande samhällstjänster enligt definitionen i artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 ([21]), och till små och medelstora företag. När det gäller hushållskunder, grundläggande samhällstjänster och små och medelstora företag bör medlemsstaterna undantagsvis och tillfälligt tillåtas att fastställa reglerade priser under kostnaderna under en naturgaspriskris, förutsatt att detta inte skapar snedvridning mellan leverantörer och att leverantörerna kompenseras för de kostnader det innebär att leverera till priser som understiger kostnaderna.Det är dock nödvändigt att säkerställa att en sådan prisreglering är målinriktad och inte skapar incitament för att öka förbrukningen. En sådan tillfällig undantagsvis förlängning av en prisreglering bör därför för hushållskunder begränsas till 80 % av hushållens medianförbrukning, och för grundläggande samhällstjänster och små och medelstora företag till 70 % av föregående års förbrukning. Rådet bör på grundval av ett förslag från kommissionen, genom ett genomförandebeslut, kunna tillkännage en regional eller unionsomfattande naturgaspriskris. Bedömningen av huruvida en sådan naturgaspriskris föreligger bör baseras på en jämförelse med priserna under normala marknadsförhållanden och bör därför utesluta effekterna av tidigare naturgaspriskriser som tillkännagetts enligt detta direktiv. Ett sådant genomförandebeslut bör också ange giltighetstiden för tillkännagivandet av en naturgaspriskris, under vilken den tillfälliga förlängningen av reglerade priser gäller. Den perioden bör inte vara längre än ett år. Om villkoren för att tillkännage den naturgaspriskrisen fortfarande är uppfyllda bör det vara möjligt för rådet att, på ett förslag från kommissionen förlänga giltighetstiden för genomförandebeslutet. Det är berättigat att tilldela rådet genomförandebefogenheter mot bakgrund av de betydande horisontella konsekvenserna för medlemsstaterna av ett beslut genom vilket en naturgaspriskris tillkännages och därmed de utvidgade möjligheterna till offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas utlöses. Sådana konsekvenser är betydande både med avseende på antalet berörda kunder och med avseende på storleken på sådana kundkategorier. Tilldelningen av genomförandebefogenheter till rådet tar även adekvat hänsyn till den politiska karaktären av ett sådant beslut om att tillkännage en naturgaspriskris, vilket kräver en delikat avvägning mellan olika politiska överväganden som är av central betydelse för medlemsstaternas beslut att genomföra prissättning av energi. I alla händelser bör tillkännagivandet av en regional eller unionsomfattande naturgaspriskris säkerställa lika villkor i alla medlemsstater som påverkas av beslutet så att den inre marknaden inte snedvrids på ett otillbörligt sätt.

(24) Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som sker genom prissättning för leveranser av naturgas bör användas utan att urholka principen om öppna marknader, under tydligt definierade omständigheter och för tydligt definierade förmånstagare samt vara tidsbegränsade. Sådana omständigheter kan föreligga när tillgången är starkt begränsad, vilket leder till betydligt högre naturgaspriser än normalt, eller i händelse av ett marknadsmisslyckande där ingripanden från tillsynsmyndigheter och konkurrensmyndigheter visat sig vara ineffektiva. Sådana omständigheter skulle påverka hushållskunderna på ett oproportionellt sätt, och i synnerhet de utsatta kunder som normalt sett använder en större del av sin disponibla inkomst till energikostnader än vad konsumenter med högre inkomster gör. För att mildra de snedvridande effekterna av en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster genom prissättning för leverans av naturgas bör de medlemsstater som gör sådana ingripanden vidta ytterligare åtgärder, inbegripet åtgärder för att hindra en snedvridande prissättning på grossistmarknaden eller åtgärder för att stödja energieffektivitet, särskilt för utsatta kunder och kunder som påverkas av energifattigdom. Medlemsstaterna bör säkerställa att alla som omfattas av reglerade priser fullt ut kan dra nytta av de erbjudanden som är tillgängliga på den konkurrensutsatta marknaden när de önskar göra detta. I detta syfte bör de som omfattas av reglerade priser direkt och regelbundet informeras om erbjudanden som finns och besparingar som kan göras på den konkurrensutsatta marknaden, och de bör få stöd för att svara på och dra fördel av marknadsbaserade erbjudanden.

(25) Offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas bör inte leda till direkt korssubventionering mellan olika kundkategorier. I enlighet med den principen får prissättningssystem inte uttryckligen leda till att vissa kundkategorier bär kostnaderna för ingripanden i prissättningen som berör andra kundkategorier. Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som sker genom prissättning bör endast gälla leverans av naturgas, eftersom hushållskunder inte förväntas använda vätgas för uppvärmningsändamål i stor skala. Marknaden för vätgas förväntas främst gälla industrin, som inte kräver några sådana offentliga ingripanden.

(26) Konsumenterna bör få tydlig och begriplig information om sina rättigheter när det gäller energisektorn. Kommissionen har fastställt, efter samråd med berörda intressenter, bland annat medlemsstaterna, tillsynsmyndigheterna, konsumentorgan och naturgasföretag, en lättillgänglig och användarvänlig kontrollista för energikonsumenter, där konsumenterna får praktiska upplysningar om sina rättigheter. Denna kontrollista bör hållas aktuell, tillhandahållas alla konsumenter och göras tillgänglig för allmänheten.

([21]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010 (EUT L 280, 28.10.2017, s. 1).

(27) Medlemsstaterna bör beakta att en framgångsrik energiomställning kräver ökade investeringar i utbildning och kompetens för arbetstagare inom naturgas- och vätgassektorerna, även när det gäller infrastrukturutveckling, energieffektivitet och slutanvändartillämpningar som använder mer kostnadseffektiva och fossilfria alternativ. Sådana investeringar skulle ligga i linje med direktiv (EU) 2023/1791.

(28) Marknadsreglerna bör skydda kunderna och ge dem möjlighet att göra de mest energieffektiva valen, så att ny förnybar gas och vätgas och koldioxidsnål gas och vätgas till fullo kan ingå i energiomställningen.

(29) Naturgas spelar fortfarande en viktig roll för energiförsörjningen, eftersom hushållens energianvändning från naturgas fortfarande är högre än från el. Även om elektrifiering är en viktig del av den gröna omställningen kommer hushållen i framtiden fortfarande att förbruka naturgas, inbegripet ökade volymer av förnybar gas, särskilt biometan.

(30) I naturgassektorn, inklusive slutkundsmarknaden för naturgas, har bestämmelserna om konsumentdelaktighet och konsumentskydd inte anpassats till energiomställningens behov.

(31) Marknaden för naturgas uppvisar en låg grad av tillfredsställelse och delaktighet hos kunderna samt ett långsamt införande av ny förnybar gas och koldioxidsnål gas, vilket återspeglar att konkurrensen är begränsad i många medlemsstater. Naturgaspriserna har stigit för hushållskunder under det senaste årtiondet, vilket har lett till att hushållskunder betalar två eller tre gånger mer för sin naturgasförbrukning än industrikunder.

(32) Liksom inom elsektorn är marknadsflexibilitet och ett adekvat unionsregelverk för konsumenträttigheter inom naturgassektorn avgörande för att säkerställa att konsumenterna kan delta i energiomställningen och dra nytta av överkomliga priser, god kvalitet på tjänsterna och ett ändamålsenligt urval av erbjudanden som återspeglar den tekniska utvecklingen.

(33) Övergången från fossil gas till förnybara alternativ förväntas bli verklighet om energi från förnybara energikällor blir ett attraktivt och icke-diskriminerande val för konsumenterna baserat på verkligt transparent information och där omställningskostnaderna fördelas rättvist mellan olika grupper av konsumenter och marknadsaktörer. En övergång från naturgas till annan teknik är dock vanligen inte enkel på grund av den inlåsningseffekt som den bakomliggande utrustningen för med sig. Om naturgasinfrastruktur avvecklas bör detta åtföljas av åtgärder som åtgärdar de negativa effekterna för slutkunder, särskilt utsatta kunder och hushållskunder som påverkas av energifattigdom, samt åtgärder som tar itu med ojämlikheter till följd av energiomställningen. Naturgaskonsumenter bör skyddas från stigande tariffer när naturgastillgångar måste avskrivas, från korssubventionering mellan gas- och vätgasanvändare och från stigande naturgastariffer till följd av ett krympande kundunderlag.

(34) För att åtgärda de nuvarande luckorna på slutkundsmarknaden för naturgas är det nödvändigt att ta itu med de befintliga konkurrensrelaterade och tekniska hindren för framväxten av alternativ energiförsörjning baserad på förnybara energikällor, nya tjänster, bättre servicenivåer och lägre konsumentpriser, samtidigt som utsatta kunder och kunder som påverkas av energifattigdom skyddas.

(35) För att säkerställa en hög nivå av konsumentskydd och konsumentinflytande på ett konsekvent sätt i alla energisektorer bör regelverket för en marknad för naturgas där fossila bränslen fasats ut återspegla konsumentskyddet på marknaden för el och, i relevanta fall, dess bestämmelser om inflytande och beakta energisystemets effektivitet samt unionens mål när det gäller försörjningstrygghet, energieffektivitet och förnybar energi.

(36) För att vara konsekvent och ändamålsenlig bör strategin att återspegla vissa aspekter av marknaden för el omfatta alla bestämmelser om konsumentskydd och konsumentinflytande, när så är möjligt och överförbart till marknaden för naturgas. Detta bör innefatta grundläggande avtalsrättigheter, regler för faktureringsinformation, byte av energileverantör, tillhandahållande av tillförlitliga jämförelseverktyg, skydd av utsatta kunder och kunder som påverkas av energifattigdom, säkerställande av ett adekvat dataskydd när det gäller smarta mätare och uppgiftshantering samt effektiv alternativ tvistlösning.

(37) I strävan efter enhetlighet i bestämmelserna för olika sektorer bör bördorna för nationella förvaltningar och företag samtidigt förbli begränsade och proportionella, bland annat genom att bygga vidare på erfarenheterna av de unionsrättsakter som ingår i paketet om ren energi för alla i EU, såsom Europaparlamentets och rådets förordningar

(EU) 2018/1999 ([22]), (EU) 2019/941 ([23]), (EU) 2019/942 ([24]) och (EU) 2019/943 samt direktiv (EU) 2018/844 ([25]), (EU) 2018/2001, (EU) 2018/2002 ([26]) och (EU) 2019/944.

(38) En modernisering av naturgassektorn förväntas leda till betydande ekonomiska och miljörelaterade fördelar både i form av bättre konkurrens på slutkundsmarknaden och sociala och fördelningsrelaterade fördelar och kundinflytande, inbegripet stärkta avtalsrättigheter och bättre tillgång till information om förbrukning och energikällor vilket leder till grönare val, liksom till genomförandet av energieffektivitetsåtgärder och minskad användning av fossil gas eller byte från fossil gas till mer hållbara energikällor. Berörda energigemenskaper bör bidra till en ökad användning av förnybar gas.

(39) Att kunna byta leverantör är en viktig indikator på kundernas delaktighet och ett viktigt verktyg för att stimulera konkurrensen på marknaderna för naturgas och vätgas och bör därför garanteras kunderna som en grundläggande rättighet. Andelen kunder som byter leverantör varierar dock fortfarande mellan medlemsstaterna och konsumenterna avskräcks från att byta såväl energikälla som leverantör genom avgifter för avslutning och uppsägning. Även om ett avlägsnande av sådana avgifter kan begränsa kundernas val genom att produkter som belönar kundlojalitet försvinner, borde en ytterligare begränsning av avgifternas användning leda till nöjdare och mer delaktiga konsumenter och öka konkurrensen på marknaden.

(40) Kortare tider för byte av leverantör kommer sannolikt att locka kunder att leta efter bättre energierbjudanden och byta leverantör. I och med den ökade användningen av informationsteknik bör senast 2026 den tekniska processen för att registrera en ny leverantör vid en mätpunkt hos marknadsaktören normalt sett under en vardag kunna slutföras inom 24 timmar. Genom att säkerställa att det 2026 blir möjligt att genomföra den tekniska processen för byte av leverantör inom 24 timmar skulle bytestiderna minimeras, vilket bidrar till större konsumentdelaktighet och konkurrens på slutkundsmarknaden.

(41) Bytestiderna på 24 timmar på marknaderna för naturgas och vätgas skulle återspegla det som redan tillämpas på marknaden för el, som har liknande backend-funktioner och it-databaskrav. En harmonisering av bytestiderna mellan sektorerna skulle gynna alla konsumenter, särskilt de som har dubbelbränsleavtal. Kortare bytestider för konsumenter bör inte påverka leverantörernas balansskyldighet.

(42) Flera faktorer hindrar kunderna från att få åtkomst till, förstå och agera utifrån de olika källor för marknadsinformation som är tillgängliga för dem. Möjligheten att jämföra erbjudanden bör därför förbättras genom adekvat kundinformation baserad på jämförelseverktyg för kunder, och omotiverade hinder för byten bör undanröjas utan att detta otillbörligen begränsar kundernas valmöjligheter. Det är också nödvändigt att leverantörerna ger kunderna tydlig och begriplig förhandsinformation så att kunderna är fullt medvetna om innehållet i och konsekvenserna av avtalet.

(43) Oberoende jämförelseverktyg, inklusive webbplatser, är ett effektivt sätt för mindre kunder att bedöma fördelarna med de olika energierbjudanden som är tillgängliga på marknaden. Verktygen bör sträva efter att omfatta så många tillgängliga erbjudanden som möjligt och täcka marknaden på ett så fullständigt sätt som möjligt i syfte att ge kunderna en representativ översikt. Om miljöprestanda lyfts fram som ett viktigt inslag i erbjudandet bör jämförelseverktygen också innehålla en beskrivning av denna miljöprestanda. Det är mycket viktigt att mindre kunder har tillgång till minst ett jämförelseverktyg och att den information som dessa verktyg tillhandahåller är tillförlitlig, opartisk, transparent och lätt att förstå. I det syftet skulle medlemsstaterna kunna tillhandahålla ett jämförelseverktyg som drivs av en nationell myndighet eller ett privat företag och när det gäller kriterier för jämförelseverktyg samråda med berörda intressenter, däribland konsumentorganisationer.

([22]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013 (EUT L 328, 21.12.2018, s. 1).

([23]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/941 av den 5 juni 2019 om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG (EUT L 158, 14.6.2019, s. 1).

([24]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (EUT L 158, 14.6.2019, s. 22).

([25]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/844 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda och av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet (EUT L 156, 19.6.2018, s. 75).

([26]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2002 av den 11 december 2018 om ändring av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet (EUT L 328, 21.12.2018, s. 210).

(44) Slutkunder bör också kunna förbruka, lagra och sälja egenproducerad förnybar gas under iakttagande av den lagstiftning som är tillämplig på produktion av förnybar gas, särskilt i fråga om växthusgasutsläpp, och delta på alla marknader för naturgas genom att tillhandahålla stödtjänster till systemet, exempelvis genom energilagring, samtidigt som de behåller sina rättigheter i egenskap av slutkunder enligt detta direktiv. Gemensamma arrangemang mellan aktiva kunder ger möjligheter för tjänsteleverantörer och lokala företag, särskilt små och medelstora företag, att bidra till balansen och flexibiliteten i systemet. Medlemsstaterna bör kunna ha olika bestämmelser i nationell rätt som reglerar skatter och avgifter för aktiva kunder som agerar enskilt eller genom samverkan.

(45) Fakturor och faktureringsinformation är ett viktigt sätt att informera slutkunderna och ge dem inflytande. Energifakturor är fortfarande den främsta frågan för konsumenter och den främsta källan till klagomål från dem, vilket är en faktor som bidrar till fortsatt låg tillfredsställelse och delaktighet hos konsumenter i naturgassektorn. Bestämmelserna om faktureringsinformation inom gassektorn släpar också efter de rättigheter som beviljas konsumenter inom elsektorn. Det är därför nödvändigt att anpassa dem och fastställa minimikrav för fakturor och faktureringsinformation inom gassektorn, så att konsumenter får tillgång till transparent, fullständig och lättbegriplig information. Fakturor bör förmedla information till slutkunder om deras förbrukning och kostnader, om koldioxidutsläpp och om andelen förnybar gas och koldioxidsnål gas, och på så sätt underlätta jämförelser mellan erbjudanden vid byte av leverantör eller energikälla, och information om deras konsumenträttigheter, t.ex. om alternativ tvistlösning. Dessutom bör fakturor vara ett verktyg för att aktivt engagera konsumenter på marknaden, så att de kan hantera sina förbrukningsmönster och göra grönare val. Det är viktigt att konsumenterna ges fullständig och korrekt information för att säkerställa att de är medvetna om sin miljöpåverkan och därför kan uttrycka sin preferens för de mest hållbara energibärarna. Direktiv (EU) 2023/1791 bör därför ändras i enlighet med detta.

(46) Det är viktigt att regelbundet tillhandahålla korrekt faktureringsinformation, baserad på faktisk naturgasförbrukning, för att hjälpa kunderna att kontrollera sin naturgasförbrukning och sina kostnader. Kunder, i synnerhet hushållskunder, bör dock ha tillgång till flexibla arrangemang för själva betalningen av sina fakturor.

(47) En viktig aspekt när det gäller leverans till kunderna är tillgången till objektiva och transparenta förbrukningsuppgifter. Konsumenterna bör således ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter och tillhörande priser och servicekostnader, inbegripet priset på eventuella tilläggstjänster, såsom försäkringar och energieffektivitetstjänster i förekommande fall, så att de kan uppmana konkurrenter att lämna ett erbjudande på grundval av denna information. Konsumenterna bör även ha rätt att få ordentlig information om sin energianvändning. Förskottsbetalningar bör inte medföra oproportionella nackdelar för användarna, och de olika betalningssystemen bör vara icke-diskriminerande. Om konsumenterna tillräckligt ofta ges information om energikostnaderna borde de uppmuntras till att spara energi, eftersom kunderna direkt ser effekterna av investeringar i energieffektivitet och ändrat beteende.

(48) Eventuella nationella beslut om införandet av smarta mätarsystem för naturgas bör fattas efter utförande av kostnads-nyttoanalyser. Dessa analyser bör ta hänsyn till de långsiktiga fördelarna med att införa smarta mätarsystem för konsumenterna och hela värdekedjan. Om det vid en sådan analys konstateras att det endast är ekonomiskt rimligt och kostnadseffektivt med sådana mätare för konsumenter med en viss naturgasförbrukning bör medlemsstaterna ha möjlighet att ta hänsyn till detta när de inför systemen med smarta mätare. Dessa analyser bör regelbundet ses över för att hantera större förändringar av de bakomliggande antagandena, och i varje fall minst vart fjärde år, mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen. Begränsat genomförande av smarta mätarsystem, såsom pilotprojekt och testfaser, betraktas inte som införande av sådana system i den mening som avses i detta direktiv.

(49) För att bidra till slutkunders aktiva deltagande på marknaden bör man vid införandet av smarta mätarsystem ta vederbörlig hänsyn till användningen av relevanta tillgängliga standarder, inbegripet sådana som möjliggör driftskompatibilitet på datamodells- och applikationsnivå, bästa praxis, vikten av att utveckla datautbyte och framtida och innovativa energitjänster. Dessutom bör de smarta mätarsystem som införs inte utgöra ett hinder för byte av leverantör när det gäller naturgaskonsumenter, och de smarta mätarsystemen bör vara utrustade med ändamålsenliga funktioner som gör det möjligt för slutkunder att i god tid få tillgång till sina förbrukningsuppgifter, anpassa sitt energibeteende, belönas för det och få lägre fakturor. Konsumentgrupper bör informeras om hur de kan använda smarta mätare för att förbättra sin energieffektivitet.

(50) Medlemsstater som inte systematiskt inför smarta mätare i naturgassystemet bör tillåta konsumenterna att dra fördel av en installation av en smart mätare, på begäran och på rättvisa och rimliga villkor, samtidigt som de står för de dithörande kostnaderna, och bör förse dem med all relevant information.

(51) Det finns för närvarande ett antal olika modeller för uppgiftshantering som har utvecklats eller håller på att utvecklas i medlemsstaterna i anslutning till införandet av smarta mätarsystem. Oberoende av modell för uppgiftshantering är det viktigt att medlemsstaterna inför transparenta regler enligt vilka uppgifter är åtkomliga på icke-diskriminerande villkor och som säkerställer högsta möjliga cybersäkerhet och dataskydd samt opartiskheten hos de enheter som behandlar uppgifter.

(52) Effektiva tvistlösningsmöjligheter för alla konsumenter borgar för ett bättre konsumentskydd. Medlemsstaterna bör föreskriva snabba och effektiva förfaranden för behandling av klagomål. Information om behandling av klagomål bör tillhandahållas i kundavtal och i faktureringsinformation.

(53) När medlemsstaterna bedömer hur deras mekanismer för tvistlösning utanför domstol fungerar bör de ta hänsyn till naturgasföretagens deltagande och efterlevnad.

(54) Medlemsstaterna bör vidta lämpliga åtgärder, såsom att tillhandahålla förmåner inom ramen för sina socialförsäkringssystem för att säkerställa att utsatta kunder får den leverans de behöver och stödja energieffektivitetsförbättringar och användning av förnybar energi, i syfte att på ett hållbart sätt åtgärda energifattigdom, också i samband med åtgärder mot fattigdom överlag. Sådana åtgärder kan variera alltefter särskilda omständigheter i medlemsstaterna i fråga och kan inbegripa sociala eller energipolitiska åtgärder avseende betalning av naturgas- och vätgasfakturor, investeringar i energieffektivitet för bostäder eller konsumentskydd i form av t.ex. skydd mot avstängning.

(55) I kommissionens rekommendationer (EU) 2020/1563 ([27]) av den 14 oktober 2020 och (EU) 2023/2407 ([28]) av den 20 oktober 2023 om energifattigdom anges god praxis när det gäller att definiera energifattigdom på nationell nivå, inbegripet lämpliga indikatorer för att mäta energifattigdom, och för strukturåtgärder och förbättringar som medlemsstaterna kan vidta för att ta itu med de bakomliggande orsakerna till energifattigdom. Investeringar i strukturåtgärder för att ta itu med hemmens och apparaternas låga energiprestanda och utfasningen av fossila bränslen samt utbyggnaden av förnybara energikällor lyfts fram, liksom andra åtgärder som syftar till att ge information om hur man kan sänka energikostnaderna och införa energisparande metoder, hjälpa medborgarna att ansluta sig till energigemenskaper eller uppmuntra en övergång till lösningar för förnybar energi.

(56) Avstängning påverkar i hög grad kundernas tillgång till den naturgasförsörjning som de behöver i synnerhet för att värma upp sina hem. Kunder som påverkas av energifattigdom och utsatta kunder påverkas särskilt negativt av avstängning av naturgas, och medlemsstaterna bör vidta åtgärder för att förhindra avstängning av dessa kunder av ekonomiska eller kommersiella skäl. Medlemsstaterna har tillgång till flera verktyg och god praxis, som inbegriper men inte är begränsade till års- eller säsongsförbud mot avstängning, skuldförebyggande åtgärder och hållbara lösningar för att hjälpa kunder i svårigheter att betala sina energifakturor. Medlemsstaterna bör identifiera de lämpligaste verktygen på grundval av sina nationella förhållanden. Sådana åtgärder bör inte påverka nätoperatörers tillfälliga avstängning av kunder i en nödsituation, utan förhandsanmälan när den avstängningen sker av säkerhetsskäl, och med förhandsanmälan, när så är möjligt, när den sker av underhållsskäl.

(57) Kunderna har rätt att använda klagomålsförfaranden som hanteras av deras leverantörer, liksom förfaranden för tvistlösning utanför domstol, för att se till att deras rättigheter tillvaratas effektivt och att de inte missgynnas i händelse av oenighet med leverantörer, särskilt när det gäller fakturor eller utestående belopp. Om kunderna använder dessa förfaranden bör leverantörerna inte säga upp avtal på grundval av omständigheter som fortfarande är tvistiga. Både leverantörer och kunder bör fortsätta att uppfylla sina avtalsenliga rättigheter och skyldigheter, särskilt att leverera naturgas och att betala för denna naturgas, och klagomålsförfaranden bör inte bli en grund för missbruk som gör det möjligt för kunder att inte fullgöra sina avtalsenliga skyldigheter, inbegripet att betala sina fakturor. Medlemsstaterna bör införa lämpliga åtgärder för att undvika att dessa klagomåls- eller tvistlösningsförfaranden används på ett snedvridet sätt.

([27]) Kommissionens rekommendation (EU) 2020/1563 av den 14 oktober 2020 om energifattigdom (EUT L 357, 27.10.2020, s. 35).
([28]) Kommissionens rekommendation (EU) 2023/2407 av den 20 oktober 2023 om energifattigdom (EUT L, 2023/2407, 23.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

(58) För att säkerställa kontinuitet i försörjningen för konsumenterna, i synnerhet om leverantören går i konkurs, bör medlemsstaterna inrätta ett system med sistahandsleverantörer eller vidta likvärdiga åtgärder. Det bör vara möjligt att utse en sistahandsleverantör antingen före eller vid den tidpunkt då leverantören går i konkurs. En sistahandsleverantör kan vara försäljningsavdelningen i ett vertikalt integrerat företag som också utför distributionsfunktioner, förutsatt att den uppfyller kraven på åtskillnad i detta direktiv. Detta bör dock inte innebära någon skyldighet för medlemsstaterna att leverera till ett visst fast minimipris. Om en medlemsstat ålägger en sistahandsleverantör att leverera naturgas till en kund som inte får marknadsbaserade erbjudanden är de villkor som anges i artikel 4 i detta direktiv tillämpliga, och skyldigheten kan omfatta ett reglerat pris endast i den mån kunden har rätt till reglerade priser. Vid bedömningen av huruvida erbjudanden till icke-hushållskunder är marknadsbaserade bör medlemsstaterna ta hänsyn till de enskilda kommersiella och tekniska omständigheterna. Om en medlemsstat, före dagen för detta direktivs ikraftträdande, redan har utsett en sistahandsleverantör för naturgas genom ett rättvist, öppet och icke-diskriminerande förfarande är det inte nödvändigt att inleda ett nytt förfarande för att utse sistahandsleverantören.

(59) En förenkling och rationalisering av administrativa tillståndsförfaranden och tydliga tidsfrister för beslut som ska fattas av de myndigheter som är behöriga att bevilja tillstånd bör säkerställa att utbyggnaden av produktionsanläggningar för vätgas och infrastruktur för vätgassystem kan ske i tillräcklig takt utan att hindra offentliga samråd. Medlemsstaterna bör ombes att rapportera om de framsteg som gjorts. Det är nödvändigt att förlänga giltighetstiden för tillstånd, t.ex. licenser, tillståndkoncessioner eller godkännanden, som beviljats enligt nationell rätt för uppförande och drift av befintliga naturgasrörledningar och andra nättillgångar när den gasformiga energibärare som transporteras i en naturgasrörledning byts från naturgas till (ren) vätgas. Denna förlängning av giltighetstiden för tillstånd bör inte påverka giltigheten för tekniska säkerhetskrav för vätgasinfrastruktur eller de behöriga myndigheternas möjlighet att övervaka efterlevnaden av sådana krav och vidta lämpliga och proportionella verkställighetsåtgärder, inbegripet en eventuell återkallelse av de förlängda tillstånden, om det är motiverat. Detta bör förhindra onödiga dröjsmål när användningen av befintliga naturgasrörledningar och andra nättillgångar ändras till vätgastransport. Det bör undvikas att villkoren för att bevilja tillstånd för infrastruktur för vätgassystem skiljer sig väsentligt åt utan tillräcklig motivering. Tekniska säkerhetshänsyn kan motivera en differentierad strategi för förlängd tillämpning av befintliga tillstånd eller utfärdande av nya tillstånd. Bestämmelserna om tillståndsförfaranden bör gälla utan att det påverkar tillämpningen av internationell rätt och unionsrätt, inbegripet bestämmelser för att skydda miljön och människors hälsa. När det är vederbörligen motiverat på grund av extraordinära omständigheter bör det vara möjligt att förlänga tidsfristerna för tillståndsförfaranden med upp till ett år.

(60) Att ge vägledning till sökande under hela deras administrativa ansöknings- och tillståndsförfaranden genom en administrativ kontaktpunkt syftar till att minska komplexiteten för projektutvecklare och öka effektiviteten och transparensen. En möjlighet för sökande att lämna in relevanta handlingar i digital form och tillgången till en handbok med förfaranden för sökande skulle kunna bidra till effektivitet. Medlemsstaterna bör säkerställa att de myndigheter som genomför tillståndsförfaranden aktivt deltar i arbetet med att ta itu med återstående hinder, inbegripet icke-finansiella hinder såsom otillräckliga kunskaper, digitala resurser och personalresurser, som hindrar deras handläggning av ett växande antal tillståndsförfaranden. Ansökningsförfaranden för anslutningarna till överförings- eller distributionsnätet bör inte hämmas av bristande administrativ kapacitet. Sådana ansökningsförfaranden bör inte heller skapa hinder för uppnåendet av det nationella målet för förnybar energi.

(61) Utan effektiv separation mellan näten och verksamheter som rör produktion och leverans (effektiv åtskillnad), finns det en risk för diskriminering, inte bara i samband med nätdriften utan även när det gäller incitamenten för de vertikalt integrerade företagen att göra de investeringar i näten som krävs.

(62) Effektiv åtskillnad kan bara säkerställas genom undanröjande av incitamentet för vertikalt integrerade företag att diskriminera konkurrenterna vad gäller nättillträde och investeringar. Åtskilt ägande, vilket innebär att nätägaren utses till systemansvarig och att nätägaren är oberoende av leverans- eller produktionsintressen, är helt klart ett effektivt och stabilt sätt att lösa inbyggda intressekonflikter och säkerställa försörjningstryggheten. Europaparlamentet hänvisar därför i sin resolution av den 10 juli 2007 om utsikterna för den inre el- och gasmarknaden till åtskilt ägande på överföringsnivå som det effektivaste verktyget för att främja investeringar i infrastruktur på ett icke-diskriminerande sätt och garantera ett rättvist nättillträde för nya aktörer och transparens på marknaden. Vid åtskilt ägande bör det därför ställas krav på medlemsstaterna att säkerställa att inte samma person har rätt att samtidigt kontrollera ett produktions- eller leveransföretag och utöva kontroll över, eller rättigheter gentemot, en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem. Omvänt bör kontroll över ett överföringssystem

eller en systemansvarig för överföringssystem utesluta möjligheten att utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett produktionsföretag eller ett leveransföretag. Inom dessa begränsningar bör ett produktionsföretag eller ett leveransföretag kunna inneha en minoritetsandel i en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.

(63) Ett system för åtskillnad bör effektivt undanröja eventuella intressekonflikter mellan producenter, leverantörer och systemansvariga för överföringssystem för att skapa incitament för nödvändiga investeringar och trygga tillträde för nya aktörer på marknaden inom ramen för ett transparent och effektivt regelverk samt bör inte skapa ett regelverk som är alltför betungande för tillsynsmyndigheterna.

(64) Definitionen av begreppet *kontroll* i detta direktiv är anpassad till bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 139/2004 ([29]).

(65) Med tanke på de vertikala kopplingarna mellan el- och naturgassektorerna bör bestämmelserna om åtskillnad dessutom tillämpas tvärsöver sektorerna för naturgas, vätgas och el i enlighet med vad som anges i detta direktiv.

(66) När det gäller vätgassektorn bör regler för vertikal åtskillnad tillämpas utan dröjsmål. Detta är att föredra framför kostsam åtskillnad i efterhand, som skulle kunna bli nödvändig om det i sektorn utvecklas en stark vertikal integrering.

(67) Vid åtskilt ägande bör, för att säkerställa att nätdriften är helt oberoende av leverans- och produktionsintressen och förhindra utbyte av konfidentiella uppgifter, inte samma person vara ledamot i styrelsen för både en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem och ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet. Av samma skäl bör samma person inte ha rätt att utse ledamöter till en styrelse för en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem och samtidigt utöva kontroll över eller rättigheter gentemot ett produktionsföretag eller ett leveransföretag.

(68) Inrättandet av en systemansvarig eller en systemansvarig för överföringssystem som är oberoende av leverans- eller produktionsintressen bör göra det möjligt för vertikalt integrerade företag att bibehålla sitt ägande av nättillgångar, samtidigt som en effektiv intresseuppdelning säkerställs, förutsatt att den oberoende systemansvariga eller den oberoende systemansvariga för överföring utför den systemansvarigas samtliga uppgifter samt att detaljerad reglering och omfattande myndighetstillsyn införs.

(69) När ett företag som äger ett överföringssystem den 3 september 2009 ingick i ett vertikalt integrerat företag bör medlemsstaterna ges ett val mellan åtskilt ägande och införande av oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföring utan leverans- eller produktionsintressen.

(70) För att till fullo kunna tillvarata aktieägarnas intressen i vertikalt integrerade företag bör medlemsstaterna kunna välja mellan att antingen införa åtskilt ägande genom direkt avyttring eller genom att dela upp det integrerade företagets aktier på aktier i nätföretaget och aktier i det återstående leverans- och produktionsföretaget, förutsatt att kraven i samband med åtskilt ägande faktiskt har uppfyllts.

(71) För att införandet av en oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföring ska vara effektivt bör särskilda kompletterande regler antas. Reglerna för den oberoende systemansvariga för överföring ger ett lämpligt regelverk för att garantera fungerande konkurrens, tillräckliga investeringar, tillträde för nya aktörer på marknaden och integrering av marknaderna för naturgas och vätgas. Effektiv åtskillnad med hjälp av reglerna för den oberoende systemansvariga för överföring bör bygga på dels en pelare av organisatoriska åtgärder och åtgärder avseende förvaltningen av systemansvariga för överföringssystem, dels en pelare av åtgärder avseende investeringar, anslutning av ny produktionskapacitet till nätet och marknadsintegrering genom regionalt samarbete. Oberoendet för den systemansvariga för överföring bör också bland annat säkerställas genom vissa ”avkylningsperioder”, under vilka ingen ledningsverksamhet eller annan relevant verksamhet som ger tillgång till samma information som den som kan ha erhållits i en ledande ställning i ett företag utövas inom det vertikalt integrerade företaget.

([29]) Rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer (”EG:s koncentrationsförordning”) (EUT L 24, 29.1.2004, s. 1).

(72) I syfte att utveckla konkurrensen på de inre marknaderna för naturgas och vätgas bör stora icke-hushållskunder som bedriver storskalig kommersiell verksamhet ha möjlighet att välja leverantörer och teckna avtal med flera leverantörer för att täcka sina natur- och vätgasbehov. Dessa kunder bör skyddas mot exklusivitetsklausuler, vilka har som verkan att utesluta konkurrerande eller kompletterande anbud.

(73) En medlemsstat bör ha rätt att välja fullständigt åtskilt ägande på sitt territorium. Om en medlemsstat har valt fullständigt åtskilt ägande, bör ett företag inte ha rätt att välja alternativet med en oberoende systemansvarig eller en oberoende systemansvarig för överföring, om inte annat föreskrivs i detta direktiv. Företag som bedriver något slags produktions- eller leveransverksamhet bör dessutom inte direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem från en medlemsstat som har valt fullständigt åtskilt ägande.

(74) Olika typer av marknadsorganisation finns på den inre marknaden för naturgas. De åtgärder som medlemsstaterna kan vidta för att säkerställa lika villkor på marknaden bör grunda sig på överordnade krav av allmänt intresse. Samråd bör ske med kommissionen om åtgärdernas förenlighet med EUF-fördraget och annan relevant unionsrätt.

(75) När effektiv åtskillnad genomförs, bör principen om icke-diskriminering mellan den offentliga och den privata sektorn respekteras. Därför bör samma person, på egen hand eller tillsammans med någon annan, inte tillåtas att, i strid med reglerna om åtskilt ägande eller med lösningen med en oberoende systemansvarig, utöva kontroll över eller någon rättighet i fråga om sammansättning av och röstning eller beslutsfattande i både organ för systemansvariga för överföringssystem eller överföringssystem och organ för produktionsföretag eller leveransföretag. Under förutsättning att medlemsstaten i fråga kan visa att detta krav uppfylls, bör vid åtskilt ägande och lösningen med en oberoende systemansvarig två skilda offentliga organ kunna kontrollera produktions- och leveransverksamhet å ena sidan och överföringsverksamhet å den andra.

(76) Full effektiv åtskillnad mellan å ena sidan nätverksamhet och å andra sidan leverans- och produktionsverksamhet bör gälla i hela unionen, för både unionsföretag och tredjelandsföretag. För att säkerställa att å ena sidan nätverksamheten och å andra sidan leverans- och produktionsverksamhet i unionen bedrivs oberoende av varandra, bör tillsynsmyndigheterna ges befogenhet att vägra certifiering av sådana systemansvariga för överföringssystem som inte följer reglerna om åtskillnad. För att säkerställa att dessa regler tillämpas enhetligt i hela unionen bör tillsynsmyndigheterna när de fattar beslut om certifiering ta största möjliga hänsyn till kommissionens uppfattning. För att dessutom säkerställa att unionens internationella åtaganden respekteras, liksom solidariteten och energitryggheten inom unionen, bör kommissionen ha rätt att avge ett yttrande om certifiering avseende ägaren till eller den systemansvariga för överföringssystem som kontrolleras av en person från ett tredjeland. Vid denna bedömning bör kommissionen ta hänsyn till affärsförbindelser som skulle kunna inverka negativt på operatörens incitament och förmåga att utföra sina uppgifter, samt unionens internationella skyldigheter och alla andra specifika fakta och omständigheter i fallet. Sådana fakta och omständigheter bör inbegripa användning av minskade naturgasleveranser som vapen och manipulation av marknaderna genom avsiktliga avbrott i naturgasflödena med en tydlig potential att direkt och allvarligt inverka på unionens och medlemsstaternas väsentliga internationella säkerhetsintressen.

(77) Rörledningsnät för vätgas bör utgöra ett viktigt medel för effektiva och hållbara transporter av vätgas, både på land och till havs. Till följd av de höga kapitalutgifter som krävs för att bygga dem skulle rörledningsnät för vätgas kunna utgöra naturliga monopol. Erfarenheterna av att reglera marknaderna för naturgas har visat hur viktigt det är att säkerställa ett öppet och icke-diskriminerande tillträde till rörledningsnät för att skydda konkurrensen på råvarumarknaderna. Därför bör väletablerade principer för nätdrift, såsom tredje parts tillträde, tillämpas på landbaserade och havsbaserade vätgasnät i unionen.

(78) Definitionerna av överföring av vätgas och distribution av vätgas i detta direktiv bör baseras på de relevanta nätkategoriernas funktioner och på typerna av ansluten infrastruktur.

(79) Sammanlänkningar för vätgas, i egenskap av vätgasnät med det viktiga syftet att koppla samman medlemsstaternas nationella vätgasnät, bör drivas av operatörer av överföringsnät för vätgas. I mycket begränsade fall och om ett distributionsnät för vätgas anges i den relevanta nätutvecklingsplanen är det möjligt att koppla det till ett överföringsnät för vätgas i en annan medlemsstat. Förutsatt att det distributionsnätet inte dessutom är kopplat till ett

överförings- eller distributionsnät för vätgas i den medlemsstat där distributionsnätet för vätgas är beläget, bör det drivas som ett distributionsnät för vätgas.

(80) Distributionsnät för vätgas, som främst används för leverans till direktanslutna kunder, bör omfattas av ett enklare regelverk när det gäller vertikal åtskillnad och nätplanering. Sådana nät bör inte omfatta sammanlänkningar för vätgas eller inbegripa anslutningar till större infrastruktur, såsom terminaler eller storskaliga underjordiska lagringsanläggningar – såvida inte nätet i fråga är ett naturgasnät som används för nya ändamål – eller till sammanlänkningar för vätgas. I anslutningen mellan ett storskaligt underjordiskt lager och ett distributionssystem, vilka båda har anpassats för användning av vätgas, kan en ny kortdistansrörledning för transport av vätgas mellan dem byggas som en utvidgning av det befintliga distributionssystemet. Anslutningen av mindre underjordiska eller ovanjordiska installationer för vätgaslagring, inbegripet enkelt reproducerbara lagringstankar för vätgas, till distributionsnät för vätgas bör dock inte begränsas, eftersom de förväntas spela en nyckelroll i balanseringen av dessa nät.

(81) Driften av vätgasnät bör skiljas från verksamhet inom energiproduktion och energiförsörjning för att undvika risken för att nätoperatörer drabbas av intressekonflikter. En strukturell åtskillnad av ägandet av överföringsnät för vätgas och deltagande i energiproduktion och energiförsörjning garanterar att det inte förekommer några sådana intressekonflikter. Medlemsstaterna bör kunna använda den alternativa modellen för åtskillnad i form av integrerade operatörer av överföringsnät för vätgas för systemansvariga för överföringssystem för naturgas som omfattas av modellen för åtskillnad mellan oberoende systemansvariga för överföringssystem och för befintliga vertikalt integrerade vätgasnät. Systemansvariga för överföringssystem för naturgas som omfattas av ett undantag enligt detta direktiv bör betraktas som certifierade i syfte att fastställa om de har rätt att använda modellen med integrerade operatörer av överföringsnät för vätgas. Medlemsstaterna bör också kunna tillåta att modellen med oberoende operatörer av överföringsnät för vätgas används för att göra det möjligt för vertikalt integrerade ägare av överföringsnät för vätgas att behålla äganderätten till sina nät samtidigt som en icke-diskriminerande drift av sådana nät säkerställs.

(82) En gemensam drift av vätgasnät och naturgas- eller elnät kan skapa synergieffekter och bör därför tillåtas, men verksamheter som rör driften av överföringsnät för vätgas bör organiseras i en separat rättslig enhet för att säkerställa transparens i fråga om finansiering och användning av tariffer för tillträde. Undantag från det kravet på rättslig horisontell åtskillnad bör beviljas endast tillfälligt, under förutsättning att tillsynsmyndigheterna gör en positiv kostnads-nyttoanalys och en konsekvensbedömning. Med tanke på deras avlägsna läge och begränsade marknadsstorlek bör sådana undantag automatiskt beviljas för Estland, Lettland och Litauen till och med 2031. Transparensen i fråga om finansiering och användning av tariffer för tillträde bör under alla omständigheter säkerställas genom en tydlig och transparent särredovisning som övervakas av tillsynsmyndigheterna. Om en operatör av vätgasnät är en del av ett företag som är verksamt inom överföring eller distribution av naturgas eller el, bör nätoperatören till tillsynsmyndigheten lämna in en förteckning med uppgifter om företagens infrastrukturtillgångar när det gäller tilldelningen av nätet för vätgas eller naturgas, i syfte att säkerställa full transparens när det gäller separeringen av den regleringsmässiga tillgångsbasen. Förteckningen bör uppdateras i enlighet med de sedvanliga revisionsförfarandena för räkenskaper.

(83) För att säkerställa transparens när det gäller kostnaderna för och finansieringen av reglerad verksamhet bör verksamhet som avser drift av överföringsnät för vätgas särskiljas från annan nätdrift för andra energibärare, åtminstone när det gäller nätoperatörernas juridiska form och redovisning. Med tanke på den rättsliga åtskillnaden vad gäller operatörer av överföringsnät för vätgas bör bildandet av ett dotterföretag eller en separat rättslig enhet inom koncernstrukturen för den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet för naturgas anses vara tillräckligt, utan att det behövs en funktionell åtskillnad av styrningen eller åtskillnad av ledning eller personal. Insyn i kostnaderna för och finansieringen av reglerad verksamhet bör således uppnås utan att man förlorar de synergieffekter och kostnadsfördelar som driften av flera nät kan skapa.

(84) Vätgasnät bör omfattas av tredje parts tillträde för att säkerställa konkurrens och lika villkor på marknaden för vätgasförsörjning. Ett reglerat tillträde för tredje part på grundval av reglerade tillträdestariffer bör vara standardregeln på lång sikt. För att säkerställa nödvändig flexibilitet för operatörer och minska de administrativa kostnaderna under uppbyggnadsfasen för marknaden för vätgas bör medlemsstaterna ha möjlighet att tillåta användning av förhandlat tillträde för tredje part fram till och med den 31 december 2032.

(85) Endast delar av de naturligt förekommande underjordiska lager som används för naturgas, såsom saltkaverner, reservoarer och tömda naturgasfält, kan också användas för vätgas. Tillgången till dessa storskaliga underjordiska lagringsanläggningar för vätgas är begränsad och ojämnt fördelad mellan medlemsstaterna. Med tanke på deras potentiellt gynnsamma roll för vätgastransport och marknader för vätgas bör tillträdet till sådana storskaliga

underjordiska lagringsanläggningar ytterst vara föremål för reglerat tillträde för tredje part, för att säkerställa lika villkor för marknadsaktörerna. Under uppbyggnadsfasen för marknader för vätgas bör det dock finnas flexibilitet så att medlemsstaterna även kan använda förhandlade tillträdessystem till och med den 31 december 2032.

(86) Man kan förvänta sig att vätgas och vätgasderivat, såsom ammoniak, eller flytande organiska vätgasbärare kommer att importeras till och transporteras inom unionen. Det är dock ännu osäkert på vilket sätt och i vilken form vätgas kommer att transporteras, men olika sätt och former kommer sannolikt att samexistera och konkurrera med varandra. Detta direktiv utgör ett regelverk för infrastruktur och marknader för gasformigt väte. Det är således endast i de fall där andra former av vätgas eller derivat och de anläggningar som hanterar dem är relevanta för att säkerställa framväxten av en konkurrensutsatt marknad för gasformigt väte som deras roll och de regler som är tillämpliga på dem följaktligen bör fastställas i detta direktiv.

(87) Terminaler för lossning och omvandling av flytande väte eller flytande ammoniak som transporteras med fartyg till gasformig vätgas utgör ett sätt att importera vätgas, men de konkurrerar med andra metoder för att transportera vätgas. Tredje parts tillträde till sådana terminaler bör säkerställas, men medlemsstaterna bör föreskriva ett system med förhandlat tillträde för tredje part i syfte att minska de administrativa kostnaderna för operatörer och tillsynsmyndigheter. Lagringen i anslutning till terminalen och till vilken tillträde beviljas för tredje part bör stå i proportion till terminalens kapacitet att omvandla och tillföra väte till nätet. Eventuellt är det dock inte nödvändigt att genomföra tredje parts tillträde till lastningstjänster för lastbilar, förutsatt att denna verksamhet inte är en stödtjänst som är kopplad till den efterföljande omvandlingen och injektionen av vätgas i nätet.

(88) Medlemsstaterna får välja att fasa ut naturgas för att uppnå det klimatneutralitetsmål som anges i förordning (EU) 2021/1119 eller av andra tekniska skäl. Det är viktigt att tillhandahålla ett tydligt regelverk som gör det möjligt att vägra tillträde och eventuellt stänga av nätanvändare för att uppnå dessa politiska mål. Det bör vara möjligt att vägra tillträde för eller att stänga av nätanvändare när det gäller infrastruktur som kommer att avvecklas i enlighet med nätutvecklingsplanen på överföringsnivå eller där avveckling föreskrivs på distributionsnivå. Samtidigt bör lämpliga åtgärder vidtas för att skydda nätanvändarna under sådana omständigheter, och det är också viktigt att beslut om nekat tillträde och avstängning omfattas av objektiva, öppna och icke-diskriminerande kriterier som utarbetats av tillsynsmyndigheterna.

(89) Befintliga vertikalt integrerade vätgasnät bör ha rätt att begära undantag från kraven i detta direktiv, förutsatt att dessa nät inte utvidgas avsevärt och att ett sådant undantag inte inverkar negativt på konkurrensen, vätgasinfrastrukturen eller marknadsutvecklingen, vilket bör kontrolleras regelbundet.

(90) Lokala vätgaskluster bör vara en viktig byggsten i unionens vätgasekonomi. Sådana kluster skulle kunna dra nytta av förenklade regler under uppbyggnadsfasen för marknaden för vätgas, särskilt när det gäller tillämpningen av åtskilt ägande på nät som försörjer marknadsaktörer i sådana kluster. Motsvarande förenklade regler bör också tillgodose behovet av regleringsmässig flexibilitet när det gäller direkta rörledningar mellan vätgasproducenter och enskilda kunder.

(91) Rörledningssammanlänkningar med tredjeländer kan fungera som transportmetoder vid import eller export av vätgas. Tillämpligheten av detta direktiv på rörledningar för vätgas till och från tredjeländer bör vara begränsad till medlemsstaternas territorium. Driftsreglerna för sammanlänkningar för vätgas med tredjeländer bör fastställas i ett internationellt avtal mellan unionen och de anslutna tredjeländerna. Ett sådant internationellt avtal bör inte anses vara nödvändigt om den medlemsstat som är ansluten eller avser att anslutas av sammanlänkningen för vätgas förhandlar om och ingår ett mellanstatligt avtal med de berörda tredjeländerna i enlighet med det förfarande för bemyndigande som föreskrivs i detta direktiv, i syfte att säkerställa ett enhetligt regelverk och en konsekvent tillämpning av det för hela infrastrukturen.

(92) För att säkerställa en effektiv drift av unionens vätgasnät bör operatörer av vätgasnät ansvara för drift, underhåll och utbyggnad av nätet i nära samarbete med andra operatörer av vätgasnät samt med andra systemansvariga till vilka deras nät är anslutna eller kan anslutas, bland annat för att underlätta integreringen av energisystemet.

(93) Operatörer av överföringsnät för vätgas bör bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande kapacitet för transport av vätgas som tillgodoser alla ekonomiskt rimliga och tekniskt genomförbara krav på sådan kapacitet, vilket möjliggör marknadsintegrering.

(94) I linje med EU:s vätgasstrategi är det viktigt att fokus ligger på transport och användning av vätgas i ren form. I detta avseende är det viktigt att vätgassystemet transporterar, lagrar och hanterar vätgas av hög renhetsgrad, med beaktande av slutanvändarnas kvalitetskrav, i motsats till vätgas som blandas in i naturgassystemet. Det är också viktigt att genom vätgaskvalitetsstandarder tillhandahålla ytterligare kriterier för att fastställa de allmänt godtagbara renhetsnivåerna för vätgas. Det är nödvändigt att de europeiska standardiseringsorganen genom en teknisk standardiseringsprocess fastställer en bandbredd av godtagbara renhetsnivåer för vätgas och andra relevanta parametrar för vätgaskvalitet, till exempel föroreningar.

(95) I vissa fall, beroende på bland annat vätgasnätens topografi och populationen av slutanvändare som är anslutna till vätgasnäten, kan det bli nödvändigt att operatörer av vätgasnät sköter förvaltningen av vätgaskvalitet (t.ex. rening). Därför bör tillsynsmyndigheterna ge operatörer av vätgasnät i uppdrag att säkerställa en effektiv förvaltning av vätgaskvalitet i sina nät när så krävs för systemförvaltning. När operatörer av vätgasnät sköter detta bör de säkerställa en stabil vätgaskvalitet för slutanvändare, inbegripet i sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen, genom att följa tillämpliga kvalitetsstandarder för vätgas.

(96) Om systemansvariga för naturgassystem eller operatörer av vätgasnät avslår ansökningar om tillträde eller anslutning på grund av kapacitetsbrist bör de vederbörligen motivera sådana avslag, och åläggas att förbättra sina system så att begärda anslutningar eller begärt tillträde möjliggörs om det är ekonomiskt motiverat och i linje med den relevanta planeringen.

(97) Hindren för fullbordandet av den inre marknaden för naturgas till följd av underlåtelsen att tillämpa unionens marknadsregler för naturgasöverföringsledningar till och från tredjeländer bör också åtgärdas. Det är nödvändigt att säkerställa att reglerna för naturgasöverföringsledningar som kopplar samman två eller fler medlemsstater också är tillämpliga inom unionen på naturgasöverföringsledningar till och från tredjeländer. Detta bör göra regelverket inom unionen samstämmigt och samtidigt undvika snedvridning av konkurrensen på unionens inre marknad för energi och negativa effekter på försörjningstryggheten. Det bör också öka transparensen och skapa rättslig säkerhet för marknadsaktörerna, särskilt investerare i naturgasinfrastruktur och systemanvändare, vad gäller det tillämpliga regelverket.

(98) Medlemsstaterna och de fördragsslutande parterna i fördraget om upprättande av en energigemenskap ([30]) bör ha ett nära samarbete om alla frågor som rör utvecklingen av en integrerad marknad för naturgas där fossila bränslen fasats ut och bör inte vidta åtgärder som äventyrar den fortsatta integreringen av marknaderna för naturgas eller försörjningstryggheten i medlemsstater och fördragsslutande parter. Detta skulle kunna inbegripa samarbete om kapacitet för lagring av naturgas och inbjudan av experter till relevanta regionala riskgrupper för naturgas.

(99) Rörledningar som kopplar samman ett projekt för olje- eller naturgasproduktion i ett tredjeland med en bearbetningsanläggning eller slutlig landningsterminal vid kusten i en medlemsstat bör anses vara ett tidigare led i rörledningsnätet. Rörledningar genom vilka ett projekt för olje- eller naturgasproduktion i en medlemsstat kopplas samman med en bearbetningsanläggning eller slutlig landningsterminal vid kusten i ett tredjeland bör inte anses vara ett tidigare led i rörledningsnätet vid tillämpningen av detta direktiv eftersom sådana rörledningar sannolikt inte i betydande grad påverkar den inre marknaden för energi.

(100) Systemansvariga för överföringssystem bör vara fria att ingå tekniska avtal med systemansvariga för överföringssystem eller andra enheter i tredjeländer om frågor som rör drift och sammanlänkning av överföringssystem, under förutsättning att innehållet i dessa avtal är förenligt med unionsrätten.

(101) Tekniska avtal om driften av överföringsledningar mellan systemansvariga för överföringssystem eller andra enheter bör fortsätta att gälla under förutsättning att de är förenliga med unionsrätten och relevanta beslut av tillsynsmyndigheten.

(102) Om sådana tekniska avtal har ingåtts krävs enligt detta direktiv inte något ingående vare sig av ett internationellt avtal mellan en medlemsstat och ett tredjeland eller av ett avtal mellan unionen och ett tredjeland om driften av den berörda naturgasöverföringsledningen.

([30]) EUT L 198, 20.7.2006, s. 18.

(103) Tillämpligheten av detta direktiv på naturgasöverföringsledningar till och från tredjeländer bör vara begränsad till medlemsstaternas territorium. När det gäller naturgasöverföringsledningar till havs bör detta direktiv gälla i territorialvatten tillhörande den medlemsstat i vilken den första sammanlänkningspunkten med medlemsstaternas nät är belägen.

(104) Befintliga avtal om driften av överföringsledningar som ingåtts mellan en medlemsstat och ett tredjeland bör kunna fortsätta att gälla i enlighet med detta direktiv.

(105) När det gäller avtal eller delar av avtal med tredjeländer som kan påverka unionens gemensamma regler bör ett konsekvent och öppet förfarande införas som gör det möjligt att bemyndiga en medlemsstat, på egen begäran, att ändra, förlänga, anpassa, förnya eller ingå ett avtal med ett tredjeland om driften av en överföringsledning eller ett tidigare led i rörledningsnätet mellan medlemsstaten och ett tredjeland. Förfarandet bör inte försena genomförandet av detta direktiv, bör inte påverka fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna och bör gälla för befintliga och nya avtal.

(106) Om det är uppenbart att innehållet i ett avtal omfattas till en del av unionens behörighet och till en del av en medlemsstats behörighet är det avgörande att säkerställa nära samarbete mellan den medlemsstaten och unionsinstitutionerna.

(107) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av detta direktiv bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter med avseende på att fatta beslut om att bemyndiga eller vägra att bemyndiga en medlemsstat att ändra, förlänga, anpassa, förnya eller ingå ett avtal med ett tredjeland. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 ([31]).

(108) En tryggad energiförsörjning är absolut nödvändig för den allmänna säkerheten och är därför till sin natur förknippad med en effektivt fungerande inre marknad för naturgas och med en integrering av medlemsstaternas separata marknader för naturgas. Naturgasförsörjningen till unionens medborgare kan enbart ske genom ett nät. Fungerande öppna marknader för naturgas, och framför allt nät och andra tillgångar som är förknippade med naturgasförsörjningen, har en avgörande betydelse för den allmänna säkerheten, ekonomins konkurrenskraft och för unionsmedborgarnas välfärd. Personer från tredjeländer bör därför endast tillåtas kontrollera ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystem, om de uppfyller de krav på effektiv åtskillnad som tillämpas inom unionen. Utan att det påverkar unionens internationella åtaganden anser unionen att sektorn för överföringssystem för naturgas är mycket viktig för unionen och att ytterligare skyddsåtgärder därför behövs när det gäller att upprätthålla en tryggad energiförsörjning till unionen i syfte att förhindra hot mot den allmänna ordningen och den allmänna säkerheten i unionen och unionsmedborgarnas välfärd. En trygg energiförsörjning till unionen kräver i synnerhet en bedömning av nätdriftens oberoende, nivån på unionens och enskilda medlemsstaters beroende av energiförsörjning från tredjeländer samt av hur både inhemsk och internationell handel med energi och inhemska och internationella energiinvesteringar hanteras i ett visst tredjeland. Försörjningstryggheten bör därför bedömas mot bakgrund av de faktiska omständigheterna i varje enskilt fall samt de rättigheter och skyldigheter som uppkommer enligt internationell rätt, särskilt de internationella avtalen mellan unionen och det berörda tredjelandet. Kommissionen bör vid behov lägga fram rekommendationer för förhandlingar om relevanta avtal med tredjeländer beträffande en trygg energiförsörjning till unionen, eller ta med de nödvändiga frågorna i andra förhandlingar med dessa tredjeländer.

(109) Det behövs ytterligare åtgärder för att säkerställa transparenta och icke-diskriminerande tariffer för tillträde till transport. Tarifferna bör gälla alla användare av systemen, utan diskriminering. När lagringsanläggningar för naturgas, lagring av gas i rörledningar eller stödtjänster opererar på en tillräckligt konkurrensutsatt marknad kan tillträde medges på grundval av transparenta och icke-diskriminerande marknadsbaserade mekanismer.

(110) Det är nödvändigt att säkerställa att systemansvariga för lagringssystem för naturgas är oberoende i syfte att förbättra tredje parts tillträde till lagringsanläggningar för naturgas som är tekniskt eller ekonomiskt nödvändiga för ett effektivt tillträde till systemet med tanke på leverans till kunder. Det är därför lämpligt att lagringsanläggningar för naturgas drivs genom juridiskt skilda enheter som har faktisk rätt att fatta beslut när det gäller de tillgångar som behövs för att underhålla, driva och utveckla lagringsanläggningar för naturgas. Det är också nödvändigt att öka transparensen när det gäller kapacitet för lagring av naturgas som erbjuds tredje part genom att förpliktiga medlemsstaterna att fastställa och offentliggöra en icke-diskriminerande och tydlig ram som omfattar lämpliga tillsynsformer för lagringsanläggningar för naturgas. Denna skyldighet bör inte kräva ett nytt beslut beträffande

([31]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

reglerna om tillträde, men bör leda till förbättrad transparens när det gäller reglerna om tillträde till lagring av naturgas. Kravet på konfidentialitet för kommersiellt känslig information är särskilt viktigt när det gäller uppgifter av strategisk karaktär eller när det finns endast en enda användare av en lagringsanläggning för naturgas.

(111) Icke-diskriminerande tillträde till distributionsnätet är avgörande för tillträdet till kunder på slutkundsmarknaden. Utrymmet för diskriminering när det gäller tredje parts tillträde och investeringar är dock mindre på distributionsnivå än på överföringsnivå, eftersom överbelastning och produktionsintressenas inflytande i allmänhet inte är så betydande på distributionsnivån som på överföringsnivån. För att fastställa lika villkor på slutkundsmarknaden bör systemansvariga för distributionssystem övervakas, så att de hindras från att dra fördel av sin vertikala integrering när det gäller konkurrensläget på marknaden, framför allt gentemot hushållskunder och små icke-hushållskunder.

(112) Medlemsstaterna bör vidta konkreta åtgärder för att främja ökad användning av hållbar biometan, eller andra typer av gas, som på ett tekniskt möjligt och säkert sätt kan föras in i och transporteras genom naturgassystemet, och producenter av sådan gas bör ges icke-diskriminerande tillträde till det systemet, förutsatt att detta tillträde på kontinuerlig basis är förenligt med de relevanta tekniska reglerna och säkerhetsstandarderna och om inte annat föreskrivs i detta direktiv.

(113) Producenter av förnybar gas och koldioxidsnål gas är ofta anslutna till distributionsnätet. För att underlätta en ökad användning av sådana gaser och deras marknadsintegrering är det avgörande att de får obehindrat tillträde till grossistmarknaden och de relevanta virtuella handelspunkterna. Tillträdet för förnybar gas och koldioxidsnål gas till grossistmarknaden bör underlättas genom att man anger en definition av inmatnings- och uttagssystem som möjliggör inkludering av distributionssystem och ytterst säkerställer att alla produktionsanläggningar har tillträde till marknaden oberoende av om de är anslutna till distributionssystemet eller överföringssystemet. Dessutom föreskrivs i förordning (EU) 2024/1789 att systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta för att möjliggöra omvända flöden från distributionsnätet till överföringsnätet eller alternativa sätt att underlätta integreringen av förnybar gas och koldioxidsnål gas på marknaden.

(114) För att undvika att små systemansvariga för distributionssystem får en oproportionell ekonomisk och administrativ börda bör medlemsstaterna vid behov kunna undanta berörda företag från krav på rättslig åtskillnad.

(115) När ett slutet distributionssystem används för att säkerställa optimal effektivitet i en integrerad energiförsörjning som kräver särskilda driftsnormer, eller när ett slutet distributionssystem upprätthålls i första hand för att användas av systemets ägare, bör det vara möjligt att undanta den systemansvariga för distributionssystemet från skyldigheter som skulle utgöra en onödig administrativ börda på grund av det särskilda förhållandet mellan den systemansvariga för distributionssystemet och systemets användare. Industriella och kommersiella platser samt platser där gemensamma tjänster tillhandahålls, såsom tågstationer, flygplatser, sjukhus, stora campingplatser med integrerade anläggningar eller kemiska industrianläggningar, skulle kunna inbegripa slutna distributionssystem på grund av att den verksamhet som bedrivs i dessa anläggningar är av specialiserad karaktär.

(116) I och med att allt större volymer förnybar gas och koldioxidsnål gas integreras i naturgassystemet kommer kvaliteten på den gas som transporteras och förbrukas i unionen att förändras. För att säkerställa att naturgassystemet fungerar effektivt bör de systemansvariga för överföringssystemen ansvara för förvaltningen av gaskvalitet i sina anläggningar. Om injektionen av förnybar gas och koldioxidsnål gas sker på distributionsnivå och vid behov för att hantera sådana gasers effekt på gaskvaliteten, kan tillsynsmyndigheterna ge de systemansvariga för distributionssystemen i uppdrag att säkerställa en effektiv förvaltning av gaskvaliteten i sina anläggningar. När de systemansvariga för överförings- respektive distributionssystemen utför uppgifter för förvaltning av gaskvaliteten bör de efterleva tillämpliga kvalitetsstandarder för gas.

(117) För att den inre marknaden för naturgas ska kunna fungera korrekt behöver tillsynsmyndigheterna kunna fatta beslut i alla relevanta tillsynsfrågor, och de måste också vara fullständigt oberoende av andra offentliga eller privata intressen. Reglerna om tillsynsmyndighetens självständiga ansvar för genomförandet av sin anslagna budget bör tillämpas inom ramen för nationell budgetlagstiftning och nationella budgetbestämmelser. Samtidigt som medlemsstaterna med hjälp av ett lämpligt roterande system bidrar till tillsynsmyndighetens oberoende gentemot politiska eller ekonomiska intressen eller politisk eller ekonomisk inblandning, bör medlemsstaterna ha möjlighet att vederbörligen beakta de tillgängliga personella resurserna och styrelsens storlek.

(118) För att säkerställa effektivt marknadstillträde för alla marknadsaktörer, inklusive nya aktörer, krävs icke-diskriminerande balansmekanismer som avspeglar kostnaderna. Detta bör uppnås genom att man inför sådana transparenta marknadsbaserade mekanismer för försörjning och inköp av naturgas som krävs för att uppfylla kraven

på balans. Tillsynsmyndigheterna bör arbeta aktivt för att säkerställa att balanspriserna är icke-diskriminerande och avspegla kostnaderna. Samtidigt bör lämpliga incitament tillhandahållas för att balansera inmatning och uttag av gas och för att inte äventyra systemet.

(119) Tillsynsmyndigheterna bör kunna fastställa eller godkänna tariffer eller beräkningsmetoder för tariffer på grundval av ett förslag från den systemansvariga för överföringssystemet, den systemansvariga för distributionssystemet eller den systemansvariga för anläggningar för flytande naturgas eller på grundval av ett förslag som dessa systemansvariga och nätanvändarna kommit överens om. Vid fastställandet eller godkännandet bör tillsynsmyndigheten säkerställa att överförings- eller distributionstarifferna är icke-diskriminerande och avspeglar kostnaderna och samtidigt ta hänsyn till de långsiktiga marginalkostnader för näten som går att undvika med hjälp av åtgärder för styrning av efterfrågan.

(120) Tillsynsmyndigheterna bör, i nära samarbete med den byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer) som inrättats genom förordning (EU) 2019/942, främja en öppen, konkurrensutsatt, säker och miljömässigt hållbar inre marknad för vätgas med obehindrade gränsöverskridande flöden. För att den inre marknaden för vätgas ska kunna fungera korrekt behöver tillsynsmyndigheterna kunna fatta beslut i alla relevanta tillsynsfrågor.

(121) Tillsynsmyndigheterna bör ha befogenhet att fatta bindande beslut avseende naturgasföretag eller vätgasföretag och antingen själva besluta, eller föreslå att en behörig domstol beslutar, om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner för naturgasföretag eller vätgasföretag som inte fullgör sina skyldigheter. Tillsynsmyndigheterna bör även ges befogenhet att, oavsett tillämpningen av konkurrensbestämmelserna, fatta beslut om åtgärder som säkerställer fördelar för kunderna genom främjande av den effektiva konkurrens som är nödvändig för att de inre marknaderna för naturgas och för vätgas ska fungera korrekt. Inrättandet av program för frigörande av gas är en av möjliga åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaden fungerar korrekt.

(122) Tillsynsmyndigheterna bör även ges befogenheter att bidra till att säkerställa en hög standard på allmännyttiga tjänster som står i samklang med kraven på öppnande av marknaden, skydd för utsatta kunder och ett verkligt effektivt konsumentskydd. Dessa bestämmelser bör varken påverka kommissionens befogenheter att tillämpa konkurrensreglerna, inbegripet granskningen av företagskoncentrationer med en unionsdimension, eller reglerna för den inre marknaden, såsom den fria rörligheten för kapital. Det oberoende organ till vilket en part som berörs av ett beslut av en tillsynsmyndighet har rätt att överklaga kan vara en domstol eller annan rättslig instans med befogenhet att genomföra en rättslig prövning.

(123) Harmonisering av tillsynsmyndigheternas befogenheter bör inbegripa befogenheter att erbjuda företagen incitament och befogenheter att fastställa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för företag eller att föreslå en behörig domstol att besluta om sådana sanktioner. Dessutom bör tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att begära in relevant information från företagen, genomföra lämpliga och tillräckliga utredningar samt lösa tvister.

(124) Tillsynsmyndigheterna och Acer bör tillhandahålla information om marknaden för vätgas för att säkerställa transparens, inbegripet aspekter som rör tillgång och efterfrågan, transportinfrastruktur, tjänsternas kvalitet, gränsöverskridande handel, investeringar, grossist- och konsumentpriser samt marknadslikviditet.

(125) Systemansvariga för överföringssystem spelar en viktig roll för att säkerställa kostnadseffektiva investeringar i naturgas- och vätgasnät. För att få en optimal planering för olika energibärare och för att överbrygga klyftan mellan de olika nationella och unionsomfattande strategierna för nätplanering bör ytterligare krav på konsekvent planering införas. För att säkerställa en kostnadseffektiv utbyggnad av infrastrukturen och för att undvika strandade tillgångar, bör nätplaneringen också ta hänsyn till de ökade kopplingarna mellan naturgas och el samt vätgas och, i tillämpliga fall, fjärrvärme. Förutom kraft-till-naturgastillgångar kan kopplingarna mellan vätgas och el även omfatta vätgaskraftverk. Nätplaneringen bör vara transparent och göra det möjligt för berörda intressenter att delta. I detta syfte bör operatörerna vara skyldiga att genomföra ett omfattande samråd med berörda intressenter. Det europeiska vetenskapliga rådgivande organet för klimatförändringar, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 401/2009 ([32]), får avge ett yttrande om de gemensamma scenarierna. Nätutvecklingsplanen för

([32]) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 401/2009 av den 23 april 2009 om Europeiska miljöbyrån och Europeiska nätverket för miljöinformation och miljöövervakning (EUT L 126, 21.5.2009, s. 13).

vätgas bör vara inriktad på användningen av vätgas i sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen och där det inte finns några mer energi- och kostnadseffektiva alternativ tillgängliga.

(126) Genom samlokalisering sker produktionen och förbrukningen av vätgas på samma plats eller är placerade så nära varandra som möjligt, vilket säkerställer en stabil vätgaskvalitet för slutanvändning och minimerar kostnaderna och miljöpåverkan samt vätgasläckorna i samband med transporten. Operatörer av vätgasnät bör samarbeta med anslutna och angränsande operatörer av vätgasnät för att säkerställa en så effektiv anslutning som möjligt.

(127) Vid utarbetandet av nätutvecklingsplanen är det viktigt att infrastrukturoperatörer tar hänsyn till principen om energieffektivitet först och principen om systemeffektivitet, vilka fastställs i kommissionens rekommendation av den 28 september 2021 med titeln *Energieffektivitet först: från princip till praktik – Riktlinjer och exempel för att genomföra principen i beslutsprocessen inom och utanför energisektorn*, särskilt till den förväntade förbrukning som ligger till grund för utvecklingen av det gemensamma scenariot. Lösningar på efterfrågesidan bör prioriteras när de är mer kostnadseffektiva än investeringar i infrastruktur.

(128) I EU:s strategi för integrering av energisystem framhålls vikten av samordnad planering och drift av energisystemet för att uppnå målen om utfasning av fossila bränslen. Det är därför nödvändigt att utarbeta nätutvecklingsplaner på grundval av ett gemensamt scenario som utvecklats på sektorsövergripande basis. Samtidigt som separata sektorsspecifika nätmodeller och separata kapitel i fråga om en gemensam nätutvecklingsplan fortfarande kan identifieras, bör infrastrukturoperatörer arbeta för en högre grad av integrering med beaktande av systembehov utöver specifika energibärare.

(129) Nätutvecklingsplaner är ett viktigt inslag när det gäller att identifiera luckor i infrastrukturen och tillhandahålla information om infrastruktur som antingen behöver byggas upp eller som kan avvecklas och som skulle kunna användas för andra ändamål, såsom vätgastransport. Detta gäller oberoende av vilken modell för åtskillnad som valts för nätoperatörer.

(130) Att tillhandahålla information om infrastruktur som kan avvecklas inom ramen för nätutvecklingsplanen kan innebära att infrastrukturen permanent tas ur drift antingen genom att den lämnas outnyttjad, nedmonteras eller görs tillgänglig för användning för andra ändamål, såsom vätgastransport. Målet med den ökade transparensen i fråga om infrastruktur beaktar att infrastruktur som används för nya ändamål är jämförelsevis billigare än nybyggd infrastruktur och därför bör möjliggöra en kostnadseffektiv omställning.

(131) I medlemsstater där ett distributionsnät för vätgas ska utvecklas bör utvecklingen av vätgasinfrastruktur baseras på realistiska och framåtblickande efterfrågeprognoser, inklusive potentiella behov vad gäller elsystemet och sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen. Om medlemsstaterna beslutar att tillåta särskilda avgifter som ett sätt att samfinansiera ny vätgasinfrastruktur bör planen stödja tillsynsmyndigheten i dess bedömning av dessa avgifter. Planen bör lämnas in vart fjärde år. Inlämnande före den 31 december 2032 bör ske till tillsynsmyndigheten eller till en annan behörig myndighet. Inlämnande efter detta datum bör ske endast till tillsynsmyndigheten.

(132) Informationen i nätutvecklingsplanen bör möjliggöra en prognos över de effekter på tarifferna som följer av den planering, avveckling eller användning för andra ändamål som berör den regleringsmässiga tillgångsbasen.

(133) I stället för att tillhandahålla en nationell nätutvecklingsplan på enskild medlemsstatsnivå bör medlemsstaterna kunna välja att utarbeta en nätutvecklingsplan på regional nivå som omfattar mer än en medlemsstat och ligger i linje med en frivillig regional integrering av marknaden för naturgas.

(134) Till skillnad från el kommer naturgasens roll gradvis att minska i framtiden, vilket också påverkar efterfrågan på infrastrukturinvesteringar. Nätutvecklingsplanen måste därför innehålla en avvägning beträffande konkurrensproblemen och undvika strandade tillgångar.

(135) Medlemsstaterna bör kunna välja att strategiskt stänga och anpassa en del av sina distributionssystem för att fasa ut leverans av naturgas till hushållskunder i syfte att säkerställa övergången till ett hållbart och effektivt system.

(136) Medlemsstaterna bör kräva att operatörer av distributionsnät för vätgas i planer för distributionsnät för vätgas presenterar den infrastruktur för vätgasnät som de avser att utveckla och anpassa för ändrad användning. Systemansvariga för distributionssystem för naturgas bör åläggas att utarbeta nätavvecklingsplaner när en minskning

av efterfrågan på naturgas förväntas som kräver avveckling av distributionssystem för naturgas eller delar av sådana system. Systemansvariga för distributionssystem för naturgas och operatörer av distributionsnät för vätgas kan tillåtas att utarbeta gemensamma planer om de är verksamma i samma område och delar av nätet ska anpassas för ändrad användning. Dessa planer bör ligga i linje med de tioåriga nätutvecklingsplanerna. Utvecklingsplanerna för distributionsnät och avvecklingsplanerna för naturgas bör främja energieffektivitet och integrering av energisystem med beaktande av de lokala värme- och kylplanerna. Dessa planer bör bidra till uppnåendet av unionens energi- och klimatmål och baseras på rimliga antaganden om efterfrågan på och produktion av naturgas och vätgas. När planen utarbetas bör operatörerna åläggas att genomföra ett samrådsförfarande där berörda intressenter deltar och offentliggöra utkasten till planer. Medlemsstaterna bör säkerställa vägledning från tillsynsmyndigheterna där delar av distributionssystemet kan kräva avveckling, särskilt före utgången av deras ursprungligen beräknade avskrivningstid.

(137) Ramen för beräkning och uttag av anslutningskostnader och avgifter för biometanproducenter spelar en viktig roll när det gäller att möjliggöra integreringen av hållbar biometan i unionens naturgasnät. Medlemsstaterna bör tillhandahålla ett regelverk för att underlätta en effektiv anslutning av produktionsanläggningar för biometan till överförings- eller distributionssystemen. När tillsynsmyndigheterna fastställer eller godkänner tariffer eller de metoder som ska användas av de systemansvariga för överförings- och distributionssystemen bör de, utan att det påverkar deras oberoende vid utförandet av dessa uppgifter, fortsättningsvis kunna ta hänsyn till de kostnader som uppstår och de investeringar som görs av dessa systemansvariga.

(138) Det är nödvändigt att göra framsteg i riktning mot sammanlänkade marknader för vätgas i unionen och därigenom underlätta investeringar i gränsöverskridande vätgasinfrastruktur.

(139) Förtroendet för marknaden, dess likviditet och antalet marknadsaktörer måste öka, och därför måste tillsynen av företag verksamma på området för försörjning av naturgas stärkas. Sådana krav bör inte påverka, och bör vara förenliga med, befintlig unionsrätt beträffande finansmarknaderna. Tillsynsmyndigheterna och tillsynsmyndigheterna för finansmarknaden behöver samarbeta för att göra det möjligt för varandra att få en överblick över berörda marknader. Medlemsstaterna bör kunna fastställa naturgasleveransföretagens ekonomiska soliditet som ett kriterium för att bevilja tillstånd för försäljning, inbegripet återförsäljning, av naturgas. Detta kriterium ska vara fullt ut transparent och icke-diskriminerande.

(140) Till övervägande del, och i stigande grad, importeras naturgas till unionen från tredjeländer. Unionsrätten bör beakta naturgassektorns särdrag, exempelvis en viss strukturell stelhet som har sin grund i koncentrationen av leverantörer, långsiktiga avtal och bristen på likviditet i senare led. Därför krävs ökad transparens, bland annat i fråga om prisbildning.

(141) Innan kommissionen antar riktlinjer för kraven när det gäller bevarande av information, bör Acer och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1095/2010 ([33]) (Esma), samråda och råda kommissionen om innehållet i dessa riktlinjer. Acer och Esma bör också samarbeta för att ytterligare utreda och ge råd i frågan om huruvida transaktioner med avtal om leverans av gas och naturgasderivat bör omfattas av transparenskrav före handel eller efter handel och i så fall hur dessa krav bör utformas.

(142) Medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna föreskriver detta, tillsynsmyndigheterna bör uppmuntra utvecklingen av avbrytbara leveransavtal.

(143) Medlemsstaterna bör, med beaktande av nödvändiga kvalitetskriterier, säkerställa att biometan eller andra typer av gas kan få icke-diskriminerande tillträde till naturgassystemet under förutsättning att detta tillträde är permanent förenligt med relevanta tekniska regler och säkerhetsstandarder. Dessa regler och standarder bör säkerställa att det är tekniskt möjligt och säkert att föra in biometan eller andra typer av gas i och transportera dem genom naturgassystemet och bör även omfatta deras kemiska egenskaper.

(144) Långsiktiga avtal är en viktig del av medlemsstaternas naturgasförsörjning. De bör dock inte hindra förnybar gas och koldioxidsnål gas från att komma in på marknaden, och därför bör löptiden för avtal om leverans av fossil gas utan inslag av koldioxidminskning inte fortsätta efter den 31 december 2049. Sådana avtal bör alltid överensstämma med målen för detta direktiv och vara förenliga med EUF-fördraget och dess konkurrensregler. Det är nödvändigt att ta hänsyn till långsiktiga avtal vid planering av företagens leverans- och transportkapacitet. Även om fossil gas utan

([33]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1095/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/77/EG (EUT L 331, 15.12.2010, s. 84).

inslag av koldioxidminskning fortfarande spelar en viktig roll kommer dess betydelse för att trygga unionens energiförsörjning stegvis att minska. Medlemsstaterna bör säkerställa utfasningen av fossil gas, med beaktande av tillgängliga alternativ. När så föreskrivs i deras integrerade nationella energi- och klimatplaner bör medlemsstaterna kunna fastställa ett slutdatum för löptiden för långsiktiga avtal om fossil gas utan inslag av koldioxidminskning som infaller tidigare än den 31 december 2049.

(145) För att säkerställa att de allmännyttiga tjänsterna i unionen håller hög kvalitet bör medlemsstaterna regelbundet underrätta kommissionen om alla åtgärder som vidtagits för att uppnå målen med detta direktiv. Kommissionen bör regelbundet offentliggöra en rapport som innehåller en analys av de nationella åtgärder som vidtagits för att uppnå målsättningarna när det gäller allmännyttiga tjänster samt en jämförelse av åtgärdernas effektivitet, i syfte att utfärda rekommendationer om vilka nationella åtgärder som bör vidtas för att de allmännyttiga tjänsterna ska hålla hög kvalitet.

(146) Respekt för kraven när det gäller allmännyttiga tjänster är ett grundläggande krav i detta direktiv, och det är viktigt att det i direktivet anges gemensamma minimikrav som uppfylls av samtliga medlemsstater och som beaktar målen om konsumentskydd, hantering av energifattigdom, prisbevakning, försörjningstrygghet, miljöskydd samt likvärdiga konkurrensnivåer i samtliga medlemsstater. Det är viktigt att kraven när det gäller allmännyttiga tjänster kan tolkas på nationell grund, med beaktande av nationella omständigheter och i enlighet med unionsrätten.

(147) De åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att uppnå målen när det gäller social och ekonomisk sammanhållning bör bland annat kunna innefatta lämpliga ekonomiska stimulansåtgärder, där så är lämpligt med hjälp av alla tillgängliga unionsverktyg och nationella verktyg. Dessa verktyg bör kunna innefatta ansvarsmekanismer för att säkerställa nödvändiga investeringar.

(148) Om de åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster utgör statligt stöd enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget är medlemsstaterna enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget skyldiga att underrätta kommissionen om detta.

(149) Marknadspriser bör ge de rätta incitamenten för utvecklingen av nätet.

(150) Vissa medlemsstater bör, på grund av de historiska särdragen och mognadsnivåerna på sina marknader för naturgas, ha möjlighet att göra undantag från de särskilda regler som fastställs i detta direktiv för att förhindra omotiverade bestraffningar och främja en effektiv utveckling av marknaderna för naturgas i dessa medlemsstater. Detta gäller särskilt Luxemburg, på grund av landets specifika marknadsegenskaper, och alla medlemsstater som ännu inte är anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat eller som ännu inte har tagit emot den första kommersiella leveransen enligt sitt första långsiktiga naturgasleveransavtal. För att säkerställa en enhetlig tillämpning av unionsrätten bör undantagen för medlemsstater som ännu inte är anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat eller som ännu inte har tagit emot den första kommersiella leveransen enligt sitt första långsiktiga naturgasleveransavtal vara tillfälliga och endast tillämpas till dess att dessa medlemsstater kan uppfylla högre standarder när det gäller öppnande av marknaden och sammanlänkning med det integrerade naturgassystemet i unionen. Om ett sådant undantag är tillämpligt bör det också omfatta alla bestämmelser i detta direktiv som är underordnade eller som kräver en föregående tillämpning av någon av de bestämmelser från vilka ett undantag har beviljats.

(151) Det bör vara av största vikt för medlemsstaterna att verka för fungerande konkurrens och för att olika leverantörer utan svårighet ska få tillträde till marknaden, så att konsumenterna ska kunna dra full fördel av en liberaliserad inre marknad för naturgas.

(152) I syfte att skapa en inre marknad för naturgas bör medlemsstaterna främja integreringen av sina inhemska marknader och samarbetet mellan systemansvariga och operatörer på unionsnivå och regional nivå, vilket också bör omfatta de isolerade system som bildar så kallade gasöar, som fortfarande existerar i unionen.

(153) Frivillig regional marknadsintegrering, särskilt sammanslagningar av marknader, kan ge olika fördelar beroende på marknadernas särdrag. Marknadsintegrering kan ge en möjlighet att på bästa sätt utnyttja infrastruktur, förutsatt att den inte inverkar negativt på angränsande marknader, till exempel genom höjda gränsöverskridande tariffer. Den ger också en möjlighet att öka konkurrensen, likviditeten och handeln till förmån för slutkonsumenterna i regionen, genom att attrahera leverantörer som annars inte skulle etablera sig på grund av den ringa marknadsstorleken. Marknadsintegrering gör det också möjligt att skapa större områden med tillgång till fler försörjningskällor. En sådan diversifiering kan påverka grossistmarknadspriserna tack vare förbättrad konkurrens mellan olika källor, men kan också förbättra försörjningstryggheten om det inte finns någon kvarvarande intern överbelastning i det nya sammanslagna området. Marknadsintegrering skulle kunna utgöra en grund för att ytterligare stödja omvandlingen

av marknaden för naturgas, inbegripet utbyggnaden av förnybar gas och koldioxidsnål gas. Medlemsstaterna, tillsynsmyndigheterna och systemansvariga för överföringssystem bör samarbeta för att underlätta regional integrering.

(154) Ett viktigt mål för detta direktiv bör vara att med hjälp av ett sammanlänkat nät över hela unionen utveckla en verklig inre marknad för naturgas, och tillsynsmyndigheterna bör därför ha som en av sina huvuduppgifter att, i relevanta fall i nära samarbete med Acer, hantera regleringen av gränsöverskridande sammanlänkningar och regionala marknader.

(155) Ett annat viktigt mål för detta direktiv bör vara att säkerställa gemensamma bestämmelser för en verklig inre marknad för naturgas och ett brett naturgasutbud. Korrekta marknadspriser skulle i detta syfte ge ett incitament till gränsöverskridande handel, samtidigt som det skulle leda till priskonvergens.

(156) Tillsynsmyndigheterna bör också tillhandahålla information om marknaden så att kommissionen kan utöva sin roll som observatör och övervakare av den inre marknaden för naturgas och dess utveckling på kort, medellång och lång sikt, inklusive aspekter som tillgång och efterfrågan, infrastruktur för överföring och distribution, tjänsternas kvalitet, gränsöverskridande handel, hantering av överbelastning, investeringar, grossist- och konsumentpriser, marknadens likviditet samt miljö- och effektivitetsförbättringar. Tillsynsmyndigheterna bör underrätta de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen om medlemsstater där priserna utgör ett hinder för konkurrensen och en väl fungerande marknad.

(157) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att skapa fullständigt fungerande inre marknader för naturgas och vätgas, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

(158) Enligt förordning (EU) 2024/1789 kan kommissionen anta riktlinjer eller nätföreskrifter i syfte att uppnå den harmoniseringsgrad som krävs. Sådana riktlinjer eller nätföreskrifter, som utgör bindande regler antagna som kommissionens genomförandeförordningar, är, även med avseende på vissa bestämmelser i detta direktiv, ett användbart hjälpmedel som snabbt kan ändras om det skulle behövas.

(159) Kommissionen bör särskilt ges befogenhet att anta de riktlinjer som krävs för att den grad av harmonisering ska kunna åstadkommas som behövs för att syftet med detta direktiv ska kunna uppnås.

(160) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument, har medlemsstaterna åtagit sig att, när det är motiverat, låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i direktivet och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. När det gäller detta direktiv anser lagstiftaren att översändandet av sådana dokument är motiverat, särskilt till följd av domen från Europeiska unionens domstol i mål C-543/17 ([34]).

(161) Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*). Således bör detta direktiv tolkas och tillämpas i överensstämmelse med dessa rättigheter och principer, särskilt rätten till skydd av personuppgifter som garanteras i artikel 8 i stadgan. Det är avgörande att all behandling av personuppgifter enligt detta direktiv överensstämmer med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 ([35]).

(162) I syfte att ändra icke väsentliga delar av detta direktiv eller komplettera det med avseende på vissa särskilda områden som är grundläggande för att uppnå målen med detta direktiv, bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på tillhandahållande av riktlinjer om minimikriterier för att säkerställa att ägaren till överföringssystemet eller överföringsnätet för vätgas och den systemansvariga för lagringssystemet för naturgas eller operatören av lagringsanläggningar för vätgas är oberoende, riktlinjer om förfarandet för certifiering av en systemansvarig för överföringssystemet eller operatör av överföringsnätet för vätgas, riktlinjer om i vilken utsträckning tillsynsmyndigheterna är skyldiga att samarbeta

([34]) Domstolens dom av den 8 juli 2019, Europeiska kommissionen/Konungariket Belgien, C-543/17, ECLI:EU:C:2019:573.

([35]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

med varandra och med Acer, riktlinjer om förfarandet för att fastställa huruvida ett beslut som fattats av en tillsynsmyndighet överensstämmer med nätföreskrifter och riktlinjer som antagits enligt detta direktiv och förordning (EU) 2024/1789 och riktlinjer om metoder och villkor för bevarande av information liksom form och innehåll när det gäller uppgifter om transaktioner avseende natur- och vätgasleveransavtal och natur- och vätgasderivat som tillhandahålls av leveransföretag. Det är särskilt viktigt att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå, och att dessa samråd genomförs i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning ([36]). För att säkerställa lika stor delaktighet i förberedelsen av delegerade akter erhåller Europaparlamentet och rådet alla handlingar samtidigt som medlemsstaternas experter, och deras experter ges systematiskt tillträde till möten i kommissionens expertgrupper som arbetar med förberedelse av delegerade akter.

(163) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av detta direktiv bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter för att fastställa krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till uppgifter. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med förordning (EU) nr 182/2011.

(164) För att säkerställa ett smidigt och ändamålsenligt genomförande av detta direktiv stöder kommissionen medlemsstaterna genom instrumentet för tekniskt stöd, inrättat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/240 ([37]) och som tillhandahåller skräddarsydd teknisk expertis för att utforma och genomföra reformer, inbegripet sådana som främjar konkurrensutsatta inre marknader för naturgas och vätgas, möjliggör integrering av förnybar gas och koldioxidsnål gas och ökar samarbetet och samordningen mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem. Det tekniska stödet omfattar till exempel förstärkning av den administrativa kapaciteten, harmonisering av regelverken och utbyte av relevant bästa praxis.

(165) Direktiv 2009/73/EG bör därför upphävas och skyldigheten att införliva detta direktiv med nationell rätt bör endast gälla de bestämmelser som utgör en innehållsmässig ändring i förhållande till direktiv 2009/73/EG. Skyldigheten att införliva de oförändrade bestämmelserna följer av det direktivet.

(166) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas skyldigheter vad gäller de tidsfrister för införlivande med nationell rätt och de datum för tillämpning av direktiven som anges i del B i bilaga III till detta direktiv.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

INNEHÅLL, TILLÄMPNINGSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Innehåll och tillämpningsområde

1. I detta direktiv fastställs en gemensam ram för utfasning av fossila bränslen på marknaderna för naturgas och vätgas, i syfte att bidra till uppnåendet av unionens klimat- och energimål.

2. I detta direktiv fastställs gemensamma regler för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas med hjälp av naturgassystemet, samt bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att skapa en integrerad, konkurrensutsatt och transparent marknad för naturgas i unionen. Det innehåller regler om den sektorns organisation och funktion, tillträde till marknaden och de kriterier och förfaranden som ska tillämpas vid beviljande av tillstånd för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas med hjälp av naturgassystemet samt drift av det systemet.

([36]) EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.
([37]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/240 av den 10 februari 2021 om inrättande av ett instrument för tekniskt stöd (EUT L 57, 18.2.2021, s. 1).

3. I detta direktiv fastställs gemensamma regler för transport, leverans och lagring av naturgas och för naturgassystemets övergång till ett integrerat och mycket effektivt system som bygger på förnybar gas och koldioxidsnål gas.

4. I detta direktiv fastställs gemensamma regler för transport, leverans och lagring av vätgas med hjälp av vätgassystemet. Det innehåller regler om den sektorns organisation och funktion, tillträde till marknaden, de kriterier och förfaranden som ska tillämpas vid beviljande av tillstånd för vätgasnät, leverans och lagring av vätgas samt drift av det systemet.

5. I detta direktiv fastställs regler för ett gradvist inrättande av ett unionsomfattande sammanlänkat vätgassystem som bidrar till elsystemets långsiktiga flexibilitet och till att minska nettoutsläppen av växthusgaser i sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen med beaktande av potentialen för minskade växthusgasutsläpp och energi- och kostnadseffektiviteten i förhållande till andra alternativ, och som därigenom stöder utfasning av fossila bränslen i unionens energisystem.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *naturgas*: gas som främst består av metan, inbegripet biometan, eller andra typer av gaser, som på ett tekniskt möjligt och säkert sätt kan föras in i och transporteras genom naturgassystemet.

2. *förnybar gas*: biogas enligt definitionen i artikel 2.28 i direktiv (EU) 2018/2001, inklusive biogas som har uppgraderats till biometan och förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung enligt definitionen i artikel 2.36 i det direktivet.

3. *naturgassystem*: ett infrastruktursystem, inbegripet rörledningar, terminaler för flytande naturgas (LNG) och lagringsanläggningar för naturgas, som transporterar naturgas.

4. *vätgassystem*: ett infrastruktursystem, inbegripet vätgasnät, lagring av vätgas och vätgasterminaler, som innehåller vätgas med hög renhetsgrad.

5. *lagringsanläggning för vätgas*: en anläggning som används för lagring av vätgas med hög renhetsgrad,

   a) inbegripet den del av en vätgasterminal som används för lagring, men inte den del som används för produktionsverksamhet, och anläggningar som uteslutande är förbehållna operatörer av vätgasnät när de utför sina uppgifter,

   b) inbegripet storskalig lagring av vätgas, särskilt under jord, men inte mindre, enkelt reproducerbara installationer för vätgaslagring.

6. *operatör av lagringsanläggning för vätgas*: en fysisk eller juridisk person som bedriver verksamhet för lagring av vätgas och som ansvarar för driften av en lagringsanläggning för vätgas.

7. *lagring av vätgas i rörledning*: lagring av vätgas med hög renhetsgrad genom kompression i vätgasnät, med undantag för anläggningar som är förbehållna operatörer av vätgasnät när de utför sina uppgifter.

8. *vätgasterminal*: en installation som används för lossning och omvandling av flytande väte eller flytande ammoniak till gasformig vätgas för injektion i vätgasnätet eller naturgassystemet eller kondensering av gasformig vätgas och lastning av den, inbegripet stödtjänster och tillfällig lagring som krävs för omvandlingsprocessen och efterföljande injektion i vätgasnätet, men inte någon del av vätgasterminalen som används för lagring.

9. *operatör av vätgasterminal*: varje fysisk eller juridisk person som utför uppgiften att lossa och omvandla flytande väte eller flytande ammoniak till vätgas för injektion i vätgasnätet eller naturgassystemet eller kondensering och lastning av vätgas och som ansvarar för driften av en vätgasterminal.

10. *vätgaskvalitet*: renhet och föroreningar av vätgas i linje med tillämpliga kvalitetsstandarder för vätgas för vätgassystemet.

11. *koldioxidsnål vätgas*: vätgas vars energiinnehåll hämtas från icke-förnybara källor och som uppfyller tröskelvärdet för minskning av växthusgasutsläppen på 70 % jämfört med den fossila motsvarighet för förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung som anges i den metod för att bedöma minskningen av växthusgasutsläpp från förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung och från återvunna kolbaserade bränslen som antagits enligt artikel 29a.3 i direktiv (EU) 2018/2001.

12. *koldioxidsnål gas*: delen av gasformiga bränslen i återvunna kolbaserade bränslen enligt definitionen i artikel 2.35 i direktiv (EU) 2018/2001, koldioxidsnål vätgas och syntetiska gasformiga bränslen vars energiinnehåll hämtas från koldioxidsnål vätgas, vilka uppfyller tröskelvärdet för minskning av växthusgasutsläppen på 70 % jämfört med den fossila motsvarighet för förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung som anges i den metod som antagits enligt artikel 29a.3 i direktiv (EU) 2018/2001.

13. *koldioxidsnåla bränslen*: återvunna kolbaserade bränslen enligt definitionen i artikel 2.35 i direktiv (EU) 2018/2001, koldioxidsnål vätgas och syntetiska gasformiga bränslen och vätskeformiga bränslen vars energiinnehåll hämtas från koldioxidsnål vätgas, vilka uppfyller tröskelvärdet för minskning av växthusgasutsläppen på 70 % jämfört med den fossila motsvarighet för förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung som anges i den metod som antagits enligt artikel 29a.3 i direktiv (EU) 2018/2001.

14. *vätgasföretag*: varje fysisk eller juridisk person, exklusive slutkunder, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, transport, leverans, köp eller lagring av vätgas eller drift av en vätgasterminal, och som ansvarar för kommersiella eller tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter.

15. *naturgasföretag*: varje fysisk eller juridisk person, exklusive slutkunder, som bedriver produktion, överföring, distribution, leverans, köp eller lagring av naturgas, inbegripet LNG, och som ansvarar för kommersiella eller tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter.

16. *tidigare led i rörledningsnätet*: varje rörledning eller nät av rörledningar som drivs eller byggs som en del av en anläggning för olje- eller naturgasproduktion, eller som används för att överföra naturgas från en eller flera sådana anläggningar till en bearbetningsanläggning eller terminal eller slutlig landningsterminal vid kusten.

17. *överföring*: transport av naturgas genom ett nät som i huvudsak består av högtrycksrörledningar, undantaget tidigare led i rörledningsnätet och undantaget den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas, för syftet att tillhandahålla naturgas till kunder men exklusive leverans.

18. *systemansvarig för överföringssystem*: varje fysisk eller juridisk person som bedriver överföringsverksamhet och som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på naturgastransporter.

19. *distribution*: transport av naturgas genom lokala eller regionala rörledningsnät, för syftet att tillhandahålla naturgas till kunder men exklusive leverans.

20. *systemansvarig för distributionssystem*: varje fysisk eller juridisk person som bedriver naturgasdistributionsverksamhet och som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på naturgasdistribution.

21. *vätgasnät*: ett nät av rörledningar på land och till havs som används för transport av vätgas med hög renhetsgrad, för syftet att tillhandahålla vätgas till kunder men exklusive leverans.

22. *vätgastransport*: överföring eller distribution av vätgas genom ett vätgasnät, för syftet att tillhandahålla vätgas till kunder men exklusive leverans.

23. *överföringsnät för vätgas*: ett nät av rörledningar för transport av vätgas med hög renhetsgrad, särskilt ett nät som omfattar sammanlänkningar för vätgas eller som är direkt anslutet till lagringsanläggningar för vätgas, vätgasterminaler eller två eller flera sammanlänkningar för vätgas, eller som i första hand syftar till att transportera vätgas till andra vätgasnät, lagringsanläggningar för vätgas eller vätgasterminaler, vilket inte utesluter möjligheten att sådana nät används för leverans till direktanslutna kunder.

24. *distributionsnät för vätgas*: ett nät av rörledningar för lokal eller regional transport av vätgas med hög renhetsgrad, som främst används för leverans till direktanslutna kunder, inte omfattar sammanlänkningar för vätgas och inte är direkt anslutet till lagringsanläggningar för vätgas eller vätgasterminaler – såvida inte nätet i fråga var ett distributionssystem för naturgas den 4 augusti 2024 och helt eller delvis har anpassats för transport av vätgas – eller till två eller flera sammanlänkningar för vätgas.

25. *operatör av vätgasnät*: varje fysisk eller juridisk person som bedriver vätgastransportverksamhet och som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll och, vid behov, utbyggnad av vätgasnätet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra vätgasnät, och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på vätgastransport.

26. *operatör av överföringsnät för vätgas*: varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll och, vid behov, utbyggnad av ett överföringsnät för vätgas inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra vätgasnät, och för att säkerställa att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på vätgastransport.

27. *operatör av distributionsnät för vätgas*: varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll och, vid behov, utbyggnad av ett distributionsnät för vätgas inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra vätgasnät, och för att säkerställa att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på vätgastransport.

28. *leverans*: försäljning, inbegripet återförsäljning, av naturgas, inbegripet LNG, eller vätgas, inbegripet i form av flytande organiska vätgasbärare eller flytande väte och vätgasderivat, inbegripet ammoniak eller metanol, till kunder.

29. *leveransföretag*: varje fysisk eller juridisk person som bedriver leveransverksamhet.

30. *sistahandsleverantör*: en leverantör som har utsetts att ta över leveranser av naturgas till kunder till en leverantör som har upphört med sin verksamhet.

31. *lagringsanläggning för naturgas*: en anläggning som används för lagring av naturgas och som ägs eller drivs av ett naturgasföretag, inbegripet den del av en LNG-anläggning som används för lagring av naturgas, undantaget den del som används för produktionsverksamhet, och undantaget anläggningar som uteslutande är förbehållna systemansvariga för överföringssystemet när de utför sina uppgifter.

32. *systemansvarig för lagringssystem för naturgas*: varje fysisk eller juridisk person som bedriver lagringsverksamhet avseende naturgas och som ansvarar för driften av en lagringsanläggning för naturgas.

33. *LNG-anläggning*: en terminal som används för kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av LNG, inklusive stödtjänster och den tillfälliga lagring som krävs för återförgasningsprocessen och efterföljande tillhandahållande till överföringssystemet, undantaget den del av en LNG-terminal som används för lagring.

34. *systemansvarig för LNG-anläggning*: en fysisk eller juridisk person som ägnar sig åt kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av LNG och som ansvarar för driften av en LNG-anläggning.

35. *system*: varje överföringsnät, distributionsnät, LNG-anläggning eller lagringsanläggning för naturgas som ägs eller drivs av ett naturgasföretag, inbegripet lagring av gas i rörledning och dess anläggningar för stödtjänster och sådana som tillhör anknutna företag och som är nödvändiga för att erbjuda tillgång till överföring, distribution och LNG.

36. *stödtjänster*: de tjänster som är nödvändiga för tillträdet till och driften av överförings- eller distributionsnät eller LNG-anläggningar eller lagringsanläggningar för naturgas, inklusive lastbalans, inblandning och injektion av inert gas, undantaget anläggningar som uteslutande är förbehållna systemansvariga för överföringssystemet när de utför sina uppgifter.

37. *lagring av naturgas i rörledning*: lagring av naturgas genom kompression i överförings- och distributionssystem, undantaget anläggningar som är förbehållna systemansvariga för överföringssystem som bedriver sin verksamhet.

38. *sammanlänkat system*: ett antal system som har länkats samman.

39. *sammanlänkning*: en överföringsledning som passerar eller sträcker sig över en gräns mellan medlemsstater i syfte att koppla samman dessa medlemsstaters nationella överföringssystem eller en överföringsledning mellan en medlemsstat och ett tredjeland fram till den medlemsstatens territorium eller territorialvatten.

40. *sammanlänkning för vätgas*: ett vätgasnät som passerar eller sträcker sig över en gräns mellan medlemsstater i syfte att koppla samman dessa medlemsstaters vätgasnät eller ett vätgasnät mellan en medlemsstat och ett tredjeland fram tillmedlemsstaternas territorium eller den medlemsstatens territorialvatten.

41. *direktledning*: en naturgasrörledning som kompletterar det sammanlänkade systemet.

42. *integrerat naturgasföretag*: ett vertikalt eller horisontellt integrerat företag.

43. *vertikalt integrerat företag*: ett naturgasföretag eller en grupp av naturgasföretag eller ett vätgasföretag eller en grupp av vätgasföretag där samma person eller personer direkt eller indirekt har rätt att utöva kontroll och där det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring, distribution, vätgastransport, drift av vätgasterminaler, LNG eller lagring av naturgas eller vätgas och minst ett av områdena produktion eller leverans av naturgas eller vätgas.

44. *horisontellt integrerat företag*: ett företag som bedriver verksamhet inom minst ett av områdena produktion, överföring, distribution, leverans eller lagring av naturgas samt en annan verksamhet utan anknytning till naturgas.

45. *anknutet företag*: ett koncernföretag enligt definitionen i artikel 2.12 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU ([38]) eller ett företag som tillhör samma aktieägare.

46. *systemanvändare*: en fysisk eller juridisk person som levererar naturgas eller vätgas till eller får leveranser från systemet.

47. *kund*: en grossist eller slutkund för naturgas eller vätgas eller ett naturgasföretag eller vätgasföretag som köper naturgas eller vätgas.

48. *hushållskund*: en kund som köper naturgas eller vätgas för sin egen hushållsförbrukning.

49. *icke-hushållskund*: en kund som köper naturgas eller vätgas som inte är avsedd för egen hushållsförbrukning.

50. *slutkund*: en kund som köper naturgas eller vätgas för eget bruk.

51. *grossist*: en fysisk eller juridisk person, med undantag för en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, som köper naturgas eller vätgas i syfte att återförsälja dem inom eller utanför det system i vilket personen är etablerad.

52. *mikroföretag, små företag* eller *medelstora företag*: mikroföretag, små företag eller medelstora företag enligt definitionen i artikel 2 i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG ([39]).

53. *avtal om leverans av gas*: ett avtal om leverans av naturgas eller vätgas, undantaget ett naturgasderivat.

54. *naturgasderivat*: ett finansiellt instrument som anges i avsnitt C punkt 5, 6 eller 7 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU ([40]), och som avser naturgas.

([38]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG (EUT L 182, 29.6.2013, s. 19).

([39]) Kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EUT L 124, 20.5.2003, s. 36).

([40]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349).

55. *kontroll*: rättigheter, avtal eller andra medel som, antingen var för sig eller tillsammans och med hänsyn till alla faktiska eller rättsliga förhållanden, ger möjlighet att utöva ett avgörande inflytande på ett företag, särskilt genom

    a) äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,

    b) rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och dessa organs voteringar eller beslut.

56. *långsiktigt avtal*: ett avtal om leverans av gas som överstiger ett år.

57. *inmatnings- och uttagssystem*: en tillträdesmodell för naturgas eller vätgas där systemanvändarna självständigt bokar kapacitetsrättigheter vid inmatnings- och uttagspunkter, vilket omfattar överföringssystemet och får omfatta hela eller delar av distributionssystemet, eller vätgasnät.

58. *balanseringsområde*: ett system där ett specifikt balanseringssystem tillämpas, vilket omfattar överföringssystemet och får omfatta hela eller delar av distributionssystem.

59. *virtuell handelspunkt*: en icke-fysisk kommersiell punkt inom ett inmatnings- och uttagssystem där naturgas eller vätgas utbyts mellan en säljare och en köpare utan behov av att boka kapacitet.

60. *nätanvändare*: en kund eller potentiell kund till en systemansvarig eller en systemansvarig själv, i den mån som det är nödvändigt för denna systemansvariga för att kunna bedriva sin transport av naturgas eller vätgas.

61. *inmatningspunkt*: en punkt som är föremål för bokningsförfaranden för nätanvändare och som ger tillträde till ett inmatnings- och uttagssystem.

62. *uttagspunkt*: en punkt som är föremål för bokningsförfaranden för nätanvändare och som möjliggör utflöde av gas från inmatnings- och uttagssystemet.

63. *sammanlänkningspunkt*: en fysisk eller virtuell punkt som kopplar samman angränsande inmatnings- och uttagssystem eller kopplar samman ett inmatnings- och uttagssystem med en sammanlänkning, i den mån en sådan punkt är föremål för bokningsförfaranden för nätanvändare.

64. *virtuell sammanlänkningspunkt*: två eller fler sammanlänkningspunkter som kopplar samman samma två angränsande inmatnings- och uttagssystem, som integrerats för att tillhandahålla en enda kapacitetstjänst.

65. *marknadsaktör*: en fysisk eller juridisk person som köper, säljer eller producerar naturgas eller vätgas eller som utför lagringstjänster, inbegripet genom att lägga handelsorder på en eller flera marknader för naturgas eller vätgas, däribland balansmarknader.

66. *uppsägningsavgift*: en avgift eller sanktion som en leverantör eller marknadsaktör påför en kund till följd av uppsägning av ett avtal om leverans av gas eller ett tjänsteavtal.

67. *avgift för byte*: en avgift eller sanktion för att byta leverantör eller marknadsaktör, inklusive uppsägningsavgifter, som en leverantör, marknadsaktör eller systemansvarig direkt eller indirekt påför en kund.

68. *faktureringsinformation*: informationen på en slutkunds faktura, med undantag för en betalningsbegäran.

69. *traditionell mätare*: en analog eller elektronisk mätare som inte både kan sända och ta emot uppgifter.

70. *smart mätarsystem*: ett elektroniskt system som kan mäta den naturgas eller vätgas som tillförs nätet eller den naturgas eller vätgas som förbrukas från nätet, och tillhandahålla mer information än en traditionell mätare, och som kan sända och ta emot uppgifter för informations-, övervaknings- och kontrolländamål genom någon form av elektronisk kommunikation.

71. *driftskompatibilitet*: i samband med smarta mätare, förmågan hos två eller flera energi- eller kommunikationsnät, -system, -anordningar, -tillämpningar eller -komponenter att samverka i syfte att utbyta och använda information för att utföra begärda funktioner.

72. *senast tillgängliga*: i samband med uppgifter från smarta mätare, att de tillhandahålls inom en period som motsvarar den kortaste avräkningsperioden på den nationella marknaden.

73. *bästa tillgängliga teknik*: i samband med dataskydd och datasäkerhet i en miljö med smarta mätare, den mest ändamålsenliga, avancerade och praktiskt lämpliga tekniken för att, i princip, ge förutsättningar för att uppfylla unionens regler för dataskydd och datasäkerhet.

74. *energifattigdom*: energifattigdom enligt definitionen i artikel 2.52 i direktiv (EU) 2023/1791.

75. *aktiv kund*: en slutkund för naturgas, eller en grupp av samverkande slutkunder för naturgas,

a) som förbrukar eller lagrar förnybar gas som producerats

i) inom den egna fastigheten, vilken är belägna inom ett avgränsat område, eller

ii) om den berörda medlemsstaten tillåter detta, på andra platser,

b) som, förutsatt att den verksamhet som avses inte är slutkundens huvudsakliga kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet och att den är förenlig med den lagstiftning som är tillämplig på produktion av förnybar gas, särskilt i fråga om växthusgasutsläpp,

i) säljer egenproducerad förnybar gas med hjälp av naturgassystemet, eller

ii) deltar i flexibilitets- eller energieffektivitetssystem.

76. *energieffektivitet först*: energieffektivitet först enligt definitionen i artikel 2.18 i förordning (EU) 2018/1999.

77. *ändrad användning*: anpassning enligt definitionen i artikel 2.18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869 ([41]).

KAPITEL II

ALLMÄNNA REGLER FÖR ORGANISATION AV MARKNADEN

Artikel 3

Konkurrensutsatta, kundcentrerade, flexibla och icke-diskriminerande marknader för naturgas och vätgas

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla kunder har möjlighet att köpa naturgas och vätgas från valfri leverantör, och ska säkerställa att alla kunder har möjlighet att ha flera avtal om leverans av naturgas eller vätgas samtidigt, förutsatt att erforderliga anslutnings- och mätpunkter har inrättats.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras nationella rätt inte otillbörligen hämmar den gränsöverskridande handeln med naturgas och vätgas, funktionen hos och framväxten av en likvid handel med naturgas och vätgas, konsumenternas deltagande, investeringar i framför allt förnybar gas och koldioxidsnål gas eller energilagring mellan medlemsstaterna, och ska säkerställa att priserna för naturgas och vätgas återspeglar den faktiska efterfrågan och tillgången.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att det inte finns otillbörliga hinder på de inre marknaderna för naturgas och vätgas vad gäller marknadsinträde och marknadsutträde, handel och marknadsdrift.

4. Medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna ska säkerställa att energiföretag omfattas av transparenta, proportionella och icke-diskriminerande regler och avgifter och att de behandlas på ett transparent, proportionellt och icke-diskriminerande sätt, särskilt i fråga om anslutning till nätet, tillträde till grossistmarknader, tillgång till uppgifter, bytesprocesser, faktureringsregler och, i tillämpliga fall, licensiering.

([41]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869 av den 30 maj 2022 om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EG) nr 715/2009, (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 och direktiven 2009/73/EG och (EU) 2019/944, och om upphävande av förordning (EU) nr 347/2013 (EUT L 152, 3.6.2022, s. 45).

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att marknadsaktörer från tredjeländer, när de bedriver verksamhet på de inre marknaderna för naturgas och vätgas, efterlever tillämplig unionsrätt och nationell rätt, inbegripet den som rör miljö och säkerhet.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa en kundcentrerad och energieffektiv strategi på marknaden för vätgas. Användningen av vätgas ska vara inriktad på kunder i sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen, där en stor potential för minskade växthusgasutsläpp finns och där det inte finns några mer energi- och kostnadseffektiva alternativ.

7. Medlemsstaterna ska säkerställa att detta direktiv genomförs på ett sätt som främjar integrering av energisystem utan att detta medför oskälig diskriminering av mer energieffektiva lösningar, såsom direkt elektrifiering, i enlighet med principen om energieffektivitet först.

Artikel 4

Marknadsbaserade leveranspriser

1. Leverantörer ska ha rätt att själva fastställa priset på den naturgas och vätgas som de levererar till kunder. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa effektiv konkurrens mellan leverantörer och för att säkerställa rimliga priser för slutkunderna.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa skydd för kunder som påverkas av energifattigdom och utsatta hushållskunder enligt artiklarna 26–29, genom socialpolitiska åtgärder eller på andra sätt än genom offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas och vätgas.

3. Genom undantag från punkterna 1 och 2 får medlemsstaterna tillämpa offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas till kunder som påverkas av energifattigdom eller utsatta hushållskunder. Sådana offentliga ingripanden ska omfattas av de villkor som anges i punkterna 4 och 5.

4. Offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas ska

a) vara av allmänt ekonomiskt intresse och inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det allmänna ekonomiska intresset,

b) vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara,

c) garantera lika tillträde för unionens naturgasföretag till kunderna,

d) vara begränsade i tid och proportionerliga i fråga om förmånstagarna,

e) inte på ett diskriminerande sätt medföra merkostnader för marknadsaktörer,

f) inte hindra en gradvis utfasning av fossil gas i god tid för att uppnå unionens klimatmål för 2030 och klimatneutralitetsmål som fastställs i förordning (EU) 2021/1119.

5. Varje medlemsstat som tillämpar offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas i enlighet med punkt 3 i denna artikel ska också iaktta artiklarna 3.3 d och 24 i förordning (EU) 2018/1999, oavsett om den berörda medlemsstaten har ett väsentligt antal hushållskunder som påverkas av energifattigdom. Innan offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas avskaffas ska medlemsstaterna säkerställa lämpliga stödåtgärder för kunder som påverkas av energifattigdom och utsatta hushållskunder i enlighet med punkt 2 i den här artikeln.

6. I syfte att upprätta effektiv konkurrens om avtal om leverans av naturgas mellan leverantörer och uppnå fullt effektiva marknadsbaserade och överkomliga slutkundspriser för naturgas i enlighet med punkt 1, får medlemsstaterna, under en övergångsperiod, göra offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas till hushållskunder som inte omfattas av offentliga ingripanden enligt punkt 3, och till mikroföretag.

7. Offentliga ingripanden enligt punkt 6 ska uppfylla de kriterier som anges i punkt 4 och ska

a) åtföljas av ett antal åtgärder för att uppnå effektiv konkurrens och av en metod för att bedöma de framsteg som gjorts till följd av dessa åtgärder,

b) fastställas med hjälp av en metod som säkerställer icke-diskriminerande behandling av leverantörer,

c) fastställas till ett pris som är högre än kostnaderna, på en nivå där effektiv priskonkurrens kan uppstå,

d) utformas för att minimera negativa effekter på grossistmarknaden för naturgas,

e) säkerställa att alla förmånstagare av sådana offentliga ingripanden har möjlighet att välja konkurrensutsatta marknadserbjudanden och får direkt information åtminstone en gång i kvartalet om de erbjudanden som finns och de besparingar som kan göras på den konkurrensutsatta marknaden, samt får stöd för att byta till ett marknadsbaserat erbjudande,

f) säkerställa, i de fall medlemsstaten väljer att införa smarta mätarsystem i enlighet med artikel 17, att alla förmånstagare av sådana offentliga ingripanden, informeras direkt om möjligheten att få smarta mätare installerade och får det stöd som krävs,

g) inte leda till direkt korssubventionering mellan de kunder som får leveranser till fria marknadspriser och de som får leveranser till reglerade leveranspriser.

8. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla de åtgärder som vidtagits i enlighet med punkterna 3 och 6 inom en månad från den dag då de antogs, och de får tillämpa dem omedelbart. Anmälan ska åtföljas av en förklaring till varför andra instrument inte var tillräckliga för att uppnå det eftersträvade målet, hur de krav som anges i punkterna 4, 5 och 7 uppfylls och effekterna av de anmälda åtgärderna på konkurrensen. Anmälan ska ange vilka förmånstagare som omfattas, i synnerhet kunder som påverkas av energifattigdom och utsatta hushållskunder, samt andra potentiella förmånstagare, åtgärdernas varaktighet och antalet hushållskunder som berörs av åtgärderna och förklara hur de reglerade priserna har fastställts.

9. Senast den 15 mars 2025 och därefter vartannat år ska medlemsstaterna, som en del av de integrerade nationella energi- och klimatlägesrapporterna, lämna in rapporter till kommissionen om genomförandet av denna artikel, om huruvida ett offentligt ingripande enligt denna artikel är nödvändigt och proportionellt och en bedömning av framstegen med att uppnå en effektiv konkurrens mellan leverantörer och en övergång till marknadsbaserade priser. De medlemsstater som tillämpar reglerade priser i enlighet med punkt 6 ska rapportera om huruvida villkoren i punkt 7 uppfylls, inbegripet om leverantörer som är skyldiga att tillämpa sådana ingripanden uppfyller kraven, samt om de reglerade prisernas inverkan på dessa leverantörers finanser.

10. Kommissionen ska se över genomförandet av denna artikel i syfte att uppnå marknadsbaserade slutkundspriser för naturgas och lägga fram en rapport till Europaparlamentet och rådet. Rapporten ska när så är lämpligt inbegripa en bedömning av dessa åtgärders konsekvenser för framstegen med att uppnå unionens klimatneutralitetsmål och de andra energi- och klimatmålen. Den får kombineras med den rapport som avses i artikel 5.10 i direktiv (EU) 2019/944 om genomförandet av den artikeln. Rapporten ska vid behov läggas fram tillsammans med eller följas av ett lagstiftningsförslag. Ett sådant lagstiftningsförslag får innehålla ett slutdatum för reglerade priser.

Artikel 5

Tillgång till ekonomiskt överkomlig energi under en naturgaspriskris

1. På ett förslag av kommissionen får rådet, genom ett genomförandebeslut, tillkännage en regional eller unionsomfattande naturgaspriskris om följande villkor är uppfyllda:

a) Förekomsten av mycket höga genomsnittspriser på grossistmarknaderna för naturgas minst två och en halv gånger det genomsnittliga priset under de föregående fem åren, och minst 180 EUR/MWh, vilket förväntas fortsätta i minst sex månader, förutsatt att beräkningen av genomsnittspriset under de föregående fem åren inte tar hänsyn till de perioder då en regional eller unionsomfattande naturgaspriskris tillkännagetts.

b) Kraftiga ökningar av slutkundspriserna på naturgas på i storleksordningen 70 % som förväntas fortsätta i minst tre månader.

2. Det genomförandebeslut som avses i punkt 1 ska ange dess giltighetstid, som får vara upp till ett år. Denna period får förlängas i enlighet med förfarandet i punkt 8 för på varandra följande perioder på upp till ett år.

3. Tillkännagivandet av en regional eller unionsomfattande naturgaspriskris enligt punkt 1 ska säkerställa rättvis konkurrens och handel i alla medlemsstater som berörs av genomförandebeslutet så att den inre marknaden inte snedvrids på ett otillbörligt sätt.

4. Om villkoren i punkt 1 är uppfyllda ska kommissionen lägga fram ett förslag om att tillkännage en regional eller unionsomfattande naturgaspriskris som ska inbegripa den föreslagna giltighetstiden för genomförandebeslutet.

5. Rådet får med kvalificerad majoritet ändra ett förslag från kommissionen som lagts fram enligt punkt 4 eller 8.

6. Om rådet har antagit ett genomförandebeslut enligt punkt 1 i denna artikel får medlemsstaterna, under giltighetstiden för det beslutet, tillämpa tillfälliga riktade offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas till små och medelstora företag, hushållskunder och grundläggande samhällstjänster enligt definitionen i artikel 2.4 i förordning (EU) 2017/1938. Sådana offentliga ingripanden ska

a) begränsas till högst 70 % av förmånstagarens förbrukning under samma period föregående år och bibehålla ett incitament för att minska efterfrågan,

b) uppfylla de villkor som anges i artikel 4.4 och 4.7,

c) i förekommande fall, uppfylla de villkor som anges i punkt 7,

d) utformas för att minimera negativ fragmentering på den inre marknaden.

7. Om rådet har antagit ett genomförandebeslut enligt punkt 1 i denna artikel får medlemsstaterna under beslutets giltighetstid, genom undantag från artikel 4.7 c, vid tillämpning av riktade offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas enligt artikel 4.6 eller punkt 6 i den här artikeln, undantagsvis och tillfälligt fastställa ett pris för leverans av naturgas som understiger kostnaden, förutsatt att följande villkor är uppfyllda:

a) Det pris som fastställts för hushållskunder gäller endast högst 80 % av hushållens medianförbrukning och behåller ett incitament för minskad efterfrågan.

b) Det förekommer ingen diskriminering mellan leverantörer.

c) Leverantörerna får ersättning för leveranser under kostnadsnivån på ett transparent och icke-diskriminerande sätt.

d) Alla leverantörer har rätt att erbjuda ett pris för leverans av naturgas som ligger under kostnaden på samma grunder.

e) De föreslagna åtgärderna snedvrider inte den inre marknaden för naturgas.

8. I god tid före utgången av den giltighetstid som anges enligt punkt 2 ska kommissionen bedöma om villkoren i punkt 1 fortfarande är uppfyllda. Om kommissionen anser att villkoren i punkt 1 fortfarande är uppfyllda ska den till rådet översända ett förslag om förlängning av giltighetstiden för ett genomförandebeslut som antagits enligt punkt 1. Om rådet beslutar att förlänga giltighetstiden ska punkterna 6 och 7 tillämpas under denna förlängda period.

Kommissionen ska fortlöpande bedöma och övervaka konsekvenserna av åtgärder som antagits enligt denna artikel och regelbundet offentliggöra resultaten av sådana bedömningar.

Artikel 6

Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster

1. Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2, på grundval av sin institutionella organisation och med vederbörlig hänsyn till subsidiaritetsprincipen, säkerställa att naturgasföretag och vätgasföretag drivs i enlighet med principerna i detta direktiv för att uppnå konkurrensutsatta, säkra och miljömässigt hållbara marknader för naturgas och vätgas. Medlemsstaterna får inte göra någon diskriminerande åtskillnad mellan dessa företag när det gäller deras rättigheter eller skyldigheter.

2. Medlemsstaterna får med beaktande fullt ut av tillämpliga bestämmelser i EUF-fördraget, särskilt artikel 106 i detta, för att tillgodose det allmänna ekonomiska intresset ålägga naturgas- och vätgasföretag skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilka kan avse tillförlitlighet, inbegripet försörjningstrygghet, leveransernas regelbundenhet och kvalitet samt miljöskydd, inbegripet energieffektivitet, energi från förnybara energikällor och klimatskydd samt priset för leveranser av naturgas. Dessa skyldigheter ska vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara samt garantera att naturgasföretag och vätgasföretag i unionen kan nå ut till nationella konsumenter på lika villkor. Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som gäller offentliga ingripanden i prissättningen för leverans av naturgas ska uppfylla kraven i artiklarna 4 och 5 i detta direktiv.

3. Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i samband med försörjningstrygghet för gas ska säkerställa att naturgasföretagen uppfyller försörjningsnormen för gas enligt artikel 6 i förordning (EU) 2017/1938 och ska överensstämma med resultaten av de nationella riskbedömningar som genomförs i enlighet med artikel 7.3 i den förordningen, enligt den närmare beskrivningen i de förebyggande åtgärdsplaner som utarbetas i enlighet med artikel 9.1 c, d och k i den förordningen. Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som går utöver vad som är nödvändigt för att säkerställa överensstämmelse med artikel 6 i förordning (EU) 2017/1938 ska uppfylla de kriterier som anges i artikel 8.1 i den förordningen.

4. Om en medlemsstat beviljar ekonomisk ersättning eller annan form av ersättning för fullgörandet av skyldigheterna enligt denna artikel, ska detta ske på ett icke-diskriminerande och transparent sätt.

5. Medlemsstaterna ska när de har införlivat detta direktiv informera kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att fullgöra skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, inklusive konsument- och miljöskyddsåtgärder, och om åtgärdernas eventuella inverkan på nationell och internationell konkurrens, oavsett om åtgärderna kräver undantag från detta direktiv eller inte. De ska därefter vartannat år underrätta kommissionen om eventuella ändringar av dessa åtgärder, oavsett om åtgärderna kräver undantag från direktivet eller inte.

6. När medlemsstaterna inför skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster enligt punkt 2 ska de samråda med berörda intressenter i ett tidigt skede och på ett öppet, inkluderande och transparent sätt. Alla officiella handlingar med anknytning till samråden och handlingar som används för utarbetandet av skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster ska offentliggöras, under bevarande av konfidentialiteten för kommersiellt känsliga uppgifter och dataskyddet.

Artikel 7

Främjande av regionalt samarbete och regional integrering

1. Medlemsstaterna liksom tillsynsmyndigheterna ska samarbeta med varandra i syfte att integrera sina inhemska marknader på en eller flera regionala nivåer mot skapandet av regionala marknader, om medlemsstaterna eller deras tillsynsmyndigheter beslutar om detta, och ytterligare mot skapandet av en helt liberaliserad inre marknad. I synnerhet ska medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna främja och underlätta regionalt samarbete mellan de systemansvariga för överföringssystem för naturgas och operatörer av överföringsnät för vätgas, bland annat när det gäller gränsöverskridande frågor och avveckling av tillgångar, för att säkerställa en kostnadseffektiv utfasning av fossila bränslen i enlighet med unionens klimatneutralitetsmål och skapa konkurrensutsatta inre marknader för naturgas och vätgas, verka för att lagar, föreskrifter och tekniska ramar är konsekventa och underlätta integreringen av de isolerade system som bildar så kallade naturgasöar, som fortfarande existerar i unionen. Det geografiska område som omfattas av detta regionala samarbete ska omfatta samarbete inom geografiska områden i enlighet med artikel 31.3 i förordning (EU) 2024/1789. Detta samarbete får omfatta andra geografiska områden. Om kommissionen anser att reglerna på unionsnivå är relevanta för den regionala integreringen av marknader för naturgas och vätgas ska den ge lämplig icke-bindande vägledning med beaktande av dessa marknaders särdrag och inverkan på angränsande marknader.

2. Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer) ska samarbeta med tillsynsmyndigheterna och de systemansvariga för överföringssystem samt med operatörer av överföringsnät för vätgas för att säkerställa att de olika regionernas regelverk är förenliga, mellan och inom regioner, med målet att skapa konkurrensutsatta inre marknader för naturgas och vätgas. Om Acer anser att det krävs bindande regler för ett sådant samarbete ska den utfärda lämpliga rekommendationer.

3. Om vertikalt integrerade systemansvariga för överföringssystem deltar i ett samriskföretag som bildats i syfte att genomföra samarbetet, ska samriskföretaget upprätta och genomföra en övervakningsplan med åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att diskriminerande och konkurrensbegränsande beteende förhindras. I övervakningsplanen ska det anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla målet att utesluta diskriminering och beteende som motverkar

konkurrens. Planen ska godkännas av Acer. De övervakningsansvariga hos de vertikalt integrerade systemansvariga för överföringssystemen ska oberoende av andra kontrollera att planen följs.

Artikel 8

Tillståndsförfarande

1. När det krävs tillstånd, såsom licens, tillståndkoncession, samtycke eller godkännande, för uppförande eller drift av naturgasanläggningar, anläggningar för vätgasproduktion och infrastruktur för vätgassystem, ska medlemsstaterna eller den behöriga myndighet som de utser bevilja tillstånd att anlägga eller driva sådana anläggningar, sådan infrastruktur och sådana rörledningar eller tillhörande utrustning inom sitt territorium i enlighet med punkterna 2–11. Medlemsstaterna eller av dem utsedd behörig myndighet får också, på samma villkor, bevilja tillstånd att leverera naturgas och vätgas och bevilja tillstånd för grossister.

2. Om medlemsstaterna har ett tillståndssystem ska de fastställa objektiva och icke-diskriminerande kriterier och transparenta förfaranden, som ska uppfyllas om ett företag ansöker om tillstånd att leverera naturgas och vätgas eller uppföra eller driva naturgasanläggningar, anläggningar för vätgasproduktion eller infrastruktur för vätgassystem. Kriterierna och förfarandena för att bevilja tillstånd ska offentliggöras. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillståndsförfaranden för sådana anläggningar, sådan infrastruktur och sådana rörledningar eller tillhörande utrustning vid behov beaktar projektets betydelse för de inre marknaderna för naturgas och vätgas. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillståndssystemet för infrastruktur för vätgassystem är förenligt med de nätutvecklingsplaner för överförings- och distributionsnät för vätgas som antagits enligt artiklarna 55 och 56.

3. När det gäller naturgasleverantörer får medlemsstaterna bedöma de sökandes ekonomiska styrka och tekniska kapacitet som kriterier för tillstånd. Dessa kriterier ska vara fullt ut transparenta och icke-diskriminerande.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att eventuella nationella regler för det tillståndsförfarande som avses i denna artikel är proportionella och nödvändiga och bidrar till genomförandet av de allmänna reglerna för organisation av marknaderna för naturgas och vätgas och tillträde till infrastruktur, till principen om energieffektivitet först, till uppnåendet av unionens klimat- och energimål och till genomförandet av medlemsstaternas integrerade nationella energi- och klimatplaner samt deras långsiktiga strategier som antagits enligt förordning (EU) 2018/1999.

5. Tillståndsförfarandena för de verksamheter som avses i punkt 1 får inte överstiga två år, inbegripet alla relevanta förfaranden som används av de behöriga myndigheterna. När det är vederbörligen motiverat på grund av extraordinära omständigheter, får den perioden på två år förlängas med upp till ett år.

6. Medlemsstaterna ska bedöma vilka nationella lagstiftningsåtgärder och andra nationella åtgärder som krävs för att effektivisera tillståndsförfaranden, inbegripet och utan att hindra eventuella steg i förfarandet för miljökonsekvensbedömning och offentliga samråd. Medlemsstaterna ska rapportera till kommissionen om resultaten av en sådan bedömning som en del av deras integrerade nationella energi- och klimatplaner som avses i artikel 3 i förordning (EU) 2018/1999, och i enlighet med det förfarande som anges i artiklarna 7–12 i den förordningen, och som en del av deras integrerade nationella energi- och klimatlägesrapporter i enlighet med artikel 17 i den förordningen.

7. De tidsfrister som fastställs i punkt 5 i denna artikel ska gälla utan att det påverkar skyldigheter enligt tillämplig unionsrätt på miljö- och energiområdet, inbegripet direktiv (EU) 2018/2001, rättsliga överklaganden, rättsmedel eller andra domstolsförfaranden och alternativa tvistlösningsmekanismer, inklusive förfaranden för klagomål, utomrättsliga överklaganden och korrigerande åtgärder, och får förlängas med en period som motsvarar dessa förfarandens längd.

8. Medlemsstaterna ska inrätta eller utse en eller flera kontaktpunkter. Kontaktpunkterna ska på begäran av en sökande och kostnadsfritt vägleda sökanden och underlätta hela tillståndsförfarandet för de verksamheter som avses i punkt 1, fram till dess att de ansvariga myndigheterna har fattat beslut i slutet av förfarandet. Den sökande ska inte behöva kontakta mer än en kontaktpunkt under hela processen.

9. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillstånd enligt nationell rätt för uppförande och drift av systeminfrastruktur för naturgas också är tillämpliga på infrastruktur för vätgassystem. Detta påverkar inte medlemsstaternas rätt att återkalla dessa tillstånd om vätgasinfrastrukturen inte uppfyller de tekniska säkerhetsregler för infrastruktur för vätgassystem som fastställs i unionsrätten eller nationell rätt.

10. Medlemsstaterna ska säkerställa att befintliga markanvändningsrättigheter för uppförande och drift av naturgasrörledningar och andra nättillgångar även ska tillämpas på rörledningar och andra nättillgångar för transport av vätgas.

11. Vid överlåtelse av äganderätten till infrastruktur inom samma företag för att uppfylla kraven i artikel 69, ska tillstånden och markanvändningsrättigheterna för den infrastrukturen också överlåtas till den nya ägaren.

12. Medlemsstaterna ska säkerställa att skälen för avslag på ansökan om tillstånd är objektiva och icke-diskriminerande och att de meddelas den sökande. Skälen för sådana avslag ska meddelas kommissionen för kännedom. Medlemsstaterna ska införa ett förfarande som ger den sökande möjlighet att överklaga ett avslag.

13. För att kunna utveckla områden som nyligen har börjat bli försörjda, och för effektiv drift i allmänhet och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 34, får medlemsstaterna avslå en ansökan om ytterligare tillstånd att anlägga och driva rörledningssystem för distribution av naturgas inom något visst område, efter det att sådana ledningssystem har byggts eller tillstånd för att bygga dem har beviljats inom detta område och om befintlig eller föreslagen kapacitet inte är mättad.

14. Medlemsstaterna ska avslå en ansökan om tillstånd att uppföra och driva en infrastruktur för överföring eller distribution av naturgas i områden där nätutvecklingsplanen enligt artikel 55 föreskriver en avveckling av överföringssystemet eller relevanta delar av detta eller där en avvecklingsplan för distributionsnätet har godkänts i enlighet med artikel 57.

15. Om ett tillstånd i den mening som avses i punkt 1 i denna artikel omfattas av tillämpningsområdet för artiklarna 15 och 15b–17 i direktiv (EU) 2018/2001 ska endast de bestämmelserna tillämpas.

Artikel 9

Certifiering av förnybar gas och koldioxidsnåla bränslen

1. Förnybar gas ska certifieras i enlighet med artiklarna 29, 29a och 30 i direktiv (EU) 2018/2001. Koldioxidsnåla bränslen ska certifieras i enlighet med denna artikel.

2. För att säkerställa att de minskade växthusgasutsläppen genom användning av koldioxidsnåla bränslen uppgår till minst 70 %, ska medlemsstaterna kräva att de ekonomiska aktörerna visar att det tröskelvärdet och de krav som fastställs genom den metod som avses i punkt 5 i denna artikel har uppfyllts. För detta ändamål ska de kräva att de ekonomiska aktörerna använder ett massbalanssystem i linje med artikel 30.1 och 30.2 i direktiv (EU) 2018/2001.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att de ekonomiska aktörerna lämnar tillförlitlig information om efterlevnaden av det tröskelvärde för minskade växthusgasutsläpp på 70 % som avses i punkt 2 och den metod för minskade växthusgasutsläpp som avses i punkt 5, och att de ekonomiska aktörerna på begäran ger den berörda medlemsstaten tillgång till de uppgifter som använts för att tillhandahålla den informationen. Medlemsstaterna ska kräva att de ekonomiska aktörerna inför en lämplig standard för oberoende granskning av den information som lämnas och att de lägger fram bevis på att detta har gjorts. Vid granskningen ska det kontrolleras att de system som de ekonomiska aktörerna använder är korrekta, tillförlitliga och skyddade mot bedrägeri.

4. De skyldigheter som fastställs i punkt 2 ska gälla oavsett om koldioxidsnåla bränslen produceras inom unionen eller importeras. Information om geografiskt ursprung och typ av bränsleråvara när det gäller koldioxidsnåla bränslen eller koldioxidsnål vätgas för respektive bränsleleverantör ska göras tillgänglig för konsumenterna på systemansvarigas, operatörers, leverantörers eller berörda behöriga myndigheters webbplatser och ska uppdateras årligen.

5. Senast den 5 augusti 2025 ska kommissionen anta delegerade akter i enlighet med artikel 90 för att komplettera detta direktiv genom att specificera metoden för att bedöma minskningen av växthusgasutsläpp från koldioxidsnåla bränslen. Den metoden ska säkerställa att kredit för utsläpp som undvikits inte ges för avskiljning av koldioxid från fossila energikällor för vilken en utsläppskredit redan erhållits enligt andra rättsliga bestämmelser och ska omfatta växthusgasutsläppens livscykel och ta hänsyn till indirekta utsläpp till följd av avledning av oelastiska insatsvaror. Den metoden ska vara förenlig med metoden för att bedöma minskningen av växthusgasutsläpp från förnybara flytande och gasformiga drivmedel av icke-biologiskt ursprung och från återvunna kolbaserade bränslen, inbegripet behandlingen av utsläpp på grund av vätgasläckage, och ta hänsyn till metanutsläpp i tidigare led och faktiska nivåer för koldioxidavskiljning.

6. När så är lämpligt ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet med en utvärdering av vätgasläckaget som inbegriper miljö- och klimatrisker, tekniska särdrag och adekvata maximinivåer för vätgasläckage. På grundval av den rapporten ska kommissionen vid behov lägga fram ett lagstiftningsförslag om införande av åtgärder som minimerar eventuella risker i fråga om vätgasläckage och fastställa maximinivåer för vätgasläckage samt inrätta efterlevnadsmekanismer. Relevanta maximinivåer för vätgasläckage ska ingå i den metod som avses i punkt 5.

7. Kommissionen får anta beslut om erkännande av att frivilliga nationella eller internationella system med normer för produktion av koldioxidsnåla bränslen eller koldioxidsnål vätgas tillhandahåller korrekta uppgifter om minskade växthusgasutsläpp enligt denna artikel och är förenliga med den metod som avses i punkt 5 i denna artikel. Kommissionen ska anta sådana beslut endast om systemet i fråga uppfyller lämpliga normer för tillförlitlighet, transparens och oberoende revision i enlighet med kraven i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/996 ([42]) för certifiering av förnybara bränslen.

8. Om en ekonomisk aktör lägger fram bevis eller uppgifter som erhållits i enlighet med ett system som godkänts enligt punkt 7, får en medlemsstat inte kräva att den ekonomiska aktören lägger fram ytterligare bevis på uppfyllande av de kriterier avseende vilka systemet har godkänts av kommissionen.

9. Medlemsstaternas behöriga myndigheter ska övervaka den verksamhet som bedrivs av certifieringsorgan som utför oberoende granskning inom ramen för ett frivilligt system. Certifieringsorgan ska på begäran av behöriga myndigheter lämna all relevant information som krävs för att övervaka granskningen, inklusive exakt datum, tidpunkt och plats för granskningar. Om medlemsstaterna upptäcker problem med bristande förenlighet ska de utan dröjsmål informera det frivilliga systemet.

10. På begäran av en medlemsstat, vilken kan baseras på en begäran från en ekonomisk aktör, ska kommissionen utifrån alla tillgängliga bevis undersöka huruvida de kriterier för minskade växthusgasutsläpp som anges i denna artikel, kraven enligt den metod som utvecklats i linje med punkt 5 i denna artikel och de tröskelvärden för minskade växthusgasutsläpp som anges i artikel 2.11, 2.12 och 2.13 har uppfyllts. Inom sex månader från mottagandet av en sådan begäran ska kommissionen besluta om den berörda medlemsstaten får

a) godta de bevis som redan lämnats för att visa att kriterierna för minskade växthusgasutsläpp för koldioxidsnåla bränslen är uppfyllda, eller

b) kräva, genom undantag från punkt 8, att leverantörer av källan till koldioxidsnåla bränslen lämnar ytterligare bevis på att de uppfyller kriterierna för minskade växthusgasutsläpp och tröskelvärdet för minskade växthusgasutsläpp på 70 %.

11. Medlemsstaterna ska kräva att de berörda ekonomiska aktörerna i den unionsdatabas som inrättats enligt artikel 31a.1 i direktiv (EU) 2018/2001, eller i de nationella databaser som är kopplade till den unionsdatabasen, i enlighet med artikel 31a.2 i det direktivet för in information om utförda transaktioner och hållbarhetsegenskaper hos förnybar gas och koldioxidsnåla bränslen i linje med kraven för förnybara bränslen i artikel 31a i det direktivet. Om ursprungsgarantier har utfärdats för produktion av ett parti koldioxidsnål gas ska de omfattas av samma regler som de som anges i den artikeln för ursprungsgarantier som utfärdas för produktion av förnybar gas.

12. Kommissionen ska genom genomförandeakter anta beslut om erkännande enligt punkt 7 i denna artikel. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 91.3. Sådana beslut ska ha en begränsad giltighetstid på högst fem år.

Artikel 10

Tekniska regler

1. Medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna ska säkerställa att tekniska säkerhetskriterier fastställs och att det utarbetas och offentliggörs tekniska regler, i vilka de lägsta tekniska konstruktions- och driftkraven för anslutning till systemet av LNG-anläggningar, lagringsanläggningar för naturgas, andra överförings- eller distributionssystem eller direktledningar och till vätgassystemet fastställs. Dessa tekniska regler ska säkerställa att systemen

([42]) Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/996 av den 14 juni 2022 om regler för att verifiera hållbarhet och kriterier för minskade växthusgasutsläpp och kriterier för låg risk för indirekt ändring av markanvändning (EUT L 168, 27.6.2022, s. 1).

är driftskompatibla, och de ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Acer får vid behov utfärda lämpliga rekommendationer för att göra dessa regler förenliga med varandra. Dessa regler ska anmälas till kommissionen i enlighet med artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 ([43]).

2. I relevanta fall ska medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna kräva att systemansvariga för överföringssystem, systemansvariga för distributionssystem och operatörer av vätgasnät inom sina territorier offentliggör tekniska regler i enlighet med denna artikel, särskilt vad avser regler för nätanslutning som innefattar krav på gasens kvalitet, luktsättning och tryck. Medlemsstaterna ska även kräva att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem offentliggör anslutningsavgifter för anslutning av gas från förnybara energikällor baserade på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

KAPITEL III

KONSUMENTINFLYTANDE, KONSUMENTSKYDD OCH SLUTKUNDSMARKNADER

Artikel 11

Grundläggande avtalsrättigheter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla slutkunder har rätt att få naturgas och vätgas levererade från en viss leverantör, förutsatt att denne samtycker, oberoende av i vilken medlemsstat leverantören är registrerad och förutsatt att leverantören iakttar tillämpliga regler och kriterier för handel, balans och försörjningstrygghet i enlighet med artikel 8.2. I det avseendet ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att administrativa förfaranden inte diskriminerar leverantörer som redan är registrerade i en annan medlemsstat.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av unionsreglerna om konsumentskydd, särskilt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU ([44]) och rådets direktiv 93/13/EEG ([45]), ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunder har de rättigheter som föreskrivs i punkterna 3–11 i denna artikel.

3. Slutkunderna ska ha rätt till ett avtal med sin leverantör, som anger

a) leverantörens namn och kontaktuppgifter, inbegripet adress, e-postadress och jourtelefonnummer till kundtjänst,

b) de tjänster som tillhandahålls (inbegripet produktens namn och tariffens beteckning), de huvudsakliga egenskaperna för de tjänster som tillhandahålls, kvaliteten på de tjänster som erbjuds och tidpunkten för den ursprungliga inkopplingen,

c) de underhållstjänster som tillhandahålls,

d) på vilket sätt aktuell information om alla tillämpliga tariffer, underhållskostnader och kombinerade produkter eller tjänster kan erhållas,

e) avtalets löptid, villkoren för att förlänga och säga upp avtalet och tjänsterna, inklusive produkter eller tjänster som kombineras med dessa tjänster och huruvida det är tillåtet att säga upp avtalet avgiftsfritt,

f) villkoren för kompensation och återbetalning om tjänsterna inte håller avtalad kvalitet, inbegripet i händelse av inkorrekt eller försenad fakturering,

g) tydliga, objektiva, för allmänheten tillgängliga och kontrollerbara åtaganden som tillhandahålls av leverantören, om miljöprestandan, i förekommande fall inbegripet koldioxidutsläpp, lyfts fram som ett viktigt inslag, samt – när det gäller leverans av förnybar gas och koldioxidsnål gas – certifiering av den förnybara gas och koldioxidsnåla gas som levereras i enlighet med artikel 9,

([43]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EUT L 241, 17.9.2015, s. 1).

([44]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG (EUT L 304, 22.11.2011, s. 64).

([45]) Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 21.4.1993, s. 29).

h) metoden för att inleda ett tvistlösningsförfarande utanför domstol i enlighet med artikel 25,

i) information om konsumenträttigheter, inbegripet tydlig och lättbegriplig information om behandlingen av klagomål och om hur och var ett klagomål kan lämnas in samt all den information som avses i denna punkt, som tydligt ska anges på fakturan eller vätgas- eller naturgasföretagets webbplats,

j) i förekommande fall, information om leverantören och priset på produkter eller tjänster som är kopplade till, eller kombinerade med, leverans av naturgas eller vätgas.

Avtalsvillkoren ska vara skäliga och kända på förhand. Informationen ska under alla omständigheter ges på ett konsumentvänligt, tydligt och otvetydigt språk, innan avtalet ingås eller bekräftas. Om avtal ingås genom en mellanhand ska den information som avses i denna punkt också tillhandahållas innan avtalet ingås. Information om leverantören av produkter eller tjänster, och priset på dessa produkter eller tjänster, som är kopplade till eller kombinerade med leverans av gas ska tillhandahållas innan avtalet ingås.

Slutkunder ska tillhandahållas en enda sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett väl synligt sätt och uttryckt på ett koncist och enkelt språk. Medlemsstaterna ska kräva att leverantören använder gängse terminologi. Kommissionen ska ge icke-bindande vägledning i detta avseende.

4. Slutkunder ska i god tid underrättas om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren och ska därvid underrättas om att de har rätt att säga upp avtalet. Leverantörer ska på ett transparent och lättbegripligt sätt underrätta sina slutkunder direkt om varje ändring av leveranspriserna och om skälen och villkoren för detta och ändringens omfattning, senast två veckor eller, när det gäller hushållskunder, en månad innan ändringen träder i kraft. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder har möjlighet att säga upp avtal om de inte godtar de nya avtalsvillkor eller ändringar av leveranspriserna som leverantören meddelat.

5. Leverantörer ska tillhandahålla slutkunder transparent information om tillämpliga priser, tariffer och standardvillkor för tillgång till och utnyttjande av tjänster, för naturgas och vätgas, särskilt information om huruvida priset är fast eller rörligt och, i förekommande fall, om förmånserbjudanden och rabatter. Viktig avtalsinformation ska lyftas fram av leverantören.

6. Leverantörer ska erbjuda slutkunder ett brett val av betalningssätt. Dessa betalningssätt får inte medföra diskriminering mellan kunder. Utsatta kunder enligt artikel 26 i detta direktiv och kunder som påverkas av energifattigdom får beviljas förmånligare behandling. Alla skillnader i avgifter relaterade till betalningssätt eller system för förskottsbetalning ska vara objektiva, icke-diskriminerande och proportionella och får inte överstiga betalningsmottagarens direkta kostnader för användningen av ett visst betalningssätt eller system för förskottsbetalning, i enlighet med artikel 62 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 ([46]).

7. Hushållskunder som har tillgång till system för förskottsbetalning får inte missgynnas av dessa system.

8. Leverantörer ska erbjuda slutkunder skäliga och transparenta allmänna villkor, som ska tillhandahållas på ett klart och otvetydigt språk och inte får innehålla sådana hinder för kundernas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtalet, till exempel att avtalshandlingarna är onödigt omfattande. Kunderna ska skyddas mot oskäliga eller vilseledande försäljningsmetoder.

9. Slutkunder ska ha rätt till en god standard i fråga om sina leverantörers tillhandahållande av tjänster och behandling av klagomål. Leverantörerna ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt.

10. Leverantörer ska erbjuda hushållskunder för naturgas tillräcklig information om alternativa åtgärder för att undvika avstängning i tillräckligt god tid före en planerad avstängning. Sådana alternativa åtgärder kan gälla möjligheter till stöd för att undvika avstängning, system för förskottsbetalning, energibesiktningar, energirådgivningstjänster, alternativa betalningsplaner, råd om skuldhantering eller anstånd med avstängning, och de bör inte medföra en extra kostnad för de kunder som står inför en avstängning.

11. Leverantörer ska erbjuda slutkunder en slutavräkning efter varje byte av leverantör senast sex veckor efter det att bytet skett.

([46]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 av den 25 november 2015 om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG (EUT L 337, 23.12.2015, s. 35).

Artikel 12

Rätt att byta och regler om avgifter för byte

1. Kunder ska ha rätt att byta leverantör av naturgas och vätgas eller att byta marknadsaktörer för naturgas och vätgas. Medlemsstaterna ska säkerställa att en kund som önskar byta leverantörer eller marknadsaktörer har rätt till ett sådant byte inom kortast möjliga tid och under alla omständigheter inom tre veckor från kundens begäran, förutsatt att avtalsvillkoren följs. Senast den 1 januari 2026 ska den tekniska processen för byte av leverantör eller marknadsaktör ta högst 24 timmar och kunna utföras vilken arbetsdag som helst.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att rätten att byta leverantör eller marknadsaktör beviljas kunderna på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete och tidsåtgång.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder, mikroföretag och småföretag inte debiteras några avgifter för byte i fråga om naturgas och vätgas, inbegripet när leveransen av gas är kopplad till eller kombinerad med andra tjänster eller produkter eller annan utrustning. Medlemsstaterna får dock tillåta leverantörer eller marknadsaktörer att ta ut uppsägningsavgifter för sina kunder som frivilligt säger upp tidsbegränsade avtal om leverans med fast pris innan de förfaller, förutsatt att dessa avgifter

a) ingår i ett avtal som kunden frivilligt har ingått, och

b) tydligt meddelas kunden innan avtalet ingås.

Sådana avgifter ska vara proportionella och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som en leverantör eller marknadsaktör drabbas av till följd av att kunden säger upp avtalet. Om det rör sig om kombinerade erbjudanden ska kunderna kunna säga upp enskilda tjänster i ett avtal. Bevisbördan för den direkta ekonomiska förlusten ska läggas på leverantören eller marknadsaktören. Uppsägningsavgifters tillåtlighet ska övervakas av tillsynsmyndigheten eller av en annan behörig nationell myndighet.

4. Hushållskunder för naturgas och vätgas ska ha rätt att delta i system för kollektivt byte. Medlemsstaterna ska undanröja alla rättsliga eller administrativa hinder för kollektiva byten och tillhandahålla en ram som säkerställer att konsumenterna skyddas mot missbruk.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna tillhandahålls information om byte av leverantör i ett användarvänligt format, inbegripet genom de gemensamma kontaktpunkter som avses i artikel 24.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att kunder ges rätt att säga upp sina avtal om leverans av gas med kort varsel.

Artikel 13

Konsumenträttigheter och konsumentskydd i samband med utfasningen av naturgas

Om avstängning av nätanvändare enligt artikel 38.6 är tillåten ska medlemsstaterna säkerställa att

a) de berörda nätanvändarna och andra berörda intressenter, särskilt konsumentorgan, har rådfrågats,

b) nätanvändarna, slutkunderna och berörda intressenter informeras i tillräckligt god tid i förväg om det planerade datumet, förfarandet för avstängning, vilka steg som planeras och hur tidsplanen ser ut,

c) slutkunderna får information om och har tillgång till lämplig rådgivning om hållbara uppvärmningsalternativ, samt information om ekonomiskt stöd genom relevanta organ som ska identifieras av nationella myndigheter, inbegripet gemensamma kontaktpunkter som inrättas enligt artiklarna 21 och 22 i direktiv (EU) 2023/1791 och artikel 18 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 ([47]), och kontaktpunkter som inrättats eller utsetts enligt artikel 16.3 i direktiv (EU) 2018/2001,

d) det vid planeringen och genomförandet av utfasningen av naturgas tas vederbörlig hänsyn till de särskilda behoven hos utsatta kunder som avses i artikel 26 och kunder som påverkas av energifattigdom, och att lämpliga åtgärder i tillämpliga fall vidtas i syfte att undanröja de negativa effekterna av utfasningen av naturgas med beaktande av den vägledning som avses i artikel 27, vilka åtgärder får omfatta användning av offentlig finansiering och finansieringsinstrument som inrättats på unionsnivå,

e) alla finansiella överföringar mellan reglerade tjänster följer reglerna i artikel 5 i förordning (EU) 2024/1789 och det inte förekommer någon diskriminering mellan olika kategorier av kunder och mellan energibärare.

Artikel 14

Jämförelseverktyg för naturgas

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder för naturgas samt mikroföretag och småföretag med en förväntad årsförbrukning som understiger 100 000 kWh har kostnadsfri tillgång till minst ett verktyg som jämför leverantörers erbjudanden, inbegripet kombinerade erbjudanden. Kunderna ska informeras om att sådana verktyg finns tillgängliga i, eller tillsammans med, sina fakturor eller på annat sätt. Sådana verktyg ska åtminstone

a) vara oberoende av marknadsaktörer och säkerställa att naturgasföretag ges lika behandling i sökresultat,

b) tydligt ange vem som äger verktygen och vilken fysisk eller juridisk person som driver och kontrollerar dem samt innehålla information om hur verktygen finansieras,

c) innehålla tydliga och objektiva kriterier som jämförelsen kommer att baseras på, däribland tjänster, och ange dem,

d) använda ett klart och otvetydigt språk,

e) innehålla korrekt och aktuell information och ange när den senast uppdaterades,

f) vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom att vara förnimbara, hanterbara, begripliga och robusta,

g) tillhandahålla ett ändamålsenligt sätt att rapportera felaktig information i de erbjudanden som offentliggörs,

h) göra jämförelser, samtidigt som de personuppgifter som begärs ska begränsas till de uppgifter som är absolut nödvändiga för jämförelserna,

i) tydligt ange om priset är fast eller rörligt samt avtalets löptid.

Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone ett verktyg täcker hela marknaden för naturgas. Om flera verktyg täcker marknaden ska dessa verktyg så fullständigt som möjligt omfatta olika erbjudanden om naturgasavtal som täcker en betydande del av marknaden, och om dessa verktyg inte täcker marknaden helt ska detta tydligt anges innan resultaten visas.

Leverantörerna och de relevanta mellanhänderna ska lämna sina relevanta erbjudanden till minst ett prisjämförelseverktyg som täcker hela marknaden.

Leverantörerna ska säkerställa att den information som lämnas till operatören av jämförelseverktyget är korrekt och aktuell.

([47]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda (EUT L, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

2. Verktygen får drivas av vilken enhet som helst, däribland privata företag och offentliga myndigheter eller organ.

3. Medlemsstaterna får kräva att sådana jämförelseverktyg som avses i punkt 1 inkluderar jämförelsekriterier som gäller karaktären hos de tjänster som leverantörerna erbjuder, inbegripet priset per enhet, alla avgifter samt information om rabatter och, i tillämpliga fall, miljöprestanda.

Vid fastställandet av dessa kriterier ska medlemsstaterna samråda med berörda intressenter.

4. Medlemsstaterna ska utse en behörig myndighet som ska ansvara för att jämförelseverktyg som uppfyller kraven i punkt 1 ges en förtroendemärkning och för att säkerställa att jämförelseverktyg som fått en sådan förtroendemärkning fortsätter att uppfylla dessa krav. Den behöriga myndigheten ska vara oberoende av alla marknadsaktörer och operatörer av jämförelseverktyg.

5. Det ska vara möjligt att ansöka om en förtroendemärkning som avses i punkt 4, på frivillig och icke-diskriminerande grund, för alla verktyg som jämför erbjudanden från olika marknadsaktörer.

6. Genom undantag från punkterna 4 och 5 får medlemsstaterna välja att inte förtroendemärka jämförelseverktyg, om en offentlig myndighet eller ett offentligt organ tillhandahåller ett jämförelseverktyg som uppfyller kraven i punkt 1.

Artikel 15

Canopus Aktiva kunder på marknaden för naturgas

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder, särskilt från jordbrukssektorn eller offentliga sektorn, under bibehållande av sina rättigheter som slutkunder enligt detta direktiv har rätt att agera som aktiva kunder utan att omfattas av oproportionella eller diskriminerande tekniska krav, administrativa krav, förfaranden och avgifter samt av nätavgifter som inte avspeglar kostnaderna.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder

a) har rätt att bedriva direkt verksamhet,

b) har rätt att sälja egenproducerad förnybar naturgas med hjälp av naturgassystemet,

c) har rätt att delta i energieffektivitets- och efterfrågeförflyttningsprogram,

d) har rätt att delegera förvaltningen av de installationer som krävs för deras verksamhet till en tredje part, däribland installation, drift, datahantering och underhåll, utan att den tredje parten anses vara en aktiv kund,

e) omfattas av kostnadsavspeglande, transparenta och icke-diskriminerande nätavgifter, som säkerställer att de på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet,

f) är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i naturgassystemet eller att de delegerar sitt balanseringsansvar i enlighet med artikel 3 e i förordning (EU) 2024/1789.

3. Medlemsstaterna får i sin nationella rätt ha olika bestämmelser för enskilda och samverkande aktiva kunder, förutsatt att alla rättigheter och skyldigheter enligt denna artikel tillämpas på alla aktiva kunder. Alla olikheter i behandlingen av samverkande aktiva kunder ska vara proportionella och vederbörligen motiverade.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder som äger anläggningar för lagring av förnybar gas

a) har rätt till nätanslutning inom rimlig tid efter att en begäran om detta gjorts, förutsatt att samtliga nödvändiga villkor är uppfyllda, till exempel i fråga om balanseringsansvar,

b) inte är föremål för dubbla avgifter, däribland nätavgifter, för lagrad förnybar gas som finns kvar i deras lokaler,

c) inte omfattas av oproportionella licenskrav eller licensavgifter,

d) får tillhandahålla flera tjänster samtidigt, om det är tekniskt möjligt.

Artikel 16

Fakturor och faktureringsinformation

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att fakturor och faktureringsinformation är korrekta, lättbegripliga, tydliga, koncisa, användarvänliga och presenteras på ett sätt som underlättar slutkundernas jämförelser och att de uppfyller minimikraven i bilaga I. På begäran ska slutkunderna få en tydlig och begriplig förklaring av hur fakturan har beräknats, särskilt om fakturorna inte baseras på faktisk förbrukning.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna får alla sina fakturor och all faktureringsinformation utan kostnad.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna kan välja elektroniska fakturor och elektronisk faktureringsinformation och erbjuds flexibla arrangemang för den faktiska betalningen av fakturorna.

4. Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft.

5. Medlemsstaterna ska samråda med konsumentorgan då de överväger ändringar i kraven på fakturornas innehåll.

Artikel 17

Smarta mätarsystem i naturgassystemet

1. För att komplettera de energieffektivitetsåtgärder som antagits i enlighet med direktiven (EU) 2023/1791 och (EU) 2024/1275 och för att ge slutkunderna större inflytande ska medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna har föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna starkt rekommendera att naturgasföretag optimerar förbrukningen av naturgas, bland annat genom att tillhandahålla energiförvaltningstjänster och införa smarta mätarsystem i enlighet med punkt 2 i denna artikel som är driftskompatibla, i synnerhet med konsumenternas energistyrningssystem och med smarta nät, i enlighet med tillämpliga unionsregler om dataskydd.

2. Medlemsstaterna ska införa smarta mätarsystem på sina territorier först efter en kostnads-nyttoanalys som ska genomföras i enlighet med principerna i bilaga II, som identifierar nettofördelarna för kunderna med att använda smarta mätare och teckna sig för erbjudanden som bygger på smarta mätare. I sin kostnads-nyttoanalys får medlemsstaterna göra separata bedömningar och bedöma konsekvenserna av att införa smarta mätarsystem för olika kategorier av kunder och kundgrupper, såsom hushållskunder, mikroföretag, små och medelstora företag och industrin.

3. Medlemsstater som inför smarta mätarsystem ska anta och offentliggöra funktionella och tekniska minimikrav i enlighet med artikel 19 och bilaga II för de smarta mätarsystem som ska införas på deras territorier. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa smarta mätarsystem är driftskompatibla och att de kan ge uppgifter till konsumenternas energistyrningssystem. I det avseendet ska medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till relevanta tillgängliga standarder, inbegripet standarder som möjliggör driftskompatibilitet, bästa praxis samt vikten av att det utvecklas smarta nät och utvecklingen av den inre marknaden för naturgas.

4. Medlemsstater som inför smarta mätarsystem ska efter samråd med konsumentorgan och andra relevanta organisationer säkerställa tillhandahållande av tydlig och begriplig information och rådgivning till kunderna om fördelarna med smarta mätare. Den informationen ska åtminstone

a) innehålla råd om hur kundgrupper kan använda sina smarta mätarsystem för att förbättra sin energieffektivitet,

b) tillgodose de särskilda behoven hos kunder som påverkas av energifattigdom eller utsatta kunder som avses i artikel 26 i detta direktiv, såsom personer med syn- eller hörselnedsättning och personer med låg läskunnighet, inbegripet via strategier för engagemang enligt definitionen i artikel 2.55 i direktiv (EU) 2023/1791.

5. Medlemsstater som inför smarta mätarsystem ska på ett transparent och icke-diskriminerande sätt säkerställa att slutkunderna bidrar till kostnaderna för införandet, med hänsyn tagen till de långsiktiga fördelarna för hela värdekedjan, inbegripet fördelarna för nätdriften, när de beräknar de nätavgifter som är tillämpliga på eller de avgifter som betalas av kunderna. Medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna har föreskrivit detta, de utsedda behöriga myndigheterna ska regelbundet övervaka detta införande på sina territorier för att se hur kunderna gynnas.

6. Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem utfaller negativt enligt den kostnads–nyttoanalys som avses i punkt 2, ska medlemsstaterna säkerställa att denna bedömning revideras med hänsyn till betydande förändringar av de bakomliggande antagandena samt den tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen resultaten av sina uppdaterade kostnads–nyttoanalyser så snart de blir tillgängliga.

7. Bestämmelserna i detta direktiv om smarta mätarsystem ska tillämpas på framtida installationer och på installationer som ersätter äldre smarta mätare. Smarta mätarsystem som redan har installerats eller för vilka ”inledandet av arbetet” ägt rum före den 4 augusti 2024 får fortsätta att vara i drift under sin livstid. Smarta mätarsystem som inte uppfyller kraven i artikel 19 och bilaga II får dock inte fortsätta att vara i drift efter den 5 augusti 2036.

8. Vid tillämpning av punkt 7 avses med ”inledandet av arbetet” antingen inledandet av bygg- och anläggningsarbeten som avser investeringen eller det första bindande åtagandet att beställa utrustning eller ett annat åtagande som gör investeringen oåterkallelig, beroende på vilket som inträffar först. Köp av mark och förberedande arbete, till exempel att utverka tillstånd och utföra preliminära genomförbarhetsstudier, ska inte anses ingå i ”inledandet av arbetet”. Vid förvärv avses med ”inledandet av arbetet” tidpunkten för förvärv av de tillgångar som direkt hänför sig till den förvärvade anläggningen.

Artikel 18

Smarta mätarsystem i vätgassystemet

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att smarta mätarsystem införs som korrekt kan mäta förbrukningen och tillhandahålla information om den faktiska tidsperioden för användning och som kan överföra och ta emot data för informations-, övervaknings- och kontrolländamål med hjälp av en form av elektronisk kommunikation.

2. Trots vad som sägs i punkt 1 i denna artikel ska en sådan införandeskyldighet åtminstone för hushållskunder vara föremål för en kostnads-nyttoanalys, som ska genomföras i enlighet med principerna i bilaga II.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa tillförlitlighet hos smarta mätarsystemen och relevant datakommunikation och slutkundernas integritet, i enlighet med relevant unionsrätt i fråga om data- och integritetsskydd, samt systemens driftskompatibilitet, med beaktande av användningen av lämpliga standarder.

4. Kommissionen ska genom genomförandeakter anta krav på driftskompatibilitet för smarta mätare och förfaranden för att säkerställa, för dem som är berättigade, tillgång till uppgifter från smarta mätarsystem. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 91.2.

5. Medlemsstater som inför smarta mätarsystem ska på ett transparent och icke-diskriminerande sätt säkerställa att slutkunderna bidrar till kostnaderna för införandet, med hänsyn tagen till de långsiktiga fördelarna för hela värdekedjan, inbegripet för nätdriften, när de beräknar de nätavgifter som är tillämpliga på eller de avgifter som betalas av kunderna. Medlemsstaterna ska regelbundet övervaka detta införande på sina territorier för att se hur kunderna gynnas.

6. Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem utfaller negativt enligt den kostnads–nyttoanalys som avses i punkt 2, ska medlemsstaterna säkerställa att denna bedömning regelbundet revideras med hänsyn till betydande förändringar av de bakomliggande antagandena samt den tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen resultaten av sina uppdaterade kostnads–nyttoanalyser så snart de blir tillgängliga.

Artikel 19

Funktioner hos smarta mätarsystem i naturgassystemet

Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem utfaller positivt enligt den kostnads–nyttoanalys som avses i artikel 17.2, eller om smarta mätarsystem införs systematiskt efter den 4 augusti 2024, ska medlemsstaterna införa dessa system i enlighet med europeiska standarder, bilaga II och följande krav:

a) De smarta mätarsystemen mäter korrekt den faktiska naturgasförbrukningen och kan ge slutkunderna information om den faktiska tidsperioden för användning, inklusive validerade historiska förbrukningsuppgifter som på ett enkelt och säkert sätt görs tillgängliga och visualiseras för slutkunderna på begäran och utan extra kostnad, samt ej validerade senast tillgängliga förbrukningsuppgifter som på ett enkelt och säkert sätt görs tillgängliga för slutkunderna utan extra kostnad, genom ett standardiserat gränssnitt eller genom fjärråtkomst, för att stödja automatiserade energieffektivitetsprogram och andra tjänster.

b) Tillförlitligheten hos de smarta mätarsystemen och datakommunikationen uppfyller relevanta unionsregler om säkerhet, med vederbörligt beaktande av bästa tillgängliga teknik för att säkerställa högsta möjliga nivå av cybersäkerhet, samtidigt som kostnaderna och proportionalitetsprincipen beaktas.

c) Integriteten för slutkunderna och skyddet av deras uppgifter uppfyller relevanta unionsregler om data- och integritetsskydd.

d) På begäran av slutkunderna görs uppgifter om deras naturgasförbrukning tillgängliga för dem, i enlighet med de genomförandeakter som antas enligt artikel 23, genom ett standardiserat kommunikationsgränssnitt eller genom fjärråtkomst, eller för en tredje part som agerar på slutkundernas vägnar, i ett lättbegripligt format som ger slutkunderna möjlighet att jämföra erbjudanden på likartade grunder.

e) Slutkunderna får lämplig rådgivning och information före, eller i samband med, installationen av smarta mätare, särskilt avseende mätarnas fulla potential i fråga om hantering av mätaravläsning och övervakning av energiförbrukningen och avseende insamling och behandling av personuppgifter i enlighet med tillämpliga unionsregler om dataskydd.

f) Smarta mätarsystem gör det möjligt för slutkunderna att få mätningar och avräkningar med samma tidsupplösning som den kortaste avräkningsperioden på den nationella marknaden.

Vid tillämpning av led d ska slutkunderna ha möjlighet att hämta sina mätaruppgifter eller överföra dem till en annan part utan extra kostnad och i enlighet med sin rätt till dataportabilitet enligt unionsreglerna om dataskydd.

Artikel 20

Rätt till en smart mätare för naturgas

1. Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem utfaller negativt enligt den kostnads–nyttoanalys som avses i artikel 17.2 och när smarta mätarsystem inte införs systematiskt, ska medlemsstaterna säkerställa att kunderna på begäran har rätt, samtidigt som de står för de dithörande kostnaderna och enligt rättvisa, rimliga och kostnadseffektiva villkor, till installation eller, i tillämpliga fall, uppgradering av en smart mätare som

a) när det är tekniskt möjligt, är utrustad med de funktioner som avses i artikel 19 eller med en minimiuppsättning av funktioner som ska fastställas och offentliggöras av medlemsstaterna på nationell nivå i enlighet med bilaga II,

b) är driftskompatibel med och som kan ombesörja mätarinfrastrukturens önskade anslutning till konsumenternas energistyrningssystem.

2. När en kund begärt installation av en smart mätare i enlighet med punkt 1 ska medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna har föreskrivit detta, den utsedda behöriga myndigheten

a) säkerställa att erbjudandet till den kund som begärt installation av en smart mätare uttryckligen anger och tydligt beskriver

i) de funktioner och den driftskompatibilitet som kan stödjas av den smarta mätaren och de tjänster som kan tillhandahållas, liksom de fördelar som det är realistiskt att uppnå genom innehavet av den smarta mätaren vid den givna tidpunkten,

ii) dithörande kostnader som ska bäras av kunden,

b) säkerställa att den smarta mätaren installeras inom rimlig tid, och under alla omständigheter senast fyra månader efter kundens begäran,

c) regelbundet, och under alla omständigheter minst vartannat år, granska och offentliggöra de dithörande kostnaderna och följa dessa kostnaders utveckling till följd av den tekniska utvecklingen och potentiella uppgraderingar av mätarsystemet.

Artikel 21

Traditionella mätare för naturgas

1. I fall där slutkunderna för naturgas inte har smarta mätare ska medlemsstaterna säkerställa att de förses med individuella mätare av traditionell typ som korrekt mäter deras faktiska förbrukning. Medlemsstaterna får undanta hushållskunder som inte använder naturgas för uppvärmningsändamål från detta krav om införandet av sådana mätare inte är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt eller proportionellt i förhållande till de potentiella energibesparingarna. Det undantaget får också utvidgas till att omfatta icke-hushållskunder i byggnader där majoriteten av kunderna är hushållskunder som är berättigade till undantag, om införandet inte är tekniskt genomförbart.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna för naturgas enkelt kan läsa av sina traditionella mätare, antingen direkt eller indirekt via ett webbgränssnitt eller via något annat lämpligt gränssnitt.

Artikel 22

Uppgiftshantering

1. Vid fastställandet av regler om hantering och utbyte av uppgifter ska medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna har föreskrivit detta, de utsedda behöriga myndigheterna ange regler för berättigade parters tillgång till slutkunders uppgifter i enlighet med denna artikel och tillämpligt unionsregelverk. Vid tillämpning av detta direktiv ska uppgifter anses inbegripa mätar- och förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör och för andra tjänster.

2. Medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa en effektiv och säker tillgång till och ett effektivt och säkert utbyte av uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet.

Oavsett vilken modell för uppgiftshantering som tillämpas i den enskilda medlemsstaten ska de parter som ansvarar för uppgiftshantering ge tillgång till slutkunders uppgifter för varje berättigad part i enlighet med punkt 1. Berättigade parter ska få de begärda uppgifterna till sitt förfogande på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt. Tillgången till uppgifterna ska vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

3. Reglerna om tillgång till uppgifter och uppgiftslagring vid tillämpning av detta direktiv ska vara förenliga med relevant unionsrätt.

Behandling av personuppgifter inom ramen för detta direktiv ska ske i enlighet med förordning (EU) 2016/679.

4. Medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna har föreskrivit detta, de utsedda behöriga myndigheterna ska godkänna och certifiera, eller i tillämpliga fall övervaka, de parter som ansvarar för uppgiftshantering, för att säkerställa att de uppfyller kraven i detta direktiv.

Utan att det påverkar de arbetsuppgifter för dataskyddsombud som anges i förordning (EU) 2016/679 får medlemsstaterna besluta att kräva att parter som ansvarar för uppgiftshantering utser övervakningsansvariga som ska ansvara för att övervaka genomförandet av åtgärder som vidtas av dessa parter för att säkerställa icke-diskriminerande tillgång till uppgifter och fullgörande av kraven i detta direktiv.

Medlemsstaterna får utse de övervakningsansvariga eller de organ som avses i artikel 46.2 d att fullgöra de skyldigheter som anges i den här punkten.

5. Inga extra kostnader får debiteras slutkunderna för tillgången till deras uppgifter eller för en begäran om att deras uppgifter ska göras tillgängliga.

Medlemsstaterna ska ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de berättigade parternas tillgång till uppgifter.

Medlemsstaterna ska säkerställa att eventuella avgifter som påförs av reglerade enheter som tillhandahåller datatjänster är skäliga och vederbörligen motiverade.

Artikel 23

Driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter på marknaden för naturgas

1. För att främja konkurrensen på slutkundsmarknaden för naturgas och undvika onödiga administrativa kostnader för berättigade parter ska medlemsstaterna underlätta full driftskompatibilitet för energitjänster inom unionen.

2. Kommissionen ska genom genomförandeakter anta driftskompatibilitetskrav och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till de uppgifter som avses i artikel 22.1. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 91.2.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att naturgasföretagen tillämpar de driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter som avses i punkt 2. Dessa krav och förfaranden ska grundas på befintlig nationell praxis.

Artikel 24

Gemensamma kontaktpunkter

Medlemsstaterna ska säkerställa att det inrättas gemensamma kontaktpunkter där alla kunder, inbegripet de som inte har tillgång till internet, kan få tillgång till all nödvändig information om sina rättigheter, certifierade jämförelseverktyg, tillgängliga stödåtgärder, inbegripet sådana som riktar sig till utsatta kunder som avses i artikel 26 i detta direktiv, tillämplig rätt och tillgängliga mekanismer för tvistlösning utanför domstol i händelse av en tvist. Sådana gemensamma kontaktpunkter får utgöra en del av allmänna konsumentupplysningsställen och kan vara samma enheter som de gemensamma kontaktpunkter för el som avses i artikel 25 i direktiv (EU) 2019/944 eller kontaktpunkter som inrättats enligt artikel 16.3 i direktiv (EU) 2018/2001 och gemensamma kontaktpunkter som inrättats enligt artiklarna 21 och 22 i direktiv (EU) 2023/1791 och artikel 18 i direktiv (EU) 2024/1275. Medlemsstaterna ska verka för anpassning mellan de gemensamma kontaktpunkter som inrättas enligt detta direktiv och de organ som inrättas enligt de unionsrättsakterna.

Artikel 25

Tvistlösning utanför domstol

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder har tillgång till enkla, rättvisa, rimliga, transparenta, oberoende, kostnadseffektiva och ändamålsenliga mekanismer för tvistlösning utanför domstol för att lösa tvister som gäller rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv, genom en oberoende mekanism såsom en energiombudsman eller ett konsumentorgan eller genom en tillsynsmyndighet. Om slutkunden är en konsument i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU ([48]) ska sådana mekanismer för tvistlösning utanför domstol uppfylla kvalitetskraven i det direktivet och ska, om så är motiverat, innehålla system för återbetalning och kompensation.

2. Vid behov ska medlemsstaterna säkerställa att alternativa tvistlösningsorgan samarbetar för att tillhandahålla enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol vid tvister som uppstår rörande produkter eller tjänster som är kopplade till, eller kombinerade med, en produkt eller tjänst som omfattas av detta direktiv.

3. Det ska vara obligatoriskt för naturgasföretag att delta i mekanismer för tvistlösning utanför domstol för hushållskunder, om inte den berörda medlemsstaten visar för kommissionen att andra mekanismer är lika ändamålsenliga.

([48]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (direktivet om alternativ tvistlösning) (EUT L 165, 18.6.2013, s. 63).

4. Utan att det påverkar tillämpningen av direktiv 2013/11/EU ska medlemsstaterna bedöma hur de mekanismer för tvistlösning utanför domstol som avses i denna artikel fungerar.

Artikel 26

Skydd för utsatta kunder och kunder som påverkas av energifattigdom

1. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda slutkunder och ska särskilt säkerställa att utsatta kunder och kunder som påverkas av energifattigdom får tillräckligt skydd. Varje medlemsstat ska härvidlag definiera begreppet utsatta kunder, som kan hänvisa till energifattigdom. Definitionen av utsatta kunder ska vara förenlig med begreppet utsatt kund såsom det definieras av en medlemsstat enligt artikel 28 i direktiv (EU) 2019/944.

2. Medlemsstaterna ska i synnerhet vidta lämpliga åtgärder för att skydda slutkunder i avlägsna områden som är anslutna till naturgas- eller vätgassystem. Medlemsstaterna ska säkerställa en hög konsumentskyddsnivå, särskilt avseende transparens i fråga om avtalsvillkor, och konkurrenskraftiga, transparenta och icke-diskriminerande priser, allmän information och mekanismer för tvistlösning.

Artikel 27

Energifattigdom och avveckling av distributionsnät för naturgas

Kommissionen ska, under planeringen och utförandet av utfasningen av naturgas eller när distributionsnät för naturgas avvecklas, tillhandahålla vägledning om skydd för utsatta kunder och kunder som påverkas av energifattigdom, i synnerhet för att säkerställa att vederbörlig hänsyn tas till sådana kunders särskilda behov i enlighet med artikel 13.1 d.

Artikel 28

Skydd mot avstängning

1. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att förhindra avstängning av utsatta kunder och kunder som påverkas av energifattigdom. Med avseende på utsatta kunder ska dessa åtgärder omfattas av artikel 26.

När medlemsstaterna anmäler sina införlivandeåtgärder för detta direktiv till kommissionen ska de förklara förhållandet mellan första stycket och motsvarande delar av de nationella instrumenten för införlivande.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att leverantörer inte säger upp avtal med, eller stänger av, kunder på grunder beträffande vilka den berörda leverantören hanterar ett klagomål i enlighet med artikel 11.9 eller vilka är föremål för tvistlösning utanför domstol i enlighet med artikel 25, utan att det påverkar parternas avtalsenliga rättigheter och skyldigheter. Medlemsstaterna får vidta lämpliga åtgärder för att undvika förfarandemissbruk.

3. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder så att kunderna ska kunna undvika avstängning, och åtgärderna kan innefatta följande:

a) Verka för frivilliga koder för leverantörer och kunder som syftar till att förhindra och hantera situationer med kunder som har förfallna skulder i form av hjälp till kunder att hantera sin energianvändning och sina energikostnader, inbegripet att flagga ovanligt höga energitoppar eller ovanligt hög energianvändning, erbjuda lämpliga flexibla betalningsplaner, skuldrådgivningsåtgärder, förbättrad kommunikation med kunder och stödorgan.

b) Verka för utbildning och medvetenhet hos kunderna om deras rättigheter och om skuldhantering.

c) Tillgång till finansiering, kuponger eller subventioner till stöd för att betala räkningar.

Artikel 29

Sistahandsleverantör

1. Medlemsstaterna ska fastställa ett system med sistahandsleverantörer eller vidta motsvarande åtgärder för att säkerställa tjänstekontinuitet åtminstone för hushållskunder. Sistahandsleverantörer ska utses i ett rättvis, transparent och icke-diskriminerande förfarande.

2. Slutkunder som överförs till sistahandsleverantörer ska fortsätta att åtnjuta alla sina rättigheter som kunder.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att sistahandsleverantörer omgående meddelar sina villkor till överförda kunder och säkerställer sömlös kontinuitet i tjänsterna för sådana kunder under den period som krävs för att hitta en ny leverantör.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna får information om och uppmuntras att byta till ett marknadsbaserat erbjudande.

5. Medlemsstaterna får kräva att en sistahandsleverantör levererar naturgas till hushållskunder och små och medelstora företag som inte erhåller marknadsbaserade erbjudanden, inbegripet vid tillämpning av artikel 28.3. I sådana fall ska de villkor som anges i artikel 4 tillämpas.

KAPITEL IV

TREDJE PARTS TILLTRÄDE TILL INFRASTRUKTUR

Avsnitt 1

Tillträde till infrastruktur för naturgas

Artikel 30

Tillträde för förnybar gas och koldioxidsnål gas till marknaden

Medlemsstaterna ska möjliggöra ett tillträde för förnybar gas och koldioxidsnål gas till marknaden och infrastrukturen, oavsett om anläggningarna för produktion av förnybar gas och koldioxidsnål gas är anslutna till distributions- eller överföringsnät, med beaktande av antaganden om utvecklingen av produktionen, leveranserna och förbrukningen av naturgas i enlighet med artikel 55.2 f.

Artikel 31

Tillträde för tredje part till distribution och överföring av naturgas och LNG-terminaler

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystem och LNG-anläggningar grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla kunder, inbegripet leveransföretag, och som ska tillämpas objektivt utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, godkänns av en tillsynsmyndighet innan de träder i kraft i enlighet med artikel 78 samt att tarifferna – och metoderna om endast metoder har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.

2. Systemansvariga för överföringssystem ska, om det behövs för att de ska kunna utföra sina uppgifter, bland annat avseende gränsöverskridande överföring, ha tillträde till nät som tillhör andra systemansvariga för överföringssystem.

3. Detta direktiv ska inte hindra att långsiktiga avtal för förnybar gas och koldioxidsnål gas ingås i den mån de överensstämmer med unionens konkurrensregler och bidrar till utfasning av fossila bränslen. Inga långsiktiga avtal om leverans av fossil gas utan inslag av koldioxidminskning får ingås med en löptid efter den 31 december 2049.

Artikel 32

Tillträde till tidigare led i rörledningsnät för naturgas

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att naturgasföretag och berättigade kunder, oavsett var de befinner sig, i enlighet med denna artikel kan få tillträde till tidigare led i rörledningsnät, inbegripet anläggningar som ger teknisk service som sammanhänger med sådant tillträde, förutom de delar av sådana nät och anläggningar som används för lokal produktion på den plats på fältet där naturgasen produceras. Åtgärderna ska anmälas till kommissionen i enlighet med artikel 94.

2. Tillträde enligt punkt 1 ska medges på det sätt som medlemsstaterna har bestämt i enlighet med relevanta rättsliga instrument. Medlemsstaterna ska ha som mål att tillträdet ska vara rättvist och öppet, att en konkurrensutsatt naturgasmarknad uppnås och att varje missbruk av dominerande ställning undviks, varvid tillförlitlighet hos och regelbundenhet i leveranserna, kapacitet som är eller rimligtvis kan bli tillgänglig samt miljöskydd ska beaktas. Följande behov får beaktas:

a) Behovet av att vägra tillträde där inkompatibiliteten mellan tekniska specifikationer inte på ett rimligt sätt kan övervinnas.

b) Behovet av att undvika svårigheter som inte på ett rimligt sätt kan övervinnas och som kan inverka menligt på en effektiv, befintlig och planerad framtida kolväteproduktion, inbegripet den vid fält med svag ekonomisk lönsamhet.

c) Behovet av att ta hänsyn till vederbörligen motiverade rimliga behov av transport och bearbetning av naturgas, som ägaren till eller operatören för de tidigare leden i rörledningsnätet har framfört, och till intressena hos alla andra användare av tidigare led i rörledningsnätet eller relevanta bearbetnings- eller hanteringsanläggningar som kan påverkas.

d) Behovet av att tillämpa nationella lagar och administrativa förfaranden i överensstämmelse med unionsrätten för beviljande av tillstånd till produktion eller utbyggnad i tidigare led.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att tvistlösningsförfaranden inrättas, däribland en myndighet som är oberoende av parterna och har tillgång till all relevant information, så att tvister som rör tillträde till tidigare led i rörledningsnätet kan lösas snabbt, med beaktande av de behov som avses i punkt 2 och det antal parter som kan bli inblandade när det gäller att förhandla om tillträde till sådana nät.

4. Vid gränsöverskridande tvister ska de tvistlösningsförfaranden tillämpas som gäller i den medlemsstat som har jurisdiktion över de tidigare leden i rörledningsnätet till vilka tillträde vägras. Vid gränsöverskridande tvister där flera medlemsstater täcker det berörda nätet ska de berörda medlemsstaterna samråda med varandra i syfte att säkerställa att detta direktiv tillämpas konsekvent. Om ett tidigare led i rörledningsnätet har sin startpunkt i ett tredjeland och är sammankopplat med minst en medlemsstat ska de berörda medlemsstaterna samråda med varandra, och den medlemsstat i vilken den första inmatningspunkten i medlemsstaternas nät är belägen ska samråda med det berörda tredjeland i vilket rörledningsnätet i tidigare led har sin startpunkt, i syfte att säkerställa att detta direktiv, när det gäller det berörda nätet, tillämpas konsekvent inom medlemsstaternas territorium.

Artikel 33

Tillträde till lagring av naturgas

1. Vad gäller organiseringen av tillträdet till lagringsanläggningar för naturgas och lagring av gas i rörledning samt stödtjänster får medlemsstaterna, om detta är tekniskt eller ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet för leverans till kunderna, välja att organisera detta tillträde i enlighet med något eller båda av de förfaranden som avses i punkterna 3 och 4. Förfarandena ska användas i enlighet med objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

När medlemsstaterna väljer förfarandet för tillträde till lagring av naturgas enligt denna artikel ska de beakta resultaten av de gemensamma och nationella riskbedömningar som genomförts enligt artikel 7 i förordning (EU) 2017/1938.

Tillsynsmyndigheterna ska fastställa och offentliggöra kriterier i enlighet med vilka det ska fastställas vilka regler för tillträde som ska tillämpas för lagringsanläggningar för naturgas och lagring av gas i rörledning. De ska offentliggöra eller ålägga systemansvariga för lagringsanläggningar för naturgas och systemansvariga för överföringssystem att offentliggöra vilka lagringsanläggningar för naturgas eller delar av sådana lagringsanläggningar för naturgas respektive vilken lagring av gas i rörledning som tillhandahålls i enlighet med de olika förfaranden som avses i punkterna 3 och 4.

2. Punkt 1 gäller inte stödtjänster och tillfällig lagring som rör LNG-anläggningar och som krävs för återförgasningsprocessen och efterföljande tillhandahållande till överföringssystemet.

3. Vid förhandlat tillträde ska tillsynsmyndigheterna vidta nödvändiga åtgärder för att företag och berättigade kunder, i eller utanför det område som omfattas av det sammanlänkade systemet, ska kunna förhandla om tillträde till lagringsanläggningar för naturgas och lagring av gas i rörledning, om detta är tekniskt eller ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet samt för organiseringen av tillträdet till andra stödtjänster. Parterna ska vara skyldiga att förhandla om tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster i god anda.

Avtalen om tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster ska förhandlas fram med den berörda systemansvariga för lagringssystemet för naturgas. Tillsynsmyndigheterna ska kräva att de systemansvariga för lagringssystem för naturgas och naturgasföretagen årligen offentliggör sina viktigaste kommersiella villkor för utnyttjandet av lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster.

Vid utarbetandet av dessa villkor ska de systemansvariga för lagringssystem för naturgas samråda med systemanvändarna.

4. Vid reglerat tillträde ska tillsynsmyndigheterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge naturgasföretag och berättigade kunder, i eller utanför det område som omfattas av det sammanlänkade systemet, rätt till tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster på grundval av offentliggjorda tariffer eller andra villkor och skyldigheter, när tillträde till lagring och lagring av gas i rörledning är tekniskt eller ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet, samt för organiseringen av tillträdet till andra stödtjänster. I samband med utarbetandet av tarifferna eller metoderna för deras fastställande ska tillsynsmyndigheterna samråda med systemanvändarna. Denna rätt till tillträde för berättigade kunder kan ges genom att de får möjlighet att ingå leveransavtal med andra konkurrerande företag än systemets ägare eller den systemansvarige eller ett anknutet företag.

Artikel 34

Direktledningar för naturgas

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att göra det möjligt för

a) naturgasföretag som är etablerade inom deras territorium att leverera till berättigade kunder genom en direktledning, och

b) alla kunder inom deras territorium att få leveranser via en direktledning från naturgasföretag.

2. Om det krävs tillstånd, såsom en licens, ett tillstånd, en koncession, ett samtycke eller ett godkännande, för uppförande eller drift av direktledningar, ska medlemsstaterna eller den behöriga myndigheten som de utser fastställa kriterier för beviljande av tillstånd för uppförande eller drift av sådana ledningar inom sitt territorium. Dessa kriterier ska vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande.

3. Medlemsstaterna får göra tillståndet att uppföra en direktledning avhängigt antingen av att tillträde till systemet har vägrats på grundval av artikel 38, eller av att ett tvistlösningsförfarande enligt artikel 79 har inletts.

Avsnitt 2

Tillträde till vätgasinfrastruktur

Artikel 35

Tillträde för tredje part till vätgasnät

1. Medlemsstaterna ska säkerställa genomförandet av ett system med reglerat tillträde för tredje part till vätgasnät som bygger på offentliggjorda tariffer och som tillämpas objektivt och utan diskriminering mellan användare av vätgasnät.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att de tariffer som avses i punkt 1 i denna artikel, eller de metoder som använts för att beräkna dem, godkänns av en tillsynsmyndighet innan de träder i kraft i enlighet med artikel 78 samt att tarifferna – och metoderna om endast dessa har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.

3. Operatörer av vätgasnät ska, om det behövs för att de ska kunna utföra sina uppgifter, inbegripet i fråga om gränsöverskridande vätgastransport, ha tillträde till nät som tillhör andra operatörer av vätgasnät.

4. Till och med den 31 december 2032 får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1. I ett sådant fall ska medlemsstaten säkerställa genomförandet av ett system med förhandlat tillträde för tredje part till vätgasnät i enlighet med objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Tillsynsmyndigheterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att användare av vätgasnät ska kunna förhandla om tillträde till vätgasnät och för att säkerställa att parterna är skyldiga att förhandla om tillträde till vätgasnät i god anda.

5. Om förhandlat tillträde enligt punkt 4 används ska tillsynsmyndigheterna ge användare av vätgasnät vägledning om hur förhandlade tariffer påverkas när reglerat tillträde för tredje part införs.

Artikel 36

Tillträde för tredje part till vätgasterminaler

1. Medlemsstaterna ska säkerställa genomförandet av ett system för tredje parts tillträde till vätgasterminaler på grundval av förhandlat tillträde och på ett objektivt, transparent och icke-diskriminerande sätt, varigenom tillsynsmyndigheterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att användare av vätgasterminaler ska kunna förhandla om tillträde till sådana terminaler. Parterna ska vara skyldiga att förhandla om tillträde i god anda.

2. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka villkoren för tredje parts tillträde till vätgasterminaler och deras inverkan på marknaderna för vätgas och, när så är nödvändigt för att skydda konkurrensen, vidta åtgärder för att förbättra tillträdet i linje med kriterierna i punkt 1.

Artikel 37

Tillträde till lagring av vätgas

1. Medlemsstaterna ska säkerställa genomförandet av ett system med reglerat tillträde för tredje part till lagring av vätgas och, när det är tekniskt och ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet för leverans till kunder, av tillträde till lagring i rörledning, samt för organisering av tillträdet till stödtjänster vilket baseras på offentliggjorda tariffer och tillämpas objektivt och utan diskriminering mellan användare av vätgassystem. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, godkänns av tillsynsmyndigheten innan de träder i kraft i enlighet med artikel 78.

2. Till och med den 31 december 2032 får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1. I ett sådant fall ska medlemsstaten säkerställa genomförandet av ett system med förhandlat tillträde för tredje part till lagring av vätgas och, när det är tekniskt och ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet för leverans till kunder, tillträde till lagring i rörledning, samt för organisering av tillträdet till stödtjänster i enlighet med objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Tillsynsmyndigheterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att användare av vätgaslagring ska kunna förhandla om tillträde till vätgaslagring och för att säkerställa att parterna är skyldiga att förhandla om tillträde till vätgaslagring i god anda.

3. Medlemsstaterna får föreskriva att kapacitetsrättigheter som tilldelas före den 5 augusti 2026 inom ramen för ett system med förhandlat tillträde för tredje part enligt punkt 2 ska respekteras fram till sitt slutdatum och att de inte ska påverkas av genomförandet av reglerat tillträde för tredje part enligt punkt 1.

Avsnitt 3

Vägrat tillträde och vägrad anslutning

Artikel 38

Vägrat tillträde och vägrad anslutning

1. Systemansvariga för överföringssystem, systemansvariga för distributionssystem och operatörer av vätgasnät får vägra tillträde eller anslutning till naturgas- eller vätgassystemet på grund av bristande kapacitet eller otillräcklig anslutning.

2. Utan att det påverkar mål på unionsnivå och på nationell nivå för utfasning av fossila bränslen och befintliga krav på en minskning av eller omställning från förbrukning av fossil gas ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att den systemansvariga för överföringssystemet, den systemansvariga för distributionssystemet eller operatörer av vätgasnät som vägrar tillträde eller anslutning till naturgassystemet eller vätgassystemet på grund av bristande kapacitet eller otillräcklig anslutning genomför nödvändiga förbättringar så långt detta är ekonomiskt försvarbart, eller när en potentiell kund är villig att betala för det.

3. Tillträde till systemet för förnybar gas och koldioxidsnål gas får endast vägras med förbehåll för artiklarna 20 och 36 i förordning (EU) 2024/1789.

4. Genom undantag från punkterna 1, 2 och 3 i denna artikel ska medlemsstaterna säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem tillåts vägra tillträde eller anslutning för, eller stänga av, naturgasnätanvändare, särskilt för att säkerställa överensstämmelse med genomförandet av det klimatneutralitetsmål som anges i artikel 2.1 i förordning (EU) 2021/1119, förutsatt att

a) en avveckling av överföringssystemet eller relevanta delar av detta föreskrivs i den nätutvecklingsplan som fastställts enligt artikel 55,

b) den berörda nationella myndigheten har godkänt nätavvecklingsplanen i enlighet med artikel 57.3,

c) den berörda operatören av distributionsnätet, som är undantagen från kravet att lämna in en nätavvecklingsplan i enlighet med artikel 57.5, har informerat den berörda nationella myndigheten om avvecklingen av distributionsnätet eller relevanta delar av det.

5. Medlemsstater som tillåter att nätanvändare vägras tillträde eller anslutning, eller stängs av, enligt punkt 4 i denna artikel ska föreskriva ett regelverk för vägrat tillträde, vägrad anslutning eller avstängning som baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier som fastställs av tillsynsmyndigheten, med beaktande av de intressen som påverkas, de befintliga kraven på en minskning av eller omställning från förbrukning av naturgas och de relevanta lokala värme- och kylplaner som upprättats i enlighet med artikel 25.6 i direktiv (EU) 2023/1791. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda nätanvändarna i enlighet med artikel 13 i detta direktiv när de tillåter avstängning.

6. För en vägran av tillträde eller anslutning och för avstängning enligt denna artikel ska vederbörligen motiverade skäl ges.

KAPITEL V

REGLER FÖR SYSTEMANSVARIGA FÖR ÖVERFÖRINGSSYSTEM, LAGRINGSSYSTEM OCH LNG-ANLÄGGNINGAR FÖR NATURGAS

Artikel 39

Uppgifter som åligger systemansvariga för överföringssystem, lagringssystem eller LNG-anläggningar för naturgas

1. Den som är systemansvarig för överföringssystem, lagringssystem eller LNG-anläggningar för naturgas

a) ska på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön och klimatet och de skyldigheter som anges i förordning (EU) 2024/1787, driva, underhålla, utveckla eller avveckla säkra, tillförlitliga och effektiva överförings-, lagrings- eller LNG-anläggningar för naturgas för att säkra en öppen marknad, samt säkerställa tillräckliga resurser för fullgörandet av skyldigheten att tillhandahålla tjänster,

b) får inte diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag,

c) ska förse övriga systemansvariga för överföringssystem, systemansvariga för lagringssystem för naturgas, systemansvariga för LNG-anläggningar, eller systemansvariga för distributionssystem med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet,

d) ska förse systemanvändarna med den information de behöver för effektivt tillträde till systemet.

2. Varje systemansvarig för överföringssystem ska bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande kapacitet för att integrera en europeisk överföringsinfrastruktur för att tillgodose alla ekonomiskt rimliga och tekniskt genomförbara kapacitetsbehov och med hänsyn till en tryggad gasförsörjning.

3. Systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta med systemansvariga för distributionssystem för att säkerställa att de marknadsaktörer som är anslutna till nätet faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

4. Systemansvariga för överföringssystem ska säkerställa en effektiv förvaltning av gaskvaliteten i sina anläggningar i linje med tillämpliga kvalitetsstandarder för gas.

5. De regler om balans i gasöverföringssystemet som fastställs av de systemansvariga för överföringssystemen ska vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande, inklusive regler om de avgifter som tas ut av systemanvändarna för utnyttjande av de systemansvarigas nät för obalanser i energitillförseln. Villkor och bestämmelser, inklusive regler och tariffer, för de systemansvarigas för överföringssystem tillhandahållande av sådana tjänster ska fastställas på ett icke-diskriminerande sätt som avspeglar de verkliga kostnaderna enligt en metod som är förenlig med artikel 78.7 och ska offentliggöras.

6. Medlemsstaterna eller, om medlemsstaterna har föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna får begära att den systemansvariga för överföringssystemet uppfyller vissa miniminormer i fråga om underhåll och utbyggnad av överföringssystemet, inbegripet sammanlänkningskapaciteten.

7. Medlemsstaterna får föreskriva att en eller flera av de uppgifter som anges i punkt 1 i denna artikel ska tilldelas en annan systemansvarig för överföringssystem än den som äger överföringssystemet och som skyldigheterna i fråga annars skulle gälla. Den systemansvariga för överföringssystem som tilldelas uppgifterna ska vara certifierad enligt modellen för åtskilt ägande, oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföring och uppfylla kraven i artikel 60, men ska inte behöva äga det överföringssystem som den ansvarar för.

8. En systemansvarig för överföringssystem som äger överföringssystemet ska uppfylla kraven i kapitel IX och certifieras i enlighet med artikel 71. Detta påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföring som är certifierade enligt modellen för åtskilt ägande, oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföringssystem att på eget initiativ och under sin tillsyn delegera vissa uppgifter till andra systemansvariga för överföringssystem som är certifierade enligt modellen för åtskilt ägande, oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföring, om delegeringen av uppgifter inte äventyrar den faktiska och oberoende beslutanderätten för den delegerande systemansvariga för överföringssystem.

9. Systemansvariga för LNG-anläggningar, för överföringssystem och för lagringssystem för naturgas ska samarbeta inom en medlemsstat och regionalt för att säkerställa effektivast möjliga användning av anläggningarnas kapacitet och av synergier mellan dessa anläggningar, med beaktande av systemintegritet och systemdrift och utan att skapa begränsningar vid driften av LNG-anläggningar och lagringsanläggningar för naturgas.

10. Systemansvariga för överföringssystem ska anskaffa den energi de behöver för att kunna utföra sin verksamhet på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Artikel 40

Konfidentiell behandling när det gäller systemansvariga för överföringssystem och ägare till överföringssystem

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 74 eller någon annan lagstadgad skyldighet att lämna uppgifter, ska varje systemansvarig för överföringssystem, lagringssystem eller LNG-anläggningar för naturgas och varje ägare till överföringssystem behandla kommersiellt känsliga uppgifter som erhålls i verksamheten konfidentiellt, och förhindra att sådana uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt. Om den systemansvariga för överförings-, lagrings- eller LNG-anläggningar för naturgas eller en ägare till överföringssystem ingår i ett vertikalt integrerat företag får denna i synnerhet inte röja några kommersiellt känsliga uppgifter för övriga delar av det vertikalt integrerade företaget utom systemansvariga för överförings- eller distributionssystem eller operatörer av vätgasnät, såvida detta inte är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion. För att efterlevnaden av reglerna om åtskillnad av information ska kunna säkerställas fullt ut, ska medlemsstaterna säkerställa att överföringssystemets ägare, inklusive, när det gäller en systemansvarig med kombinerat ansvar, den systemansvariga för distributionssystemet, och övriga delar av företaget som inte är systemansvariga för överförings- eller distributionssystem eller operatörer av vätgasnät, inte heller har gemensamma funktioner, t.ex. en gemensam juridisk avdelning, med undantag för rent administrativa funktioner eller it-funktioner.

2. Systemansvariga för överföringssystem, lagringssystem eller LNG-anläggningar för naturgas får inte, i samband med anknutna företags försäljning eller köp av naturgas, missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

3. Information som är nödvändig för en effektiv konkurrens och en välfungerande marknad ska offentliggöras. Denna skyldighet påverkar inte kravet att skydda kommersiellt känsliga uppgifter.

Artikel 41

Beslutsbefogenhet avseende anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas till överföringssystemet

1. Systemansvariga för överföringssystem ska inrätta och offentliggöra transparenta och effektiva förfaranden för icke-diskriminerande anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas i enlighet med den kapacitet som fastställs i den tioåriga nätutvecklingsplan som avses i artikel 55. Dessa förfaranden ska godkännas av tillsynsmyndigheterna. Medlemsstaterna får bevilja produktionsanläggningar för biometan anslutningsföreträde.

2. Systemansvariga för överföringssystem ska inte ha rätt att vägra ekonomiskt rimliga och tekniskt godtagbara ansökningar om anslutning av en ny eller befintlig men ännu inte ansluten produktionsanläggning för förnybar gas och koldioxidsnål gas, förutom på de villkor som anges i artikel 38.

3. För ett snabbt genomförande av nätanslutning för produktion av biometan ska medlemsstaterna sträva efter att säkerställa att den systemansvariga för överföringssystem iakttar rimliga tidsfrister för att bedöma ansökningar om injektion av biometan, lämna ett erbjudande och genomföra anslutningen, under tillsynsmyndigheternas övervakning i enlighet med artikel 78.1 t.

Artikel 42

Beslutsbefogenhet avseende anslutning till överföringssystemet och överföringsnätet för vätgas

1. Systemansvariga för överföringssystem och operatörer av överföringsnät för vätgas ska inrätta och offentliggöra transparenta och effektiva förfaranden och tariffer för icke-diskriminerande anslutning av lagringsanläggningar för naturgas och vätgas, LNG-anläggningar, vätgasterminaler och industrikunder till överföringssystemet och överföringsnätet för vätgas. Dessa förfaranden ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

2. Systemansvariga för överföringssystem och operatörer av överföringsnät för vätgas ska inte ha rätt att vägra anslutning av nya lagringsanläggningar för naturgas eller vätgas, LNG-anläggningar, vätgasterminaler och industrikunder på grund av eventuella framtida begränsningar av tillgänglig nätkapacitet eller tillkommande kostnader som uppstår vid nödvändig kapacitetsökning. Systemansvariga för överföringssystem och operatörer av överföringsnät för vätgas ska säkerställa att den nya anslutningen har tillräcklig inmatnings- och uttagskapacitet.

KAPITEL VI

DRIFT AV DISTRIBUTIONSSYSTEM FÖR NATURGAS OCH VÄTGAS

Artikel 43

Utseende av systemansvariga för distributionssystem och operatörer av distributionsnät för vätgas

Medlemsstaterna ska i enlighet med ett transparent förfarande och för en tid som de själva bestämmer med beaktande av ekonomisk effektivitet, energieffektivitet och ekonomisk balans, utse eller ålägga de företag som äger eller ansvarar för distributionssystem eller distributionsnät för vätgas att utse en eller flera systemansvariga för distributionssystem eller operatörer av distributionsnät för vätgas, och de ska säkerställa att de systemansvariga och operatörerna handlar i överensstämmelse med artiklarna 44, 46, 47 och 50.

Artikel 44

Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem

1. Varje systemansvarig för ett distributionssystem ska säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på distribution av naturgas i enlighet med artiklarna 55 och 57 i detta direktiv, inbegripet när det gäller injektion av biometan, och på affärsmässiga villkor driva, underhålla och utveckla eller avveckla ett säkert, tillförlitligt och effektivt system inom sitt område, med vederbörlig hänsyn till miljön, de skyldigheter som anges i förordning (EU) 2024/1787 och främjandet av energieffektivitet.

2. Om tillsynsmyndigheterna så beslutar får systemansvariga för distributionssystem ansvara för säkerställandet av en effektiv förvaltning av gaskvaliteten i sina system i linje med tillämpliga kvalitetsstandarder för gas, när det krävs för systemförvaltning till följd av injektion av förnybar gas och koldioxidsnål gas.

3. Den systemansvariga för distributionssystem får inte i något fall diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag.

4. Varje systemansvarig för ett distributionssystem ska förse övriga systemansvariga för ett distributions-, överförings- eller lagringssystem för naturgas eller systemansvariga för LNG-anläggning med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas sker på ett sätt som är förenligt med en säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.

5. Varje systemansvarig för distributionssystem ska förse systemanvändare med den information de behöver för effektivt tillträde till och användning av systemet.

6. När de systemansvariga för distributionssystem ansvarar för balans i distributionssystemet ska de av dem fastställda reglerna härför, inklusive regler för de avgifter för obalanser i energitillförseln som tas ut av användarna av deras nät, vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande. Villkor och bestämmelser, inklusive regler och tariffer, för de systemansvarigas för distributionssystem tillhandahållande av sådana tjänster ska fastställas på ett icke-diskriminerande sätt som avspeglar de verkliga kostnaderna enligt en metod som är förenlig med artikel 78.7 och ska offentliggöras.

7. Systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystem för att säkerställa att de marknadsaktörer som är anslutna till deras infrastruktur faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna för det inmatnings- och uttagssystem som distributionssystemet tillhör eller är anslutet till.

8. Systemansvariga för distributionssystem ska inte ha rätt att vägra ekonomiskt rimliga och tekniskt godtagbara ansökningar om anslutning av en ny eller befintlig men ännu inte ansluten produktionsanläggning för förnybar gas och koldioxidsnål gas, förutom på de villkor som anges i artikel 38.

Artikel 45

Beslutsbefogenhet avseende anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas till distributionssystemet

Tillsynsmyndigheterna ska kräva att systemansvariga för distributionssystem offentliggör transparenta och effektiva förfaranden för icke-diskriminerande anslutning av produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas. Dessa förfaranden ska godkännas av tillsynsmyndigheterna. Medlemsstaterna får bevilja produktionsanläggningar för biometan anslutningsföreträde.

För ett snabbt genomförande av nätanslutning för produktion av biometan ska medlemsstaterna sträva efter att säkerställa att den systemansvariga för distributionssystemet iakttar rimliga tidsfrister för att bedöma ansökningar om injektion av biometan, lämna ett erbjudande och genomföra anslutningen, under tillsynsmyndigheternas övervakning i enlighet med artikel 78.1 t.

Artikel 46

Åtskillnad av systemansvariga för distributionssystem och operatörer av distributionsnät för vätgas

1. Om den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas utgör en del av ett vertikalt integrerat företag ska denna åtminstone vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution eller vätgasdistribution. Dessa regler ska inte ge upphov till någon skyldighet att skilja ägandet av tillgångar i distributionssystemet eller distributionsnätet för vätgas från det vertikalt integrerade företaget. Medlemsstaterna får föreskriva att operatörer av distributionsnät för vätgas kan hyra eller leasa vätgasnätstillgångar från andra ägare av distributionssystem, systemansvariga för distributionssystem eller operatörer av distributionsnät för vätgas inom samma företag. Sådan hyrning eller leasing får inte leda till korssubventionering mellan olika systemansvariga och operatörer.

2. Utöver de krav som fastställts i punkt 1 ska den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas, om denna utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, med avseende på sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution eller vätgasdistribution. För att uppnå detta ska följande minimikriterier gälla:

a) Ledningen för den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade naturgasföretaget eller det vertikalt integrerade företaget som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften avseende produktion, överföring eller leverans av naturgas och vätgas.

b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ledningen för den systemansvarige för distributionssystemet eller operatören av distributionsnät för vätgas beaktas på ett sätt som säkerställer att dessa personer kan agera självständigt.

c) Den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas ska ha faktisk beslutanderätt, oberoende av det integrerade naturgasföretaget eller det vertikalt integrerade företaget, när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll och utveckling av nätet. För detta ändamål ska den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas förfoga över de resurser som krävs, inbegripet mänskliga, tekniska, ekonomiska och fysiska resurser. Detta ska inte hindra förekomsten av lämpliga samordningsmekanismer för att säkerställa att moderföretagets ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen på tillgångar, som regleras indirekt i enlighet med artikel 78.7, i ett dotterföretag skyddas. Detta ska särskilt göra det möjligt för moderföretaget att godkänna den årliga finansieringsplan eller det motsvarande instrument som upprättas av den systemansvarige för distributionssystemet eller av operatören av distributionsnät för vätgas och att fastställa övergripande gränser för dess dotterföretags skuldsättningsnivåer. Det ska inte vara tillåtet för moderföretaget att ge instruktioner för den dagliga driften eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av distributionsnät, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i den godkända finansieringsplanen eller motsvarande instrument.

d) Den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas ska upprätta en övervakningsplan där det anges vilka åtgärder som vidtas för att motverka diskriminerande beteende, och ska säkerställa att det kontrolleras att den övervakningsplanen följs; i övervakningsplanen ska anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla detta mål. Den person eller det organ som ansvarar för att övervakningsplanen följs, den övervakningsansvariga för den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas ska till tillsynsmyndigheten överlämna en årlig rapport, som ska offentliggöras, om de åtgärder som vidtagits; den övervakningsansvariga för den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas ska vara helt oberoende och ha tillträde till all nödvändig information om den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas och anknutna företag för att utföra sitt uppdrag.

3. Om den systemansvariga för distributionssystem eller operatören av distributionsnät för vätgas ingår i ett vertikalt integrerat företag ska medlemsstaterna säkerställa att dennas verksamhet övervakas av tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga organ, så att den systemansvariga eller operatören inte kan dra fördel av sin vertikala integrering för att snedvrida konkurrensen. Vertikalt integrerade systemansvariga för distributionssystem eller operatörer av distributionsnät för vätgas får i synnerhet inte, i samband med kommunikation och varumärkesprofilering, ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har.

4. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa punkterna 1, 2 och 3 på systemansvariga för distributionssystem som ingår i ett integrerat naturgasföretag som har mindre än 100 000 anslutna kunder. Om en systemansvarig för distributionssystem omfattas av ett undantag i enlighet med den här punkten den 4 augusti 2024 får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkterna 1, 2 och 3 på en operatör av distributionsnät för vätgas inom samma företag, förutsatt att det sammanlagda antalet anslutna kunder hos den systemansvariga för distributionssystem och operatören av distributionsnät för vätgas förblir lägre än 100 000.

Artikel 47

Skyldighet till konfidentiell behandling för systemansvariga för distributionssystemet

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 74 eller någon annan lagstadgad skyldighet att lämna uppgifter ska varje systemansvarig för distributionssystem behandla kommersiellt känsliga uppgifter som denna erhåller inom ramen för sin affärsverksamhet konfidentiellt, och ska förhindra att sådana uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt.

2. Systemansvariga för distributionssystem får, i samband med anknutna företags försäljning eller köp av naturgas, inte missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

Artikel 48

Slutna distributionssystem för naturgas

1. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga myndigheter klassificerar som ett slutet distributionssystem ett system som distribuerar naturgas inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4, levererar gas till hushållskunder, förutsatt att

a) driften eller produktionsprocessen hos systemanvändarna är integrerad av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl, eller

b) systemet distribuerar naturgas huvudsakligen till ägaren av eller den driftsansvariga för systemet eller till företag med anknytning till ägaren av eller den driftsansvariga för systemet.

2. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna undantar den driftsansvariga för ett slutet distributionssystem för naturgas från det krav som fastställs i artikel 31 att tarifferna eller de metoder som använts för att beräkna dem måste godkännas innan de träder i kraft i enlighet med artikel 78.

3. Vid beviljandet av undantag enligt punkt 2 i denna artikel ska de gällande tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, på begäran av en användare av det slutna distributionssystemet för naturgas, ses över och godkännas i enlighet med artikel 78.

4. Undantag enligt punkt 2 ska även kunna beviljas för tillfällig användning av ett litet antal hushållskunder som har anställning hos eller liknande koppling till ägaren till distributionssystemet och som befinner sig inom det område som får gas levererad genom ett slutet distributionssystem.

5. Slutna distributionssystem ska vid tillämpning av detta direktiv anses vara distributionssystem.

Artikel 49

Operatör med kombinerat ansvar

1. Artikel 46.1 ska inte hindra driften av en systemansvarig med kombinerat ansvar för överföring, lagrings- eller LNG-anläggningar för naturgas eller för distributionssystem, under förutsättning att den systemansvariga följer de relevanta bestämmelserna i kapitel IX.

2. Artikel 46.1 ska inte hindra verksamheten för en operatör med kombinerat ansvar för överföringsnät för vätgas, vätgasterminaler, lagringsanläggningar för vätgas eller distributionsnät för vätgas, under förutsättning att operatören följer artiklarna 68 och 69.

3. Punkterna 1 och 2 i denna artikel ska inte hindra verksamheten för en systemansvarig eller operatör med kombinerat ansvar för både naturgas- och vätgassystemen, om inte annat följer av kraven i artikel 69.

KAPITEL VII

REGLER FÖR VÄTGASNÄT

Artikel 50

Uppgifter för operatörer av vätgasnät, lagringsanläggningar för vätgas och vätgasterminaler

1. Varje operatör av ett vätgasnät, en lagringsanläggning för vätgas eller en vätgasterminal ska ansvara för att

a) på affärsmässiga villkor driva, underhålla och utveckla, inbegripet genom ändrad användning, en säker och tillförlitlig infrastruktur för vätgastransport eller lagring av vätgas, med vederbörlig hänsyn till miljön och i nära samarbete med anslutna och angränsande operatörer av vätgasnät i syfte att optimera samlokaliseringen av produktion och användning av vätgas samt på grundval av den tioåriga nätutvecklingsplan som avses i artikel 55,

b) säkerställa vätgassystemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav som har fastställts för transport och lagring av vätgas i enlighet med den tioåriga nätutvecklingsplan som avses i artikel 55,

c) säkerställa tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sina skyldigheter,

d) förse operatörer av andra nät eller system med vilka dess system är sammanlänkat med tillräcklig information, bland annat om vätgaskvalitet, för att en säker och effektiv drift och samordnad utveckling av och driftskompatibilitet i det sammanlänkade systemet ska kunna säkerställas,

e) användare av vätgassystem eller kategorier av infrastrukturanvändare inte diskrimineras, i synnerhet inte till förmån för dess anknutna företag,

f) förse användarna av vätgassystem med den information som de behöver för ett effektivt tillträde till infrastrukturen,

g) vidta alla rimliga åtgärder för att förhindra och minimera vätgasutsläpp i sin verksamhet och med jämna mellanrum och under operatörens ansvar genomföra en undersökning för detektering och reparation av vätgasläckage avseende alla relevanta komponenter,

h) lämna in en rapport om detektering av vätgasläckage och, vid behov, ett reparations- eller ersättningsprogram till de behöriga myndigheterna samt årligen offentliggöra statistisk information om detektering och reparation av vätgasläckage.

2. Operatörer av överföringsnät för vätgas ska sträva efter att säkerställa en tillräcklig gränsöverskridande kapacitet för integrering av en europeisk vätgasinfrastruktur för att tillgodose alla ekonomiskt rimliga och tekniskt genomförbara kapacitetsbehov som har fastställts i den tioåriga nätutvecklingsplan som avses i artikel 55 i detta direktiv och den unionsomfattande tioåriga nätutvecklingsplanen för vätgas som avses i artikel 60 i förordning (EU) 2024/1789 och med hänsyn till behovet av en tryggad vätgasförsörjning. Efter certifiering enligt artikel 71 i detta direktiv och artikel 14 i förordning (EU) 2024/1789 får medlemsstaternas behöriga myndigheter besluta att ge en eller ett begränsat antal operatörer av överföringsnät för vätgas ansvar för att säkerställa gränsöverskridande kapacitet.

3. Om så är lämpligt för systemförvaltning och slutanvändare, ska tillsynsmyndigheten anförtro åt operatörer av vätgasnät ansvaret för att säkerställa en effektiv förvaltning av vätgaskvalitet och en stabil vätgaskvalitet i sina nät i linje med tillämpliga kvalitetsstandarder för vätgas.

4. Operatörer av vätgasnät ska ansvara för balans i sina nät från och med den 1 januari 2033, eller från och med ett tidigare datum om detta föreskrivs av tillsynsmyndigheten. Regler om balans i vätgasnät som antas av operatörer av vätgasnät ska vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande, inklusive reglerna för de avgifter för obalanser i energitillförseln som tas ut från användarna av deras nät.

Artikel 51

Befintliga vätgasnät

1. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna får bevilja undantag från kraven i en eller flera av artiklarna 35, 46, 68, 69, 70 och 71 i detta direktiv och artiklarna 7 och 65 i förordning (EU) 2024/1789 för vätgasnät som tillhörde ett vertikalt integrerat företag den 4 augusti 2024.

2. Ett undantag som beviljas enligt punkt 1 ska upphöra att gälla om

a) tillsynsmyndigheten, på begäran av det vertikalt integrerade företaget, beslutar att upphäva undantaget,

b) det vätgasnät som omfattas av undantaget ansluts till ett annat vätgasnät,

c) det vätgasnät som omfattas av undantaget eller dess kapacitet utvidgas med mer än 5 % i fråga om längd eller kapacitet jämfört med den 4 augusti 2024, eller

d) tillsynsmyndigheten genom ett beslut konstaterar att en fortsatt tillämpning av undantaget skulle medföra en risk för att konkurrensen hämmas eller att den effektiva utbyggnaden av vätgasinfrastruktur eller utvecklingen och funktionen av marknaden för vätgas i medlemsstaten eller unionen påverkas negativt.

3. Vart sjunde år från och med dagen för beviljandet av ett undantag enligt punkt 1 ska tillsynsmyndigheten offentliggöra en bedömning av undantagets inverkan på konkurrensen, på vätgasinfrastrukturen och på utvecklingen och funktionen av marknaden för vätgas i unionen eller medlemsstaten.

4. Tillsynsmyndigheterna får begära att operatörer av befintliga vätgasnät förser dem med all information som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Artikel 52

Geografiskt avgränsade vätgasnät

1. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna får bevilja undantag från artiklarna 68 och 71 eller från artikel 46 för vätgasnät som transporterar vätgas inom ett geografiskt avgränsat industriellt eller kommersiellt område. Under undantagets giltighetstid ska ett sådant nät uppfylla samtliga följande villkor:

a) Det får inte omfatta sammanlänkningar för vätgas.

b) Det får inte vara direkt anslutet till lagringsanläggningar för vätgas eller vätgasterminaler, såvida inte sådana lagringsanläggningar eller terminaler också är anslutna till ett vätgasnät som inte omfattas av ett undantag som har beviljats enligt denna artikel eller artikel 51.

c) Det ska i första hand användas för leverans av vätgas till kunder som är direkt anslutna till detta nät.

d) Det får inte vara anslutet till något annat vätgasnät, utom till nät som också omfattas av ett undantag som har beviljats enligt denna artikel och som drivs av samma operatör av vätgasnät.

2. Tillsynsmyndigheten ska anta ett beslut om att återkalla undantaget enligt punkt 1 om den konstaterar att en fortsatt tillämpning av undantaget skulle medföra en risk för att konkurrensen hämmas eller att den effektiva utbyggnaden av vätgasinfrastruktur eller utvecklingen och funktionen av marknaden för vätgas i unionen eller medlemsstaten påverkas negativt, eller om något av de villkor som förtecknas i punkt 1 inte längre är uppfyllt.

Vart sjunde år från beviljandet av ett undantag enligt punkt 1 ska tillsynsmyndigheten offentliggöra en bedömning av undantagets inverkan på konkurrensen, på vätgasinfrastrukturen och på utvecklingen och funktionen av marknaden för vätgas i unionen eller medlemsstaten.

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att begäranden om tillträde från vätgasproducenter samt ansökningar om anslutning från industrikunder anmäls till tillsynsmyndigheten, offentliggörs och behandlas enligt artikel 42. Vid offentliggörandet av begäranden om tillträde ska kommersiellt känsliga uppgifter behandlas konfidentiellt.

Artikel 53

Sammanlänkningar för vätgas med tredjeländer

1. Unionen ska för varje sammanlänkning för vätgas mellan medlemsstater och tredjeländer innan den tas i drift ingå ett internationellt avtal i enlighet med artikel 218 i EUF-fördraget med de berörda anslutna tredjeländerna, där driftsreglerna för den berörda sammanlänkningen för vätgas fastställs, när så är nödvändigt för att säkerställa samstämmighet och överensstämmelse med de regler för vätgasnät som fastställs i detta direktiv och förordning (EU) 2024/1789. Ett internationellt avtal ska inte anses vara nödvändigt om den medlemsstat som är ansluten eller har för avsikt att anslutas genom en sammanlänkning för vätgas förhandlar om och ingår ett mellanstatligt avtal med de berörda anslutna tredjeländerna i enlighet med artikel 89 i detta direktiv, i vilket driftsreglerna för den berörda sammanlänkningen för vätgas fastställs för att säkerställa samstämmighet och överensstämmelse med de regler för vätgasnät som fastställs i detta direktiv och i förordning (EU) 2024/1789.

2. Punkt 1 i denna artikel ska inte påverka tillämpningen av artikel 85 eller fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna.

3. Punkt 1 ska inte heller påverka unionens och medlemsstaternas möjlighet att, enligt sina respektive befogenheter och i enlighet med tillämpliga förfaranden, inleda dialoger med anslutna tredjeländer, inbegripet för att upprätta samarbete i frågor som är relevanta för vätgasproduktion, såsom sociala frågor och miljöfrågor.

Artikel 54

Konfidentiell behandling när det gäller operatörer av vätgasnät, lagringsanläggningar för vätgas och vätgasterminaler

1. Utan att det påverkar lagstadgade skyldigheter att lämna uppgifter ska varje operatör av ett vätgasnät, en lagringsanläggning för vätgas och en vätgasterminal och varje ägare till ett vätgasnät behandla kommersiellt känsliga uppgifter som erhålls i verksamheten konfidentiellt, och förhindra att sådana uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt. I synnerhet om operatören av ett vätgasnät, en lagringsanläggning för vätgas eller en vätgasterminal eller ägaren till ett vätgasnät ingår i ett vertikalt integrerat företag, får denne inte röja några kommersiellt känsliga uppgifter för andra delar av det vertikalt integrerade företaget än systemansvariga för överföringssystem, systemansvariga för distributionssystem eller operatörer av vätgasnät, såvida detta inte är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion.

2. Operatören av ett vätgasnät, en lagringsanläggning för vätgas eller en vätgasterminal får inte, i samband med anknutna företags försäljning eller köp av vätgas, missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

3. Information som är nödvändig för en effektiv konkurrens och en välfungerande marknad ska offentliggöras. Denna skyldighet påverkar inte kravet att skydda kommersiellt känsliga uppgifter.

KAPITEL VIII

INTEGRERAD NÄTPLANERING

Artikel 55

Nätutveckling för naturgas och vätgas och befogenhet att fatta investeringsbeslut

1. Samtliga systemansvariga för överföringssystem och operatörer av överföringsnät för vätgas ska åtminstone vartannat år till den berörda tillsynsmyndigheten överlämna en tioårig nätutvecklingsplan som grundar sig på befintlig och förutsedd tillgång och efterfrågan efter att ha samrått med berörda intressenter i enlighet med punkt 2 f. Det ska finnas en gemensam nätutvecklingsplan per medlemsstat för naturgas och en gemensam nätutvecklingsplan per medlemsstat för vätgas, eller en gemensam plan för naturgas och vätgas per medlemsstat.

Medlemsstater som tillåter en gemensam plan ska säkerställa att en sådan plan är tillräckligt transparent så att tillsynsmyndigheten tydligt kan identifiera de särskilda behov inom naturgassektorn och inom vätgassektorn som planen behandlar. Separat modellering ska göras för varje energibärare, med separata kapitel som visar nätkartor för naturgas och nätkartor för vätgas.

Medlemsstater där separata planer för naturgas och vätgas utarbetas ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och operatörer av överföringsnät för vätgas har ett nära samarbete om beslut behöver fattas för att säkerställa systemeffektivitet, enligt definitionen i artikel 2.4 i direktiv (EU) 2023/1791, mellan energibärare, till exempel för ändrad användning.

Operatörer av överföringsnät för vätgas ska ha ett nära samarbete med systemansvariga för överföringssystem för el och systemansvariga för distributionssystem för el, i tillämpliga fall, för att samordna gemensamma infrastrukturkrav, såsom placeringen av elektrolysanläggningar och den berörda överföringsinfrastrukturen, och ska ta största möjliga hänsyn till deras synpunkter.

Medlemsstaterna ska sträva efter att säkerställa samordnade planeringssteg i de tioåriga nätutvecklingsplanerna för naturgas, vätgas respektive el.

Infrastrukturoperatörer, inbegripet operatörer av LNG-terminaler, systemansvariga för lagringssystem för naturgas, systemansvariga för distributionssystem, operatörer av distributionsnät för vätgas, operatörer av vätgasterminaler, operatörer av lagringsanläggningar för vätgas, operatörer av fjärrvärmeinfrastruktur och eloperatörer, ska vara skyldiga att tillhandahålla till och utbyta all relevant information med systemansvariga för överföringssystem och operatörer för överföringsnät för vätgas för den tioåriga nätutvecklingsplanen. Den tioåriga nätutvecklingsplanen för naturgas ska innehålla effektiva åtgärder för att garantera naturgassystemets tillräcklighet och försörjningstryggheten, särskilt överensstämmelse med de standarder för infrastruktur som anges i förordning (EU) 2017/1938. De tioåriga nätutvecklingsplanerna ska offentliggöras och finnas tillgängliga på en webbplats tillsammans med resultatet av samrådet med berörda intressenter. Den webbplatsen ska uppdateras regelbundet för att säkerställa att alla berörda intressenter informeras om tidpunkten och sättet för samt omfattningen av samrådet.

2. De tioåriga nätutvecklingsplaner som avses i punkt 1 ska särskilt

a) innehålla omfattande och detaljerad information om de viktigaste infrastrukturer som behöver byggas upp eller uppgraderas under de kommande tio åren, med beaktande av all infrastrukturförstärkning som behövs för att ansluta anläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas och inbegripet infrastruktur som utvecklats för att möjliggöra omvända flöden till överföringsnätet,

b) innehålla information om alla investeringar som redan beslutats och fastställa nya investeringar och efterfrågelösningar som inte kräver nya infrastrukturinvesteringar som måste verkställas under de kommande tre åren,

c) när det gäller naturgas, inkludera omfattande och detaljerad information om infrastruktur som kan eller ska avvecklas,

d) när det gäller vätgas, inkludera omfattande och detaljerad information om infrastruktur vars användning kan eller ska ändras till överföring av vätgas, särskilt för att leverera vätgas till slutanvändare inom sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen, med beaktande av potentialen för minskade växthusgasutsläpp och energi- och kostnadseffektiviteten i förhållande till andra alternativ,

e) ange en tidsfrist för alla investeringsprojekt och alla avvecklingsprojekt,

f) baseras på ett gemensamt scenario som utarbetas vartannat år av berörda infrastrukturoperatörer, inbegripet berörda systemansvariga för distributionssystem, för åtminstone naturgas, vätgas, el och, i tillämpliga fall, fjärrvärme,

g) när det gäller naturgas, vara förenliga med resultaten av de gemensamma och nationella riskbedömningarna enligt artikel 7 i förordning (EU) 2017/1938,

h) vara i linje med den integrerade nationella energi- och klimatplanen och dess uppdateringar, beakta läget enligt de integrerade nationella energi- och klimatlägesrapporter som lämnas in i enlighet med förordning (EU) 2018/1999, vara förenliga med de mål som fastställs i direktiv (EU) 2018/2001 och stödja det klimatneutralitetsmål som anges i artiklarna 2.1 och 4.1 i förordning (EU) 2021/1119,

i) vara förenliga med den unionsomfattande tioåriga nätutvecklingsplanen för naturgas som avses i artikel 32 i förordning (EU) 2024/1789 och den unionsomfattande tioåriga nätutvecklingsplan för vätgas som avses i artikel 60 i den förordningen, beroende på vad som är tillämpligt,

j) beakta den utvecklingsplan för distributionsnät för vätgas som avses i artikel 56 och de avvecklingsplaner för naturgasnätet som avses i artikel 57.

De gemensamma scenarier som avses i första stycket f ska baseras på rimliga antaganden om utvecklingen av produktion, leverans och förbrukning, särskilt behoven inom sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen, med beaktande av potentialen för minskade växthusgasutsläpp och energi- och kostnadseffektiviteten i förhållande till andra alternativ, och ska beakta efterfrågelösningar som inte kräver nya infrastrukturinvesteringar. De ska också ta hänsyn till gränsöverskridande utbyten, inbegripet med tredjeländer, och vätgaslagringens roll samt integreringen av vätgasterminaler. Infrastrukturoperatörer ska genomföra en omfattande samrådsprocess om dessa scenarier som är öppen för berörda intressenter, inbegripet systemansvariga för distributionssystem för naturgas och el, operatörer av distributionsnät för vätgas, sammanslutningar som är verksamma på marknaderna för el, naturgas och vätgas, företag på värme- och kylområdet, leverans- och produktionsföretag, oberoende aggregatorer, laststyrningsoperatörer, organisationer som arbetar med energieffektivitetslösningar, energikonsumentorganisationer och företrädare för det civila samhället. Samråden ska äga rum i ett tidigt skede före utarbetandet av den tioåriga nätutvecklingsplanen på ett öppet, inkluderande och transparent sätt. Alla handlingar som tillhandahålls av infrastrukturoperatörerna för att underlätta samråden ska offentliggöras, liksom resultatet av samrådet med berörda intressenter. Den relevanta webbplatsen ska uppdateras i god tid när dessa handlingar finns tillgängliga, så att berörda intressenter får tillräcklig information för att kunna delta i samrådet på ett effektivt sätt.

De gemensamma scenarier som avses i första stycket f i denna punkt ska vara i linje med unionsomfattande scenarier som fastställs i enlighet med artikel 12 i förordning (EU) 2022/869 och med den integrerade nationella energi- och klimatplanen och dess uppdateringar i enlighet med förordning (EU) 2018/1999 och stödja det klimatneutralitetsmål som anges i artiklarna 2.1 och 4.1 i förordning (EU) 2021/1119. Sådana gemensamma scenarier ska godkännas av den behöriga nationella myndigheten. Det europeiska vetenskapliga rådgivande organet för klimatförändringar, som inrättats enligt artikel 10a i förordning (EG) nr 401/2009, får på eget initiativ avge ett yttrande om gemensamma scenariers förenlighet med unionens energi- och klimatmål för 2030 och dess klimatneutralitetsmål för 2050. Det yttrandet ska beaktas av den behöriga nationella myndigheten.

3. När de tioåriga nätutvecklingsplanerna utarbetas ska den systemansvariga för överföringssystem och operatören av överföringsnät för vätgas fullt ut beakta potentialen för alternativ till systemutbyggnad, till exempel användning av efterfrågeflexibilitet, förväntad förbrukning till följd av tillämpningen av principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 27 i direktiv (EU) 2023/1791, handel med andra länder och de unionsomfattande nätutvecklingsplanerna. Med tanke på integreringen av energisystem ska den systemansvariga för överföringssystem och operatören av överföringsnät för vätgas, när så är möjligt, bedöma hur behov som griper över system för el, värme i tillämpliga fall och naturgas och vätgas ska hanteras, inbegripet information om optimal lokalisering av och storlek på energilagring och kraft-till-gas-tillgångar samt samlokalisering av produktion och förbrukning av vätgas. Operatören av överföringsnät för vätgas ska inkludera information om lokaliseringen av slutanvändare i de sektorer där det är svårt att fasa ut fossila bränslen i syfte att rikta in sig på användningen av förnybar och koldioxidsnål vätgas i dessa sektorer.

4. Tillsynsmyndigheten ska ha öppna och transparenta samråd med alla nuvarande och potentiella systemanvändare om den tioåriga nätutvecklingsplanen. Av personer eller företag som hävdar att de är potentiella systemanvändare får det krävas att de underbygger sådana påståenden. Tillsynsmyndigheten ska offentliggöra resultatet av samrådsprocessen, inbegripet eventuella behov av investeringar, avveckling av tillgångar och efterfrågelösningar som inte kräver nya infrastrukturinvesteringar.

5. Tillsynsmyndigheten ska undersöka om den tioåriga nätutvecklingsplanen är förenlig med punkterna 1, 2 och 3 i denna artikel, omfattar alla investeringsbehov som fastställts under samrådsprocessen och, i förekommande fall, om den överensstämmer med den mest aktuella unionsomfattande simulering av scenarier med avbrott i gasförsörjning som gjorts av det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för gas (Entso för gas) enligt artikel 7 i förordning (EU) 2017/1938, med de regionala och nationella riskbedömningarna enligt artikel 7 i förordning (EU) 2017/1938 och med de icke-bindande unionsomfattande tioåriga nätutvecklingsplanerna (de *unionsomfattande nätutvecklingsplanerna*), som avses i artikel 30.1 b i förordning (EU) 2019/943, och med artiklarna 32 och 60 i förordning (EU) 2024/1789. Om det uppstår några tvivel om överensstämmelse med de unionsomfattande nätutvecklingsplanerna, ska tillsynsmyndigheten samråda med Acer. Tillsynsmyndigheten får kräva att den systemansvariga för överföringssystem ändrar sin tioåriga nätutvecklingsplan.

De behöriga nationella myndigheterna ska undersöka huruvida den tioåriga nätutvecklingsplanen överensstämmer med det klimatneutralitetsmål som anges i artikel 2.1 i förordning (EU) 2021/1119, med den nationella energi- och klimatplanen och dess uppdateringar och med de integrerade nationella energi- och klimatlägesrapporter som lämnas in i enlighet med förordning (EU) 2018/1999 och får vid bristande överensstämmelse ge tillsynsmyndigheten ett motiverat yttrande om den bristande överensstämmelsen, som vederbörligen ska beaktas.

6. Tillsynsmyndigheten ska övervaka och utvärdera genomförandet av den tioåriga nätutvecklingsplanen.

7. För det fall en oberoende systemansvarig eller en oberoende systemansvarig för överföring, eller en integrerad operatör av överföringsnät för vätgas eller en oberoende operatör av överföringsnät för vätgas, av någon annan orsak än tvingande orsaker som ligger utanför dennas kontroll, inte verkställer en investering som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten är skyldig att vidta minst en av följande åtgärder för att säkerställa att investeringen i fråga görs om den fortfarande är relevant på grundval av den senaste tioåriga nätutvecklingsplanen:

a) Kräva att den systemansvariga för överföringssystem eller operatören av överföringsnät för vätgas verkställer investeringen.

b) Anordna ett anbudsförfarande för investeringen som är öppet för alla investerare.

c) Förpliktiga den systemansvarige för överföringssystemet eller operatören av överföringsnät för vätgas att godta en kapitalökning för att finansiera den nödvändiga investeringen och tillåta oberoende investerare att delta i kapitalet.

Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt första stycket b får den kräva att den systemansvariga för överföringssystem eller operatören av överföringsnät för vätgas godtar något eller några av följande alternativ, nämligen

a) finansiering av tredje part,

b) uppförande, ändrad användning eller avveckling av tredje part,

c) egen uppbyggnad av de nya tillgångarna i fråga,

d) egen drift av de nya tillgångarna i fråga.

Den systemansvarig för överföringssystem eller operatören av överföringsnät för vätgas ska lämna investerarna all information som behövs för att göra investeringen, ska ansluta nya tillgångar till överföringssystemet eller överföringsnätet för vätgas och ska allmänt på bästa sätt vinnlägga sig om att underlätta genomförandet av investeringsprojektet.

Relevanta finansieringsarrangemang godkännas av tillsynsmyndigheten.

8. Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt punkt 7 ska de relevanta tarifferna för tillträde till nät som fastställts eller godkänts av tillsynsmyndigheten omfatta investeringskostnaderna i fråga.

Artikel 56

Utvecklingsplan för distributionsnät för vätgas

1. Operatörer av distributionsnät för vätgas ska vart fjärde år till tillsynsmyndigheten överlämna en plan över den infrastruktur för vätgasnät som de avser att utveckla. Planen ska utarbetas i nära samarbete med systemansvariga för distributionssystem för naturgas och el, och i tillämpliga fall med systemansvariga för fjärrvärme och fjärrkyla, och därmed säkerställa en effektiv integrering av energisystemet och största möjliga hänsyn till de systemansvarigas synpunkter. Medlemsstaterna får tillåta att operatörer av distributionsnät för vätgas i enlighet med denna artikel och systemansvariga för distributionssystem i enlighet med artikel 57 som är verksamma i samma region utarbetar en gemensam plan.

Medlemsstater som tillåter en gemensam plan ska säkerställa att planen är tillräckligt transparent så att de särskilda behov inom naturgassektorn och inom vätgassektorn som planen behandlar tydligt identifieras. Separat modellering ska göras för respektive energibärare, med separata kapitel som visar nätkartor för naturgas och nätkartor för vätgas.

Medlemsstater där separata planer för naturgas och vätgas utarbetas ska säkerställa att systemansvariga för distributionssystem och operatörer av distributionsnät för vätgas har ett nära samarbete om beslut behöver fattas för att säkerställa systemeffektivitet mellan energibärare, till exempel för ändrad användning.

2. Utvecklingsplanen för distributionsnät av vätgas ska särskilt

a) innehålla information om kapacitetsbehov, både sett till volym och varaktighet, enligt förhandlingar mellan användare av distributionsnät för vätgas och operatörer av distributionsnät för vätgas, om vätgasförsörjning, och om kapacitetsbehov, både sett till volym och varaktighet, för befintliga och potentiella framtida slutanvändare för vilka det är svårt att fasa ut användningen av fossila bränslen, med beaktande av potentialen för minskade växthusgasutsläpp och energi- och kostnadseffektiviteten i förhållande till andra alternativ och dessa slutanvändares lokalisering, i syfte att ta itu med användningen av förnybar och koldioxidsnål vätgas i dessa sektorer,

b) beakta de värme- och kylplaner som upprättats enligt artikel 25.6 i direktiv (EU) 2023/1791 och efterfrågan i sektorer som inte omfattas av värme- och kylplanerna, och bedöma hur principen om energieffektivitet först i enlighet med artikel 27 i det direktivet respekteras vid utbyggnaden av distributionsnät för vätgas i sektorer där mer energieffektiva alternativ finns tillgängliga,

c) innehålla information om i vilken utsträckning naturgasrörledningar som blir föremål för ändrad användning ska användas för transport av vätgas, samt i vilken utsträckning denna ändrade användning krävs för att tillgodose de kapacitetsbehov som fastställts i enlighet med led a,

d) vara baserad på en samrådsprocess som är öppen för berörda intressenter för att göra det möjligt för dem att på ett tidigt stadium effektivt delta i planeringsprocessen, inbegripet tillhandahållande och utbyte av all relevant information,

e) offentliggöras på webbplatsen för operatören av distributionsnät för vätgas tillsammans med resultatet av samrådet med berörda intressenter och lämnas in till tillsynsmyndigheten, tillsammans med resultaten av samrådet med berörda intressenter; webbplatsen ska uppdateras regelbundet så att berörda intressenter får tillräcklig information för att kunna delta i samrådet på ett effektivt sätt,

f) vara i linje med den integrerade nationella energi- och klimatplanen och dess uppdateringar och med de integrerade nationella energi- och klimatlägesrapporter som lämnas in i enlighet med förordning (EU) 2018/1999 och stödja det klimatneutralitetsmål som anges i artikel 2.1 i förordning (EU) 2021/1119,

g) vara förenlig med den unionsomfattande nätutvecklingsplan för vätgas som avses i artikel 60 i förordning (EU) 2024/1789 och de nationella tioåriga nätutvecklingsplaner som utarbetats i enlighet med artikel 55 i detta direktiv.

3. Operatörer av distributionsnät för vätgas ska utbyta all den relevanta information som krävs för att utarbeta planen med andra operatörer av vätgasnät, inbegripet operatörer av vätgasnät i angränsande medlemsstater om det finns en direkt anslutning.

4. Tillsynsmyndigheten ska bedöma huruvida utvecklingsplanen för distributionsnät för vätgas är förenlig med punkt 1 i denna artikel. Tillsynsmyndigheten ska granska planen och får begära ändringar av planen i linje med bedömningen. Den ska i den granskningen beakta vätgasnätets övergripande energiekonomiska nödvändighet samt den ram för gemensamma scenarier som utarbetas enligt artikel 55.2 f. När det gäller planer som lämnats in avseende vätgasnät som omfattas av ett undantag enligt artikel 51 eller 52 får tillsynsmyndigheten avstå från att granska planen och lämna rekommendationer till ändringar.

5. Tillsynsmyndigheten ska beakta granskningen av utvecklingsplanen för distributionsnät för vätgas vid godkännandet av särskilda avgifter i den mening som avses i artikel 5 i förordning (EU) 2024/1789.

6. Till och med den 31 december 2032, och utan att det påverkar tillsynsmyndighetens befogenheter att övervaka reglerna för nättillträde, får medlemsstaterna ge en annan behörig myndighet i uppdrag att granska utvecklingsplanen för distributionsnät för vätgas och lämna rekommendationer till ändringar av planen från operatören av distributionsnät för vätgas för att säkerställa överensstämmelse med de integrerade nationella energi- och klimatplanerna och uppdateringarna av dessa.

7. Genom undantag från punkterna 1–5 i denna artikel får medlemsstaterna besluta att tillämpa kraven i artikel 55 från och med den 4 augusti 2024 på operatörer av distributionsnät för vätgas.

Artikel 57

Nätavvecklingsplaner för systemansvariga för distributionssystem för naturgas

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för distributionssystem utarbetar nätavvecklingsplaner när en minskning av efterfrågan på naturgas förväntas som kräver avveckling av distributionsnät för naturgas eller delar av sådana nät. Sådana planer ska utarbetas i nära samarbete med operatörer av distributionsnät för vätgas, systemansvariga för distributionssystem för el och systemansvariga för fjärrvärme och fjärrkyla, och därmed säkerställa en effektiv integrering av energisystemet och återspegla den minskade användningen av naturgas för uppvärmning och kylning av byggnader där mer energi- och kostnadseffektiva alternativ finns tillgängliga. Medlemsstaterna får tillåta att systemansvariga för distributionssystem i enlighet med denna artikel och operatörer av distributionsnät för vätgas i enlighet med artikel 56 som är verksamma i samma region utarbetar en gemensam plan om delar av naturgasinfrastrukturen ska anpassas för ändrad användning. Medlemsstater som tillåter en gemensam plan ska säkerställa att planen är tillräckligt transparent så att de särskilda behov inom naturgassektorn och inom vätgassektorn som planen behandlar tydligt identifieras. Separat modellering ska i tillämpliga fall göras för varje energibärare, med separata kapitel som visar nätkartor för naturgas och nätkartor för vätgas.

Medlemsstater där separata planer för naturgas och vätgas utarbetas ska säkerställa att systemansvariga för distributionssystem och operatörer av distributionsnät för vätgas har ett nära samarbete om beslut behöver fattas för att säkerställa systemeffektivitet mellan energibärare, till exempel för ändrad användning.

2. Avvecklingsplanerna för distributionsnät ska åtminstone vara förenliga med följande principer:

a) Planerna baseras på de värme- och kylplaner som utarbetats i enlighet med artikel 25.6 i direktiv (EU) 2023/1791 och tar vederbörlig hänsyn till efterfrågan i sektorer som inte omfattas av värme- och kylplanerna.

b) Planerna baseras på rimliga antaganden om utvecklingen av produktion, injektion och leverans av naturgas, inbegripet biometan, å ena sidan, och förbrukningen av naturgas inom alla sektorer på distributionsnivå, å andra sidan.

c) Systemansvariga för distributionssystem identifierar nödvändiga anpassningar av infrastrukturen, samtidigt som lösningar på efterfrågesidan som inte kräver nya infrastrukturinvesteringar prioriteras, och planerna innehåller en förteckning över infrastruktur som ska avvecklas, även i syfte att skapa transparens när det gäller eventuell ändrad användning av sådan infrastruktur för transport av vätgas.

d) Systemansvariga för distributionssystem genomför en samrådsprocess som är öppen för berörda intressenter vid utarbetandet av planen för att göra det möjligt för dem att på ett tidigt stadium effektivt delta i planeringsprocessen, inbegripet tillhandahållande och utbyte av all relevant information. Resultaten av samrådet och nätavvecklingsplanen lämnas in till den berörda nationella myndigheten.

e) Planerna och resultatet av samrådet med berörda intressenter offentliggörs på webbplatserna för de systemansvariga för distributionssystem, och dessa webbplatser uppdateras regelbundet för att säkerställa att berörda intressenter får tillräcklig information för att kunna delta i samrådet på ett effektivt sätt.

f) Planerna uppdateras minst vart fjärde år, på grundval av de senaste prognoserna för efterfrågan och tillgång på naturgas i den berörda regionen, och ska omfatta en tioårsperiod.

g) Systemansvariga för distributionssystem som är verksamma i samma regionala område kan välja att utarbeta en enda gemensam nätavvecklingsplan.

h) Planerna är förenliga med den unionsomfattande nätutvecklingsplan för naturgas som avses i artikel 32 i förordning (EU) 2024/1789 och de nationella tioåriga nätutvecklingsplaner som utarbetats i enlighet med artikel 55 i detta direktiv.

i) Planerna är förenliga med medlemsstatens integrerade nationella energi- och klimatplan, den integrerade nationella energi- och klimatlägesrapport och den långsiktiga strategi som lämnats in enligt förordning (EU) 2018/1999 och stöder det klimatneutralitetsmål som anges i artikel 2.1 i förordning (EU) 2021/1119.

3. De berörda nationella myndigheterna ska bedöma om avvecklingsplanerna för distributionsnätet är förenliga med de principer som fastställs i punkt 2. De ska godkänna eller avslå avvecklingsplanen för distributionsnätet och får kräva ändringar av den planen.

4. Vid utarbetandet av avvecklingsplaner för distributionsnät ska skyddet av slutkunder underlättas i enlighet med artikel 13 och deras rättigheter ska beaktas enligt artikel 38.6.

5. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa de skyldigheter som anges i punkterna 1–4 på systemansvariga för distributionssystem som betjänar färre än 45 000 anslutna kunder senast den 4 augusti 2024. Om systemansvariga för distributionssystem undantas från skyldigheten att lämna in en avvecklingsplan för distributionsnät ska de informera tillsynsmyndigheten om avvecklingen av distributionsnäten eller delar av dessa.

6. Om det krävs att delar av distributionsnätet för naturgas avvecklas före utgången av den ursprungligen beräknade livscykeln ska tillsynsmyndigheten fastställa riktlinjer för en strukturell strategi för avskrivning av sådana tillgångar och fastställande av tariffer i enlighet med artikel 78.7. När tillsynsmyndigheterna utarbetar sådana riktlinjer ska de samråda med berörda intressenter, särskilt systemansvariga för distributionssystem och konsumentorgan.

Artikel 58

Anslutningsavgifter och anslutningskostnader för produktionsanläggningar för biometan

1. Medlemsstaterna ska tillhandahålla ett möjliggörande regelverk för produktionsanläggningar för biometan när det gäller anslutningsavgifter och anslutningskostnader som uppstår till följd av att dessa ansluts till överförings- eller distributionsnäten. Ett sådant regelverk ska säkerställa att

a) anslutningsavgifterna och anslutningskostnaderna beaktar principen om energieffektivitet först som är tillämplig på nätutveckling i enlighet med artiklarna 3 och 27.2 i direktiv (EU) 2023/1791,

b) anslutningsavgifterna och anslutningskostnaderna offentliggörs som en del av de förfaranden för anslutning av nya produktionsanläggningar för förnybar gas och koldioxidsnål gas till överförings- och distributionssystemet som fastställs i artiklarna 41 och 45 i detta direktiv och enligt artikel 20.2 i direktiv (EU) 2018/2001,

c) principerna om transparens och icke-diskriminering, behovet av stabila finansiella ramar för befintliga investeringar, framstegen med utbyggnaden av förnybar gas och koldioxidsnål gas i den berörda medlemsstaten och förekomsten av alternativa stödmekanismer för att öka användningen av förnybar gas eller koldioxidsnål gas där så är lämpligt, beaktas.

2. När tillsynsmyndigheterna fastställer eller godkänner tariffer eller de metoder som ska användas av systemansvariga för överförings- och distributionssystem får de ta hänsyn till de kostnader som uppstår och de investeringar som de systemansvariga gör för att fullgöra sina skyldigheter och som inte direkt täcks av anslutningskostnader och anslutningsavgifter, i den mån dessa kostnader motsvarar kostnaderna hos en effektiv och strukturellt jämförbar reglerad operatör.

Artikel 59

Finansiering av gränsöverskridande vätgasinfrastruktur

1. Om medlemsstater tillämpar ett system med reglerat tillträde för tredje part till överföringsnät för vätgas enligt artikel 35.1 och om ett sammanlänkningsprojekt för vätgas inte är ett projekt av gemensamt intresse som avses i kapitel II i och punkt 3 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869 ([49]), ska angränsande och berörda operatörer av överföringsnät för vätgas bära kostnaderna för projektet och får inkludera dem i sina respektive tariffsystem, förutsatt att detta godkänns av tillsynsmyndigheten. Om operatörerna av överföringsnät för vätgas identifierar en väsentlig

([49]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869 av den 30 maj 2022 om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EG) nr 715/2009, (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 och av direktiven 2009/73/EG och (EU) 2019/944, och om upphävande av förordning (EU) nr 347/2013 (EUT L 152, 3.6.2022, s. 45).

skillnad mellan nytta och kostnader får de utarbeta en projektplan, inbegripet en begäran om gränsöverskridande kostnadsfördelning, och lämna in den gemensamt till de berörda tillsynsmyndigheterna för gemensamt godkännande.

2. Om operatörer av överföringsnät för vätgas lämnar in en projektplan enligt punkt 1 ska den projektplanen och begäran om gränsöverskridande kostnadsfördelning åtföljas av en projektspecifik kostnads-nyttoanalys, som beaktar fördelar utanför de berörda medlemsstaternas gränser, och av en affärsplan som utvärderar projektets ekonomiska bärkraft och som ska inbegripa en finansieringslösning och ange huruvida de involverade operatörerna av överföringsnät för vätgas är överens om ett underbyggt förslag till gränsöverskridande kostnadsfördelning.

De berörda tillsynsmyndigheterna ska, efter samråd med operatörerna av överföringsnät för vätgas, fatta ett gemensamt beslut om fördelningen av de investeringskostnader för projektet som ska bäras av respektive operatör av överföringsnät för vätgas.

3. Från och med den 1 januari 2033 ska alla berörda operatörer av överföringsnät för vätgas förhandla fram ett system med ekonomisk ersättning för att säkerställa finansiering av gränsöverskridande vätgasinfrastruktur om inga avgifter tas ut för tillträde till överföringsnät för vätgas vid sammanlänkningspunkter mellan medlemsstater i enlighet med artikel 7.8 i förordning (EU) 2024/1789. Vid utvecklingen av detta system ska operatörerna av överföringsnät för vätgas genomföra en omfattande samrådsprocess med deltagande av alla relevanta marknadsaktörer.

4. De berörda operatörerna av överföringsnät för vätgas ska komma överens om systemet med ekonomisk ersättning senast den 31 december 2035 och lämna in det till de berörda tillsynsmyndigheterna för ett gemensamt godkännande. Om ingen överenskommelse nås inom den perioden ska de berörda tillsynsmyndigheterna fatta ett gemensamt beslut inom två år. Om de berörda tillsynsmyndigheterna inte kan nå en gemensam överenskommelse inom två år ska Acer fatta ett beslut enligt det förfarande som avses i artikel 6.10 i förordning (EU) 2019/942.

5. Systemet med ekonomisk ersättning ska genomföras i linje med artikel 78.1 c.

6. Vid övergången till ett system för ekonomisk ersättning ska befintliga kapacitetsavtal inte påverkas av den mekanismför ekonomisk ersättning som fastställs.

7. Närmare bestämmelser som krävs för att genomföra det förfarande som anges i denna artikel, inbegripet nödvändiga processer och tidsramar, förfarandet för översyn och, vid behov, ändringar av systemet för ekonomisk ersättning för att göra det möjligt att beakta tariffutvecklingen och utvecklingen av vätgasnäten, ska fastställas i en nätföreskrift som fastställs enligt artikel 72 i förordning (EU) 2024/1789.

KAPITEL IX

ÅTSKILLNAD AV SYSTEMANSVARIGA FÖR ÖVERFÖRINGSSYSTEM OCH OPERATÖRER AV ÖVERFÖRINGSNÄT FÖR VÄTGAS

Avsnitt 1

Åtskilt ägande

Artikel 60

Åtskillnad av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem

1. Medlemsstaterna ska säkerställa följande:

a) Varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet.

b) Samma person får inte vare sig

i) direkt eller indirekt utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem, eller

ii) direkt eller indirekt utöva kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

c) Samma person får inte, för en systemansvarig för överföringssystem eller för ett överföringssystem, utse ledamöter till tillsynsstyrelsen, styrelsen eller organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

d) Samma person får inte vara ledamot i tillsynsstyrelsen, styrelsen eller organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.

2. De rättigheter som avses i punkt 1 b och c ska i synnerhet omfatta

a) rätten att rösta,

b) befogenheten att utse ledamöter till tillsynsstyrelsen, styrelsen eller organ som juridiskt företräder företaget, eller

c) rätten att inneha ägarmajoriteten.

3. I punkt 1 b ska begreppet ”företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet” förstås som att det innefattar ”företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet” i den mening som avses i direktiv (EU) 2019/944, och termerna ”systemansvarig för överföringssystem” och ”överföringssystem” ska förstås som att de innefattar ”systemansvarig för överföringssystem” och ”överföringssystem” i den mening som avses i det direktivet.

4. Den skyldighet som avses i punkt 1 a i denna artikel ska anses vara fullgjord då två eller flera företag som äger överföringssystem har upprättat ett samriskföretag som för de berörda överföringssystemen fungerar som systemansvarig för överföringssystem i två eller flera medlemsstater. Inget annat företag får ingå i samriskföretaget såvida det inte har godkänts som oberoende systemansvarig enligt artikel 61 eller som en oberoende systemansvarig för överföring med avseende på tillämpningen av avsnitt 3.

5. Vid tillämpningen av denna artikel ska – om den person som avses i punkt 1 b, c och d är medlemsstaten eller ett annat offentligt organ – två separata offentliga organ som utövar kontroll över, å ena sidan, en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och, å andra sidan, över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet, inte anses vara samma person.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att varken sådana kommersiellt känsliga uppgifter som avses i artikel 40, och som innehas av en systemansvarig för överföringssystem som har ingått i ett vertikalt integrerat företag, eller personal hos en sådan systemansvarig för överföringssystem överförs till företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

7. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1. Vad gäller den del av överföringssystemet som kopplar samman en medlemsstat med ett tredjeland, mellan den medlemsstatens gräns och den första anslutningspunkten i den medlemsstatens nät, om överföringssystemet den 23 maj 2019 tillhörde ett vertikalt integrerat företag, får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1.

I sådant fall ska den berörda medlemsstaten antingen

a) utse en oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 61, eller

b) följa bestämmelserna i avsnitt 3.

8. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag och det finns arrangemang som säkerställer att den systemansvariga för överföringssystem faktiskt är mer oberoende än vad som föreskrivs i bestämmelserna i avsnitt 3, får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1 i denna artikel.

Vad gäller den del av överföringssystemet som kopplar samman en medlemsstat med ett tredjeland, mellan den medlemsstatens gräns och den första anslutningspunkten i den medlemsstatens nät, om överföringssystemet den 23 maj 2019 tillhörde ett vertikalt integrerat företag och det finns arrangemang som säkerställer att den systemansvariga för överföringssystem faktiskt är mer oberoende än vad som föreskrivs i bestämmelserna i avsnitt 3, får den medlemsstaten besluta att inte tillämpa punkt 1 i denna artikel.

9. Innan ett företag godkänns och utses till systemansvarig för överföringssystem enligt punkt 8 i denna artikel, ska det certifieras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i artikel 71.4, 71.5 och 71.6 i detta direktiv och i artikel 14 i förordning (EU) 2024/1789. Därefter ska kommissionen kontrollera att befintliga arrangemang klart säkerställer ett mer faktiskt oberoende för den systemansvariga för överföringssystem än bestämmelserna i avsnitt 3.

10. Vertikalt integrerade företag som äger ett överföringssystem får inte i något fall hindras från att vidta åtgärder för att uppfylla villkoren i punkt 1.

11. Företag som bedriver någon av funktionerna produktions- eller leveransverksamhet får inte under några omständigheter kunna direkt eller indirekt ta kontroll över eller utöva någon rättighet gentemot systemansvariga för överföringssystem med åtskild ägare i medlemsstater som tillämpar punkt 1.

Avsnitt 2

Oberoende systemansvariga

Artikel 61

Oberoende systemansvariga

1. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag, får en medlemsstat besluta att inte tillämpa artikel 60.1 och att utse en oberoende systemansvarig på förslag av överföringssystemets ägare.

Vad gäller den del av överföringssystemet som kopplar samman en medlemsstat med ett tredjeland, mellan den medlemsstatens gräns och den första anslutningspunkten i den medlemsstatens nät, om överföringssystemet den 23 maj 2019 tillhörde ett vertikalt integrerat företag, får den medlemsstaten besluta att inte tillämpa artikel 60.1 och utse en oberoende systemansvarig på förslag av överföringssystemets ägare.

Utnämningen av en oberoende systemansvarig ska godkännas av kommissionen.

2. Medlemsstaten får endast godkänna och utse en oberoende systemansvarig om följande villkor är uppfyllda:

a) Den sökande har visat att den uppfyller kraven i artikel 60.1 b, c och d.

b) Den sökande har visat att den förfogar över nödvändiga ekonomiska, tekniska, fysiska och mänskliga resurser för att utföra sina uppgifter enligt artikel 39.

c) Den sökande förbinder sig att följa en tioårig nätutvecklingsplan, som övervakas av tillsynsmyndigheten.

d) Överföringssystemets ägare har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt punkt 5, och ska för detta ändamål tillhandahålla samtliga utkast till avtal med det sökande företaget och övriga relevanta enheter.

e) Den sökande har visat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt förordning (EU) 2024/1789, inbegripet samarbete med systemansvariga för överföringssystem på europeisk och regional nivå.

3. Företag som av tillsynsmyndigheten intygas uppfylla villkoren i artikel 72 och i punkt 2 i den här artikeln ska av medlemsstaterna godkännas och utnämnas till oberoende systemansvariga. Certifieringsförfarandet i antingen artikel 71 i detta direktiv och i artikel 14 i förordning (EU) 2024/1789 eller i artikel 72 i detta direktiv ska tillämpas.

4. Varje oberoende systemansvarig ska ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde, inbegripet inkasseringen av tillträdes- och kapacitetsavgifter, och för att driva, underhålla och utveckla överföringssystemet, samt för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga efterfrågekrav genom investeringsplanering. Vid utvecklingen av överföringssystemet ska den oberoende systemansvariga ansvara för planering, inbegripet tillståndsförfarandet, uppförande och idriftsättning av den nya infrastrukturen. I det syftet ska den oberoende systemansvariga agera som systemansvarig för överföringssystem i enlighet med detta kapitel. Överföringssystemets ägare ska inte ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde eller för investeringsplanering.

5. Om en oberoende systemansvarig har utsetts ska överföringssystemets ägare fullgöra följande skyldigheter:

a) Tillhandahålla den oberoende systemansvariga det samarbete och stöd som krävs för att denna ska kunna utföra sina uppgifter, i synnerhet all relevant information.

b) Finansiera de investeringar som den oberoende systemansvariga har beslutat om och som godkänts av tillsynsmyndigheten, eller medge att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvariga. Finansieringsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska, innan beslut om godkännande fattas, samråda med överföringssystemets ägare och andra berörda parter.

c) Stå för skadeståndsansvar i anslutning till nättillgångarna, med undantag av den del av ansvaret som avser den oberoende systemansvarigas uppgifter.

d) Ge garantier för att underlätta finansieringen av en utbyggnad av nätet, med undantag av sådana investeringar där ägaren, i enlighet med led b, har medgett att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvariga.

6. Den berörda nationella konkurrensmyndigheten ska ges alla relevanta befogenheter för att, i nära samverkan med tillsynsmyndigheten, på ett effektivt sätt kunna övervaka att ägaren av överföringssystemet fullgör sina skyldigheter enligt punkt 5.

Artikel 62

Åtskillnad av ägare till överföringssystem, ägare till överföringsnät för vätgas, systemansvariga för lagringssystem för naturgas och operatörer av lagringsanläggningar för vätgas

1. Ägare till överföringssystem och till överföringsnät för vätgas, om en oberoende systemansvarig eller en oberoende operatör av överföringsnät för vätgas har utsetts, och systemansvariga för lagringssystem för naturgas eller operatörer av lagringsanläggningar för vätgas som ingår i vertikalt integrerade företag vara oberoende av annan verksamhet som inte rör överföring, distribution, transport och lagring av naturgas och vätgas, åtminstone när det gäller juridisk form, organisation och beslutsfattande.

Denna artikel ska endast gälla lagringsanläggningar för naturgas som är tekniskt eller ekonomiskt nödvändiga för ett effektivt tillträde till systemet för leverans till kunderna i enlighet med artikel 33.

2. För att säkerställa att den ägare till överföringssystem eller till överföringsnät för vätgas och den systemansvariga för lagringssystem för naturgas eller den operatör av lagringsanläggningar för vätgas som avses i punkt 1 är oberoende ska följande minimikriterier gälla:

a) De personer som ansvarar för ledningen av ägaren till överföringssystemet eller till överföringsnätet för vätgas och den systemansvariga för lagringssystem för naturgas eller operatören av lagringsanläggningar för vätgas får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade naturgasföretag som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften när det gäller produktion eller leverans av naturgas och vätgas.

b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ledningen av ägaren till överföringssystemet eller till överföringsnätet för vätgas och den systemansvarig för lagringssystem för naturgas eller operatören av lagringsanläggningar för vätgas beaktas på ett sätt som säkerställer att dessa personer kan agera självständigt.

c) Den systemansvariga för lagringssystem för naturgas eller operatören av lagringsanläggningar för vätgas ska ha faktisk beslutanderätt, oberoende av det integrerade naturgasföretaget, när det gäller de tillgångar som behövs för drift, underhåll och utveckling av lagringsanläggningar. Detta ska inte hindra förekomsten av lämpliga samordningssystem för att säkerställa ett skydd för moderföretagets ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen på tillgångar, som regleras indirekt i enlighet med artikel 78.7, i ett dotterföretag. Detta ska särskilt göra det möjligt för moderföretaget att godkänna den årliga finansieringsplan eller det motsvarande instrument som upprättas av den systemansvariga för lagringssystem eller operatören av lagringsanläggningar för vätgas och att fastställa övergripande gränser för dess dotterföretags skuldsättningsnivå. Det ska inte vara tillåtet för moderföretaget att ge instruktioner för den dagliga driften eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av lagringsanläggningar, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i den godkända finansieringsplanen eller motsvarande instrument.

d) Ägaren till överföringssystemet eller till överföringsnätet för vätgas och den systemansvariga för lagringssystem för naturgas eller operatören av lagringsanläggningar för vätgas ska upprätta en övervakningsplan, som ska ange vilka åtgärder som vidtas för att motverka diskriminerande beteende, och säkerställa att planen följs. Den ska också ange vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla dessa mål. Den person eller det organ som ansvarar för att övervakningsplanen följs ska till tillsynsmyndigheten överlämna en årlig rapport, som ska offentliggöras, om de åtgärder som vidtagits.

3. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 90 för att komplettera detta direktiv genom att utfärda riktlinjer för att säkerställa att ägaren till överföringssystemet eller överföringsnätet för vätgas ägare och den systemansvariga för lagringssystem för naturgas eller operatören av lagringsanläggningar för vätgas i alla avseenden uppfyller kraven i punkt 2 i den här artikeln.

Avsnitt 3

Oberoende systemansvariga för överföring

Artikel 63

Tillgångar, utrustning, personal och identitet

1. Systemansvariga för överföringssystem ska vara utrustade med alla de mänskliga, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv och bedriva naturgasöverförings-verksamhet, särskilt följande:

a) Tillgångar som är nödvändiga för naturgasöverföringsverksamheten, bl.a. överföringssystemet, ska ägas av den systemansvariga för överföringssystemet.

b) Personal som är nödvändig för naturgasöverföringsverksamheten, bl.a. för utförande av alla verksamhetsuppgifter, ska vara anställd hos den systemansvariga för överföringssystemet.

c) Inhyrning av personal och tillhandahållande av tjänster till och från andra delar av det vertikalt integrerade företaget ska vara förbjudet, men en systemansvarig för överföringssystem får tillhandahålla tjänster till det vertikalt integrerade företaget under förutsättning att

i) tillhandahållandet av dessa tjänster inte diskriminerar mellan systemanvändarna, att de är tillgängliga för samtliga systemanvändare på samma villkor och inte inskränker, snedvrider eller förhindrar konkurrensen avseende produktion eller leverans,

ii) villkoren för tillhandahållandet av tjänsterna har godkänts av tillsynsmyndigheten.

d) Utan att det påverkar tillämpningen av tillsynsorganets beslut enligt artikel 66, ska tillräckliga ekonomiska resurser för framtida investeringsprojekt eller för ersättande av befintliga tillgångar göras tillgängliga för den systemansvariga för överföringssystemet i god tid av det vertikalt integrerade företaget efter en vederbörlig begäran från den systemansvariga för överföringssystemet.

2. Naturgasöverföringsverksamheten ska åtminstone omfatta följande uppgifter utöver dem som anges i artikel 39:

a) Företräda den systemansvariga för överföringssystemet och hålla kontakt med tredje parter och tillsynsmyndigheter.

b) Företräda den systemansvariga för överföringssystemet inom Entso för gas.

c) Bevilja och förvalta tredje parts tillträde på ett icke-diskriminerande sätt mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare.

d) Uppbära alla avgifter som härrör från överföringssystemet, bl.a. avgifter för tillträde, balansavgifter för stödtjänster, t.ex. naturgasbehandling, inköp av tjänster (balanskostnader, kompensation för energiförluster).

e) Utföra drift, underhåll och utveckling av ett säkert, effektivt och ekonomiskt överföringssystem.

f) Planera investeringar för att säkerställa att systemet på lång sikt kan tillgodose en rimlig efterfrågan och garantera försörjningstryggheten.

g) Inrätta lämpliga samriskföretag, bl.a. med en eller flera systemansvariga för överföringssystem, naturgasbörser och andra relevanta marknadsaktörer, för att söka nå målen att vidareutveckla regionala marknader eller underlätta liberaliseringen.

h) Tillhandahålla alla typer av företagstjänster, bl.a. juridiska tjänster, redovisnings- och it-tjänster.

3. Systemansvariga för överföringssystem ska organisera sig i en juridisk form enligt bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 ([50]).

4. Den systemansvariga för överföringssystemet får inte i företagsidentitet, kommunikationer, varumärkesprofilering och lokaler skapa förvirring i fråga om den separata identiteten för det vertikalt integrerade företaget eller någon del därav.

5. Den systemansvariga för överföringssystemet får inte dela it-system eller it-utrustning, fysiska lokaler och säkerhetssystem för åtkomst med någon del av det vertikalt integrerade företaget, och inte heller använda samma konsulter eller externa entreprenörer för it-system eller it-utrustning eller för säkerhetssystem för åtkomst.

6. Räkenskaperna för de systemansvariga för överföringssystemet ska revideras av en annan revisor än den som reviderar det vertikalt integrerade företaget, eller någon del av detta.

Artikel 64

Oberoende för den systemansvariga för överföringssystemet

1. Utan att det påverkar de beslut som fattas av tillsynsorganet enligt artikel 66 ska den systemansvariga för överföringssystemet ha

a) faktisk beslutanderätt, oberoende av det vertikalt integrerade företaget, när det gäller de tillgångar som är nödvändiga för att driva, underhålla eller utveckla överföringssystemet,

b) befogenhet att anskaffa medel på kapitalmarknaden, särskilt genom lån och kapitalökning.

2. Den systemansvariga för överföringssystemet ska alltid agera så att det säkerställs att det finns tillräckliga resurser för att bedriva överföringsverksamheten korrekt och effektivt samt för att utveckla och upprätthålla ett effektivt, säkert och ekonomiskt överföringssystem.

3. Det vertikalt integrerade företagets dotterföretag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte direkt eller indirekt inneha aktier i den systemansvariga för överföringssystemet. Den systemansvariga för överföringssystemet får varken direkt eller indirekt äga aktier i något av det vertikalt integrerade företagets dotterföretag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet eller erhålla aktieutdelningar eller andra ekonomiska förmåner från sådana dotterföretag.

4. Den övergripande företagsledningsstrukturen i och stadgarna för den systemansvariga för överföringssystemet ska säkerställa ett faktiskt oberoende för den systemansvariga för överföringssystemet i enlighet med detta avsnitt. Det vertikalt integrerade företaget får inte direkt eller indirekt bestämma den systemansvarigas för överföringssystemet konkurrensbeteende när det gäller dennas dagliga verksamhet och nätförvaltning, eller när det gäller den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 55.

5. När systemansvariga för överföringssystem fullgör sina uppgifter som förtecknas i artiklarna 39 och 63.2 i detta direktiv och följer artiklarna 6.1 a, 10.2, 10.3, 10.4, 13.1, 17.1 och 33.6 i förordning (EU) 2024/1789 får de inte diskriminera olika personer eller enheter och får inte inskränka, snedvrida eller förhindra konkurrens i produktions- eller leveransverksamhet.

([50]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt (EUT L 169, 30.6.2017, s. 46).

6. Alla kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvariga för överföringssystemet, bl.a. lån från den systemansvariga för överföringssystemet till det vertikalt integrerade företaget, ska ske på marknadsvillkor. Den systemansvariga för överföringssystemet ska noggrant notera sådana kommersiella och ekonomiska förbindelser och göra dem tillgängliga för tillsynsmyndigheten på dennas begäran.

7. Den systemansvariga för överföringssystemet ska förelägga för tillsynsmyndighetens godkännande alla kommersiella och ekonomiska avtal med det vertikalt integrerade företaget.

8. Den systemansvariga för överföringssystemet ska informera tillsynsmyndigheten om de ekonomiska resurser som avses i artikel 63.1 d och som finns tillgängliga för framtida investeringsprojekt eller för att ersätta befintliga tillgångar.

9. Det vertikalt integrerade företaget ska avstå från alla handlingar som försvårar för eller förhindrar den systemansvariga för överföringssystemet att fullgöra sina skyldigheter enligt detta avsnitt och får inte kräva att den systemansvariga för överföringssystemet ska begära tillstånd från det vertikalt integrerade företaget för att fullgöra dessa skyldigheter.

10. Ett företag som har certifierats av tillsynsmyndigheten att det uppfyller kraven i detta avsnitt ska godkännas och utses till systemansvarig för överföringssystem av den berörda medlemsstaten. Certifieringsförfarandet i antingen artikel 71 i detta direktiv och i artikel 14 i förordning (EU) 2024/1789 eller i artikel 72 i detta direktiv ska tillämpas.

11. Den systemansvariga för överföringssystemet ska offentliggöra detaljerad information om kvaliteten på den naturgas som transporteras i dess nät, på grundval av artiklarna 16 och 17 i kommissionens förordning (EU) 2015/703 ([51]).

Artikel 65

Oberoende för personalen och företagsledningen i den systemansvariga för överföringssystemet

1. Beslut om utnämning av, förlängning av mandattiden för, arbetsvillkor för, bl.a. ersättningar, och avslutande av mandattiden för personer med ansvar för företagsledning eller ledamöter i administrativa organ i den systemansvariga för överföringssystemet ska fattas av den systemansvarigas för överföringssystemet tillsynsorgan, som utsetts i enlighet med artikel 66.

2. Identiteten hos och de villkor som reglerar mandattiden, dess varaktighet och avslutande av mandattiden för personer som nominerats av tillsynsorganet för utnämning eller förlängning av mandattiden såsom personer med ansvar för verkställande ledning eller såsom ledamöter i den systemansvarigas för överföringssystemet administrativa organ samt skälen till varje förslag till beslut att avsluta en sådan mandattid ska meddelas tillsynsmyndigheten. Dessa villkor och de beslut som avses punkt 1 ska endast vara bindande om tillsynsmyndigheten inom en treveckorsperiod efter underrättelsen inte har gjort några invändningar.

Tillsynsmyndigheten får göra invändningar mot de beslut som avses i punkt 1

a) om den hyser tvivel angående det yrkesmässiga oberoendet hos en nominerad person med ansvar för företagsledningen eller en ledamot i något av de administrativa organen, eller

b) om den, vid förtida avslutande av mandattiden, hyser tvivel om det berättigade i ett sådant förtida avslutande.

3. Ingen yrkesmässig position eller affärsförbindelse och inget yrkesmässigt ansvar eller intresse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med det vertikalt integrerade företaget eller någon del av detta, eller med någon annan majoritetsaktieägare än den systemansvariga för överföringssystemet får utövas under en treårsperiod före utnämningen av personer med ansvar för företagsledning eller ledamöter i den systemansvarigas för överföringssystemet administrativa organ, vilka omfattas av denna punkt.

4. Personer som ansvarar för företagsledningen eller ledamöter i administrativa organ samt den systemansvarigas för överföringssystemet anställda får inte yrkesmässigt ha någon position eller något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med någon annan del av det vertikalt integrerade företaget eller med dess majoritetsaktieägare.

([51]) Kommissionens förordning (EU) 2015/703 av den 30 april 2015 om fastställandet av nätföreskrifter med regler för driftskompatibilitet och informationsutbyte (EUT L 113, 1.5.2015, s. 13).

5. Personer som ansvarar för företagsledningen eller ledamöter i administrativa organ samt den systemansvarigas för överföringssystemet anställda får inte ha något intresse i eller erhålla ekonomiska förmåner, vare sig direkt eller indirekt, från någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den systemansvariga för överföringssystemet. Deras ersättning får inte bero på det vertikalt integrerade företagets verksamhet eller resultat som inte härrör från den systemansvariga för överföringssystemet.

6. Personer som ansvarar för företagsledningen eller ledamöter i den systemansvarigas för överföringssystemet administrativa organ ska garanteras effektiv rätt att till tillsynsmyndigheten rikta klagomål mot förtida avslutande av deras mandattid.

7. Efter avslutad mandattid hos den systemansvariga för överföringssystemet får inte personer som ansvarat för företagsledningen eller varit ledamöter i något av dess administrativa organ yrkesmässigt ha någon position eller något ansvar, eller något intresse i eller någon affärsförbindelse med någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den systemansvariga för överföringssystemet, eller med dess majoritetsaktieägare, under en period på minst fyra år.

8. Punkt 3 ska tillämpas på majoriteten av de personer som ansvarar för företagsledningen eller är ledamöter i administrativa organ för den systemansvariga för överföringssystemet.

De personer som ansvarar för företagsledningen eller är ledamöter i administrativa organ för den systemansvariga för överföringssystemet och som inte omfattas av punkt 3 får inte ha utövat någon ledningsverksamhet eller någon annan relevant verksamhet i det vertikalt integrerade företaget under minst sex månader före sin utnämning.

Första stycket i denna punkt och punkterna 4–7 ska gälla samtliga personer som tillhör den verkställande ledningen samt dem som rapporterar direkt till dessa personer i frågor som rör drift, underhåll eller utveckling av nätet.

Artikel 66

Tillsynsorgan

1. Den systemansvariga för överföringssystemet ska ha ett tillsynsorgan som ansvarar för beslut som kan ha en väsentlig inverkan på värdet på aktieägarnas tillgångar i den systemansvariga för överföringssystemet, särskilt beslut om godkännande av de årliga och de långsiktiga finansieringsplanerna, den systemansvarigas skuldsättningsgrad och utdelningar till aktieägarna. De beslut som faller inom tillsynsorganets ansvarsområde omfattar inte sådana beslut som rör den dagliga verksamheten för den systemansvariga för överföringssystemet och den dagliga förvaltningen av nätet eller den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 55.

2. Tillsynsorganet ska bestå av ledamöter som företräder det vertikalt integrerade företaget, ledamöter som företräder tredje parts aktieägare och, om så föreskrivs i relevant nationell rätt, företrädare för andra berörda parter såsom den systemansvarigas för överföringssystemet anställda.

3. Artikel 65.2 första stycket och artikel 65.3–65.7 ska tillämpas på minst hälften av tillsynsorganets ledamöter minus en.

Artikel 65.2 andra stycket b ska tillämpas på alla ledamöter i tillsynsorganet.

Artikel 67

Övervakningsplan och övervakningsansvarig

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem upprättar och genomför en övervakningsplan där det anges vilka åtgärder som vidtas för att motverka diskriminerande beteende och på lämpligt sätt säkerställa att planen följs. I övervakningsplanen ska det anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla dessa mål. Övervakningsplanen ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Utan att det påverkar tillsynsmyndighetens befogenheter ska en övervakningsansvarig oberoende övervaka att planen följs.

2. Tillsynsorganet ska utse en övervakningsansvarig som ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får vägra att godkänna den övervakningsansvariga endast på grund av bristande oberoende eller yrkesmässig kapacitet. Den övervakningsansvariga kan vara en fysisk eller en juridisk person. Artikel 65.2–65.8 ska tillämpas på den övervakningsansvariga.

3. Den övervakningsansvariga ska ansvara för följande åtgärder:

a) Övervaka genomförandet av övervakningsplanen.

b) Utarbeta en årsrapport om de åtgärder som vidtagits för att genomföra övervakningsplanen och överlämna den till tillsynsmyndigheten.

c) Rapportera till tillsynsorganet och utfärda rekommendationer för övervakningsplanen och dess genomförande.

d) Underrätta tillsynsmyndigheten om betydande överträdelser i fråga om genomförandet av övervakningsplanen.

e) Rapportera till tillsynsmyndigheten om kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvariga för överföringssystemet.

4. Den övervakningsansvariga ska förelägga tillsynsmyndigheten föreslagna beslut om investeringsplanen eller om enskilda investeringar i nätet. Detta ska ske senast när företagsledningen eller den systemansvarigas för överföringssystemet behöriga administrativa organ överlämnar dem till tillsynsorganet.

5. När det vertikalt integrerade företaget under bolagsstämman eller genom omröstning bland det utsedda tillsynsorganets ledamöter har motsatt sig antagandet av ett beslut så att detta hindrar eller försenar investeringar, som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska den övervakningsansvariga rapportera detta till tillsynsmyndigheten, som då ska vidta åtgärder i enlighet med artikel 55.

6. De villkor som reglerar den övervakningsansvarigas uppdrag eller anställningsvillkor, inbegripet uppdragets varaktighet, ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Villkoren ska säkerställa den övervakningsansvarigas oberoende, bland annat genom att förse den övervakningsansvariga med de resurser som krävs för uppdragets fullgörande. Under uppdragsperioden får den övervakningsansvariga inte ha något annat yrkesmässigt uppdrag, ansvar eller intresse, direkt eller indirekt, i eller med någon del av det vertikalt integrerade företaget eller dess majoritetsaktieägare.

7. Den övervakningsansvariga ska regelbundet rapportera, antingen muntligt eller skriftligt, till tillsynsmyndigheten och ska ha rätt att regelbundet rapportera, antingen muntligt eller skriftligt, till den systemansvarigas för överföringssystemet tillsynsorgan.

8. Den övervakningsansvariga får delta i alla möten i den systemansvarigas för överföringssystemet företagsledning eller administrativa organ, i tillsynsorganets möten och vid bolagsstämman. Den övervakningsansvariga ska delta i alla möten där följande frågor diskuteras:

a) Villkor för tillträde till nätet som fastställs i förordning (EU) 2024/1789, särskilt vad avser tariffer, tjänster för tillträde för tredje part, kapacitetstilldelning, överbelastningshantering, transparens, balans och sekundärmarknader.

b) Projekt som genomförs för att driva, underhålla och utveckla överföringssystemet, bl.a. investeringar i nya transportförbindelser, i expanderad kapacitet och i optimering av befintlig kapacitet.

c) Inköp eller försäljning av energi som krävs för överföringssystemets drift.

9. Den övervakningsansvariga ska övervaka att den systemansvariga för överföringssystemet följer artikel 40.

10. Den övervakningsansvariga ska ha tillgång till alla relevanta uppgifter och till den systemansvarigas för överföringssystemet kontor och till all information som är nödvändig för att fullgöra sin uppgift.

11. Efter tillsynsmyndighetens godkännande får tillsynsorganet säga upp den övervakningsansvariga. Tillsynsorganet ska på anmodan av tillsynsmyndigheten säga upp den övervakningsansvariga på grund av bristande oberoende eller yrkesmässig kapacitet.

12. Den övervakningsansvariga ska ha tillgång till den systemansvarigas för överföringssystemet kontor utan anmälan i förväg.

Avsnitt 4

Åtskillnad av operatörer av vätgasnät

Artikel 68

Åtskillnad av operatörer av överföringsnät för vätgas

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att operatörer av överföringsnät för vätgas från och med den 5 augusti 2026 är åtskilda i enlighet med de regler för systemansvariga för överföringssystem för naturgas som anges i artikel 60.

2. Vid tillämpning av denna artikel, artiklarna 46 och 60 i detta direktiv samt artiklarna 35 och 43 i direktiv (EU) 2019/944 ska produktion eller leverans omfatta produktion och leverans av vätgas, och överföring ska omfatta transport av vätgas.

3. En medlemsstat får besluta att inte tillämpa punkt 1 i denna artikel på överföringsnät för vätgas som tillhör ett vertikalt integrerat företag. I sådana fall ska den berörda medlemsstaten utse en oberoende operatör av överföringsnät för vätgas som är åtskild i enlighet med bestämmelserna om oberoende systemansvariga för naturgas i artikel 61. Operatörer av överföringsnät för vätgas och systemansvariga för överföringssystem för naturgas som är åtskilda i enlighet med artikel 60.1 får agera som oberoende operatörer av överföringsnät för vätgas, om inte annat följer av kraven i artikel 69.

4. Om ett överföringsnät för vätgas tillhör en eller flera certifierade systemansvariga för överföringssystem för naturgas eller om ett överföringsnät för vätgas den 4 augusti 2024 tillhör ett vertikalt integrerat företag som är verksamt inom produktion eller leverans av vätgas, får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkt 1 i denna artikel och utse en enhet som står under fullständig kontroll av den systemansvariga för överföringssystem eller gemensam kontroll av två eller flera systemansvariga för överföringssystem, eller under fullständig kontroll av det vertikalt integrerade företag som är verksamt inom produktion eller leverans av vätgas till en integrerad operatör av överföringsnät för vätgas som är åtskild i enlighet med bestämmelserna om oberoende systemansvariga för överföring av naturgas i avsnitt 3 i detta kapitel.

Trots vad som sägs i punkt 1 får medlemsstaterna, om en medlemsstat har beviljat ett undantag från kraven i artikel 69 enligt punkt 2 i den artikeln och ett överföringsnät för vätgas tillhör en eller flera certifierade systemansvariga för överföringssystem för naturgas som är åtskilda i enlighet med bestämmelserna om oberoende systemansvariga för överföring av naturgas i avsnitt 3 i detta kapitel, besluta att inte tillämpa punkt 1 i den här artikeln och att utse den enheten eller en enhet som står under gemensam kontroll av två eller flera systemansvariga för överföringssystem till en integrerad operatör av överföringsnät för vätgas som är åtskild i enlighet med bestämmelserna om oberoende systemansvariga för överföring av naturgas i avsnitt 3 i detta kapitel.

Om ett företag innefattar en systemansvarig för överföringssystem som är åtskild i enlighet med artikel 60.1 och en integrerad operatör av överföringsnät för vätgas, får det företaget vara verksamt inom produktion eller leverans av vätgas, men inte inom produktion eller leverans av naturgas eller el. Om ett sådant företag producerar eller levererar vätgas ska den systemansvariga för överföringssystem för naturgas uppfylla kraven i avsnitt 3 i detta kapitel, och varken företaget eller någon del av detta får boka eller använda kapacitetsrättigheter för injektion av vätgas i det överförings- eller distributionssystem för naturgas som företaget driver.

5. De regler som är tillämpliga på systemansvariga för överföringssystem enligt artikel 72 ska tillämpas på operatörer av överföringsnät för vätgas.

Artikel 69

Horisontell åtskillnad av operatörer av överföringsnät för vätgas

1. Om en operatör av överföringsnät för vätgas ingår i ett företag som är verksamt inom överföring eller distribution av naturgas eller el ska denne vara oberoende åtminstone i fråga om sin juridiska form.

2. Medlemsstaterna får, på grundval av en för allmänheten tillgänglig positiv kostnads-nyttoanalys, bevilja undantag från kraven i punkt 1 för operatörer av överföringsnät för vätgas, under förutsättning att tillsynsmyndigheten gör en positiv bedömning i enlighet med punkt 4.

3. Undantag som beviljas enligt punkt 2 ska offentliggöras och anmälas till kommissionen, åtföljt av den berörda bedömning som avses i punkt 4, under bevarande av konfidentialiteten för kommersiellt känsliga uppgifter.

4. Vid tidpunkten för beviljande av ett undantag enligt punkt 2, och därefter minst vart sjunde år, eller efter en motiverad begäran från kommissionen, ska tillsynsmyndigheten i den medlemsstat som beviljar undantaget offentliggöra en bedömning av den inverkan som undantaget har på transparens, korssubventionering, nättariffer och gränsöverskridande handel. En sådan bedömning ska åtminstone omfatta tidsplanen för förväntade överföringar av tillgångar från naturgassektorn till vätgassektorn.

Om tillsynsmyndigheten på grundval av en bedömning konstaterar att en fortsatt tillämpning av undantaget skulle ha en negativ inverkan på transparens, korssubventionering, nättariffer och gränsöverskridande handel, eller om överföringen av tillgångar från naturgassektorn till vätgassektorn har slutförts, ska medlemsstaten återkalla undantaget.

5. Genom undantag från punkterna 2, 3 och 4 får Estland, Lettland och Litauen bevilja undantag från kraven i punkt 1 för operatörer av överföringsnät för vätgas. Varje sådant undantag ska anmälas till kommissionen och ska upphöra att gälla den 31 december 2030. Efter den dag då ett undantag som beviljats enligt denna punkt upphör att gälla får Estland, Lettland och Litauen bevilja undantag i enlighet med punkterna 2, 3 och 4.

Artikel 70

Särredovisning för operatörer av vätgasnät

Medlemsstaterna ska säkerställa att räkenskaperna för operatörer av vätgasnät förs i enlighet med artikel 75.

Avsnitt 5

Utseende och certifiering av systemansvariga för överföringssystem och operatörer av överföringsnät för vätgas

Artikel 71

Utseende och certifiering av systemansvariga för överföringssystem och operatörer av överföringsnät för vätgas

1. Innan ett företag godkänns och utses till systemansvarig för överföringssystem eller operatör av överföringsnät för vätgas ska det certifieras i enlighet med punkterna 4, 5 och 6 i denna artikel och med artikel 14 i förordning (EU) 2024/1789.

2. Ett företag som av tillsynsmyndigheten, till följd av nedanstående certifieringsförfarande, intygas uppfylla kraven i artikel 60 eller artikel 68, ska av medlemsstaterna godkännas och utses till systemansvarig för överföringssystemet eller operatör av överföringsnät för vätgas. Utnämningen av systemansvariga för överföringssystemet och operatörer av överföringsnät för vätgas ska anmälas till kommissionen och offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

3. Certifierade företag ska till tillsynsmyndigheten anmäla planerade transaktioner som kan komma att kräva en omprövning av huruvida de uppfyller kraven i artikel 60 eller 68.

4. Tillsynsmyndigheterna ska kontrollera att certifierade företag fortlöpande uppfyller kraven i artikel 60 eller 68. För att säkerställa att kraven uppfylls ska de i följande fall inleda ett certifieringsförfarande:

a) Efter anmälan från certifierade företag enligt punkt 3.

b) På eget initiativ då de får vetskap om att en planerad förändring när det gäller rättigheter gentemot eller inflytande över certifierade företag eller ägare till överföringssystem kan leda till överträdelse av artikel 60 eller 68, eller då de har anledning att misstänka att en sådan överträdelse kan ha skett.

c) Efter en motiverad begäran från kommissionen.

5. Tillsynsmyndigheterna ska fatta beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystemet eller av en operatör av överföringsnät för vätgas inom 100 arbetsdagar från den dag då den systemansvariga för överföringssystemet eller operatören av överföringsnätet för vätgas inkom med anmälan eller kommissionen överlämnade sin begäran. När denna period har löpt ut ska certifieringen anses vara beviljad. Tillsynsmyndighetens uttryckliga eller underförstådda beslut ska börja gälla först efter det att det förfarande som avses i punkt 6 har fullföljts.

6. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla det uttryckliga eller underförstådda beslutet om certifiering till kommissionen, och förse kommissionen med alla relevanta uppgifter avseende detta beslut. Kommissionen ska agera i enlighet med förfarandet i artikel 14 i förordning (EU) 2024/1789.

7. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen får från systemansvariga för överföringssystem, operatörer av överföringsnät för vätgas och företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet begära sådan information som är relevant för fullgörandet av deras skyldigheter enligt denna artikel.

8. Tillsynsmyndigheten och kommissionen ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

Artikel 72

Certifiering i förhållande till tredjeländer

1. Om certifiering begärs av ägaren till ett överföringssystem, den systemansvariga för ett överföringssystem, en operatör av överföringsnät för vätgas eller en ägare till ett överföringsnät för vätgas som kontrolleras av en person från ett tredjeland, ska tillsynsmyndigheten underrätta kommissionen.

Tillsynsmyndigheten ska även utan dröjsmål underrätta kommissionen om eventuella omständigheter som skulle leda till att en person från ett tredjeland får kontroll över ett överföringssystem, en systemansvarig för överföringssystem, ett överföringsnät för vätgas eller en operatör av ett överföringsnät för vätgas.

2. Den systemansvariga för överföringssystemet eller operatören av överföringsnätet för vätgas ska underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella omständigheter som skulle leda till att en person från ett tredjeland får kontroll över överföringssystemet, den systemansvariga för överföringssystemet, överföringsnätet för vätgas eller operatören av överföringsnätet för vätgas.

3. Tillsynsmyndigheten ska anta ett utkast till beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystemet eller en operatör av överföringsnät för vätgas inom 100 arbetsdagar efter anmälan från den systemansvariga för överföringssystemet eller operatören av överföringsnätet för vätgas. Tillsynsmyndigheten ska vägra certifiering om det inte visas

a) att den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 60 eller 68, och

b) för tillsynsmyndigheten eller annan behörig myndighet som utsetts av medlemsstaten, att ett beviljande av certifiering inte kommer att äventyra en trygg energiförsörjning eller de väsentliga säkerhetsintressena i medlemsstaten och unionen; när denna fråga beaktas ska tillsynsmyndigheten eller annan behörig utsedd myndighet ta hänsyn till

   i) unionens rättigheter och skyldigheter med avseende på dessa tredjeländer enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som unionen är part i och som rör trygg energiförsörjning,

   ii) medlemsstatens rättigheter och skyldigheter med avseende på dessa tredjeländer, enligt avtal som ingåtts med tredjeländerna i den mån avtalen överensstämmer med unionsrätten,

   iii) ägande, leverans eller andra affärsförbindelser som skulle kunna inverka negativt på incitament och förmåga hos ägaren av överföringssystemet, den systemansvariga för överföringssystemet, ägaren av överföringssystemet för vätgas eller operatören av överföringsnätet för vätgas i fråga om att leverera naturgas eller vätgas till medlemsstaten eller unionen,

   iv) andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

4. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla utkastet till beslut till kommissionen, tillsammans med all relevant information beträffande beslutet.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheten eller den utsedda behöriga myndighet som avses i punkt 3 b i denna artikel, innan tillsynsmyndigheten antar ett beslut om certifiering, begär ett yttrande från kommissionen om huruvida

a) den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 60 eller 68, och

b) ett beviljande av certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till unionen.

6. Kommissionen ska behandla den begäran som avses i punkt 5 så snart den har mottagits. Inom 50 arbetsdagar efter det att begäran har mottagits ska kommissionen avge sitt yttrande till tillsynsmyndigheten eller, om begäran kommit från den utsedda behöriga myndigheten, till den myndigheten.

När kommissionen utarbetar sitt yttrande får den begära in synpunkter från Acer, den berörda medlemsstaten och berörda parter. I ett sådant fall ska perioden på 50 arbetsdagar förlängas med ytterligare 50 arbetsdagar.

Om kommissionen inte har avgett något yttrande inom den period som avses i första och andra styckena ska den inte anses ha några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

7. När kommissionen bedömer huruvida den kontroll som utövas av en person från ett tredjeland kommer att äventyra en trygg energiförsörjning eller de väsentliga säkerhetsintressena i unionen eller någon medlemsstat ska den beakta

a) de särskilda omständigheterna i fallet och i det berörda tredjelandet, inbegripet bevis på inflytandet från det berörda tredjelandet över den situation som beskrivs i punkt 3 b iii, och

b) unionens rättigheter och skyldigheter med avseende på det tredjelandet enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som unionen är part i och som rör trygg energiförsörjning.

8. Tillsynsmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut om certifieringen inom 50 arbetsdagar efter utgången av den period som avses i punkt 6. När tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut ska den ta största hänsyn till kommissionens yttrande. I varje fall ska en medlemsstat ha rätt att vägra certifiering när beviljande av certifiering äventyrar en trygg energiförsörjning i medlemsstaten eller i en annan medlemsstat. När en medlemsstat har utsett en annan behörig myndighet enligt punkt 3 b, kan medlemsstaten kräva att tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut i överensstämmelse med den behöriga myndighetens bedömning. Tillsynsmyndighetens slutliga beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans. Om det slutliga beslutet avviker från kommissionens yttrande ska den berörda medlemsstaten tillhandahålla och offentliggöra, tillsammans med beslutet, skälen för det beslutet.

9. Inget i denna artikel ska påverka medlemsstaternas rätt att, i överensstämmelse med unionsrätten, utöva inhemsk rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör allmän säkerhet.

10. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 90 som kompletterar detta direktiv genom att utfärda riktlinjer där detaljer anges för förfarandet vid tillämpningen av denna artikel.

Artikel 73

Utseende av operatörer av lagringsanläggningar för naturgas, lagringsanläggningar för vätgas, LNG-anläggningar och vätgasterminaler

Medlemsstaterna ska, för en tid som de själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans, utse eller ålägga de företag som äger lagringssystem för naturgas, lagringsanläggningar för vätgas, eller LNG-anläggningar och vätgasterminaler att utse en eller flera systemansvariga eller operatörer för sådan infrastruktur.

Avsnitt 6

Särredovisning och transparens i bokföringen

Artikel 74

Tillgång till räkenskaper

1. Medlemsstaterna eller varje behörig myndighet de utser, inklusive tillsynsmyndigheterna och de tvistlösningsmyndigheter som avses i artikel 32, ska i den utsträckning som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter ha tillgång till naturgas- och vätgasföretagens bokföring i enlighet med artikel 75.

2. Medlemsstaterna och varje utsedd behörig myndighet, inklusive tillsynsmyndigheterna och tvistlösningsmyndigheterna, ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt. Medlemsstaterna får föreskriva att sådan information offentliggörs om detta är nödvändigt för att de behöriga myndigheterna ska kunna utföra sina uppgifter.

Artikel 75

Särredovisning

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att naturgas- och vätgasföretagens bokföring sker i enlighet med punkterna 2–5.

2. Naturgas- och vätgasföretag ska, oberoende av ägartyp eller juridisk form, upprätta, låta revidera och offentliggöra sina årsredovisningar i enlighet med de bestämmelser i nationell rätt som avser årsredovisning för aktiebolag och som har fastställts enligt direktiv 2013/34/EU.

Företag som inte enligt lag är skyldiga att offentliggöra sin årsredovisning ska hålla en kopia av denna tillgänglig för allmänheten på sitt huvudkontor.

3. Företag ska i sin interna bokföring särredovisa verksamhetsgrenarna överföring, distribution, LNG, vätgasterminaler, lagring av naturgas och vätgas och vätgastransport så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen. Företagens infrastrukturtillgångar ska hänföras till relevant redovisning och regleringsmässiga tillgångsbaser separat för naturgas-, el- eller vätgastillgångar, och detta hänförande ska göras på ett transparent sätt. Företagen ska också redovisa, vilket får ske genom en sammanställd redovisning, andra verksamheter utan samband med överföring, distribution, LNG, vätgasterminaler, lagring av naturgas eller vätgas eller vätgastransport. Inkomster från äganderätt till överförings-, distributions- eller vätgasnäten ska specificeras i bokföringen. Vid behov ska företagen upprätta en sammanställd redovisning för annan verksamhet utanför natur- och vätgassektorn. Den interna bokföringen ska omfatta en balansräkning och en resultaträkning för varje verksamhetsgren. Särredovisningen ska revideras i enlighet med reglerna i punkt 2 och rapporteras till den berörda tillsynsmyndigheten.

4. Den revision som anges i punkt 2 i denna artikel ska särskilt verifiera att den i punkt 3 i denna artikel angivna skyldigheten att undvika diskriminering och korssubventioner uppfylls. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 5 i förordning (EU) 2024/1789 får det inte förekomma någon korssubventionering mellan användare av naturgasnätet och användare av vätgasnätet.

5. Företagen ska i sin interna bokföring ange de regler för fördelningen av tillgångar och skulder, utgifter och inkomster samt för avskrivningar som de följer vid upprättandet av den separata bokföring som anges i punkt 3, utan att det påverkar tillämpningen av nationellt tillämpliga bestämmelser om bokföring. Dessa interna regler får ändras endast i undantagsfall. Sådana ändringar ska meddelas till tillsynsmyndigheten och vara vederbörligen motiverade.

6. Årsredovisningen ska i noter ange alla transaktioner av en viss storlek som har genomförts med anknutna företag.

KAPITEL X

TILLSYNSMYNDIGHETER

Artikel 76

Tillsynsmyndigheternas utnämning och oberoende

1. Varje medlemsstat ska utse en tillsynsmyndighet på nationell nivå.

2. Punkt 1 i denna artikel ska inte påverka utnämningen av andra tillsynsmyndigheter på regional nivå i medlemsstaterna, förutsatt att det finns en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på unionsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i Acer i enlighet med artikel 7.1 i förordning (EU) 2019/942.

3. Genom undantag från punkt 1 i denna artikel kan en medlemsstat utse tillsynsmyndigheter för mindre system på ett geografiskt separat område vars förbrukning 2008 understiger 3 % av den samlade förbrukningen i den medlemsstat där området är beläget. Detta undantag ska inte påverka utnämningen av en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på unionsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i Acer i enlighet med artikel 7.1 i förordning (EU) 2019/942.

4. Medlemsstaterna ska garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att den utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. I detta syfte ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten, när den utför de uppgifter som den tilldelas i enlighet med detta direktiv och tillhörande rättsakter,

a) är juridiskt åtskild från och funktionellt oberoende av alla andra offentliga och privata organ,

b) säkerställer att dess personal och de personer som svarar för dess ledning

   i) agerar oberoende av marknadsintressen,

   ii) inte söker eller tar emot direkta anvisningar från någon regering eller något annat offentligt eller privat organ när den utför sina tillsynsuppgifter. Detta krav inkräktar inte i tillämpliga fall på ett nära samarbete med andra berörda nationella myndigheter eller på de allmänna politiska riktlinjer som regeringen utfärdat och som inte avser tillsynsskyldigheter och tillsynsbefogenheter enligt artikel 78.

5. För att bevara tillsynsmyndighetens oberoende ställning ska medlemsstaterna i synnerhet säkerställa

a) att tillsynsmyndigheten kan fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ,

b) att tillsynsmyndigheten har de personalresurser och ekonomiska resurser som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter och utöva sina befogenheter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt,

c) att tillsynsmyndigheten har ett särskilt årligt budgetanslag med självständigt ansvar för denna anslagna budgets genomförande,

d) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om sådan inte finns, tillsynsmyndighetens högsta ledning utses för en bestämd period på mellan fem och sju år, som ska kunna förnyas en gång,

e) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om sådan inte finns, tillsynsmyndighetens högsta ledning utses på grundval av objektiva, transparenta och offentliggjorda kriterier genom ett oberoende och opartiskt förfarande som säkerställer att kandidaterna har nödvändig kompetens och erfarenhet för berörda positioner inom tillsynsmyndigheten,

f) att det finns bestämmelser om intressekonflikter och att skyldigheterna i fråga om konfidentiell behandling sträcker sig längre än mandatperioden för ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, för tillsynsmyndighetens högsta ledning,

g) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning endast får avsättas på grundval av fastställda transparenta kriterier.

Med avseende på första stycket d ska medlemsstaterna säkerställa att det finns ett lämpligt roterande system för styrelsen eller högsta ledningen. Styrelsens ledamöter eller, om styrelse inte finns, medlemmar av högsta ledningen kan avsättas under mandatperioden endast om de inte längre uppfyller villkoren i denna artikel eller har gjort sig skyldiga till tjänstefel enligt nationell rätt.

Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheternas årsredovisning ska granskas i efterhand av en oberoende revisor.

6. Senast den 5 juli 2026 och därefter vart fjärde år ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om de nationella myndigheternas efterlevnad av den princip om oberoende som anges i denna artikel. Kommissionen ska offentliggöra sådana rapporter.

Artikel 77

Tillsynsmyndigheternas allmänna mål

När tillsynsmyndigheten utför de uppgifter som anges i detta direktiv ska den vidta alla rimliga åtgärder för att bidra till följande mål inom ramen för sina skyldigheter och befogenheter enligt artikel 78, i nära samarbete med andra relevanta nationella myndigheter, inbegripet konkurrensmyndigheter och relevanta myndigheter från angränsande medlemsstater och angränsande tredjeländer, beroende på vad som är tillämpligt, och med förbehåll för deras behörighet:

a) I nära samarbete med andra medlemsstaters tillsynsmyndigheter, kommissionen och Acer främja konkurrensutsatta, flexibla, säkra och miljömässigt hållbara inre marknader för naturgas, förnybar gas, koldioxidsnål gas och vätgas i unionen och säkerställa lämpliga förutsättningar för en effektiv och tillförlitlig drift av naturgas- och vätgasnäten och främja energisystemintegrering, med beaktande av de långsiktiga målen, och på så sätt bidra till att unionsrätten tillämpas konsekvent, effektivt och ändamålsenligt så att unionens klimat- och energimål uppnås.

b) Utveckla konkurrensutsatta och väl fungerande regionala gränsöverskridande marknader inom unionen för att de mål som avses i led a ska kunna uppnås.

c) Undanröja restriktioner för naturgashandeln och vätgashandeln mellan medlemsstater, inbegripet att undanröja restriktioner som beror på skillnader i kvaliteten på naturgas och vätgas eller i den volym vätgas som blandas in i naturgassystemet eller som beror på skillnader kvaliteten på vätgasen i vätgassystemet, och utveckla den kapacitet för gränsöverskridande överföring eller transport som krävs för att tillgodose efterfrågan och förbättra integreringen av nationella marknader, vilket säkerställer driftskompatibilitet i unionens sammanlänkade naturgassystem eller unionens vätgassystem och som kan underlätta för naturgasflödet inom hela unionen.

d) Bidra till att det så kostnadseffektivt som möjligt, och med beaktande av principen om energieffektivitet först, utvecklas säkra, pålitliga, effektiva och icke-diskriminerande system som är konsumentinriktade, främja systemens tillräcklighet och, i enlighet med de allmänna energi- och klimatpolitiska målsättningarna, energieffektivitet och integrering i både överförings- och distributionsnäten av stor- och småskalig produktion av gas från förnybara källor och decentraliserad produktion och underlätta driften av dem i förhållande till andra energinät för el och uppvärmning.

e) Underlätta anslutning och tillträde till nätet för ny produktionskapacitet, i synnerhet genom att undanröja hinder som skulle kunna förhindra anslutningen och tillträdet för nya aktörer på marknaderna för gas och vätgas från förnybara källor.

f) Säkerställa att systemansvariga och systemanvändare får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten, särskilt energieffektiviteten, och främja marknadsintegreringen.

g) Säkerställa att kunderna drar nytta av att den inhemska marknaden fungerar effektivt, främja effektiv konkurrens och bidra till att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå i nära samarbete med relevanta konsumentskyddsmyndigheter och samråd med relevanta konsumentorgan.

h) Bidra till uppnåendet av en hög standard på allmännyttiga tjänster på naturgasområdet, bidra till skydd för utsatta kunder, samt bidra till att de processer för utbyte av uppgifter som behövs då kunder byter leverantör är kompatibla.

Artikel 78

Tillsynsmyndighetens skyldigheter och befogenheter

1. Tillsynsmyndigheten ska ha följande skyldigheter:

a) Fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem, eller båda.

b) Godkänna de gemensamma scenarierna för de tioåriga nätutvecklingsplanerna i enlighet med artikel 55.2 f om medlemsstaten föreskriver ett sådant godkännande.

c) Fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, tariffer för tillträde till vätgasnät eller metoderna för beräkning av dem, eller båda, utan att det påverkar medlemsstaternas beslut enligt artikel 35.4.

d) Fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier,

i) storleken på och varaktigheten av den särskilda avgiften och den finansiella överföringen eller metoderna för beräkning av dem, eller både och,

ii) värdet av de överförda tillgångarna och destinationen för eventuella vinster och förluster som kan uppstå till följd av detta, och

iii) fördelningen av bidrag till den särskilda avgiften.

e) Säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem och, i relevanta fall, ägare av system samt operatörer av vätgasnät, naturgas- och vätgasföretag och andra marknadsaktörer fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv och förordning (EU) 2024/1789, de nätföreskrifter och riktlinjer som antas enligt artiklarna 70, 71 och 72 i förordning (EU) 2024/1789, förordning (EU) 2017/1938 samt annan relevant unionsrätt, inbegripet i fråga om gränsöverskridande aspekter, samt de beslut som antas av Acer.

f) I nära samordning med övriga tillsynsmyndigheter säkerställa att Entso för gas, enheten för unionens systemansvariga för distributionssystem (EU DSO-enheten), som inrättats i enlighet med artiklarna 52–57 i förordning (EU) 2019/943, och det europeiska nätverket av operatörer av vätgasnät (ENNOH), som inrättats i enlighet med artikel 57 i förordning (EU) 2024/1789, fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv och förordning (EU) 2024/1789, de nätföreskrifter och riktlinjer som antas enligt artiklarna 70–74 i förordning (EU) 2024/1789 och annan relevant unionsrätt, inbegripet i fråga om gränsöverskridande frågor, samt de beslut som antas av Acer, och gemensamt fastställa att Entso för gas, EU DSO-enheten och ENNOH inte fullgör sina respektive skyldigheter; om tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom fyra månader efter det att samråd inletts i syfte att gemensamt fastställa bristande efterlevnad, hänskjuta ärendet till Acer för beslut i enlighet med artikel 6.10 i förordning (EU) 2019/942.

g) Övervaka utvecklingen av gaskvaliteten och den förvaltning av gaskvaliteten som utförs av systemansvariga för överföringssystem och, i relevanta fall, av systemansvariga för distributionssystem, inbegripet att övervaka utvecklingen av kostnaderna relaterade till de systemansvarigas förvaltning av gaskvalitet och utvecklingen i fråga om inblandning och avskiljning av vätgas i naturgassystemet som utförs av systemansvariga för lagringssystem för naturgas och av operatörer av LNG-anläggningar; om en medlemsstat har gett en annan behörig myndighet i uppdrag att samla in denna information ska den behöriga myndigheten dela informationen med tillsynsmyndigheten.

h) Övervaka utvecklingen av vätgaskvaliteten och den förvaltning av vätgaskvaliteten som utförs av operatörer av vätgasnät, i relevanta fall enligt vad som avses i artikel 50, inbegripet att övervaka utvecklingen av kostnaderna relaterade till förvaltningen av vätgaskvalitet.

i) Beakta granskningen och bedömningen av de planer för utvecklingen av transportinfrastrukturen för vätgas som lämnas in av operatörer av vätgasnät i enlighet med artiklarna 55 och 56 i detta direktiv när den godkänner särskilda avgifter i den mening som avses i artikel 5 i förordning (EU) 2024/1789.

j) Samarbeta om gränsöverskridande frågor med tillsynsmyndigheten eller tillsynsmyndigheterna i de andra berörda medlemsstaterna och med Acer, särskilt genom deltagande i arbetet i Acers tillsynsnämnd enligt artikel 21 i förordning (EU) 2019/942. För infrastruktur till och från ett tredjeland kan tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där den första sammanlänkningspunkten med medlemsstaternas nät är belägen efter samråd med tillsynsmyndigheterna i andra berörda medlemsstater samarbeta med tredjelandets berörda myndigheter, inbegripet myndigheterna i energigemenskapens fördragsslutande parter, i syfte att för denna infrastruktur uppnå en konsekvent tillämpning av detta direktiv inom medlemsstaternas territorium.

k) Följa och genomföra de rättsligt bindande och relevanta beslut som fattats av Acer och kommissionen.

l) Årligen rapportera till de berörda myndigheterna i medlemsstaterna, Acer och kommissionen om sin verksamhet, om de åtgärder som vidtagits och de resultat som uppnåtts med avseende på samtliga de uppgifter som räknas upp i denna artikel.

m) Förhindra korssubventionering mellan verksamhetsgrenarna överföring, distribution, vätgastransport, lagring av naturgas och vätgas, LNG-anläggningar, vätgasterminaler och leverans av naturgas och vätgas, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 5.2 i förordning (EU) 2024/1789.

n) Övervaka de investeringsplaner som de systemansvariga för överföringssystem och operatörerna av överföringsnät för vätgas utarbetar, i sin årsrapport presentera en bedömning av i vilken mån dessa investeringsplaner är förenliga med de unionsomfattande nätutvecklingsplaner som avses i artiklarna 32 och 60 i förordning (EU) 2024/1789, och i en sådan bedömning inkludera rekommendationer om ändring av dessa investeringsplaner.

o) Övervaka efterlevnaden av reglerna för nätens säkerhet och tillförlitlighet, se över hur reglerna efterlevts tidigare och fastställa eller godkänna normer för och krav på tjänsternas och leveransernas kvalitet eller bidra till detta tillsammans med andra behöriga myndigheter.

p) Övervaka graden av transparens, också i grossistpriserna, och säkerställa att naturgas- och vätgasföretagen fullgör sina skyldigheter vad gäller transparens.

q) Övervaka graden och effektiviteten av marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och slutkundsnivå, även när det gäller naturgas- och vätgasbörser, priser för hushållskunder, inklusive system för förskottsbetalning, transparensen vad gäller erbjudanden, kraftiga prisökningar och deras inverkan på grossistpriser och konsumentpriser, förhållandet mellan hushållspriser och grossistpriser, andel kunder som byter leverantör, andel kunder som får sina leveranser avstängda, avgifterna för och utförandet av underhållstjänster, hushållskunders klagomål och eventuell snedvridning eller inskränkning av konkurrensen, inbegripet att tillhandahålla relevant information, samt göra de berörda konkurrensmyndigheterna uppmärksamma på relevanta fall, i synnerhet vad gäller utsatta kunder och kunder som påverkas av energifattigdom.

r) Övervaka förekomsten av begränsande avtalsvillkor, inbegripet exklusivitetsklausuler, som kan hindra större icke-hushållskunder från att samtidigt teckna avtal med mer än en leverantör eller begränsa deras möjligheter att göra detta och, om så är lämpligt, underrätta de nationella konkurrensmyndigheterna om sådana avtalsvillkor.

s) Respektera avtalsfriheten för långsiktiga avtal, förutsatt att dessa följer unionsrätten, är förenliga med unionens politik och bidrar till mål om utfasning av fossila bränslen, under förutsättning att inga långsiktiga avtal om leverans av fossil gas utan inslag av koldioxidminskning ingås med en löptid efter den 31 december 2049.

t) Övervaka den tid som systemansvariga för överförings- och distributionssystem för naturgas eller operatörer av vätgasnät behöver för att genomföra anslutningar och reparationer, inbegripet ansökningar om nätanslutning från produktionsanläggningar för biometan.

u) Övervaka och granska villkoren för tillträde till naturgaslagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster enligt artikel 33 eller 37, undantaget granskning av tariffer om reglerna för tillträde till lagring av naturgas fastställs enligt artikel 33.3.

v) Tillsammans med andra relevanta myndigheter bidra till att konsumentskyddsåtgärderna, inklusive åtgärderna i bilaga I, är effektiva och genomförs, och, i synnerhet, bedöma förekomsten av hinder för att kunderna ska kunna utöva sina rättigheter, såsom byte av leverantör, uppsägning av avtal och tillgång till mekanismer för tvistlösning utanför domstol.

w) Minst en gång per år offentliggöra rekommendationer om leveransavgifternas överensstämmelse med artikel 7 och vid behov översända dessa rekommendationer till konkurrensmyndigheterna.

x) Säkerställa en icke-diskriminerande tillgång till kundernas förbrukningsuppgifter, tillhandahållandet för alternativ användning av ett lättbegripligt harmoniserat format på nationell nivå för förbrukningsuppgifter och omedelbar tillgång för alla kunder till sådana uppgifter enligt artiklarna 23 och 24.

y) Övervaka genomförandet av regler om uppgifter och skyldigheter för systemansvariga för överföringssystem och distributionssystem, operatörer av vätgasnät, leverantörer och kunder samt andra marknadsaktörer i enlighet med förordning (EU) 2024/1789.

z) Övervaka att kriterierna för att avgöra om en lagringsanläggning för naturgas omfattas av artikel 33.3 eller 33.4 tillämpas korrekt.

aa) Övervaka genomförandet av skyddsåtgärder enligt artikel 83.

bb) Bidra till inbördes överensstämmelse mellan processer för utbyte av uppgifter för de viktigaste marknadsprocesserna på regional nivå.

cc) Genomföra nätföreskrifter och riktlinjer som antagits i enlighet med artiklarna 70–74 i förordning (EU) 2024/1789 genom nationella åtgärder eller, när så krävs, samordnade regionala eller unionsomfattande åtgärder.

dd) Säkerställa ett öppet, transparent, effektivt och inkluderande förfarande för upprättandet av den nationella tioåriga nätutvecklingsplanen i linje med kraven i artikel 55, av utvecklingsplanen för distributionsnät för vätgas i linje med kraven i artikel 56 och, i förekommande fall, av nätavvecklingsplanen i linje med kraven i artikel 57.

ee) Godkänna och ändra de nätutvecklingsplaner som avses i artikel 55 och, i förekommande fall, artikel 57,

ff) Granska och i tillämpliga fall kräva ändringar av den utvecklingsplan för distributionsnät för vätgas som avses i artikel 56.4, om en sådan uppgift föreskrivs av medlemsstaten enligt punkt 6 i den artikeln.

gg) Ta fram riktlinjer enligt artikel 57.6 om kriterier och metoder för en strukturell strategi för avvecklingen av delar av distributionsnätet för naturgas, med beaktande av kostnaderna för avvecklingen och det särskilda fallet med tillgångar som kan kräva avveckling före utgången av den ursprungligen beräknade livscykeln, och ge råd om fastställande av tariffer i sådana fall.

hh) Övervaka tillgången till jämförelsewebbplatser, inklusive jämförelseverktyg som uppfyller kriterierna i artikel 14.

ii) Övervaka undanröjandet av omotiverade hinder och begränsningar för utvecklingen av förbrukningen av egenproducerad förnybar naturgas.

jj) Fullgöra alla andra skyldigheter som tillsynsmyndigheten tilldelats enligt detta direktiv och förordning (EU) 2024/1789.

2. Om så är föreskrivet i en medlemsstat får de övervakningsuppgifter som avses i punkt 1 utföras av andra myndigheter än tillsynsmyndigheten. I sådana fall ska den information som är resultatet av övervakningen göras tillgänglig för tillsynsmyndigheten så snart som möjligt.

Utan att inkräkta på den specifika behörighet den har och i överensstämmelse med principerna om bättre lagstiftning ska tillsynsmyndigheten, samtidigt som den bevarar sin självständighet, vid behov rådgöra med systemansvariga för överföringssystem för naturgas och operatörer av vätgasnät och, när så är lämpligt, nära samarbeta med andra relevanta nationella myndigheter när de fullgör de uppgifter som anges i punkt 1.

Eventuella godkännanden som ges av en tillsynsmyndighet eller Acer i enlighet med detta direktiv ska inte påverka dess vederbörligen motiverade framtida användning av sina befogenheter enligt denna artikel eller sanktioner som åläggs av andra berörda myndigheter eller kommissionen.

3. Utöver de skyldigheter som tillsynsmyndigheten tilldelas enligt punkt 1 i denna artikel ska den, när en oberoende systemansvarig eller en oberoende operatör av överföringsnät för vätgas har utsetts enligt artikel 61 eller 68,

a) övervaka att överföringssystemets ägare, den oberoende systemansvariga eller ägaren till överföringsnätet för vätgas och den oberoende operatören av överföringsnätet för vätgas fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv samt besluta om sanktioner då skyldigheterna inte fullgörs enligt punkt 4 d,

b) övervaka förbindelser och kommunikation mellan den oberoende systemansvariga och överföringssystemets ägare eller mellan ägaren till överföringsnätet för vätgas och den oberoende operatören av överföringsnätet för vätgas för att säkerställa att den oberoende systemansvariga eller den oberoende operatören av överföringsnätet för vätgas fullgör sina skyldigheter, och särskilt godkänna avtal samt agera som tvistlösande myndighet mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare eller mellan ägaren till överföringsnätet för vätgas och den oberoende operatören av överföringsnätet för vätgas vid klagomål som lämnats av någondera parten enligt punkt 11,

c) utan att det påverkar förfarandet i artikel 61.2 c, för den första tioåriga nätutvecklingsplanen, godkänna den investeringsplanering och den fleråriga nätutvecklingsplan som presenteras årligen av den oberoende systemansvariga eller den oberoende operatören av överföringsnätet för vätgas,

d) säkerställa att tariffer för tillträde till nät som tas ut av den oberoende systemansvariga eller den oberoende operatören av vätgasnätet inkluderar en ersättning till nätägaren eller nätägarna som ger en adekvat ersättning för användning av nättillgångarna samt för eventuella nyinvesteringar däri, förutsatt att de görs på ett ekonomiskt och effektivt sätt,

e) ha befogenheter att utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvariga eller ägaren till överföringsnätet för vätgas och den oberoende operatören av överföringsnätet för vätgas.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna tilldelas befogenheter som gör det möjligt för dem att utföra de uppgifter som anges i punkterna 1, 3 och 6 på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheten åtminstone ha befogenheter att

a) fatta bindande beslut för naturgas- och vätgasföretag,

b) göra undersökningar av hur marknaderna för naturgas och vätgas fungerar och att besluta om och införa nödvändiga och proportionerliga åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaderna för naturgas och vätgas fungerar korrekt och, där så är lämpligt, samarbeta med den nationella konkurrensmyndigheten och tillsynsmyndigheterna för finansmarknaden eller kommissionen när undersökningen gäller konkurrenslagstiftningen,

c) begära den information från naturgas- och vätgasföretagen som är relevant för utförandet av dess uppgifter, bland annat skäl till vägran att ge tredje part tillträde och uppgifter om åtgärder som krävs för att stärka nätet,

d) besluta om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för naturgas- och vätgasföretag som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv eller enligt relevanta och rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheten eller Acer, eller att föreslå en behörig domstol att besluta om sådana sanktioner, inbegripet befogenhet att besluta om, eller att föreslå att det beslutas om, sanktioner på upp till 10 % av den systemansvarigas för överföringssystemet eller operatörens av vätgasnätet årliga omsättning eller på upp till 10 % av det vertikalt integrerade företagets årliga omsättning för den systemansvariga för överföringssystemet eller operatören av vätgasnätet eller det vertikalt integrerade företaget, alltefter omständigheterna, för att de inte uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv,

e) göra erforderliga undersökningar och utöva relevanta befogenheter vad gäller instruktioner för tvistlösning enligt punkterna 11 och 12.

5. Tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där Entso för gas, ENNOH eller EU DSO-enheten har sitt säte ska ha befogenhet att besluta om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för dessa enheter när de inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2024/1789 eller relevanta rättsligt bindande beslut som fattas av tillsynsmyndigheten eller Acer, eller att föreslå att en behörig domstol ska besluta om sådana sanktioner.

6. Utöver de skyldigheter och befogenheter som tilldelats tillsynsmyndigheten enligt punkterna 1 och 4 i denna artikel när en oberoende systemansvarig för överföring eller en integrerad operatör av överföringsnät för vätgas har utsetts i enlighet med kapitel IX avsnitt 3, ska tillsynsmyndigheten ha åtminstone följande skyldigheter och befogenheter:

a) Besluta om sanktioner enligt punkt 4 d för diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.

b) Övervaka kommunikationerna mellan den systemansvariga för överföringssystemet eller en integrerad operatör av överföringsnät för vätgas och det vertikalt integrerade företaget i syfte att säkerställa att den systemansvariga för överföringssystemet eller den integrerade operatören av överföringsnätet för vätgas uppfyller sina skyldigheter.

c) Agera som tvistlösande myndighet mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvariga för överföringssystemet eller den integrerade operatören av överföringsnätet för vätgas vad avser klagomål som framförts enligt punkt 11.

d) Övervaka kommersiella och ekonomiska förbindelser, bl.a. lån, mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvariga för överföringssystemet eller den integrerade operatören av överföringsnätet för vätgas.

e) Godkänna alla kommersiella och ekonomiska avtal mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvariga för överföringssystemet eller den integrerade operatören av överföringsnätet för vätgas, på villkor att de följer marknadsvillkoren.

f) Begära motivering av det vertikalt integrerade företaget när det anmälts av den övervakningsansvariga enligt artikel 67.4, särskilt inbegripet bevis på att inget diskriminerande beteende har skett till förmån för det vertikalt integrerade företaget.

g) Utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör det vertikalt integrerade företagets och den systemansvariga för överföringssystemet eller den integrerade operatören av överföringsnätet för vätgas.

h) Överlåta alla eller specifika uppgifter för den systemansvariga för överföringssystemet eller den integrerade operatören av överföringsnätet för vätgas på en oberoende systemansvarig eller en oberoende operatör av överföringsnät för vätgas som utsetts i enlighet med artikel 68 när den systemansvariga för överföringssystemet eller den integrerade operatören av vätgasnätet upprepade gånger inte uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv, särskilt vid upprepat diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.

7. Tillsynsmyndigheterna ska ansvara för att tillräckligt lång tid i förväg innan dessa träder i kraft, fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för

a) anslutning och tillträde till nationella nät för naturgas, inbegripet överförings- och distributionstariffer, samt villkor och tariffer för tillträde till LNG-anläggningar, varvid tariffer eller metoder utformas så att nödvändiga investeringar i näten och LNG-anläggningarna kan göras på ett sätt som gör det möjligt för investeringarna att säkerställa nätens och LNG-anläggningarnas bärkraft på längre sikt,

b) anslutning och tillträde till nationella vätgasnät, inklusive tariffer för vätgasnät i tillämpliga fall samt villkor och tariffer för tillträde till lagringsanläggningar för vätgas och vätgasterminaler,

c) tillhandahållande av balanstjänster, vilket ska göras så ekonomiskt som möjligt, för att ge goda incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag och på ett rättvist sätt utan diskriminering och på grundval av objektiva kriterier,

d) godkännande och övervakning av särskilda avgifter i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2024/1789,

e) tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.

8. De metoder eller villkor som avses i punkt 7 ska offentliggöras.

9. När det gäller fastställande eller godkännande av de tariffer eller metoder och de balanstjänster som avses i punkt 7 ska tillsynsmyndigheterna säkerställa att de systemansvariga för överförings- och distributionssystem och, utan att det påverkar en medlemsstats beslut enligt artikel 35.4, operatörer av vätgasnät både på kort och lång sikt ges lämpliga incitament att öka effektiviteten, främja marknadsintegrering och försörjningstryggheten samt stödja forskningsverksamheten på området.

10. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka hur överbelastningssituationer hanteras inom nationella överföringsnät och överföringsnät för vätgas inbegripet sammanlänkningar och sammanlänkningar för vätgas och hur reglerna för hantering av överbelastning tillämpas. För detta ändamål ska de systemansvariga för överföringssystem, operatörerna av överföringsnät för vätgas eller marknadsaktörerna översända sina regler för hantering av överbelastning, inbegripet kapacitetstilldelning, till tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheterna får begära ändringar av dessa regler.

Artikel 79

Beslut och klagomål

1. Tillsynsmyndigheterna ska ha befogenhet att vid behov begära att systemansvariga för överförings-, lagrings-, LNG- och distributionssystem för naturgas, operatörer av lagringsanläggningar för vätgas och vätgasterminaler och operatörer av vätgasnät ändrar villkoren, inbegripet de tariffer och metoder som avses i denna artikel, för att säkerställa att de är proportionella och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Om reglerna för tillträde till naturgaslagring fastställs i enlighet med artikel 33.3 ska denna uppgift inte omfatta ändring av tariffer. Om systemet för tillträde till vätgasnät, vätgasanläggningar eller vätgaslagring baseras på förhandlat tillträde för tredje part i enlighet med artikel 35.4, artikel 36.1 eller artikel 37.2 ska denna uppgift inte omfatta ändring av tariffer. Om fastställandet av överförings- och distributionstariffer för naturgas och, i tillämpliga fall, tariffer för vätgasnät försenas ska tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att fastställa eller godkänna preliminära överförings- och distributionstariffer eller metoder, och tariffer eller metoder för vätgasnät och att fatta beslut om lämpliga kompensationsåtgärder om de slutliga tarifferna eller metoderna skiljer sig från dessa preliminära tariffer eller metoder.

2. Varje part som har ett klagomål mot en systemansvarig för överförings-, lagrings-, LNG- eller distributionssystem för naturgas eller en operatör av vätgasnät, en lagringsanläggning för vätgas eller en vätgasterminal vad avser den systemansvarigas eller operatörens skyldigheter enligt detta direktiv får inge klagomålet till tillsynsmyndigheterna, som i egenskap av tvistlösande myndigheter ska fatta ett beslut inom två månader från det att klagomålet mottagits. Denna period får förlängas med två månader om tillsynsmyndigheten begär ytterligare upplysningar. Den förlängda perioden får förlängas ytterligare om den klagande samtycker till detta. Tillsynsmyndigheternas beslut ska vara bindande så länge det inte och fram till dess att det har upphävts vid ett överklagande.

3. Varje berörd part som har rätt att inge klagomål mot ett beslut om metoder som fattats enligt denna artikel eller, om tillsynsmyndigheterna är skyldiga att samråda, mot de föreslagna tarifferna eller metoderna, får inom två månader efter offentliggörandet av beslutet eller förslaget till beslut, eller inom en kortare tidsperiod om medlemsstaterna föreskriver detta, inge ett klagomål för behandling. Ett sådant klagomål ska inte utgöra hinder för verkställighet.

4. Medlemsstaterna ska inrätta lämpliga och effektiva mekanismer för reglering, kontroll och transparens för att förhindra missbruk av en dominerande ställning, särskilt om det är till konsumenternas nackdel, och underprissättning. Dessa mekanismer ska beakta bestämmelserna i EUF-fördraget, särskilt artikel 102.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att lämpliga åtgärder, inbegripet administrativa åtgärder eller straffrättsliga förfaranden i enlighet nationell rätt, vidtas mot ansvariga fysiska eller juridiska personer när de bestämmelser om konfidentialitet som föreskrivs i detta direktiv inte har följts.

6. Klagomål enligt punkterna 2 och 3 ska inte påverka rätten att överklaga enligt unionsrätten eller nationell rätt.

7. Tillsynsmyndigheternas beslut ska vara fullt motiverade för att medge domstolsprövning. Besluten ska vara tillgängliga för allmänheten, samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter bevaras.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns lämpliga mekanismer på nationell nivå som ger den part som berörs av ett beslut fattat av tillsynsmyndigheten rätt att överklaga till ett organ som är oberoende av de berörda parterna och av någon regering.

Artikel 80

Regionalt samarbete mellan tillsynsmyndigheter om gränsöverskridande frågor

1. Tillsynsmyndigheterna ska nära samråda och samarbeta med varandra, särskilt med Acer, och ska bistå varandra och Acer med sådan information som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt detta direktiv. När det gäller den information som utbyts ska den mottagande myndigheten säkerställa samma grad av konfidentialitet som den som krävs av den myndighet som lämnade informationen.

2. Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta åtminstone på regional nivå för att

a) främja skapandet av operativa arrangemang för att möjliggöra en optimal näthantering, främja gemensamma naturgas- och vätgasbörser och fördela gränsöverskridande kapacitet, liksom för att möjliggöra en adekvat nivå på sammanlänkningskapaciteten, inbegripet genom ny sammanlänkning, inom regionen och mellan regioner så att en effektiv konkurrens kan utvecklas och försörjningstryggheten kan förbättras utan diskriminering mellan leveransföretag i de olika medlemsstaterna,

b) samordna utvecklingen av alla nätföreskrifter som gäller för relevanta systemansvariga för överföringssystem, operatörer av vätgasnät och för andra marknadsaktörer,

c) samordna utvecklingen av reglerna för hanteringen av överbelastning,

d) säkerställa regelefterlevnad hos rättsliga enheter som utför systemansvarigas för överföring och nätoperatörers uppgifter på gränsöverskridande eller regional nivå.

3. Tillsynsmyndigheterna ska ha rätt att ingå samarbetsarrangemang med varandra i syfte att främja tillsynssamarbetet.

4. De åtgärder som avses i punkt 2 ska vid behov vidtas i nära samråd med andra berörda nationella myndigheter utan att detta påverkar deras specifika befogenheter.

5. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 90 med avseende på att komplettera detta direktiv genom att fastställa riktlinjer om i vilken utsträckning tillsynsmyndigheterna är skyldiga att samarbeta med varandra och med Acer.

6. Tillsynsmyndigheterna eller, i tillämpliga fall, andra behöriga myndigheter kan samråda och samarbeta med de berörda myndigheterna i tredjeländer, inbegripet fördragsslutande parter i energigemenskapen, när det gäller driften av naturgas- och vätgasinfrastruktur till och från tredjeländer, i syfte att, vad gäller den berörda infrastrukturen, säkerställa att detta direktiv tillämpas konsekvent i medlemsstatens territorium och territorialvatten.

Artikel 81

Överensstämmelse med nätföreskrifterna och riktlinjerna

1. Varje tillsynsmyndighet och kommissionen får begära ett yttrande från Acer angående huruvida ett beslut som fattats av en tillsynsmyndighet överensstämmer med de nätföreskrifter och riktlinjer som antagits enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2024/1789.

2. Acer ska inom tre månader från dagen för mottagandet av begäran avge sitt yttrande till den tillsynsmyndighet som har begärt det eller till kommissionen och till den tillsynsmyndighet som har fattat det aktuella beslutet.

3. Om den tillsynsmyndighet som har fattat beslutet inte följer Acers yttrande inom fyra månader från dagen för mottagandet av yttrandet ska Acer informera kommissionen härom.

4. Varje tillsynsmyndighet får informera kommissionen om den anser att ett beslut som fattats av en annan tillsynsmyndighet och som är relevant för gränsöverskridande handel inte överensstämmer med nätföreskrifterna och de riktlinjer som antagits enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2024/1789 inom två månader räknat från dagen för det beslutet.

5. Om kommissionen, inom två månader efter att ha informerats av Acer i enlighet med punkt 3 eller av en tillsynsmyndighet i enlighet med punkt 4 eller på eget initiativ inom tre månader från dagen för beslutet, finner att det beslut som fattats av en tillsynsmyndighet ger anledning till allvarliga tvivel beträffande dess förenlighet med de nätföreskrifter och riktlinjer som antagits enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2024/1789 får kommissionen besluta att undersöka ärendet ytterligare. Kommissionen ska i sådana fall uppmana tillsynsmyndigheten och parterna i förfarandet hos tillsynsmyndigheten att yttra sig.

6. Om kommissionen beslutar att undersöka ärendet i enlighet med punkt 5 ska den inom fyra månader från dagen för det beslutet fatta ett slutgiltigt beslut om att

a) inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut, eller

b) begära att den berörda tillsynsmyndigheten återkallar sitt beslut på grund av att nätföreskrifterna och riktlinjerna inte har följts.

7. Om kommissionen inte beslutar att undersöka ärendet ytterligare eller inte fattar något slutgiltigt beslut inom de tidsgränser som fastställs i punkterna 5 och 6 ska det anses att den inte haft några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

8. Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut att återkalla beslutet inom två månader, och ska informera kommissionen om detta.

9. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 90 för att komplettera detta direktiv genom att fastställa riktlinjer för det förfarande som ska följas vid tillämpningen av denna artikel.

Artikel 82

Bevarande av information

1. Medlemsstaterna ska kräva att leveransföretag under minst fem år håller relevanta uppgifter om samtliga transaktioner avseende natur- och vätgasleveransavtal och natur- och vätgasderivat med grossister, systemansvariga för överföringssystem, operatörer av lagringsanläggningar för naturgas och LNG-anläggningar samt operatörer av vätgasnät, lagringsanläggningar för vätgas och vätgasterminaler tillgängliga för de nationella myndigheterna, inklusive tillsynsmyndigheten och de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen, för fullgörandet av deras uppgifter.

2. Uppgifterna ska innehålla information om relevanta transaktioner, såsom regler om löptid, tillhandahållande och fullgörande samt information om mängd, datum och tider för verkställande, transaktionspriser och metoder för att identifiera den berörda grossisten liksom detaljerad information om natur- och vät gasleveransavtal och natur- och vätgasderivat som inte fullgjorts.

3. Tillsynsmyndigheten får besluta att göra delar av denna information tillgänglig för marknadsaktörer, förutsatt att kommersiellt känslig information om enskilda marknadsaktörer eller individuella transaktioner inte lämnas ut. Denna punkt får inte tillämpas på information om finansiella instrument som omfattas av direktiv 2014/65/EU.

4. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 90 för att komplettera detta direktiv genom att fastställa riktlinjer som fastställer metoder och villkor för bevarande av information liksom form och innehåll när det gäller de uppgifter som ska bevaras.

5. När det gäller transaktioner avseende naturgas- och vätgasderivat mellan leveransföretag å ena sidan och grossister, systemansvariga för överföringssystem och operatörer av lagringsanläggningar för naturgas och LNG-anläggningar och operatörer av vätgasnät, lagringsanläggningar för vätgas och vätgasterminaler å andra sidan, ska denna artikel tillämpas först när kommissionen har antagit de riktlinjer som avses i punkt 4.

6. Denna artikel får inte skapa ytterligare skyldigheter i förhållande till de myndigheter som avses i punkt 1 i denna artikel för de enheter som omfattas av direktiv 2014/65/EU.

7. Om de myndigheter som avses i punkt 1 i denna artikel behöver tillgång till de uppgifter som innehas av enheter som omfattas av direktiv 2014/65/EU, ska de ansvariga myndigheterna enligt det direktivet tillhandahålla dem de begärda uppgifterna.

KAPITEL XI

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 83

Skyddsåtgärder

I händelse av en plötslig kris på energimarknaden eller i fall av hot mot personers, anordningars eller anläggningars fysiska trygghet eller säkerhet eller mot systemintegritet, får en medlemsstat vidta de åtgärder som föreskrivs i den nationella krisplanen och, i tillämpliga fall, tillkännage en av krisnivåerna enligt artikel 11 i förordning (EU) 2017/1938.

Artikel 84

Lika villkor

1. De åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att säkerställa lika villkor i enlighet med detta direktiv ska vara förenliga med EUF-fördraget, särskilt artikel 36, och med annan unionsrätt.

2. De åtgärder som avses i punkt 1 ska vara proportionella, icke-diskriminerande och transparenta. Dessa åtgärder får bara sättas i kraft efter anmälan till kommissionen och med kommissionens medgivande.

3. Kommissionen ska reagera på den anmälan som avses i punkt 2 inom två månader efter dagen då anmälan togs emot. Denna period ska börja dagen efter det att fullständig information har erhållits. Om kommissionen inte handlat inom denna tvåmånadersperiod, ska det anses att kommissionen inte har några invändningar mot de anmälda åtgärderna.

Artikel 85

Tekniska avtal avseende driften av rörledningar för naturgas och vätgas med tredjeländer

Detta direktiv ska inte påverka friheten för systemansvariga för överföringssystem, operatörer av vätgasnät eller andra ekonomiska aktörer att ingå tekniska avtal om frågor som rör driften av rörledningar mellan en medlemsstat och ett tredjeland eller låta dem fortsätta att gälla, i den mån avtalen är förenliga med unionsrätten och relevanta beslut av tillsynsmyndigheterna i de berörda medlemsstaterna. Sådana avtal ska anmälas till de berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter.

Artikel 86

Undantag för naturgassystem

1. Medlemsstater som inte är direkt anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat får göra undantag från artikel 3, 8, 34, 60 eller 31.1. Ett sådant undantag ska upphöra att gälla från och med den tidpunkt då den första sammanlänkningen till medlemsstaten har färdigställts. Varje sådant undantag ska anmälas till kommissionen.

2. Medlemsstaterna får hos kommissionen ansöka om undantag från att tillämpa artikel 3, 8, 60 eller 31 på yttersta randområden i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget eller på andra geografiskt isolerade områden. Varje sådant undantag ska upphöra att gälla så snart en anslutning från regionen eller området till en medlemsstat med ett sammanlänkat system har färdigställts.

3. Luxemburg får göra undantag från artikel 60. Varje sådant undantag ska anmälas till kommissionen.

4. Kommissionen ska underrätta medlemsstaterna om ansökningar om undantag enligt punkt 2 innan den fattar ett beslut, med beaktande av motiverade begäranden om konfidentiell behandling av kommersiellt känsliga uppgifter.

5. Undantag som beviljas av kommissionen enligt punkt 2 ska vara tidsbegränsade och underkastade villkor som syftar till att öka konkurrensen på och integreringen av den inre marknaden och säkerställa att undantagen inte hindrar övergången till förnybar energi eller tillämpningen av principen om energieffektivitet först.

6. Undantag som beviljas enligt direktiv 2009/73/EG utan sista giltighetsdag eller utan fastställd tillämpningsperiod ska upphöra att gälla den 31 december 2025. Medlemsstater som den 4 augusti 2024 fortfarande omfattas av sådana undantag får besluta att tillämpa ett nytt undantag enligt punkt 1 eller 7 i denna artikel, eller hos kommissionen ansöka om ett nytt undantag enligt punkt 2 i denna artikel.

7. Medlemsstater som tar emot den första kommersiella leveransen enligt sitt första långsiktiga avtal om leverans av naturgas efter den 4 augusti 2024 får göra undantag från artiklarna 3.1–3.4, 4.1, 8, 31.1, 32.1, 34, 39.1–39.5, 43, 44.6, 46, 60, 61 och 75. Varje sådant undantag ska anmälas till kommissionen. Undantaget ska upphöra att gälla tio år efter mottagandet av den första kommersiella leveransen enligt deras första långsiktiga avtal om leverans av naturgas.

8. Anmälningar av undantag som medlemsstaterna beviljar enligt punkterna 1, 3 och 7, och kommissionsbeslut om att bevilja undantag enligt punkterna 2, 5 och 6 ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 87

Vätgasnät i isolerade områden

1. Medlemsstaterna får bevilja undantag från tillämpningen av artiklarna 46, 68 eller 71 för vätgasnät i de yttersta randområdena i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget och i isolerade områden med följande Nuts 2- och Nuts 3-koder i nomenklaturen för statistiska territoriella enheter (NUTS) som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1059/2003 ([52]):

i) Cypern (NUTS 2 CY00)

ii) Kajanaland (NUTS 3 FI1D8)

iii) Lappland (NUTS 3 FI1D7)

iv) Malta (NUTS 2 MT00)

v) Norra Österbotten (NUTS 3 FI1D9)

vi) Övre Norrland (NUTS 2 SE33)

2. Varje undantag som beviljas enligt punkt 1 ska offentliggöras och anmälas till kommissionen.

3. Undantag som beviljas enligt punkt 1 ska upphöra att gälla 15 år från den dag då de beviljas, och under alla omständigheter senast den 31 december 2044. Sådana undantag ska inte förnyas. Medlemsstaterna ska återkalla ett undantag som beviljats enligt punkt 1 om ett vätgasnät som omfattas av ett sådant undantag utvidgas bortom det isolerade området eller ansluts till vätgasnät utanför områdena.

4. Vart sjunde år från dagen för beviljandet av ett undantag enligt punkt 1, eller på motiverad begäran från kommissionen, ska tillsynsmyndigheten i den medlemsstat som beviljade undantaget offentliggöra en bedömning av det undantagets inverkan på konkurrensen, infrastrukturutvecklingen och marknadens funktion. Om tillsynsmyndigheten efter en sådan bedömning konstaterar att en fortsatt tillämpning av undantaget skulle medföra en risk för att konkurrensen hämmas eller att den effektiva utbyggnaden av vätgasinfrastruktur eller utvecklingen av marknaden för vätgas i medlemsstaten eller unionen påverkas negativt ska medlemsstaten återkalla undantaget.

Artikel 88

Undantag när det gäller överföringsledningar för naturgas till och från tredjeländer

1. När det gäller överföringsledningar för naturgas mellan en medlemsstat och ett tredjeland som färdigställts före den 23 maj 2019, får den medlemsstat i vilken den första anslutningspunkten för en sådan överföringsledning till en medlemsstats nät är belägen, av objektiva skäl, till exempel kostnadstäckningsskäl eller försörjningstrygghetsskäl, besluta att göra undantag från artiklarna 31, 60, 71 och 72 samt artiklarna 78.7, 78.9 och 79.1 för avsnitten av sådana överföringsledningar för naturgas i dess territorium och territorialvatten, förutsatt att ett sådant undantag inte skadar konkurrensen i unionen eller en effektivt fungerande inre marknad för naturgas, eller för en trygg energiförsörjning i unionen.

Undantaget ska vara tidsbegränsat upp till 20 år, på grundval av en objektiv motivering, får förnyas om det är berättigat och får förenas med villkor som bidrar till uppnåendet av de förhållanden som avses i första stycket.

Sådana undantag ska inte vara tillämpliga på överföringsledningar mellan en medlemsstat och ett tredjeland som är skyldigt att införliva detta direktiv och som på ett ändamålsenligt sätt har genomfört detta direktiv enligt ett avtal som ingåtts med unionen.

2. Om den berörda överföringsledningen är belägen i mer än en medlemsstats territorium ska den medlemsstat i vars territorium den första anslutningspunkten till medlemsstaternas nät ligger efter samråd med samtliga berörda medlemsstater besluta om att bevilja undantag för den överföringsledningen.

([52]) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1059/2003 av den 26 maj 2003 om inrättande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter (NUTS) (EUT L 154, 21.6.2003, s. 1).

På begäran av de berörda medlemsstaterna får kommissionen besluta att inta en observatörsroll i samrådet mellan den medlemsstat på vars territorium den första anslutningspunkten är belägen och tredjelandet med avseende på konsekvent tillämpning av detta direktiv i medlemsstatens territorium och territorialvatten där den första sammanlänkningspunkten är belägen, inbegripet beviljandet av undantag för sådana överföringsledningar.

3. Beslut enligt punkterna 1 och 2 ska antas senast den 24 maj 2020. Medlemsstaterna ska anmäla dessa beslut till kommissionen och offentliggöra dem.

4. Senast den 5 augusti 2026 ska kommissionen överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om undantag som beviljats enligt denna artikel. Rapporten ska i synnerhet bedöma hur sådana undantag inverkar på en effektivt fungerande inre marknad för naturgas och på en trygg energiförsörjning samt unionens och medlemsstaternas väsentliga säkerhetsintressen.

Artikel 89

Förfarande för bemyndigande

1. Befintliga avtal mellan en medlemsstat och ett tredjeland om driften av en överföringsledning eller ett tidigare led i rörledningsnätet får, utan att det påverkar andra skyldigheter som följer av unionsrätten, eller fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna, fortsätta att gälla till dess att ett efterföljande avtal mellan unionen och samma tredjeland träder i kraft eller till dess att förfarandet i punkterna 2–15 tillämpas.

2. Om en medlemsstat har för avsikt att inleda förhandlingar med ett tredjeland i syfte att ändra, förlänga, anpassa, förnya eller ingå ett avtal med ett tredjeland om driften av en överföringsledning eller en sammanlänkning för vätgas med ett tredjeland, och det gäller frågor som helt eller delvis omfattas av tillämpningsområde för detta direktiv eller förordning (EU) 2024/1789, ska den anmäla detta skriftligen till kommissionen, utan att det påverkar fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna.

En sådan anmälan ska inbegripa relevant dokumentation och uppgift om vilka bestämmelser som ska tas upp vid förhandlingarna eller omförhandlas, syftet med förhandlingarna samt all annan relevant information, och den ska översändas till kommissionen senast fem månader före det planerade inledandet av förhandlingarna.

3. Efter det att kommissionen har fått den anmälan som avses i punkt 2 ska den bemyndiga den berörda medlemsstaten att inleda formella förhandlingar med ett tredjeland avseende den del som kan påverka unionens gemensamma regler såvida den inte anser att inledande av sådana förhandlingar skulle

a) vara oförenligt med unionsrätten av andra skäl än fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna,

b) skada de inre naturgasmarknadernas eller de inre vätgasmarknadernas funktion, konkurrensen eller försörjningstryggheten i en medlemsstat eller unionen, med beaktande av principen om solidaritet mellan medlemsstaterna enligt artikel 194.1 i EUF-fördraget,

c) undergräva målen för unionens pågående förhandlingar om internationella avtal med ett tredjeland,

d) vara diskriminerade.

4. Vid genomförandet av bedömningen enligt punkt 3 ska kommissionen ta hänsyn till huruvida det planerade avtalet gäller en överföringsledning eller en rörledning i tidigare led som bidrar till diversifiering av naturgasförsörjning och leverantörer genom nya naturgaskällor.

5. Inom 90 dagar från mottagandet av den anmälan som avses i punkt 2 ska kommissionen anta ett beslut om att bemyndiga eller att vägra att bemyndiga en medlemsstat att inleda förhandlingar i syfte att ändra, förlänga, anpassa, förnya eller ingå ett avtal med ett tredjeland. Om ytterligare information krävs för att anta ett beslut ska perioden på 90 dagar börja löpa från den dag den ytterligare informationen mottogs.

6. Om kommissionen antar ett beslut om att vägra att bemyndiga en medlemsstat att inleda förhandlingar i syfte att ändra, förlänga, anpassa, förnya eller ingå ett avtal med ett tredjeland, ska den informera den berörda medlemsstaten om detta och ange skälen för detta.

7. Beslut om att bemyndiga eller vägra att bemyndiga en medlemsstat att inleda förhandlingar i syfte att ändra, förlänga, anpassa, förnya eller ingå ett avtal med ett tredjeland ska antas genom genomförandeakter, i enlighet med det förfarande som avses i artikel 90.2.

8. Kommissionen får ge vägledning och begära att specifika klausuler införs i det föreslagna avtalet i syfte att säkerställa förenlighet med unionsrätten i enlighet med Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2017/684 ([53]).

9. Kommissionen ska hållas informerad om framstegen i och resultaten av förhandlingarna om att ändra, förlänga, anpassa, förnya eller ingå ett avtal under de olika faserna och får begära att få delta i sådana förhandlingar mellan medlemsstaten och tredjelandet i enlighet med beslut (EU) 2017/684.

10. Kommissionen ska underrätta Europaparlamentet och rådet om de beslut som antas enligt punkt 5.

11. Innan ett avtal med ett tredjeland undertecknas ska den berörda medlemsstaten till kommissionen anmäla utgången av förhandlingarna och översända texten till det förhandlade avtalet till kommissionen.

12. När kommissionen har mottagit anmälan enligt punkt 11 ska den bedöma det framförhandlade avtalet enligt punkt 3. Om kommissionen finner att förhandlingarna har resulterat i ett avtal som är förenligt med punkt 3 ska den bemyndiga medlemsstaten att underteckna och ingå avtalet.

13. Inom 90 dagar efter det att den anmälan som avses i punkt 11 har mottagits, ska kommissionen anta ett beslut om att bemyndiga eller vägra att bemyndiga en medlemsstat att underteckna och ingå ett avtal med ett tredjeland. Om ytterligare information krävs för att anta ett beslut ska perioden på 90 dagar börja löpa från den dag den ytterligare informationen mottogs.

14. Om kommissionen antar ett beslut enligt punkt 13 om att bemyndiga en medlemsstat att underteckna och ingå avtalet med tredjeland, ska den berörda medlemsstaten till kommissionen anmäla ingåendet och ikraftträdandet av avtalet samt senare ändringar av det avtalets status.

15. Om kommissionen antar ett beslut i enlighet med punkt 13 om att vägra att bemyndiga en medlemsstat att underteckna och ingå avtalet med tredjeland, ska den informera den berörda medlemsstaten om detta och ange skälen.

Artikel 90

Utövande av delegeringen

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.

2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 9, 62, 72, 80, 81 och 82 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 4 augusti 2024.

3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 9, 62, 72, 80, 81 och 82 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Innan kommissionen antar en delegerad akt ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.

([53]) Europaparlamentets och rådets beslut (EU) 2017/684 av den 5 april 2017 om inrättandet av en mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal och icke-bindande instrument mellan medlemsstaterna och tredjeländer på energiområdet och om upphävande av beslut nr 994/2012/EU (EUT L 99, 12.4.2017, s. 1).

5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.

6. En delegerad akt som antas enligt artikel 9, 62, 72, 80, 81 eller 82 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period på två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 91

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.

2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 4 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

3. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Artikel 92

Översyn och rapportering

1. Senast den 31 december 2030 ska kommissionen se över detta direktiv och lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet, vid behov åtföljd av lämpliga lagstiftningsförslag. Översynen ska särskilt granska tillämpningen av artikel 9, och tillhörande definitioner i artikel 2, för att bedöma om anläggningar som tas i drift från och med den 1 januari 2031 visar att användningen av koldioxidsnåla bränslen och koldioxidsnål vätgas leder till större minskningar av växthusgasutsläppen för att erhålla certifiering i enlighet med den artikeln.

2. Senast den 5 augusti 2035 ska kommissionen offentliggöra ett meddelande med en bedömning av genomförandet av artikel 46 med avseende på operatörer av distributionsnät för vätgas samt genomförandet av artiklarna 68 och 69 med avseende på operatörer av överföringsnät för vätgas.

3. Senast den 5 augusti 2034 ska Acer, med avseende på kommissionens meddelande enligt punkt 2 i denna artikel, offentliggöra en rapport om den inverkan som artiklarna 46, 68 och 69 har på vätgasmarknadens funktion, konkurrens, likviditet, vätgasinfrastrukturutveckling och transparens. Acers rapport ska innefatta ett samråd med berörda intressenter.

Artikel 93

Ändringar av direktiv (EU) 2023/1791

Direktiv (EU) 2023/1791 ska ändras på följande sätt:

1. Artiklarna 17 och 19 ska utgå.

2. I artikel 39 ska andra stycket ersättas med följande:

”Artiklarna 13–16, 18 och 20 och bilagorna II, IX, XII, XIII och XIV ska tillämpas från och med den 12 oktober 2025.”

3. Bilaga VIII ska utgå.

Artikel 94

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 2–6, 8–31, 33, 35–38, 39.1 a, 39.3, 39.4, 39.7, 39.8 och 39.9, 40.1, 41, 42, 43, 44.1, 44.2, 44.7 och 44.8, 45, 46.2, 46.3, 50–59, 62, 64.11, 68–75, 76.5, 77, 78, 79, 81.1, 81.6, 82 och 83 samt bilagorna I och II senast den 5 augusti 2026. De ska genast underrätta kommissionen om texten till dessa bestämmelser.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 95

Upphävande

Direktiv 2009/73/EG, i dess lydelse enligt de akter som anges i del A i bilaga III till det här direktivet, ska upphöra att gälla med verkan från och med den 4 augusti 2024, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter vad gäller de tidsfrister för införlivande med nationell rätt och datum för tillämpning av direktiven som anges i del B i bilaga III till det här direktivet.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga IV.

Artikel 96

Ikraftträdande och tillämpning

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 93 ska tillämpas från och med den 5 augusti 2026.

Artikel 97

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 13 juni 2024.

På Europaparlamentets vägnar	*På rådets vägnar*
R. METSOLA	H. LAHBIB
Ordförande	*Ordförande*

BILAGA I

Minimikrav för fakturering och faktureringsinformation för naturgas och vätgas

1. Minimiinformation på fakturan och i faktureringsinformationen för naturgas och vätgas

1.1. Följande viktiga information ska tydligt anges på slutkundernas fakturor, och vara klart åtskild från andra delar av fakturan:

a) Det belopp som ska betalas och, om det är möjligt, en uppdelning av beloppet i komponenter, tillsammans med en tydlig angivelse av att alla energikällor också kan omfattas av incitament som inte finansieras av de avgifter som anges i uppdelningen av beloppet.

b) Förfallodag.

1.2. Följande viktiga information ska tydligt anges på slutkundernas fakturor och i deras faktureringsinformation, och vara klart åtskild från andra delar av fakturan och faktureringsinformationen:

a) Förbrukningen av naturgas och vätgas under faktureringsperioden.

b) Leverantörens namn och kontaktuppgifter, inklusive jourtelefonnummer och e-postadress till kundtjänst.

c) Tariffens beteckning.

d) I tillämpliga fall, avtalets slutdatum.

e) Uppgifter om möjligheter till och fördelar med byte av leverantör.

f) Slutkundens byteskod eller unika identifieringskod för sin leveranspunkt.

g) Information om slutkundens rättigheter när det gäller tvistlösning utanför domstol, inklusive kontaktuppgifter för den ansvariga enheten enligt artikel 25.

h) Den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 24.

i) Endast för naturgas: en länk eller hänvisning till de jämförelseverktyg som avses i artikel 14.

1.3. När fakturor baseras på faktisk förbrukning eller fjärravläsning utförd av operatören ska följande information göras tillgänglig för slutkunderna i, tillsammans med eller genom hänvisningar i deras fakturor och regelbundna avräkningsfakturor:

a) Jämförelser i grafisk form mellan slutkundens nuvarande förbrukning av naturgas och vätgas och dennes förbrukning under samma period föregående år.

b) Kontaktuppgifter för konsumentorgan, energimyndigheter eller liknande organ, inklusive adresser till webbplatser, där information kan fås om tillgängliga åtgärder för att göra energiförbrukande utrustning mer energieffektiv.

c) Jämförelser med en normaliserad eller genom riktmärkning framtagen genomsnittsslutkund i samma användarkategori.

2. Faktureringsfrekvens och tillhandahållande av faktureringsinformation:

a) En fakturering baserad på faktisk förbrukning ska göras minst en gång per år.

b) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av operatören eller om slutkunden aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt ska korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning göras tillgänglig för slutkunden åtminstone var sjätte månad, eller en gång var tredje månad på begäran eller om slutkunden har valt elektronisk fakturering.

c) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av operatören eller om slutkunden aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt, får skyldigheterna i leden a och b fullgöras med hjälp av ett system med regelbunden självavläsning, där slutkunden meddelar operatören de värden som avlästs från mätaren. Faktureringen eller faktureringsinformationen får inte baseras på uppskattad förbrukning eller en schablonavgift utom i fall där slutkunden inte har tillhandahållit någon mätaravläsning för ett visst faktureringsintervall. Den uppskattade förbrukningen ska baseras på slutkundens förbrukning för föregående år eller på en jämförbar slutkunds förbrukning.

d) Om slutkunden har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvariga/ operatören ska korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning tillhandahållas minst varje månad. Denna information får också göras tillgänglig via internet och ska uppdateras så ofta som de använda mätanordningarna och systemen tillåter.

3. Uppdelning av slutkundspriset i komponenter

Det pris som slutkunden ska betala är summan av de tre komponenterna energi- och leveranskomponent, nätkomponent (överföring, distribution och transport) och den komponent som omfattar skatter, avgifter och övriga pålagor.

I de fall där fakturan visar hur slutkundspriset är sammansatt ska de gemensamma definitioner av prisets tre komponenter som fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 ([1]) användas i hela unionen.

4. Tillgång till kompletterande information om historisk förbrukning

I den utsträckning som kompletterande information om historisk förbrukning finns tillgänglig ska medlemsstaterna kräva att den informationen, på begäran av slutkunden, görs tillgänglig för den leverantör eller tjänsteleverantör som slutkunden har utsett.

Om slutkunden har en installerad mätare som kan fjärravläsas av den systemansvariga/ operatören ska slutkunden ha enkel tillgång till kompletterande information om sin historiska förbrukning så att denne kan göra detaljerade självkontroller.

Kompletterande information om historisk förbrukning ska innefatta följande:

a) Samlade uppgifter från åtminstone de tre föregående åren eller från det att gasleveransavtalet trädde i kraft, om den perioden är kortare. Dessa uppgifter ska motsvara de intervaller för vilka frekvent faktureringsinformation har framställts.

b) Detaljerade uppgifter baserade på användningstid för alla dagar, veckor, månader och år, vilka ska göras tillgängliga för slutkunden utan onödigt dröjsmål via internet eller via mätargränssnittet för en period som minst omfattar de föregående 24 månaderna eller från det att gasleveransavtalet trädde i kraft, om den perioden är kortare.

5. Redovisning av energikällor

Leverantörerna ska i fakturorna specificera andelen förnybar och andelen koldioxidsnål gas som köpts av slutkunden i enlighet med avtalet om leverans av naturgas och vätgas (information på produktnivå). När det gäller blandningar ska leverantören tillhandahålla samma information separat för olika kategorier av gaser, inklusive förnybar gas eller koldioxidsnål gas.

Följande information ska göras tillgänglig för slutkunderna i, tillsammans med eller genom hänvisningar i deras fakturor och faktureringsinformation:

a) Andelen förnybar gas och koldioxidsnål gas i den energimix som leverantören levererat (på nationell nivå, dvs. i den medlemsstat där avtalet om leverans av gas har ingåtts, liksom på leverantörens nivå om denna är verksam i flera medlemsstater) under det gångna året, på ett sätt som är begripligt och tydligt jämförbart.

b) Information om miljöpåverkan, åtminstone uttryckt som koldioxidutsläpp från den naturgas eller vätgas som leverantören levererat under det föregående året.

([1]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 av den 26 oktober 2016 om europeisk statistik om naturgas- och elpriser och om upphävande av direktiv 2008/92/EG (EUT L 311, 17.11.2016, s. 1).

När det gäller andra stycket a i fråga om naturgas och vätgas som anskaffats på en gasbörs eller importerats från ett företag som är beläget utanför unionen, får aggregerade uppgifter som börsen eller företaget tillhandahållit för det föregående året användas.

Offentliggörandet av andelen förnybar gas som köpts av slutkunderna ska ske med hjälp av ursprungsgarantier på grundval av direktiv (EU) 2018/2001. Om en kund använder naturgas eller vätgas från ett vätgas- eller naturgasnät, inklusive gasformiga förnybara bränslen av icke-biologiskt ursprung och biometan, enligt vad som visas i leverantörens kommersiella erbjudande, ska medlemsstaterna säkerställa att de annullerade ursprungsgarantierna motsvarar de relevanta nätegenskaperna.

Tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den information som leverantörer tillhandahåller slutkunder i enlighet med denna punkt är tillförlitlig och att den på nationell nivå tillhandahålls på ett tydligt jämförbart sätt.

BILAGA II

Smarta mätarsystem för naturgas och vätgas

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det på deras territorier införs system med smarta mätare först efter en ekonomisk bedömning av alla kostnader och all nytta de för med sig på lång sikt för marknaden och den enskilda konsumenten eller av vad slags smarta mätare som är ekonomiskt rimliga och kostnadseffektiva och vilken tidsfrist som är rimlig för deras distribution.

2. En sådan ekonomisk bedömning ska beakta sådana nätutvecklingsplaner som anges i artikel 55, särskilt punkt 2 c i den artikeln, om avveckling av nät.

3. Vid en sådan bedömning ska hänsyn tas till den metod för kostnads-nyttoanalys och de minimifunktioner för smarta mätarsystem som föreskrivs i kommissionens rekommendation 2012/148/EU ([1]), i den mån de är tillämpliga på naturgas och vätgas, samt bästa tillgängliga teknik för att säkerställa högsta möjliga nivå av cybersäkerhet och dataskydd.

   Vid en sådan bedömning ska det också tas vederbörlig hänsyn till potentiella synergier med en redan utbyggd infrastruktur för smarta mätare för el, eller alternativ för selektiv utbyggnad i situationer som snabbt kan ge nettovinster, så att kostnaderna hålls under kontroll.

4. Med utgångspunkt i denna bedömning ska medlemsstaterna ta fram en tidsplan med ett mål på upp till tio år för införandet av system med smarta mätare. Om införandet av smarta mätarsystem blir föremål för en positiv bedömning, ska minst 80 % av slutkunderna ha utrustats med smarta mätare inom sju år från datumet för den positiva bedömningen.

([1]) Kommissionens rekommendation 2012/148/EU av den 9 mars 2012 om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem (EUT L 73, 13.3.2012, s. 9).

BILAGA III

Del A

Upphävt direktiv och en förteckning över ändringar av detta (som det hänvisas till i artikel 95)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG (EUT L 211, 14.8.2009, s. 94)	
Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 (EUT L 328, 21.12.2018, s. 1)	Endast artikel 51
Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/692 (EUT L 117, 3.5.2019, s. 1)	
Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869 (EUT L 152, 3.6.2022, s. 45)	Endast artikel 41.1 v

Del B

Tidsfrister för införlivande med nationell rätt och datum för tillämpning (som det hänvisas till i artikel 90)

Direktiv	Tidsfrist för införlivande	Datum för tillämpning
Direktiv 2009/73/EG	3 mars 2011	3 mars 2011, utom när det gäller artikel 11 3 mars 2013, när det gäller artikel 11
Direktiv (EU) 2019/692	24 februari 2020	

BILAGA IV

Jämförelsetabell

Direktiv 2009/73/EG	Detta direktiv
—	Artikel 1.1
Artikel 1.1	Artikel 1.2
Artikel 1.2	—
—	Artikel 1.3
—	Artikel 1.4
—	Artikel 1.5
Artikel 2 inledningsfrasen	Artikel 2 inledningsfrasen
—	Artikel 2.1–2.14
Artikel 2.1	Artikel 2.15
Artikel 2.2	Artikel 2.16
Artikel 2.3	Artikel 2.17
Artikel 2.4	Artikel 2.18
Artikel 2.5	Artikel 2.19
Artikel 2.6	Artikel 2.20
—	Artikel 2.21–2.27
Artikel 2.7	Artikel 2.28
Artikel 2.8	Artikel 2.29
—	Artikel 2.30
Artikel 2.9	Artikel 2.31
Artikel 2.10	Artikel 2.32
Artikel 2.11	Artikel 2.33
Artikel 2.12	Artikel 2.34
Artikel 2.13	Artikel 2.35
Artikel 2.14	Artikel 2.36
Artikel 2.15	Artikel 2.37
Artikel 2.16	Artikel 2.38
Artikel 2.17	Artikel 2.39
—	Artikel 2.40
Artikel 2.18	Artikel 2.41
Artikel 2.19	Artikel 2.42
Artikel 2.20	Artikel 2.43
Artikel 2.21	Artikel 2.44
Artikel 2.22	Artikel 2.45
Artikel 2.23	Artikel 2.46
Artikel 2.24	Artikel 2.47

Direktiv 2009/73/EG	Detta direktiv
Artikel 2.25	Artikel 2.48
Artikel 2.26	Artikel 2.49
Artikel 2.27	Artikel 2.50
Artikel 2.29	Artikel 2.51
—	Artikel 2.52
Artikel 2.34	Artikel 2.53
Artikel 2.35	Artikel 2.54
Artikel 2.36	Artikel 2.55
—	Artikel 2.56–2.77
Artikel 37	Artikel 3.1
—	Artikel 3.2–3.7
Artikel 3.2	Artikel 4
—	Artikel 5
Artikel 3.1 och 3.2	Artikel 6.1 och 6.2
—	Artikel 6.3 och 6.4
Artikel 5.11	Artikel 6.5
—	Artikel 6.6
Artikel 7.1 och 7.2	Artikel 7.1 och 7.2
Artikel 7.3	—
Artikel 7.4	Artikel 7.3
Artikel 4.1 och 4.2	Artikel 8.1 och 8.2
—	Artikel 8.3–8.11
Artikel 4.3 och 4.4	Artikel 8.12 och 8.13
—	Artikel 8.14 och 8.15
—	Artikel 9
Artikel 8	Artikel 10
Artikel 3.3 och 3.12 och bilaga I, punkt 1 a, b, c, d, e, f, g och j	Artikel 11
—	Artikel 12
—	Artikel 13
—	Artikel 14
—	Artikel 15
Bilaga I, punkt 1 i	Artiklarna 16 och 19
Bilaga I, punkt 2	Artikel 17
—	Artikel 18
—	Artikel 20
—	Artikel 21
Bilaga I, punkt 1 h	Artikel 22

Direktiv 2009/73/EG	Detta direktiv
—	Artikel 23
Artikel 3.9	Artikel 24
Artikel 3.9 och bilaga I, punkt 1 f	Artikel 25
Artikel 3.3	Artikel 26
—	Artikel 27
—	Artikel 28
—	Artikel 29
—	Artikel 30
Artikel 32	Artikel 31
Artikel 34	Artikel 32
Artikel 33	Artikel 33
Artikel 38	Artikel 34
—	Artikel 35
—	Artikel 36
—	Artikel 37
Artikel 35	Artikel 38.1 och 38.2
—	Artikel 38.3–38.6
Artikel 13.1 och 13.2	Artikel 39.1 och 39.2
—	Artikel 39.3 och 39.4
Artikel 13.3 och 13.4	Artikel 39.5 och 39.6
—	Artikel 39.7, 39.8 och 39.9
Artikel 13.5	Artikel 39.10
Artikel 16	Artikel 40
—	Artikel 41
Artikel 23	Artikel 42
Artikel 24	Artikel 43
Artikel 25.1	Artikel 44.1
—	Artikel 44.2
Artikel 25.2–25.5	Artikel 44.3–44.6
—	Artikel 44.7 och 44.8
—	Artikel 45
Artikel 26	Artikel 46
Artikel 27	Artikel 47
Artikel 28.1–28.4	Artikel 48.1–48.4
—	Artikel 48.5
Artikel 29	Artikel 49.1
—	Artikel 49.2 och 49.3
—	Artikel 50

Direktiv 2009/73/EG	Detta direktiv
—	Artikel 51
—	Artikel 52
—	Artikel 53
—	Artikel 54
Artikel 22.1	Artikel 55.1 första stycket
—	Artikel 55.1 andra–femte styckena
Artikel 22.2	Artikel 55.2
—	Artikel 55.3
Artikel 22.4–22.8	Artikel 55.4–55.8
—	Artikel 56
—	Artikel 57
—	Artikel 58
—	Artikel 59
Artikel 9	Artikel 60
Artikel 14	Artikel 61
Artikel 15	Artikel 62
Artikel 17	Artikel 63
Artikel 18.1–18.10	Artikel 64.1–64.10
—	Artikel 64.11
Artikel 19	Artikel 65
Artikel 20	Artikel 66
Artikel 21	Artikel 67
—	Artikel 68
—	Artikel 69
—	Artikel 70
Artikel 10	Artikel 71
Artikel 11	Artikel 72
Artikel 12	Artikel 73
Artikel 30	Artikel 74
Artikel 31	Artikel 75
Artikel 39	Artikel 76.1–76.5
—	Artikel 76.6
Artikel 40	Artikel 77
Artikel 41.1–41.4	Artikel 78.1–78.4
—	Artikel 78.5
Artikel 41.5–41.9	Artikel 78.6–78.10
Artikel 41.10–41.17	Artikel 79.1–79.8
Artikel 42	Artikel 80

Direktiv 2009/73/EG	Detta direktiv
Artikel 43	Artikel 81
Artikel 44	Artikel 82
Artikel 46.1	Artikel 83
Artikel 46.1 och 46.3	—
Artikel 47	Artikel 84
Artikel 48a	Artikel 85
—	Artikel 86
—	Artikel 87
Artikel 49a	Artikel 88.1, 88.2 och 88.3
—	Artikel 88.4
Artikel 49b	Artikel 89
—	Artikel 90
—	Artikel 91
—	Artikel 92
—	Artikel 93
Artikel 54	Artikel 94
Artikel 53	Artikel 95
Artikel 55	Artikel 96
Artikel 56	Artikel 97
—	Bilaga I
—	Bilaga II
—	Bilaga III
Bilaga II	Bilaga IV

Sammanfattning av betänkandet Ett förändrat regelverk för framtidens el- och gasnät (SOU 2023:64)

Bakgrund till förslagen

Samhällsutvecklingen ställer allt högre krav på det svenska energisystemet. Energisystemet ska inte bara möjliggöra omställningen till ett samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser, utan utgör också en grund för en framtida näringslivsutveckling som är av avgörande betydelse för Sveriges konkurrenskraft. En viktig del i denna utveckling är en omfattande utbyggnad av de svenska el- och gasnäten och en fungerande nätreglering är en förutsättning för att utbyggnaden ska vara samhällsekonomiskt effektiv.

Utredningens har sett över reglerna om de avgifter som elnäts- och naturgasföretagen tar ut för att ge tillgång till nät och annan infrastruktur, i syfte att åstadkomma ett regelverk som är förenligt med gällande EU-rätt. Utredningen har särskilt sett över hur det svenska regelverket förhåller sig till EU-domstolens dom i mål C-718/18, Europeiska kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland.

Förändringar av det svenska regelverket krävs

EU-domstolens prövning grundar sig i att Europeiska kommissionen väckte talan mot Förbundsrepubliken Tyskland angående fördragsbrott vad avser genomförandet av flera artiklar i el- och gasmarknadsdirektiven. Artiklarna avser den nationella tillsynsmyndighetens skyldighet att fastställa eller godkänna metoderna för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive tillämpliga tariffer, samt villkor för tillhandahållande av balans tjänster, inom ramen för det tredje elmarknadsdirektivet, och balanstjänster, inom ramen för det tredje gasmarknadsdirektivet.

I avgörandet angav EU-domstolen att den nationella tillsynsmyndigheten har en särskild befogenhet att utföra prövningen i de aktuella artiklarna. Domstolen uttalade också att de nationella tillsynsmyndigheterna ska utöva sina befogenheter oberoende av offentliga eller politiska organ. För svenska förhållanden innebär avgörandet att den svenska tillsynsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, ska ha exklusiv befogenhet att utföra prövningen inom dessa områden utan att begränsas av materiella regler som fastställts av riksdag eller regering.

Utredningen har utifrån avgörandet genomfört en bred översyn av bestämmelserna i ellagen och naturgaslagen som avser intäktsramar, avgifter för anslutning och överföring samt balans- och stödtjänster. Utredningen har funnit att nuvarande regelverk om förhandsprövningen av intäktsramar innehåller materiella regler i både lag och förordning som inte föranleds av krav i EU-rätten. Efter EU-domstolens avgörande är det tydligt att detta inte är förenligt med el- och gasmarknadsdirektiven. I betänkandet föreslås därför att reglerna om intäktsramar ses över och förs in i nya kapitel i el- respektive naturgaslagen. Det övergripande ramverket behålls från

tidigare lagstiftning, då utredningen bedömer att det inte inskränker Energimarknadsinspektionens möjligheter att självständigt fastställa intäktsramarna. Det innebär bland annat att bestämmelser som avser myndighetens skyldighet att fastställa intäktsramar och omprövning flyttas över till den nya regleringen. Tillsynsperioden föreslås även fortsättningsvis vara fyra år.

Utredningen bedömer att lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet medför begränsningar av Energimarknadsinspektionens möjligheter att självständigt fastställa intäktsramar och att den därför behöver upphävas. Utredningen föreslår att reglerna om avvikelser efter tillsynsperioden i ellagen ändras, så att det blir möjligt att under vissa förutsättningar använda outnyttjat underskott under en tredje tillsynsperiod. Samma regelverk föreslås i naturgaslagen.

För gasnätsföretag föreslås att förseningsavgifter införs för det fall att uppgifter inte lämnas till Energimarknadsinspektionens inför fastställandet av en intäktsram. Motsvarande regler finns redan i dag för elnätsföretag.

Därutöver föreslår utredningen att Energimarknadsinspektionen ges möjligheten att meddela föreskrifter om intäktsramsregleringens närmare utformning. Sådana föreskrifter bidrar till en stabilitet och förutsägbarhet i den övergripande regleringen.

Utredningen bedömer också att Energimarknadsinspektionen bör få ytterligare befogenheter gällande hur avgifter för anslutning och överföring ska utformas. Det innebär att materiella regler i lag och förordning behöver upphävas. Det föreslås att Energimarknadsinspektionen ges möjlighet att utforma denna förhandsreglering genom att meddela föreskrifter. Även förhandsprövningen gällande balanstjänster föreslås justeras för att stämma bättre överens med kraven i EU-rätten.

Bestämmelserna om överklagande bör förändras

Förhandsprövningen infördes för att ge tydliga och långsiktiga förutsättningar för marknadens aktörer. Besluten i frågor om förhandsprövning överklagas dock i stor omfattning, vilket medför att de slutliga intäktsramarna ofta fastställs sent i tillsynsperioden. Enligt utredningen går det inte att peka på någon särskild omständighet som gör att processerna tar lång tid, utan de bakomliggande orsakerna varierar. Exempelvis har det skriftliga underlaget ofta varit omfattande och det har varit svårt att få en kontinuitet och effektivitet i prövningarna eftersom regelverket har förändrats mellan tillsynsperioderna. De tidskrävande domstolsprocesserna medför negativa konsekvenser i form av försämrad långsiktighet, kostnader för de berörda parterna samt osäkerhet för parterna och kundkollektivet.

Utredningen har undersökt förutsättningarna för att införa en tvåinstanskedja, dvs. att Ei:s beslut överklagas direkt till kammarrätten eller att Högsta förvaltningsdomstolen inte längre utgör sista instans. Som ett alternativ har utredningen undersökt förutsättningarna för en så kallad ventilregel för överklagande till tredje instans. Utredningens slutsats är att det inte finns tillräckliga skäl för att göra avsteg från den generella treinstansprincipen eller att införa ett tvåinstanssystem med ventil.

I stället föreslår utredningen att ett skyndsamhetskrav införs vid handläggningen i de allmänna förvaltningsdomstolarna, på samma sätt som vid handläggningen av vissa beslut enligt lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Detta innebär att målen ska prioriteras, men att omständigheterna i varje mål får avgöra vilka handläggningstider som är godtagbara. Utredningen menar att domstolarna i regel bör sträva efter att avgöra målen inom sex månader.

Utredningen föreslår också att ämnesspecifik kompetens förs in i rättens sammansättning i form av ekonomiska experter. Domstolarna har visserligen redan idag möjlighet att inhämta yttrande över en fråga som kräver särskild sakkunskap från myndighet, tjänsteman eller anlita annan sakkunnig i frågan, men utredningen bedömer att denna möjlighet bör kompletteras med bestämmelser om särskild sammansättning vid överprövning av Ei:s beslut om intäktsramar. De särskilda ledamöterna kan bl.a. bidra till domstolens arbete genom att bedöma de sakkunnigutlåtanden som parterna åberopar. Utredningen föreslår att bestämmelserna konstrueras så att förvaltningsrätten avgör sådana mål med två ekonomiska experter och två lagfarna ledamöter. Vid motsvarande prövning i kammarrätten kommer rätten att bestå av två ekonomiska experter och tre lagfarna ledamöter.

Kundernas ställning bör stärkas

Utredningen har övervägt om det finns skäl att införa en rätt för nätkunder att överklaga besluten om intäktsramar, då de indirekt påverkas av besluten genom sambandet mellan intäktsramens storlek och kundernas nätavgifter. Om en klagorätt för kunder skulle införas menar utredningen att den skulle behöva begränsas, exempelvis genom att den tillkommer organisationer och andra sammanslutningar, och inte enskilda. Utredningen bedömer det dock som osäkert huruvida en tydligare klagorätt för kundkollektivet skulle få positiva konsekvenser. Risken är uppenbar att åtgärden blir verkningslös och utredningen anser därför att andra åtgärder bör prövas för att öka kundernas delaktighet och engagemang i nätregleringsfrågor. Utredningen föreslår därför ett lagstadgat krav på offentlig konsultation när metoderna för att beräkna intäktsramar fastställs. Förslaget innebär att Energimarknadsinspektionen ska publicera preliminära metoder och ge relevanta aktörer, däribland nätkunder och nätföretag, möjlighet att lämna synpunkter och påverka hur den ekonomiska regleringen av el- och gasnäten utvecklas.

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 11, 12 och 17 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 §[2]	
En kammarrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är presidenten eller en lagman.	
Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.	Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857), naturgaslagen (2005:403),* lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.
12 §[3]	
En kammarrätt är domför med tre lagfarna ledamöter. Fler än fyra lagfarna ledamöter får inte ingå i rätten.	
När det är särskilt föreskrivet att nämndemän ska ingå i rätten är en kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Fler än fyra lagfarna ledamöter och tre nämndemän får inte ingå i rätten.	
Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.	
En kammarrätt är domför utan nämndemän	
1. vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet avgörs,	
2. vid förordnande om saken i avvaktan på målets avgörande och vid annan åtgärd som endast avser målets beredande, och	
3. vid beslut genom vilket domstolen skiljer sig från målet utan att detta har prövats i sak.	

[1] Lagen omtryckt 1981:1323.
[2] Senaste lydelse 2022:488.
[3] Senaste lydelse 2022:488.

Om ett mål som avses i andra stycket handläggs gemensamt med ett annat mål, får nämndemän delta vid handläggningen även av det senare målet.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857)*, *naturgaslagen (2005:403)*, lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet. Detsamma gäller vid behandling av andra frågor i mål där prövningstillstånd krävs för prövning av ett överklagande, om frågorna behandlas före eller i samband med frågan om prövningstillstånd. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 34 a § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) får meddelas av en lagfaren ledamot, om frågan är enkel.

Vid behandling av en fråga om avvisning av ett överklagande på grund av att det har kommit in för sent är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet.

Vid beslut om avskrivning av ett mål efter en återkallelse är kammarrätten domför med en lagfaren ledamot.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren ledamot i kammarrätten eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna ledamöter, av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

17 §[4]

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare och tre nämndemän, om inte annat följer av 17 b eller 18 §. Om en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän.

Om det finns skäl för det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad, får antalet lagfarna domare utökas med en utöver vad som följer av första stycket. Detsamma gäller i fråga om antalet nämndemän. Om någon eller några av ledamöterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats gäller första stycket andra meningen i fråga om domförhet.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighets-

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighets-

[4] Senaste lydelse 2022:488.

taxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.	taxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857), naturgaslagen (2005:403),* lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)[1]

dels att 3 kap. 43, 44 och 57 §§, 4 kap. 11, 12 och 28–39 §§ och 5 kap. ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 3 kap. 43 §, 4 kap. 12, 28, 33, 36, 37 och 39 §§ ska utgå,

dels att 2 kap. 43 §, 4 kap. 1, 10 och 16 §§, 6 kap. 6 §, 8 kap. 19 § och 12 kap. 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 5 kap., fyra nya paragrafer, 13 kap. 10–13 §§, och närmast före 13 kap. 10 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 kap.
	43 §[2]
	En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.
	Tillstånd till en överlåtelse av en nätkoncession får beviljas endast om överlåtelsen sker till någon som uppfyller de krav som ställs på en nätkoncessionshavare enligt 16 §.

[1] Senaste lydelse av

3 kap. 43 § 2022:596	5 kap. 14 § 2022:596	rubriken närmast före 3 kap. 43 § 2022:596
3 kap. 44 § 2022:596	5 kap. 15 § 2022:596	rubriken närmast före 4 kap. 12 § 2022:596
3 kap. 57 § 2022:596	5 kap. 16 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 28 § 2022:596
4 kap. 11 § 2022:596	5 kap. 17 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 33 § 2022:596
4 kap. 12 § 2022:596	5 kap. 18 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 36 § 2022:596
4 kap. 28 § 2022:596	5 kap. 19 § 2022:596	rubriken närmast före 4 kap. 37 § 2022:596
4 kap. 29 § 2022:596	5 kap. 20 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 39 § 2022:596
4 kap. 30 § 2022:596	5 kap. 21 § 2018:1448	rubriken till 5 kap. 2018:1448
4 kap. 31 § 2022:596	5 kap. 22 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 1 § 2018:1448
4 kap. 32 § 2022:596	5 kap. 23 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 2 § 2018:1448
4 kap. 33 § 2022:596	5 kap. 24 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 3 § 2018:1448
4 kap. 34 § 2022:596	5 kap. 25 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 6 § 2018:1448
4 kap. 35 § 2022:596	5 kap. 26 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 7 § 2018:1448
4 kap. 36 § 2022:596	5 kap. 27 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 9 § 2018:1448
4 kap. 37 § 2022:596	5 kap. 28 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 11 § 2018:1448
4 kap. 38 § 2022:596	5 kap. 29 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 12 a § 2022:596
4 kap. 39 § 2022:596	5 kap. 29 a § 2021:312	rubriken närmast före 5 kap. 13 § 2018:1448
5 kap. 1 § 2018:1448	5 kap. 30 § 2022:596	rubriken närmast före 5 kap. 15 § 2022:596
5 kap. 2 § 2018:1448	5 kap. 31 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 16 § 2018:1448
5 kap. 3 § 2018:1448	5 kap. 32 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 20 § 2018:1448
5 kap. 4 § 2018:1448	5 kap. 33 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 22 § 2018:1448
5 kap. 5 § 2018:1448	5 kap. 34 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 25 § 2018:1448
5 kap. 6 § 2018:1448	5 kap. 35 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 26 § 2018:1448
5 kap. 7 § 2018:1448	5 kap. 36 § 2021:741	rubriken närmast före 5 kap. 27 § 2018:1448
5 kap. 8 § 2018:1448	5 kap. 37 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 30 § 2018:1448
5 kap. 9 § 2018:1448	5 kap. 38 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 32 § 2018:1448
5 kap. 10 § 2018:1448	5 kap. 39 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 33 § 2018:1448
5 kap. 11 § 2018:1448	5 kap. 40 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 36 § 2018:1448
5 kap. 12 § 2018:1448	5 kap. 41 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 37 § 2018:1448
5 kap. 12 a § 2022:596	5 kap. 42 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 38 § 2018:1448.
5 kap. 12 b § 2022:596	5 kap. 43 § 2018:1448	
5 kap. 13 § 2022:596		

[2] Senaste lydelse 2021:741.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. *33 §* andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt *34 §* första stycket samma kapitel.	Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. *28 §* andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt *29 §* första stycket samma kapitel.

4 kap.

1 §[3]

Den som har en nätkoncession ska på objektiva, icke-diskriminerande *och i övrigt skäliga* villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet, om innehavaren av den elektriska anläggningen begär att den ska anslutas.	Den som har en nätkoncession ska på objektiva *och* icke-diskriminerande villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen eller ledningsnätet, om innehavaren av den elektriska anläggningen begär att den ska anslutas.

I fråga om lokalnät gäller anslutningsskyldigheten endast anläggningar inom koncessionsområdet.

10 §[4]

Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att *nätkoncessionshavarens skäliga* kostnader för anslutningen täcks. *Särskild hänsyn ska tas till anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten.*	Avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas så att *nätföretagets nödvändiga* kostnader för anslutningen täcks *på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätets funktion.*
Om staten enligt ett avtal med ett nätföretag har finansierat åtgärder som är nödvändiga för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, ska avgiften för anslutning utformas så att den som vill ansluta en anläggning ersätter nätföretagets kostnader för sådana åtgärder i den del som svarar mot anläggningens andel av den totala kapacitetsökningen. Detta gäller även om nätkoncessionen överlåts.	*Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgiften för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas.*

[3] Senaste lydelse 2022:596.
[4] Senaste lydelse 2022:596.

16 §[5]	
En nätkoncessionshavare är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva, icke-diskriminerande *och i övrigt skäliga* villkor.	En nätkoncessionshavare är skyldig att överföra el för någon annans räkning på objektiva *och* icke-diskriminerande villkor.

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Intäktsram och beslut om intäktsram

1 § En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en intäktsram som beslutas av nätmyndigheten.

Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

Nätmyndigheten ska besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

2 § En intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 51 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

3 § Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 53 § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

4 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett nätföretags regionnät i Sverige.

5 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett transmissionsnät.

6 § Om ett transmissionsnätsföretag är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

7 § Om ett transmissionsnätsföretag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Preliminära metoder för att fastställa intäktsramar

8 § Nätmyndigheten ska publicera preliminära metoder för bestämmande av intäktsram. Dessa metoder ska offentliggöras innan nätföretagen ska lämna uppgifter enligt 9 §. Relevanta aktörer ska ges skälig tid att yttra sig över de preliminära metoderna.

[5] Senaste lydelse 2022:596.

Uppgiftsskyldighet

9 § Ett nätföretag ska lämna de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

10 § Om ett nätföretag inte lämnar uppgifter enligt 9 §, ska nätmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Hur intäktsramen bestäms

11 § Bestämmelser om vad som ska beaktas vid bestämmandet av intäktsram finns i

1. direkt tillämpliga EU-rättsakter som har utfärdats med stöd av elmarknadsdirektivet,
2. EU:s elmarknadsförordning samt direkt tillämpliga EU-rättsakter som har utfärdats med stöd av förordningen, samt
3. denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

12 § Intäktsramen ska inte vara större än vad nätföretaget behöver

1. för driften av nätverksamheten, och
2. för att göra nödvändiga investeringar för att säkerställa nätets funktion.

13 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

14 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Beslutet om intäktsram

15 § Av beslutet om intäktsram ska framgå

1. hur kostnaden för driften av nätverksamheten har beräknats,
2. på vilket sätt hänsyn har tagits till att nätföretaget ska kunna göra nödvändiga investeringar i elnätet för att säkerställa dess funktion,
3. på vilket sätt de anläggningar som omfattas av intäktsramen har värderats,
4. på vilket sätt intäktsramen tar hänsyn till om nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet,
5. på vilket sätt intäktsramen tar hänsyn till användandet av flexibilitetstjänster, samt
6. vilka andra uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen.

16 § Senast när beslutet om intäktsram meddelas ska nätmyndigheten redogöra för de synpunkter som har inkommit på metoderna vid publiceringen enligt 8 §.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

17 § Nätmyndigheten får under tillsynsperioden ändra intäktsramen, om nätföretaget har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av ramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det annars finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

18 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

19 § Nätmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska nätmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller
2. informera nätföretaget om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för nätföretaget.

20 § Vid en omprövning enligt 19 § ska nätmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för nätföretaget,
2. kontrollera om de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och
3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

21 § Utöver det som anges i 20 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller

2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat nätföretag

22 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett nätföretag ska nätmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat nätföretag om det senare företaget

1. ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft, och

2. anför att de förhållanden som domstolen lagt till grund för ändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

23 § Om nätmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska nätmyndigheten ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

Avvikelser från intäktsramen

24 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att ramen för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

25 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska nätmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

26 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att nätföretaget under den närmast följande tillsynsperioden från nätverksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Nätmyndigheten får besluta att nätföretaget får uppbära beloppet eller en del av beloppet även under den tillsynsperiod som följer på den närmast

följande tillsynsperioden om nätföretaget ansöker om det. Ett sådant beslut får meddelas endast om det finns särskilda skäl.

Det belopp som nätmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från nätverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den tillsynsperiod under vilken beloppet får uppbäras. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från nätverksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Besluts giltighet

27 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 1, 17, 18, 19, 22, 23, 24,25 eller 26 § gäller omedelbart.

Intäktsram vid överlåtelse av nätkoncession

28 § Om ett nätföretag överlåter en nätkoncession, ska vid tillämpningen av detta kapitel den intäktsram som gäller för koncessionen fortsätta att gälla efter överlåtelsen och det nätföretag som har tagit över koncessionen träda in i överlåtarens ställe.

Om intäktsramen är en gemensam ram för den överlåtna koncessionen och en annan nätkoncession, ska överlåtaren och det nätföretag som har tagit över koncessionen fördela ramen proportionerligt i förhållande till värdet av den anläggning som överlåtits och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

29 § En fördelning enligt 28 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget.

30 § Ett ärende om godkännande av en fördelning enligt 29 § ska handläggas skyndsamt.

Ändring av koncessionsgränser

31 § Om nätmyndigheten ändrar gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 38 §, ska myndigheten besluta om en fördelning av berörda intäktsramar som är proportionerlig i förhållande till värdet av den anläggning som är hänförlig till gränsändringen och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

Skyldighet att lämna uppgifter

32 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 18, 19, 23 och 31 §§.

Förseningsavgift

33 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift på 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 9 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska nätföretaget betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

34 § En förseningsavgift enligt 33 § ska efterskänkas helt eller delvis, om underlåtenheten är liten med hänsyn till de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

Förseningsavgiften ska efterskänkas helt, om

1. underlåtenheten är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är oskäligt att ta ut den.

Om det som förekommit i ärendet föranleder det, ska frågan om att efterskänka en avgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

35 § Nätmyndigheten ska besluta att ta ut förseningsavgift från ett nätföretag, om det enligt 33 och 34 §§ finns förutsättningar för att ta ut avgiften. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till nätföretaget.

36 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

37 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 36 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

38 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

Bemyndiganden

39 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka kostnader för driften av en nätverksamhet som ska täckas av en intäktsram samt hur dessa ska beräknas vid bestämmandet av en intäktsram,

2. vad som avses med att nätföretaget ska kunna göra nödvändiga investeringar för att säkerställa nätets funktion,

3. vad som avses med effektivt utnyttjande av elnätet,

4. vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten, samt

5. hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 kap.	
6 §[6]	
Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. *Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 4 kap. 37 §.*	Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten.
8 kap.	
19 §[7]	
Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 18 §, om metoderna kan antas leda till att *villkoren i avtalen blir objektiva* och icke-diskriminerande.	Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 18 §, om metoderna kan antas leda till att *balanstjänster* *1. utförs så effektivt som möjligt,* *2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och* *3. tillhandahålls på ett objektivt* och icke-diskriminerande *sätt.*

Nätmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

12 kap.

14 §[8]

Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och

2. innehåller ett påstående om att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

[6] Senaste lydelse 2022:596.
[7] Senaste lydelse 2023:238.
[8] Senaste lydelse 2022:596.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt *3 kap. 44 §*, 4 kap. 13 *eller 39* § eller 6 kap. 8 §.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 4 kap. 13 § eller 6 kap. 8 §.

13 kap.

Handläggning i domstol

10 §

Ett mål i förvaltningsrätt och kammarrätt ska handläggas skyndsamt, om det avser överprövning av beslut enligt 5 kap. 1, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25 eller 26 §.

11 §

Vid prövningen av mål som avses i 10 § ska förvaltningsrätten bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Detta gäller dock inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

12 §

Vid prövningen av mål som avses i 10 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–

tionde styckena lagen om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

13 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 11 och 12 §§. Om det, medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål, inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses fortsätta att gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. För överklagade avgöranden som har meddelats före ikraftträdandet gäller inte de nya bestämmelserna i 13 kap. 10 §.

3. För mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet gäller inte de nya bestämmelserna i 13 kap. 11–13 §§.

Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturgaslagen (2005:403)[1]

dels att 6 kap. ska upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 5 och 6 §§, 4 kap. 5 och 6 §§, 7 kap. 5 §, 9 kap. 1 § och 11 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 6 kap., fyra nya paragrafer, 11 kap. 5–8 §§, och närmast före 11 kap. 5 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
5 §	
Den som innehar en naturgasledning är skyldig *att på skäliga villkor* ansluta andra naturgasledningar samt lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten samt ändring av tiden för överföringen.	Den som innehar en naturgasledning är skyldig att ansluta andra naturgasledningar samt lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten samt ändring av tiden för överföringen.
Skyldighet föreligger inte om den först nämnda ledningen saknar kapacitet för den begärda åtgärden eller om det annars finns särskilda skäl.	
Skyldigheten gäller inte den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.	
6 §	
Den som innehar en naturgasledning är skyldig att *på skäliga villkor* överföra naturgas.	Den som innehar en naturgasledning är skyldig att överföra naturgas.

[1] Senaste lydelse av

6 kap. 1 § 2010:603	6 kap. 15 § 2013:209	rubriken till 6 kap. 2013:209
6 kap. 1 a § 2017:1029	6 kap. 16 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 1 § 2017:1029
6 kap. 1 b § 2013:209	6 kap. 17 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 2 § 2013:209
6 kap. 2 § 2013:209	6 kap. 18 § 2013:209	rubriken närmast efter 6 kap. 5 § 2013:209
6 kap. 3 § 2013:209	6 kap. 19 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 6 § 2013:209
6 kap. 4 § 2013:209	6 kap. 20 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 10 § 2013:209
6 kap. 5 § 2013:209	6 kap. 21 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 11 § 2013:209
6 kap. 6 § 2013:209	6 kap. 22 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 12 § 2013:209
6 kap. 7 § 2013:209	6 kap. 23 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 13 § 2013:209
6 kap. 8 § 2013:209	6 kap. 24 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 15 § 2013:209
6 kap. 9 § 2013:209		rubriken närmast före 6 kap. 18 § 2013:209
6 kap. 10 § 2013:209		rubriken närmast före 6 kap. 19 § 2013:209
6 kap. 11 § 2013:209		rubriken närmast före 6 kap. 21 § 2013:209
6 kap. 12 § 2013:209		rubriken närmast före 6 kap. 22 § 2013:209
6 kap. 13 § 2013:209		rubriken närmast före 6 kap. 23 § 2013:209
6 kap. 14 § 2013:209		rubriken närmast före 6 kap. 24 § 2013:209.

Skyldigheten gäller inte den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

4 kap.

5 §

Den som innehar en lagringsanläggning är skyldig att *på skäliga villkor* lagra naturgas för annans räkning. Den som innehar en transmissionsledning för överföring av naturgas har motsvarande lagringsskyldighet.

Den som innehar en lagringsanläggning är skyldig att lagra naturgas för annans räkning. Den som innehar en transmissionsledning för överföring av naturgas har motsvarande lagringsskyldighet.

Skyldighet att lagra naturgas föreligger inte om anläggningen eller ledningen saknar kapacitet för den begärda lagringen eller om det annars finns särskilda skäl.

6 §

Den som innehar en förgasningsanläggning är skyldig att *på skäliga villkor* mata in naturgas som innehas av annan.

Den som innehar en förgasningsanläggning är skyldig att mata in naturgas som innehas av annan.

Skyldighet föreligger inte om anläggningen saknar kapacitet för det begärda tillträdet eller om det annars finns särskilda skäl.

6 kap. Avgifter och övriga villkor för tillträde till naturgasledningar och andra anläggningar

Avgifter och övriga villkor för anslutning

1 § Avgifter och övriga villkor för sådan anslutning som avses i 3 kap. 5 § ska vara objektiva, icke-diskriminerande och ska täcka nödvändiga kostnader för anslutningen på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa verksamhetens funktion.

2 § Den som innehar en naturgasledning ska

1. i samband med att ny anslutning begärs inom skälig tid lämna skriftlig uppgift om avgiften och övriga villkor för anslutningen,
2. på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om de villkor som i fråga om anslutning för inmatning av naturgas gäller för gasens kvalitet, lukt eller tryck, och
3. offentliggöra de metoder som används för att utforma avgifter för anslutning och de villkor som avses i 2.

3 § Den som bedriver överföring av naturgas får inte ingå avtal om sådan anslutning som avses i 3 kap. 5 § förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att avtalsvillkoren uppfyller kraven på att vara objektiva och icke-diskriminerande.

Om tillsynsmyndigheten inte godkänner de metoder som föreslås i en ansökan, ska myndigheten i beslutet ange de metoder som i stället ska tillämpas.

Tillsynsmyndigheten ska delge beslut enligt första och andra styckena enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Avgifter och övriga villkor för överföring, lagring och förgasning

4 § Avgifter och övriga villkor för överföring och lagring av naturgas samt för tillträde till en förgasningsanläggning ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

5 § Villkoren för överföring av naturgas ska utformas så att den avgift en kund betalar för överföringen till sin anslutningspunkt innefattar avgift för överföringen i samtliga rörledningar genom vilka överföringen sker.

6 § Den som bedriver överföring av naturgas eller innehar en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning ska offentliggöra avgifter och övriga villkor för överföring, lagring, respektive tillträde till anläggningen samt på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om villkoren.

7 § Den som bedriver överföring av naturgas eller innehar en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får inte ingå avtal om överföring, lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning förrän de metoder som har använts för att utforma andra avtalsvillkor än avgifter har prövats av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska godkänna metoderna om de kan antas leda till att avtalsvillkoren uppfyller kraven på att vara objektiva och icke-diskriminerande.

Om tillsynsmyndigheten inte godkänner de metoder som föreslås i en ansökan, ska myndigheten i beslutet ange de metoder som i stället ska tillämpas.

Tillsynsmyndigheten ska delge beslut enligt första och andra styckena enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Förhandsprövning av naturgasföretagens intäkter

Intäktsram och beslut om intäktsram

8 § Företag som bedriver överföring av naturgas eller innehar en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning ska för en tillsynsperiod ha en intäktsram som beslutas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

Tillsynsmyndigheten ska besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

9 § En intäktsram ska beslutas var för sig för transmission, distribution, lagring i lagringsanläggning och drift av förgasningsanläggning.

Ett beslut om intäktsram för transmission ska omfatta även intäkter från lagring i rörledning.

Preliminära metoder för att fastställa intäktsramar

10 § Tillsynsmyndigheten ska publicera preliminära metoder för bestämmande av intäktsram. Dessa metoder ska offentliggöras innan naturgasföretagen ska lämna uppgifter enligt 11 §. Relevanta aktörer ska ges skälig tid att yttra sig över de preliminära metoderna.

Uppgiftsskyldighet

11 § Ett sådant naturgasföretag som avses i 8 § ska lämna de uppgifter till tillsynsmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

12 § Om ett sådant naturgasföretag som avses i 8 § inte lämnar uppgifter enligt 11 §, ska tillsynsmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Hur intäktsramen bestäms

13 § Bestämmelser om vad som ska beaktas vid bestämmandet av intäktsram finns i

1. direkt tillämpliga EU-rättsakter som har utfärdats med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG,
2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 samt direkt tillämpliga EU-rättsakter som har utfärdats med stöd av förordningen, samt
3. denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

14 § Intäktsramen ska inte vara större än vad naturgasföretaget behöver

1. för driften av den verksamhet som intäktsramen avser, och
2. för att göra nödvändiga investeringar i den verksamhet som intäktsramen avser för att säkerställa verksamhetens funktion.

Beslutet om intäktsram

15 § Av beslutet om intäktsram ska framgå

1. hur kostnaden för driften av den verksamhet som intäktsramen avser har beräknats,
2. på vilket sätt hänsyn har tagits till att naturgasföretaget ska kunna göra nödvändiga investeringar i den verksamhet som intäktsramen avser för att säkerställa verksamhetens funktion,
3. på vilket sätt de anläggningar som omfattas av intäktsramen har värderats, samt
4. vilka andra uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen.

16 § Senast när beslutet om intäktsram meddelas ska tillsynsmyndigheten redogöra för de synpunkter som har inkommit på metoderna vid publiceringen enligt 10 §.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

17 § Tillsynsmyndigheten får under tillsynsperioden ändra intäktsramen, om naturgasföretaget har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det annars finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

18 § Tillsynsmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det annars finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

19 § Tillsynsmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska tillsynsmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller
2. informera naturgasföretaget om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för naturgasföretaget.

20 § Vid en omprövning enligt 19 § ska tillsynsmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för naturgasföretaget,
2. kontrollera om de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och
3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

21 § Utöver det som anges i 20 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramensstorlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag

22 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett naturgasföretag ska tillsynsmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat naturgasföretag om det senare företaget

1. ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft, och
2. anför att de förhållanden som domstolen lagt till grund förändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

23 § Om tillsynsmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska tillsynsmyndigheten ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

Avvikelser från intäktsramen

24 § Om de samlade intäkterna från den verksamhet som intäktsramen avser under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

25 § Om de samlade intäkterna från den verksamhet som intäktsramen avser under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från den verksamhet som intäktsramen avser som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensränta enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

26 § Om de samlade intäkterna från den verksamhet som intäktsramen avser under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska tillsynsmyndigheten besluta att naturgasföretaget under den närmast följande tillsynsperioden från denna verksamhet får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Tillsynsmyndigheten får besluta att naturgasföretaget får uppbära beloppet eller en del av beloppet även under den tillsynsperiod som följer på den närmast följande tillsynsperioden om naturgasföretaget ansöker om det. Ett sådant beslut får meddelas endast om det finns särskilda skäl.

Det belopp som tillsynsmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från den verksamhet som intäktsramen avser vid avstämning mot intäktsramen för den tillsynsperiod under vilken beloppet får uppbäras. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från verksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Besluts giltighet

27 § Ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt 3, 7, 8, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25 eller 26 § gäller omedelbart.

Intäktsram vid överlåtelse av verksamhet

28 § Om ett naturgasföretag överlåter en verksamhet för vilken en intäktsram har fastställts, ska den fastställda intäktsramen gälla för förvärvaren av verksamheten.

Förvärvaren träder även i övrigt i överlåtarens ställe när det gäller tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel om intäktsramen på den överlåtna verksamheten.

Skyldighet att lämna uppgifter

29 § Ett naturgasföretag ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för prövning enligt 18, 19 och 23 §§.

Förseningsavgift

30 § Ett naturgasföretag ska betala en förseningsavgift på 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 11 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till naturgasföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska naturgasföretaget betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

31 § En förseningsavgift enligt 30 § ska efterskänkas helt eller delvis, om underlåtenheten är liten med hänsyn till de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

Förseningsavgiften ska efterskänkas helt, om

1. underlåtenheten är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som naturgasföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är oskäligt att ta ut den.

Om det som förekommit i ärendet föranleder det, ska frågan om att efterskänka en avgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

32 § Tillsynsmyndigheten ska besluta att ta ut förseningsavgift från ett naturgasföretag, om det enligt 30 och 31 §§ finns förutsättningar för att ta ut avgiften. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till naturgasföretaget.

33 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

34 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 33 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

35 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

Bemyndiganden

36 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. hur avgiften och övriga villkor för sådan anslutning som avses i 3 kap. 5 § ska utformas,
2. skyldigheterna i 2 §,
3. offentliggörande av sådana villkor som avses i 6 §,
4. vilka kostnader för driften av den verksamhet som intäktsramen avser som ska täckas av en intäktsram samt hur dessa ska beräknas vid bestämmandet av en intäktsram,
5. vad som avses med att naturgasföretaget ska kunna göra nödvändiga investeringar för att säkerställa verksamhetens funktion,
6. undantag från skyldigheterna enligt 3, 7 och 8 §§ i fråga om naturgasledning eller ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet, samt
7. hur naturgasföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 kap.	
5 §[2]	
Villkoren i balansavtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande.	
Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten.	Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten.
Godkännande ska lämnas, om villkoren uppfyller kraven enligt första stycket.	*Godkännande ska lämnas, om villkoren kan antas leda till att balanstjänster*
	1. utförs så effektivt som möjligt,

[2] Senaste lydelse 2013:209.

	2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och
	3. tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.
Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).	*Tillsynsmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart.* Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

9 kap.

1 §[3]

Den som har ansökt om koncession som avser byggande av en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får, om den berörda ledningen eller anläggningen är av större omfattning, beviljas undantag från skyldigheterna enligt 3 kap. 2–2 d, 5 och 6 §§, 4 kap. 5 och 6 §§, 6 kap. 1–*6* §§ och 7 kap. 5 §.	Den som har ansökt om koncession som avser byggande av en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får, om den berörda ledningen eller anläggningen är av större omfattning, beviljas undantag från skyldigheterna enligt 3 kap. 2–2 d, 5 och 6 §§, 4 kap. 5 och 6 §§, 6 kap. 1–*8* §§ och 7 kap. 5 §.

Detsamma gäller den som har ansökt om koncession som avser ett väsentligt utökande av kapaciteten i en befintlig sådan ledning eller anläggning.

Ett beslut om undantag får avse hela eller en del av kapaciteten i den berörda ledningen eller anläggningen.

11 kap.

4 §[4]

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 6 kap. *1 b*, *5*, 8, *14–16* och *18* §§, 7 kap. 5 § andra stycket samt 10 kap. 3, 4, 7 och 10 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.	Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 6 kap. *3*, *7*, 8, *11*, *17–19*, *22–26* och *32* §§, 7 kap. 5 § andra stycket samt 10 kap. 3, 4, 7 och 10 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

[3] Senaste lydelse 2014:246.
[4] Senaste lydelse 2013:209.

Handläggning i domstol

5 §

Ett mål i förvaltningsrätt och kammarrätt ska handläggas skyndsamt, om det avser överprövning av beslut enligt 6 kap. 8, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25 eller 26 §.

6 §

Vid prövningen av mål som avses i 5 § ska förvaltningsrätten bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Detta gäller dock inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

7 §

Vid prövningen av mål som avses i 5 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–tionde styckena lagen om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

8 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 6 och 7 §§. Om det, medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål, inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses fortsätta att gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. För överklagade avgöranden som har meddelats före ikraftträdandet gäller inte de nya bestämmelserna i 11 kap. 5 §.

3. För mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet gäller inte de nya bestämmelserna i 11 kap. 6–8 §§.

Förslag till lag om upphävande av lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Härigenom föreskrivs att lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ska upphöra att gälla vid utgången av 2024.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har lämnat remissvar över betänkandet: Affärsverket svenska kraftnät, Bostadsrätterna, Domarnämnden, Domstolsverket, Elinorr, Energiföretagen Sverige, Energigas Sverige, Energimarknadsinspektionen, Fastighetsägarna Sverige, Företagarna, Förvaltningsrätten i Linköping, Göteborgs universitet, Kammarrätten i Jönköping, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Lokalkraft Sverige, Lunds universitet (Ekonomihögskolan), Naturvårdsverket, Nordion Energi, Post- och telestyrelsen, Regelrådet, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet (SKGS), Statens energimyndighet, Svensk Solenergi, Svenska Bioenergiföreningen (Svebio), Sveriges advokatsamfund, Sveriges Allmännytta, Sveriges Kommuner och Regioner, Swedegas, Umeå universitet, Uppsala universitet (Juridiska fakultetsnämnden) och Villaägarnas Riksförbund.

Yttranden har också inkommit från Bjärke Energi, Dala Energi, E.ON Energidistribution, Ellevio AB, Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö, Falbygdens Energi Nät, Gävle Energi, Göteborg Energi, Jämtkraft Elnät, Karlskoga Elnät, Kraftringen Nät, Malung-Sälens Elnät, Mälarenergi Elnät, Nässjö Affärsverk Elnät, Oskarshamn Energi Nät, Riksbyggen, Sundsvalls Elnät, Sveriges Elkraftentreprenörer, Tekniska verken Linköping Nät, Trollhättan Energi Elnät, Ulricehamns Energi Elnät, Umeå Energi Elnät, Vattenfall och Öresundskraft.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Hyresgästföreningen, Konsumenternas Energimarknadsbyrå, Kungliga tekniska högskolan, Naturskyddsföreningen, Power Circle, Riksrevisionen, Svensk Vattenkraftförening, Svensk Vindenergi, Sveriges Konsumenter och Teknikföretagen.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs[1] i fråga om ellagen (1997:857)[2]

dels att 5 och 13 kap., 3 kap. 57 §, 4 kap. 10–12 och 28–39 §§ och 12 kap. 7–13 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 4 kap. 10, 12, 28, 33, 36, 37 och 39 §§ och 12 kap. 7 § ska utgå,

dels att 1 kap. 2 och 4 §§, 2 kap. 43 §, 4 kap. 27 §, 6 kap. 6 §, 8 kap. 19 § och 12 kap. 14 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 12 kap. ska lyda ”Tillsyn”,

dels att det ska införas fyra nya kapitel, 5 och 13–15 kap., och en ny paragraf, 4 kap. 1 a §, av följande lydelse.

[1] Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711.

[2] Senaste lydelse av

3 kap. 57 § 2022:596	5 kap. 20 § 2018:1448	13 kap. 9 § 2021:741
4 kap. 10 § 2022:596	5 kap. 21 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 10 § 2022:596
4 kap. 11 § 2022:596	5 kap. 22 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 12 § 2022:596
4 kap. 12 § 2022:596	5 kap. 23 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 28 § 2022:596
4 kap. 28 § 2022:596	5 kap. 24 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 33 § 2022:596
4 kap. 29 § 2022:596	5 kap. 25 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 36 § 2022:596
4 kap. 30 § 2022:596	5 kap. 26 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 37 § 2022:596
4 kap. 31 § 2022:596	5 kap. 27 § 2018:1448	rubriken närmast före 4 kap. 39 § 2022:596
4 kap. 32 § 2022:596	5 kap. 28 § 2018:1448	rubriken till 5 kap. 2018:1448
4 kap. 33 § 2022:596	5 kap. 29 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 1 § 2018:1448
4 kap. 34 § 2022:596	5 kap. 29 a § 2021:312	rubriken närmast före 5 kap. 2 § 2018:1448
4 kap. 35 § 2022:596	5 kap. 30 § 2022:596	rubriken närmast före 5 kap. 3 § 2018:1448
4 kap. 36 § 2022:596	5 kap. 31 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 6 § 2018:1448
4 kap. 37 § 2022:596	5 kap. 32 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 7 § 2018:1448
4 kap. 38 § 2022:596	5 kap. 33 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 9 § 2018:1448
4 kap. 39 § 2022:596	5 kap. 34 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 11 § 2018:1448
5 kap. 1 § 2018:1448	5 kap. 35 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 12 a § 2022:596
5 kap. 2 § 2018:1448	5 kap. 36 § 2021:741	rubriken närmast före 5 kap. 13 § 2018:1448
5 kap. 3 § 2018:1448	5 kap. 37 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 15 § 2022:596
5 kap. 4 § 2018:1448	5 kap. 38 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 16 § 2018:1448
5 kap. 5 § 2018:1448	5 kap. 39 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 20 § 2018:1448
5 kap. 6 § 2018:1448	5 kap. 40 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 22 § 2018:1448
5 kap. 7 § 2018:1448	5 kap. 41 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 25 § 2018:1448
5 kap. 8 § 2018:1448	5 kap. 42 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 26 § 2018:1448
5 kap. 9 § 2018:1448	5 kap. 43 § 2018:1448	rubriken närmast före 5 kap. 27 § 2018:1448
5 kap. 10 § 2018:1448	12 kap. 7 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 30 § 2018:1448
5 kap. 11 § 2018:1448	12 kap. 8 § 2018:720	rubriken närmast före 5 kap. 32 § 2018:1448
5 kap. 12 § 2018:1448	12 kap. 9 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 33 § 2018:1448
5 kap. 12 a § 2022:596	12 kap. 10 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 36 § 2018:1448
5 kap. 12 b § 2022:596	12 kap. 11 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 37 § 2018:1448
5 kap. 13 § 2022:596	12 kap. 12 § 1998:1651	rubriken närmast före 5 kap. 38 § 2018:1448
5 kap. 14 § 2022:596	12 kap. 13 § 2011:1386	rubriken närmast före 12 kap. 7 § 1998:1651
5 kap. 15 § 2022:596	13 kap. 1 § 2023:238	rubriken närmast före 13 kap. 5 § 2021:741
5 kap. 16 § 2018:1448	13 kap. 5 § 2021:741	rubriken närmast före 13 kap. 6 § 2021:741
5 kap. 17 § 2018:1448	13 kap. 6 § 2021:741	rubriken närmast före 13 kap. 7 § 2021:741
5 kap. 18 § 2018:1448	13 kap. 7 § 2023:238	rubriken närmast före 13 kap. 8 § 2021:741
5 kap. 19 § 2022:596	13 kap. 8 § 2022:596	rubriken närmast före 13 kap. 9 § 2021:741.

1 kap.

2 §[3]

Lagen är indelad i följande kapitel:

– 1 kap. Inledande bestämmelser,
– 2 kap. Nätkoncession och ledningar vid trafikleder,
– 3 kap. Nätföretag och drift av elnät,
– 4 kap. Anslutning till elnätet och överföring av el,
– 5 kap. Intäktsram för nätverksamhet,
– 6 kap. Mätning av överförd el,
– 7 kap. Kommunala elföretag,
– 8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar,
– 9 kap. Leverans av el och aggregeringstjänster,
– 10 kap. Avbrottsersättning,
– 11 kap. Avbrytande av överföring av el till konsumenter,
– 12 kap. Tillsyn *m.m., och*
– 13 kap. *Övriga bestämmelser*.

– 12 kap. Tillsyn,
– 13 kap. *Förseningsavgifter,*
– *14 kap. Straff, och*
– *15 kap. Överklagande och handläggning i domstol*.

4 §[4]

Ord och uttryck i lagen har samma betydelse som i elsäkerhetslagen (2016:732).

I övrigt avses i lagen med

Acer: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

aggregering: en sammanslagning av flera elanvändares förbrukning eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader,

aggregeringstjänst: en tjänst som förutsätter aggregering,

balansansvar: det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i en uttagspunkt eller att lika mycket el tas ut från systemet som det tillförs i en inmatningspunkt,

distribution: överföring av el för någon annans räkning genom ett lokalnät eller ett regionnät,

distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät,

dynamiska elpriser: priser som återspeglar de priser som vid varje tidpunkt gäller på spotmarknaderna med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden,

efterfrågeflexibilitet: att en elanvändare ändrar sin förbrukning jämfört med sitt normala eller nuvarande förbrukningsmönster som ett svar på marknadssignaler eller med anledning av att någon har antagit elanvändarens anbud att minska eller öka sin förbrukning mot en bestämd

[3] Senaste lydelse 2023:238.
[4] Senaste lydelse 2023:238.

ersättning på en sådan organiserad marknad som avses i artikel 2.4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 av den 17 december 2014 om rapportering av uppgifter för att genomföra artikel 8.2 och 8.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi,

elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el,

elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,

energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,

EU:s elmarknadsförordning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,

fastkraftsavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,

icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokalnät, kortslutningsström samt förmåga till dödnätsstart och till ödrift,

inmatningspunkt: den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning,

intäktsram: de samlade intäkter som *en nätkoncessionshavare* högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

intäktsram: de samlade intäkter som *ett nätföretag* högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person som el överförs eller levereras till huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

laddningspunkt: ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut,

leveranspunkt: en inmatnings- eller uttagspunkt,

lokalnät: ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätverksamhet: att med stöd av nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen,

regionnät: en ledning eller ett ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning,

små företag: företag som sysselsätter färre än 50 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro per år,

stödtjänst: en tjänst som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning,

transmission: överföring av el för någon annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera nätregioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

transmissionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar en ledning som ingår i ett transmissionsnät,

uttagspunkt: den punkt på ett elnät där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

2 kap.

43 §[5]

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Tillstånd till en överlåtelse av en nätkoncession får beviljas endast om överlåtelsen sker till någon som uppfyller de krav som ställs på en nätkoncessionshavare enligt 16 §.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. *33 §* andra stycket, får tillstånd till överlåtelse *inte* lämnas om *inte* fördelningen har godkänts enligt *34 §* första stycket samma kapitel.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. *28 §* andra stycket, får tillstånd till överlåtelse lämnas *endast* om fördelningen har godkänts enligt *29 §* första stycket samma kapitel.

4 kap.

1 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät ska utformas.

27 §[6]

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas *för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet eller en effektiv elproduktion och elanvändning*.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifterna för överföring av el ska utformas.

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Intäktsramens omfattning

1 § En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en intäktsram som beslutas av nätmyndigheten.

Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

[5] Senaste lydelse 2021:741.
[6] Senaste lydelse 2022:596.

2 § En intäktsram för intäkter från ett lokalnät ska bestämmas för varje koncessionsområde för sig.

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 51 § har beslutat att flera nätkoncessioner för område ska redovisas samlat, ska dock de områdena anses vara ett koncessionsområde när intäktsramen bestäms.

3 § Om en nätkoncession för linje innefattas i redovisningen av en nätkoncession för område enligt 3 kap. 53 § andra stycket, ska koncessionerna anses vara en nätkoncession för område när intäktsramen bestäms.

4 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett nätföretags regionnät i Sverige.

5 § En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett transmissionsnät.

6 § Om ett transmissionsnätsföretag är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

7 § Om ett transmissionsnätsföretag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Uppgiftsskyldighet vid bestämmande av en intäktsram

8 § Ett nätföretag ska lämna de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

Intäktsramens storlek

9 § Intäktsramen ska inte vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten, och
2. hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms.

11 § När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning

1. nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet, och
2. flexibilitetstjänster används och förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

Bedömningen får medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet, och

2. vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

13 § Om ett nätföretag inte lämnar uppgifter enligt 8 §, ska nätmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Beslutet om intäktsram

14 § Nätmyndigheten ska besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

15 § Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

16 § Nätmyndigheten får under tillsynsperioden ändra intäktsramen, om nätföretaget har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av ramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

17 § Nätmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,
2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller
3. det finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

18 § Nätmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska nätmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller
2. informera nätföretaget om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för nätföretaget.

19 § Vid en omprövning enligt 18 § ska nätmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för nätföretaget,

2. kontrollera om de antaganden som har legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och

3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

20 § Utöver det som anges i 19 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. nätföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller

2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat nätföretag

21 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett nätföretag ska nätmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat nätföretag, om det senare företaget

1. ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft, och

2. anför att de förhållanden som domstolen lagt till grund för ändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

22 § Om nätmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska nätmyndigheten ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

Avvikelser från intäktsramen

23 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att ramen för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

24 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska nätmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från nätverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

25 § Om de samlade intäkterna från nätverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska nätmyndigheten besluta att nätföretaget under den närmast följande tillsynsperioden från nätverksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Det belopp som nätmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från nätverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från nätverksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Beräkning av intäkter

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur nätföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Besluts giltighet

27 § Ett beslut av nätmyndigheten enligt 14, 16, 17, 18, 21, 22, 23 eller 24 § gäller omedelbart.

Intäktsram vid överlåtelse av nätkoncession

28 § Om ett nätföretag överlåter en nätkoncession, ska den intäktsram som gäller för koncessionen gälla för förvärvaren. Det nätföretag som har tagit över koncessionen ska vid tillämpningen av detta kapitel träda i överlåtarens ställe.

Om intäktsramen är en gemensam ram för den överlåtna koncessionen och en annan nätkoncession, ska överlåtaren och det nätföretag som har tagit över koncessionen fördela ramen proportionerligt i förhållande till värdet av den anläggning som överlåtits och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

29 § En fördelning enligt 28 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Nätmyndigheten prövar frågan om godkännande. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget.

30 § Ett ärende om godkännande av en fördelning enligt 29 § ska handläggas skyndsamt.

Ändring av koncessionsgränser

31 § Om nätmyndigheten ändrar gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 38 §, ska myndigheten besluta om en fördelning av berörda intäktsramar som är proportionerlig i förhållande till värdet av den

anläggning som är hänförlig till gränsändringen och på samma sätt fördela intäkter som överstiger eller understiger intäktsramen och överdebiteringstillägg. Fördelningen får dock göras på ett annat sätt, om det finns särskilda skäl.

Uppgiftsskyldighet vid omprövning eller omfördelning av en intäktsram

32 § Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för en prövning enligt 17, 18, 22 och 31 §§.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 kap. 6 §[7]	
Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten. *Detta gäller dock inte de elproducenter som avses i 4 kap. 37 §.*	Ett nätföretag ska debitera en elproducent kostnaden för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i inmatningspunkten hos elproducenten.
8 kap. 19 §[8]	
Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 18 §, om metoderna kan antas leda till att *villkoren i avtalen blir objektiva* och icke-diskriminerande.	Nätmyndigheten ska godkänna de metoder som avses i 18 §, om metoderna kan antas leda till att *balanstjänster* *1. utförs så effektivt som möjligt,* *2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och* *3. tillhandahålls på ett objektivt* och icke-diskriminerande *sätt*.

Nätmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

12 kap.
14 §[9]

Nätmyndigheten ska fatta beslut i ett ärende inom två månader från det att en anmälan kom in till myndigheten om anmälan

1. har lämnats in av någon som har ett intresse i saken, och

[7] Senaste lydelse 2022:596.
[8] Senaste lydelse 2023:238.
[9] Senaste lydelse 2022:596.

2. innehåller ett påstående om att ett nätföretag inte följer bestämmelser som omfattas av nätmyndighetens tillsyn enligt 1 §.

Om nätmyndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet, får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 *eller 39* § eller 6 kap. 8 §.

Första och andra styckena gäller inte om en tvist i fråga om den skyldighet som anmälan avser ska tas upp av nätmyndigheten enligt 3 kap. 44 §, 4 kap. 13 § eller 6 kap. 8 §.

13 kap. Förseningsavgifter

Beslut om förseningsavgift

1 § Nätmyndigheten ska besluta att ta ut en förseningsavgift från ett nätföretag, om det finns förutsättningar för att ta ut avgiften enligt detta kapitel. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till företaget.

Om redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas

2 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift med 10 000 kronor till staten, om företaget inte inom sju månader från räkenskapsårets utgång lämnar

1. redovisningshandlingar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 58 § 2, eller
2. ett sådant revisorsintyg som avses i 3 kap. 59 § 2.

Om nätföretaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 6 kap. 13 § andra stycket lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

3 § Om redovisningshandlingarna eller revisorsintyget inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt 2 §, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 20 000 kronor.

4 § Om registrering har skett av ett beslut om att nätföretaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får nätmyndigheten inte besluta om förseningsavgift enligt 2 eller 3 §.

5 § Om nätföretaget har lämnat de handlingar som anges i 2 § i tid och handlingarna har någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten

besluta om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som nätföretaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

Om uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram inte lämnas

6 § Ett nätföretag ska betala en förseningsavgift med 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 5 kap. 8 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att nätmyndigheten skickade ett meddelande till nätföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 100 000 kronor.

Efterskänkande av förseningsavgifter

7 § En förseningsavgift enligt 2 eller 3 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är uppenbart oskäligt att ta ut den.

8 § En förseningsavgift enligt 6 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som nätföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är oskäligt att ta ut den.

En förseningsavgift enligt 6 § ska dessutom efterskänkas helt eller delvis, om överträdelsen är liten med hänsyn till de uppgifter som nätmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

9 § Om det är motiverat med hänsyn till det som har förekommit i ärendet, ska frågan om att efterskänka en förseningsavgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

Indrivning

10 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 10 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

Verkställighet

12 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Återbetalning

13 § Om ett nätföretag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

14 kap. Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 1 eller 3 §, eller
2. bryter mot villkor som har meddelats med stöd av 2 kap. 18 §.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 47 §, eller
2. bryter mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 8 kap. 10 §.

Om gärningen är ringa utgör den inte brott.

2 § Ansvar enligt denna lag ska inte dömas ut om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

3 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet.

15 kap. Överklagande och handläggning i domstol

Överklagande till regeringen

1 § Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till regeringen:

1. beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 25–29, 31, 39, 41, 43, 44 och 48 §§, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät,
2. beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §, om ärendet avser en ledning som ingår i ett transmissionsnät eller avser en utlandsförbindelse, och
3. beslut i frågor om tillträde till mark enligt 2 kap. 57 och 62 §§.

Överklagande till mark- och miljödomstol

2 § Andra beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. än de som anges i 1 § får överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut enligt 2 kap. 32 § att inleda en omprövning får dock inte överklagas.

Överklagande till allmän förvaltningsdomstol

3 § Andra beslut av en förvaltningsmyndighet enligt denna lag än de som avses i 1 och 2 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Den systemansvariga myndighetens beslut enligt 8 kap. 2 och 5 §§ får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Miljöorganisationers rätt att överklaga

4 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 6–9, 22, 26–31, 44 och 48 §§ och beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 32 §.

Hur beslut överklagas

5 § Bestämmelser om hur beslut överklagas och överklagandetiden finns i 43 och 44 §§ förvaltningslagen (2017:900).

När det gäller sådana beslut som ska kungöras enligt 2 kap. 64 § räknas dock tiden för överklagande, för den som inte ska delges beslutet enligt 2 kap. 63 §, från den dag som infaller en vecka efter det att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Den som vill överklaga ett beslut med stöd av 4 § ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och övriga sakägare.

Domstolarnas sammansättning i vissa mål

6 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 5 kap. 14, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24 eller 25 § ska förvaltningsrätten bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Detta gäller dock inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

7 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 5 kap. 14, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24 eller 25 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–tionde styckena lagen om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt

6 och 7 §§. Om det, medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål, inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses fortsätta att gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2. Bestämmelserna i 4 kap. 10 § andra stycket i den äldre lydelsen gäller fortfarande för sådana åtgärder som avses i det stycket och som staten har finansierat enligt ett avtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

3. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet gäller 5 kap. 1, 7, 9, 11 och 12 a §§ i den äldre lydelsen i stället för 5 kap. 9 och 11 §§.

4. När det gäller en nätverksamhet som i fråga om tillsynsperioden 2020–2023 har ett särskilt investeringsutrymme enligt lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet ska 5 kap. 25 § första stycket inte tillämpas i fråga om ett underskott i förhållande till intäktsramen för den tillsynsperioden och 5 kap. 25 § andra stycket inte tillämpas vid avstämning mot intäktsramen.

5. De nya bestämmelserna i 15 kap. 6–8 §§ tillämpas inte i mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs[1] i fråga om naturgaslagen (2005:403)[2]

dels att 6 och 11 kap. och 10 kap. 6–12 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 10 kap. 6 § ska utgå,

dels att 1 kap. 8 a §, 3 kap. 5 och 6 §§, 4 kap. 5 och 6 §§, 7 kap. 5 §, 9 kap. 1 § och 10 kap. 1 och 1 a §§ och rubrikerna närmast före 3 kap. 5 och 6 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya kapitel, 6 och 11–13 kap., sexton nya paragrafer, 1 kap. 6 c §, 3 kap. 5 a och 5 b och 6 a–6 g §§, 4 kap. 6 a–6 d §§, 7 kap. 5 a och 5 b §§ och närmast före 3 kap. 5 a, 5 b, 6 a, 6 c och 6 e §§ och 4 kap. 6 a och 6 c §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	6 c §
	Med naturgasverksamhet avses i denna lag överföring av naturgas, lagring av naturgas eller att ge tillträde till en förgasningsanläggning.

[1] Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1788 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG, i den ursprungliga lydelsen.

[2] Senaste lydelse av

6 kap. 1 § 2010:603	6 kap. 21 § 2013:209
6 kap. 1 a § 2017:1029	6 kap. 22 § 2013:209
6 kap. 1 b § 2013:209	6 kap. 23 § 2013:209
6 kap. 2 § 2013:209	6 kap. 24 § 2013:209
6 kap. 3 § 2013:209	10 kap. 7 § 2018:726
6 kap. 4 § 2013:209	10 kap. 12 § 2011:1415
6 kap. 5 § 2013:209	11 kap. 4 § 2013:209
6 kap. 6 § 2013:209	rubriken till 6 kap. 2013:209
6 kap. 7 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 1 § 2017:1029
6 kap. 8 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 2 § 2013:209
6 kap. 9 § 2013:209	rubrikerna närmast före 6 kap. 6 § 2013:209
6 kap. 10 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 10 § 2013:209
6 kap. 11 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 11 § 2013:209
6 kap. 12 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 12 § 2013:209
6 kap. 13 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 13 § 2013:209
6 kap. 14 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 15 § 2013:209
6 kap. 15 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 18 § 2013:209
6 kap. 16 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 19 § 2013:209
6 kap. 17 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 21 § 2013:209
6 kap. 18 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 22 § 2013:209
6 kap. 19 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 23 § 2013:209
6 kap. 20 § 2013:209	rubriken närmast före 6 kap. 24 § 2013:209.

8 a §[3]

Med intäktsram avses i denna lag de samlade intäkter som ett naturgasföretag högst får uppbära från *överföring av naturgas, lagring av naturgas eller tillträde till förgasningsanläggning* under en tillsynsperiod.

Med intäktsram avses i denna lag de samlade intäkter som ett naturgasföretag högst får uppbära från *naturgasverksamheten* under en tillsynsperiod.

3 kap.

Anslutning av naturgasledning m.m.

Skyldighet att ansluta en anläggning

5 §

Den som innehar en naturgasledning *är skyldig att* på skäliga villkor ansluta *andra naturgasledningar samt lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar*. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten *samt* ändring av tiden för överföringen.

Den som innehar en naturgasledning *ska* på *objektiva, ickediskriminerande och i övrigt* skäliga villkor ansluta *en annan naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning, om innehavaren av den andra ledningen eller anläggningen begär det*. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten *och* ändring av tiden för överföringen.

Skyldighet föreligger inte om den först nämnda ledningen saknar kapacitet för den begärda åtgärden eller om det annars finns särskilda skäl.

Skyldigheten gäller inte om den först nämnda ledningen saknar kapacitet för den begärda åtgärden eller om det annars finns särskilda skäl.

Skyldigheten gäller inte den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

Avgifter för anslutning

5 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för sådana anslutningar som avses i 5 § ska utformas.

[3] Senaste lydelse 2013:209.

Uppgifter om villkor för anslutning

5 b §

Den som innehar en naturgasledning ska

1. i samband med att en ny anslutning begärs inom skälig tid lämna skriftlig information om avgiften och övriga villkor för anslutningen,

2. på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig information om de villkor som i fråga om anslutning för inmatning av naturgas gäller för gasens kvalitet, lukt eller tryck, och

3. offentliggöra de metoder som används för att utforma avgifter för anslutning och de villkor som avses i 2.

***Överföring av* naturgas**

***Skyldighet att överföra* naturgas**

6 §

Den som innehar en naturgasledning *är skyldig att* på skäliga villkor *överföra naturgas*.

Den som innehar en naturgasledning *ska överföra naturgas* på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor.

Skyldigheten gäller inte den som innehar en naturgasledning som uteslutande används för egen räkning.

Avgifter för överföring

6 a §

Villkoren för överföring av naturgas ska utformas så att den avgift en kund betalar för överföringen till sin anslutningspunkt innefattar avgift för överföringen i samtliga rörledningar som överföringen sker genom.

6 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur avgifter för överföring av naturgas ska utformas.

Uppgifter om villkor för överföring

6 c §

Den som bedriver överföring av naturgas ska

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för överföring, och

2. offentliggöra sådana uppgifter.

6 d §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om offentliggörande av sådana villkor som avses i 6 c §.

Förhandsprövning av villkor

6 e §

Den som bedriver överföring av naturgas får inte ingå avtal om sådan anslutning som avses i 5 § eller om överföring förrän de metoder som ska användas för att utforma avtalsvillkoren har prövats av tillsynsmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för överföring.

6 f §

Tillsynsmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 6 e §, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.

Om tillsynsmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten ange i beslutet hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge besluten enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

6 g §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet i 6 e § i fråga om naturgasledningar eller ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet.

4 kap.

5 §

Den som innehar en lagringsanläggning *är skyldig att* på skäliga villkor lagra naturgas för annans räkning. *Den som innehar en transmissionsledning för överföring av naturgas har motsvarande lagringsskyldighet.*

Skyldighet att lagra naturgas föreligger inte om anläggningen eller ledningen saknar kapacitet för den begärda lagringen eller om det annars finns särskilda skäl.

Den som innehar en lagringsanläggning *eller en transmissionsledning för överföring av naturgas ska* på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor lagra naturgas för annans räkning.

Skyldigheten gäller inte om anläggningen eller ledningen saknar kapacitet för den begärda lagringen eller om det annars finns särskilda skäl.

6 §

Den som innehar en förgasningsanläggning är skyldig att på skäliga villkor mata in naturgas som innehas av annan.

Skyldighet föreligger inte om anläggningen saknar kapacitet för det begärda tillträdet eller om det annars finns särskilda skäl.

Den som innehar en förgasningsanläggning är skyldig att på *objektiva, icke-diskriminerande och i övrigt* skäliga villkor mata in naturgas som innehas av annan.

Skyldigheten föreligger inte om anläggningen saknar kapacitet för det begärda tillträdet eller om det annars finns särskilda skäl.

Uppgifter om villkor för lagring och tillträde

6 a §

Den som innehar en lagringsanläggning eller förgasningsanläggning ska

1. utan dröjsmål ge den som begär det skriftlig information om avgifter och övriga villkor för lagring respektive tillträde till anläggningen, och

2. offentliggöra sådana uppgifter.

6 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om offentliggörande av sådana villkor som avses i 6 a §.

Förhandsprövning av villkor

6 c §

Den som innehar en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får inte ingå avtal om lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning förrän de metoder som ska användas för att utforma avtalsvillkoren har prövats av tillsynsmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för lagring eller tillträde till en förgasningsanläggning.

6 d §

Tillsynsmyndigheten ska godkänna de metoder som ska prövas enligt 6 c §, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen blir objektiva och icke-diskriminerande.

Om tillsynsmyndigheten inte godkänner en metod, ska myndigheten ange i beslutet hur villkoren i stället ska utformas.

Beslut enligt denna paragraf gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge besluten enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

6 kap. Intäktsram för naturgasverksamhet

Intäktsramens omfattning

1 § En naturgasverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en intäktsram som beslutas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynsperioden ska vara fyra kalenderår, om det inte finns särskilda skäl för en annan tidsperiod.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från kravet på att ha en intäktsram i fråga

om en naturgasledning eller ett ledningsnät som används för överföring av naturgas uteslutande inom ett geografiskt avgränsat område som används för industriell eller kommersiell verksamhet.

3 § En intäktsram ska beslutas var för sig för transmission, distribution, lagring i en lagringsanläggning och drift av en förgasningsanläggning.

Ett beslut om intäktsram för transmission ska omfatta även intäkter från lagring i en rörledning.

Uppgiftsskyldighet vid bestämmande av en intäktsram

4 § Ett naturgasföretag ska lämna de uppgifter till tillsynsmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen.

Intäktsramens storlek

5 § Intäktsramen ska inte vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad naturgasföretaget behöver för naturgasverksamheten, och
2. hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms.

7 § Om ett naturgasföretag inte lämnar uppgifter enligt 4 §, ska tillsynsmyndigheten bestämma en intäktsram som är skälig med hänsyn till uppgifterna i ärendet.

Beslutet om intäktsram

8 § Tillsynsmyndigheten ska besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar.

9 § Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen.

Omprövning av intäktsramen under tillsynsperioden

10 § Tillsynsmyndigheten får under tillsynsperioden ändra intäktsramen, om naturgasföretaget har ansökt om det och

1. det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen vid en omprövning efter tillsynsperioden, eller
2. det finns särskilda skäl.

En ansökan om omprövning under tillsynsperioden ska handläggas skyndsamt.

11 § Tillsynsmyndigheten ska ompröva ett beslut om intäktsram under tillsynsperioden och ändra ramen, om

1. naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek,

2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek, eller

3. det finns särskilda skäl.

Vid en omprövning enligt första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning av intäktsramen efter tillsynsperioden

12 § Tillsynsmyndigheten ska ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut, om det finns skäl att anta att ramen ska vara större eller mindre med hänsyn till förhållanden som blivit kända efter det att den bestämdes.

Vid en omprövning ska tillsynsmyndigheten senast tio månader efter tillsynsperiodens slut

1. fatta ett slutligt beslut i frågan om ändring av intäktsramen, om det inte finns särskilda hinder, eller

2. informera naturgasföretaget om att det slutliga beslutet i ändringsfrågan kommer att fattas vid en senare tidpunkt.

Om myndigheten fattar sitt slutliga beslut i ändringsfrågan senare än tio månader efter tillsynsperiodens slut utan att ha informerat enligt andra stycket 2, får beslutet inte innebära någon nackdel för naturgasföretaget.

13 § Vid en omprövning enligt 12 § ska tillsynsmyndigheten

1. utgå från de uppgifter och metoder som har använts för att bestämma intäktsramen och som framgår av det beslut om intäktsram som gäller för naturgasföretaget,

2. kontrollera om de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen överensstämmer med det faktiska utfallet för tillsynsperioden, och

3. ändra ramen i den utsträckning det är motiverat av att det faktiska utfallet för tillsynsperioden avviker från de antaganden som legat till grund för att bestämma ramen.

14 § Utöver det som anges i 13 § 3 ska intäktsramen ändras, om

1. naturgasföretaget har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter och detta har inverkat på ramens storlek, eller

2. ramen av någon annan anledning har bestämts på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta har inverkat på ramens storlek.

I fall som avses i första stycket 1 får intäktsramen ökas endast om det finns särskilda skäl.

Omprövning till följd av att en intäktsram har ändrats för ett annat naturgasföretag

15 § När en allmän förvaltningsdomstol har ändrat en intäktsram för ett naturgasföretag ska tillsynsmyndigheten ompröva det beslut om intäktsram som gäller för ett annat naturgasföretag, om det senare företaget

1. ansöker om omprövning inom tre månader efter det att domstolens avgörande har fått laga kraft, och

2. anför att de förhållanden som domstolen lagt till grund för ändring i det tidigare avgörandet även finns i fråga om sökandens intäktsram.

Omprövning till följd av att intäktsramen har ändrats i fråga om en tidigare tillsynsperiod

16 § Om tillsynsmyndigheten eller en allmän förvaltningsdomstol har ändrat intäktsramen i fråga om en tillsynsperiod som har gått till ända och det avgörandet har fått laga kraft, ska tillsynsmyndigheten ompröva ett beslut om intäktsram för en senare tillsynsperiod och göra de ändringar som den ändrade ramen motiverar.

Uppgiftsskyldighet vid omprövning av en intäktsram

17 § Ett naturgasföretag ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för prövning enligt 11, 12 och 16 §§.

Avvikelser från intäktsramen

18 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under tillsynsperioden har varit större än intäktsramen, ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för en efterföljande tillsynsperiod ska minskas med ett belopp som motsvarar överskottet.

19 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under tillsynsperioden har överstigit intäktsramen med mer än fem procent, ska tillsynsmyndigheten besluta att ramen för den närmast följande tillsynsperioden ska minskas med ett överdebiteringstillägg.

Beräkningen av överdebiteringstillägget ska grundas på den del av de samlade intäkterna från naturgasverksamheten som överstiger intäktsramen.

Överdebiteringstillägget ska beräknas efter en räntesats som motsvarar den genomsnittliga referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) som under tillsynsperioden fastställts av Riksbanken med ett tillägg av femton procentenheter.

20 § Om de samlade intäkterna från naturgasverksamheten under en tillsynsperiod har varit mindre än intäktsramen, ska tillsynsmyndigheten besluta att naturgasföretaget under den närmast följande tillsynsperioden från verksamheten får uppbära ett belopp som motsvarar underskottet.

Det belopp som tillsynsmyndigheten beslutar ska inte anses vara intäkter från naturgasverksamheten vid avstämning mot intäktsramen för den närmast följande tillsynsperioden. Detta gäller dock endast i den utsträckning intäkterna från verksamheten annars skulle överstiga intäktsramen.

Beräkning av intäkter

21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur naturgasföretagens intäkter under en tillsynsperiod ska beräknas vid avstämning mot intäktsramen.

Besluts giltighet

22 § Ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18 eller 19 § gäller omedelbart.

Intäktsram vid överlåtelse av verksamhet

23 § Om ett naturgasföretag överlåter en naturgasverksamhet som det har fastställts en intäktsram för, ska intäktsramen gälla för förvärvaren. Det naturgasföretag som har tagit över verksamheten ska vid tillämpningen av detta kapitel träda i överlåtarens ställe.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 kap.	
5 §[4]	
Villkoren i balansavtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande.	
Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om villkoren uppfyller kraven enligt första stycket.	
Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).	
	5 a §
	Den systembalansansvarige får inte ingå balansavtal förrän avtalsvillkoren har godkänts av tillsynsmyndigheten.
	5 b §
	Tillsynsmyndigheten ska godkänna villkoren, om de kan antas leda till att balanstjänster
	1. utförs så effektivt som möjligt,
	2. ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera inmatning och uttag, och
	3. tillhandahålls på ett objektivt och icke-diskriminerande sätt.
	Tillsynsmyndighetens beslut i fråga om godkännande gäller omedelbart. Tillsynsmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

[4] Senaste lydelse 2013:209.

9 kap.

1 §[5]

Den som har ansökt om koncession som avser byggande av en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får, om den berörda ledningen eller anläggningen är av större omfattning, beviljas undantag från skyldigheterna enligt 3 kap. 2–2 d, 5 *och 6 §§*, 4 kap. 5 *och 6 §§*, 6 kap. 1–*6 §§* och 7 kap. 5 *§*.

Den som har ansökt om koncession som avser byggande av en naturgasledning, en lagringsanläggning eller en förgasningsanläggning får, om den berörda ledningen eller anläggningen är av större omfattning, beviljas undantag från skyldigheterna enligt 3 kap. 2–2 d, 5, *5 b–6 a, 6 c och 6 e §§*, 4 kap. 5–*6 a och 6 c §§*, 6 kap. 1 *§* och 7 kap. 5–*5 b §§*.

Detsamma gäller den som har ansökt om koncession som avser ett väsentligt utökande av kapaciteten i en befintlig sådan ledning eller anläggning.

Ett beslut om undantag får avse hela eller en del av kapaciteten i den berörda ledningen eller anläggningen.

10 kap.

1 §[6]

Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn över att

1. denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och villkor som har meddelats med stöd av lagen följs, och

2. Europaparlamentets och rådets förordning *(EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005* följs.

2. Europaparlamentets och rådets förordning *(EU) 2024/1789 av den 13 juni 2024 om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009* följs.

Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 8 kap. med undantag för 13–20 §§ och inte heller bestämmelserna i 5 kap.

1 a §[7]

I ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt *sådana riktlinjer* som *har antagits med stöd av* förordning *(EG) nr 715/2009* ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller* upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

I ett beslut av tillsynsmyndigheten enligt *en sådan genomförandeakt eller delegerad akt* som *avses i artikel 70.1 i* förordning *(EU) 2024/1789* ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

[5] Senaste lydelse 2014:246.
[6] Senaste lydelse 2013:209.
[7] Senaste lydelse 2011:713.

11 kap. Förseningsavgifter

Beslut om förseningsavgift

1 § Tillsynsmyndigheten ska besluta att ta ut en förseningsavgift från ett naturgasföretag som bedriver annan verksamhet än handel med naturgas, om det finns förutsättningar för att ta ut avgiften enligt detta kapitel. När myndigheten har beslutat att ta ut en avgift, ska myndigheten skicka ett meddelande med information om beslutet till företaget.

Om redovisningshandlingar eller revisorsintyg inte lämnas

2 § Ett naturgasföretag ska betala en förseningsavgift med 10 000 kronor till staten, om företaget inte inom sju månader från räkenskapsårets utgång lämnar

1. redovisningshandlingar enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 3 § andra stycket eller 4 kap. 3 § andra stycket, eller
2. ett revisorsintyg enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 4 § tredje stycket eller 4 kap. 4 § tredje stycket.

Om naturgasföretaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 6 kap. 13 § andra stycket lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, ska dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

3 § Om redovisningshandlingarna eller revisorsintyget inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till naturgasföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt 2 §, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till företaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift med 20 000 kronor.

4 § Om registrering har skett av ett beslut om att naturgasföretaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får tillsynsmyndigheten inte besluta om förseningsavgift enligt 2 eller 3 §.

5 § Om naturgasföretaget har lämnat de handlingar som anges i 2 § i tid och handlingarna har någon brist som lätt kan avhjälpas, får tillsynsmyndigheten besluta om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos tillsynsmyndigheten.

Om uppgifter som behövs för att bestämma en intäktsram inte lämnas

6 § Ett naturgasföretag ska betala en förseningsavgift med 100 000 kronor till staten, om företaget inte inom den tid som anges i föreskrifter som har meddelats i anslutning till 6 kap. 4 § lämnar de uppgifter som behövs för att bestämma intäktsramen.

Om uppgifterna inte har kommit in inom två månader från det att tillsynsmyndigheten skickade ett meddelande till naturgasföretaget med information om beslutet att ta ut avgift enligt första stycket, ska företaget betala en ny förseningsavgift på 100 000 kronor.

Efterskänkande av förseningsavgifter

7 § En förseningsavgift enligt 2 och 3 §§ ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som naturgasföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är uppenbart oskäligt att ta ut den.

8 § En förseningsavgift enligt 6 § ska efterskänkas helt, om

1. överträdelsen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som naturgasföretaget inte har kunnat råda över, eller
2. det annars är oskäligt att ta ut den.

En förseningsavgift enligt 6 § ska dessutom efterskänkas helt eller delvis, om överträdelsen är liten med hänsyn till de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för att bestämma intäktsramen eller till förseningens längd.

9 § Om det är motiverat med hänsyn till det som har förekommit i ärendet, ska frågan om att efterskänka en förseningsavgift tas upp även om något yrkande om detta inte har gjorts.

Indrivning

10 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, ska avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om att indrivning enligt 10 § inte behöver ske för mindre belopp när det gäller förseningsavgift enligt detta kapitel.

Verkställighet

12 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Återbetalning

13 § Om ett naturgasföretag har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den

återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek ska 65 kap. 4 § tredje stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) tillämpas.

12 kap. Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 1, 2 eller 3 §, eller
2. bryter mot villkor som har meddelats med stöd av 2 kap. 9 § andra stycket.

Om gärningen är ringa utgör den inte brott.

2 § Ansvar enligt denna lag ska inte dömas ut om gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

3 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet.

13 kap. Överklagande och handläggning i domstol

Överklagande

1 § Beslut av tillsynsmyndigheten enligt 2 kap. 15 och 16 §§, 3 kap. 6 e §, 4 kap. 6 c §, 6 kap. 8, 10–12, 15, 16 och 18–20 §§, 7 kap. 5 b §, 10 kap. 3 och 4 §§ och 11 kap. 2, 3 och 6–8 §§ får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag än de som anges i 1 § eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Domstolarnas sammansättning i vissa mål

3 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 6 kap. 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 19 eller 20 § ska förvaltningsrätten bestå av två lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Detta gäller dock inte om något annat följer av 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Om en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

4 § Vid prövningen av mål som avser överprövning av beslut enligt 6 kap. 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 19 eller 20 § ska kammarrätten bestå av tre lagfarna ledamöter och två ekonomiska experter. Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av de ekonomiska experterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.

Kammarrätten är domför utan ekonomiska experter i fall som anges i 12 § fjärde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och vid prövning av mål som är av enkel beskaffenhet.

I övrigt gäller, även i mål som avses i första stycket, 12 § sjunde–tionde styckena lagen om allmänna förvaltningsdomstolar i fråga om kammarrättens sammansättning. Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd och frågor som behandlas samtidigt med dessa ska dock även en ekonomisk expert ingå i rätten, om inte målet är av enkel beskaffenhet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar för viss tid dem som ska tjänstgöra som ekonomiska experter enligt 3 och 4 §§. Om det, medan en ekonomisk expert deltar i behandlingen av ett mål, inträffar en omständighet som medför att förordnandet ska upphöra att gälla, ska förordnandet ändå anses fortsätta att gälla i det pågående målet.

Den som ska tjänstgöra som ekonomisk expert ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. För en intäktsram som har bestämts före ikraftträdandet gäller 6 kap. 10–12 §§ i den äldre lydelsen i stället för 6 kap 5 §.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för en sådan omprövning enligt 6 kap. 14–16 §§ i den äldre lydelsen som har inletts före ikraftträdandet.

4. De nya bestämmelserna i 13 kap. 3–5 §§ tillämpas inte i mål som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 11, 12 och 17 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
11 §[2]	
En kammarrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är presidenten eller en lagman.	
Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.	Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *naturgaslagen (2005:403),* lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.
12 §[3]	
En kammarrätt är domför med tre lagfarna ledamöter. Fler än fyra lagfarna ledamöter får inte ingå i rätten.	
När det är särskilt föreskrivet att nämndemän ska ingå i rätten är en kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Fler än fyra lagfarna ledamöter och tre nämndemän får inte ingå i rätten.	
Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.	
En kammarrätt är domför utan nämndemän	
1. vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet avgörs,	
2. vid förordnande om saken i avvaktan på målets avgörande och vid annan åtgärd som endast avser målets beredande, och	
3. vid beslut genom vilket domstolen skiljer sig från målet utan att detta har prövats i sak.	
Om ett mål som avses i andra stycket handläggs gemensamt med ett annat mål, får nämndemän delta vid handläggningen även av det senare målet.	
Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fas-	Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fas-

[1] Lagen omtryckt 1981:1323.
[2] Senaste lydelse 2022:488.
[3] Senaste lydelse 2022:488.

tighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.	tighetstaxeringslagen (1979:1152), *naturgaslagen (2005:403)*, lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet. Detsamma gäller vid behandling av andra frågor i mål där prövningstillstånd krävs för prövning av ett överklagande, om frågorna behandlas före eller i samband med frågan om prövningstillstånd. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 34 a § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) får meddelas av en lagfaren ledamot, om frågan är enkel.

Vid behandling av en fråga om avvisning av ett överklagande på grund av att det har kommit in för sent är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet.

Vid beslut om avskrivning av ett mål efter en återkallelse är kammarrätten domför med en lagfaren ledamot.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren ledamot i kammarrätten eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna ledamöter, av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

17 §[4]

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare och tre nämndemän, om inte annat följer av 17 b eller 18 §. Om en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän.

Om det finns skäl för det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad, får antalet lagfarna domare utökas med en utöver vad som följer av första stycket. Detsamma gäller i fråga om antalet nämndemän. Om någon eller några av ledamöterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats gäller första stycket andra meningen i fråga om domförhet.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.	Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *naturgaslagen (2005:403)*, lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

[4] Senaste lydelse 2022:488.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 11, 12 och 17 §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar[1] ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.3	*Föreslagen lydelse*
11 §[2]	
En kammarrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är presidenten eller en lagman.	
Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.	Bestämmelser om särskild sammansättning av kammarrätten vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857),* naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om särskild sammansättning vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.
12 §[3]	
En kammarrätt är domför med tre lagfarna ledamöter. Fler än fyra lagfarna ledamöter får inte ingå i rätten.	
När det är särskilt föreskrivet att nämndemän ska ingå i rätten är en kammarrätt domför med tre lagfarna ledamöter och två nämndemän. Fler än fyra lagfarna ledamöter och tre nämndemän får inte ingå i rätten.	
Om en av de lagfarna ledamöterna eller en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten ändå domför.	
En kammarrätt är domför utan nämndemän	
1. vid prövning av överklagande av beslut som inte innebär att målet avgörs,	
2. vid förordnande om saken i avvaktan på målets avgörande och vid annan åtgärd som endast avser målets beredande, och	
3. vid beslut genom vilket domstolen skiljer sig från målet utan att detta har prövats i sak.	
Om ett mål som avses i andra stycket handläggs gemensamt med ett annat mål, får nämndemän delta vid handläggningen även av det senare målet.	

[1] Lagen omtryckt 1981:1323.
[2] Senaste lydelse 2025:000.
[3] Senaste lydelse 2025:000.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857)*, naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Bestämmelser om domförhet vid behandling av mål om laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725) finns i 13 a §.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet. Detsamma gäller vid behandling av andra frågor i mål där prövningstillstånd krävs för prövning av ett överklagande, om frågorna behandlas före eller i samband med frågan om prövningstillstånd. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 34 a § tredje stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) får meddelas av en lagfaren ledamot, om frågan är enkel.

Vid behandling av en fråga om avvisning av ett överklagande på grund av att det har kommit in för sent är kammarrätten domför med två lagfarna ledamöter, om de är ense om slutet.

Vid beslut om avskrivning av ett mål efter en återkallelse är kammarrätten domför med en lagfaren ledamot.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren ledamot i kammarrätten eller, om åtgärderna inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna ledamöter, av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

17 §[4]

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare och tre nämndemän, om inte annat följer av 17 b eller 18 §. Om en av nämndemännen får förhinder sedan handläggningen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän.

Om det finns skäl för det med hänsyn till målets omfattning eller svårighetsgrad, får antalet lagfarna domare utökas med en utöver vad som följer av första stycket. Detsamma gäller i fråga om antalet nämndemän. Om någon eller några av ledamöterna får förhinder sedan handläggningen har påbörjats gäller första stycket andra meningen i fråga om domförhet.

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas

Bestämmelser om domförhet vid behandling av vissa mål finns, förutom i 18 §, i fastighetstaxeringslagen (1979:1152), *ellagen (1997:857)*, naturgaslagen (2005:403), lagen (2010:1882) om

[4] Senaste lydelse 2025:000.

offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.	åldersgränser för film som ska visas offentligt och lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Förslag till lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet

dels att 2, 3–6, 8 och 12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 9 a §, och närmast före 9 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
I denna lag avses med redovisningsenhet den nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram.	I denna lag avses med *1.* *redovisningsenhet*: den nätverksamhet som omfattas av en viss intäktsram, *och* *2.* *kapitalbas: det kapital som krävs för att bedriva en nätverksamhet*.
Övriga ord och uttryck som används i lagen har samma innebörd som i ellagen (1997:857).	
3 §	
Nätmyndigheten ska efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta om ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet och tillsynsperiod, om	
1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökats med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019 eller nätkoncessionshavaren fått uppbära ett sådant belopp som avses i *5 kap. 29 § ellagen* under tillsynsperioden 2016–2019 *enligt ett beslut av nätmyndigheten*, och	1. intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 har ökats med tillämpning av 5 kap. 20 § ellagen (1997:857) i dess lydelse före den 1 januari 2019 eller nätkoncessionshavaren *med tillämpning av 5 kap. 29 § ellagen i dess lydelse före den 1 januari 2027* fått uppbära ett sådant belopp som avses i *den paragrafen* under tillsynsperioden 2016–2019, och
2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätmyndigheten kan ha beslutat enligt 5 kap. 29 § ellagen.	2. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019 har varit mindre än intäktsramen med tillägg av det belopp som nätmyndigheten kan ha beslutat enligt 5 kap. 29 § ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*.

4 §

En ansökan om särskilt investeringsutrymme ska ges in till nätmyndigheten före utgången av den tillsynsperiod som ansökan avser.

Om det hos nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol pågår en prövning i fråga om tillämpningen av 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) när det gäller ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 får en ansökan, som gäller särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023, inte prövas i sak innan ärendet eller målet har avgjorts och avgörandet har fått laga kraft.

Om det hos nätmyndigheten eller allmän förvaltningsdomstol pågår en prövning i fråga om tillämpningen av 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027* när det gäller ett underskott i förhållande till intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019 får en ansökan, som gäller särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2020–2023, inte prövas i sak innan ärendet eller målet har avgjorts och avgörandet har fått laga kraft.

5 §

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019, i förekommande fall med tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren fått uppbära under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857), med avdrag för

1. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019, inbegripet belopp som inte ska anses vara intäkter från nätverksamheten enligt 5 kap. 29 § andra stycket ellagen, och

2. belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 ska motsvara intäktsramen för tillsynsperioden 2016–2019, i förekommande fall med tillägg av det belopp som nätkoncessionshavaren fått uppbära under tillsynsperioden 2016–2019 enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027*, med avdrag för

1. nätkoncessionshavarens intäkter från nätverksamheten under tillsynsperioden 2016–2019, inbegripet belopp som inte ska anses vara intäkter från nätverksamheten enligt 5 kap. 29 § andra stycket ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*, och

2. belopp som nätkoncessionshavaren under tillsynsperioden 2020–2023 får uppbära från nätverksamheten enligt ett beslut enligt 5 kap. 29 § ellagen *i dess lydelse före den 1 januari 2027*.

Det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2024–2027 ska motsvara det särskilda investeringsutrymmet för tillsynsperioden 2020–2023 med avdrag för investeringsbelopp som har ökat intäktsramen för den tillsynsperioden enligt 6 §.

6 §

Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt 5 kap. *22* § ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett särskilt belopp (investeringsbelopp) för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Om en nätkoncessionshavare har ett särskilt investeringsutrymme för en redovisningsenhet, ska nätmyndigheten vid omprövning enligt 5 kap. *18* § ellagen (1997:857) öka intäktsramen med ett särskilt belopp (investeringsbelopp) för tillsynsperioden efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Ökningen får inte överstiga vare sig

1. det särskilda investeringsutrymmet för den tillsynsperiod som omprövningen avser, eller
2. nätkoncessionshavarens investeringar i redovisningsenheten under tillsynsperioden.

8 §[1]

En nätkoncessionshavares samlade investeringsbelopp ska beräknas så att beloppen motsvarar 65 procent av nätkoncessionshavarens investeringar under en tillsynsperiod i samtliga redovisningsenheter med särskilt investeringsutrymme, sedan avdrag gjorts från investeringarna med belopp som motsvarar

1. fyra procent av redovisningsenheternas samlade kapitalbas, och
2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. *10* § ellagen (1997:857).

2. anslutningsavgifter enligt 4 kap. *1 a* § ellagen (1997:857).

Om en nätkoncessionshavare har fler än en redovisningsenhet med särskilt investeringsutrymme, ska investeringsbeloppen fördelas mellan redovisningsenheterna på det sätt som nätkoncessionshavaren anger, i den utsträckning en sådan fördelning är förenlig med 6 § andra stycket.

Hur kapitalbasen ska beräknas

9 a §

Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten och med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången.

[1] Senaste lydelse 2022:601.

12 §

När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymmet enligt 5 § andra stycket fördelas på samma sätt som intäktsramen.	När nätmyndigheten beslutar om ett särskilt investeringsutrymme för tillsynsperioden 2024–2027 för en redovisningsenhet som berörs av ett beslut enligt 5 kap. 34 eller 36 § ellagen (1997:857) *i dess lydelse före den 1 januari 2027* i fråga om fördelning av intäktsramen för tillsynsperioden 2020–2023 ska det särskilda investeringsutrymmet enligt 5 § andra stycket fördelas på samma sätt som intäktsramen.

Någon fördelning ska inte göras, om den del av kapitalbasen som överlåtits eller är hänförlig till gränsändringen har liten betydelse för intäktsramens storlek.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2025-09-24

Närvarande: F.d. justitierådet Gudmund Toijer samt justitieråden Marie Jönsson och Jonas Malmberg

Regelverket för framtidens el- och gasnät

Enligt en lagrådsremiss den 7 augusti 2025 har regeringen (Klimat- och näringslivsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i ellagen (1997:857),
2. lag om ändring i naturgaslagen (2005:403),
3. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
4. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
5. lag om ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Andreas Lindholm och departementssekreteraren Ivar Mellgren, biträdda av ämnesrådet Jan-Olof Lundgren.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i ellagen

5 kap.

9–12 §§ innehåller bestämmelser avseende intäktsramens storlek. Av 9 § framgår att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten. I 11 § finns bestämmelser om omständigheter som kan påverka intäktsramens storlek, exempelvis om verksamheten bedrivs på ett sätt som bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. 10 och 12 §§ innehåller bemyndiganden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela vissa föreskrifter med anknytning till 9 respektive 11 §.

Enligt Lagrådets uppfattning skulle lagstiftningen bli tydligare om 11 § kom direkt i anslutning till 9 §. Det skulle också medföra att bemyndigandena i 10 och 12 §§ skulle kunna samlas i en paragraf.

Lagrådet föreslår att paragrafen med bemyndigande blir 11 § och får följande lydelse.

> Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om
>
> 1. vad som avses med att intäktsramen inte ska vara större än vad nätföretaget behöver för nätverksamheten,
>
> 2. hur kostnaderna för verksamheten ska beräknas när intäktsramen bestäms,
>
> 3. vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet, och
>
> 4. vilka krav som ska vara uppfyllda för att flexibilitetstjänster ska anses förbättra effektiviteten i nätverksamheten.

Om Lagrådets förslag godtas behöver de efterföljande paragraferna i kapitlet numreras om. Följdändringar behöver göras i 2 kap. 43 §, 5 kap. 19, 20, 27, 29, 30 och 32 §§ (enligt den ej omnumrerade ordningen), 15 kap. 6 och 7 §§ samt punkterna 3 och 4 i övergångsbestämmelserna lagen om ändring i ellagen och i 6 § lagen om ändring i lagen om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 oktober 2025

Närvarande: statsrådet Busch, ordförande, och statsråden Svantesson, Edholm, Jonson, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottner, Wykman, Kullgren, Liljestrand, Pourmokhtari, Rosencrantz, Dousa, Larsson, Britz, Mohamsson, Lann

Föredragande: statsrådet Busch

Regeringen beslutar proposition Regelverket för framtidens el- och gasnät